

**The Georgian Academy of
Agricultural Sciences**

საქართველოს სოფლის
მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემია

**წლიური ანგარიში
2013**

თბილისი
2014

UDC(უაკ)061.12:63(479.22)

ს-323

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის 2013 წლის მოღვაწეობის ანგარიშში ასახულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს, აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებებისა და მისი წევრების სამეცნიერო და სამეცნიერო-ორგანიზაციული საქმიანობა.

ანგარიში მოამზადა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა დეპარტამენტმა აკადემიის წევრების, აკადემიის აკადემიური საბჭოს, აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების და ადმინისტრაციული დეპარტამენტის აპარატის მიერ წარმოდგენილი მასალების საფუძველზე.

რედაქტორი: აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე,
საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი.

ISSN 2298-0105

დაიბეჭდა შპს “პოლიგრაფში”.
ტირაჟი – 100.

შინაარსი

რედაქტორისაგან -----	5
შესავალი -----	8
თავი 1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცნიერების აღიარება -----	12
თავი 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსების (ნამდვილი წევრების) და წევრ-კორესპონდენტების შემადგენლობა 2013 წლის 31 დეკემბრისათვის -----	16
თავი 3. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭო -----	32
3.1. სსმმა-ის აკადემიური საბჭოს შემადგენლობა -----	32
3.2. სსმმა-ის აკადემიური საბჭოს 2013 წლის სამუშაო გეგმა -----	34
3.3. სსმმა-ის აკადემიური საბჭოში განხილული საკითხების მოკლე მიმოხილვა (ე. წ. “აკადემიის მაცნე”-ს №1,2,3,4-ის მოკლე მიმოხილვა) -----	41
3.4. სსმმა-ს სამეცნიერო საბჭოს მუშაობის მოკლე ანგარიში -----	101
თავი 4. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საერთაშორისო და ადგილობრივ აგრარული მიმართულების ორგანიზაციებსა და ფერმერთან თანამშრომლობა -----	102
4.1. კონფერენციებში, კონგრესებში, სიმპოზიუმებში, სემინარებში მრგვალ მაგიდაში მონაწილეობა -----	102
4.2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სხვა ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის მემორანდუმები -----	122
თავი 5. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში ჩატარებული საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია -----	140
5.1. კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტი -----	140
5.2. კონფერენციის სარედაქციო კოლეგია -----	141
5.3. კონფერენციის შინაარსი -----	141
5.4. კონფერენციის პროგრამა -----	142
5.5. კონფერენციის პროგრამული და ფინანსური ანგარიში -----	178
თავი 6. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეროვნული კოორდინატორები -----	190
6.1. სსმმა-ის ეროვნული კოორდინატორების დებულება -----	190
6.2. სსმმა-ს ეროვნული კოორდინატორები და მუშა ჯგუფები -----	192
6.3. ფერმერთა საყურადღებოდ -----	201

6.4.	სსმმ აკადემიის ფერმერთა კავშირისა და საქმიანობის კოორდინატორის ანგარიში -----	203
თავი 7.	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებები -----	205
7.1.	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება -----	205
7.1.1.	განყოფილების წევრების მოკლე ანგარიშები -----	207
7.2.	მეცხოველეობის, საკვებწარმოების, ვეტერინარიის და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება -----	275
7.2.1.	განყოფილების წევრების მოკლე ანგარიშები -----	277
7.3.	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება -----	284
7.3.1.	განყოფილების წევრების მოკლე ანგარიშები -----	286
7.4.	ეკონომიკური საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება -----	321
7.4.1.	განყოფილების წევრების მოკლე ანგარიშები -----	322
8.1.	გამოჩენილი მეცნიერი და მამულიშვილი -----	360
8.2.	აკადემიკოს გოგოთურ აგლაძის გახსენება -----	361
8.3.	აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ვახტანგ თევზაძის გახსენება ----	362

რედაქტორისაგან

უკვე მეორე წელია, რაც საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საქმიანობის წლიური ანგარიში საკმაო მოცულობის ფორმატით გამოდის. ეს იმას ნიშნავს, რომ აკადემიამ გარკვეული ნაბიჯები გადადგა იმ მიზნების განხორციელებისათვის, რომელიც მას აკისრია საქართველოს კანონის “მეცნიერების, ტექნოლოგიებისა და მათი განვითარების შესახებ” (საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე საქართველოს კანონის შესაბამისად) და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წესდებით. საანგარიშო წელს საქმიანობის ძირითადი მომენტების აღნიშვნამდე, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ჩამოვაყალიბოთ ის დებულებები, რომელიც მომავალში აკადემიის საქმიანობის წარმატების საწინდარი გახდება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ აუცილებელია შემდეგი ღონისძიებების განხორციელება:

აგრარული პროფილის კვლევითი ინსტიტუტები კვლევითი ცენტრების სახით დაუბრუნდეს ან შეიქმნას ახალი სტრუქტურული ერთეულები სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასთან. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ოთხი კვლევითი ცენტრის შექმნა: მემცენარეობის კვლევითი ცენტრი, რომელიც გააერთიანებს შემდეგ დარგებს: მევენახეობას, მეხილეობას, მეჩაიეობის, მეციტრუსეობის, მემინდვრეობის, მებოსტნეობის, მეტყვეობის; აგრარული ტექნოლოგიების და ეკოლოგიის კვლევითი ცენტრი, რომელიც გააერთიანებს შემდეგ დარგებს: მცენარეთა დაცვას, აგროქიმიას, ნიადაგმცოდნეობას, მელიორაციას, მექანიზაციას, ელექტრიფიკაციას, ბიოტექნოლოგიას, რადიობიოლოგიას, აგროეკოლოგიას; მეცხოველეობის კვლევითი ცენტრი, რომელიც გააერთიანებს შემდეგ დარგებს: მეცხოველეობას, ვეტერინარიას, საკვებწარმოებას, მეფუტკრეობას, მეფრინველეობას; კვების პროდუქტების შენახვის და გადამუშავების კვლევითი ცენტრი, რომელიც გააერთიანებს შემდეგ დარგებს: მემცენარეობის პროდუქტების გადამუშავებას, მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავებას, ალკოჰოლური და არალკოჰოლური სასმელების წარმოებას.

ასეთი კვლევითი ცენტრების შექმნა აკადემიის სისტემაში, საშუალებას მოგვცემს მოვახდინოთ მაქსიმალური კოორდინაცია ყველა იმ აგრარული პროფილის დარგის, რომელიც პრიორიტეტულია ჩვენი ქვეყნის შემდგომი განვითარებისათვის.

აქვე აუცილებელია აკადემიას დაუბრუნდეს ის შენობა – ნაგებობები, ლაბორატორიული მოწყობილობები და ექსპერიმენტული ნაკვეთები (რაც ჯერ კიდევ არაა გასხვისებული), რომლებიც მანამდე ეკუთვნოდა კვლევით ინსტიტუტებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აუცილებელი გახდება მომავალი კვლევითი ცენტრების აღჭურვა სრულიად ახალი, თანამედროვე აპარატურით, რაც ძალზედ დიდ თანხებთან იქნება დაკავშირებული.

ამავე დროს, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია აკადემიის სისტემაში ჩამოყალიბდეს “ახალი ტექნოლოგიების (ჯიშების) გავრცელების განყოფილება”, რომელიც ზემოთ აღნიშნულ კვლევით ცენტრებთან უშუალო თანამშრომლობით მოახდენს იმ პრაქტიკული ღონისძიებების შერჩევას და გავრცელებას, რომელიც ძალზედ მნიშვნელოვანია დღევანდელი სოფლის მეურნეობისათვის. ეს ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საკონსულტაციო ცენტრებთან ერთობლივი თანამშრომლობით. თუმცა აქვე გვინდა ავღნიშნოთ, რომ ეს პროგრესული ღონისძიებები პირველ რიგში უნდა შემუშავდეს და გავრცელდეს იმ ექსპერიმენტულ ნაკვეთებზე, რომლებიც აკადემიის სისტემაში არსებული კვლევითი ცენტრების დაქვემდებარებაში იქნება. ასეთი მეთოდები მრავალ ქვეყანაშია აპრობირებული და ის ჩვენთანაც უნდა შემოვიღოთ და დავანახოთ ფერმერებს მათი უპირატესობა სხვა მეთოდებთან შედარებით. მოგეხსენებათ, რომ “ერთხელ დანახვა, ათჯერ გაგონილს ჯობია”.

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ჩვენი ფერმერების ცოდნის დონე სასურველზე ბევრად დაბალია. ამ საკითხის სწორედ გადაწყვეტაში მნიშვნელოვანი როლი უნდა

შეასრულოს ჩვენმა აკადემიამ. ამ მიზნით განსაზღვრული გვაქვს შევქმნათ “ფერმერთა კვალიფიკაციის ამაღლების მუდმივმოქმედი კურსები”, რომელსაც უხელმძღვანელებენ აკადემიის გამოცდილი სპეციალისტები. ასეთი კურსები პირველ ეტაპზე შესაძლებელია იყოს სახელმწიფო დაფინანსებით, შემდგომში კი თავიანთი სწავლება თვითონ ფერმერებმა უნდა დააფინანსონ. კურსები იქნება მოკლევადიანი (1-3 თვე) და გრძელვადიანი (6 თვემდე), სადაც ფერმერები გაეცნობიან სასოფლო – სამეურნეო კულტურათა მოვლა – მოყვანის თანამედროვე ტექნოლოგიებს, საბაზრო ურთიერთობის საკითხებს და მრავალ სხვა საკითხს, რომელთა ცოდნაც თანამედროვე ფერმერისათვის აუცილებელია. აღნიშნული ღონისძიების განხორციელებას მხარს უჭერს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. საკითხი მხოლოდ მის დაფინანსებაშია.

უადრესად მნიშვნელოვანია ახალგაზრდა აგრარიკოს მეცნიერთა მომზადების საკითხი. წლების წინ აკადემიის სისტემაში ფუნქციონირებდა ასპირანტურა და ხარისხის მიმნიჭებელი საბჭოები, რომლებიც განაწილებული იყო დარგობრივ ინსტიტუტებში. ამჟამად ყველაფერი ეს, დოქტურანტურის სახით, არის აგრარული და ნაწილობრივ ტექნიკური უნივერსიტეტების სისტემაში, რაც ჩვენის აზრით სრულიად ვერ აკმაყოფილებს დღევანდელ მოთხოვნებს. დისერტაციების დაცვების პრობლემების გათვალისწინებით, გართულებულია დისერტაციების საჯარო დაცვა. ამ პერიოდში კი, მათ მიერ მოპოვებული მასალები ძველდება და კარგავს აქტუალობას. ამავე დროს, დოქტორანტების მიერ მომზადებული დისერტაციების დიდი ნაწილი ვერ პასუხობენ თანამედროვე კვლევის ელემენტარულ მოთხოვნებს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილია შეიქმნას აკადემიის სისტემაში დოქტურანტურა და ხარისხის მიმნიჭებელი საბჭოები, რისი გამოცდილებაც აკადემიას წარსულ წლებში ჰქონდა.

ყოველივე აღნიშნულის განხორციელების შემთხვევაში, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სისტემაში შეიქმნება ძლიერი აგრარული კვლევის ცენტრი, რომელიც აქტიურად იქნება ჩართული ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის აღმშენებლობის პროცესში. ვფიქრობთ, რომ ეს საშვილიშვილო საქმეა და მასზედ დახარჯული ყოველი ლარი მომავალში ათმაგად იქნება ანაზღაურებული.

გამოთქმული მოსაზრებების ფონზე საანგარიშო წელი საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიისათვის საკმაოდ ნაყოფიერი იყო. ამ წელს აკადემიაში შეიქმნა ეროვნული კოორდინატორების ინსტიტუტი სოფლის მეურნეობის ყველა დარგში, ასევე ჩამოყალიბდა აგრობიომრავალფეროვნების საკოორდინაციო ცენტრი, რომელიც გამოსაქვეყნებლად ამზადებს კატალოგს, რომელშიც გაერთიანებული იქნება საქართველოში გავრცელებული ვაზის, ხეხილის, მარცვლეული, პარკოსანი და სხვა კულტურების აბორიგენული ინტროდიცირებული და გარეული მონათესავე სახეობები და ჯიშები ქართულ, ლათინურ, ინგლისურ და რუსულ ენებზე. წლის განმავლობაში ჩატარდა მრავალი მნიშვნელოვანი ღონისძიებები, რომელთა შორის აღსანიშნავია 2013 წლის 3-4 ოქტომბერს ჩატარებული საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, რომლის ფინანსური მხარდაჭერა განახორციელა შოთა რუსთაველის ეროვნულმა სამეცნიერო ფონდმა. აღსანიშნავია ჩატარებული სხვა ღონისძიებებიც: 3 პრეზენტაცია – “საქართველოს მეცხოველეობის განვითარების მეცნიერული და პრაქტიკული ხედვა”, “აგრარული სექტორის თანამედროვე მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები”, “საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინოვაციური განვითარების კონცეფცია”; 5 მრგვალი მაგიდა - მეხილეობაში, მეფუტკრეობაში, მეტყვეობაში, მცენარეთა დაცვაში, სოფლის მეურნეობის მექანიზაციაში; 5 სემინარი - მებოსტნეობაში, მეაბრეშუმეობაში, სუბტროპიკულ კულტურებში, საერთაშორისო სემინარი ბონის (გერმანია) უნივერსიტეტთან ერთად „სასოფლო-სამეურნეო განათლების და ცოდნის გავრცელების პრობლემები სოფლის მეურნეობაში“, სემინარი მეცხოველეობის პრობლემატურ საკითხებზე საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა

კომიტეტთან ერთად. მისასალმებელია, რომ მიმდინარე წელს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცნიერები გახდნენ საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის საკოორდინაციო საბჭოს წევრები, ძალზედ მნიშვნელოვანია საქართველოს პარლამენტის მხარდაჭერა ჩვენი აკადემიისადმი, რომლის აღნიშვნაც აუცილებლად მიგვაჩნია.

2013 წელს აკადემიამ გააფორმა თანამშრომლობის ხელშეკრულებები (მემორანდუმები) საქართველოს პროფესიული განათლების ფონდთან, ჟურნალ “ახალ აგრარულ საქართველოსთან”, საქართველოს აგრარულ და ქუთაისის აკაკი წერეთლის უნივერსიტეტებთან, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან, ვინიცის (უკრაინა) სახელმწიფო ეროვნულ აგრარულ უნივერსიტეტთან, ყაზახეთის სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის და ელექტრიფიკაციის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტთან.

ნაყოფიერად იმუშავა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ, რომელმაც მიმდინარე წელს ჩაატარა 14 სხდომა და განიხილა 59 საკითხი სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა აქტუალურ თემებზე. ინტენსიური იყო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების საქმიანობაც. აგრონომიულმა სამეცნიერო განყოფილებამ ჩაატარა 10 სხდომა, მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების სამეცნიერო განყოფილებამ 6 სხდომა, საინჟინრო სამეცნიერო განყოფილებამ 8, ეკონომიკის სამეცნიერო განყოფილებამ 6, რომლებზეც იხილებოდა ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის მნიშვნელოვანი საკითხები. დაწყებულია მუშაობა სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგის განვითარების სტრატეგიაზე. აკადემიის წევრებმა და თანამშრომლებმა მონაწილეობა მიიღეს სხვადასხვა ადგილობრივ და საერთაშორისო კონფერენციებში. აკადემიამ დააწესა აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდება, უკვე გამოვლინდნენ მისი პირველი ლაურეატები.

იმედს გამოვთქვამთ, რომ საქართველოს პარლამენტის და მთავრობის დახმარებით, აკადემიის ყველა წევრთან ერთად, მომავალშიც გავაგრძელებთ მუშაობას საქართველოს სოფლის მეურნეობის პრობლემატურ საკითხებზე და პრაქტიკულად შევძლებთ მათ განხორციელებას და რაც მთავარია, დავიწყებთ იმ მიზნების განხორციელებას, რომელზედაც ამ წერილის დასაწყისში ვსაუბრობდით.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი,
გურამ ალექსიძე**

შესავალი

საქართველოს კანონის “საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის შესახებ” (საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე) მე-16 მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულია, რომ ...”საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია არის საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, თვითმართვადი სამეცნიერო დაწესებულება სრული ავტონომიური უფლებით და სახელმწიფო დაფინანსებით, ქვეყანაში აგრონომიულ მეცნიერებათა პრიორიტეტული მიმართულების განმსაზღვრელი, სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების კოორდინატორი, მთავრობის მეცნიერული მრჩეველი აგრარულ საკითხებში”.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წესდების მე-2 თავის მე-4 მუხლის მიხედვით საქართველოს კანონში მითითებული ვალდებულებების შესასრულებლად აკადემიის მიზნებია:

- ა) საქართველოში აგრარული მეცნიერების განვითარების ხელშეწყობა;
- ბ) ფუნდამენტური და გამოყენებითი ხასიათის კვლევების წარმოება;
- გ) აგრარულ ტერმინოლოგიაზე ზრუნვა;
- დ) ქვეყანაში აგრარული მეცნიერების განვითარების გზების პროგნოზირება. მსოფლიო მეცნიერების უახლეს მიღწევებზე დაყრდნობით სახელმწიფო პრიორიტეტების შესახებ წინადადებათა შემუშავება და შესაბამისი რეკომენდაციების მთავრობაში წარდგენა;
- ე) ქვეყანაში წარმოებული მეცნიერული კვლევების შედეგების ექსპერტიზა;
- ვ) მეცნიერული მიღწევების საზოგადოებისთვის გაცნობა და აგრარიკოს მეცნიერთა მიერ მოპოვებული მიღწევების საერთაშორისო ასპარეზზე წარმოჩენა;

მუხლი 5. თავისი მიზნების განსახორციელებლად აკადემია:

- ა) ეწევა სამეცნიერო-კვლევითი და ექსპერტული ხასიათის საქმიანობას. შესაბამისი ამოცანების გადასაწყვეტად, საჭიროების შემთხვევაში, აყალიბებს და ხელმძღვანელობს დროებით შემოქმედებით ჯგუფებს, სამეცნიერო-კვლევით კოლექტივებს;
- ბ) იხილავს და აფასებს აგრარული სფეროს სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების სამეცნიერო საქმიანობის ამსახველ წლიურ ანგარიშებს და დასრულებულ სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებს. უფლებამოსილია ამ ორგანიზაციებისაგან გამოითხოვოს საჭირო დამატებითი ინფრომაცია, ხოლო ექსპერტიზის შედეგი აცნობოს ამ ორგანიზაციებს, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროებს და სხვა დაინტერესებულ ორგანიზაციებს;
- გ) ატარებს სამეცნიერო საქმიანობისა და ნაშრომების ექსპერტიზას. აწეობს სამეცნიერო დისკუსიებს, სიმპოზიუმებსა და კონფერენციებს;

დ) გამოსცემს ბეჭდვით და ელექტრონულ სამეცნიერო ჟურნალებსა და სხვა პერიოდულ გამოცემებს, ახორციელებს სამეცნიერო ლიტერატურის საერთაშორისო გაცვლას;

ე) ეწევა სამეცნიერო მიღწევათა და მეცნიერული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციას; ატარებს საჯარო ლექციებს საგანმანათლებლო სამეცნიერო დაწესებულებებსა და სხვა დაინტერესებულ ორგანიზაციებსა და უწყებებში;

ვ) უფლებამოსილია გახდეს საერთაშორისო სამეცნიერო ორგანიზაციების წევრი; ამყარებს კავშირებს მსოფლიოს წამყვან მეცნიერებთან და სამეცნიერო ცენტრებთან;

ზ) კოორდინაციას უწევს სამეცნიერო დაწესებულებების კვლევით საქმიანობას;

თ) ანიჭებს წლის საუკეთესო აგრარული პროფილის სამეცნიერო დაწესებულებისა და საუკეთესო აგრარიკოს-მეცნიერის ტიტულს და გასცემს ჯილდოებს;

ი) ახორციელებს აკადემიის ამოცანებთან დაკავშირებულ სხვა, მათ შორის დამხმარე ეკონომიკურ საქმიანობას კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საანგარიშო წელს კანონის უზენაესობის დაცვა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წესდების მუხლების შესრულება დაევაღათ იმ თვალსაჩინო აგრარიკოს-მეცნიერებს, რომლებიც დღეს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ძირითად ბირთვს წარმოადგენენ – 32 აკადემიის ნამდვილ წევრს და 12 აკადემიის წევრ-კორესპონდენტს, სულ 44 მეცნიერს და აკადემიის სტრუქტურულ ერთეულებს – აკადემიურ და ადმინისტრაციულ დეპარტამენტებს და საკოორდინაციო-დარგობრივ სამეცნიერო განყოფილებებს.

მეცნიერების, აკადემიური დეპარტამენტისა და საკოორდინაციო-დარგობრივ სამეცნიერო განყოფილებების გამოცდილებებისა და მეცნიერული ღირებულებების გათვალისწინებით შესრულდა წინამდებარე ნაშრომი, რომელიც რვა თავისაგან შედგება, საიდანაც პირველი თავი ეთმობა 2013 წელს აკად. ნ. ვავილოვის სახ. საპატიო მედლის და აგრარული სფეროს ოთხ მიმართულებაში (აგრონომიული, მეცხოველეობის, საკვებწარმოების, ვეტერინარიისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების ტექნოლოგია, აგროინჟინერია და ეკონომიკა) წლის საუკეთესო მეცნიერების საპატიო წოდების ლაურეატებს.

მეორე თავი ეთმობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსების (ნამდვილი წევრების) და წევრ-კორესპონდენტების შემადგენლობას 2013 წლის 31 დეკემბრისათვის და მათ მოკლე ბიოგრაფიულ ინფორმაციებს.

მესამე თავში წარმოდგენილია აკადემიის აკადემიური საბჭოს საქმიანობა, მის სხდომებზე განხილული მნიშვნელოვანი საკითხები, საკანონმდებლო ინიციატივებზე მიღებული დადგენილებები და

რეკომენდაციები, რომლებიც სათანადო რეაგირებისათვის გადაეცათ ადრესატებს – ზემდგომ ორგანოებს. აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობა საანგარიშო წელს იყო ნაყოფიერი, ვინაიდან ჩაატარა 14 სხდომა და განიხილა 59 საკითხი სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა აქტუალურ თემებზე. ინტენსიური იყო სამეცნიერო განყოფილებების საქმიანობაც. აგრონომიულმა სამეცნიერო განყოფილებამ ჩაატარა 10 სხდომა, მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების სამეცნიერო განყოფილებამ 6 სხდომა, საინჟინრო სამეცნიერო განყოფილებამ 8, ეკონომიკის სამეცნიერო განყოფილებამ 6, რომლებზეც იხილებოდა ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის მნიშვნელოვანი საკითხები. ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი საკითხები ფართოდ არის განხილული წლიურ ანგარიშში. ამავე თავში მოკლედ გადმოცემულია საანგარიშო წელს აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს საქმიანობაც;

მეოთხე თავში განხილულია სსმმ აკადემიის მიერ ჩატარებული პრეზენტაციები, მრგვალი მაგიდა, სემინარები, მონაწილეობა საერთაშორისო კონფერენციებსა და სიმპოზიუმებში. აღსანიშნავია, რომ საანგარიშო წელს ჩატარდა 3 პრეზენტაცია – „საქართველოს მეცხოველეობის განვითარების მეცნიერული და პრაქტიკული ხედვა“, „აგრარული სექტორის თანამედროვე მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები“, „საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინოვაციური განვითარების კონცეფცია“; 5 მრგვალი მაგიდა - მეხილეობაში, მეფუტკრეობაში, მეტყევეობაში, მცენარეთა დაცვაში, სოფლის მეურნეობის მექანიზაციაში; 5 სემინარი - მებოსტნეობაში, მებაბრეშუმეობაში, სუბტროპიკულ კულტურებში, საერთაშორისო სემინარი ბონის (გერმანია) უნივერსიტეტთან ერთად „სასოფლო-სამეურნეო განათლების პრობლემები აგრარულ სექტორსა და სოფლის მეურნეობაში“, სემინარი მეცხოველეობის პრობლემებზე საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტთან ერთად. აკადემიის თანამშრომლებმა აქტიური მონაწილეობა მიიღეს რამდენიმე საერთაშორისო და სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციებში;

ამავე თავში განხილულია აკადემიის თანამშრომლობის საკითხები სხვადასხვა ორგანიზაციებთან. 2013 წელს აკადემიამ გააფორმა თანამშრომლობის ხელშეკრულებები (მემორანდუმები) საქართველოს პროფესიული განათლების ფონდთან, ჟურნალ “ახალ აგრარულ საქართველოსთან”, საქართველოს აგრარულ და ქუთაისის აკაკი წერეთლის უნივერსიტეტებთან, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან, ვინიცის (უკრაინა) სახელმწიფო ეროვნულ აგრარულ უნივერსიტეტთან, ყაზახეთის სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის და ელექტრიფიკაციის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტთან.

მეხუთე თავი მთლიანად ეძღვნება აკადემიის მიერ ჩატარებულ საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციას (თბილისი, 3-4

ოქტომბერი, 2013 წ.), რომელიც ჩატარდა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით.

მექვესე თავი ასახავს აკადემიის მიერ დასახული მიზნის - „მეცნიერული მიღწევების საზოგადოებისთვის გაცნობა და აგრარიკოს მეცნიერთა მიერ მოპოვებული მიღწევების საერთაშორისო ასპარეზზე წარმოჩენა“, განხორციელებას. იგი ეხება აკადემიაში ეროვნული კოორდინატორების ინსტიტუტის ჩამოყალიბებას და მათ მიერ ჩატარებული მუშაობის პირველ ნაბიჯებს.

მეშვიდე თავი ეძღვნება საანგარიშო წელს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების მოკლე ანგარიშებს და მათი წევრების – აკადემიკოსების და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტების პირად ანგარიშებს, მათ რეკომენდაციებს, ხედვებსა და წინადადებებს ქვეყნის პრიორიტეტული დარგის – სოფლის მეურნეობის შემდგომი განვითარებისა და აღმავლობის შესახებ.

მერვე თავი დაეთმო იმ დვაწლმოსილი მეცნიერების, აკადემიის წევრების ხსოვნას, რომლებმაც, სამწუხაროდ, დატოვეს ეს ქვეყანა საანგარიშო წელს.

იმედს გამოვთქვამთ, რომ მომდევნო წლებშიც საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია ზუსტად შეასრულებს იმ მუხლებს და დებულებებს, რომელსაც მას საქართველოს კანონი “საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის შესახებ” (საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე) ავალეებს.

ჩვენ შევეცადეთ აკადემიის წევრების მიერ წარმოდგენილი მასალები რედაქტირების გარეშე შეგვეტანა ნაშრომში, ამიტომ მათ სამეცნიერო ღირებულებებზე დეპარტამენტი პასუხს არ აგებს; ნაშრომში აგრეთვე შესაძლებელია იყოს გარკვეული უზუსტობები და უმნიშვნელო შეცდომები, რაზედაც მკითხველს ბოდიშს ვუხდით და სიამოვნებით გავითვალისწინებთ ყველა სამართლიან შენიშვნას, რომელსაც ამ ნაშრომის გაცნობის შემდეგ გამოუგზავნით საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ დეპარტამენტს.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის
აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი,
სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი
ე. შაფაქიძე**

**თაზი 1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემიის მეცნიერების ალიარება**

**1.1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემიის პრეზიდენტის აკადემიკოს გ. ალექსიძის
აკადემიკოს ნ. ვავილოვის მედლით
დაჯილდოება**

2013 წლის 03 ოქტომბერს, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”, რუსეთის მემცენარეობის კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილემ, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა სერგეი ალექსანიანმა გააცნო კონფერენციას ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს დადგენილება, სადაც აღნიშნულია რომ, აგრარულ მეცნიერებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისათვის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე დაჯილდოებულია აკადემიკოს ნიკოლოზ ივანეს-ძე ვავილოვის სახელობის მედლით.

აკადემიკოს ნიკოლოზ ივანეს-ძე ვავილოვის სახელობის მედალი

ნ.ი. ვავილოვი მიეკუთვნება იმ მეცნიერთა პლეადას, რომელთა წვლილი ევოლუციის კანონების შეცნობაში შესულია ბიოლოგიური მეცნიერების ოქროს ფონდში. მან დაადგინა კულტურულ მცენარეთა წარმოშობის

ძირითადი ცენტრები და მიწათმოქმედების უძველეს კერებში, მათ შორის საქართველოში აღმოაჩინა თანამედროვე სახეობების და ჯიშების საწყისები. მსოფლიო მეცნიერებაში აკადემიკოსი ნიკოლოზ ვავილოვი გენეტიკის ლიდერად, მის მამამთავრად აღიარეს.

აკად. ნ.ი. ვავილოვს მჭიდრო კავშირი ჰქონდა საქართველოში მოღვაწე ქართველ კოლეგებთან. მან საქართველო კულტურულ მცენარეთა წარმოშობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გენეტიკურ ცენტრად აღიარა. დიდია ნ.ი. ვავილოვის ღვაწლი საქართველოს მიწათმოქმედების უძველესი კულტურის შეფასებასა და მსოფლიო სარბიელზე წარმოჩენაში.

აკადემიკოს გურამ ალექსიძის აკადემიკოს ნ.ი. ვავილოვის მედლით დაჯილდოება აღიარებაა მისი დიდი და ნაყოფიერი სამეცნიერო მოღვაწეობის და საწინდარია მისი შემდგომი წარმატებების საერთაშორისო ასპარეზზე.

**აკადემიკოს ნ. ვავილოვის სახელობის მედლის ლაურეატი
აკად. გურამ ალექსიძე**

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია ულოცავს აკადემიის პრეზიდენტს აკად. გურამ ალექსიძეს საყოველთაო აღიარებას და აკად. ნიკოლოზ ვავილოვის სახელობის მედლით დაჯილდოებას.

12. აგრარულ სფეროში 2013 წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდების ლაურეატები

აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდების მინიჭების დებულების, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს დადგენილებისა (ოქმი №13, 27 ნოემბერი, 2013 წელი) და სსმმ აკადემიის პრეზიდენტის ბრძანების (№01/24, 09 დეკემბერი, 2013 წელი) საფუძველზე აგრარულ სფეროში 2013 წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდება დარგების მიხედვით მიენიჭათ:

აგრონომიულ დარგში

სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტს
ოთარ ლიპარტელიანს

**მეცხოველეობის, საკვებწარმოების,
ვეტერინარიის და მეცხოველეობის
პროდუქტების გადამამუშავების
დარგში**

სსმმ აკადემიის აკადემიკოსს
გოგოთურ აგლაძეს

აგროსაინჟინრო დარგში
სსმმ აკადემიის აკადემიკოს
შოთა ჭალაგანიძეს;

ეკონომიკის დარგში
სსმმ აკადემიის აკადემიკოს
ომარ ქეშელაშვილს.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს დადგენილებით აგრარულ სფეროში 2013 წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდების ლაურეატებს გადაეცემათ დიპლომები და ფულადი პრემია.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭო ულოცავს ლაურეატებს საპატიო წოდების მინიჭებას.

**თავი 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინიწიერებათა აკადემიის
ნამდვილი წევრების (აკადემიკოსების) და წევრ-კორმუნდენტების
შემაღბენლობა 2013 წლის 31 დეკემბრისათვის**

აკადემიის ნამდვილი წევრები

1. აგლაძე გოგოთურ დავითის ძე

დაბადების თარიღი – 05.09.1930 (გარდაიცვალა 2013 წლის 31 დეკემბერს);

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი საქართველოს

სასოფლო სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 10.01.1991;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 323, მათ შორის 5 მონოგრაფია,

4 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “წითელი დროშის”

ორდენი (1976 წ.); “ხალხთა მეგობრობის” ორდენი (1981 წ.); საქ. სახელმწიფო პრემია

(1980 წ.); “ღირსების” ორდენი (1995 წ.); სსმმ აკადემიის 2013 წლის აგრარულ

სფეროში საუკეთესო მეცნიერის წოდება – მეცხოველეობის, საკვებწარმოების,

ვეტერინარიის და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების დარგში.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი მარჯანიშვილის ქ. №9, ბ.18,

ტ: 2 95 36 58 (ბინა), 577-46-11-44.

2. ალექსიძე გურამ ნიკოლოზის ძე

დაბადების თარიღი – 30.07.1939;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი საქართველოს

სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის

პრეზიდენტი;

სამეცნიერო ხარისხი – ბიოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 14.07.1992;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 164, მათ შორის 10 წიგნი, 6 ბროშურა;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “შრომის

წარჩინებული” მედალი (1982 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); ორი “ვერცხლის

დიდი მედალი” (2005, 2008 წწ.) დაჯილდოებულია საერთაშორისო ორგანიზაციების

“სიჯიარისა” და “იკარდას” მიერ; ნ. ვავილოვის სახელობის მედალი (2013 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, გამსახურდიას ქ. №6, ბ.143,

ტ. 2 36 00 16 (ბინა); 2 96 03 00 (სამ), 593 20 07 93

3. ასათიანი რევაზ ნოდარის ძე

დაბადების თარიღი – 29.10.1951;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ ეკონომისტი, თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტი;

დაკავებული თანამდებობა – რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის

დეპარტამენტის უფროსის მოადგილე;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 16.07.2004;
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 80, მათ შორის 4 მონოგრაფია,
4 სახელმძღვანელო;
გამოგონებებისა და რატ. წინადადებების რაოდენობა –
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი
(1999 წ.);
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, სიმონ ჩიქოვანის 4/6/8/10-2 სად.ბ. 77.
ბინა 2 21 34 38, 599 54 00 48.

4. ბადრიშვილი გივი გიორგის ძე

დაბადების თარიღი –12.09.1934;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს
სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა –
სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 26.04.13.
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 75, მათ შორის 7 წიგნი;
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –
1 გამოგონება, 1 რაციონალიზატორული წინადადება;
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საპატიო” ნიშნის
ორდენი (1973 წ.).
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, პეკინის გამზირი 17ა, ბინა 19,
ტ. 2 38 81 18 (ბინა), მ. 599 40 97 70.

5. ბადათურია ნუგზარ შოთას ძე

დაბადების თარიღი –22.08.1945;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ ტექნოლოგი, საქართველოს
სუპეროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა – ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების მრეწველობის
სკი-ს დირექტორი;
სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 14.07.1992;
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 322, მათ შორის 5 მონოგრაფია;
გამოგონებებისა და რატ. წინადადებების რაოდენობა –34 გამოგონება;
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – საქ. მინისტრთა
საბჭოს პირველი პრემია (1982 წ.); სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა
გამოგონის ვერცხლის მედალი (1985 წ.); “ღირსების” ორი ორდენი (1999, 2013 წწ.);
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, რაზმაძის ქ. №57, ბინა 7,
ტ. 2-22-66 46 (ბინა), 599 43 15 14.

6. გუგუშვილი ჯემალ სერგოს ძე

დაბადების თარიღი –14.04.1945;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული ზოოტექნიკოსი, საქართველოს ზოოტექნიკურ-სავეტერინარო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 26.04.13.

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 152, მათ შორის 1 მონოგრაფია, 2 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –

1 გამოგონება, 1 პატენტი, 1 ჯიშის გამოყვანა (ავტორი);

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. -“ღირსების” ორდენი (2000 წ.);

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, დეპოს ქუჩა №19.

ტ. 2 69 40 24 (ბინა), 577 41 29 23.

7. დიდებულიძე ალექსანდრე კონსტანტინეს ძე

დაბადების თარიღი –30.09.1944;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-ელექტრომექანიკოსი, საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – აგრარული უნივერსიტეტის მიწვეული ლექტორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 178, მათ შორის 11 მონოგრაფია, 3 სახელმძღვანელო.

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 39 გამოგონება, 19 პატენტი;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. - “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); საუ-ის “უმაღლესი ჯილდო“ (2013 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, კოსტავას ქუჩა 44, ბ. 18.

ტ. 2 93 28 41 (ბინა), 599 30-56-03.

8. ვასაძე იუზა შალვას ძე

დაბადების თარიღი –27.12.1935;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – აგრონომი, ინჟინერ-ტექნოლოგი, საქართველოს სასკოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – მეღვინეთა, მევენახეთა და მებაღეთა სამეცნიერო-საწარმოო კავშირის პრეზიდენტი;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 142;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –7 გამოგონება, 5 პატენტი;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საპატიო ნიშნის” ორდენი; “საპატიო ნიშნის” მედალი;

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ჭავჭავაძის გამზ. №11, ბ.13,

ტ. 2 23 21 51 (ბინა), 577 40 76 27.

9. ვაშაკიძე არჩილ აკაკის ძე

დაბადების თარიღი –30.05.1943;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-ელექტრიკოსი, საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 30.09.2003;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 68;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 1 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საპატიო ნიშნის” ორდენი (1980 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); მედლები და სიგელები.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ.თბილისი, ჭავჭავაძის გამზ. №41, ბ. 36
ტ. 22 53 53, 577-79-91-91;

10. ზარდალიშვილი ოთარ იუზას ძე

დაბადების თარიღი –08.09.1928;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 14.07.1992;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 220;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. –“ღირსების” ორდენი (1999 წ.);

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ფანასკერტელის ქ.6, კორპ. 6, ბინა 169. ტ. 2 36 00 86 (ბინა), 599 25 61 94.

11. კაციტაძე ჯემალ ბენიას ძე

დაბადების თარიღი –26.05.1937;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს სუპერპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 235, მათ შორის 5 მონოგრაფია, 6 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა 14 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); ორჯერ პრემირებული სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის სანიმუშოდ შესრულებისათვის.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ერწოს ქ. 4 კორპ. 4, ბ. 138.
ტ. 2 61 50 76 (ბინა), 599 10 65 37.

12. კვალაშვილი ვაჟა რომანის ძე

დაბადების თარიღი –29.08.1936;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 26.04.13.

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 95;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 3 პატენტი;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – ნ. ვავილოვის სახ. საიუბილეო მედალი.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ვ.ფშაველას გამზ. V კვარტალი, კორპ. 1 ბ. ტ. 2 32 10 28 (ბინა), 593 51 15 37.

13. კუნჭულია თამაზ ვასილის ძე

დაბადების თარიღი –01.07.1935;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – სსმ მინისტრის მთავარი მრჩეველი, სსმმ აკადემიის დეპარტამენტის მთავარი სპეციალისტი;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 26.04.13.

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 167, მათ შორის 5 მონოგრაფია;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 2 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი (2000 წ.);

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისის, საბურთალოს ქ. 35. I სად. ბინა 15. ტ. 2 38 29 28 (ბინა), 599 50 38 16;

14. მარგველაშვილი გოგოლა ნიკოლოზის ასული

დაბადების თარიღი –22.09.1939;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 110 შრომა, მათ შორის 2 მონოგრაფია, 2 წიგნი, 8 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 3 რაციონალიზატორული წინადადება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “შრომითი მამაცობისათვის” მედალი (1970 წ.); –“ღირსების” ორდენი (2002 წ.);

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ყაზბეგის გამზირი №8, ბ. 21 ტ. 2 38 61 34 (ბინა), 599 23 89 46.

15. მასარობლიძე რევაზ მეთოდეს ძე

დაბადების თარიღი – 22.08.1936;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 14.07.1992;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 334, მათ შორის 25 მონოგრაფია და სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 71 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საბჭოთა კავშირის გამოგონებელი” სამკერდე ნიშანი; “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); საქ. რესპუბლიკის მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1994 წ.); 2006 წლის საუკეთესო მეცნიერის ვერცხლის მედალი.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ.თბილისი, გურამიშვილის გამზირი №5ბ, ბ.,65 ტ. 2 61 60 226(ბინა), 599-53-52-82.

16. ნანიტაშვილი თენგიზ სერგოს ძე

დაბადების თარიღი – 04.06.1928;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-ტექნოლოგი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების პროდუქტების დეპარტამენტის სრული პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 188, მათ შორის 1 მონოგრაფია;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 7 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – ორი “საპატიო ნიშნის” ორდენი; მედლები.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, პეკინის ქუჩა №10, ბ. 22, ტ. 2 33 27 37 (ბინა), 599 71 55 33.

17. ნასყიდაშვილი პეტრე პავლეს ძე

დაბადების თარიღი – 25.11.1928;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის მთავარი ექსპერტი;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 14.07.1992;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 687, მათ შორის 17 მონოგრაფია, 10 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 7 გამოგონება, 21 ჯიშის ავტორი და თანაავტორი;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საპატიო ნიშნის” ორდენი (1980 წ.); “ქ.ახალციხის საპატიო მოქალაქის” წოდება (1987 წ.); საქ. სახელმწიფო პრემია მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში (1990 წ.); “ღირსების” ორდენი (1997 წ.); იუნესკოს გადაწყვეტილებით დაჯილდოებულია საზოგადოების მედლით და პრემიით (2005 წ.); საპატრიარქოს სიგელი (2007 წ.); საერთაშორისო ცენტრის (CIMMYT) მიერ დაჯილდოება დიპლომით და სამკერდე ნიშნით (2008 წ.); საუ-ის “უმაღლესი ჯილდო“ (2013 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ვაჟა-ფშაველას გამზ. VI კვარტალი, კორპ. 20, ბ. 3. ტ. 2 30 26 28 (ბინა), 595 08 77 60.

18. ონიანი ჯუმბერ ილიას ძე

დაბადების თარიღი –15.06.1928;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – მევენახე, მეხილე და მებოსტნე, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 26.04. 2013.

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 184, მათ შორის 3 მონოგრაფია;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –

1 გამოგონება, 47 რეკომენდაცია;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – დოკუჩაიევის სახ. დიდი მედალი (1982 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, გოძიაშვილის II შესახვევი №15, ბ .3, ტ. 2 52 49 61 (ბინა), 5 68 10 51 66.

19. პაპუნძე გურამ რაფაელის ძე

დაბადების თარიღი –02.04.1944;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-ტექნოლოგი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – შ. რუსთაველის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აგრარული ტექნოლოგიების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 26.04. 2013.

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 155, მათ შორის 10 მონოგრაფია;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 12 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ვერცხლის” მედალი წარდგენილი სასმელი “არმატული” სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენაზე (1988 წ.); კალიფორნიის შტატის ქ. დევისის საპატიო მოქალაქეობა (2001 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. ბათუმი, 26 მაისის ქ. №10/12. ბინა .63, ტ. 2 7 50 21 (ბინა), 599 50 61 25.

20. ქარქაშაძე ნაპოლეონ ირაკლის ძე

დაბადების თარიღი –15.05.1935;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, ეკონომისტი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 14.07.1992;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 298, მათ შორის 4 მონოგრაფია, 5 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 1 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საპატიო ნიშნის” ორდენი (1955 წ.); უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის სიგელი (1985 წ.); საქ. სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1985 წ.); “ღირსების” ორდენი (1995 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ლუქსემბურგის ქუჩა №9, ტ. 2 37-05-50 (ბინა), 557 42 42 97.

21. ქევხიშვილი ვლადიმერ ილიას ძე

დაბადების თარიღი –05.01.1928;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 30.09.2003;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 75;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “საპატიო ნიშნის” ორდენი (1966 წ.); “შრომითი მამაცობისთვის” მედალი (1970 წ.); “ოქტომბრის რევოლუციის” ორდენი (1973 წ.); “ღირსების” ორდენი (2003 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – სიღნაღის რაიონი სოფ. მაღარო,კახეთის საცდელი სადგური.

22. ქეშელაშვილი ომარ გრიგოლის ძე

დაბადების თარიღი –14.08.1941;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – ეკონომიკის და ბიზნესის ინსტიტუტის დირექტორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 581, მათ შორის 33 მონოგრაფია, 7 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 15 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – საქ. მეცნ. და ტექნ. სახ. კომიტეტის პირველი პრემიის ლაურეატი (1983 წ.); სამეცნ.-ეკონომიკური საზოგადოების კონკურსის III პრემიის ლაურეატი (1983 წ.); საზ. “ცოდნის” მედალი

– აქტიური მუშაობისათვის (1987 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); სსმმ აკადემიის 2013 წლის აგრარულ სფეროში საუკეთესო მეცნიერის წოდება – ეკონომიკის დარგში.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ფალიაშვილის ქ. 65,
ტ. 2 22 75 50 (ბინა), 599 22 75 50.

23. ყურაშვილი თენგიზ კონსტანტინეს ძე

დაბადების თარიღი –23.03.1948;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ვეტერინარი ექიმი, საქართველოს ზოოტექნიკურ-სავეტერინარო სასწავლო-კვლევითი ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სავეტერინარო მედიცინის ინსტიტუტის დირექტორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ვეტერინარიის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 26.04. 2013.

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 223, მათ შორის 4 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 15 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის ბრინჯაოს მედალი და ფულადი პრემია (1982 წ.); “ღირსების” ორდენი (2000 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ნუცუბიძის 5 მ/რ-ნი, 5 კორპ.,
ბინა 25. ტ. 2 31 48 18 (ბინა), 599 58 55 16;

24. ჩაგელიშვილი რევაზ გიორგის ძე

დაბადების თარიღი –28.08.1937;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სატყეო მეურნეობის ინჟინერი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 141, მათ შორის 3 მონოგრაფია, 11 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – გარემოს დაცვის სფეროში აკად.თ. დავითაიას სახ. პრემია; საქ. დამსახურებული მეტყევე (1999 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ფალიაშვილის ქ. 82, ბ. 19.

ტ. 2 23 28 74 (ბინა), 599 93 96 00.

25. ჩანქსელიანი ზაურ ჟორდანის ძე

დაბადების თარიღი –15.12.1948;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – აგროქიმიკოს-ნიადაგმცოდნე, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის რადიოლოგიისა და ეკოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ-მუშაკი;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 14.03.2003;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 134;
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –
2 გამოგონება;
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. -
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ბალანჩივაძის ქ. №22, ბ. 30,
ტ. 2 33-36-02 (ბინა), 593 32 00 21.

26. ჩხარტიშვილი ნოდარ სიმონის ძე

დაბადების თარიღი –17.09.1930;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს
სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა – ი. გოგებაშვილის სახ. თელავის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი;
სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა კანდიდატი;
სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 07.09.1995;
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 214;
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –
15 გამოგონება;
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – ყაზახეთის სსრ
ყარაგანდის ოლქის ალკკ კომიტეტის საპატიო სიგელი; საქართველოს ალკკ
კომიტეტი საპატიო სიგელი; “შრომითი მამაცობისათვის” მედალი (1976 წ.);
“საპატიო ნიშნის” ორდენი (1980 წ.); უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო
სიგელი (1980წ).
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ.თბილისი, ვ.ფშაველას გამზ. IV კვარტალი, კორპ
2, ბ 10. ტ. 2 32 31 13 (ბინა), 599 51 88 58.

27. ცაგურიშვილის გივი ნიკოლოზის ძე

დაბადების თარიღი –10.10.1928;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს
სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა –
სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 26.04.13.
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 126, მათ შორის 3 მონოგრაფია,
6 სახელმძღვანელო;
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –
25 რეკომენდაცია, 1 ჯიშის ავტორი (1986 წ.);
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – საკავშირო
სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაში მონაწილეობა და ბრინჯაოს მედალი (1974 წ.);
რესპუბლიკისათვის საკვები კულტურების აგროწესების მომზადება და გამოცემა,
ფულადი პრემია (1975 წ.); საქართველოს მეცნიერებისა და ტექნიკის სახ. კომიტეტის
პირველი ხარისხის პრემია (1984 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.).
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, დიდი დიღომი, გ. ბრწყინვალეს ქ. 41. ბ.
64, ტ. 2 53 39 61 (ბინა), 5 99 63-12-34.

28. ცანავა ვალერიან პეტრეს ძე

დაბადების თარიღი –25.02.1935;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – აგროქიმიკოს-ნიადაგმცოდნე, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის და სუბტროპიკული კულტურების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ლაბორატორიის გამგე;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 202, მათ შორის 3 მონოგრაფია

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 6 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – შრომის წითელი დროშის ორდენი (1977), “ღირსების” ორდენი (1999 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ.ოზურგეთი, ანასეული, მეცნიერების ქ. №21, ბ.12. ტ. 6 4 38 (ბინა), 599 53 22 25.

29. ცქიტიშვილი ზურაბ მიხეილის ძე

დაბადების თარიღი –01.01.1941;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-ტექნოლოგი, საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 27.02.1997;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 61, მათ შორის 2 წიგნი;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 17 რაციონალიზატორული წინადადება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი (2001 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, დები იშხნელების №4, ბ.3. ტ.237 18 52; 577 57 77 71.

30. ჭალაგანიძე შოთა ივანეს ძე

დაბადების თარიღი –21.05.1933;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მთავარი მეცნიერ კონსულტანტი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 16.07.2004;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 233, მათ შორის 2 მონოგრაფია, 14 წიგნი;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 10 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – ოთხი ორდენი, მათ შორის “მეგობრობის” და “ღირსების”; ორი მედალი; ორი საპატიო ნიშანი;

საქართველოს დამსახურებული ინჟინერი და სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში; სსმმ აკადემიის 2013 წლის აგრარულ სფეროში საუკეთესო მეცნიერის წოდება – აგროსაინჟინრო დარგში.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, საბურთალოს ქ. 30ა. ბინა 37, ტ. 2 37 06 07 (ბინა), 593 36 48 24.

31. ჭითანავა ნოდარ ამბროსის ძე

დაბადების თარიღი –10.03.1936;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მშენებელი, საქართველოს პოლი-ტექნიკური ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს დ.აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიკოსი 27.02.1997;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 109, მათ შორის 11 მონოგრაფია;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 17 რაციონალიზატორული წინადადება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “შრომის წითელი დროშის” ორი ორდენი (1973 წ.), (1975 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ატენის ქ. 16, ტ. 2 23 37 53 (ბინა), 593 67 64 16.

32. ჯაფარიძე გივი გალაქტიონის ძე

დაბადების თარიღი – 06.01.1944;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სატყეო მეურნეობის ინჟინერი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი; სამართალმცოდნე, თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს-მდივანი;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიკოსი 18.02.2000;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 87, მათ შორის 1 სახელმძღვანელო, 1 პროექტი;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის ოქროსა და ვერცხლის მედლები (1974 წ.); “შრომითი წარჩინებისათვის” მედალი (1976 წ.); “საპატიო ნიშნის” ორდენი (1982 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ფალიაშვილის ქუჩა №64, ბ. 17. ტ. 2 22 20 47, 2 91 71 65 (ბინა), 2 91 01 14 (სამსახ.), 599 54 99 99.

წევრ-კორესპონდენტები

1. ბედია ომარი აქესენტის ძე

დაბადების თარიღი –27.06.1943;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის მოადგილე, ადმინისტრაციული დეპარტამენტის უფროსი;

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 16.07.2004;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 133, მათ შორის 2 მონოგრაფია, 3 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 2 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. –

საკასაკომსოფლტექნიკის წარჩინებულის სამკერდე ნიშანი (1972 წ.); სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის ვერცხლის მედალი (1977 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, უჩანეიშვილის 2 ჩიხი, №3. ტ. 2 29 13 59 (ბინა), 2 91 00 87 (სამსახ), 593 71 08 35.

2. გაბუნია ნოდარ ალექსანდრეს ძე

დაბადების თარიღი –23.04.1936;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 15.04.1994;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 234, მათ შორის 1 წიგნი;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 77 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – სას.სამ. ტექნიკის საერთაშორისო გამოფენების ორი ოქროს და სამი ვერცხლის მედალი (1970–1980 წწ.); “სსრკ გამომგონებელი” წოდება (1987 წ.); “შრომის ვეტერანი” მედალი (1988 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, ნუცუბიძის 1 მ/რ, კორპუსი 17, ბ.27. ტ. 2 32 77 42 (ბინა), 599 33 31 93.

3. თურმანიძე თამაზ ივანეს ძე

დაბადების თარიღი –04.09.1932;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – გეოგრაფიის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 15.07.1992;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 200, მათ შორის 2 მონოგრაფია;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –

1 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი (2000 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ.თბილისი, საბურთალოს ქ. №35, ბ.36,

ტ. 2 38 61 32 (ბინა), 591 17 04 96.

4. კილასონია გურამ კონსტანტინეს ძე

დაბადების თარიღი – 22.09.1936;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონენტი 16.07.2004;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 168, მათ შორის 4 მონოგრაფია,

5 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი (2001 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. ქუთაისი, ნიკეას 2/37, ტ. 2 22 78 90,

577 43 24 67;

5. კოლუაშვილი პაატა პეტრეს ძე

დაბადების თარიღი – 05.09.1956;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ეკონომისტ-ორგანიზატორი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – თბილისის ი. ჯავახიშვილის სახ. უნივერსიტეტის ეკონომიკის და ბიზნესის ფაკულტეტის ეკონომიკური პოლიტიკის კათედრის პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 16.07.2004;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 175, მათ შორის 7 მონოგრაფია,

3 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რაც. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – აკაკი წერეთლის პრემია (1995 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი. ზაქარიაძის ქ. №8. ბ. 35.

ტ. 2 39 97 75 (ბინა), 597 33 34 75.

6. ლიპარტელიანი ოთარ ანტონის ძე

დაბადების თარიღი – 03.12.1932;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – სსმმ აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს წევრი;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 15.04.1994;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 162, მათ შორის 4 მონოგრაფია;
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –
18 გამოგონება;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – საქ. მეცნ. და
ტექ.სახ. კომიტეტ.პირველი ხარისხის დიპლომი და ფულადი პრემია (1983 წ.);
საქ.სახელპრემია მეცნიერებაში (1986 წ.); “ღირსების” ორდენი (1999 წ.). საპატიო
სიგელი (2002 წ.); სსმმ აკადემიის 2013 წლის აგრარულ სფეროში საუკეთესო
მეცნიერის წოდება – აგრონომიულ დარგში.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – მცხეთა, წილკნის საკრებულო სოფ. სელექცია,
599 10 51.

7. ნიკოლეიშვილი გიორგი ვასილის ძე

დაბადების თარიღი –30.12.1930;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – აგრონომ-ეკონომისტი, საქართველოს
სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 155;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –
5 გამოგონება, 2 ჯიშის ავტორი;

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი
(1999 წ.); ორი მედალი.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, რ. ერისთავის ქუჩა №3. ბ.6,
599 56 58 84;

8. სარიშვილი დავით ეფრემის ძე

დაბადების თარიღი –24.01.1927;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს
სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა –

სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატი;

სამეცნიერო წოდება – აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 27.02.1997;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 21;

გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – სსრკ მიღწევათა
გამოფენის ვერცხლის მედალი (1961 წ.); “შრომითი მამაცობისათვის” მედალი (1966
წ.); ვ.ი. ლენინის დაბადების 100 წლის აღსანიშნავი საიუბილეო მედალი (1970 წ.);
“შრომის წითელი დროშის” ორდენი (1971 წ.); “ოქტომბრის რევოლუციის” ორდენი
(1976 წ.); საქ. სსრ პრემიის ღაურვატის წოდება (1981 წ.); საქ. სსრ დამსახურებულ
მექანიზატორის საპატიო წოდება (1981 წ.).

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, საბურთალოს 30 ა.,
ტ. 2 38 20 31 (ბინა), 599 15 85 26.

9. ურუშაძე თენგიზ თედორეს ძე
დაბადების თარიღი –14.01.1940;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – აგრონომი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი; საუ-ს ნიადაგმცოდნეობის ინსტიტუტის დირექტორი;
სამეცნიერო ხარისხი – ბიოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 10.01.1991;
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 396 მათ შორის 40 მონოგრაფია, 2 სახელმძღვანელო.
გამოგონებებისა და რაჯ. წინადადებების რაოდენობა –
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – ვ. ვილიამსის სახ. პრემია (1991 წ.); საქ. აგრარული უნივერსიტეტის “უმაღლესი ჯილდო” 2013 წ.
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, მ. ალექსიძის № 1, ბინა 23, ტ. 2 10 20 05 (ბინა), 599 58 25 41.

10. ღორჯომელაძე ოთარ ლავრენტის ძე
დაბადების თარიღი –15.05.1955;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სწავლული აგრონომი, საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა – აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარის მრჩეველი;
სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 14.03.2003;
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 148, მათ შორის 1 მონოგრაფია.
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 5 რეკომენდაცია;
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. –
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ხელვაჩაურის რ-ნი, სოფ. ახალშენი (ქვედა სამება), 593 99 15 22.

11. შაფაქიძე ელგუჯა დავითის ძე
დაბადების თარიღი –20.05.1942;
სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – ინჟინერ-მექანიკოსი, საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი;
დაკავებული თანამდებობა – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი;
სამეცნიერო ხარისხი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი;
სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 07.09.1995;
მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 170, მათ შორის 3 მონოგრაფია, 6 სახელმძღვანელო;
გამოგონებებისა და რაციონალიზატორული წინადადებების რაოდენობა – 15 გამოგონება, 6 რაციონალიზატორული წინადადება;
სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – მედალი “შრომის ვეტერანი” (1988 წ.), “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); “წლის ინჟინრის” საპატიო წოდება (2007 წ.).
ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. თბილისი, პეტრიაშვილის ქუჩა №13. ბინა 4,

12. ჯაბნიძე რევაზ ხასანის ძე

დაბადების თარიღი –18.01.1954;

სპეციალობა დიპლომის მიხედვით – სუბტროპიკული მეურნეობის სწავლული აგრონომი, საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის ინსტიტუტი;

დაკავებული თანამდებობა – ბათუმის შ. რუსთაველის უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

სამეცნიერო ხარისხი – სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი;

სამეცნიერო წოდება – პროფესორი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 07.09.1995;

მეცნიერული შრომების რაოდენობა – 115, მათ შორის 7 წიგნი,

4 სახელმძღვანელო;

გამოგონებებისა და რატ. წინადადებების რაოდენობა –

სახელმწიფო ჯილდო(ები), დამსახურების წოდებები და ა.შ. – “ღირსების” ორდენი (1999 წ.); აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს საპატიო სიგელი (2000 წ.); იაკობ გოგებაშვილის სახ. უმაღლესი საბჭოს სიგელი; ხელვაჩაურის რაიონის საპატიო მოქალაქის წოდება; ბათუმის შ. რუსთაველის უნივერსიტეტის საუკეთესო პროფესორის წოდება.

ბინის მისამართი, ტელეფონი – ქ. ბათუმი, მწვანე კონცხი, ტ. 5 46 20 (ბინა), 555 64 58.

თავი 3. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭო

3.1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს შემადგენლობა

1. **გურამ ალექსიძე** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი;
2. **გივი ჯაფარიძე** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი;
3. **ნუგზარ ბაღათურია** – ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი, აკადემიკოსი;
4. **ომარ ბედია** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის მოადგილე, ადმინისტრაციული დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი;
5. **თამაზ კუნჭულია** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მთავარი მრჩეველი, აკადემიკოსი;
6. **გოგოლა მარგველაშვილი** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა

აკადემიის აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი;

7. **რევაზ მახარობლიძე** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საინჟინრო საკოორდინაციო-სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი;
8. **პეტრე ნასყიდაშვილი** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მთვარი ექსპერტი, აკადემიკოსი;
9. **ნაპოლეონ ქარქაშაძე** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე, აკადემიკოსი;
10. **გურამ პაპუნძე** – ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის და აგრარული მემბრანული ტექნოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი, აკადემიკოსი;
11. **ელგუჯა შაფაქიძე** — საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი;
12. **რევაზ ჩაგელიშვილი** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი;
13. **ნოდარ ჩხარტიშვილი** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი;
14. **ვალერიან ცანავა** – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის და სუბტროპიკული კულტურების ინსტიტუტის ლაბორატორიის გამგე, აკადემიკოსი;
15. **ზურაბ ცქიტიშვილი** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი;
16. **ომარ ქეშელაშვილი** – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის საკოორდინაციო-სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი.

**3.2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის 2013 წლის
პერსპექტიული სამუშაო გეგმა**

3.2.1. სსმმ აკადემიის საერთო კრებაზე განსახილველი საკითხები

№	განსახილველი საკითხები	განხილვის დრო	მომხსენებელი	შენიშვნა
1	2	3	4	5
1	<p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის არჩევნები;</p> <p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წესდებაში ნაწილობრივი ცვლილებების შეტანის შესახებ;</p>	თებერ-ვალი	საქ. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის არჩევნების საკონკურსო კომისია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე	
2	<p>საქართველოს სოფლის მეურ-ნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ 2012 წელს ჩატარებული მუშაობის ძირითადი მიმართულებების შესახებ;</p> <p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს შემადგენლობაში ნაწილობრივი ცვლილებების შეტანის შესახებ, აკადემიის აკადემიური საბჭოს დადგენილების დამტკიცება;</p> <p>საქ. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივნის არჩევის შესახებ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების დადგენილების დამტკიცება;</p> <p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრების (აკადემიკოსების) არჩევნები;</p>	აპრილი	<p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე</p> <p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე</p> <p>საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე</p> <p>საარჩევნო საექსპერტო კომისიის თავმჯდომარე, აკადემიკოსი პეტრე ნასყიდაშვილი</p>	
3	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ 2013 წელს ჩატარებული მუშაობის შესახებ;	დეკემ-ბერი	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე	

**3.2.2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის
აკადემიური საბჭოს 2013 წლის სამუშაო გეგმა**

№	აკადემიურ საბჭოზე განსახილველი საკითხები	განხილვის დრო	საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება, მომსახურებელი (მომსახურებლები)	შენიშვნა
1	2	3	4	5
1	საქართველოს ნიადაგების არსებული მდგომარეობა და მათი ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების გზები;	იანვარი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი გოგოლა მარგველაშვილი	
2	საქართველოში მებოსტნეობის არსებული მდგომარეობა და პრობლემების გადაჭრის გზები;	იანვარი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიური დოქტორი ნატო კაკაბაძე	
3	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრების ვაკანტურ ადგილებზე ასარჩევად, აკადემიის საერთო კრებისა და საარჩევნო კომპანიის მაღალორგანიზებულად მომზადებისა და ჩატარების მიზნით საექსპერტო-საკონკურსო კომისიის დამტკიცების შესახებ;	მარტი	აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე	
4	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ეროვნული კოორდინატორების დებულებისა და შემადგენლობის დამტკიცების შესახებ;	მარტი	აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე	
5	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრების (აკადემიკოსების) ვაკანტურ ადგილებზე აკადემიის ნამდვილი წევრების (აკადემიკოსების) ასარჩევად კონკურსის გამოცხადების შესახებ;	მარტი	საექსპერტო-საკონკურსო კომისიის თავმჯდომარე აკადემიკოსი პეტრე ნასყიდაშვილი	
6	აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს დებულების დამტკიცების შესახებ;		საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე, აკადემიკოსი ნაპოლეონ ქარქაშიძე	

7	აკადემიის აკადემიური და ადმინისტრაციული დეპარტამენტების დებულებების დამტკიცების შესახებ;	მარტი	აკადემიის აკადემიური და ადმინისტრაციული დეპარტამენტების უფროსები, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტები ელგუჯა შაფაქიძე და ომარ ბედია	
8	აკადემიის 2012 წლის წლიური ანგარიშის მომზადების მიმდინარეობის შესახებ;	მარტი	აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე	
9	აკადემიის აკადემიური საბჭოს შემადგენლობაში ნაწილობრივი ცვლილებების შეტანის შესახებ;	მარტი	აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს მდივანი, აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე	
10	მეხილეობის დარგში არსებული მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში;	მარტი	აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გივი ბადრიშვილი	
11	ჰიბრიდული სიმინდი - მაღალი მოსავლიანობისა და ხარისხის საწინდარი;	მარტი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ო. ლიპარტელიანი	
12	მეზოცვრეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში;	აპრილი	მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ჯ. გუგუშვილი	
13	შუალედური კულტურები და მათი როლი სახნავი მიწის ინტენსიურად გამოყენების საქმეში;	აპრილი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გ. ცაგურიშვილი	
14	მეაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები;	აპრილი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი განყოფილება; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ე. შაფაქიძე	

15	ნავენახარი ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენის ღონისძიებების შესახებ;	მაისი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ჯ. ონიანი	
16	სასოფლო სამეურნეო მანქანების სერვისის არსებული მდგომარეობა და მისი გაუმჯობესების პერსპექტივები საქართველოში;	მაისი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი ჯ. კაციტაძე	
17	აგრარული სექტორის ტექნოლოგიურ-რესურსული პოტენციალის ზრდის სტრატეგიული სისტემის შესახებ;	ივნისი	ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი ო.ქეშელაშვილი	
18	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების მიერ დამუშავებული პროგრამა “მარცვლის” შესახებ;	ივნისი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი პ. ნასყიდაშვილი.	
19	აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების ნაყოფიერების ამაღლების ღონისძიებების შესახებ;	ივლისი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი რ.ჯაბნიძე	
20	აგროსამრეწველო კომპლექსის საინჟინრო სფეროს განვითარების პერსპექტივები;	ივლისი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი რ. მახარობლიძე	
21	საქართველოში ინტროდუცირებული ხეხილის ახალი ჯიშები და მათი გეოგრაფიული გავრცელება;	აგვისტო	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გ. კვალიაშვილი; აკად. დოქტორი ზ. ბობოქაშვილი	
22	ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვა და ეროზირებული ნიადაგების ნაყოფიერების ამაღლების ღონისძიებები შიდა მთიან აჭარაში;	სექტემბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ო.ღორჯომელაძე.	
23	ასოციაცია “კაკასიის გენეტიკის” საქმიანობის	სექტემბერი	მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა	

	შესახებ;		და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი; ასოციაცია “კავკასიის გენეტიკის” აღმასრულებელი დირექტორი დიმიტრი კვირიკაშვილი; ექსპერტი გიორგი ხატიაშვილი;	
24	მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებელ საწარმოებში შიდა კონტროლის, პრევენციული სისტემებისა და მიკლეფადობის გამოყენების პრობლემები;	ოქტომბერი	მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი ზ. ცქიტიშვილი	
25	შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი – განვლილი გზა და ახალი გამოწვევები;	ოქტომბერი	ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი რ. ასათიანი	
26	საინვესტიციო პროგრამის: “ხონის რაიონში მეგრეშუმეობის დარგის რეაბილიტაციის, განადგურებული საკვები ბაზის ეტაპობრივი აღდგენის, პარკის წარმოების და კულტურული რეწვის მივიწყებული ტრადიციების აღორძინების” შესახებ;	ნოემბერი	ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გ.ნიკოლეიშვილი აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თ. კუნჭულია აკადემიკოსი გ. ჯაფარიძე	
27	ინოვაციური ტექნოლოგიები კვების და გადამამუშავებელ მრეწველობაში;	დეკემბერი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; აკადემიკოსი ნ. ბაღათურია	

3.2.3. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის 2013 წელს ჩასატარებელი ღონისძიებების გეგმა

№	ღონისძიების დასახელება	განხილვის ფორმა	ჩატარების თარიღი	პასუხისმგებელი ჩატარებაზე	შენიშვნები
1	„საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინოვაცი-	პრეზენტაც.	მარტი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	

	ური განვი-თარების კონცეფციის“ განხილვა				
2	საქართველოს მეცხოველეობის სექტორის განვითარების გეგმა, ქვეყნის ფარგლებში მიმდინარე და ახალი პროექტები, სამომავლო გეგმები, ახალი შეთავაზებები;	პრეზენტაც.	მარტი	მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
3	აგროსამრეწველო კომპლექსის აგროსა-ინჟინრო სფეროს მდგომარეობა და მისი განვითარების სტრატეგიის შესახებ;	მრგვალი მაგიდა	მარტი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
4	თანამედროვე რესურსდამზოგი ტექნოლოგიები საქართველოში;	მრგვალი მაგიდა	მარტი	საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
5	მეზოსტნეობის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები;	სემინარი	აპრილი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
6	მეხილეობის განვითარების პრობლემები საქართველოში;	მრგვალი მაგიდა	აპრილი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
7	აგრარული სექტორის თანამედროვე მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები;	სემინარი	აპრილი	ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
8	ქართული ფუტკარი – სელექცია, დაავადებები, საკვები ბაზა;	მრგვალი მაგიდა	მაისი	მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
9	საქართველოში მეაბრეშუმეობის განვითარების პრობლემები;	სემინარი	მაისი	ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
10	საქართველოს მთიანი ტყეების თანამედროვე მდგომარეობა და მისი გაუმჯობესების გზები;	მრგვალი მაგიდა	ივნისი	აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება; ეკონომიკის საკოორდინაციო-	

				დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
11	მემცენარეობისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებელი მრეწველობის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები საქართველოში;	მრგვალი მაგიდა	ივნისი	საინჟინრო საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
12	მცენარეთა დაცვის დარგში არსებული პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები საქართველოში;	მრგვალი მაგიდა	ივლისი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
13	სუბტროპიკული კულტურების დარგის განვითარების პრობლემები საქართველოში;	სემინარი	ივლისი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
14	მევენახეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში;	გასვლითი სემინარი	სექტემბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
15	ნიადაგების დაცვისა და მათი ნაყოფიერების აღდგენა–გაუმჯობესების გზები;	მრგვალი მაგიდა	სექტემბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
16	აგროეკოლოგიის სფეროში არსებული პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები საქართველოში ;	სემინარი	ოქტომბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
17	აგროქიმიური ღონისძიებების როლი მოსავლიანობის ამაღლების საქმეში ;	მრგვალი მაგიდა	ნოემბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
18	სახნავი მიწის ინტენსიურად გამოყენების პრობლემები;	სემინარი	ნოემბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	
19	ხორბლის, სიმინდის და სხვა მარცვლოვანი კულტურების მოსავლიანობის ამაღლების გენეტიკური და სელექციური საფუძვლები ;	სემინარი	დეკემბერი	აგრონომიული საკოორდინაციო–დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება	

3.3. სსმმ აკადემიის აკადემიურ საბჭოში განხილული საკითხების მოკლე მიმოხილვა

3.3.1. საქართველოს ნიადაგების არსებული მდგომარეობა და მათი ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების გზები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 იანვარს მოისმინა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის გოგოლა მარგველაშვილის მოხსენება: “საქართველოს ნიადაგების არსებული მდგომარეობა და მათი ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების გზები”.

აღინიშნა, რომ სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განვითარება უპირველესად ნიადაგზე და მის ნაყოფიერებაზეა დამოკიდებული.

საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ფართობის შემდგომი გადიდების რესურსები განსაზღვრულია. მოსახლეობა კი მჭიდროდ არის დასახლებული. ამიტომ, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოებაზე მუდმივად მზარდი მოთხოვნა ძირითადად ფართობის ერთეულზე მოსავლის გადიდებით უნდა დაკმაყოფილდეს.

საქართველოში მაღალი ხარისხის ბუნებრივად ნაყოფიერი სასოფლო-სამეურნეო მიწა 38%-ს შეადგენს, საშუალო ხარისხის 21%-ს, ხოლო დაბალი ხარისხის - 41%-ს.

მოტანილი ციფრებიდან ჩანს, რომ ჩვენი ქვეყნის მცირემიწიანობას ისიც ემატება, რომ მნიშვნელოვანი ფართობები უჭირავს დაბალნაყოფიერ ნიადაგებს, რომელთა გაკეთილშობილება სპეციფიკური არაორდინალური ღონისძიებების გატარებას საჭიროებს და იგი დიდ ფინანსურ დანახარჯებთან არის დაკავშირებული.

დაბალნაყოფიერი ნიადაგებიდან განსაკუთრებით საშიშ მასშტაბებს აღწევს ეროზირებული ნიადაგები რომელსაც მთელი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების 33% უჭირავს. ეროზიას ქვეყნის წინაშე მდგარ ეკოლოგიურ პრობლემათა შორის განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს. ეროზირებული მილიონი ჰექტრიდან 330 ათასი კა სახნავ-სათესი ფართობია, რომელთაგან 221 ათასი წყლისმიერ ეროზიას განიცდის, 109 ათასი ჰექტარი სახნავი მიწა კი – ქარისმიერ ეროზიას.

აღსანიშნავია ისიც, რომ სარწყავ ზონებში სოფლის მეურნეობას საგრძნობ ზიანს აყენებს ე.წ. ირიგაციული ეროზია, რაც არასწორი რწყვით არის გამოწვეული.

ეროზიის გარდა ქვეყნისთვის დიდ პრობლემას წარმოადგენს საქართველოს ნახევრად გაუდაბნოებულ ტერიტორიებზე გავრცელებული დამლაშებული და ბიცობი ნიადაგები, რომელთა ფართობი 205 ათას ჰექტარზე მეტია.

აღმოსავლეთ საქართველოს სამიწათმოქმედო ზონაში გავრცელებული დამლაშებული და ბიცობი ნიადაგები ხასიათდებიან აგრონომიულად არახელსაყრელი თვისებებით. ასეთ პირობებში დაბალია ს/ს კულტურების მოსავლიანობა (საშემოდგომო თავთავიანების მოსავალი 0,9-1 ტ/ჰა არ აღემატება). მაშინ როცა იმ უნიკალურ ბუნებრივ-კლიმატურ პირობებში, სადაც აღნიშნული

ნიადაგებია გავრცელებული კომპლექსური აგრომელიორაციული ღონისძიებების განხორციელების შემდეგ მარცვლეულის, ბოსტნეულის და საკვები კულტურების მოსავლიანობა 2,5-3,0-ჯერ და მეტად იზრდება.

საქართველოში 220 ათასი ჰექტარი დაჭაობებული ნიადაგია. ისეთი მცირემიწიანი ქვეყნისთვის, როგორც საქართველოა კოლხეთის დაბლობის ბუნებრივი რესურსების რაციონალურად გამოყენებას უდიდესი ეკონომიკური მნიშვნელობა გააჩნია. 1990 წლისათვის კოლხეთის დაბლობზე დაშრობილი იყო 140 ათასი ჰექტარი. აქედან, ათვისებული იყო 103,9 ათასი ჰა;

სასოფლო-სამეურნეო მიწის დაახლოებით 11% (330 ათასი ჰა) საქართველოში მუავე ნიადაგებს უკავიათ. ძლიერ მუავე ნიადაგების ფართობმა დასავლეთ საქართველოში 37 ათას ჰა-ს მიაღწია, სადაც ეკონომიკურად ღირებული მოსავლის მიღება პრაქტიკულად შეუძლებელია.

თანამედროვე ეტაპზე სამთომომპოვებელი მრეწველობის ინტენსიფიკაცია სასარგებლო წიაღისეულის ღია წესით მოპოვების სულ უფრო ფართოდ დანერგვის ხარჯზე წარმოებს. მაღალი რენტაბელობის გამო იგი ყველგან გამოიყენება სადაც კი საბადოს გეოლოგიური აგებულება ამის საშუალებას იძლევა. დღეისათვის ამ წესით მოპოვებული წიაღისეულის წილი 75-80%-მდე გაიზარდა. ამასთანავე, მისი უარყოფითი გავლენა დიდია. კერძოდ, წყობიდან გამოდის სხვადასხვა სავარგულების მნიშვნელოვანი ნაწილი, ხოლო ნაყარები, კარიერები, წარმოების ნარჩენები და სხვა სახის დარღვეული მიწები ხშირად გარემოს დაბინძურების წყაროსაც წარმოადგენენ.

საქართველოში სხვადასხვა სახის დარღვეული მიწების, კარიერების, ნაყარების, გამამდიდრებელი ფაბრიკების ნარჩენების, სალექავების და სხვა ფართობები 10 ათას ჰექტარს აღემატება.

მოყვანილი ციფრები ნიადაგების ფართობების შესახებ გასული საუკუნის 80-იანი წლების მონაცემებია. მას შემდეგ საქართველოში მიწების ინვენტარიზაცია არ ჩატარებულა. დღეისთვის ეს ციფრები, მნიშვნელოვნად მაღალი იქნება. აღნიშნულზე მიუთითებს შემდეგი ფაქტები:

უკანასკნელ 22 წელიწადში ქვეყანაში შექმნილი მძიმე სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გამო ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების შენარჩუნება-ამაღლების სფერო კრიზისულ მდგომარეობაში აღმოჩნდა. ეროზირებული, დამლაშებული, ჭაობიანი, მწირი ნიადაგების ყოველწლიურ მოვლაში სახელმწიფოს როლის გაქრობამ ამ სფეროში დიდი პრობლემები შექმნა.

ეროზიასთან ბრძოლის შესუსტების გამო აღინიშნა ეროზიული პროცესების გააქტიურება. უმძიმესი შედეგები მოჰყვა დიდქანობიანი ფერდობების ათვისებას, ტყის, ბუჩქნარების და ქარსაფარი ზოლების განადგურებას, საძოვრების უსისტემო, გადაჭარბებულ მოხმარებას, მიწათმოქმედ ფერმერთა დიდი ნაწილის მხრიდან ნიადაგის არასწორი დამუშავების სისტემის გამოყენებას, ნიადაგდაცვითი ტექნოლოგიების უგულვებელყოფას. ინტენსიურად დაიწყო ეროზიულ-მეწყრული პროცესების განვითარება საქართველოს მთიან რეგიონებში, რომლებიც მოსახლეობის დიდი ნაწილის საცხოვრებელ და საარსებო საშუალებას წარმოადგენენ. ამ პრობლემისადმი ინერტული დამოკიდებულება საქართველოს მთიანეთის მოსახლეობის ისედაც მძიმე სოციალურ-ეკონომიკურ პირობებს კიდევ

უფრო აუარესებს და ეს ძირძველი მხარე მთლიანად ცარიელდება. დაიწყო მოსახლეობის მიგრაცია ეროზიისგან გამოფიტული, უნაყოფო ტერიტორიებიდან. „ეკოლოგიური ლტოლვილების“ პრობლემა სახეზეა და გადაუდებელი ღონისძიებების გატარებას საჭიროებს.

ეროზიის საზიანო მოქმედებით აიხსნება ძირითადად ის, რომ უკანასკნელი რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში 100 ათასამდე ჰა სახნავი ფართობი გადაირიცხა ნაკლებ ინტენსიურ სავარგულეებში.

კოლხეთში, ძირითადი სამელიორაციო ქსელი ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში სათანადო მეთვალყურეობის გარეშე დარჩა. ყოველივე ამის შედეგად რიგ რაიონებში დაიწყო მეორადი დაჭაობების პროცესი, რის გამოც დღეისთვის კოლხეთის ზონაში 42 ათასი ჰა სახნავი და მრავალწლიანი ნარგავებით დაკავებული ფართობები გამოეთიშა სასოფლო-სამეურნეო სავარგულეებს და კვლავ ჭაობად იქცა.

მდგომარეობას კიდევ უფრო ართულებს ის გარემოება, რომ მეორად დაჭაობებას ქვემდებარე მიწების კერძო მფლობელობაში ან იჯარით აღებაზე უარს აცხადებს ადგილობრივი მოსახლეობა. მეორადი დაჭაობების პროცესი, მელიორაციული სიტუაციის დროთა განმავლობაში თანდათან გაუარესების კვალდაკვალ ინტენსიურად განვითარდება და სულ მალე დაშრობილი მიწების 80-90 %-ზე გავრცელდება.

ანალოგიური მდგომარეობაა დამლაშებულ და ბიცობ ნიადაგებზე, სადაც საირიგაციო და სადრენაჟო ქსელის მოშლის შედეგად, რომელზეც თავის დროზე უდიდესი კაპიტალდაბანდება იყო ჩადებული, ინტენსიურად მიმდინარეობს მეორადი დამლაშების პროცესები.

მითითებული დაბალნაყოფიერი მიწების გაკეთილშობილებას ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის, მისი სოციალური განვითარების და სიღარიბის აღმოფხვრის საქმეში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება.

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა გამახვილდეს შემდეგ პრობლემაზე:

როგორც ზემოთ აღინიშნა, 90-იანი წლებიდან დაწყებული პრაქტიკულად ყურადღების მიღმა დარჩა – ნიადაგი. ინტენსიურად წავიდა ნიადაგების დეგრადაციის, ზოგიერთ რაიონში გაუდაბნოების დაწყების და ნაყოფიერების დაცემის შეუქცევადი პროცესი.

ქვეყნის მთელი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულის 80%-ზე მეტი ღარიბია საკვები ელემენტებით, რაც სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა დაბალ და უხარისხო მოსავლიანობას განაპირობებს. განსაკუთრებით დამაფიქრებელია ის ფაქტი, რომ ქვეყნის ყველა რეგიონში შეინიშნება ნიადაგის ნაყოფიერების უმთავრესი მაჩვენებლის- ჰუმუსის მწვავე დეფიციტი და მისი ბალანსი უარყოფითია. ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების შენარჩუნება-ამაღლებასთან დაკავშირებულმა პრობლემებმა უკვე კრიტიკულ დონეს მიაღწია, რაც საფრთხეს უქმნის საქართველოში სოფლის მეურნეობის შემდგომ განვითარებას. ნიადაგის მდგომარეობის ასეთ ფონზე, უსახსრობის გამო, პრაქტიკულად შეწყვეტილია ნიადაგების გამოკვლევის სამუშაოები. პრაქტიკულად არ ხდება ნიადაგის ნაყოფიერების მონიტორინგი და შესაბამისად- მისი მართვა. ნიადაგის განოყიერება ძირითადად არაეფექტიანად ტარდება, ელემენტარული წესების

დაუცველად, ან საერთოდ უგულვებელყოფილია სასუქების, შესაბამისი ტექნიკისა და ცოდნის არქონის გამო. ნიადაგში შესატანი სასუქების ოპტიმალური დოზების განსაზღვრა არ წარმოებს ლაბორატორიული ანალიზის საფუძველზე. ადგილი აქვს აგროქიმიკატების უკონტროლო გამოყენებას. ყოველივე ამის გამო სახეზეა საკმაოდ დიდი ფართობის სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვიდან ამოვარდნის რეალური საშიშროება, რისი დაშვების უფლებაც ჩვენს ქვეყანას არ აქვს.

საქართველოში, სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვაში ახალი მიწების ჩართვის შესაძლებლობა საკმაოდ შეზღუდულია; ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გაზრდის ერთადერთ გზად არსებული სავარგულების ნაყოფიერების ამაღლება და რაციონალური გამოყენება ითვლება. ამიტომ, მიწაზე საკუთრების ფორმის მიუხედავად სახელმწიფომ, პირველ რიგში, არსებული მიწის ფონდის შენარჩუნებაზე უნდა იზრუნოს. უფრო მეტიც, ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების პროგრამის განხორციელება მთავრობის მიერ უნდა განიხილებოდეს არა მარტო როგორც მიწის ფონდის შენარჩუნების კამპანია, არამედ, როგორც ქვეყნის სასურსათო უშიშროების უზრუნველყოფა და იგი ქვეყნის უპირველესი სტრატეგიული მიზანი უნდა იყოს.

პირველ რიგში აუცილებელია შემუშავებულ იქნეს საქართველოს მიწის ფონდის შენარჩუნების გრძელვადიანი სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა. იგი თავის მხრივ მოიცავს შემდეგ ქვეპროგრამებს: „საქართველოს ნიადაგების ეროზიისგან დაცვის მიზნობრივი პროგრამა“; „საქართველოს დამლაშებული ნიადაგების მელიორაციისა და მათი ნაყოფიერების ამაღლების მიზნობრივი პროგრამა“; „კოლხეთის ჭარბტენიანი მელიორირებული ნიადაგების გაკულტურების და სასოფლო-სამეურნეო ათვისების მიზნობრივი პროგრამა“; „გაუდაბნობასთან ბრძოლის სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა“; „წიაღისეულის ღია წესით მოპოვების შედეგად წყობიდან გამოსული მიწების რეკულტივაციის მიზნობრივი პროგრამა“.

ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების ღონისძიებების გატარება ეფექტური იქნება მსხვილ სპეციალიზებულ მეურნეობებში („ფერმერთა ჯგუფები თუ გაერთიანებები“, „სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივები და გაერთიანებები“ თუ სხვა) მიწის რესურსების კონსოლიდირების პირობებში.

აღნიშნული სახელმწიფო პროგრამების მომზადებისა და შემდეგ მათი პრაქტიკული განხორციელებისთვის პირველ რიგში აუცილებელია ნიადაგების პასპორტიზაციის (ინვენტარიზაციის) ჩატარება;

ნიადაგების პასპორტიზაციის (ინვენტარიზაციის) ჩატარება შესაბამისი დარგის მეცნიერების (ნიადაგმცოდნის, ნიადაგმცოდნე-ეროზიონისტის, ნიადაგმცოდნე-მელიორატორის, აგროქიმიკოსის, მიკრობიოლოგის) მონაწილეობის გარეშე შეუძლებელია. მიგვაჩნია, რომ საქართველოს მიწის ფონდის შენარჩუნების გრძელვადიანი სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამის შემუშავება – განხორციელების საქმეს სათავეში მსაბაშვილის ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიის და მელიორაციის ს/კ ინსტიტუტი უნდა ჩაუდგეს, ამის ინტელექტუალური პოტენციალი მას ნამდვილად გააჩნია.

(ითვლებოდა რა მეთაურ დაწესებულებად ნიადაგმცოდნეობისა და აგროქიმიის დარგში ინსტიტუტი მოწოდებული იყო დაემუშავებია ნიადაგის ნაყოფიერების

ამაღლების მეცნიერული საფუძვლები. უმთავრეს ამოცანას შეადგენდა: ქვეყნის ნიადაგური საფარის შესწავლა, მისი ნაყოფიერების შენარჩუნება-გაუმჯობესება, მიწების რაციონალურად გამოყენება; ეროზიისაგან ნიადაგის დაცვისა და ეროზირებული ნიადაგების ნაყოფიერების ამაღლების ღონისძიებების შემუშავება; დამლაშებული და ბიცობი ნიადაგების ნაყოფიერების ამაღლების და კოლხეთის დაბლობის ჭარბტენიანი მედიორირებული ნიადაგების გაკულტურებისა და მათი სასოფლო-სამეურნეო ათვისების რაციონალური ტექნოლოგიების დამუშავება; სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისათვის მინერალური და ორგანული სასუქების დოზების, ფორმებისა და შეფარდებების დადგენა მაღალი ხარისხის და ბიოლოგიურად სუფთა პროდუქციის მისაღებად; სასარგებლო წიაღისეულის ღია წესით მოპოვების ადგილებში წყობიდან გამოსული ნიადაგების რეკულტივაცია და მრავალი სხვა).

აუცილებელია, დადგეს მ.ნ.საბაშვილის ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიის და მედიორაციის ს/კ ინსტიტუტის ა.ი.პ. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტიდან გამოყოფის, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსით აღდგენის, მეცნიერ-თანამშრომელთა დაბრუნებისა და სხვადასხვა სახელმწიფო ინსტიტუციების მიერ ინსტიტუტის კუთვნილი ქონების მითვისების საკითხი. (აგრარული უნივერსიტეტის დაქვემდებარებაში გადასვლამ ფაქტიურად გაანადგურა ინსტიტუტი. განთავისუფლებულია ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელთა მთელი კონტიგენტი, მიტაცებულია ინსტიტუტის კუთვნილი ქონება).

აუცილებელია აღდგენილ იქნეს ადრე არსებული „აგროქიმიური და ნიადაგის ნაყოფიერების სამსახური“ თავისი ლაბორატორიული ქსელით; თანამედროვე აპარატურა-მოწყობილობით აღჭურვილი ორი ცენტრალური სამეცნიერო-საწარმოო ლაბორატორია: ერთი – თბილისში, რომელიც მოემსახურება აღმოსავლეთ საქართველოს და მეორე – ოზურგეთში (ანასეულში), რომელიც მოემსახურება დასავლეთ საქართველოს (დღემდე შენარჩუნებულია ორივე ლაბორატორია მწირი, მოძველებული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით, მაღალკვალიფიციური კადრებით, მაგრამ, უსახსრობის გამო პრაქტიკულად ვერ საქმიანობენ. აღნიშნული ლაბორატორიები ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე პერიოდულად ჩაატარებენ ნიადაგის ნაყოფიერების მონიტორინგს და ყოველი კონკრეტული სავარგულისთვის შეადგენენ რეკომენდაციებს მისი ნაყოფიერების შენარჩუნება-ამაღლებისთვის. ნიადაგისა და მცენარის ანალიზის საფუძველზე მოხდება შესატანი სასუქების ოპტიმალური დოზების განსაზღვრა. დადგინდება სასუქების საჭირო ფორმები და რაოდენობა, მოხდება ქვეყანაში მათი შემოტანის და გამოყენების ორგანიზება.)

ნიადაგის დაცვა და მისი ნაყოფიერების ამაღლება არ არის მარტივი საქმე. იგი მაღალკვალიფიციურ აგროპერსონალს საჭიროებს. აუცილებელია ქვეყანას ყავდეს ნიადაგმცოდნეები და აგროქიმიკოსები, რომლებიც ამ საშვილიშვილო საქმეს მოემსახურებიან. აუცილებლად მიგვაჩნია აგრარულ უნივერსიტეტში აწ გაუქმებული ნიადაგმცოდნეობისა და აგროქიმიის სპეციალობის აღდგენა ან ამ სპეციალობების შემსწავლელი დისციპლინების სწავლება მაინც.

3.3.2. საქართველოში მებოსტნეობის არსებული მდგომარეობა და პრობლემების გადაჭრის გზები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 იანვარს მოისმინა საქართველოში ბოსტნეული კულტურების ნაციონალური კოორდინატორის, აკადემიურ დოქტორ ნატო კაკაბაძის მოხსენება.

აღინიშნა, რომ მებოსტნეობა არის სასოფლო სამეურნეო წარმოების დარგი, რომელიც ემსახურება ბოსტნეული კულტურების მოყვანას. ბოსტნეული ადამიანის კვების აუცილებელი პროდუქტია. მეცნიერული კვლევების მონაცემების მიხედვით ადამიანთა კვების რაციონში 1/4 ნაწილი უნდა ეკავოს სხვადასხვა სახის ბოსტნეულის მოხმარებას, ხოლო წელიწადში საჭიროა მოიხმაროს 130–150 კგ ბოსტნეულის და ბაღჩეულის პროდუქტი.

განსაკუთრებით სასარგებლოა ბოსტნეულის მოხმარება ნედლი სახით, ამიტომაც აუცილებელია წლის განმავლობაში მათი რამდენჯერმე თესვა. მოხმარების ვადის გახანგრძლივების მიზნით უნდა გამოვიყენოთ კულტურათა სხვადასხვა სახეობები და ჯიშები განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს გარდამავალ ბრუნვაში დაცული გრუნტის მებოსტნეობის განვითარებას, ზამთარში სათბურებში მწვანილეულის წარმოებას, შემოდგომაზე მოწეული ბოსტნეულის შესანახი საცავების გამოყენებას და სხვა.

საქართველოს ნიადაგურ-კლიმატური პირობები, გეოგრაფიული მდებარეობა, სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის ხანგრძლივი ისტორია, 70-ზე მეტი სახეობის საადრეო, საშუალო და საგვიანო ბოსტნეულის, მათ შორის საადრეო კარტოფილის წარმოება, სავრგულებების და იაფი მუშახელის სიუხვე განაპირობებს სხვა დარგებთან ერთად მებოსტნეობის პრიორიტეტულ დარგად ჩამოყალიბებას.

საქართველოში ბოსტნეულს აწარმოებენ როგორც ღია, ასევე დაცულ გრუნტში. ამ უკანასკნელს განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს შემოდგომა-ზამთარში და ადრე გაზაფხულზე ახალი ბოსტნეულით მომარაგების საქმეში, მაგრამ ბოსტნეულით ძირითადი მომმარაგებელი მაინც ღია გრუნტია და მას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს.

2011 წლის მდგომარეობით საქართველოში ბოსტნეულის წარმოებამ შეადგინა სულ 185,8 ათასი ტონა, მაშინ როცა ერთ სულ მოსახლეზე, ტურისტზე, სტუმარზე საბაზრო მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად საჭიროა 650 000-700 000 ტონა ბოსტნეულის წარმოება. ამისათვის ბოსტნეულმა უნდა დაიკავოს სახნავი მიწის 5,5-6%, რაც შეადგენს 45000-50000 ჰა ფართობს და კულტურების მიხედვით წარმოებული უნდა იქნეს: პამიდორი - 140 ათასი ტონა, კომბოსტო - 480 ათასი ტონა, კიტრი - 560 ათასი ტონა, ხახვი - 200 ათასი ტონა, ბადრიჯანი - 280 ათასი ტონა, მწვანილი და მწვანე ხახვი - 280 ათასი ტონა, სტაფილო - 400 ათასი ტონა, ჭარხალი - 400 ათასი ტონა, წიწაკა - 120 ათასი ტონა, ნიორი - 200 ათასი ტონა, კარტოფილი - 480 ათასი ტონა, ლობიო - 150 ათასი ტონა, ბაღჩეული - 200 ათასი ტონა, დანარჩენი სხვა - 40 ათასი ტონა.

ბოსტნეული კულტურების, ისე როგორც ნებისმიერი სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობა და ხარისხი დამოკიდებულია ჯიშზე და ხარისხიან თესვზე. ამ ორი ფაქტორის გარეშე, რაც არ უნდა მოვლამოყვანის საუკეთესო ტექნოლოგიური ფონი შევუქმნათ ნათესს, მისგან

სასურველ შედეგს ვერ მივიღებთ. ჯიშის და ხარისხიანი თესლის უგულვებელყოფაა ბოსტნეულის დაბალი საჰექტარო მოსავლიანობის მიზეზი. საქართველოს მთავრობამ უმთავრესი ყურადღება უნდა მიაქციოს სოფლის მეურნეობის მომარაგებას ჯიშის, კონდიციური თესლებით. სწორედ ამიტომ მებოსტნეობის დარგის მეცნიერები უპირველესად ყურადღებას აქცევენ მეთესლეობის საკითხს და ძირითად ამოცანად თვლიან ადგილობრივ პირობებთან კარგად შეგუებული მაღალხარისხოვანი და დიდმოსავლიანი, სელექციური და ადგილობრივი ჯიშების კარგი თესვითი ღირსების მქონე თესლების დამზადებას. უკანასკნელი 5-10 წლის განმავლობაში რეგისტრირებულია ძირითადი ბოსტნეული კულტურების: პამიდორი, ხახვი, კომბოსტო, საბოსტნე ლობიო, საბოსტნე ბარდა, საბოსტნე სოია—მაღალმოსავლიანი ჯიშები, რომლებიც საჭიროებენ გამრავლებას დიდ ფართობებზე და თესლის წარმოებას იმ რაოდენობით, რომ დაკმაყოფილდეს საბაზრო მოთხოვნილება ამ კულტურებზე. ამავე დროს აუცილებელია მჭიდრო თანამშრომლობა მებოსტნეობის მსოფლიო ცენტრთან მრავალფეროვანი სათესლე მასალის მისაღებად, განსაკუთრებით ისეთი დელიკატესი კულტურების, როგორცაა: კომბოსტოს ნაირსახეობა: ყვავილოვანი, ბრიუსელის, სავოიის, ბროკოლი, საბოსტნე მიმართულების: სიმინდი, ლობიო, ბარდა, სოია, სალათების ნაირსახეობა, რომლებზეც მოთხოვნილება დიდია. ამასთან ერთად დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს ადგილობრივი რეგისტრირებული ჯიშების გამრავლებას სადემონსტრაციო ნაკვეთებზე და რეპროდუქციული თესლების წარმოებას.

ბოსტნეულ კულტურებზე სელექცია მიმდინარეობდა მიწათმოქმედების ინსტიტუტში და მისი დაქვემდებარების სტრუქტურულ ერთეულებში: გარდაბანი, გორი, წყალტუბო. ჯიშების გამოცდას ზონების მიხედვით აწარმოებდა საქართველოს ჯიშთა გამოცდის სახელმწიფო კომისია. სამწუხაროდ დღეს ეს სისტემა თავისი რგოლებით მოშლილია, ქვეყანაში შემოდის ბოსტნეულის შეუმოწმებელი თესლები თურქეთიდან, გერმანიიდან, ჰოლანდიიდან, რომელსაც ყიდულობენ მებოსტნე ფერმერები და მებოსტნეობით დაინტერესებული პირები. ყოველივე ეს არის მიზეზი ბოსტნეულის დაბალი მოსავლიანობის და მოსავლის დაბალი ხარისხის. არის თანამედროვე ბიოტექნოლოგიური მეთოდების უკონტროლობა და დანერგვის საფრთხე, ახალგაზრდა კადრების მწვავე დეფიციტი. ინფორმაციისა და გამოცდილების გაცვლის ნაკლებობა ქვეყნის შიგნით და გარეთ. ცოდნის და გამოცდილების უკმარისობა *ex-situ* და *in-situ* კონსერვაციის სფეროში. გენეტიკური რესურსების ხელმიუწვდომლობა ფერმერებისათვის და კანონმდებლობის დაუცველობა. ბოსტნეულის გამოყენებასთან დაკავშირებული ტრადიციული ცოდნის და გამოცდილების დაკარგვა. არსებული კვლევითი ინსტიტუტის, მებოსტნეობის განყოფილების და კათედრის გაუქმება, საგანმანათლებლო პროგრამის არასრულყოფილება, მანქანა-იარაღების და შენობა-ნაგებობების დეფიციტი.

მებოსტნეობის განვითარებისათვის აუცილებელია დარგის ინტენსიფიკაცია, წარმოების კონცენტრაცია, სპეციალიზაცია, ბოსტნეულის სელექცია-მეთესლეობის სისტემის აღდგენა თავისი რგოლებით, ჯიშთა დაცვის და გამოცდის სამსახურის განახლება, მჭიდრო კავშირის დამყარება მებოსტნეობის მსოფლიო ცენტრთან,

სელექციური მუშაობის განახლება საცდელ სადგურებში, ადგილობრივი და საზღვარგარეთის ქვეყნების მეცნიერებისა და პრაქტიკის მიღწევებისა და გამოცდილების საფუძველზე დამუშავებული სამრეწველო ტექნოლოგიების დანერგვა; ბოსტნეული კულტურების: პამიდორი, კიტრი, ხახვი, კომბოსტო, წიწაკა, ბადრიჯანი, ნიორი, პრასი, ნესვი, გოგრა, საზამთრო რეკომენდირებული ჯიშების პირველადი მეთესლეობის დაწყება; აგრეთვე ზოგიერთი ნაკლებად გავრცელებული კულტურებისთვის: ბროკოლი, სატაცური, ფიზალისი, სალათები - რომლებზეც უდიდესი მოთხოვნაა - შერჩევა საქართველოს მებოსტნეობის ზონებში (სუბტროპიკული, ზომიერად თბილი, მაღალმთიანი) მეთესლე-ფერმერთა კავშირების და ასოციაციების, რომლებიც დაიწყებენ მეცნიერების მიერ საცდელ სადგურებში წარმოებული ბოსტნეულის მეორად მეთესლეობას და სათანადო სერთიფიცირების შემდეგ რეპროდუქციულ თესლებს გაყიდვას ბაზარზე 2005 წლიდან მიწათმოქმედების ინსტიტუტში ICARDA-ს (მშრალ რეგიონებში სასოფლო-სამეურნეო კვლევის საერთაშორისო ცენტრი) ფინანსური მხარდაჭერით ფუნქციონირებს გენბანკი საშუალო ვადიანი შენახვისათვის. დღევანდელი მდგომარეობით გენბანკში მოთავსებულია 4000-ზე მეტი ნიმუში. აქედან ბოსტნეულ-ბაღიერი კულტურების 600-ზე მეტი ჯიშის სათესლე მასალა. ამ კოლექციის უსაფრთხოების უზრუნველყოფას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, მიუხედავად ამისა, დღეს ეს უნიკალური მასალები დიდი საფრთხის წინაშეა. სასწრაფოდ საჭიროა მასზე ყურადღების გამახვილება. საქართველოს მდიდარი მემკვიდრეობის დაცვას და მის შენახვას მომავალი თაობებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის გრძელვადიანი სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საქმეში.

3.3.3. მეხილეობის დარგში არსებული მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 28 მარტს მოისმინა აკადემიის **წევრ-კორესპონდენტის გივი ბადრიშვილის** მოხსენება: “მეხილეობის დარგში არსებული მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში”.

აღინიშნა, რომ სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთ საექსპორტო, პროდუქციის მომცემ დარგს წარმოადგენს მეხილეობა, რომელიც აერთიანებს საქართველოში გავრცელებულ 100 კულტურას და ათასობით ჯიშს.

საქართველოს ბუნებრივი კლიმატური პირობები შესანიშნავი ხელისშემწყობი მნიშვნელოვანი ფაქტორია მეხილეობის დარგის განვითარებისათვის.

ცნობილია, რომ ერთი ჰექტარი ხეხილის ბაღი იძლევა 10 ჰექტარ სახნავი მიწის ტოლფას შემოსავალს, რაც ასაბუთებს წარმოების გადიდების მიზანშეწონილებას.

მეხილეობის განვითარებისთვის მიზანშეწონილია გათვალისწინებული იქნეს სოფლის მეურნეობის დარგთა შეთანაწყობა. ხილის მოსავლიანობის გაზრდა დამოკიდებულია ბაღის მფლობელის ინდივიდუალურ გემოვნებაზე, ბაღის ტიპის შერჩევაზე, ნარგაობის ფორმირებაზე, ბაზრის მოთხოვნილების მიხედვით კულტურების და ჯიშის შერჩევაზე.

გარდა საკარმიდამო (ნაკვეთებზე) ან კომერციულ ნაკვეთებზე მოსავლიანობის გადიდებისა, პარალელურად უნდა განისაზღვროს და დაპროექტდეს ხეხილის ბაღების გასაშენებლად ის ნაკვეთები, რომელზეც ხეხილი იყო დარგული.

საერთოდ აუცილებელია ჩატარდეს მრავალწლიანი ნარგავების აღრიცხვა სახელმწიფოს მიერ იმ წესით, როგორც ტარდებოდა აღრიცხვა.

ხილის წარმოების ისეთ მაშტაბებს, რომელიც საქართველოს გააჩნია ყველა შემთხვევაში ესაჭიროება გადამამუშავებელი მრეწველობა, რომელიც მსოფლიო სტანდარტების დონეზე აწარმოებს სხვადასხვა პროდუქციას. ამუამად გორის ტერიტორიაზე ძირითადად ორი ქარხანა მოქმედებს სხვადასხვა მიმართულებით და დატვირთვით. გამორიცხული არ არის ხილის ზრდის კვალობაზე დამატებითი სიმძლავრეების ამოქმედების აუცილებლობა, მაგრამ მთავარია არა გადამამუშავებელი სამრეწველო საწარმოების რაოდენობის ზრდა, არამედ ხილის მწარმოებელთა და გადამამუშავებელთა ურთიერთობა, რომელმაც უნდა შექმნას ორივე მხარისთვის ხელსაყრელი და დამაინტერესებელი პირობები. ამ ურთიერთობის დარეგულირების პირობები ინტეგრაციაში დევს, რომელიც საბაზრო ურთიერთობის მოთხოვნების შესაბამისად უნდა გადაწყდეს ისე, რომ ხილის მიმწოდებელი დაინტერესებული იყოს გადამამუშავებელი საწარმოს საქმიანობის შედეგებით.

ასეთივე საფუძველზე უნდა გადაწყდეს საკითხი ხილის საცავებთან დაკავშირებით.

რამდენადაც დღევანდელ გარდამავალ ეტაპზე ხილის წარმოებისა და მიწოდების ძირითადმა მოცულობამ საკარმიდამო და კერძო მეურნეობებში გადაინაცვლა, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მათი საწარმოო მომსახურების ორგანიზაცია.

საკარმიდამო მეურნეობებში ბაღების დამუშავებისა და დაავადებების წინააღმდეგ ბრძოლის, მოსავლის ტრანსპორტირებისა და სხვა შრომატევადი სამუშაოების შესრულება უნდა იკისრონ მეწარმეებმა სახელშეკრულებო საფუძველზე შეთანხმებულ ფასებში, ან მხარი უნდა დაუჭირონ იმ ინიციატორებს, რომლებიც ივალდებულებენ სოფლად მომსახურების სფეროს შექმნას.

რაიონის ზონების მიხედვით თუ ყველა სოფელში არა, უნდა შეიქმნას სავაჭრო ობიექტები, რომლებიც ივალდებენ შხამქიმიკატებით, მინერალური სასუქებით, ინვენტარით და სხვა საქონლით, რომელიც მეხილეობის დარგისთვის არის საჭირო.

განსაკუთრებულ საზრუნავს წარმოადგენს მოსავლის რეალიზაცია, რომლის გადაწყვეტის ქვაკუთხედი უნდა იყოს ის, რომ ხილის მომყვანი ბაზარში არ იდგეს.

ეს რომ ასე მოგვარდეს უნდა შეიქმნას ხილის დამზადება-რეალიზაციის ალტერნატიული სტრუქტურები, რომელთა დამფუძნებელი იქნებიან ხილის მწარმოებელი სუბიექტები და თვით მეწარმეები გაუძღვებიან მათივე მოწეული მოსავლის გასაღებას. ასეთივე პრინციპით შეიძლება დარეგულირდეს მეხილეობის ტარამასალით, ტარით და სატრანსპორტო საშუალებებით უზრუნველყოფის პრობლემები.

მეხილეობის გადამამუშავებელი მრეწველობისა და მომსახურე სფეროს ინტერესების შეთანხმების და დარეგულირების მიზნით შეიძლება შეიქმნას დარგის ასოციაცია, რომლის მონაწილე იქნება ყველა მეწარმე.

მიგვაჩნია, რომ ნერგის წარმოება და მიწოდება ძირითადად სახელმწიფოს გამგებლობაში უნდა იყოს, რომელსაც შეუძლია გადაწყვიტოს იგი ხარისხისა და ასორტიმენტის დაცვით.

მეხილეობა მაღალრეიტინგული დარგია, მაგრამ დღევანდელი კრიზისული მდგომარეობიდან მისი გამოყვანა შეღავათებისა და დახმარებების გარეშე ძალიან გაჭიანურდება და ქვეყანას ზარალი უფრო მეტი მიაღებება, ვიდრე შეღავათების განხორციელებისათვის იქნება საჭირო. ამ მიზნით საჭიროდ მოგვანია: ახლად გაშენებული ხილის ბაღის ფართობებზე პირველი ხუთი წლის მანძილზე გავრცელდეს შეღავათები მიწის გადასახადზე; ხილის ბაღების გაშენებისთვის გამოიყოს დაბალპროცენტიანი და გრძელვადიანი კრედიტები; შეიზღუდოს თანდათან ხილისა და ხილის გადამუშავებით მიღებული პროდუქციის იმპორტი, ისე, რომ ხელი შეუწყოს ადგილობრივი წარმოების პროდუქციის გასაღებას; ჩატარდეს საოჯახო მიწების პრივატიზაცია და ბაღების გაშენებისთვის ვარგისი მიწები გაიცეს გრძელვადიანი იჯარით კონკურსის წესით; მკაცრად აიკრძალოს პრივატიზირებული ბაღების გაჩეხვა ნებართვის გარეშე; დაწესდეს მეხილეობის დარგში მოპოვებული წარმატებებისთვის წამახალისებელი რაიონული პრემიები და დამტკიცდეს მისი მინიჭების წესი;

3.3.4. ჰიბრიდული სიმინდი - მაღალი მოსავლიანობისა და ხარისხის საწინდარი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 28 მარტს მოისმინა აკადემიის **წევრ-კორესპონდენტის ოთარ ლიპარტელიანის** მოხსენება: “ჰიბრიდული სიმინდი - მაღალი მოსავლიანობისა და ხარისხის საწინდარი”.

აღინიშნა, რომ სიმინდი კულტურული ფლორის ერთ-ერთი უძველესი ერთწლოვანი, ბალახოვანი, მძლავრი განვითარების, მოკლე დღის სითბოსა და სინათლის ერთლებნიანი, გაყოფილ სქესიანი, ჯვარედინ დამამტკვერიანებელი, უხემოსავლიანი, სასურსათო, საკვები, სამრეწველო და სამკურნალო მცენარეა. მას კარგად იცნობდნენ ძველი ინდიელი ტომები ამერიკაში, აცტეკები მექსიკაში, მაიები ცენტრალურ ამერიკაში და ინკები პერუში. მათ სიმინდი მოჰყავდათ ჩვ. წ. აღ. 5000 წლის წინათ და იყენებდნენ სხვადასხვა დანიშნულებით.

საქართველოში სიმინდი შემოტანილი იქნა ესპანეთიდან მე-17 საუკუნის I ნახევარში 360 წლის წინათ კაჟა ფორმები, ხოლო 250 წლის წინათ კბილა ფორმები. სიმინდმა თავისი ბიოლოგიური, ბოტანიკური და სამეურნეო თვისებებით სწრაფად დაიმსახურა ყურადღება და გახდა პირველხარისხოვანი მარცვლეული კულტურა. სიმინდისაგან მზადდება 500-ზე მეტი დასახელების სასურსათო საკვები, სამრეწველო და სამკურნალო საშუალებები.

გასული საუკუნის I ნახევარში ქართველმა გლეხმა იმდენად აულო აღლო სიმინდის მოვლა-მოყვანას, რომ ის გახდა საექსპორტო კულტურაც. სიმინდის მარცვალი ტონობით გადიოდა შავი ზღვით უცხოეთში, ხოლო თესლი შუა აზიასა და ჩრდილო კავკასიაში. ამჟამად სიმინდს მარცვლეულ კულტურებს შორის როგორც ნათესი ფართობით, ასევე საერთო მოსავლით პირველი ადგილი უკავია საქართველოში. ითესება 130000 ჰექტარზე და საერთო მოსავალია 191000 ტონა. ხორბალი ითესება 50,2 ათ. ჰექტარი და საერთო მოსავალია 53,9 ათ. ტონა. ერთ მოსახლეზე იწარმოება საქართველოში 126 კგ მარცვალი წელიწადში. მათ შორის ხორბალი 12 კგ და სიმინდი 66 კგ.

სელექცია არის მეცნიერება მცენარეთა ახალი ჯიშების და ჰიბრიდების გამოყვანის შესახებ. ეს არის კომპლექსური მეცნიერება, რომელიც მჭიდრო კავშირშია ისეთ მეცნიერებებთან, როგორცაა ბოტანიკა, ფიზიოლოგია, ბიოქიმია, ანატომია, ციტოლოგია, მათემატიკა. სელექციური მეცნიერების თეორიული საფუძველი არის გენეტიკა.

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების პრაქტიკით დამტკიცებულია, რომ ჰიბრიდის მოსავლიანობის, მისი ხარისხის გადიდების ძირითადი ფაქტორია მაღალმოსავლიანი ჯიშის ჰიბრიდი და ხარისხიანი თესლი. ამ ორი ფაქტორის მიღწევებით ამერიკისა და ევროპის მოწინავე ქვეყნებმა სიმინდის მოსავლიანობა 80%-ით გააძვირეს.

სიმინდის მეცნიერულ სელექციას საფუძველი ჩაუყარა პროფ. ლეონარდე დეკაპრელევიჩმა 1914 წელს, თბილისის ბოტანიკური ბაღის სელექციის განყოფილებაში და შემდეგ 1933 წლიდან საქართველოს სახელმწიფო სასელექციო სადგურში, მცხეთაში. აქ სელექციის პირველ ეტაპზე ჩატარებული იქნა საქართველოში არსებული სიმინდის ჯიშების ინვენტარიზაცია და შესწავლა. მეორე ეტაპზე არსებული მასალიდან გამორჩევის მეთოდით გამოყვანილი იქნა ჯიშები: იმერული ჰიბრიდი, აჯამეთის თეთრი, აბაშური ყვითელი, ქართული კრუგი, გეგუთური ყვითელი, ადგილობრივი კაჟოვანა თეთრი და ყვითელი. მესამე ეტაპზე დადგენილი იქნა სიმინდის აბორიგენული ჯიშების კომბინაციები, უნარი, მათი სამეურნეო ბიოლოგიური, ფიზიოლოგიური, ბიოქიმიური თვისებები. მეოთხე ეტაპზე დაიწყო სიმინდის სელექცია ჯიშთაშორისი და ხაზთაშორისი ჰიბრიდიზაციის მეთოდი. ისე როგორც სიმინდის სამშობლო არის ამერიკა, ასევე მისი სელექციის ფუძემდებელია ამერიკელი სელექციონერები.

მცენარეულ ფორმებში, ჰიბრიდის მნიშვნელობა – მოვლენა ჰეტეროზისის ანუ ჰიბრიდული ძალა აღმოაჩინა რუსმა მეცნიერმა კელ-რეიტერმა 1860 წელს. მან მიიღო თამბაქოს სახეთაშორისი ჰიბრიდი – წეკოსი და პერუს სახეობის ერთმანეთთან შეჯვარებით. მან პირველმა შეიმუშავა ყოველწლიურად პირველი თაობის თესლის მიღების მეთოდიც. ამ მოვლენას შემდგომში ამერიკელმა მეცნიერმა შელმა 1914 წელს უწოდა ჰეტეროზისი. მან მიიღო კულტურული და ველური მზესუმზირის ჰიბრიდი. კელ რეიტერის შემდეგ ჰეტეროზისის მოვლენა უფრო სრულყოფილად შეისწავლა დარვინმა შრომაში, რომელიც გამოაქვეყნა 1876 წელს „მცენარეთა სამყაროზე თვითდამტკვერვისა და ჯვარედინად განაყოფიერების მოქმედება“. დარვინმა მიიღო სიმინდის პირველი ხაზიც.

სიმინდის ხაზთაშორისი ჰიბრიდიზაცია პირველად დაიწყო შელმა 1904 წელს ამერიკაში ილინოისის საცდელ სადგურში. 1926 წელს აიოვას შტატში დაარსდა კომპანია პიონერი ყოფილი სოფლის მეურნეობის მინისტრის და ვიცე პრეზიდენტის ჰენრი უოლესის მიერ, რომელიც დღეს სამეცნიერო კვლევით მუშაობას ეწევა 4 ქვეყანაში: ამერიკა, კანადა, მექსიკა და ბრაზილია, სადაც აქვს 90 სამეცნიერო კვლევითი ცენტრი და მუშაობს 6700 მეცნიერი. კარგი ნიადაგურ-კლიმატური პირობების 8 ქვეყანაში: ამერიკა, კანადა, რუმინეთი, ხორვატია, საფრანგეთი, იტალია, თურქეთი, უნგრეთი აწარმოებს პირველი თაობის თესლის გამოყვანას 5800 ჰექტარზე და აკმაყოფილებს ჰიბრიდულ თესლზე მსოფლიო მოთხოვნილების 30%-ს.

საქართველოში სიმინდის სელექცია ხაზთაშორის ჰიბრიდებზე დაიწყო 1955 წლიდან პროფ. დეკაპრელევიჩის ხელმძღვანელობით. 1956 წელს შეიქმნა სიმინდის საკავშირო სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი, რომელშიც კავშირის მასშტაბით გაერთიანდა 29 სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტი და 9 საცდელი სადგური. მათ შორის საქართველოს სახელმწიფო სასელექციო სადგური. სადგურებს დაევალოთ ხაზებისა და ხაზთაშორისი ჰიბრიდების გამოყვანა, რაც განაპირობა სიმინდის მნიშვნელობამ, მისი მოსავლიანობის გადიდების აუცილებლობამ და მეცნიერების მიერ მოპოვებულმა შედეგებმა.

სიმინდზე თანამედროვე სელექცია დაფუძნებულია ინცუხტზე და ხაზთაშორის ჰიბრიდიზაციაზე. ჩვენი მიზანი 1955 წლიდან არის ავტოხტონურ ჯიშებიდან ისეთი ხაზების გამოყვანა, რომლებიც ურთიერთ და შემოტანილ ხაზებთან დაწყვილებით მოგვცემდნენ პროდუქტიულობით, დაავადება-მავნებლების მიმართ გამძლეობით, პროდუქციის ხარისხით და მთელი რიგი ბიოლოგიური, ფიზიოლოგიური თვისებებით უკეთეს ჰიბრიდებს, ვიდრე ადგილობრივი და შემოტანილი ფორმებია. სიმინდის მცენარეში არის 500-მდე გენეტიკური ფაქტორი, რომლებიც განსაზღვრავენ ხარისხობრივ და რიცხობრივ მანკენებლებს. ეს გენები იყოფა 4 კატეგორიად: 1) ხარისხის განმსაზღვრელი, დომინანტურად მოქმედი; 2) რეცესიული მუტაციის არასასარგებლო მოქმედების მაკონტროლებელი, რომლებიც აკონტროლებენ რიცხობრივი თვისებების მოქმედებას; 3) კუმულაციური – ერთობლივი მოქმედების პოლიმერული თვისებების; 4) მოსავლიანობის – ჰიბრიდული ძალის გამომხატველი.

ჰეტეროზისის ანუ ჰიბრიდული ძალის გამოვლინების ორი კატეგორიაა: 1) ალელური ანუ სრული დომინირება და 2) არაალელური ანუ კომპლემენტარობა, ეპისტაზი, პოლიმერია, მოდიფიკაცია. ჰეტეროზისი არის განსხვავებული ბირთვისა და ციტოპლაზმის (დომინანტური გენების) ურთიერთზემოქმედების შედეგი.

ჯიშთაშორის ჰიბრიდებში ჰეტეროზისი ანუ მოსავლიანობა იზრდება 8-10 %-ით, ჯიშხაზურში 19-20%, ხოლო მარტივ ხაზთაშორის ჰიბრიდებში 40%.

ხაზთაშორისი ჰიბრიდების გამოყენებით მსოფლიოში სიმინდის მოსავლიანობა გაიზარდა 80%-ით, რომელიც შეადგენდა 1,4 ტონას ჰექტარზე, ამჟამად არის 4,3 ტონა ჰექტარზე. ჰიბრიდული სიმინდის გამოყენებით საშუალო მოსავალია ესპანეთში 9,75 ტონა ჰექტარზე, გერმანიაში 9,53 ტონა ჰექტარზე, იტალიაში 9,42 ტონა ჰექტარზე, საფრანგეთში 9,66 ტონა ჰექტარზე და ამერიკაში 8,38 ტონა ჰექტარზე.

როგორც ზემოთ იყო აღნიშნული საქართველოში თვითდამტვერილი ხაზების საფუძველზე სიმინდის სელექცია დაიწყო 1955 წლიდან, სელექციის IV ეტაპზე, სადაც მთავარი ყურადღება გამახვილებული იყო ადგილობრივი ჯიშებიდან ხაზების მიღებაზე და ამ ხაზების საფუძველზე მაღალმოსავლიანი სხვადასხვა მიმართულების ხაზთაშორისი ჰიბრიდების გამოყვანაზე.

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან ამერიკა, საფრანგეთი, მექსიკა, არგენტინა, უკრაინა, რუსეთი, მოლდოვა მიღებული იქნა საინტერესო ფორმები. ამ მასალის გამოყენებით გამოყვანილი იქნა 3000-ზე მეტი ხაზთაშორისი ჰიბრიდი. მათ შორის 41 საუკეთესო სხვადასხვა დროს გადაეცა ჯიშთა დაცვისა და გამოცდის სახელმწიფო კომისიას და წარმოებაში დაინერგა 10 ხაზთაშორისი ჰიბრიდი და 1 ჯიში, აქედან 2 ჰიბრიდი და 1 ჯიში უცხოეთში.

პირველი ქართული ხაზთაშორისი ჰიბრიდია „ქართული-9“, რომელიც დარაიონებულია 1980 წლიდან საქართველოს როგორც სარწყავი, ასევე ურწყავი რაიონებისათვის. პოტენციური მოსავალია 10 ტონა ჰექტარზე. ამ ჰიბრიდის გამოყვანისა და დანერგვისათვის 7 თანამშრომელს მიენიჭა სახელმწიფო პრემია. ივერია-503 დარაიონდა 1973 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი და დასავლეთ საქართველოს ტენით უზრუნველყოფილი დაბლობი ზონისათვის. პოტენციური მოსავალი 12 ტონა მარცვალი საშუალოდ ჰექტარზე. ქართული-52 დარაიონდა 1981 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი და დასავლეთ საქართველოს ტენით უზრუნველყოფილი რაიონებისათვის, პოტენციური მოსავალია 14 ტონა მარცვალი საშუალოდ ჰექტარზე. ჰიბრიდი ლუჩი დარაიონდა 1985 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი, დასავლეთ საქართველოს ტენით უზრუნველყოფილი რაიონებისათვის და უკრაინის დნეპროპეტროვსკის რაიონებისათვის. პოტენციური მოსავალია 12 ტონა მარცვალი საშუალოდ ჰექტარზე. ჰიბრიდი მცხეთა დარაიონდა 1988 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი და ტენით უზრუნველყოფის რაიონებისათვის, პოტენციური მოსავალია 11 ტონა მარცვალი ჰექტარზე. ივერია-70 დარაიონდა აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი და დასავლეთ საქართველოს დაბლობი რაიონებისათვის 1984 წელს. არის პირველი სასურსათო მიმართულების ჰიბრიდი, რომლის პოტენციური მოსავალია ჰექტარზე 14 ტონა მარცვალი საშუალოდ. ჯიში პაპალაშვილი-3 დარაიონდა 1994 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი რაიონებისათვის, პოტენციური მოსავალია 9 ტონა მარცვალი ჰექტარზე. დნეპროლი 472 დარაიონდა 1994 წელს აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავი და ურწყავი რაიონებისათვის და უკრაინის სიმინდის მწარმოებელი რაიონებისათვის. პოტენციური მოსავალია 12 ტონა მარცვალი ჰექტარზე.

გასული საუკუნის 1990-იან წლებში სიმინდის ქართული ხაზთაშორისი ჰიბრიდები „ქართული-9“, „ენგური“, „ივერია-503“, „ქართული-52“ და „ივერია-70“ ითესებოდა საქართველოში 70000 ჰექტარზე და საერთოდ სიმინდის ნათესის 250000 ჰექტარზე საშუალო მოსავალი იყო 2,7 ტონა. სიმინდის მარცვლის საერთო მოსავალი 448000 ტონა ანუ დღევანდელთან შედარებით 257 ტონით ნაკლები.

უკანასკნელ წლებში ჩატარებული სამუშაოების შედეგად 2011 წელს საქ. პატენტს გადაეცა 2 ხაზთაშორისი ჰიბრიდი, წილკანი 1, წილკანი 2 და 1 სინთეტიური ჰიბრიდი.

ჰიბრიდების მოსავლიანობის 3 წლის შედეგები

ცხრილი 5.1.

№	დასახელება	ხმელი მარცვლის მოსავალი ტ/ჰა-ზე			საშუალო მოსავალი ტონა საჰაზე	გადახრა სტანდარტიდან		საგემპტაციო დღეთა რიცხვი
		2010 წ.	2011წ.	2012წ.		ტ/ჰა	%%	
1	ენგური სტანდარტი	8.8	8.9	7.8	8.1	±0.0	100	128
2	აბაშური ყვითელი 30Xმთ17 წილკანი 1	10.0	9.8	8.2	9.3	+1.2	112	128
3	ქართ. კრუგი 44Xბი73 წილკანი 2	9.1	9.7	8.6	9.1	+1.0	112	128
4	იმ 18Xბი 73	9.2	10.1	8.9	9.4	+1.3	116	133
5	ქართული-9 სტანდარტი	7.6	6.3	5.7	6.5	±0.0	100	108
6	სინთეტიკი “ბექა”	7.9	7.8	6.9	7.5	1.0	115	112

სიმინდზე სელექციური მუშაობის მთავარ მიმართულებად ითვლება ხაზთაშორისი ჰიბრიდიზაცია, რომელიც იძლევა საშუალებას გამოყვანილი იქნას მაღალმოსავლიანი, ხარისხიანი პროდუქციის მომცემი, ჩაწოლისა და დაავადებების მიმართ იმუნური, მექანიზირებული წესით მოვლა-მოყვანისათვის ხელსაყრელი ხაზთაშორისი, მარტივი, ჯიშხაზური და სამხაზოვანი ჰიბრიდები;

რამდენადაც მდიდარია გენეტიკურად ხაზების საწყისი ჯიშები, იმდენად მათგან მიიღება მრავალმხრივ საინტერესო ხაზები. თვითდამტვერვა ავლენს ჯიშის გენეტიკურ სიმდიდრეს, რაც დაფარულია მის გენოტიპში;

სამეურნეო, ბიოლოგიური, ფიზიოლოგიური და ბიოქიმიური ნიშანთვისებებით სიმინდის უცხოურ და ადგილობრივ ჰიბრიდებთან შედარებით უკეთესი ჰიბრიდების გამოყვანის ყველაზე ეფექტური ღონისძიებაა უკეთესი ადგილობრივი ჯიშებიდან მიღებული ხაზებისა და უცხოური ხაზების ერთმანეთთან შეჯვარება.

3.3.5. მებოცვრეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 აპრილს მოისმინა აკადემიის **წევრ-კორესპონდენტის ჯემალ გუგუშვილის** მოხსენება: “მებოცვრეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში.”

აღინიშნა, რომ მებოცვრეობა მეცხოველეობის ერთ-ერთი ახალგაზრდა და პერსპექტიული დარგია, რომელიც სხვა სახოფლო-სამეურნეო ცხოველებისაგან გამოირჩევა მაღალმწიფადობით, ადვილად შესანახია, იძლევა მაღალი ხარისხის ტყავ-ბეწვეულის, განსაკუთრებული მნიშვნელობით გამოირჩევა ბოცვრის ხორცი, თავისი გემოთ, ყუათიანობით, ნაზი კონსისტენციით, კულინარული თვისებებით, იგი ძვირფასი დიეტური პროდუქტია. 1კგ ხორცი შეიცავს 1500 კკალ ენერჯიას, 60% წყალს, 20% ცილას, 19% ცხიმს, 1% ნაცარს, მცირე რაოდენობით- 25მგ ქოლესტერინს.

წლის განმავლობაში ერთი დედლისაგან თავისი ნამატით შესაძლებელია მივიღოთ 50 კგ დიეტური ხორცი, 30 ცალი ტყავი, 1 კგ თივთიკი.

მეობოცვრეობის განვითარებას ხელს უწყობს დარგის მომგებიანობა. დედალი ცხოველისაგან შესაძლებელია მივიღოთ 20-40 ლარის მოგება.

ჩვენს ქვეყანაში მეობოცვრეობის მასშტაბური განვითარება **XX** საუკუნის 60 წლებიდან იწყება, როდესაც პირველად იქნა ჩამოყალიბებული ბებნისის, კუმისის, დედოფლისწყაროს, თეთრიწყაროს, მარტყოფის და მარაბდის მეობოცვრეობის ფერმები. შემოყვანილი იქნა 450 სული რუხი გოლიათის, შინშილას და თეთრი გოლიათის ჯიშის ბოცვრები. 1989 წელს სულადობამ შეადგინა 350 ათასი, ხოლო 1999 წელს სულადობა შემცირდა 150 ათასამდე. ამჟამად ბოცვრების გავრცელების ძირითადი არეალი პირად საკარმიდამო, გლეხურ მეურნეობაშია განთავსებული. სტატისტიკური მონაცემები ბოცვრის სულადობასთან დაკავშირებით ფაქტობრივად არ არსებობს დარგის დეგრადაციის პროცესი სახეზეა.

ცხოველის ბიოლოგიური თავისებურებებიდან გამომდინარე მეობოცვრეობა უნდა განვითარდეს გლეხურ და ფერმერულ მეურნეობაში. მიზანშეწონილია მოშენდეს საქართველოში ბუნებრივ-კლიმატურ პირობებთან შეგუებული და აპრობირებული ბოცვრის ჯიშები, კერძოდ დასავლეთ საქართველოში თეთრი გოლიათი, აღმოსავლეთ საქართველოში რუხი გოლიათი, შინშილა, ვერცხლისებური, სამხრეთ საქართველოში ახალზელანდიური თეთრი, კალიფორნიული.

აღნიშნული ცხოველების საკვებად გამოყენებული უნდა იქნეს – მწვანე სახის საკვებიდან ბუნებრივი და ნათესი ბალახი-სამყურა, იონჯა, ესპარცეტი, კოინდარი, მრავალძარღვა, უხეში საკვებიდან - თივა, პარკოსნების ძენძო, ფოთლოვანი და წიწვოვანი ხემცენარეების ნეკერი. წვნიანი საკვები ცხოველა უნდა მიეცეს წლის ნებისმიერ დროს, საუკეთესო საკვებად ითვლება სტაფილო, ჭარხალი, კომბოსტო, გოგრა, კარტოფილი. მარცვლოვნებიდან მიზანშეწონილია-შვრია, ქერი, სიმინდი, ცერცველა და სხვა. წლის განმავლობაში საკვებზე მოთხოვნილება ერთ ბოცვერზე შეადგენს – მარცვლოვანი საკვები 30 კგ. მწვანე საკვები 150 კგ, ძირხვენები – 40 კგ, თივა – 45 კგ.

დიეტურ ხორცთან ერთად ბოცვერი იძლევა ძვირფას ტყავს და თივთიკს. ზრდასრული ცხოველისაგან 4-5 თვის ასაკში უნდა მოხდეს დაკლული ცხოველის გატყავება და ტყავის დამუშავება. მიზანშეწონილია ტყავის დამუშავება წარიმართოს გატყავების შემდეგ მისი გასუფთავების და ტყავიდან ცხიმის აცლით, ცხიმი საჭიროა გაეცალოს სპეციალურ ფიცარზე საფხეკი დანით კუდიდან თავის მიმართულებით, გაწმენდილი ტყავი უნდა გაშრეს ჩრდილში ან სითბოს წყაროდან მოცილებით 25-30 გრადუსზე გაჭიმულ მდგომარეობაში.

თივთიკის მიღება შესაძლებელია გაკრეჭვით და ჩამოვარცხნით. თივთიკს კრეჭენ ჩვეულებრივი მაკრატლით, რაც შეიძლება კანთან ახლოს. თავდაპირველად ხერხემლის გასწვრივ, შემდეგ ზურგიდან მუცლის მიმართულებით. ჩამოვარცხნა უნდა მოხდეს რკინის სავარცხლით. აღნიშნული მეთოდი იძლევა შედარებით მაღალი ხარისხის ბეწვს, რადგან ამოივარცხნება მხოლოდ მომწიფებული ბეწვი.

სწორად წარმართული ზოოტექნიკური ღონისძიებების წარმართვის შემთხვევაში სავსებით შესაძლებელია 2020 წლისათვის ბოცვრის სულადობამ ჩვენ ქვეყანაში შეადგინოს სამასი ათასი სული.

აღნიშნულიდან გამომდინარე უნდა აღსდგეს მეცხოველეობის სახელმწიფო სამსახური, რომელსაც დაევალება ექსპედიციური გამოკვლევები, არა მარტო მებოცვრეობაში, არამედ ზოგად მეცხოველეობაში არსებული მდგომარეობის შესახებ. დაადგენს მათ სულადობას, აღწარმოების უნარს და სხვა ზოოტექნიკურ მაჩვენებლებს. განავითარებს სახორცე-ტყავებწვეული და სახორცე მიმართულების ბოცვრის ჯიშების სელექციას და მოშენებას, რომლებიც კარგად იქნებიან შეგუებული საქართველოს სხვადასხვა რაიონის შესაბამის კლიმატურ პირობებთან.

საჭიროება მოითხოვს შემუშავდეს კანონი „სოფლად კოოპერირების“-შესახებ, რომელიც გააღწეას იქონიებს სოფლად სოციალური სფეროს განვითარებაზე და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნაზე.

აუცილებელია ზოოვეტერინარი სპეციალისტების მომზადების ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბება, რომლის წინა პირობაც წარმოადგენს ზოოვეტერინარული უნივერსიტეტის სტატუსის აღდგენა, აღნიშნული უმაღლესი სასწავლებელი სახელმწიფო დაკვეთით მოამზადებს მეცხოველეობისა და ვეტერინარიის პროფილის მაღალკვალიფიციურ სპეციალისტებს და სამეცნიერო კადრებს.

მიზანშეწონილია ჩამოყალიბდეს მებოცვრეობის ასოციაცია, რომელიც, რეკომენდაციებით, რჩევებით დაეხმარება გლეხურ მეურნეობებს მებოცვრეობის საკითხებთან დაკავშირებით, რაც თავის მხრივ მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს დარგის შემდგომი განვითარების საქმეში.

3.3.6. ცვლილებები საქართველოს კანონში „ვაზისა და ღვინის შესახებ“

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 აპრილს მოისმინა აკადემიკოს ნუგზარ ბაღათურიას მოხსენება: “ცვლილებები საქართველოს კანონში „ვაზისა და ღვინის შესახებ“.

აღინიშნა, რომ 1998 წელს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი “ვაზისა და ღვინის შესახებ”. გასული წლების გამოცდილებამ გვიჩვენა, რომ კანონის მე-11 თავის არსებობა ხელს უშლის საქართველოში თავისუფალი მეწარმეობის განვითარებას და ამით წინააღმდეგობაში მოდის საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლთან, შემდეგ გარემოებათა გამო: კანონით (თავი XI) დადგენილია საქართველოში შემდეგი დასახელების სპირტიანი სასმელების წარმოების შესაძლებლობა (თავი XI, მუხლი 25, პ.1): ა) ღვინის ბრენდი; ბ) ყურძნის არაყი - “ჭაჭა”; გ) მაგარი სასმელი; დ) ლიქიორი და ნაყენი;

ღვინის ბრენდი, კანონის თავი II, მუხლი 3, “ა.პ” ქვეპუნქტის თანახმად, არის დავარგებული საბრენდე სპირტების კუპაჟითა და შემდგომი დამუშავებით მიღებული სპეციფიკური თვისებების მქონე პროდუქტი”. იმავე მუხლის “ა.ო”

ქვეპუნქტის თანახმად, საბრენდე სპირტი - ესაა ღვინის ბრენდის წარმოების შუალედური პროდუქტი, რომელიც მიიღება საბრენდე ღვინის ორჯერადი ან ერთჯერადი გამოხდით.

ბრენდის და საბრენდე სპირტის და საქართველოს კანონში მოყვანილი განმარტებები ეწინააღმდეგება ევროკავშირის მიერ მიღებულ რეგლამენტებს, რომლებითაც დადგენილია სპირტიანი სასმელების აღნიშვნისა და ტერმინოლოგიის საერთო წესები. კერძოდ, ევროსაბჭოს 1989 წლის 21 მაისის №1576/89 რეგლამენტისა და 1999 წლის 17 მაისის №1493/99 რეგლამენტის შესაბამისად ბრენდი ეს არის არანაკლებ 37,5% მოც. ეთილის სპირტის შემცველი პროდუქტი, რომელიც მიიღება 52-86% სიმაგრის მქონე ღვინის დისტილაციის შერევით არანაკლებ 94,8% სიმაგრის მქონე ღვინის რექტიფიცირებულ სპირტთან და დაყოვნებული მუხის ტკეჩთან შეხებით არა ნაკლებ 6 თვის განმავლობაში. შერეული სპირტი რექტიფიკაციის რაოდენობა შეიძლება აღწევდეს საბოლოო პროდუქტში არსებული ალკოჰოლის 50%-ს.

ქართული კანონი (თავი II) მოითხოვს ღვინის ბრენდის დამზადებას მხოლოდ ღვინის სპირტებისაგან და არ ითვალისწინებს ღვინის რექტიფიცირებული სპირტის გამოყენების შესაძლებლობას. ამდენად, ქართულ კანონში მოყვანილი ბრენდის განმარტებები გულისხმობენ ისეთი პროდუქტის მიღებას, რომელიც ევროკავშირის მოთხოვნათა შესაბამისად მიღებული ტერმინოლოგიით იწოდება “კონიაკი”.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ საქართველოს კანონი “ვაზისა და ღვინის შესახებ” აიძულებს მეწარმეს აწარმოოს მაღალხარისხოვანი პროდუქტი (კონიაკი) და მისცეს მას დაბალხარისხიანი პროდუქტის – ბრენდის დასახელება. კანონი უკრძალავს მეწარმეს აწარმოოს ბრენდი იმ ტექნოლოგიით, რომელიც აღიარებულია ევროსაბჭოს მიერ და ამით ხელს უშლის საქართველოში ალკოჰოლიანი სასმელების წარმოების სფეროში თავისუფალი მეწარმეობის განვითარებას.

დაუსაბუთებელი და ამდენად უსაფუძვლოა კანონში მოყვანილი ყურძნის არყის განმარტება. კერძოდ, კანონის 28-ე მუხლში ნათქვამია, რომ “ყურძნის არყის დამზადებისას დასაშვებია მხოლოდ ღვინის სპირტის გამოყენება. ღვინის სპირტი შეიძლება იყოს რექტიფიცირებული ან გააქტივებული ნახშირის ფილტრში გაფილტრული ან სხვა ექვივალენტური დამუშავების გზით მიღებული, რაც უზრუნველყოფს იმ ზოგიერთი ორგანოლექტიკური მახასიათებლის სელექციურ გაძლიერებას, რომლებიც დამახასიათებელია ამ სპირტის ყურძნისეული ნედლეულისათვის”.

ეს განმარტება მცდარია, რადგან მეცნიერება არ იცნობს არანაირ მეთოდს, რომელიც უზრუნველყოფს “იმ ზოგიერთი ორგანოლექტიკური მახასიათებლის სელექციურ გაძლიერებას, რომლებიც დამახასიათებელია ამ სპირტის ყურძნისეული ნედლეულისათვის”. ამასთან ერთად კანონის აღნიშნული მცდარი მოთხოვნა პრაქტიკულად გამორიცხავს ქართული ნაციონალური ალკოჰოლიანი სასმელის – ჭაჭის არყის წარმოების შესაძლებლობას.

მცდარია ღვინის სპირტის კანონში მოყვანილი განმარტებაც (თავი II, მუხლი 3, “ა.ც.” ქვეპუნქტი), რადგანაც ღვინის სპირტი ზოგადად ესაა იგივე ეთილის

სპირტი, და ის მიიღება როგორც ყურძნისეული წარმოშობის პროდუქტებისაგან, ასევე ხორბლისა და სხვა მცენარეული ნედლეულის გადამუშავებით.

მცდარია, და უნდა გასწორდეს თავი 1, „ა.ფ.“ პუნქტში მოყვანილი შაქრიანობის განმარტება, რადგანაც ორგანული ქიმიკა არ იცნობს ცნებას “დაშლილი შაქრები”, და ეს უსწორობა შეიძლება გახდეს მაკონტროლებელი ორგანოების შეცდომაში შეყვანის საფუძველი; კანონიდან ასევე ამოღებულ უნდა იქნას 33- მუხლის მე-2 პუნქტი, რადგანაც ის იმეორებს 32-ე მუხლის მე-2 პუნქტს;

ზემოთქმულიდან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ კანონში “ვაზისა და ღვინის შესახებ” მეცნიერულად დაუსაბუთებელი და პრაქტიკულად გაუმართლებელი განმარტებების არსებობა ხელს უშლის საქართველოში მეწარმეობის განვითარებას და ამით წინააღმდეგობაში მოდის საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის მოთხოვნებთან. ამასთან დაკავშირებით მოვითხოვთ:

1. საქართველოს კანონიდან “ვაზისა და ღვინის შესახებ” ამოღებულ იქნას თავი XI, მუხლი 25, მუხლი 26, მუხლი 27, მუხლი 28, მუხლი 29, მუხლი 30;
2. საქართველოს კანონიდან “ვაზისა და ღვინის შესახებ” ამოღებულ იქნას კანონის მე-11 თავთან მიმართებაში არსებული ტერმინები და განმარტებები;
3. კანონში უნდა გასწორდეს მე-2 თავის მუხლი 3, “ა.ფ.” პუნქტში მოყვანილი შაქრიანობის განმარტება;
4. კანონიდან ამოღებულ უნდა იქნას 33- მუხლის მე-2 პუნქტი, რადგანაც ის იმეორებს 32-ე მუხლის მე-2 პუნქტს;

3.3.7. შუალედური კულტურები და მათი როლი მიწის ინტენსიურად გამოყენების საქმეში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 აპრილს მოისმინა აკადემიის **წევრ-კორესპონდენტის გივი ცაგურიშვილის** მოხსენება: “**შუალედური კულტურები და მათი როლი მიწის ინტენსიურად გამოყენების საქმეში**”

აღინიშნა, რომ ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 60-იან წლებში დამუშავებული იქნა თემა: „საშემოდგომო ხორბლისთვის მწვანე სასუქად გამოსაყენებელი ცულისპირას აგროტექნიკა ტირიფონას ველისათვის”.

იგი მიზნად ისახავდა ხორბლის ორი წლის განმავლობაში ზედიზედ თესვისას მათ შორის თავისუფალი პერიოდი (2,5-3 თვე) გამოყენებული ყოფილიყო შუალედური კულტურების მოსაყვანად.

გამოკვლევებმა დაადასტურა, რომ ამ მცირე მონაკვეთში შეიძლება 180 ცენტნერამდე შუალედური კულტურების მოყვანა, რომელიც შეიძლება გამოყენებული იქნას პირუტყვის საკვებად ან ნიადაგში ჩასახნავად მწვანე სასუქის სახით.

იმ დროიდან მოყოლებული დღემდე მეცნიერის მუშაობის ძირითადი მიზანი იყო ამ დიდი პრობლემის - შუალედური კულტურების შერჩევა, მათი თესვა-მოყვანის ტექნოლოგიის დამუშავება. პარალელურად მიმდინარეობდა მუშაობა

შერჩეული კულტურებისთვის თესლის წარმოების ორგანიზაციის და სრულყოფის საკითხებზე.

ცნობილია, რომ მინდვრის კულტურების მოსავლიანობის გადიდებისთვის ორი გზა არსებობს: პირველი ერთჯერადი თესვის პირობებში მაღალ აგროტექნიკურ ფონზე მაქსიმალური მოსავლის მიღება და მეორეა ძირითადი კულტურებისაგან თავისუფალ შუალედებში შესაბამისი კულტურების შერჩევა და მათი თესვა-მოყვანის სწორი განხორციელება სახნავი მიწის ინტენსიურად გამოყენების მიზნით.

ჩვენი ქვეყანა მცირემიწიანია. ამდენად სახნავი მიწის გონივრული გამოყენება აუცილებლობითაა გათვალისწინებული. აქედან გამომდინარე ძირითადი და შუალედური კულტურების მეცნიერულად დასაბუთებული მორიგეობა საშუალებას გვაძლევს მიწა მთელი წლის განმავლობაში დაკავებული იყოს მოსავლის მისაღებად.

აღნიშნული წესით მიწის გამოყენებისთვის საიმედო გარანტიას იძლევა ჩვენი ქვეყნის შესანიშნავი და გამორჩეული გარემო-კლიმატური პირობები; მცენარისათვის ხანგრძლივი სავეგეტაციო პირობები, ადრეული გაზაფხული და მზიანი შემოდგომა, აქტიურ ტემპერატურათა ჯამის სიდიდე, რომელიც წლის განმავლობაში 4 000 - 4 500 აღწევს, სარწყავი წყალი და ზოგიერთ ადგილებში ბუნებრივი ნალექები.

შუალედური კულტურები მეტად ეფექტურია სარეველების წინააღმდეგ ბრძოლის თვალსაზრისით. ისინი ითესებიან ვიწრო მწკრივად ან ჩვეულებრივი წესით მოკლე დროში მთლიანად ფარავენ ნიადაგის ზედაპირს და სარეველებს ზრდა-განვითარების საშუალებას არ აძლევენ. გარდა ამისა შუალედურ კულტურად დათესილი ერთწლოვანი პარკოსნები: ბარდა, ცერცველა, ცულისპირა ატმოსფეროს თავისუფალი აზოტის ფიქსაციას ახდენენ, აუმჯობესებენ მომდევნო მცენარისთვის ზრდა-განვითარების პირობებს. ხელს უშლიან ქარისმიერ და წყლისმიერ ეროზიას. ამასთან ერთად აღნიშნული კულტურებისაგან თავისუფალი ფართობი იმდენად ფხვიერია, რომ მისი დამუშავება თავისუფლად შეიძლება 12-14 სმ სიღრმეზე.

შუალედური კულტურების მნიშვნელობა დიდია მეცხოველეობისათვის მწვანე და წვნიანი საკვებით უზრუნველყოფის საქმეში. ძირითადი და შუალედური კულტურების სწორი შეთანაწყობით შესაძლებელია, რომ პირუტყვი უზრუნველყოფილი იყოს მთელი წლის განმავლობაში მწვანე და წვნიანი საკვებით.

ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ჩატარებული გამოკვლევები, წარმოების პირობებში გამოცდის შედეგები მტკიცე საფუძველს გვაძლევს ვთქვათ, რომ ქვეყანაში განსაკუთრებით კი დაბლობ ნაწილში მოვიყვანოთ ყველა ტიპის შუალედური კულტურები, ადრე გაზაფხულზე, თავთავიანი პურეული ნაწვევრალზე, შემოდგომაზე და შემოდგომა ზამთარში.

მიწათმოქმედებაში ცნობილია შუალედური კულტურების შემდეგი ტიპები: ადრეული გაზაფხულის შუალედური კულტურა, რომელიც ითესება და მოსავალს იძლევა სამარცვლე სიმინდის თესვის ოპტიმალურ ვადამდე 5-10 მაისამდე. შემდეგ კი ითესება სამარცვლე სიმინდი.

მეორე სანაწევრადლო შუალედური კულტურა, რომელიც ითვლება თავთავიანი პურეულის აღების შემდეგ და მოსავალს გვაძლევს თითქმის ნოემბრამდე. ჩვენს ქვეყანაში ყველაზე პერსპექტიული და ფართო მაშტაბით გამოსაყენებელია სწორედ ამ ტიპის შუალედური კულტურა.

მესამე საშემოდგომო შუალედური კულტურა, რომელიც ითვლება სასილოსედ ნათესი სიმინდისა და ადრეული ბოსტნეული კულტურებისაგან გამოთავისუფლებულ ფართობებში.

მეოთხე ტიპის (სიცვიის ამტანი) შუალედური კულტურები, რომლებიც ითვებიან ზაფხულის ბოლოს, შემოდგომის დასაწყისში, ტურნეფსი და რაფსი. ისინი მოსავალს იძლევიან შემოდგომისა და ზამთრის განმავლობაში აპრილის ბოლომდე, შემდეგ კი ითვლება ძირითადი კულტურა კერძოდ სამარცვლე სიმინდი.

შუალედური კულტურების ერთ-ერთ ტიპს მიეკუთვნება ასევე სანათიბო შუალედური კულტურების მოყვანა, რომელიც ადრე გაზაფხულზე საკვებად ან სასილოსედ აღებული კულტურების შემდეგ ითვლება.

მიზანშეწონილია 2015 წლისათვის შუალედური კულტურების ნათესი ფართობი ავიყვანოთ 80-100 ათას ჰექტრამდე, ხოლო 2020 წლისთვის 180-200 ათას ჰექტრამდე.

3.3.8. მებაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 აპრილს მოისმინა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ელგუჯა შაფაქიძის მოხსენება “მებაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები”.

აღინიშნა, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს 2011 წლის 20 ივნისის №04 ბრძანებით შეიქმნა კომისია (აკად. წ/კ გ. ნიკოლეიშვილი-კომისიის თავმჯდომარე, აკად. გ. ჯაფარიძე, აკად. თამაზ კუნჭულია, აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე, ს.მ. მეცნ. კანდიდატი ნ. ბარამიძე, ს.მ. მეცნ. კანდიდატი ე. ჭოლაძე, იურისტი მ. ბაგრატიონი), რომელმაც დაამუშავა “საქართველოში მებაბრეშუმეობის განვითარების კონცეფცია 2012-2025 წლებში”; იგი გასაცნობად და რეაგირებისათვის დაგზავნილი იქნა საქართველოს აგრარული მიმართულების სამთავრობო და კვლევით ორგანიზაციებში, აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციებში.

აღნიშნულმა კონცეფციამ დიდი მოწონება და გამოხმაურება ჰპოვა FAO-სა და ევროკავშირის ქვეყნებში. შავი, კასპიის ზღვის აუზისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების მებაბრეშუმეობის საერთაშორისო ორგანიზაცია BACSA სერიოზულად დაინტერესდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის აკადემიის ეგიდით დამუშავებული “საქართველოში მებაბრეშუმეობის განვითარების კონცეფციით” და მის შესახებ იმსჯელა 2013 წლის 7-12 აპრილს იტალიის ქალაქ პადუაში გამართულ BACSA –ს მე-6 კონფერენციაზე, სადაც დაიგეგმა შავი, კასპიის ზღვის აუზისა და

ცენტრალური აზიის ქვეყნების მებარეშუმეობის აღდგენის პროგრამის დამუშავება ევროსაბჭოში წარსადგენად, რომელშიც ძირითადად გათვალისწინებული იქნება ქართველი მეცნიერების მიერ დამუშავებულ კონცეფციაში მოცემული ძირითადი დებულებები.

კონცეფციაში აღნიშნულია, რომ “მებარეშუმეობა, როგორც ეროვნული მეურნეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგი, თავიდანაა ჩამოსაყალიბებელი, რისთვისაც საჭიროა: საკვები ბაზის აღდგენა და ყოველმხრივი განმტკიცება; ფერმერებისათვის მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებები - თუთის ექსპლუატაციის და საკვების მოსამზადებელი მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებები, მარტივი კონსტრუქციის საჭიე შენობები და მათში განლაგებული გამოსაკვები მოდერნიზებული თაროები ან მექანიზებული გამოსაკვები დანადგარები, პარკის ნაპერტყულისაგან გამწმენდი მოწყობილობები, ნედლი პარკიდან ძაფის ინდივიდუალურად ამოსახვევი მექანიკური დაზგები და ა.შ. შექმნა და მიწოდება ბაზრის მოთხოვნების გათვალისწინებით; წარმოებული აბრეშუმის პარკის პირველადი გადამუშავებისა და ხამი ძაფის წარმოებისათვის საჭირო დაზგა-დანადგარების შექმნა, ძაფის რეგიონული ამოხვევის უზრუნველყოფა; კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოება”.

მებარეშუმეობა, როგორც ეროვნული მეურნეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგი, თავიდანაა ჩამოსაყალიბებელი, ამისთვის სხვა გადაუდებელ ღონისძიებებთან ერთად საჭიროა:

1. საკვები ბაზის აღდგენა და ყოველმხრივი განმტკიცება; 2. მეთუთეობის შრომატევადი ტექნოლოგიური პროცესების მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების და წარმოებული აბრეშუმის პარკის პირველადი გადამუშავებისა და ხამი ძაფის წარმოებისათვის საჭირო დაზგა-დანადგარების დამუშავება, ძაფის რეგიონული ამოხვევის უზრუნველყოფა; 3. ფერმერების მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებებით უზრუნველყოფა.

მებარეშუმეობა შედგება ოთხი დამოუკიდებელი ქვედარგისაგან: საკვებწარმოება - მეთუთეობა, პარკის წარმოება – ნედლი აბრეშუმის პარკის მიღება, პარკის პირველადი დამუშავება და საგრენაჟო წარმოება. ბოლო ორი ქვედარგის ტექნოლოგიური პროცესები ნაწილობრივ მექანიზებულია, რასაც მოკლებულია საკვებწარმოება და განსაკუთრებით პარკის წარმოება, რაც მებარეშუმეობის განვითარების ერთ-ერთი ხელისშემშლელი პირობაა; მებარეშუმეობის მექანიზაციის საკითხებზე მუშაობისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს მებარეშუმეობის საკვები ბაზის და ნედლი აბრეშუმის პარკის მისაღებად თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვების ტექნოლოგიური პროცესების მექანიზაციის და ავტომატიზაციის საკითხებზე. გარკვეული ყურადღება ამ მიმართულებით უნდა გამახვილდეს საკვებწარმოების და პარკის წარმოების ისეთ მიმართულებებზე, როგორცაა მეთუთეობა, საკვების დამზადება, მისი ტრანსპორტირება, საკვების მომზადება, მისი შენახვა და თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვება.

მეთუთეობაში ჩასატარებელი სამუშაოები ძირითადად სამ ჯგუფად იყოფა: სათეს განყოფილებაში თესლნერგის მოვლა-მოყვანა, სანერგე სკოლაში თუთის ნერგების მოვლა-მოყვანა და თუთის პლანტაციებში ნარგაობის მოვლა-მოყვანის და ექსპლუატაციის სამუშაოები.

დამუშავებულია თუთის სათესი მანქანის და სათეს განყოფილებაში ნათესების მოვლის ტექნიკური საშუალებების კონსტრუქციები, სათესი განყოფილების სარწყავი სისტემები, პლანტაციებში ნიადაგის დასამუშავებელი მოწყობილობები, თუთის ექსლუატაციის ხელის მოტორიზებული მოწყობილობები;

თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვებისათვის დამუშავებულია საკვების მომზადების მანქანა-დანადგარები (ფოთოლგამცლელი და ფოთოლსაჭრელი მანქანები), მარტივი ტიპის გამოსაკვები მოწყობილობები ნაძირის საჭიე შენობის გარეთ გამტანი ტრანსპორტიორით,

თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვებისა და ნედლი აბრეშუმის პარკის მიღების მანქანური ტექნოლოგიები აგრეთვე ითვალისწინებს ფერმერული მეურნეობებისათვის პარკის სახვეწი (საწმენდი) მარტივი ტიპის მოწყობილობას, რომლის კონსტრუქცია დამუშავების პროცესშია.

არსებული ტექნოლოგიით თუთის აბრეშუმხვევიას ცენტრალიზებული გამოკვების შედეგად ცოცხალი პარკის პირველადი დამუშავების (ე.ი.გამოსმობის) შედეგად ძაფის ბუნებრივი თვისებები უარესდება და გამოსავალიც მცირდება, ამიტომ სასურველია ძაფი ამოხვეული იქნას ცოცხალი პარკიდან. ამ მიზნის განსახორციელებლად დამუშავების პროცესშია აგრეთვე მარტივი ტიპის ძაფის ამოსახვევი დანადგარი, რათა ფერმერს თვითონ შეეძლოს თავისი დამზადებული პარკის ამოხვევა და მიეცეს ძაფის რეალიზაციის ან სხვადასხვა ნაწარმის დამზადების საშუალება (ძაფის ინდივიდუალური ამოხვევა).

ამრიგად მცირე (ინდივიდუალურ) ფერმერულ მეურნეობებში თუთის აბრეშუმხვევიას ახალი ტექნოლოგიით გამოკვების პროცესი გულისხმობს ზღვარის მოშლას სოფლის მეურნეობასა და მსუბუქ მრეწველობას შორის; ეს ნიშნავს, რომ მეაბრეშუმე ფერმერის შრომის საბოლოო პროდუქტი არის აბრეშუმის ძაფი, რაც მეტად ეფექტური ეკონომიკური ღონისძიება იქნება. ამის გათვალისწინებით კორექტივები შევა თუთის აბრეშუმხვევიას წარმოების ტექნოლოგიურ სქემაშიც.

ზემოთ აღნიშნული რეკომენდაციები საშუალებას იძლევა მინიმალური დანახარჯებით განხორციელდეს მეაბრეშუმეობის აღდგენის და განვითარების ღონისძიებები თანამედროვე სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების ფერმერულ მეურნეობებში დანერგვის გზით, რაც დარგის აღმავლობის წინა პირობა იქნება.

3.3.9. ნაბადარი და ნავენახარი ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენის ღონისძიებების შესახებ

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 27 ივნისს მოისმინა აკადემიკოს ჯუმბერ ონიანის მოხსენება “ნაბადარი და ნავენახარი ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენის ღონისძიებების შესახებ”.

აღინიშნა, რომ მეცნიერის მიერ წლების მანძილზე ჩატარებული კვლევების საფუძველზე შემუშავდა ნაბადარი და ნავენახარი დეგრადირებული ნიადაგების ნაყოფიერების, შესადარებელი ყამირი ნიადაგების ღონემდე აღმდგენელი აგროღონისძიებათა სისტემები. იგი მიიღწეოდა 4 წლის განმავლობაში, მრავალწლოვანი ბალახების რაციონალური გამოყენებით. დადგინდა, რომ ნაყოფიერება აღდგენილ ნიადაგებზე გაშენებული ვენახებისა და ბაღების 10 წლის

საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა 20-50 ც/ჰა იზრდება, საკონტროლო სისტემასთან შედარებით.

ვენახებისა და ბაღებისათვის გამოყენებული ნიადაგების ნაყოფიერების გასაუმჯობესებლად უკეთეს შედეგს იძლევა მინერალური სასუქების, მრავალწლოვანი ბალახებისა და სიდერატების შეთანაწყობა, მათი რაციონალური გამოყენებით უმჯობესდება ნიადაგების ქიმიურ, ფიზიკურ-ქიმიური, ფიზიკური წყლისმიერი და მიკრობიოლოგიური თვისებები. 10 წლის საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა 18-40 ც/ჰა იზრდება, საკონტროლო სისტემასთან შედარებით.

რეკომენდირებული სისტემების რაციონალური გამოყენებით შესაძლებელი გახდა ნავენახარ და ნაბაღახარ ნიადაგებზე, მათი შეუსვენებლად იმავე კულტურების აღწარმოება, ე.ი. იგი ასრულებს ნაყოფცვლის მაგივრობას, რაც განაპირობებს მიწის მოვლისა და ქლოროზოვანი დაავადების თავიდან აცილებას.

შემუშავებული იქნა ვახის ფესვთა სისტემის შესწავლის მეთოდი, ვენახებში ნიადაგის დამუშავების მეთოდი, მდელოს ყავისფერი და ყავისფერი ნიადაგების ნაყოფიერების ხარისხობრივი მაჩვენებლებისა და ჯიშების მოსავლიანობის მიხედვით ექსპერიმენტალური მოდელები და ახალი თეორიები.

ვენახებში მოსავლის აღებისთანავე, ბარდის მთელ ფართობზე სისტემატური თესვა და მასობრივი ყვავილობის პერიოდში 10-15 სმ ჩახენა წარმატებით ცვლის მინერალური აზოტის გამოყენებას, ბიოლოგიური აზოტით.

მრავალწლოვანმა კვლევებმა დაადასტურა, რომ წყლით უზრუნველყოფილი ბაღების ნიადაგების მუდმივი ხელოვნური დაკორდება აუმჯობესებს ნიადაგის თვისებებს, ზრდის მოსავლიანობას, ნიადაგების მოვლას, ქლოროზოვან დაავადებებს და განაპირობებს ნიადაგების მინიმალურ დამუშავებას. მცენარეთა ვეგეტაციის პერიოდში ნიადაგებში წყლის შემცველობის საველე ზღვრული ტენტივადობისა და მისი 80% შორის რეგულირების შედეგად სარეველა ბალახები იცვლება, სასარგებლო ბალახებით.

ორმოცდაათხუთმეტი წლის განმავლობაში წარმოებული კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემების გაანალიზებამ შესაძლებელი გახდა ნიადაგური ტიპებისა და ფენების მიხედვით დადგენილიყო მცენარეთა ნორმალური ზრდა-განვითარებისა და ნიადაგების დამუშავებისათვის საჭირო ოპტიმალური და დასაშვები ტენიანობის პარამეტრები.

დღემდე შემუშავებულია დეგრადირებული ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენის, ბაღებისათვის და ვენახებისათვის გამოყენებული ნიადაგების ნაყოფიერების გასაუმჯობესებლად 30 რეკომენდაცია, 15 ნიადაგების მოვლის სისტემა და 6 ახალი თეორია. ესენია: ნიადაგთწარმოქმნელ ხუთ ფაქტორთა შორის წამყვანი როლი ანთროპოგენურ ფაქტორებს ენიჭება; წარმოებაში მასობრივად დასანერგი რეკომენდაციების სისტემებისა და ტექნოლოგიების შემოწმება უნდა ხდებოდეს: მოსავლიანობით, მიღებული პროდუქციის ხარისხობრივი მაჩვენებლებისა და ნიადაგებში მიმდინარე თვისებათა ცვლილებების მიხედვით; ნიადაგების დაპლანტაჟების ოპტიმალურ სიღრმეს განსაზღვრავს მათი თვისებები და მცენარეთა ფესვთა სისტემის განლაგების ხასიათი; ესა თუ ის სახეობები და აგროკულტურები ნიადაგებს ამზადებენ არა თავისთვის, არამედ სხვა სახეობების და სხვა აგროკულტურებისათვის;

მრავალწლოვანი კულტურების ფართობებზე განლაგება უნდა ხდებოდეს, ნიადაგების თვისებებისა და ამ თვისებებისადმი მცენარეთა მოთხოვნილებების შესაბამისად; სოფლის მეურნეობის დარგში მოღვაწე მეცნიერთა ვალია შეიქმნონ ბუნების კანონზომიერებანი, გაითავისონ ისინი და გამოიყენონ სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა აღწარმოებისათვის;

მრავალწლოვან კულტურებში ნათესხალახიანი სისტემების რაციონალურად გამოყენება, უზრუნველყოფს რამოდენიმე დიდი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის თანამედროვე მეცნიერულ დონეზე ფუნქციონირებას – ყველა შესაბამისი მოთხოვნილებების სრული დაკმაყოფილებით.

წარმოებული კვლევების შედეგები წარმატებით შეიძლება იქნას გამოყენებული ყველა იმ ქვეყნების ნიადაგების ნაყოფიერების გასაუმჯობესებლად, რომლებიც მრავალწლოვან კულტურებს აწარმოებენ.

3.3.10. საქართველოს აგრარული სექტორის ტექნოლოგიურ-რესურსული პოტენციალი და მისი ზრდის ეკონომიკური მექანიზმი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 27 ივნისს მოისმინა აკადემიკოს **ომარ ქეშელაშვილის** მოხსენება “საქართველოს აგრარული სექტორის ტექნოლოგიურ-რესურსული პოტენციალი და მისი ზრდის ეკონომიკური მექანიზმი”.

აღნიშნული პრიორიტეტული პრობლემის დამუშავების საჭიროება, და მნიშვნელობა განსაკუთრებული აქტუალობითა და სიმწვავეთ დადგა დღევანდელ ეტაპზე.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების მრავალწლიური ტრადიციების შესწავლითა და სიტუაციურ-ფაქტორული ანალიზით დასტურდება, რომ ამ სფეროს დიდი პოტენციალური შესაძლებლობები არასრულად, არარაციონალურად და არაეფექტურად გამოიყენება, რამაც თვალსაჩინო დისპროპორციები შექმნა წარმოების ზრდის თვალსაზრისით. ჯერ კიდევ დიდი შეუსაბამობებია აგრარული სექტორის ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური გარემოს ცალკეული ელემენტის ურთიერთშეჯერებული და შეწონასწორებული გამოყენების ერთიან სისტემაში.

ყოველივე ეს აუცილებელს ხდის კომპლექსურად იქნას შესწავლილი სოფლის მეურნეობის ტექნოლოგიური და საწარმოო-რესურსული პოტენციალი და დამუშავდეს მეცნიერულად დასაბუთებული ღონისძიებები მისი ეტაპობრივი ზრდის თვალსაზრისით. ეს სამუშაოები უნდა შესრულდეს დარგობრივი და რეგიონული მიდგომებისა და პოზიციების შესაბამისად, რაც საქართველოს პირობებისათვის უდავო სიახლეს წარმოადგენს და ადასტურებს პრობლემის გადაწყვეტის აქტუალობასა და მეცნიერულ-პრაქტიკულ მნიშვნელობას.

აღნიშნული გამოკვლევები მოითხოვს ახლებურ, მოდიფიცირებულ ტექნოლოგიურ, საწარმოო და ეკონომიკურ პარამეტრებზე დაყრდნობილი გადაწყვეტილებების შემუშავებას, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ტექნოლოგიური, რესურსული და სტრუქტურული სრულყოფისა და რაციონალიზაციის მოტივაციური მოთხოვნების შესაბამისად.

ამ პრობლემის მეცნიერულად დასაბუთებულმა გადაწყვეტამ ხელი უნდა შეუწეოს სოფლის მეურნეობის განვითარების პოტენციალის საერთო კომპლექსის თითოეული ელემენტის მკაცრად მიზნობრივ, რაციონალურ და მოგებაზე ორიენტირებულ გამოყენებას. ეს მოიცავს ზონალობაზე მორგებულ მიწათმოქმედებისა და მეცხოველეობის დარგობრივ ტექნოლოგიურ არსენალს, რესურსულ შესაძლებლობებს, ეკონომიკურ-ორგანიზაციულ მექანიზმს.

აღნიშნულ პროექტს მჭიდრო კავშირი აქვს სამთავრობო პრიორიტეტებთან, რომლის მიზანია ქვეყნის ეკონომიკური სტაბილიზაცია, საწარმოო და ეკონომიკური პოტენციალის განმტკიცება, სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, სიღარიბის დაძლევა, ლოგიკურად და უშუალოდ გამომდინარეობს მათგან და იგი უნდა მივიჩნიოთ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის, მომავალზე ორიენტირებულ, პროგრესული ხედვის პრიორიტეტულ სტრატეგიულ პროგრამად.

ამჟამად, საქართველოში, ასეთი, ფართომასშტაბური, მრავალკომპონენტური, ახლებურად დანახული და მომავალზე ორიენტირებული, სტრატეგიული სისტემა, როგორც სამეცნიერო-პრაქტიკული ხასიათის კომპლექსური და სისტემურად სრულყოფილი ნაშრომი (რეკომენდაციები) არ გაგვაჩნია, ამიტომ, მისი მომზადება, რომელიც სხვადასხვა დარგის მეცნიერთა ერთობლივ შრომასა და ძალისხმევას მოითხოვს დიდად საშური საქმეა.

აღნიშნული პრიორიტეტული სტრატეგიის აქტუალობა და სიახლე დასტურდება იმით, რომ:

მასში, ჩვენს პრაქტიკაში პირველად იქნება ასახულ-წარმოდგენილი სოფლის მეურნეობის ფუნქციონირების მთელი ტექნოლოგიური გარემო, ფართო სპექტრის საწარმოო-რესურსული პოტენციალი, რეგიონულ-დარგობრივი მოდიფიკაციებით, ინსტიტუციონალური სისტემა.

პრიორიტეტული სტრატეგიის დამუშავების შედეგად მომზადებული ნაშრომი არსობრივად იქნება: ფუნდამენტურ-გლობალური, მიზნობრივ-სტრატეგიული, რეგიონულ-დიფერენცირებული, ეკონომიკურად უსაფრთხო და სოციალურად ორიენტირებული.

ნაშრომს, მეცნიერულთან ერთად დიდი გამოყენებითი მნიშვნელობა აქვს. ჯერ ერთი იგი, საშუალებას მისცემს მეცნიერებს დაეყრდნონ საფუძვლიან, უტყუარ, ამასთან, ერთ სისტემაში თავმოყრილ მასალას, ცნობებს, მონაცემებს, პარამეტრებს, ნორმატივებს, შეფასებებსა და პოზიციებს სოფლის მეურნეობის მთელი სისტემური ციკლის მიხედვით;

მეორეს მხრივ იგი, სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული მუშაკებისათვის (ფერმერები, ოჯახური მეურნეობები, სპეციალისტები) წარმოადგენს საწარმოო-ტექნოლოგიურ ღონისძიებათა ერთიან, ყოვლისმომცველ და პრაქტიკული თვალსაზრისით მდიდარ, რეკომენდაციური სტილის ქრესტომატიას, რომელზე დაყრდნობითაც მათ საშუალება ეძლევათ, თანამედროვე მოთხოვნების საფუძველზე და მასზე დაყრდნობით, დასაბუთებულად გამოიყენონ მთელი პოტენციური შესაძლებლობები, გაუძღვენ მეურნეობას (წარმოებას) და ამით გარანტია შექმნან მოგების მისაღებად და სტაბილური კვლავწარმოებისათვის.

პრიორიტეტული სტრატეგიის აღწერა:

ამ სახის გამოკვლევები საქართველოს პირობებში პირველად სრულდება, რომლის დროსაც გათვალისწინებული იქნება თანამედროვე ეკონომიკის ძირითადი მოტივაციური მოთხოვნების მთელი სისტემა, რომელიც უნდა ეყრდნობოდეს მკაცრად მიზნობრივ გამოკვლევებს, რეგიონულ-დიფერენცირებულ და მოდიფიცირებულ მიდგომებს.

გამოკვლევათა აქტუალურობა და მიზანშეწონილობა გაპირობებულია საბაზრო ურთიერთობათა იმ მოთხოვნებით, რაც უკავშირდება წარმოების ოპტიმიზაციასა და ინტეგრაციას, მოხმარების რაციონალიზაციას, რესურსული და ტექნოლოგიური პოტენციალის მაღალი უკუგებით გამოყენებას, რამაც უნდა უზრუნველყოს ეკონომიკური ზრდა და სასურსათო უსაფრთხოება.

პრობლემის დამუშავებამ უნდა უზრუნველყოს სოფლის მეურნეობის ტექნოლოგიური და საწარმოო-რესურსული პოტენციალის განმტკიცება, რაციონალური და ეფექტური გამოყენება.

მიზანი

პროექტის დამუშავების მიზანია: დადგინდეს და შეფასდეს სოფლის მეურნეობის დარგობრივი და რეგიონული ტექნოლოგიური და საწარმოო-რესურსული პოტენციალი, განისაზღვროს მისი განმტკიცებისა და რაციონალიზაციის რეალური შესაძლებლობები და ეკონომიკური მექანიზმი, დამუშავდეს სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები და მეცნიერულად დასაბუთებული პროგნოზული რეკომენდაციები.

ამ მიზნის განხორციელება მოითხოვს საგანგებო გამოკვლევების ჩატარებას და შემდეგი კონკრეტული ამოცანების გადაწყვეტას (თემების დამუშავებას):

I. სოფლის მეურნეობის დარგობრივი და რეგიონული ტექნოლოგიური პოტენციალის (კომპლექსის) შეფასება და მისი ზრდის სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციების დამუშავება, შესაბამისი საცნობარო-ნორმატიული პარამეტრული ბაზის შექმნით

1.1. **ერთწლიანი კულტურების რეგიონული ტექნოლოგიური კომპლექსის** შეფასება და მისი ზრდის სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციების დამუშავება, შესაბამისი საცნობარო-ნორმატიული პარამეტრული ბაზის შექმნით; (მარცვლეული, მარცვლეულ-პარკოსანი, ბოსტნეულ-ბადჩეული, კარტოფილი, ტექნიკური კულტურების მიხედვით);

1.2. **მრავალწლიანი კულტურების რეგიონული ტექნოლოგიური კომპლექსის** შეფასება და მისი ზრდის სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციების დამუშავება, შესაბამისი საცნობარო-ნორმატიული პარამეტრული ბაზის შექმნით (ხეხილოვანი კულტურების, ვაზის, ჩაის, ციტრუსებისა და სხვა სუბტროპიკული კულტურების მიხედვით);

1.3. **მეცხოველეობის დარგობრივ-რეგიონული ტექნოლოგიური კომპლექსის** შეფასება და მისი ზრდის სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციების დამუშავება, შესაბამისი საცნობარო-ნორმატიული პარამეტრული ბაზის შექმნით (მსხვილფეხა რქოსანის, ღორის, ცხვრისა და თხის, ბოცვერის, ფრინველის და სხვათა მიხედვით).

II. სოფლის მეურნეობის რეგიონული **საწარმო-რესურსული პოტენციალის** შეფასება და მისი ზრდის სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციების დამუშავება

2.1. **მიწის რესურსების** გამოყენების შეფასება და მისი სრულყოფის რეგიონული, სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციებისა და პროგნოზის დამუშავება;

2.2. სოფლის მეურნეობაში **ძირითადი საწარმოო ფონდების** გამოყენების შეფასება და მისი სრულყოფის რეგიონული, სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციებისა და პროგნოზის დამუშავება;

2.3. სოფლის მეურნეობაში **მატერიალურ-ტექნიკური რესურსების** გამოყენების შეფასება და მისი სრულყოფის რეგიონული, სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციებისა და პროგნოზის დამუშავება;

2.4. სოფლის მეურნეობაში **შრომითი რესურსების** გამოყენების შეფასება და მისი სრულყოფის რეგიონული, სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციებისა და პროგნოზის დამუშავება.

III. დამუშავდეს სოფლის მეურნეობაში ტექნოლოგიური და რესურსული პოტენციალის გამოყენებისა და ზრდის **ეკონომიკური მექანიზმის** რეგიონული, სტრატეგიულ-პრიორიტეტული, მეცნიერულად დასაბუთებული რეკომენდაციები

3.1 **საფინანსო-საბანკო და ფულად-საკრედიტო** ურთიერთობათა სისტემა და მისი სრულყოფის რეკომენდაციები;

3.2. **საგადასახადო მექანიზმის** არსებული მოდელის შეფასება და მისი სრულყოფის რეგიონულ-დიფერენცირებული რეკომენდაციები;

3.3. სასურსათო პროდუქციის **ფასებისა და ფასწარმოქმნის** რეგულირებისა და სრულყოფის რეგიონულ-დიფერენცირებული რეკომენდაციები;

3.4. აგრარული სექტორის სახელმწიფო, რაიონული და საწარმოო დონის **მენეჯმენტის** სტრატეგიულ-პროგრამული მოდელები და მისი რეგულირებული გამოყენების რეკომენდაციები;

4.4 **საგარეო-ეკონომიკური კავშირების** რეგულირებისა და სრულყოფის რეკომენდაციები და პროგნოზი.

მოსალოდნელი შედეგები:

სოფლის მეურნეობის რეალური, მეცნიერულად დასაბუთებული დარგობრივი და ზონალურ დიფერენცირებული ტექნოლოგიური სისტემის შექმნა;

1. სოფლის მეურნეობის ტექნოლოგიური პოტენციალის განმტკიცება;
2. სოფლის მეურნეობის რესურსული პოტენციალის განმტკიცება;
3. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის ზრდის უზრუნველყოფა;
4. სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;
5. სიღარიბის დაძლევა;
6. ეკონომიკური ზრდა;
7. მოსახლეობის სოციალური პირობების გაუმჯობესება.

აღნიშნული სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტი უნდა დამუშავდეს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ხაზით, საგრანტო, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ გამოყოფილი ან სხვა ფორმის დაფინანსებით.

მასში მონაწილეობას მიიღებენ ამ აკადემიის წევრები და წევრ-კორესპონდენტები, სხვადასხვა დარგის ცნობილი მეცნიერები და ამ გზით ისინი მიიღებენ დამატებით სოლიდურ ანაზღაურებას.

ამისათვის, საჭირო იქნება შეიქმნას დროებითი შემოქმედებითი ჯგუფი.

ასეთი სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტის დამუშავება და დანერგვა, დღეს განსაკუთრებით საჭიროა ჩვენი ქვეყნის სოფლის მეურნეობის აღმავლობისა და მისი სტაბილური და მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფისათვის.

3.3.11. პროგრამა “მარცვლის შესახებ”

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 27 ივნისს მოისმინა აკადემიკოს პეტრე ნასყიდაშვილის მოხსენება “პროგრამა მარცვლი შესახებ” .

აღინიშნა, რომ საქართველო ოდითგანვე აგრარული ქვეყანა იყო. მიწათმოქმედება ქართველი კაცის სამეურნეო საქმიანობასთან ერთად ჩამოყალიბდა ჯერ კიდევ ქვის ხანაში. იგი უძველესი დროიდან იწყებს ნედლეულის, მიწის წიაღისეულის მოპოვებას, რკინის დამუშავებას და სამრეწველო საქმიანობას, მაგრამ ქართველი ხალხის მთელი საქმიანობა მაინც უშუალოდ მიწათმოქმედების განვითარებასთანაა დაკავშირებული. ამის ნათელი მაგალითია მათ მიერ შექმნილი და დღემდე მოტანილი ხორბლის, ვაზის, ხეხილის, ბოსტნის, მსხვილფეხა საქონლის, ფრინველის, ფუტკრისა და სხვა მრავალი აბორიგენული და უნიკალური ჯიშები.

მსოფლიო ექსპერტთა ანალიტიკური მონაცემების საფუძველზე დადასტურებულია, რომ XXI საუკუნეს კაცობრიობა მეტად გამწვავებული სასურსათო პრობლემით შეხვდა. თუ ახალი საუკუნის დამდეგისათვის დედამიწაზე შიმშილობდა მოსახლეობის 17%, უახლოეს 10-15 წელიწადში ეს საფრთხე ემუქრება პლანეტის მცხოვრებთა 25%-ს, ამიტომ სასურსათო უზრუნველყოფის პრობლემებიდან ყველაზე მთავარი იყო და მომავალშიც დარჩება, მარცვლეულის წარმოების გადიდების ამოცანა, რომლის წარმატებით გადაწყვეტა ნებისმიერი ქვეყნის ეროვნული ეკონომიკის განვითარების საფუძველთა საფუძველს წარმოადგენს.

კულტურულ მცენარეთა შორის ჩვენი ქვეყნისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანია მარცვლეული კულტურები, რომელშიც გაერთიანებულია კულტურათა ორი ჯგუფი: 1) თავთავიანი პურეული (ხორბალი, ქერი, ჭვავი, შვრია), ბურღულეული (სიმინდი, ღომი, ფეტვი, წიწიბურა), 2) სამარცვლე პარკოსნები (ლობიო, სოია,) და ზეთოვანი (მზესუმზირა).

საქართველო კლიმატური და ნიადაგური პირობების მრავალფეროვნებისა და მკვეთრად გამოხატული ვერტიკალური და ჰორიზონტალური ზონალობის გამო, ერთწლოვანი სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისათვის დაყოფილია 22 ზონად, ხოლო მრავალწლოვანი კულტურებისათვის 15 ზონად. ყველა ეს ზონა მკვეთრად განირჩევა მსოფლიოში არსებული ზონებისაგან. ამის გამო, მსოფლიოს ნებისმიერ ზონაში ჩატარებული გამოცდის შედეგები, მიუღებელია საქართველოსათვის. ყოველივე

აღნიშნულის გამო, აუცილებელია თითოეული რაიონისა და ზონისათვის, ჯიშებისა და ჰიბრიდების ზუსტად შერჩევა, მათ დარაიონებამდე ობიექტური შეფასება და რეკომენდაცია ზონისათვის, რასაც კანონის შესაბამისად, აწარმოებდა ჯიშთა გამოცდის თითოეული სადგური.

ცნობილია, რომ საქართველო დაყოფილია საწარმოო სპეციალიზაციის 11 ზონად. მარცვლეულის წარმოების განვითარების ბუნებრივ-სამეურნეო პირობებმა განაპირობეს მათი განსხვავებული სახეობების განლაგება დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოში.

ცნობილია, რომ სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა შერჩევისა და შემაღენლობის განსაზღვრა დამოკიდებულია ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობების კომპლექსზე. თავისთავად ცხადია, რომ, თუ დარგი არ შეესაბამება ამ პირობებს, მისი პროდუქტიულობა ჩვეულებრივ დაბალია. ასეთ შემთხვევაში, ნებისმიერი მეურნეობრივი ფორმირების მიერ, პროდუქციის წარმოებაზე სრული დანახარჯები მაღალია, რაც წარმოებული პროდუქციის გაძვირებას იწვევს.

მიზეზი იმისა, რომ დაბალია მარცვლეული კულტურების მოსავლიანობა, არის ის, რომ ითესება წინასწარ შეუსწავლელი ჯიშებისა და ჰიბრიდების თესლი. ჯიშისა და ჰიბრიდის შესწავლა ტარდებოდა ზონების მიხედვით ჯიშთაგამოცდისა და დანერგვის სისტემაში. ჯიშთა გამოცდის სისტემა იყო ობიექტური და ზუსტი, და ორი წლის გამოცდის შედეგად იმ უკეთეს ჯიშსა და ჰიბრიდს უწევდა რეკომენდაციას წარმოებაში დასაწერად (დასარაიონებლად), რომელიც იძლეოდა მაღალ, მყარ და ხარისხიან მოსავალს. სამწუხაროდ, დღეს ეს სისტემა გაუქმებულია და ამიტომ ქვეყანაში იგნორირებულია როგორც ახალი ჯიშებისა და ჰიბრიდების გამოყვანა, ასევე ჯიშების და ჰიბრიდების მეთესლეობა. მარცვლეული კულტურების, ქვეყნისათვის საჭირო ჯიშიანი და ჰიბრიდული თესლის წარმოებისათვის აღდგენილი უნდა იქნეს სელექცია-მეთესლეობის სისტემა თავისი 5 საფეხურით: 1) სელექცია (ახალი ჯიშებისა და ჰიბრიდების მიღება), 2) ჯიშთა გამოცდა და დარაიონება, 3) მეთესლეობა, 4) ჯიშიანი თესლის წარმოება და დამზადება, 5) ჯიშობრივი თესლის (ნერგის) კონტროლი.

ამრიგად, სელექციური მიღწევების გამოცდის სამსახური კონტროლის ტიპის ორგანიზაციაა, რომელიც ახალ ჯიშსა და ჰიბრიდს აძლევს ობიექტურ შეფასებას წარმოებაში გასავრცელებლად (დასარაიონებლად).

საქართველოში ობიექტური მიზეზების (მცირე მიწიანობა, მაღალმთიანობა) გამო თითქმის შეუძლებელია არა თუ ოპტიმალური, არამედ მინიმალური მოთხოვნილების სრული დაკმაყოფილება საკუთარი წარმოების მარცვლეულით. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ქვეყანაში დღეს არ იყოს მარცვლეულის წარმოების შემდგომი გადიდებისა და სასურსათოდ საკმარისი მარცვლეულის მიღების რეალური შესაძლებლობანი. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების პროგნოზი მჭიდროდაა დამოკიდებული ახალი მიწების ათვისების მოსალოდნელი ტრანსფორმაციის, მელიორაციულ და მიწების დაცვის სხვა ღონისძიებებთან.

კულტურისათვის შესაფერისი აგროტექნოლოგიური ღონისძიებების გატარებით, მაღალხარისხოვანი რეპროდუქციული თესლით, საუკეთესო ბუნებრივი, მატერიალური, შრომითი, ინტელექტუალური და გეოპოლიტიკური პოტენციალის რეალურად ამოქმედებით და ეფექტიანობის ამაღლების გზით, საქართველოს შეუძლია ღირსეული ადგილი დაიმკვიდროს მსოფლიოს ინტეგრაციულ პროცესებში.

საქართველოში არის შესაძლებლობა წარმოებული იქნეს 600-650 ათასი ტონა ხორბალი, 100 ათასი ტონა ქერი, 900 ათასი ტონა სიმინდი, 20 ათასი ტონა ლობიო, 20 ათასი ტონა სოია, 500 ტონა წიწიბურა და ა. შ.

საუკუნეზე მეტმა ხანმა განვლო მას შემდეგ, რაც დამუშავდა და ყველა ქვეყნის სოფლის მეურნეობის პრაქტიკით დადასტურდა, კულტურათა სწორი მორიგეობის თეორია. მრავალი წლის გამოცდილება მოწმობს, რომ ამა თუ იმ კულტურის ყველაზე ცუდი წინამორბედი თვით ეს კულტურაა, ხოლო კულტურათა სწორი მორიგეობა, ხელს უწყობს ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებას და მოსავლიანობას ზრდის 20-25%-ით.

ერთსა და იმავე მინდორზე მარცვლეული კულტურების რამდენიმე წელიწადს ზედიზედ თესვა იწვევს საკვები ნივთიერებებით ნიადაგის ცალმხრივ გადაზრდობას, ხელს უწყობს ერთგვაროვანი სარეველებით ნიადაგის დასარეველიანებას, დაავადებებისა და მავნებლების გავრცელებას, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს მოსავლიანობას და მის ხარისხს, ამიტომ ერთსა და იმავე ნაკვეთზე მარცვლეული კულტურების ზედიზედ თესვა დასაშვებია მხოლოდ და მხოლოდ ორ წელიწადს.

აღმოსავლეთ საქართველოს ურწყავ, გვალვიან პირობებში საგვიანო წინამორბედების მოსავლის აღების შემდეგ, ნიადაგი ძალზე გამომშრალი რჩება, რის გამოც ნიადაგის მომზადება გაძნელებულია და საშემოდგომო თავთავიანების თესვა წარმოებს გვიან, გამომშრალ, ბელტიან ხნულში, აღმოცენდება ზამთარში ან ზამთრის ბოლოს. ასეთი სუსტი ნათესები, ხშირად ქარებისგან ზიანდება ან მთლიანად იღუპება, ამიტომ, ამ პირობებში წინამორბედის ღირსება მით უფრო მაღალია, რაც უფრო ადრე ათავისუფლებს იგი მინდორს. მათზე თესვის დროისათვის ყოველთვის მაღალია ნიადაგში ტენის და შესათვისებელი საკვები ნივთიერებათა მარაგი. ასეთი წინამორბედებია: სამარცვლე პარკოსანი კულტურები, სასილოსე სიმინდი, სიმინდი მწვანე საკვებად, ფართომწკრივად (70X210 სმ.) ნათესი სამარცვლე სიმინდი, ერთწლიანი პარკოსნებისა და მარცვლოვანების (შვრიანარევი ბარდა ან ცერცველა) ნარევი მწვანე საკვებად და მრავალწლიანი ბალახების კორდი.

აღმოსავლეთ საქართველოს სარწყავ მიწებზე თავთავიანი კულტურების სასურველი წინამორბედი: სამარცვლე სიმინდი (მოკლე ვეგეტაციის), სასილოსე სიმინდი, ბოსტნეული და ბალჩეული კულტურები, მრავალწლოვანი ბალახების კორდი, სანაწვერალო კულტურები, სამარცვლე-პარკოსანი კულტურებით მოთესილი ანეული.

დასავლეთ საქართველოში თავთავიანები ძირითადად სათონი კულტურების (სიმინდი, სოია) და ერთწლიანი საკვები კულტურების შემდეგ ითესება.

რეკომენდებული წინამორბედების შემდეგ თესვა უზრუნველყოფს მიწების ინტენსიურად გამოყენებას, ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებას, მოსავლიანობის ზრდას, მარცვლის ხარისხის გაუმჯობესებას, შხამქიმიკატების, ჰერბიციდების და სასუქების მოქმედი ნორმების მნიშვნელოვნად შემცირებას.

მარცვლეული კულტურებისათვის ნიადაგის დამუშავება უნდა ჩატარდეს კულტურებისათვის და წინამორბედისათვის დამახასიათებელი თვისებების, წინამორბედი კულტურის თავისებურებების, ნაკვეთის დასარეველიანების და ეროზიისაგან ნიადაგის დაცვის ღონისძიებების გათვალისწინებით.

თავთავიანები, როგორც წესი, ფართობს შუა ზაფხულში ათავისუფლებს, რის შემდეგ არსებობს სრული შესაძლებლობა, ნაწვერალის ნახევრად ანულის წესით დამუშავებისა. ამ შემთხვევაში ნაწვერალი იხვნება წინასწარი აჩეჩვის გარეშე, მოსავლის აღებისთანავე, სრულ სიღრმეზე. სარეველების გამოჩენისთანავე ტარდება კულტივაცია დაფარცხვით. ეს ოპერაცია უნდა განმეორდეს, თუ საშემოდგომო თესვამდე სარეველები ისევ აღმოცენდება. ასევე ნახევრადანულის წესით უნდა დამუშავდეს სამარცვლე პარკოსანი კულტურებით და მწვანე საკვებად ან თივად ნათესი ერთწლოვანი მარცვლოვანი და პარკოსანი კულტურებით დაკავებული მინდორი. მოსავლის აღებისთანავე მოხნულ ნაწვერალზე ხორბლის მოსავალი შესაბამისად 2-4 ცენტნერთი იზრდება თესვამდე 20-22 დღით ადრე მოხნულთან შედარებით.

საშემოდგომო თესვის ოპტიმალურ ვადაში ჩატარების უზრუნველსაყოფად, სიმინდის მოსავლის აღება უნდა ჩატარდეს შემჭიდროვებულ ვადებში, იმ ვარაუდით, რომ ნიადაგი დამუშავდეს თესვამდე 15-20 დღით ადრე მაინც. აღმოსავლეთ საქართველოს საწარმოო სპეციალიზაციის I, II, III, IV და V ზონებში საშემოდგომო თესვისათვის ნასიმინდარი უმჯობესია ჯერ დამუშავდეს მძიმე დისკოებიანი ფარცხვით და შემდეგ მოიხნას 22-25 სმ-ის სიღრმეზე. ასევე უნდა დამუშავდეს სასილოსე ნასიმინდარი, მაგრამ უნდა გავითვალისწინოთ ის, რომ მოსავლის აღებიდან საშემოდგომო თესვამდე ამ შემთხვევაში მეტი დრო რჩება და ხნულის დასარეველიანების შემთხვევაში საჭირო იქნება კულტივაცია-დაფარცხვის ჩატარება. ასეთივე წესით უნდა დამუშავდეს ნამზესუმზირალი საწარმოო სპეციალიზაციის II ზონაში (გარე კახეთი), აგრეთვე სიღნაღისა და საგარეჯოს რაიონების უკანა მხარეში. ნასიმინდარის თესვისწინა დამუშავება კორდის მსგავსად ტარდება მძიმე დისკოებიანი იარაღით.

დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ იმერეთის დაბლობზე და რაჭის მთისწინა ზონაში თავთავიანები ძირითადად ნასიმინდარზე ითესება. ნიადაგი იხვნება 20-22 სმ. სიღრმეზე, თესვამდე 15-20 დღით ადრე, ხნული მუშავდება მძიმე დისკოებიანი ფარცხვით ერთი ან ორი მიმართულებით. ზემო იმერეთისა და რაჭა-ლეჩხუმის მთიან ზონაში ფერდობებზე, როგორც ხვნა, ისე თესვისწინა დამუშავება და თესვა ხდება, ფერდობების დახრილობის განივად. ეროზიულ ფერდობებზე როგორც ხვნა, ისე თესვისწინა დამუშავება ტარდება ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მთელ სიღრმეზე, ხოლო ხნულის დაღრმავება ხდება, გუთანზე დამაგრებული დამაღრმავებელით.

სარწყავ და ტენით უზრუნველყოფილ მიწებზე მინერალური სასუქების უფრო მაღალი დოზები შეაქვთ, ვიდრე ურწყავ და გვალვიან ზონებში, რადგან ტენით უზრუნველყოფილ პირობებში მცენარე მინერალურ სასუქებს უფრო უკეთ ითვისებს და მისი ეფექტიც მეტია.

ნათესის გასანოციერებლად მხოლოდ აზოტიანი სასუქის გამოყენება, რასაც ხშირად აქვს ადგილი ფერმერულ მეურნეობებში, ნეგატიურ გავლენას ახდენს მცენარის ნორმალურ ზრდა-განვითარებაზე და იწვევს მოსავლიანობის შემცირებას და პროდუქციის ხარისხის გაუარესებას. ამიტომ დამაკმაყოფილებელი შედეგის მისაღებად აუცილებელია სამივე სახის სასუქის დაბალანსებული ასორტიმენტით გამოყენება, რის საშუალებასაც იძლევა რთული სასუქები.

მშრალ-გვალვიან ურწყავ ზონაში, მინერალური სასუქები, მათ შორის აზოტიც, სრული დოზით შეტანილი უნდა იქნეს ერთხელ, ხვნის წინ. თუ ამის შესაძლებლობა რაიმე მიზეზის გამო არ არის, მაშინ შეაქვთ თესვისწინა დამუშავების დროს.

სარწყავ და ტენით უზრუნველყოფილ მიწებზე ფოსფორ-კალიუმიანი სასუქების მთლიანი ნორმა შედის ხვნის წინ, ხოლო აზოტიანი სასუქის მთლიანი დოზის 1/3 თესვის დროს, ხოლო 2/3 ჯექჯილის გამოკვებაში.

ცილებით მდიდარი და მაღალმოსავლიანი მარცვლის მისაღებად სარწყავ და ტენით უზრუნველყოფილ ზონებში კარგ შედეგს იძლევა მარცვლეულის გამოკვება აზოტიანი სასუქებით (ფესვგარეშე გამოკვება) ნათესის დათავთავება-ყვავილობის ფაზაში. ამ დროს ჰექტარზე შეაქვთ 0,6-1,0 ცენტნერი ამონიუმის გვარჯილა ან 0,45-0,65 ცენტნერი შარდოვანა.

მინერალური სასუქების დიდი ნორმა გავლენას ახდენს მოსავლიანობის მატებაზე, ნიადაგში მინერალური სასუქების შეტანის დრო და წესი დამოკიდებულია: საკვებ ნივთიერებებზე, მცენარის მოთხოვნილებაზე, მოცემული რეგიონის ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებზე და განსაკუთრებით ცალკეულ საკვებ ნივთიერებების არსებობაზე. სასუქები შეტანილი უნდა იქნეს სამჯერ, შემდეგი სახით: ძირითადი განოციერება, ძირითადი ხვნის წინ, ან ძირითადი ხვნისთანავე; სასტარტო განოციერება - თესვის დროს; გამოკვებისას.

ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლებისა და მდგრადი შენარჩუნებისათვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ორგანულ სასუქებს, რომელთაც მიეკუთვნება: ნაკელი, ტორფი, კომპოსტი, მწვანე სასუქები (სიდერატი). მწვანე სასუქები ფართოდ გამოიყენება მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში. ამ ღონისძიების არსი შემდეგში მდგომარეობს: ითესება საგანგებოდ შერჩეული მცენარეთა ნარევი - სიდერატები (პარკოსანი, მარცვლოვანი ერთწლოვანი კულტურები), რომლებიც შემდეგ ჩაიხვნება ნიადაგში. ჩახნული მწვანე მცენარეული მასა ამდიდრებს ნიადაგს ორგანული ნივთიერებებით, აუმჯობესებს ნიადაგის სტრუქტურასა და მიკროფლორას, ამცირებს ეროზიას. ეს ყველაფერი კი ხანგრძლივად ანოციერებს ნიადაგს და ხელსაყრელ პირობებს უქმნის მომდევნო კულტურას.

მარცვლეულს მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს და ზოგჯერ ნათესებს და მიღებულ მოსავალს მთლიანად ანადგურებს მავნებლები. ნაწილი მწერებისა მცენარეს აზიანებს წუწნით, ნაწილი კი ღრღნით. ყოველივე ამის ცოდნას მნიშვნელობა აქვს ბრძოლის ქიმიური ღონისძიებების გამოყენების დროს, რადგან ნაწილი პესტიციდებისა მოქმედებს კონტაქტური, ნაწილი კი სისტემური გზით.

მნიშვნელოვანია იმის ცოდნაც, რომ მავნებლებს ჰყავთ ბუნებრივი მტრები, რომლებიც გარკვეული ხელშეწყობის პირობებში ძალზე დიდ სასარგებლო საქმეს აკეთებენ. ცნობილია ჭიამაიების, მტაცებელი ბუზების, ოქროთვალურების, მტაცებელი ბაღლინჯოების, პარაზიტი მწერების მრავალი სახეობა, რომელთა ცოდნაც და ნათესებში შენარჩუნებაც მნიშვნელოვნად განაპირობებს მოსავლის დაცვას და ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის მიღებას.

გამოვლენილია მარცვლეულის შემდეგი სახის მავნებლები: ველის ჭრიჭინა, ამიერკავკასიის პურის ბზუალა, ნამდვილი მავთულა ჭიები, ცრუმავთულა ჭიები, ჰესენის ბუზი, ფესვის ბუგრები, თელა წითელგულა ბუგრი, მღრღნელი ხვატარები, მარცვლოვანთა ფოთლის ბუგრები, კალიები, ჭია წურბელა, პურის ბაღლინჯოები, პურის ხოჭოები, თავვისებრი მღრღნელები: ჩვეულებრივი მემინდვრია, საზოგადოებრივი მემინდვრია, ბუჩქნარის მემინდვრია, ამიერკავკასიური ზაზუნა, ჩვეულებრივი ტყის თავვი, წითელქუდა მექვიშია და მთის ბრუცა და სხვა

მარცვლეული ზრდა-განვითარების პერიოდში შეიძლება დაზიანდეს სხვადასხვა დაავადებებით, რომლებიც დიდ ზიანს აყენებენ ნათესებს და მკვეთრად ამცირებენ მოსავალს. გუდაფშუტათი და ჟანგათი დაავადებებისას მცირდება მცენარეთა ზამთარგამძლეობა და სუსტდება მათი განვითარება. ვირუსული დაავადებებით დაზიანებისას მარცვალი მიიღება ბჟირი და შემდგომში ხდება ვირუსის მატარებელი. ფესვის სიღამპლე აზიანებს სუსტ ნათესს, ამცირებს პროდუქტიულობას ან იწვევს მცენარეთა სრულ დაღუპვას.

მოსავლის აღებისას მნიშვნელოვანია არა მარტო მაღალი მოსავლის წარმოება, არამედ მისი დროულად და უდანაკარგოდ აღება და მარცვლის მაღალი ხარისხის შენარჩუნება. მნიშვნელოვანია მოსავლის აღების დაწყების ვადის განსაზღვრა. მოსავლის კომბაინით აღებას იწყებენ მარცვლის სრული სიმწიფის მიღწევისას (ტენიანობა 16-18%) და აღებული უნდა იქნეს 5-8 დღის განმავლობაში, რადგან შემდეგ მცირდება მოსავლის რაოდენობა, ხშირდება თავთავიანიდან მარცვლის ცვენა, თავთავების მტვრევა და უარესდება მარცვლის ხარისხი – დაფქვისა და პურცხობის ღირსებები.

მარცვლეული კულტურების მოსავლიანობის გადიდებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს სათესლე მასალის მოსავლის აღებას, გადამუშავებას და შენახვის აგროტექნიკური ვადების დაცვას. მარცვლეული კულტურების თესლის შენახვის ძირითადი მოთხოვნებია: აღების შემდეგ თესლის დაუყოვნებლივ გაწმენდა სხვადასხვა მინარევებისაგან; თესლის სწრაფად გაშრობა ნორმალურ სინოტივემდე;

მეორადი გაწმენდა, მშრალი თესლის დახარისხება და ხანგრძლივად შენახვა; მარცვლეულის თესლის შენახვის დასაშვები ტენიანობაა 14%.

დასკვნა: აღნიშნული ღონისძიებების საფუძველზე დამუშავდება ძირითადი სამარცვლე პურეული (ხორბალი, ქერი), ბურღულეული (სიმინდი, წიწიბურა), ზეთოვანი (მზესუმზირა) და მარცვლეულ პარკოსანი (ლობიო, სოია) კულტურების მაღალი და სტაბილური მოსავლის მისაღებად მათი მოვლა-მოყვანის თანამედროვე სრულყოფილი აგროტექნოლოგია, რითაც შესაძლებელი გახდება ქვეყანაში ვაწარმოოთ: ხორბალი 3,1-3,5 ტ/ჰა; ქერი 2,0ტ/ჰა; სიმინდი - 3,5ტ/ჰა; წიწიბურა 1,4- 1,5ტ/ჰა; მზესუმზირა -1,5ტ/ჰა; ლობიო - 1,5ტ/ჰა; სოია - 1,5ტ/ჰა. ამით საქართველო, დასახელებული კულტურების საშუალო მოსავლიანობის დონით მიუახლოვდება ევროპის ქვეყნების საშუალო მოსავლიანობის დონეს და ამ კულტურების შესაბამისი ოდენობის თესვით საქართველოს შეეძლება არამარტო სასურსათე და სათესლე მასალით უზრუნველყოფა, აგრეთვე ზოგიერთი კულტურის მარცვლის თესლის, ან დამზადებული პროდუქტების ქვეყნის ფარგლებს გარეთ გატანაც.

მარცვლეულით უზრუნველყოფის მიზნით საქართველოში უნდა დაითესოს:

1. ხორბალი -220 ათასი ჰექტარი;
2. სიმინდი - 220 ათასი ჰექტარი;
3. ქერი -60 ათასი ჰექტარი;
4. მზესუმზირა -30 ათასი ჰექტარი;
5. წიწიბურა -2,5 ათასი ჰექტარი;
6. ლობიო - 5 ათასი ჰექტარი;
7. სოიო -2 ათასი ჰექტარი.

მიღებული იქნება საერთო მოსავალი:

1. ხორბალი -700 ათასი ტონა;
2. სიმინდი - 825 ათასი ტონა;
3. ქერი -125 ათასი ტონა;
4. მზესუმზირა -45 ათასი ტონა;
5. წიწიბურა -3,5 ათასი ტონა;
6. ლობიო - 7 ათასი ტონა;
7. სოიო -3 ათასი ტონა;

აღნიშნულ სათესი ფართობების რაოდენობაში გათვალისწინებული იქნება ელიტური, რეპროდუქციული და პირველი თაობის მისაღებად სათესლედ საკმარისი ფართობები. სულ დაითესება მარცვლეული კულტურები 512 ათასი ჰა და მიღებული იქნება საერთო მოსავალი 1 660 500 ტონა.

ერთ სულ მოსახლეზე წარმოებული იქნება წელიწადში 350 კგ. მარცვალი, მ. შ. ხორბალი -140 კგ, სიმინდი -165 კგ.

2020 წლისათვის წარმოებული იქნება 1750 ათასი ტონა მარცვალი.

3.3.12. აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 26 ივლისს მოისმინა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის რევაზ ჯაბნიძის მოხსენება „აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები“.

აღინიშნა, რომ თავისი ნიადაგურ-კლიმატური და სხვა ეკოლოგიური ფაქტორების შეთანაწყობის თავისებურებით საქართველო უნიკალურ ქვეყანას წარმოადგენს აგრარული სფეროს აღორძინებისათვის და ასეთი ხელსაყრელი აგროკლიმატური პირობები იძლევა საშუალებას მრავალდარგოვანი და მალღრენტაბელური სასოფლო-სამეურნეო წარმოების შექმნისათვის, როგორცაა: მეჩაიეობა, მეციტრუსეობა, მევენახეობა და სხვა კულტურების წარმოება: დაფნა, კივი, თხილი, სიმინდი, სტევია, ბარამბო, ბრინჯი, წიწიბურა და სხვა.

ჩაის დარგი ქვეყანაში გადაშენების პირას მივიდა, მისი აღდგენის ერთადერთ პრიორიტეტულ ფორმად ფერმერული მეურნეობების ორგანიზაცია მიგვაჩნია. ამისათვის საჭიროა თითოეული ფერმერისათვის 3-5 ჰა ჩაის პლანტაციების იჯარის წესით გადაცემა. ყველა აგროტექნიკური ღონისძიებების ჩატარებით ჰექტარიდან 2,5-3 ტონა ხარისხოვანი ჩაის ფოთლის მიღება და 2-2,5 ტონა პროდუქციის წარმოება.

აუცილებელია სუბსიდიების გარკვეული ნაწილის გამოყენება მეცნიერული კვლევის დასაფინანსებლად, რათა შესაძლებელი გახდეს მეჩაიეობის კლასიკური შედარებით ჩვენი ჩამორჩენის აღმოფხვრა ისეთი ტექნოლოგიების დამუშავების გზით, როგორცაა ცივ წყალში ხსნადი ჩაის წარმოება, რომელზეც ბუშია ევროპისა და ლათინური ამერიკის ქვეყნებში, ჩაის დაბალ ტემპერატურაზე დამუშავების კომბინირებული ტექნოლოგიების დანერგვა, ჩაის ამოსაძირკვი ტექნიკის შექმნა, რომელსაც გვერდს ვერ ავუვლით, თუ რაციონალური მეჩაიეობის განვითარების გზას დავადგებით.

ვეყრდნობით რა აგრარიკოს მეცნიერთა მრავალწლიან გამოკვლევებს ცალკეული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მიმართ, სუბტროპიკული ზონის ნიადაგურ-კლიმატური მაჩვენებლების გათვალისწინებით, გლეხურ-ფერმერულ მეურნეობებს ვთავაზობთ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების განაშენიანების სანიმუშო სქემას, სადაც წარმოდგენილია პირობითად სამი ზონა: პირველ ზონად მეციტრუსეობის და მეჩაიეობის მიგვაჩნია ის რაიონები, რომლებიც ძირითადად შავი ზღვის სანაპირო ზოლშია განლაგებული, სადაც ციტრუსოვანთა კულტივირება ღია გრუნტში გარანტირებულია. მეორე ზონად – შავი ზღვის სანაპიროდან დაცილებული რეგიონები, სადაც ძირითადად წარმოდგენილია მეჩაიეობა, თუმცა მიკროკლიმატური ფაქტორების შედეგად შესაძლებელია ღია გრუნტში ზოგიერთი შედარებით ყინვაგამძლე ციტრუსოვანი კულტურების სამრეწველო კულტივირებაც. მესამე ზონად მიჩნეულია ტიპური მეჩაიეობის რაიონები, სადაც შეუძლებელია ციტრუსოვანთა წარმოება სამრეწველო დანიშნულებით.

კულტურათა განაშენიანებით მოდელი გლესს, ფერმერს საშუალებას მისცემს მთელი წლის განმავლობაში აწარმოოს სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოები, არ მოაცდინოს მუშახელი და უზრუნველყოს მათი სოციალურ-ეკონომიკური პირობების სტაბილური გაუმჯობესება.

გასათვალისწინებელია, რომ სუბტროპიკულ ზონაში მეციტრუსეობისათვის ახალი ფართობების ათვისების რეზერვი ამოწურულია და დარგის განვითარება, ძირითადად, ინტენსიფიკაციის ფაქტორებზეა დამოკიდებული. დარგის რენტაბელობის დონის ამაღლება უნდა მოხდეს ბიოლოგიურად მობერებულ (ამორტიზირებული) ხეების შეცვლით, პროგრესული აგროტექნიკის, სწორი ორგანიზატორული და ეკონომიკური ფაქტორების გამოყენებით, სანერგების მოწყობით, უხვად და რეგულარულად მსხმოიარე ჯიშების გამოყვანით და მათი ელიტური ნერგებით ახალი პლანტაციების გაშენებით.

ამ პრობლემის გადაწყვეტით აუცილებელია სადღეუ ბაღებისა და ახალი სანერგების მოწყობა. უნდა ვეცადოთ, მივიღოთ მაღალხარისხოვანი სტანდარტული კალმები, რისთვისაც განსაკუთრებული პირობებია საჭირო: კერძოდ, ნიადაგის აგროწესებით განოყიერება, ნორმალური ტენის, ტემპერატურის, ჰაერაციის, ნიადაგში არსებული სასარგებლო მიკროორგანიზმების ცხოველყოფილობის უზრუნველყოფა და ა.შ.

ციტრუსოვნების ახალი, გაუმჯობესებული ჯიშების გამოყვანის და წარმოებაში დანერგვის მხრივ სხვა ქვეყნებმა საგრძნობლად გაგვისწრეს. ისევე როგორც სხვა დარგებში, ჩვენთან ეს პროცესი ცნობილი პოლიტიკური და ეკონომიკური სირთულეების გამო ჩამორჩა. მისასაღებელია, რომ დღევანდელი ხელისუფლების მიერ სხვადასხვა ქვეყნიდან შექმნილი და ჩამოტანილია ციტრუსოვანთა ნერგები: მანდარინის, ფორთოხლის, ლიმონის და პომელოს 5 სახეობის 50 ჯიშის ციტრუსოვანთა სანერგე მასალა. აქედან 14 ჯიშში მანდარინია. ისინი დააპიკირეს ჩაქვის სანერგე მეურნეობის კვალსათბურებში, გამოაზამთრეს და სწორედ ახლა გადაიტანეს სადღეუ ნაკვეთზე. აქ გაშენებული ნარგავებიდან აიღებენ სანამყენე კვირტებს ციტრუსოვანთა ნერგების მასობრივი წარმოებისათვის.

მეციტრუსეობის დარგში არსებული მდგომარეობის გამოსწორება და არსებული პირობების მოგვარება შესაძლებელი იქნება მხოლოდ სერვისული მომსახურების შექმნით, რაც გულისხმობს: მავნებელ-დაავადებათა დიაგნოსტიკას, მის კვალობაზე პრეპარატების სახეობის და რაოდენობის, წამლობათა ვადების, ჯერადობების, კონცენტრაციების, სამუშაო ხსნარების მოცულობებისა და ლოდინის პერიოდის ზუსტ განსაზღვრას, საჭიროების მიხედვით ნიადაგის ნიმუშების აღებას და ქიმიური შედგენილობის განსაზღვრას, რეკომენდაციების საფუძველზე აგროქიმიკატებით ნიადაგის განოყიერებას, წამლობათა მაღალეფექტურად და ხარისხიანად ჩატარების უზრუნველსაყოფად თანამედროვე დისპერსიული შემასხურებელი ტექნიკის შექმნას და გამოყენებას.

ციტრუსოვანთა რეაბილიტაციის პროგრამის განხორციელების საფუძველთა საფუძველია ფერმერთა რეორგანიზაცია და გაერთიანება კოოპერატიული ან სააქციო საზოგადოების ურთიერთობათა საფუძველზე, რომელთა კლასიკური მაგალითების შესახებ მიგვითითებს სხვადასხვა ქვეყნების გამოცდილება.

აღმოჩნდა, რომ აჭარის აგროსექტორში მუშაობს შვიდი საერთაშორისო დონორი ორგანიზაცია. თუმცა, მათი პროგრამებით დიდი გარდატეხა აჭარის აგროსექტორში ჯერ კიდევ არ შეიმჩნევა. სამაგიეროდ მისასაღმებელია აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივა – “აგროსერვისცენტრების” შექმნა, რომელიც სამი მიმართულებით მუშაობს. ესაა, ფერმერთა სწავლება-კონსულტირება, სანერგე მეურნეობების მოწყობა-განვითარება და მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ხელოვნური განაყოფიერების პრაქტიკის აღდგენა-განვითარება, ასევე, შპს “ვეტერინარის” შექმნა, რომელიც მოემსახურება აჭარის მეცხოველეობას.

აჭარის აგროსექტორის შესაძლებლობები გაცილებით დიდი და მრავალფეროვანია, რასაც მეტად უნდა დაეინტერესებინა ინვესტორები. ამჯერად გამოვეყოფთ მთავარს – სხვადასხვა ქვეყანასთან ხელსაყრელი სავაჭრო რეჟიმები. შედაგათაინი ვაჭრობის სისტემა ევროკავშირის ქვეყნებთან, აშშ-თან და ზოგიერთ სხვა ქვეყნებთან. იაფი ნედლეული და მუშახელი, ხელსაყრელი ნიადაგობრივ კლიმატური პირობები, ინვესტიციების განხორციელების პრიორიტეტულობა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებზე.

3.3.13. ხეხილის ინტროდუქცია საქართველოში - ისტორია, არსებული მდგომარეობა და პრობლემების გადაწყვეტის მიმართულებები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 30 აგვისტოს მოისმინა აკადემიკოს ვაჟა კვალაიაშვილისა და აკადემიური დოქტორის ზვიად ბობოქაშვილის მოხსენება „ხეხილის ინტროდუქცია საქართველოში - ისტორია, არსებული მდგომარეობა და პრობლემების გადაწყვეტის მიმართულებები“.

აღინიშნა, რომ მეცნიერული კვლევების შედეგად დადასტურებულია, რომ საქართველო ხეხილის წარმოშობისა და მოშინაურების (დომესტიკაციის) მნიშვნელოვან ცენტრს წარმოადგენს. ჩვენი ქვეყანა მიჩნეულია ვაშლის, მსხლის, ქლიავის, ტყემლის, თხილის, ზღმარტლის, მაცვლის და სხვა მნიშვნელოვანი ხეხილოვანი და კენკროვანი კულტურების წარმოშობისა და მოშინაურების ერთ-ერთ კერად. უმდიდრესია საქართველოს ხეხილის ადგილობრივი გენოფონდი, რომლის მრავალფეროვნებას განაპირობებს ჩვენი ქვეყნის უნიკალური ეკოლოგიური პირობები.

მიუხედავად, ადგილობრივი ხეხილოვანი რესურსების გამოყენების დიდი გამოცდილებისა, სახეობების, ქვესახეობების, ჯიშების გაცვლას და შემოტანა-აკლიმატიზაციას ჩვენს ქვეყანაში მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს - მსოფლიოში ხეხილოვანი კულტურების ჯიშების ინტროდუქციის დაწყების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მოვლენად ითვლება დიდი აბრეშუმის გზის დაარსება ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე მეორე საუკუნეში, რომლის ერთ-ერთი მარშრუტიც საქართველოზე გადიოდა.

ჩვენს ქვეყანაში ჯიშების შემოტანისა და გამოცდის მიზანმიმართული სამუშაოები წამოწყებულ იქნა XIX საუკუნის მეორე ნახევარში. ჯიშების მიღების ძირითად წყაროს წარმოადგენდა საზღვარგარეთის სანერგეებიდან (საფრანგეთი, გერმანია, ყირიმი) ნერგებისა და კალმების მიღება გასამრავლებლად. ამ დროისთვის საქართველოში დაარსდა სანიმუშო ხეხილის ბაღები და სანერგეები როგორც აღმოსავლეთ, ასევე დასავლეთ საქართველოში: ისაია ფურცელაძის მიერ - იმერეთში, კეცხოველის მიერ - ტყვიავში, ხეთაგურის მიერ - კასპში, ფრიდონოვების და ავსარქისოვების მიერ - სკრაში და სხვა. ამ სანერგეებს გამოჰყავდა ხეხილის ძირითადი სახეობების, როგორც ადგილობრივი, ასევე ინტროდუცირებული ჯიშების ნერგი და აწვდიდა მოსახლეობას. 1901 წელს ისაია ფურცელაძემ მერეთში გააშენა ბაღი, სადაც 200-ზე მეტი ჯიშის ხეხილი იყო თავმოყრილი. აღნიშნული ბაღი პომოლოგიური ხასიათის იყო და განსაკუთრებული დატვირთვა ჰქონდა როგორც ხილის წარმოების პოპულარიზაციის შესანიშნავ საშუალებას, თუმცა ამ დროისათვის სამეცნიერო კვლევებს ჯიშების სრულყოფილი შესწავლის მიმართულებით შემთხვევითი და ფრაგმენტული ხასიათი ჰქონდა.

საქართველოში ხეხილის ჯიშების ინტროდუქცია, გამოცდა და შეფასება მეცნიერულ დონეზე იწყება მეოცე საუკუნის 20-30 -იანი წლებიდან როდესაც შეიქმნა მეხილეობის პროფილის კვლევითი დაწესებულებები - სკრის მეხილეობის ზონალური და ადგილობრივი მნიშვნელობის საცდელი სადგურები, მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, ჯიშთა გამოცდის სტრუქტურა და სხვა. უკვე 1966 წლების მონაცემებით, ჯიშთა გამოცდის ქსელში იცდებოდა ხეხილის, როგორც ადგილობრივი, ასევე ინტროდუცირებული ჯიშები, რომელთა რაოდენობა 429 ჯიშს აღწევდა.

1993 წლის მონაცემებით მებაღეობის მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მხოლოდ გალავნის მეურნეობის კოლექციის ინტროდუცირებული ჯიშების ნუსხაში მოცემული იყო 260-ზე მეტი სხვადასხვა ხეხილოვანი კულტურის ჯიში, რომელთა ძირითადი ნაწილი შემოტანილი იყო 80-იანი წლების დასაწყისში. ჯიშების კომპლექსური ბიოლოგიურ-სამეურნეო თვისებების შესწავლის საფუძველზე ხდებოდა რეკომენდებული ჯიშების სორტიმენტის დადგენა და რეკომენდება წარმოებისათვის. ინტროდუქციის მთავარ მეთოდოლოგიად გამოყენებული იყო კლიმატურ-ეკოლოგიური პირობების ანალოგების მეთოდი, ანუ იმ ჯიშების შემოტანა, რომელიც ეკოლოგიური პირობებით წააგავს საინტროდუქციო რეგიონის პირობებს.

პოლიტიკურ-ეკონომიკური ფორმაციის შეცვლის შედეგად განვითარებული მოვლენების გამო ახალი ჯიშების შემოტანისა და გამოცდის პროცესი შეწყდა თითქმის ორი ათეული წლის მანძილზე 1990 წლების მეორე ნახევრამდე, როდესაც აგრარული უნივერსიტეტის თაოსნობით (გ. ბარბაქაძე; მ. ვარძელაშვილი) უკრაინიდან გამოცდის მიზნით შემოტანილი იქნა ვაშლის წამყვანი ჯიშები (ჯონაგოლდი, ფუჯი, არლეტი, გალა, გოლდენ რეზისტენტი და სხვა).

XXI საუკუნის დასაწყისიდან გააქტიურდა საინტროდუქციო სამუშაოები ხეხილის სხვადასხვა ჯიშების შემოტანისა და შეფასების კუთხით, მებაღეობის მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის ინიციატივით და სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების (UN FAO, USAID, EU) მხარდაჭერით ინტროდუცირებული იქნა ხეხილის 180-ზე მეტი ჯიში და 20 -ზე მეტი საძირე, რომელიც გაშენდა სკრის და გორის კვლევითი სადგურების საკოლექციო ნაკვეთებზე, გორის მეხილეთა ასოციაციის ფართობებზე. შემოტანილი იქნა შემდეგი კულტურების ახალი და პერსპექტიული ჯიშები - ვაშლი, მსხალი, კომში, ატამი, ნექტარინი, ქლიავი, გარგარი, ბალი, ნუში, კაკალი, ჟოლო, ხურტკმელი, ლურჯი მოცვი, მოცხარი, მარწყვი და სხვა. კვლევითი სამუშაოები აღნიშნული ჯიშების პირველადი შესწავლის მიზნით ხორციელდებოდა მებაღეობის მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის სამეცნიერო თემატიკით გათვალისწინებული კვლევების ფარგლებში.

2008 - 2012 წლებში ვაზისა და ხეხილის გამრავლების ეროვნული ცენტრის (საგურამო) ინიციატივით შემოტანილი იქნა ხეხილის სხვადასხვა კულტურების 220-ზე მეტი ახალი ჯიში და კლონი, რომელიც გაშენდა 9,0 ჰა-ზე. 2010 წლიდან მიმდინარეობს სამუშაოები აღნიშნული ჯიშების პირველადი შესწავლისა და შეფასების მიზნით. გარდა ამისა, უკანასკნელი 5 წლის მანძილზე ხეხილის მცირე საკოლექციო ნარგაობები კერძო ინიციატივით და განვითარების დონორი ორგანიზაციების მხარდაჭერით გაშენდა: გორში, ბებნისში, ჩუმლაყში, კასპში და სხვა. ჯიშების შესწავლის ინტროდუქციული სამუშაოების ეფექტიანობის ამაღლების, დახვეწის და სორტიმენტის გამდიდრებისათვის მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია შემდეგი ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება: რეგიონალური მნიშვნელობის ორი კვლევითი ცენტრის მოწყობა (დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოში) ხეხილის ჯიშების სრულფასოვანი გამოცდისა და შეფასებისათვის; მიზნობრივი საგრანტო სისტემის კომპონენტის დამატება რუსთაველის ეროვნულ ფონდში ჯიშების შესწავლის მიზნით; წარმოების რეგიონების მიხედვით ხეხილის გასაშენებლად რეკომენდებული ჯიშების სიის შემუშავება - მეთოდოლოგიის შედგენა, სამოქმედო გეგმის დამტკიცება და განხორციელება; მონაცემთა ბაზის შექმნა შემოტანილი ჯიშების აღნუსხვის, დოკუმენტირებისა და შეფასების მიზნით; საცნობარო სახის პუბლიკაციების დაბეჭდვის ორგანიზება.

3.3.14. ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვა და ეროზირებული ნიადაგების ნაყოფიერების ამაღლების ღონისძიებები შიდა მთიან აჭარაში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 27 სექტემბერს მოისმინა აკადემიის **წევრ-კორესპონდენტის ოთარ ღორჯომელაძის** მოხსენება “ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვა და ეროზირებული ნიადაგების ნაყოფიერების ამაღლების ღონისძიებები შიდა მთიან აჭარაში”.

აღინიშნა, რომ აჭარა საქართველოს ის კუთხეა, სადაც შედარებით მცირე ტერიტორიაზე ბუნების მრავალსახეობაა წარმოდგენილი. მაშინ, როცა მთები უკვე თოვლითაა დაფარული, ზღვისპირეთში რიგი მცენარეებისა ყვავის და ნარინჯოვანთა რთველი გრძელდება.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკა ერთ-ერთი მცირემიწიანი რეგიონია, რომლის ფართობი შეადგენს 290000 ჰა. აქედან სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებს უკავია მხოლოდ 26%. ერთ სულ მოსახლეზე მოდის 0,2 ჰა სასოფლო-სამეურნეო სავარგული და 0,02 ჰა სახნავი. გარდა მცირემიწიანობისა, აჭარა გამოირჩევა მოსახლეობის სიმჭიდროვითაც, აქ 1 მ² საშუალოდ მოდის 126 ადამიანი.

სამეურნეო-გეოგრაფიული თვალსაზრისით აჭარაში გამოიყოფა ორი ძირითადი ზონა: შავი ზღვის სანაპირო მხარე (ქობულეთი, ბათუმი, ხელვაჩაური), რომელსაც უჭირავს ტერიტორიის დაახლოებით 40% და შიდამთიანი აჭარა (ქედა, შუახევი, ხულო), მასზე მოდის საერთო ფართობის 60%. აჭარის ზონები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან რელიეფით, კლიმატური პირობებით, ნიადაგებით, მცენარეული საფარის ხასიათით, ასევე სხვა მახასიათებლებით.

აჭარა გამოირჩევა უხვნალექიანობით. ზღვისპირეთში ნალექების საშუალო მრავალწლიური რაოდენობა შეადგენს 2500-2600 მმ, ხოლო შიდამთიანეთში რაიონების მიხედვით იგი მერყეობს 1050 მმ-დან 1900-2100 მმ-მდე.

აჭარის ტერიტორიაზე ზღვისპირეთიდან ვიდრე აღპურ ზონამდე თავმოყრილია ლანდშაფტურ-გეოგრაფიული ზონალობის ყველა სპექტრი, რაც სხვადასხვა მიმართულების სასოფლო-სამეურნეო და საკურორტო-რეკრეაციული დარგების პერსპექტიული განვითარების საშუალებას იძლევა. მაგრამ, ამ დარგების მიზანდასახულ და გეგმაზომიერ მართვას ძლიერ უშლის ხელს ბუნების საშიში სტიქიური პროცესები: ნიადაგის ეროზია, წყალმოვარდნები და დატბორვა, მეწყრული და ღვარცოფული მოვლენები, თოვლის, მიწისა და კლდის ზვავები, ზღვის ნაპირების წარეცხვა და სხვ.

პრობლემის მასშტაბურობაზე მიუთითებს ის გარემოებაც, რომ მთის მცირე მდინარეები, რომლებიც გამოირჩევიან მაღალი ეროზიული და ღვარცოფული პოტენციალით, შეადგენენ მდინარეთა ქსელის საერთო მაჩვენებლის 80%-ს და ამ ხეობებში თავმოყრილია მოსახლეობის 60%-ზე მეტი.

საკუთარი გამოკვლევების თანახმად, სახნავი მიწის 1 ჰა-ზე ერთი კატასტროფული წვიმის შედეგადაც კი შეიძლება ჩამორეცხოს 150-200 ტ ნიადაგი, ეს მაჩვენებელი წლის მანძილზე შეიძლება გაიზარდოს 350-550 ტ-მდე და უფრო მეტადაც კი.

დღეისათვის საქართველოს გეოლოგიური სამსახურების მიერ, აჭარაში დაფიქსირებულია 300-ზე მეტი ახლად განვითარებული ან აქტივიზირებული მეწყერი, კლდეზვავი, ჩამონაქცევი, ღვარცოფი, თოვლის ზვავი და მდინარის ეროზიულ-აბრაზიული გარეცხვის უბანი. საშიში ბუნებრივი პროცესების აქტიური ზემოქმედების სფეროში აღმოჩნა 350-მდე დასახლებული პუნქტი და 5600-მდე ოჯახი; რეგიონში უკანასკნელი 25-30 წლის მანძილზე 1600-ზე მეტი საცხოვრებელი სახლი მთლიანად დაინგრა ან უვარგისი გახდა საცხოვრებლად, დაზიანდა მეურნეობის 400-მდე ობიექტი; განადგურდა 5000 ჰა-მდე სასოფლო-სამეურნეო

სავარგული, მწყობრიდან გამოვიდა რამოდენიმე ათეული კმ-ის სიგრძის სხვადასხვა დანიშნულების გზები.

აჭარაში მიწა შევიწროებას განიცდის ზღვიდანაც. ზღვა ყოველწლიურად ხმელეთიდან იტაცებს მიწის დიდ მასივებს. სპეციალისტების გაანგარიშებით, 30 მილიონ მ³-ზე მეტი ხრეში და ქვიშა, რომელიც სამეურნეო საქმიანობისათვის იქნა ამოღებული ბოლო 20-35 წლის მანძილზე, საქართველოს შავი ზღვისპირა ზოლში ზღვის მიერ მიტაცებული 1000-ზე მეტი ჰა ნაყოფიერი მიწის ფასად გვიხის. მათივე გაანგარიშებით, აღნიშნულ პერიოდში აჭარის სანაპიროს მთელ რიგ ადგილებში წყალმა წარეცხა 200-600 მ სიფართის ხმელეთი (მათ შორის ბათუმის ბულვარი და ქობულეთის სანაპიროები).

აჭარა ხასიათდება საკმაოდ რთული და მრავალფეროვანი რელიეფით. უმეტესი ნაწილი წარმოდგენილია გორაკ-ბორცვებით და სხვადასხვა სიმაღლის მთებით, რომლებიც დანაწევრებულია ღრმა, ციცაბო კალთებიანი ხეობებით. ტერიტორია გამოირჩევა წვრილნაკვეთიანობითაც. აქ დაბლობებზე მოდის ფართობების მხოლოდ 5,3%, გორაკ-ბორცვებზე – 9,3%, წინამთებზე და მთებზე 85,4%. ტერიტორიის 80%-ზე მეტი 20⁰-ზე უფრო დიდ დახრილ ფერდობებს უკავია.

დინამიკაში თუ თვალს გადავაგვლებთ აჭარის მიწის ფონდის ძირითადად კი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ტრანსფორმაციას დავინახავთ, რომ მკვეთრად მატულობს ტყე-ბუჩქნარისა და საძოვარ-საბალახოების ქვეშ მყოფი ფართობები – მრავალწლოვანი კულტურების, სახნავი მიწებისა და სათიბების ქვეშ მყოფი ტერიტორიების შემცირების ხარჯზე.

უხვნალექიან, ციცაბო რელიეფიან და მცირემიწიან აჭარაში, სადაც ტერიტორიის 96% არის სხვადასხვა ხარისხით ეროზირებული, ძირითად პრობლემად კვლავაც რჩება სხენებული სტიქიური და სხვა უბედურებებისაგან დაცვა, ამიტომაც, აქ სისხლხორცეულად აუცლებელი ხდება ნაყოფიერებადაკარგული ტერიტორიების აღდგენა-გაუმჯობესება და ადამიანთა სამსახურში კვლავ ჩაყენება, გარემოს ეკოლოგიური პირობების გაუმჯობესება, მიწათმოქმედების კულტურის ამაღლება, მიწის რაციონალური გამოყენების გზებისა და ხერხების ძიება-შემუშავება, მათი უცილობელი დანერგვა. არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ამ მხრივ საუკეთესო გამოსავალია წარმოების რაციონალური ორგანიზაცია და მისი მეცნიერული უზრუნველყოფა, სამთო მიწათმოქმედებაში მეცნიერული სისტემების დანერგვა-განხორციელება.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე საჭიროა მიწის ნაყოფიერებისა და სავარგულების პროდუქტიულობის ამაღლება, მიწათსარგებლობის სივრცობრივი თვისებებისა და ეკოლოგიური წონასწორობის დაცვა. დროა მოვერიდოთ ისტორიულად პრაქტიკაში შეუმოწმებელ, არაადაპტირებულ და მეცნიერულად დაუსაბუთებელ ყოველ მოქმედებას.

აჭარის ზღვისპირეთის ტერიტორია ჩვენს ქვეყანაში ტიპური სუბტროპიკული მეურნეობის მხარეა, ის უახლოეს წარსულში წარმოდგენილი იყო მაღალგანვითარებული მეჩაიეობით, მეციტრუსეობით, მეხილეობით, მევენახეობით, მებოსტნეობით, ეთერზეთოვანი და სხვა ტექნიკური კულტურებით, სამკურნალწამლო მცენარეულობით. მის მთიან რაიონებში კვლავაც დომინირებს ერთწლოვანი სათონი კულტურების (სიმინდი, კარტოფილი, თამბაქო) წარმოება. აქ ნიადაგის

დამუშავებას მისდევენ ისეთ ფერდობებზედაც, რომელთა დაქანების ზღვარი 40 – 45⁰ –საც კი აღწევს, რასაც ცხადია არავითარი გამართლება არ მოეძებნება და სამეურნეო ღირებულება არ გააჩნია, (მით უმეტეს ერთწლიანი სათოხნი კულტურების ქვეშ). ასეთი ფართობები გამოყენებული უნდა იქნას არა სახსნავ-სათესად, არამედ ნიადაგდამცველი ბალახოვანი საფარის, ასევე ნაყოფისმომცემი ხე და ბუჩქოვანი მცენარეების გასაშენებლად.

ავტონომიური რესპუბლიკის სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების მნიშვნელოვანი ნაწილი (47204 ჰა ანუ მთლიანი ტერიტორიის 16,3 %) სათიბ-საძოვრებია, რომელთა პროდუქტიულობა და რაციონალურად გამოყენება მეცხოველეობის მყარი საკვები ბაზით უზრუნველყოფის პრობლემის გადაწყვეტის აუცილებელი პირობაა.

შიდამთიანი აჭარის ნიადაგების ეფექტური ნაყოფიერების ამაღლებისათვის აუცილებელია ჩაის, სუბტროპიკული კულტურებისა და ჩაის მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის სოხუმის ფილიალისა და ნიადაგის ეროზიასთან ბრძოლის აჭარის საყრდენი პუნქტის მეცნიერ-მუშაკების (შ. გვაზავა, თ. ღორჯომელაძე, ი. ბერიძე, ნ. ბერიძე) მიერ შემუშავებული მეცნიერული წინადადებებისა და რეკომენდაციების კვლავაც დანერგვა, რომლებიც თავის დროზე ინერგებოდა წარმოებაში, მას სათანადო უკუგებაც ჰქონდა.

ამდენად, საერთოდ აჭარაში და განსაკუთრებით კი, მის შიდა მთიან ნაწილში სერიოზული ყურადღება უნდა მიექცეს ზემოთ ხსენებული ნიადაგ-გრუნტის დამრღვევი სხვადასხვა ნეგატიური მოვლენების წინააღმდეგ ბრძოლას, ნიადაგდამცავი ღონისძიებების და აგროწესებით გათვალისწინებული, ასევე ჩვენს მიერ შემუშავებული კონკრეტული რეკომენდაციების მოთხოვნების დაცვას, ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების, წარმოების ინტენსიურობის ამაღლებას, რამაც უნდა განაპირობოს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობისა და ყოველი ჰა მიწის უკუგების მკვეთრი გადიდება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, თანამედროვე ეტაპზე მიწის რაციონალურად გამოყენების აქტუალურ საკითხებად გვესახება შემდეგი:

მრავალი წლის მანძილზე წარმოებული სტაციონარული, საველე, ლიზიმეტრული, ლაბორატორიული და საწარმოო ცდებითა და კვლევა-ძიების საფუძველზე შედგენილი რეკომენდაციების მოთხოვნათა გათვალისწინება და ამის შესაბამისად ნიადაგდამცავი სამთო მიწათმოქმედების სისტემების დანერგვა. ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-ამაღლება, მისი მოვლა-პატრონობის გაუმჯობესება, დაცვა ეროზიული, მეწყერული და სხვა უარყოფითი მოვლენებისაგან, დარღვეული ფართობების რეკულტივაცია, მიწების მელიორაცია, ქიმიზაცია, კომპლექსური სამთო მექანიზაცია, ნიადაგის განოყიერებისა და კულტურათა მოვლა-მოყვანის აგროწესებით გათვალისწინებული მოთხოვნების უცილობელი დაცვა და ა.შ. რაც მოგვცემს საშუალებას იმისას, რომ ე.წ. მიგდებულ-მიტოვებული და ეროზირებული მიწები კვლავ ჩავრთოთ სასოფლო-სამეურნეო (აღამიანთა სასარგებლო) ბრუნვაში, ამით კი სოფელს დავუბრუნებთ იმ ტრადიციულ და ისტორიულ მისიას, როდესაც სოფელი მის მიერ წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებით და სურსათით იკმაყოფილებდა საკუთარ

თავსაც და ნამეტი (ჭარბი) პროდუქცია გასაყიდად თუ ბარტერზე გასაცვლელად გაჰქონდა სამრეწველო ცენტრებსა და ქალაქებში.

3.3.15. მევენახეობის არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები საქართველოში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ მიმდინარე წლის 27 სექტემბერს მოისმინა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის ნოდარ ჩხარტიშვილის მოხსენება “მევენახეობის არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები საქართველოში.”

აღინიშნა, რომ ქვეყანაში განხორციელებული გარდაუვალ და მეტად სასურველ რეფორმებს, განსაკუთრებით მიწის პრივატიზაციის პროცესს, პირველ ეტაპზე თან ახლდა მოუძნადებელი, ნაჩქარევი ნაბიჯები, რამაც მძიმე დაღი დაასვა აგრარულ სექტორს, მათ შორის მევენახეობას.

ამ პერიოდის მძიმე დაღი დღემდე მოყვება თანამედროვე მევენახეობას, რომლის უპირველესი მაჩვენებელი, სამრეწველო ვენახის ფართობი აღწერით 37 419 ათას ჰექტარამდეა შენარჩუნებული, რაც 1980-1990 წლების საკარმიდამო ვენახების ფართობზე ნაკლებია, და უტოლდება 1921 წლის მაჩვენებლებს, რაც შესაბამისად აისახება ქვეყანაში წარმოებული ყურძნის რაოდენობაში. კერძოდ, 1990 წელს ღვინის ქარხნების მიერ 433 ათასი ტონა ყურძენი გადამუშავდა, 2003 წელს მან მხოლოდ 19.5 ათასი ტონა შეადგინა (22.2-ჯერ ნაკლები); შესაბამისად ქვეყანაში ამ წლებში დამზადდა 16 183 ათასიდან 2 414 ათასი დეკალიტრი ღვინო და ღვინის მასალა. შესაბამისად შემცირდა ცქრიალა (შამპანური) ღვინოებისა და კონიაკის წარმოებაც. უარყოფითი შედეგი დღემდე გრძელდება – ბოლო წლებში ქვეყანაში წარმოებული ყურძნის რაოდენობა 100-150 ათას ტონას არ აღემატება. ძირითადად მსხვილი კომპანიების მონაწილეობით, რაც შორს არის შესაძლებლობის ფარგლებიდან. გლეხურ – ოჯახური მევენახეობა (ისე როგორც სხვა მიმართულებები) უწყურადღებოდ არის მიტოვებული.

ქვეყანაში შიდა პოლიტიკური სტაბილურობის (1995-1998 წწ) დასაწყისიდანვე აგროსამრეწველო სექტორში უპირველესად აღდგენითი პროცესები მევენახეობა – მეღვინეობით დაიწყო. ისტორია მეორდება. გლეხი დაუბრუნდა ვენახს, განახლდა მიტოვებული ვენახების მოვლა – პატრონობა, აღდგენა – რეკონსტრუქცია; გაჩნდა ახალი ვენახების გაშენების მსურველები; გამოჩნდნენ ნამყენი ნერგის მწარმოებლებიც – გლეხური მეურნეობის პირობებში, რაც მოცემულ ეტაპზე მხარდაჭერილი და წახალისებული იქნა. ნამყენი ნერგის დეფიციტის გამო მოისინჯა ვენახის გაშენება (ყვარელში – საფერავი) საკუთარ ფესვზე – რქით, რაც დასაწყისშივე აიკრძალა, როგორც უპერსპექტივო და იგი შეწყდა. გამოჩნდნენ სამრეწველო მასშტაბით ნერგის მწარმოებლები: კახეთში: კონდოლში, ყვარელში, თელავში, კისისხევში, ქართლში – მცხეთა, იმერეთში – სვირის სანერგე. მაღალი კატეგორიის ნამყენი ნერგი შემოტანილი იქნა უცხოეთიდანაც; კერძოდ, თელავში, წინანდლის მიკროზონაში ნინო ანანიასვილის მამულში, რამაც რა თქმა უნდა სასურველი შედეგი გამოიღო.

განახლდა არსებული ღვინის ქარხნები, მოხდა მარნების აღდგენა-რეკონსტრუქცია. დაიწყო ახალი ქარხნების მშენებლობა, რომლებიც აღიჭურვა თანამედროვე ტექნიკური საშუალებებით, ტექნოლოგიური ხაზებით, კერძოდ: კახეთში: “თელავის მარანი”, “ჯვს”, ყვარელში: “ვაზის ცრემლები”, “ქინძმარაული”, “საქართველოს მარანი”, ქართლში – “მატო მუხრანი”, იმერეთში – “ხარება”, რაჭაში – “ოქროს ხვანჭკარა” და სხვ.

დაიწყო ურთიერთობა საგარეო ბაზრებთან. პირველად ქვეყანაში შეიქმნა დარგის მართვის სამართლებრივი საფუძველი – საქართველოს კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ (1998 წ.), შესწორებები განხორციელდა 2002 და 2010 წლებში. დამუშავდა დარგის რეაბილიტაციის პროექტი.

უმთავრეს პრიორიტეტულ მიმართულებად კვლავ რჩება უმაღლესი ხარისხის მშრალი (თეთრი და წითელი), ბუნებრივად მოტკბო, ქართული ცქრიალა ღვინოების წარმოებისათვის სანედლეულო ბაზის განვითარება, ძირითადად ქართული აბორიგენული, უნიკალური ჯიშების ბაზაზე, რომლის შევსება განხორციელდება წინასწარ აპრობირებული და რეკომენდირებული ჯიშების გამოყენებით, მოქმედი კანონმდებლობის დაცვით.

შიდა დარგობრივ პრიორიტეტთა შორის პრიორიტეტად კვლავ რჩება ბიოლოგიურად ჯანსაღი (ვირუსისაგან თავისუფალი) სელექციურად სუფთა, უმაღლესი კატეგორიის სერთიფიცირებული სარგავი მასალის (ნერგის) წარმოების მყარი ბაზის შექმნა.

ვაზისა და ხეხილის ჯანსაღი, სერთიფიცირებული ვაზის ნერგის წარმოების საბაზისო საწარმო უკვე შექმნილია და ფუნქციონირებს მცხეთის რაიონის სოფლ ჯილაურაში, 55.0 ჰა ფართობზე; ახლა პროგრამაშია მისი გაფართოება მხარეების მიხედვით და ამავე კატეგორიის სამრეწველო სარგავი მასალის წარმოების ბაზის შექმნა.

საქართველოს მევენახეობაში მკრთალად არის წარმოდგენილი სუფრის ყურძნის წარმოების სფერო. მას მხოლოდ ადგილობრივი მოხმარების დანიშნულება აქვს მინიჭებული, რაც გაუმართლებელია. საჭიროა: შეიქმნას სუფრის ყურძნის წარმოების გაფართოების ჯიშობრივი ბაზა, ცოცხალი სახით (მცენარიდან) ხანგრძლივ სეზონზე მოხმარების გათვალისწინებით (კონვეირული სისტემა); ამაღლდეს სასუფრე და საქიშმიშე ყურძნის წარმოებისა და მომხმარებლისათვის მიწოდების კულტურა; შემუშავდეს ქვეყანაში სუფრის ყურძნის წარმოების სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა ექსპორტის გათვალისწინებით.

21-ე საუკუნეში ქართული მეღვინეობის უმთავრესი პრიორიტეტია წარმოშობის ადგილის დასახელების, კონტროლის დაქვემდებარებული ღვინოების წარმოების სანედლეულო ბაზის გაფართოება და მოწყობა.

ამჟამად საერთაშორისო რეესტრში რეგისტრირებულია 18 დასახელების ღვინო; რეზერვი კვლავ დიდია და იგი რაციონალურად უნდა იქნეს გამოყენებული.

2004 წლის აღწერის მასალების მიხედვით საქართველოში აღრიცხულია 37.5 ათასი ჰექტარი ვენახი; იქვე მინიშნებულია ტერიტორიები, რომელთა ვენახებიც არ შესულა აღრიცხვაში, სადაც შესაძლებელია 7-10 ათასი ვენახის არსებობა, რომლის გათვალისწინებით დღეისათვის ოფიციალურ წყაროებში საქართველოში

45.0 ათასი ჰექტარი ვენახის არსებობაზე მიუთითებენ, რაც დაახლოებით XX საუკუნის 30-იანი წლების მაჩვენებელს უტოლდება და თითქმის ნახევარია 1875 წლის მაჩვენებლებისა (75.0 ათასი ჰა.).

ქვეყანაში მხარეების მიხედვით კახეთი ყოველთვის იყო ფლაგმანი და ასეა ახლაც; მთელი ფართობის 68% ანუ 32 823 ჰექტარი მოდის კახეთზე; ქართლში – 4177 ჰა (9%); იმერეთში – 18% ე.ი. 8584 ჰა; რაჭა-ლეჩხუმში – 1348 ჰა (30%); გურია – 268.0 ჰა (1%); სამეგრელო – 775.0 ჰა (2 %), აჭარა – 42.0 ჰა. სულ საქართველოში 48 017 ჰა ვენახს ვარაუდობენ. მევენახეობა – მეღვინეობის უძველეს მხარეში მესხეთში სადღეისოდ ვენახის ფართობი 7.0 ჰა-ს შეადგენს.

აღსანიშნავია, რომ აღწერის მასალები არ არის სრულყოფილი. იგი ვერ ასახავს ვენახების აგროტექნოლოგიურ და ბიოლოგიურ ფონს, ჯიშურ შედგენილობას, ვენახების კატეგორიებს, ნაძვენ, საკუთარ ფესვებზე, გაშენების სქემებს და საერთოდ მთელ სტრუქტურას, რაც აუცილებელია ქვეყანაში დარგის განვითარების პერსპექტიული პროგრამების შესამუშავებლად.

აღნიშნულიდან გამომდინარე გადაუდებელია ვენახების (სხვა სას. სამ. კულტურების) სრულყოფილი აღწერა – ინვენტარიზაცია – პასპორტიზაცია.

ხანგრძლივი კვლევებისა და შესწავლის საფუძველზე მევენახეობის ზონების და მხარეების მიხედვით შედგენილია სამრეწველო ვაზის ჯიშების სტანდარტული ასორტიმენტი, რომლის განახლება, შევსება, გაუმჯობესება მუდმივი პროცესია და იგი გაგრძელდება.

სამრეწველო ასორტიმენტი ძირითადად შედგენილია ადგილობრივი, აბორიგენული, საუკეთესო, მაღალხარისხოვანი ვაზის ჯიშების გამოყენებით; აგრეთვე გამოყენებულია ამავე პრინციპით შერჩეული უცხოური, ინტროდუცირებული ვაზის ჯიშები (10-მდე ჯიში); მ.შ. სუფრის ყურძნის ჯიშები.

სამრეწველო ვაზის ჯიშები (ჰა): რქაწითელი 19741, საფერავი 3704, მწვანე კახური 249, ქისი 20, ხიხვი 5, კაბერნე სოვინიონი 223, გორული მწვანე 224, ჩინური 955, თავკვერი 29, ალიგოტე 97, პინო თეთრი 171, ციცქა 2839, ცოლიკოური 6161, კრახუნა 36, ოცხანური საფერე 5, წულუკიძის თეთრი 152, ალექსანდროული მუჯურეთული 219, უსახელოური 8, ოჯალეში 25, ჩხავერი 20, ალადასტური 46 ჰა.

სამწუხაროდ, საქართველოს ვენახების ჯიშობრივი შედგენილობის სრულყოფილი და დღევანდელი მდგომარეობის ამსახველი მონაცემები არ გაგვაჩნია; 2004 წლის მონაცემებიდან ჩანს, რომ თითქმის გაქრობის ზღვარზეა, სავალალო მდგომარეობაშია თავისი უნიკალური გამორჩეული ვაზის ჯიშები: ჩხავერის, ოჯალეშის, უსახელოურის, ოცხანური საფერეს, კრახუნას და სხვათა ფართობები, რომელთა აღდგენა-განვითარება სამთავრობო ზრუნვის საგანი უნდა გახდეს.

სამწუხაროდ, ბოლო წლებში ქვეყანაში გახშირდა უცხოური ვაზის ჯიშების სამრეწველო დანიშნულებით შემოტანა-გავრცელება წინასწარი აპრობაციის, შემოწმების გარეშე, რამაც სასურველი შედეგი არ მოგვცა; მაგ: შატო მუხრანში იტალიელი კონსულტანტის ინიციატივით საუკუნის დასაწყისში შემოტანილი იქნა უცნობი ვაზის ჯიში. “ნერო დე ოლა”, რომელიც 4-5 წლის შემდეგ ამოსაძირკვი გახდა და ამოიძირკვა კიდევ; ასევე, მეცნიერული რეკომენდაციის გარეშე კაბერნე სოვინიონი აღმოჩნდა თერჯოლის რაიონში,

შეუფერებელი ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებში. გასულ წელს 5 წლის ვენახი ამოიძირკვა; სხვა მაგალითებიც ბევრია, როლებიც რეაგირების გარეშე არ უნდა დარჩეს და სათანადო წესრიგი უნდა დამყარდეს ამ სფეროშიც.

ზემოთ აღინიშნა, რომ 21-ე საუკუნეში ქართული მეღვინეობის პრიორიტეტია ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოების წარმოების გაზრდა, რომლის შესაძლებლობაც ჩვენს ქვეყანას უხვად გააჩნია.

3.3.16. შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი – განვლილი გზა და ახალი გამოწვევები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 ოქტომბერს მოისმინა აკადემიკოს რევაზ ასათიანის მოხსენება: “შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი – განვლილი გზა და ახალი გამოწვევები”.

აღინიშნა, რომ ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ძირითადი მიზნებია სამეცნიერო და ტექნოლოგიური კვლევების ფინანსური ხელშეწყობა საქართველოში, მეცნიერების პოპულარიზაცია და ახალგაზრდა სამეცნიერო კადრების, აგრეთვე ქართული აკადემიური წრეების საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობის მხარდაჭერა.

ფონდი ხელს უწყობს ახალგაზრდა კადრების მოზიდვას მეცნიერებაში, პოპულარიზაციას უწევს ქართული კულტურული მემკვიდრეობის სამეცნიერო კვლევებს, ხელს უწყობს ინოვაციური ტექნოლოგიური ხასიათის კვლევებს.

ფონდის მიერ ფინანსდება შემდეგი ძირითადი მიმართულებების კვლევები:

1. ქართველოლოგიის მეცნიერებები;
2. ჰუმანიტარული, ეკონომიკური და სოციალური მეცნიერებები;
3. საინჟინრო მეცნიერებები, მაღალტექნოლოგიური მასალები;
4. საინფორმაციო ტექნოლოგიები, ტელეკომუნიკაციები;
5. მათემატიკური მეცნიერებები;
6. ფიზიკური და ქიმიური მეცნიერებები;
7. სიცოცხლის შემსწავლელი მეცნიერებები;
8. სამედიცინო მეცნიერებები;
9. დედამიწის შემსწავლელი მეცნიერებები;
10. აგრარული მეცნიერებები

ფონდის მიერ შემუშავებული და დანერგილია კონკურენტული დაფინანსების სისტემა, რომელიც ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებს შორის მხოლოდ ესტონეთსა და ლატვიაში მოქმედებს. ნებისმიერი ტიპის დაფინანსება ფონდიდან გაიცემა მხოლოდ კონკურსის საფუძველზე. ყველა კონკურსი ტარდება ღიად, გამჭვირვალედ, ობიექტურად. დიდია სამეცნიერო საზოგადოების ნდობა ამ სისტემის მიმართ, ფონდს მაღალი რეპუტაცია აქვს უცხოელ პარტნიორებს შორის. 4000-ზე მეტი მაღალკვალიფიციური უცხოელი ექსპერტი თანამშრომლობს საკონკურსო პროექტების რეცენზირებაში.

დაფინანსება ძირითადად ხორციელდებოდა ერთიანი უნიფიცირებული მიდგომით – ერთი კონკურსის სახელმწიფო სამეცნიერო-გრანტების კონკურსის ფარგლებში. ასეთი სისტემა არ ტოვებდა სახელმწიფო პრიორიტეტის გამოკვეთის

საშუალებას. ნიველირებული იყო ყველა მიმართულება და იგი ადმინისტრირებისათვის მოუქნელი იყო.

ამისათვის ერთიანი კონკურსი ორად დაიყო: ამჟამად ფუნდამენტური და გამოყენებითი კვლევებისათვის თითოეულ მათგანზე მორგებულია სპეციფიკური პირობები, სხვადასხვა დაფინანსების მოცულობა, გამოიკვეთა ტექნოლოგიურ ინოვაციებზე ორიენტირებული კვლევების წახალისების მექანიზმი. დაიხვეწა ფონდისა და მეცნიერთა ურთიერთობის მექანიზმი. გამარტივდა პროექტების მონიტორინგის სქემა.

დაინერგა საკონკურსო განაცხადების შემოტანისა და მიმდინარე პროექტების მონიტორინგის ელექტრონული სისტემა.

სამეცნიერო პროექტების დაფინანსება ძირითადად ხორციელდებოდა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან. მკვლევარი და კვლევის შედეგების მომხმარებელი დისტანცირებულები იყვნენ ერთმანეთისაგან, ბიზნეს-სექტორის ჩართულობა დაფინანსებაში პრაქტიკულად ნულოვანი იყო.

ამიტომ, ასევე გაჩნდა თანადაფინანსების კომპონენტი, რომელიც ზოგიერთ კონკურსში აუცილებელი პირობა გახდა. ზოგში კი უპირატესობა მიენიჭა. მაგალითად: საქართველოში ინერგება ბიზნესის მხრიდან კვლევების დაფინანსების ინსტიტუტი. წამყვანი ორგანიზაციებიდან თანადაფინანსება მნიშვნელოვნად ამაღლებს მათ პასუხისმგებლობას კვლევის პროცესისა და შედეგების მიმართ. ფონდი იღებს შემოსავალს დაფინანსებული პროექტების ფარგლებში შემუშავებული პატენტების მოგებიდან.

ფონდი თანამშრომლობს საერთაშორისო ფონდებთან: მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების ცენტრი უკრაინაში (STGU); სამოქალაქო კვლევებისა და განვითარების ფონდი (GRDF) აშშ; საფრანგეთის სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი (GNRS); იტალიის სამეცნიერო კვლევების ეროვნული ცენტრი (GNR); იულისის კვლევითი ცენტრი (გერმანია). მიმდინარეობს მუშაობა ხელშეკრულებებზე TUBITAK-თან (თურქეთი) და DFG-თან (გერმანია).

ახალგაზრდა მკვლევართა მხარდასაჭერად ფონდის მიერ ჩატარებულია: ახალგაზრდა მკვლევართა სტაჟირება; ახალგაზრდა მეცნიერთათვის პრეზიდენტის სამეცნიერო გრანტების კონკურსი; დოქტურანტურის საგანმანათლებლო პროგრამების თანახელმძღვანელობისათვის სახელმწიფო გრანტების კონკურსი; მოსწავლე-გამომგონებელთა კონკურსი “ლეონარდო დავინჩი”; სახელმწიფო სამეცნიერო საგრანტო კონკურსი – “კვლევები მოსწავლეთა მონაწილეობით”; საერთაშორისო ოლიმპიადებში საქართველოს ნაკრები გუნდების მონაწილეობის უზრუნველყოფა; ფონდისა და გერმანიის იულისის კვლევით-საგანმანათლებლო პროგრამის საგრანტო კონკურსი.

2011 წლიდან დანერგილია ახალი პროგრამები (კონკურსები): ფუნდამენტური კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი; გამოყენებითი კვლევისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტი; უცხოეთში მოღვაწე თანამემამულეთა მონაწილეობით ერთობლივი კვლევების სახელმწიფო გრანტი; სახელმწიფო გრანტი საზღვარგარეთ არსებული ქართული მატერიალური და სულიერი მემკვიდრეობის სამეცნიერო კვლევისათვის; ქართული საბავშვო ფოლკლორის სახელმწიფო

სამეცნიერო გრანტი; სახელმწიფო სამეცნიერო საგრანტო კონკურსი – “კვლევები მოსწავლეთა მონაწილეობით”;

ფონდის მიერ 2011 წლიდან დანერგილია აგრეთვე ახალი კონკურსები: ქართული ეროვნული სამოსის კვლევის კონკურსი; სახელმწიფო გრანტი მსოფლიოს წამყვან კვლევით ცენტრებში საერთო კვლევითი და საგანმანათლებლო პროგრამის ჩამოყალიბებისა და მათი შემდგომში საქართველოში გადმოტანის მიზნით; დოქტურანტურის საგანმანათლებლო პროგრამების თანახელმძღვანელობის გრანტი; მოსწავლე-გამომგონებელთა კონკურსი “ლეონარდო დავინჩი”; ფონდისა და გერმანიის იულიხის კვლევითი ცენტრის – Forshungszentrum Julich (JULICH) ერთობლივი კვლევით-საგანმანათლებლო პროგრამის საგრანტო კონკურსი; იტალიის კვლევების ეროვნულ საბჭოსთან ერთობლივი “ქართველი და იტალიელ მეცნიერთა თანამშრომლობის ხელშეწყობის პროგრამა” (CNR).

ფონდის მიერ დაფინანსებული და წარმატებული პროექტებია: “ჯუჯა ვაშლის თანამედროვე სანერგის და ინტენსიური ბაღის გაშენება”; “საქართველოს ფარგლებს გარეთ მდებარე ქართული ხუროთმოძღვრული ძეგლების ინტენსიური ისტორიულ-გეოგრაფიული რუკის და საცნობარო-საილუსტრაციო მონაცემთა ბანკის შექმნა”; “ქაღალდის საფუძველზე დამზადებული ქოლესტერული თხევადკრისტალური ინტერფერენციული სარკე ახალი სახეობის ამრეკლავი დისპლეებისათვის”; “ბაზალტის ბოჭკოს საფუძველზე კომპოზიტური ცემენტების წარმოება”; “დიგიტალიზაციის აპარატი ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრისათვის”, “არადესტრუქციული რენდგენო-ფლუორესცენტრულ სპექტრომეტრი ეროვნული მუზეუმისათვის”, “დოკუმენტების, ფასიანი ქაღალდებისა და სამრეწველო პროდუქციისათვის ახალი ჰოლოგრაფიული დაცვის სისტემა”, “ნეიტრონული საველე საძიებო ხელსაწყო უკანონო, სახიფათო ტვირთბრუნვის წინააღმდეგ”.

სამომავლო გამოწვევებია საქართველოში ინოვაციური კვლევების ხელშეწყობა: ინოვაციური ტექნოლოგიების კონკურსი; პირველი კონკურსი საუნივერსიტეტო საწარმოების (Spi-off Company) შესაქმნელად; კვლევითი ინფრასტრუქტურის ხელშეწყობა-სამეცნიერო საგრანტო კონკურსი კვლევითი აპარატურის შესაძენად; ფონდის მიერ დაფინანსებული გამოყენებითი კვლევების ფარგლებში მიღწეული საუკეთესო შედეგების დაპატენტებაში ხელშეწყობა; საგანგებო თემატური კონკურსის გამოცხადება ქართული ენის ეროვნული კონკურსის ბალანსირებული ბაზის შესაქმნელად.

3.3.17. მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებელ საწარმოებში რისკის შეფასების, შიდა კონტროლის (HACCP), პრევენციული სისტემებისა და მიკვლევალობის გამოყენების პრობლემები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 25 ოქტომბერს მოისმინა აკადემიკოს ზურაბ ცქიტიშვილის მოხსენება: “მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებელ საწარმოებში

რისკის შეფასების, შიდა კონტროლის (HACCP), პრევენციული სისტემებისა და მიკვლევადობის გამოყენების პრობლემები”.

აღინიშნა, რომ თანამედროვე გლობალიზაციის სისტემა უპრეცედენტო გამოწვევების წყარო გახდა, მათ შორისაა სურსათისა და ცხოველთა საკვებით ადამიანთა ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის მიმართ გამოწვეული საფრთხეები, რაც ქვეყნის საზოგადოებისა და ხელისუფლების მხრიდან მოითხოვს ახალი სტანდარტების ჩამოყალიბებას, გლობალიზაციის უარყოფითი გავლენის შემცირებასა და საუკეთესო შედეგების გამოყენებას.

სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფა ყველა განვითარებული ქვეყნის ხელისუფალთა უპირველესი მოვალეობაა და ამ ქვეყნების მოსახლეობის (საზოგადოების) მხარდი ინტერესით ხასიათდება. მათ შორისაა ქართველი მომხმარებელიც, რომელმაც დღეს სურსათიდან მომდინარე საფრთხეები ოჯახში მსჯელობის საგნად აქცია (განსაკუთრებით იმპორტი).

საქართველოს მოსახლეობა ზოგიერთი მწარმოებლის მხრიდან არასათანადო ჰიგიენურ პირობებში და გაუგებარი წარმოშობის ნედლეულის გამოყენებით დამზადებული მავნე სურსათის შესახებ ინფორმაციას (ჯერ-ჯერობით მწირს) სატელევიზიო გადაცემებიდან და პრესის ფერცლებიდან გეზულობს.

უნდა ვაღიაროთ, რომ ნდობა სურსათის უვნებლობის მიმართ შერყეულია, თუმცა უახლოეს წარსულში ევროპის ქვეყნების მოსახლეობის დიდი ნაწილი ასევე სკეპტიკურად იყო განწყობილი უვნებლობის მართვის სახელმწიფო სისტემების მიმართ, რადგანაც წინა საუკუნის 90-იან წლებში განვითარებული ცხოველთა დაავადებები (მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ენცეფალოპათია) და სურსათში გამოვლენილი დიოქსინი და სხვა კონტამინანტები იწვევდა როგორც მედიის, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და პოლიტიკოსთა მწვავე რეაქციებს შესაბამისი შეფასებებით და მოთხოვნებით ხელისუფალთა მიმართ, რამაც გარკვეული გავლენა იქონია და დღეისათვის ევროკავშირის ქვეყნები გამოირჩევიან სასურსათო უსაფრთხოების სისტემების მაღალი დონითა და სანდოობით.

როდესაც ვსაუბრობთ გლობალიზაციის საუკეთესო შედეგების გამოყენებაზე, მხედველობაში გვაქვს განვითარებული ევროპული ქვეყნების გამოცდილება და საერთაშორისო ორგანიზაციების (FAO, CAC, WTO, WHO, EU) რეკომენდაციები ახალ მიდგომათა დანერგვის შესახებ, რომელთა შორის მოიაზრება უვნებლობის მართვის ისეთი სისტემები, როგორცაა “რისკის ანალიზი”, “HACCP” და “მიკვლევადობა”.

გთავაზობთ აღნიშნულ სისტემათა ზოგად განხილვას:

სურსათის უვნებლობა, რისკის ანალიზზე დაფუძნებული მიდგომა.

რისკის ანალიზი მოიცავს რისკის შეფასებას, კომუნიკაციას, მართვას და სხვა დამატებით ღონისძიებებს.

ჩვენი ინტერესის სფეროა რისკის შეფასება საქართველოს კანონის “სურსათის უვნებლობისა და ხარისხის შესახებ” მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტი "რისკის შეფასება ეფუძნება მეცნიერულად დასაბუთებულ შედეგებსა და მონაცემებს და ხორციელდება დამოუკიდებლად, ობიექტურად და გამჭვირვალედ”.

რისკის შეფასება მიიჩნევა სურსათის უვნებლობისა და ხარისხის სტანდარტის განვითარების მეცნიერულ მიდგომად. ბოლო წლების განმავლობაში სურსათის უვნებლობასთან მიმართებაში სიტყვა "რისკი" და სხვა ფრაზები: "უნდა ჩატარდეს რისკის ანალიზი", "უნდა მოხდეს დაინტერესებულ პირთათვის რისკის კომუნიკაცია" უფრო ხშირად გამოიყენება.

რატომ გამახვილდა ყურადღება რისკზე? შესაძლოა ეს არის საფრთხის ანალიზის კრიტიკული წერტილების (HACCP) რეკომენდაციის ლოგიკური განვითარება, რამაც 1980-1990-იან წლებში ინდუსტრიის ისტორიაში მოახდინა გადატრიალება. HACCP-ის I პრინციპი ამბობს, რომ საფრთხის ანალიზის განხორციელება სავალდებულოა. თავდაპირველად უნდა მოხდეს შესაძლო საფრთხეების იდენტიფიცირება, შემდგომ უნდა მოხდეს საფრთხეების შეფასება თითოეული საფრთხის სიმძიმის გათვალისწინებით, ამის შემდეგ კი უნდა შეფასდეს საფრთხის ალბათობა. აღნიშნული ორი ფაქტორი (საფრთხის ალბათობა და სიმძიმე) კი უკვე გვაძლევს ინფორმაციას რისკის შესახებ.

რისკი

მომხმარებლის ჯანმრთელობაზე სურსათში არსებული საფრთხით გამოწვეული არასასურველი ზეგავლენის და მისი სიმძიმის ალბათობა.

რისკი მოიცავს ორ ნაწილს:

- ალბათობა, რომ საფრთხე მოახდენს ზეგავლენას მომხმარებელზე;
- იმ შემთხვევაში თუ მოახდენს ზეგავლენას - რა სიმძიმით.

საფრთხე

სურსათში არსებული ბიოლოგიური, ქიმიური და ფიზიკური აგენტი ან სურსათის მდგომარეობა, რომელმაც შესაძლებელია ზიანი მიაყენოს ადამიანის ჯანმრთელობას.

რისკის შეფასება

მეცნიერულად დასაბუთებული პროცესი, რომელიც მოიცავს შემდეგ საფეხურებს:

- საფრთხის იდენტიფიცირება;
- საფრთხის დახასიათება;
- საფრთხის გამოვლენის შეფასება;
- რისკის დახასიათება.

რისკის შეფასების მიზანია იმ დაავადების ხარისხის შეფასება, რომელიც შესაძლოა გამოიწვიოს პროდუქტმა ან პროდუქტთა ჯგუფმა მოსახლეობაში.

საფრთხის იდენტიფიცირება

სურსათში ან სურსათთა ჯგუფებში არსებული იმ ბიოლოგიური, ქიმიური ან ფიზიკური აგენტების იდენტიფიცირება, რომელთაც შეუძლიათ ადამიანის ჯანმრთელობისათვის ზიანის მიყენება.

საფრთხის დახასიათება

ადამიანის ჯანმრთელობაზე მავნე ზეგავლენის ბუნების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი შეფასება, რომელიც შესაძლოა გამოწვეულ იქნას სურსათში არსებული ბიოლოგიური, ქიმიური ან ფიზიკური აგენტებით. მიკრობიოლოგიური რისკის შესაფასებლად უნდა მოხდეს მიკროორგანიზმებისა და ტოქსინების შესწავლა.

საფრთხის გამოვლენის შეფასება

ბიოლოგიური, ქიმიური და ფიზიკური აგენტების გამოვლენის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი შეფასება, რომელიც შესაძლოა გამოვლინდეს სურსათში ან სხვა რელევანტური წყაროების გზით.

რისკის დახასიათება

ხარისხობრივი და ან რაოდენობრივი შეფასების განსაზღვრის პროცესი, რომელიც მოიცავს ადამიანის ჯანმრთელობისათვის საშიში დაავადებების არსებობის ან ალბათობის შეფასებას ადამიანთა ჯგუფში საფრთხის იდენტიფიცირების, დახასიათების და გამოვლენის საფუძველზე.

HACCP-ის სისტემა

რა არის HACCP? HAZARD - საფრთხის ANALYSIS - ანალიზი და CRITICAL - კრიტიკული CONTROL - საკონტროლო POINTS - წერტილები.

HACCP-ის წარმოშობის ისტორია: წარმოიშვა საინჟინრო პროგრამიდან, Pillsbury / NASA - ამერიკული კოსმოსური პროგრამა - 1960-იან წლებში. 1971 - წარმოდგენილ იქნა სურსათის დაცვის სახელმწიფო კონფერენციაზე აშშ-ში. აშშ-ს რეგულაციები - FDA და USDA. 1988-1995 HACCP-ის პრინციპების ინტეგრირება სურსათის უვნებლობასთან დაკავშირებულ კანონმდებლობაში დასაველეთის ქვეყნებში.

საფრთხის სახეობა: ბიოლოგიური (მომწამელები ბაქტერიები, ვირუსები, მიკროსკოპული პარაზიტები), ქიმიური (საწმენდი საშუალებები, სამრეწველო დანიშნულების მიზნით გამოყენებული ქიმიური პრეპარატები, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების ქიმიური პრეპარატები, პესტიციდები და სხვა ქიმიური საშუალებები). ფიზიკური (ქვა, ხრახნი, თმა, მეტალის ნატეხი, ჭიქის ნატეხი, მწერი).

HACCP-ი არის: პრევენციის და არა უკვე მომხდარზე რეაგირების სისტემა; მეცნიერულ საფუძველზე დამყარებული სისტემა; მართვის ხერხი, რომელიც უზრუნველყოფს სურსათის დაცვას ბიოლოგიური, ქიმიური და ფიზიკური საფრთხეებისაგან.

HACCP-ის მიზანია: თავიდან აიცილოს, შეამციროს ან მინიმუმამდე დაიყვანოს სასურსათო პროდუქტებთან დაკავშირებული რისკი; უზრუნველყოს უვნებელი სურსათის წარმოება და დაადასტუროს, რომ წარმოებული სურსათი უვნებელია.

HACCP - სურსათის უვნებლობის მართვის სისტემა მთელი სასურსათო ქსელისათვის - მწარმოებლები, გადამამუშავებლები, მომსახურების სექტორი, მომხმარებელი - "ფერმიდან სუფრამდე".

HACCP-ის გეგმის შემუშავების წინასწარი ეტაპები: 1. HACCP-ის ჯგუფის შექმნა, 2. სურსათის აღწერა და მისი დისტრიბუცია, 3. შესაძლო გამოყენებისა და

პროდუქციის მომხმარებელთა განსაზღვრა, 4. ბლოკ-სქემის შემუშავება და 5. შემუშავებული ბლოკ-სქემის გადამოწმება.

HACCP-ის პრინციპები: 1. საფრთხის ანალიზის განხორციელება, 2. კრიტიკული საკონტროლო წერტილების დადგენა, 3. კრიტიკული ზღვრების დადგენა, 4. მონიტორინგის პროცედურების დაწესება, 5. მაკორექტირებელი პროცედურების დაწესება, 6. გადამოწმების პროცედურების დაწესება და 7. ჩანაწერების შენახვის სისტემა.

HACCP-ი არ არის "განცალკევებული" სისტემა - HACCP, სავალდებულო პროგრამები/ წარმოების კარგი პრაქტიკა.

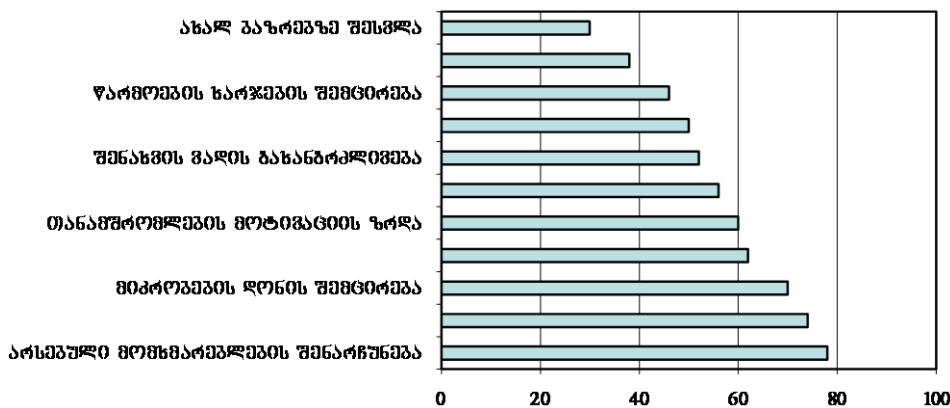
რა არის მიკვლევადობა? მომწოდებლები, ფერმერები, გადამამუშავებლები, ბროკერი-ექსპორტიორი-საცალო მოვაჭრე, მომხმარებელი, სასურსათო ქსელი - შესაძლებლობა დავადგინოთ სურსათში გამოყენებული ნებისმიერი ნივთიერების, ნედლეულის შესახებ ინფორმაცია სურსათის წარმოების ყველა ეტაპზე, რაც მოიცავს მომწოდებლებს, ფერმერებს, გადამამუშავებლებს სატრანსპორტო კომპანიებს, ბითუმად მოვაჭრეებს, საცალო ვაჭრობის ობიექტებს. (ე.ი. შესაძლებლობა მოვიძიოთ ინფორმაცია სურსათის წარმოების ნებისმიერი ეტაპის შესახებ საბოლოო მომხმარებელიდან მწარმოებლამდე, მომწოდებლამდე და პირიქით).

რატომ არის მიკვლევადობა მნიშვნელოვანი? სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფის ძირითადი პროცესი, კომპანიის რეპუტაციის დაცვის საშუალება, მოითხოვება პროდუქციის ექსპორტისას, მოითხოვება კლიენტების მიერ.

სურსათით გამოწვეული ეპიდემიის მიზეზები აშშ-ში 1993-1997 წლებში

დიდი ბრიტანეთის რძის სექტორში HACCP-ის დანერგვის დადებითი შედეგები

3.3.18. ახალი კულტურა „ამარანტას“ გავრცელების პერსპექტივები საქართველოში

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 27 ნოემბერს მოისმინა აკადემიკოს ზაური ჩანქსელიანისა და აკად. დოქტორის იური რამაზაშვილის მოხსენება “ახალი კულტურა „ამარანტას“ გავრცელების პერსპექტივები საქართველოში”.

აღინიშნა, რომ გასულ წლებში საქართველოში აღირიცხებოდა დაახლოებით 700 000 ჰა სახნავი და 50 000 ჰა ბუნებრივი საკვები სავარგული. მოცემულ მომენტში ამ მიწების 20% მიტოვებულია. 20 წლის მანძილზე გააკულტურებულ ნიადაგებში არ ყოფილა შეტანილი ორგანიკა და მისმა დეფიციტმა 30 მლნ ტონას მიაღწია, ჰუმუსის შემცველობამ კი კრიტიკულ ზღვარს მიაღწია. აზოტოვანი სასუქების არაზომიერმა შეტანამ ნიადაგში გამოიწვია ნიადაგის მიკროფლორის განადგურება და შედეგად მივიღეთ ნიადაგის ბიოლოგიური და სტრუქტურული დეგრადაცია. ამიტომ ნიადაგების 50% ეროზირებული, გამოფიტული და ჩარეცხილია წყლისგან. ამგვარი მდგომარეობა გადაუჭარბებლად შეიძლება კლასიფიცირდეს როგორც პერმანენტული ეკოლოგიური უბედურების კრიტიკული ფაზა. საქართველოს ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენას და მათი ფართობების გაზრდას ათეული წლები დასჭირდება.

არასწორმა მიწათსარგებლობამ გაანადგურა სახელმწიფოები საჰარისა და მესოპოტამიის ტერიტორიებზე, ცივილიზაციები მაია და პასსა, დაჩქარა რომისა და საბერძნეთის დაცემა. ეკოციდი, რომელიც წარსულში დაიწყო დღემდე გრძელდება. მე-20 საუკუნის შუა წლებში აშშ-სა და რუსეთში ნიადაგის საჰაერო ეროზიის (დეფლაცია) შედეგად დაიწყო შიმშილობა. მე-20 საუკუნის ბოლოს აფრიკაში 6,3 მილიონი ჰექტარი ნიადაგის დეგრადაციისა და შიმშილის საშიშროების გამო 20 მილიონზე მეტმა ადამიანმა განიცადა მიგრაცია მთელ მსოფლიოში.

ამის შემდგომ, 1982 წელს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ, იუნესკომ, ფაომ, იუნეპმა მიიღეს “ნიადაგის მსოფლიო ქარტია”, რომელშიც მოუწოდებდნენ ყველა ქვეყნის მთავრობებს, რომ ყოველი ქვეყნის მიწის საფარი განხილული იყოს როგორც კაცობრიობის მონაპოვარი. ნიადაგი გამოცხადდა როგორც მესამე ეკოლოგიური პრიორიტეტი, ისეთი როგორც წყალი და ჰაერი.

მაგრამ ცნობილია, რომ ისტორიის სამწუხარო გაკვეთილები ამჟამადაც მეორდება საქართველოშიც. ეს კარგად ჩანს ძირითადი ეკონომიკური ინდიკატორის მაგალითზე, კერძოდ მოცემულ მომენტში ნაციონალური საკვები პროდუქტების წილი საქართველოს ბაზარზე შეადგენს 50%.

პრაქტიკული მოქმედებები. შექმნილი მდგომარეობიდან გამომდინარე ნოყიერი საკვები პროდუქტის მოცულობის ზრდისთვის საჭიროა დარჩენილ მიწებზე სასწრაფოდ დაინერგოს მაღალი ნაყოფიერების მქონე მაღალმოსავლიანი კულტურები. აღნიშნული ღონისძიება აამაღლებს ნიადაგების პროდუქტიულობას ბიომასების მხრივ.

გაერთიანებული ერების სასურსათო კომისიამ 21-ე საუკუნის პრიორიტეტულ კულტურებს შორის დაასახელა ამარანტი-უძველესი მრავალფუნქციური

მარცვლოვანი კულტურა. ამარანტი 8 ათასი წლის განმავლობაში იყო სამხრეთ ამერიკისა და მექსიკის ერთ-ერთი მთავარი თავთავიანი კულტურა. აზიის ქვეყნებში ამარანტი პოპულარულია როგორც მარცვლოვანი და ბოსტნეული კულტურა.

ამარანტის კულტურისადმი ყურადღების მიქცევა ერთ-ერთმა პირველმა სცადა აკადემიკოსმა ნ.ი.ვაგილოვმა 1930 წელს, რომელმაც იწინასწარმეტყველა, რომ “აღნიშნული მარცვლეული მომავალში დააპურებს მთელ კაცობრიობას”. ამარანტის კულტურისადმი ინტერესის განახლება აშშ-ის მეცნიერთა დამსახურებაა, რომლებმაც შექმნეს სხვადასხვა სახეობების თესლების საკოლექციო ფონდი და დაამუშავეს ტექნოლოგიური რეკომენდაციები. ჩვენთვის უახლესი ქვეყანა, რომელსაც ასევე აქვს მსოფლიო ავტორიტეტი ამარანტის კულტივირების საქმეში, ეს არის უკრაინა. გავითვალისწინეთ რა ამარანტის პოპულარობის ზრდა მსოფლიოში, ჩვენს მიერ ჩატარებული იყო სამუშაოები აღნიშნული კულტურის და მისგან პერსპექტიული პროდუქციის მიღების საცდელი წარმოების დასანერგად საქართველოში. აგროტექნიკური სამუშაოები ჩატარდა ხარკოვის აგრარული უნივერსიტეტის მეთოდური დახმარებით.

ამარანტის სამშობლოა პერუ და მექსიკა, იგი ერთწლიანი კულტურაა, სახეობა *Amaranthus*, ოჯახი *Amaranthaceae*, *Caryophyllales* რიგი, წყობა შედგება 60 სახეობისაგან, რომელთაგანაც 12 გაკულტურებულია. ამარანტის ეტიმოლოგიაა- მუდმივი, უჭკნობი. ძირითადი კულტურული ჯგუფებია- სასურსათო, ზეთოვანი და საკვები. მცენარის სიმაღლე 0,5-დან 3 მეტრამდე. ნიადაგი-ქვიშნარი და თიხნარი ტყესტეპისა და სტეპის ზონის, PH 8,5-6,0. მდგრადია ჟანგბადის ნაკლებობისადმი. სიმაღლის სარტყელი 3000 მ-მდე. ფიტოსინთეზის მინიმალური ტემპერატურაა +12-15°C, მაქსიმალური +50°C-მდე. გაღვივებისათვის საჭირო ნიადაგის ტემპერატურაა +12°C, ვეგეტაციური პერიოდი 90-130 დღე. საუკეთესო წინამორბედი -საშემოდგომო მარცვლეული და პარკოსნები. ამარანტი დადებითადაა განწყობილი მორწყვისა და მინერალური სასუქებით კვებაზე ადრეულ ფაზაში.

ამარანტს ორი სახის ფესვები აქვს: ზედაპირული და ღეროვანი, რომელიც გვალვის პერიოდში 7 მეტრამდე სიღრმეში მოიპოვებს ტენს მცენარისათვის. ამიტომ მცენარეები უძლებენ გვალვას და იძლევიან გარანტირებულ მოსავალს. ორგანული ნივთიერების ერთეულის შესაქმნელად ამარანტი, როგორც C_4 ტიპის მცენარე მოითხოვს წყლის ნაკლებ რაოდენობას- 2-ჯერ ნაკლებს ვიდრე ხორბალი და ქერი, 2,5-ჯერ ნაკლებს, ვიდრე ლობიო, იონჯა და მზესუმზირა.

ამარანტი მაღალპროდუქტიული კულტურაა ბიომასის მოსავლიანობა 3-ჯერ აღემატება სიმინდის ბიომასას და შეადგენს 200 ტონა/ჰა მწვანე მასას მარცვალთან ერთად. მარცვლის მოსავალია 60 ც/ჰა; მინერალური ნივთიერებების საშუალო გამოსავალი 100ც მწვანე მასაზე გაანგარიშებით შეადგენს : N25-30კგ, P 18-22, K 75-85, Ca 35-40, Mg 16-18 კგ.

ამარანტი მაღალცილოვანი მცენარეა და ცილის შემცველობით უსწრებს სოიას, წიწიბურას, რძეს, უკვე აღარ ვსაუბრობთ მარცვლოვნებზე. ამარანტის სილოსში სიმინდის სილოსთან შედარებით პროტეინის შემცველობა 1,7-ჯერ უფრო მეტია. მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის მოზარდულის რაციონში სიმინდის

სილოსის ნაცვლად ამარანტის სილოსის გამოყენება საშუალო დღიურ წონამატს ზრდის 16%-ით, ასევე 12%-ით იზრდება წველადობა. ღორების რაციონშიც ამარანტის სილოსი ცვლის კონცენტრირებული საკვების 20%. ფრინველის (ქათამი, ინდაური, სირაქლემა, წყალში მცურავები) რაციონში ამარანტის დამატება ზრდის კვერცხმდებლობას და მათ წონამატს.

ცხოველთა კვება მხოლოდ ამარანტით არ არის რეკომენდებული. იგი უნდა შევიდეს კომბინირებული საკვების შემადგენლობაში, როგორც ცილისა და შეუცვლელი ამინომჟავების წყარო. ამიტომ საკვებ ამარანტს თესავენ სხვა კულტურებთან ერთად, კერძოდ სორგოსთან 1 : 1 შეფარდებით მიიღება იდეალურად დაბალანსებული საკვები. ამასთან ორივეს ერთდროული სავეგეტაციო პერიოდი აქვთ.

ამარანტი მრავალ ბიოაქტიურ ნივთიერებებს შეიცავს: ვიტამინებს (რუტინი, კვარცეტინი და პროვიტამინი A ბეტა კაროტინი), ალკალოიდებს, ლიპიდებს, პიგმენტებს, ცილებს, პექტინებს, ფლავონოიდებს და სხვა. ამარანტის მარცვალი 16% ცილას, 5-6 % ცხიმებს, 55-62 % სახამებელს შეიცავს. ლიზინის შემცველობით ამარანტის ცილა ორჯერ აღემატება ხორბლის ცილას. ლიპიდური ფრაქცია შეიცავს 10%-მდე სკვალენს (სკვალენი აახალგაზრდავებს უჯრედებს, აყოვნებს კიბოს წარმონაქმნების ზრდასა და გავრცელებას, ზრდის ორგანიზმის იმუნურ სისტემას). სკვალენი აღადგენს ეპიტელიის უჯრედების მოქმედებას, კურნავს დერმატოზებს, კოსმეტიკაში იგი ძალზე ძვირფასი კომპონენტია. ამარანტის ზეთი გამოიყენება სხივური თერაპიის დროს, იცავს კანს კანის კიბოსაგან. ამარანტის ფესვებს აქვთ სამკურნალო ჰეპატოპროტექტორული თვისება.

ამარანტის ზეთს დიდი კვებითი და ფარმაკოლოგიური ღირსება აქვს. მას აქვს აგრეთვე დამწვრობის საწინააღმდეგო და ჭრილობის შემხორცებელი მოქმედება. პექტინურ ნივთიერებებს აქვთ უნარი ორგანიზმიდან გამოდევნონ მძიმე მეტალები. მაღალხარისხოვანი ცილა შეუცვლელი ამინომჟავების მაღალი შემცველობით შეიძლება გამოყენებული იქნას ცილით კვების ნორმალიზაციისათვის და სამკურნალო და პროფილაქტიკური დანიშნულების მქონე დიეტური პროდუქტების შესაქმნელად. ზეთი შეიცავს აგრეთვე რიბოფლავინს, ნიაცინს, ქლოროფილსა და მინერალურ ნივთიერებებს: Ca, Fe , P, Mg, Zn, Cu, Na, K.

ამარანტის ზეთი აუმჯობესებს თირკმლის, ღვიძლის ფუნქციონირებას, ნორმაში მოყავს სისხლის მაჩვენებლები, ახშობს პათოგენური მიკროორგანიზმების უჯრედებს და ორგანიზმიდან გამოაქვს ტოქსიკური პროდუქტები, ეხმარება შინაგანი სეკრეციის ჯირკვლების მუშაობის აღდგენას და ა.შ. სხვა ბიოლოგიურად აქტიური სტიმულატორებისაგან განსხვავებით. ამარანტის ზეთის ხანგრძლივი გამოყენების შემთხვევაშიც კი არ ხდება უკუჩვენებები. იგი აუცილებელია ადამიანის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ორგანოებისათვის. 1 ლიტრი ფარმაცეპტული ზეთის ღირებულება აღწევს 500 ევროს (სასურსათოს-12ევრო/1 ლიტრი), ფქვილის ფასია 8 ევრო/1კგ.

ამარანტის ზეთი სხვა ზეთებთან შეთანაწყობაში მაღალ სამკურნალო თვისებებს სინერგიზმს ავლენს, რაც აძლიერებს ურთიერთ სამკურნალო თვისებებს.

ასეთია რასტროპის (Silibum Marianum) ზეთი, რომელიც შეიცავს სილიმარინს, ღვიძლის უჯრედების აღმდგენი და ყურძნის წიპწების ზეთი, რომელსაც აქვს უნიკალური სამკურნალო და დიეტური თვისებები. ზეთების გადაწურვის შედეგად მიღებული შროტი არის აქტიური ბიოლოგიური მზა საკვები დანამატი (BAB). აღნიშნული პროდუქტი საერთაშორისო ბაზარზე 1კგ შეფასებულია 250 ევრომდე.

ჩატარებული სამუშაოების შედეგები.

1. ჩვენს მიერ გამოცდილია საკვები ამარანტის უკრაინული ჯიში “ხარკოვული“-1 და ზეთოვანი “ულტრა”. ასევე გამოცდილია ამერიკული საკვები ჯიში ”პერუ”, დათესილია რასტროპის (Silibum Marianum) ამერიკული და უკრაინული ჯიში.
2. ამარანტის დასათესად ჩვენს მიერ დამუშავებულია სპეციალური ჰუმუსიანი მასტიმულირებელი სასუქი, რომელიც გამოყენებული იყო მშრალი გამსხნელის სახით წვრილი ამარანტის დათესვის დროს, რის შედეგადაც გაღვივების პერიოდი ორჯერ შემცირდა. თესვის სქემა-რიგთაშორისებში 70 სმ, ბიჯი 45 სმ.
3. მცენარეები გამოიცადა საგარეჯოს, მარნეულის, კიკეთის ნაკვეთებზე და სათბურებში. აღმოჩნდა, რომ აღნიშნული რაიონების კლიმატური და ნიადაგობრივი პირობები იდეალურია ამარანტისათვის. საკვები ჯიშების სიმაღლემ 3მ-ს, ხოლო ზეთოვნების 1,8 მ-ს მიაღწია.
4. ნიადაგიდან 35 სმ სიმაღლეზე საკვები ამარანტის 35-ე დღეს (ვეგეტაციის პერიოდის 50%) მოჭრამ, 30 დღის შემდეგ მიაღწია თავისი პირველადი ბიომასის 80%-ს.
5. ამარანტის სხვადასხვა ბალახთან ნარევის (მთლიანი, სრული ნათესის დროს) მოსავლიანობამ ვეგეტაციის 30 დღეს პექტარზე 35 ტონა მწვანე მასა შეადგინა. დამზადდა მშრალი საკვები ბრიკეტები, რომლებიც წარმატებით იქნა გამოყენებული ძროხების საკვებად.
- 6 შეიქმნა ცივი გაწურვის მეთოდით ყურძნის ზეთის მისაღებად ყურძნის წიპწების მომზადების საცდელი ავტომატიზებული ხაზი. მიღებულია ყურძნის წიპწების და ამარანტის ზეთი, რომლებსაც ამჟამად უტარდება ბიოლოგიური ანალიზი. ზეთები და შროტები გამოცდილია დიეტური საკვების მომზადების დროს. დამზადებულია ბიოლოგიურად აქტიური საკვები დანამატები, ასევე ორიგინალური დიეტური საკვები.
7. გუმინური ნივთიერებებისა და ზეთების საფუძველზე შექმნილი და შემოწმებულია დერმატოზების სამკურნალო პრეპარატები. დამუშავებული და გამოცდილია სახის კანის გამაახალგაზრდავებელი კოსმეტიკური საშუალება.
8. დამუშავებულია ამარანტისა და რასტროპის მოვლა-მოყვანის აგროწესები და ოპერაციების ჩატარების რუკები. დამუშავებულია პროდუქციის წარმოებისა და კულტურის მოვლა-მოყვანის კომპლექსური საწარმოო სისტემის ავანპროექტი. დამუშავებულია პროექტის ბიზნეს გეგმა და ინვესტიციური ანალიზი. პროექტის ძირითადი ეკონომიკური მაჩვენებლები 10 წლის პერიოდზე არის: ინვესტიცია-2 მლნ. დოლარი, NPV-16 18000 USD, IRR-173%, ARR-193 %. მაჩვენებლების დონე პროდუქციის მოცემული ჯგუფის მსოფლიო საშუალო დონეს შეესაბამება.

მომავალი პერიოდის სამუშაოები.

1. ინვესტიციების მოზიდვა პროექტის განსახორციელებლად (არა უმცირეს 2,0 მლნ დოლარისა).
2. ეკოლოგიურად სუფთა მცენარეების საწარმოებლად შეიქმნას ორგანულ-მინერალური სასუქების წარმოება.
3. დასავლეთ საქართველოში და მთის მეცხოველეობის რაიონებში ჩატარდეს გაფართოებული საველე ცდები, ამარანტი დაითესოს 100 ჰა-მდე ფართობზე.
4. ჩატარდეს საკვები, სასურსათო, სამკურნალო და კოსმეტიკური პროდუქტების გამოცდა სახელმწიფო რეგისტრაციისა და ГОСТ-ის დასამუშავებლად.
5. შეიქმნას ზეთისა და მისი თანმდევი პროდუქციის სათავო წარმოება.
6. შეიქმნას ნედლეულის პირველადი გადამუშავებისა და ბრიკეტირებული საკვების წარმოების პუნქტები.

აღნიშნული გეგმის შესასრულებლად მიზანშეწონილია პროექტის აღიარება სამთავრობო დონეზე როგორც სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის და შეტანილი იქნას იგი საქართველოს ეკონომიკური განვითარების პერსპექტიულ გეგმაში. ეს აამაღლებს ინვესტორთა ნდობას პროექტისადმი.

3.3.19. აგრარულ სფეროში 2013 წლის საუკეთესო მეცნიერები

სსმმ აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ 2013 წლის 27 ნოემბერს დაამტკიცა საექსპერტო-საკონკურსო კომისიების გადაწყვეტილებები “აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო ქართველი მეცნიერის წოდების” მოსაპოვებლად გამოცხადებული კონკურსის შესახებ.

2013 წლის 22 ივლისს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიამ გაზეთ “საქართველოს რესპუბლიკის” საშუალებით გაავრცელა განცხადება “აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო ქართველი მეცნიერის წოდების” მოსაპოვებლად გამოცხადებული კონკურსის შესახებ.

კონკურსი გამოცხადდა შემდეგ დარგებში: აგრონომიულში; მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოების და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავებაში; აგროსაინჟინროსა და ეკონომიკაში.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის 2013 წლის 27 სექტემბრის №12 ბრძანებით “აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო ქართველი მეცნიერის წოდების” მოსაპოვებლად გამოცხადებული კონკურსის ჩატარებისათვის დამტკიცდა საექსპერტო-საკონკურსო კომისიები დარგების მიხედვით (ბრძანება მოხსენებით ბარათს თან ერთვის).

სსმმ აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივ სამეცნიერო განყოფილებებში შემოტანილი იქნა შემდეგი წარდგინებები: 1. აგრონომიული მიმართულებით – აკად. წევრ-კორესპონდენტი **ოთარ ლიპარტელიანი** (კანდიდატურა წარმოადგინა სსმმ აკადემიის აკადემიკოსმა გოგოთურ აგლაძემ); 2. მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოების და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების მიმართულებით - სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი **გოგოთურ აგლაძე** (კანდიდატურა წარმოადგინა სსმმ აკადემიის აკადემიკოსმა ო. ზარდალიშვილმა და ს.მ. მეცნ. დოქტორმა ი. სარჯველაძემ); სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი **თენგიზ ყურაშვილი** (კანდიდატურა წარმოადგინა საქ. მეცნიერებათა ეროვნ. აკადემიის აკადემიკოსმა, სსმმ აკადემიის წ/კორესპონდენტმა თენგიზ ურუშაძემ). 3. აგროსაინჟინრო

მიმართულებით – სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი **ნუგზარ ბაღათურია** (კანდიდატურა წარმოადგინა საქ. ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების მრეწველობის ს/კ ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭომ); სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი **შოთა ჭალაგანიძე** (კანდიდატურა წარმოადგინა სსმმ აკადემიის აკადემიკოსმა ჯემალ კაციტაძემ). 4. ეკონომიკის მიმართულებით - სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი **ომარ ქეშელაშვილი** (კანდიდატურა წარმოადგინა სსმმ აკადემიის აკადემიკოსმა თამაზ კუნჭულიამ).

საექსპერტო-საკონკურსო კომისიების სხდომების გადაწყვეტილებების შესაბამისად დარგების მიხედვით აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო ქართველი მეცნიერის წოდების” მისანიჭებლად რეკომენდაციები მიეცათ: აგრონომიულ დარგში – **სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტს ოთარ ლიპარტელიანს**; მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოების და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების დარგში – **სსმმ აკადემიის აკადემიკოს გოგოთურ აგლაძეს**; აგროინჟინერიის დარგში – **სსმმ აკადემიის აკადემიკოს შოთა ჭალაგანიძეს**; ეკონომიკის დარგში - **სსმმ აკადემიის აკადემიკოს ომარ ქეშელაშვილს**.

3.3.20. კვების მრეწველობის ინოვაციური განვითარების ძირითადი მიმართულებები საქართველოში

2013 წლის 20 დეკემბერს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ მოისმინა **აკადემიკოს ნუგზარ ბაღათურიას** მოხსენება "ინოვაციური ტექნოლოგიები კვებისა და გადამამუშავებელ მრეწველობაში."

აღინიშნა, რომ ბოლო წლებში ბევრი იწერება იმის შესახებ, თუ ეკონომიკური რეგულირების რომელი მოდელი უნდა მოვარგოთ საქართველოს ეკონომიკას. გაცილებით ნაკლები ინფორმაციაა იმის შესახებ, თუ რა პროდუქტების წარმოებას უნდა მოვარგოთ ეს მოდელები.

საკითხი აქტუალურია იმის გამო, რომ საბჭოთა პერიოდში ჩვენი ეკონომიკა ძირითადად აწყობილი იყო ღვინის, ჩაის, საკონსერვო პროდუქციისა და ეთეროვანი ზეთების წარმოებაზე. ჩაისა და ეთეროვანი ზეთების წარმოება მთლიანად შეწყდა და დავრჩით ერთადერთი ღვინის იმედად. ამასთან გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ მსოფლიოში დაფიქსირდა ყურძნის ჭარბწარმოება, რის გამოც გაეროსთან შეიქმნა სპეციალური კომისია, რომელიც სწავლობს და არეგულირებს ყურძნის ჭარბწარმოების პრობლემებს. რაც შეეხება ეთეროვან ზეთებსა და ხილ-კენკროვანთა წვენებს, აქაც არანაირი პერსპექტივები არ გვესახება, თუ არ შევქმნით ინოვაციურ ტექნოლოგიებს და არ ვაჯობებთ ხარისხითა და თვითღირებულებით ამ პროდუქციის მწარმოებელ ქვეყნებს.

ზემოთქმული მიუთითებს იმაზე, რომ სასწრაფოდ უნდა მოხდეს ჩვენი ეკონომიკის დივერსიფიკაცია, ანუ ისეთი მიმართულებების განვითარება, რომლებიც ადრე ნაკლებად იყო წარმოდგენილი საქართველოს ეკონომიკაში.

საქართველოსათვის პატარა ქვეყნების - ფინეთის, ესტონეთის - გამოცდილება გვკარნახობს, რომ უნდა ავითვისოთ ახალი მიმართულება -

ფუნქციონალური კვების პროდუქტების წარმოება, ადგილობრივი ნედლეულის რესურსების გამოყენებით.

ფუნქციონალური კვების პროდუქტები - ესაა ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტები, რომლებიც შეიცავენ სამკურნალო-პროფილაქტიკური დანიშნულების ბიოაქტიურ კომპონენტებს და განკუთვნილია ყოველდღიური მოხმარებისათვის.

ფუნქციონალური კვების პროდუქტების წარმოების სისტემა 1989 წელს ორგანიზებულ იქნა იაპონიაში. იაპონიის მთავრობა ფუნქციონალური პროდუქტებით კვებას მიიჩნევს მედიკამენტური თერაპიის ალტერნატივად და განსაზღვრავს მას როგორც Food for Specific Health Use (FOSHU).

საქართველოში არსებული მცენარეული ნედლეულის რესურსები(ხილი და კენკრა, ყურძენი, მანდარინის ნაყოფები) საშუალებას იძლევა ვაწარმოოთ ორი ტიპის ფუნქციონალური პროდუქტები - 1)ანტიოქსიდანტებითა და 2)კომპლექს-წარმომქმნელი ნივთიერებებით (პექტინოვანი ნივთიერებებით) გამდიდრებული პროდუქტები.

ქვემოთ მოყვანილია ამ პროდუქტების წარმოების ტექნოლოგიების მოკლე ანოტაცია.

ტექნოლოგიის დასახელება: პურის ნატურალური გამაუმჯობესებლის ტექნოლოგია.

მოთხოვნილება: მსოფლიოს მთელ რიგ ქვეყნებში ბოლო წლებში მნიშვნელოვნად შემცირდა პურის მოხმარება, რაც ძირითადად გამოწვეულია იმით, რომ პურის ხელოვნური გამაუმჯობესებლების და მათ შორის განსაკუთრებით გლუტენის მასიურმა გამოყენებამ გამოიწვია ურთულესი დაავადების – ცელიაკისა და სხვა საშიში დაავადებების გავრცელება.

კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში ჩატარებული გამოკვლევებით დადგენილ იქნა, რომ პურცხობის მაჩვენებლების გასაუმჯობესებლად ხელოვნური გამაუმჯობესებლების ნაცვლად შეიძლება გამოყენებულ იქნას ყურძნიდან სპეციალური ტექნოლოგიით მიღებული ნატურალური ექსტრაქტები.

ტექნოლოგიის დასახელება: ანტიოქსიდანტური უალკოჰოლო ღვინის წარმოების ტექნოლოგიები

დანიშნულება: რადიაციით დაბინძურებულ რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის სამკურნალო-პროფილაქტიკური დანიშნულების ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციით უზრუნველყოფა;

ტექნოლოგიის დასახელება: ხილ-კენკროვანთა ანტიოქსიდანტური ფრუქტოზული წვენების წარმოების ტექნოლოგია.

კვების მრეწველობის ინსტიტუტში დამუშავებულია ხილ-კენკროვანთა ნედლეულიდან ფრუქტოზითა და ფენოლური ნაერთებით გამდიდრებული ნატურალური წვენების (ბიოანტი) წარმოების ტექნოლოგია. ახალი პროდუქტი შეიძლება გამოყენებულ იქნას დიაბეტით დაავადებულთა სამკურნალო-პრო-

ფილაქტიკური კვებისათვის. მსგავს პროდუქტებზე ასევე დიდია მოთხოვნილება რადიაციით დაბინძურებულ რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის სამკურნალო-პროფილაქტიკური კვებისათვის.

ტექნოლოგიის დასახელება: „მანდარინის თხევადი ნაყოფების წარმოების ტექნოლოგია“.

დამუშავებულია მანდარინის ნაყოფების უნარჩენო გადამუშავების ტექნიკა და ტექნოლოგია.

აღნიშნული ტექნოლოგიის გამოყენებით შეიძლება ვაწარმოოთ საექსპორტო პროდუქცია ნატურალური საკვები დანამატის სახით.

ტექნოლოგიის დასახელება: „მანდარინის ნაყოფების გადამუშავების კომპლექსური ტექნოლოგია,“

დამუშავებულია მანდარინის ნაყოფების კომპლექსური გადამუშავების ტექნოლოგია, რომელიც ითვალისწინებს ბავშვთა კვებისათვის გამიზნული პიურეს, დისტრილაციური ეთეროვანი ზეთისა და პექტინის პასტის მიღებას.

ტექნოლოგიის დასახელება: ბალახოვანი ნედლეულიდან ეთეროვანი ზეთების მიღების ახალი ტექნოლოგია.

კვების მრეწველობის ინსტიტუტში დამუშავებული ეთეროვანი ზეთების მიღების ახალი ტექნოლოგიის უპირატესობა მდგომარეობს იმაში, რომ მისი გამოყენების შედეგად მიიღება ეკოლოგიურად სუფთა ეთეროვანი ზეთები, მკვეთრად მცირდება (50-60%-ით) 1კგ ეთეროვანი ზეთის გამოსხდისათვის საჭირო ორთქლის ხარჯი, 50-60%-ით იზრდება გამოსახდელი აპარატების წარმადობა, რადგანაც შესაბამისად მცირდება გამოსახდელი ნედლეულის მასა.

ინოვაციური აგრარული ეკონომიკის ფორმირება ხდება მაშინ, როდესაც აგროსამრეწველო წარმოება ძირითადად ეფუძნება ინოვაციურ ტექნოლოგიებს. ინოვაციების განვითარების ყველა ქვეყნისათვის მისაღები ერთიანი სცენარი არ არსებობს, რის გამოც თითოეული ქვეყანა ეძებს მსგავსი ამოცანების გადაჭრის საკუთარ მიდგომებს.

აგრარულ სფეროში წარმატებული ქვეყნების გამოცდილების გაცნობამ მიგვიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარების ყველაზე რეალურ გზას წარმოადგენს აგროტექნოპარკების შექმნა.

აგროტექნოპარკი – ესაა სასოფლო-სამეურნეო წარმოების, მეცნიერებისა და განათლების ინტეგრაციის ფორმა, შექმნილი სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის სფეროში არსებული ინოვაციების კომერციალიზაციის მიზნით.

დასკვნა:

საქართველოს აგრარულ სფეროში ინოვაციური საქმიანობის სტიმულირებისა და მოწინავე ტექნოლოგიების დანეგვის ხელშეწყობის მიზნით საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასთან უნდა შეიქმნას აგრარულ სფეროში ინოვაციური ტექნოლოგიების შემფასებელი ექსპერტთა საბჭო.

3.4. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს მიერ 2013 წელს ჩატარებული მუშაობის მოკლე ანგარიში

სამეცნიერო საბჭო შეიქმნა აკადემიაში განხორციელებული სტრუქტურული ცვლილებების შედეგად 2013 წლის აპრილში. სამეცნიერო საბჭოს თამჯდომარედ დაინიშნა აკადემიკოსი ნაპოლეონ ქარქაშაძე.

სამეცნიერო საბჭოში გაერთიანებულები არიან: აკადემიის წევრები, სოფლის მეურნეობის დარგში მომუშავე მეცნიერები, სამთავრობო უწყებების წარმომადგენლები, წარმოების მუშაკები, ფერმერები და ა.შ.

სამეცნიერო საბჭო მუშაობს დამტკიცებული დებულების შესაბამისად, რომელიც აგებულია ინდივიდუალური თემატური მუშაობის პრინციპებზე. ვიხილავთ პრობლემურ საკითხებს, რომლებიც დგას ქვეყნის აგროსამრეწველო კომპლექსის წინაშე.

მ.წ. ივლისში, სამეცნიერო საბჭოს გაფართოებულ სხდომაზე, მოსმენილი იქნა აკად. ი. ვასაძის მოხსენება, მევენახეობა-მებაღეობის განვითარების პერსპექტივების შესახებ. სხდომას ესწრებოდნენ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლები, ფერმერები, პრაქტიკოსები, დარგში მომუშავე მეცნიერები.

მიღებული იქნა შესაბამისი რეკომენდაციები, რომლებიც გაეგზავნა სოფლის მეურნეობის სამინისტროს.

სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან ერთად, მომზადებულია მოხსენებები საქართველოს სოფლის მეურნეობის კოოპერაციის პრობლემებზე. კონფერენცია ჩატარდება მ.წ. ბოლომდე.

ამ საკითხთან დაკავშირებით, შემუშავებულია: დღის წესრიგი, ღონისძიების პროექტი, მზათაა გამომსვლელების მოხსენებები.

გარდა ამისა, ჩატარდა რამოდენიმე თემატური შეხვედრა: მეჩაიეობის, მეფრინველეობის, კურკოვანი ხილის სანერგეების საკითხებზე.

თემატურ შეხვედრებს, ძირითადად აქვთ საკონსულტაციო ხასიათი. ამავე რეჟიმში ტარდება ინდივიდუალური შეხვედრები. სულ ჩატარდა 9 ასეთი ხასიათის შეხვედრა.

სამეცნიერო საბჭოს, მომზადებული ქონდა გამსვლელი სამეცნიერო კონფერენციები, რომლებიც უსახსრობისა და უტრანსპორტობის გამო წელს ვერ ჩატარდა.

სამეცნიერო საბჭოს, განსაზღვრული აქვს შექმნას მონაცემთა კომპიუტერული ბანკი, რომელიც საშუალებას მისცემს დაინტერესებულ ადამიანებს, თავადვე მოიპოვონ შესაბამისი მასალები.

იღვის განხორციელებისათვის, საჭიროა როგორც ადამიანური, ისე მატერიალური რესურსების გაზრდა.

**თავი 4. სსმმა-ის საერთაშორისო და ადგილობრივ აბრარული
მიმართულების ორგანიზაციებსა და შერამებთან თანამშრომლობა**

**4.1. კონფერენციებში, კონგრესებში, სიმპოზიუმებში, სემინარებში, მრგვალ
მაგიდაში მონაწილეობა**

4.1.1. საერთაშორისო სემინარი

2013 წლის 18 აპრილს, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიისა და ბონის უნივერსიტეტის მეცნიერების განვითარების ცენტრის (გერმანია) ორგანიზებით საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში გაიმართა საერთაშორისო სემინარი თემაზე: “სასოფლო სამეურნეო განათლების და ცოდნის გავრცელების პრობლემები სოფლის მეურნეობაში”.

ბონის უნივერსიტეტის მეცნიერების განვითარების ცენტრიდან სემინარში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს: დოქტორმა ანასტასია შტალტონამ – ბონის უნივერსიტეტის წარმომადგენელმა, პროფესორმა კრისტოფ ბან აშემ - ბონის უნივერსიტეტის წარმომადგენელმა, დოქტორმა ურლის კინდერმანმა – გერმანიის გარემოს დაცვის სამინისტროს ექსპერტმა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიას სემინარზე წარმოადგენდნენ: აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე – პრეზიდენტი, აკადემიკოს მდივანი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ო. ბელია - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ადმინისტრაციული დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიური დოქტორი ანატოლი გიორგაძე - აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების სწავლული მდივანი, აკადემიკოსი ომარ ქეშელაშვილი – აკადემიის ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიური დოქტორი გივი მოსაშვილი – აკადემიის მთავარი სპეციალისტი, აკადემიური დოქტორი ქეთევან მჭედლიშვილი – აკადემიის კოორდინატორი, თინათინ ეპიტაშვილი - აკადემიის კოორდინატორი, შოთა აბრამიშვილი - აკადემიის წამყვანი სპეციალისტი.

სემინარში მონაწილეობდნენ აგრეთვე: დოქტორი დავით ბედოშვილი – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი ა. ვაშაკიძე – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თ. ყურაშვილი – საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, სსმმა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თ. კუნჭულია - სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, მარიამ ჯორჯაძე - არასამთავრობო ორგანიზაცია “ელკანა“-ს დირექტორი, აკადემიური დოქტორი კახა ლაშხი - შპს “ლომთავორა“-ს დირექტორი, ანა გულბანი – “ფონდი ქართუ“-ს და ICARDA-ს წარმომადგენელი საქართველოში, მედეა ინაშვილი – საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტრო, ნელი მახვილაძე – ტექინფორმი, თენგიზ მაღლაკელიძე - ტექინფორმი, დავით გაბუნია - ტექინფორმი, მარიკა

ტატიშვილი – საქართველოს ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტი, მაია მელაძე – საქართველოს ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტი.

სემინარზე განხილული იქნა შემდეგი თემები: “სასოფლო-სამეურნეო განათლების საკითხები აგრარული სექტორისა და სოფლის განვითარებაში”, “რეფორმები-რეალური და სასურველი” და “ფერმერთა პრობლემები”.

მოსმენილი იქნა მეტად აქტუალური და საინტერესო საკითხები, როგორცაა: სასოფლო სამეურნეო განათლების საკითხები აგრარული სექტორისა და სოფლის განვითარებაში, ინტერდისციპლინარული კვლევები სასოფლო-სამეურნეო სწავლების სისტემაში, რეფორმები საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში, რეფორმები და მიმდინარე მდგომარეობა საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში, უვირუსო კარტოფილის მეთესლეობის პროგრამა, “ელკანა“- ექსტენცია საქართველოში, ვეტერინარიის დღევანდელი მდგომარეობა და სწავლების სისტემა, კერძო ფერმერულ მეურნეობებში სასოფლო სამეურნეო ცოდნის გავრცელება და მდგომარეობა შპს “ლომთაგორას” მაგალითზე, ბონის უნივერსიტეტის მეცნიერების განვითარების ცენტრის (ZEF) საქმიანობა და სხვა.

დისკუსიაში აქტიურად მონაწილეობდნენ როგორც მოწვეული სტუმრები, ისე ადგილობრივი სპეციალისტები. სემინარის დასკვნით ნაწილში მონაწილეების მიერ აღნიშნული იქნა, რომ თემა: “სასოფლო სამეურნეო განათლების საკითხები აგრარული სექტორისა და სოფლის განვითარებაში” მეტად აქტუალურია, რომელიც შემდგომ კვლევას და განვითარებას მოითხოვს, ამიტომ საერთაშორისო სემინარის დადგენილებით ნაწილში აღინიშნა, რომ ამ ტიპის აქტუალურ საკითხებზე საჭიროა ხშირი შეხვედრები და შესაბამისი დასკვნების და დადგენილებების გამოტანა და აუცილებელია განხილულ საკითხებზე სამომავლოდ კვლავ გაგრძელდეს თანამშრომლობა.

4.12. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია უკრაინაში

2013 წლის 22-27 მაისს უკრაინის ქალაქ კამიანეც-პოდოლსკის სახელმწიფო აგრარულ-ტექნიკურ უნივერსიტეტში გაიმართა III საერთაშორისო პრაქტიკული-სამეცნიერო კონფერენცია „ზოოტექნიკური მეცნიერება: ისტორია, პრობლემები, პერსპექტივები“. პლენარული სხდომა შესავალი სიტყვით გახსნა უნივერსიტეტის რექტორმა ნიკოლოზ ბახმატმა. კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს მეცნიერებმა სხვადასხვა ქვეყნიდან: მოლდოვა, რუსეთი, ბელორუსია, პოლონეთი, რუმინეთი და სხვა.

კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღო და მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სწავლული მდივანი, აკადემიური დოქტორი ანატოლი გიორგაძე. იგი პლენარულ სხდომაზე წარსდგა მოხსენებით „გარეული ფრინველის გასამრავლებელი მეურნეობების განვითარების პერსპექტივები საქართველოში“.

კონფერენციის მუშაობა გაგრძელდა შემდეგ სექციებში: I- მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოების ტექნოლოგია; სასოფლო-სამეურნეო მეცნიერების ისტორია; II- სასოფლო სამეურნეო ცხოველთა კვება და საკვების ტექნოლოგია; III- სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა გამრავლება-სელექცია; IV- მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავებისა და სტანდარტიზაციის ტექნოლოგია; მეცხოველეობის პროდუქტების წარმოებისა და გადამუშავების ეკოლოგიური ასპექტები;

სულ ზეპირი და პოსტერული მოხსენებების სახით კონფერენციაზე წარმოდგენილი იქნა 310 სამეცნიერო ნაშრომი.

კონფერენციის ფარგლებში წარმოდგენილი იქნა უკრაინის სხვადასხვა საწარმოების მიერ გამოშვებული ხორცისა და რძის პროდუქტების ფართო ასორტიმენტი სადეგუსტაციო პავილიონებში. მეცნიერები ასევე გაეცნენ უნივერსიტეტის ბიოტექნოლოგიური ფაკულტეტის კათედრებს, ლაბორატორიებს და სასწავლო-ექსპერიმენტულ მეურნეობას.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიამ უკრაინის პოდოლსკის სახელმწიფო აგრარულ-ტექნიკურ უნივერსიტეტთან ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი ჯერ კიდევ 2010 წელს გააფორმა და ეს თანამშრომლობა წარმატებით გრძელდება.

აკად. დოქტორი ა. გიორგაძე, მომხსენებელი სსმმ აკადემიიდან

4.1.3. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ბულგარეთში.

2013 წლის 20,21 ივნისს ბულგარეთის ქალაქ ვარნაში ჩატარდა საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენცია თემაზე ”მანქანები სოფლის მეურნეობაში“. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის თემატიკა მრავალფეროვანი იყო, რომელიც გაყოფილი იყო ორ სექციად: 1. მანქანები სოფლის მეურნეობაში: გამოკვლევა და გამოცდა; ახალი ტექნოლოგიები;

2. მანქანების გამოყენება: სერვისი; ეკოლოგია;

კონფერენციაში მონაწილეობას იღებდა ევროკავშირისა და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების 88-ზე მეტი მეცნიერი. საქართველოდან კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობდა სსმმ აკადემიის აკადემიკოსი ჯემალ კაციტაძე.

სამეცნიერო კონფერენცია გახსნა საორგანიზაციო კომიტეტის თავჯდომარემ, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა მიხო მიხომამ. აკადემიკოსი ჯემალ კაციტაძე ხელმძღვანელობდა სექციის „მანქანების გამოყენება, სერვისი, ეკოლოგია“ მუშაობას.

აკადემიკოს ჯემალ კაციტაძის მოხსენება შეეხებოდა სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის გაცვეთილი დეტალების აღდგენის რესურსდამზოვი ინოვაციური ტექნოლოგიების დამუშავებას საიმედოობის გაზრდის მიზნით. მოხსენებაში წარმოდგენილი იყო ის მოწყობილობები, დანადგარები და სამარჯვები, რომლებიც ავტორის მიერ იქნა დამუშავებული, დამზადებული და გამოცდილი მანქანების საიმედოობისა და რესურსის გაზრდისათვის. წარმოდგენილი იქნა ასევე ჩატარებული ექსპერიმენტული და თეორიული კვლევები ალბათურ-სტატისტიკური

მოდელირების, ექსტრემალური ექსპერიმენტების დაგეგმვისა და მსგავსობითობის თეორიის მეთოდების გამოყენებით. პრეზენტაციის დროს ნაჩვენები იქნა დამუშავებული ინოვაციური რესურსდამზოვი ტექნოლოგიური პროცესების გამოყენების პრაქტიკული მაგალითები, რამაც კონფერენციის მონაწილეთა დიდი მოწონება დაიმსახურა.

სსმმა აკადემიკოს ჯ. კაციტაძის მოხსენება ბულგარეთის საერთაშორისო კონფერენციის პლენარულ სხდომაზე

4.1.4. სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“

2013 წლის 28, 29 და 30 ნოემბერს ქ. ქუთაისში ჩატარდა სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“.

კონფერენციის მიზანი იყო საქართველოს აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების წარმოჩინება და გააცნობა საქართველოს მთავრობის, საერთაშორისო და ადგილობრივ ფონდების და ბიზნეს წრეებისათვის, მათი კვლევის შედეგების შემდგომი დაფინანსებისათვის, ინვესტიციის, საერთაშორისო, თუ ადგილობრივ ბაზარზე ინტეგრაციისათვის, საავტორო უფლებების სრული დაცვის გარანტიით.

აგრარიკოს მეცნიერებს საშუალება მიეცათ მოეწყოთ შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში წარდგენილი წარმატებული, როგორც დაფინანსებული, ისე დაუფინანსებელი პროექტების სამეცნიერო შედეგების პრეზენტაცია მათი კომერციალიზაციის მიზნით.

კონფერენციის მიმართულებები იყო: აგრონომია; მცენარეთა დაცვა; სელექცია, გენეტიკა; ნიადაგმთვლენობა; ზოოტექნიკა; სატყეო მეურნეობა; ვეტერინარია; სოფლის მეურნეობის მექანიზაცია, ელექტროფიკაცია; სასოფლო პროდუქტების ტექნოლოგია და უსაფრთხოება; აგრობიოტექნოლოგია; სასოფლო-სამეურნეო მედიორაცია.

კონფერენციის ორგანიზატორი იყო აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით. საკონფერენციო გრანტის პროექტის CF-41/10-150/13-ის ხელმძღვანელი - ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი გულნარა ღვალაძე.

კონფერენციას უძღვებოდა აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორის მოადგილე პროფ. რ. კოპალიანი.

კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს განათლების და მეცნიერების სამინისტრომ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიამ, თბილისის, ქუთაისის, ბათუმის და თელავის უმაღლესმა საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა, აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დასავლეთ საქართველოს რეგიონალურმა საკონსულტაციო ცენტრებმა და სხვა.

საქართველოს განათლების და მეცნიერების სამინისტროდან კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღო მინისტრის მოადგილემ ბატონმა თამაზ მარსაგიშილიძემ.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიიდან კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღეს და მოხსენებებით გამოვიდნენ სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გურამ ალექსიძე, აკად. რ. მახარობლიძე, აკად. ჯ. ჯაჯიტიძე, აკად. ვ. ცანავა, აკადემიის წ/კორესპონდენტი ე. შაფაქიძე, აკადემიის წ/კორესპონდენტი რ. ჯაბნიძე, სწავლული მდივანი აკად. დოქტ. ა. გიორგაძე.

კონფერენციის შედეგები აისახა რეზოლუციის პროექტში, სადაც აღინიშნა, რომ მსგავსი ტიპის კონფერენციების მოწყობა მეტად საშური და აუცილებელი ღონისძიებაა, რათა ბევრ სასარგებლო და პრაქტიკულ პროექტს მიეცემა გარკვეული დანერგვის მიმართულება სპონსორების, ბიზნესმენების, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს რეგიონალური საკონსულტაციო ცენტრების საშუალებით და ისინი ხელმისაწვდომი გახდებიან პრაქტიკოსი მეურნეებისათვის და პირველ რიგში ფერმერებისათვის.

კონფერენციის სხდომათა დარბაზი. მარცხნიდან: სსმმ აკადემიის წ/კ რ. ჯაბნიძე, აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე ს. ბერიძე, სსმმ აკადემიის სწავლული მდივანი ა. გიორგაძე, სსმმ აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე, სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გ. ალექსიძე, აკად. ვ. ცანავა, პროფ. თ. ცანავა, პროფ. რ. ჭაბუკიანი, პროფ. ნ. ებანოიძე.

კონფერენციის მიმდინარეობა. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის მოადგილე პროფ. თამაზ მარსაგიშვილი და სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გურამ ალექსიძე.

კონფერენციის სხდომათა დარბაზი. მარჯვნიდან: სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გ. ალექსიძე, სსმმ აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე, აჭარის სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე ს. ბერიძე.

კონფერენციის მონაწილეთა ერთი ჯგუფი. მარცხნიდან: სსმმ აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე, აკად. რ. მახარობლიძე, აკად. გ. ალექსიძე, აკად. ვ. ცანავა, პროფ. რ. კოპალიანი, პროფ. გ. დვალაძე, პროფ. ქ. კინწურაშვილი, აკად. ჯ. კაციტაძე, პროფ. ზ. მიქელაძე.

4.1.5. ცენტრალური აზიისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების აგრარული კვლევების საკოორდინაციო სამეთვალყურეო საბჭოს მე-14 სხდომა

მიმდინარე წლის 4-5 დეკემბერს ქ. ბაქოში (აზერბაიჯანი) ჩატარდა ცენტრალური აზიისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების აგრარული კვლევების საკოორდინაციო სამეთვალყურეო საბჭოს მე-16 სხდომა, რომლის მუშაობაშიც მონაწილეობა მიიღო ყაზახეთის, უზბეკეთის, ყირგიზეთის, ტაჯიკეთის, თურქმენეთის, აზერბაიჯანის და საქართველოს წარმომადგენლებმა. საქართველოდან მუშაობაში მონაწილეობა მიიღო აკადემიკოსმა გ. ალექსიძემ (სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი), პროფ. დ. ბედოშვილმა (საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი), ა. გულბანმა (ICARDA-ს წარმომადგენელმა საქართველოში), აკადემიურმა დოქტორმა კ. ლაშხმა (ფირმა „ლომთაგორა“, საქართველო).

თათბირზე განხილული იქნა „სიჯიარის“ სისტემის კვლევითი ცენტრების და ცენტრალურ აზიასა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების ერთობლივი პროექტის მიმდინარეობა, საზი გაეხსვა იმ წარმატებულ პროექტებს, რომლებიც ხორციელდება აღნიშნულ ქვეყნებში. მოხსენებებით გამოვიდნენ დოქტორი კამილ შიდადი (ICARDA-ს გენერალური დირექტორის მოადგილე საერთაშორისო ურთიერთობის დარგში), დოქტორი მარტინ ვან გინკელი (ICARDA-ს გენერალური დირექტორის მოადგილე სამეცნიერო დარგში), დოქტორი ჯოზეფ ტუროკი (ICARDA-ს რეგიონალური კოორდინატორი), აგრეთვე საბჭოში შემავალი ყველა ქვეყნის

აგრარული მეცნიერების ხელმძღვანელი. საქართველოდან მოსხენებით გამოვიდა აკად. გურამ ალექსიძე, რომელმაც ილაპარაკა იმ წარმატებაზე, რაც მიღწეული იქნა ბოლო წლებში ICARDA-ს ერთობლივი თანამშრომლობით; კერძოდ ხორბლის, სიმინდის, მუხუდოს, კარტოფილის ახალი ჯიშების გამოცდით და მათი რეგისტრაციით, აგრეთვე თანამედროვე დონის მცენარეთა გენბანკის შექმნით საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში, ასევე ვაზის და ხეხილის კოლექციის შექმნით ფირმა „აგრო-ქართუს“ მიერ, სადაც თავმოყრილია „ინ-სიტუ“ კოლექციებში საქართველოში გავრცელებული ვაზის და ხეხილის ადგილობრივი და ინტროდუცირებული ჯიშები.

თათბირზე გადაწყდა, რომ შემდეგი ასეთივე თათბირი გაიმართება მომავალი წელს ტაჯიკეთში.

თათბირის მონაწილეები საქართველოდან – აკად. გ. ალექსიძე, ა. გულბანი, კ. ლაშვი.

თათბირის მონაწილეთა ერთი ჯგუფი; პირველ რიგში მარჯვნიდან მეორე – აკად. გურამ ალექსიძე.

4.1.6. პოლონელი მეცნიერები საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში

2013 წლის 13 დეკემბერს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტმა, აკად. გურამ ალექსიძემ სტუმრად მიიღო ქ. პოზნანის (პოლონეთი) საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა უნივერსიტეტის სატყეო ფაკულტეტის პროფესორები გუგოშ რონჩკა და დამიან სუგეირო. დოქტორი, პროფესორი გუგოშ რონჩკა მოღვაწეობს ამავე ფაკულტეტის სატყეო მენეჯმენტის კათედრის გამგედ, ხოლო დოქტ. დამიან სუგეირო კი - კათედრის პროფესორად. პოლონელ სტუმრებს ასისტენტობას უწევდნენ საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სატყეო ფაკულტეტის კურსდამთავრებულები ლევან ჩოფლიანი და ვალერიან ღუღუნიშვილი, რომლებმაც წარმატებით დაამთავრეს პოზნანის საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა უნივერსიტეტის მაგისტრატურის სრული კურსი სატყეო მენეჯმენტის სპეციალობით. აღსანიშნავია, რომ პროფესორ გუგოშ რონჩკას ჰქონდა უნივერსიტეტის რექტორის რწმუნება და საუბრობდა პოზნანის საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობის სახელით და სურვილი გამოთქვა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასთან სამეცნიერო და საგანმანათლებლო სფეროში ურთიერთ თანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმების შესახებ.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიიდან სტუმრებთან სამომავლო გეგმებზე აკად. გურამ ალექსიძესთან ერთად ისაუბრეს სსმმ აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა, აკადემიკოს-მდივანმა აკად. გივი ჯაფარიძემ, აკადემიის პრეზიდენტის მოადგილემ, აკადემიის წ/კ ომარ ბედიამ, აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსმა, აკადემიის წ/კ ელგუჯა შაფაქიძემ, აკადემიის სწავლულმა მდივანმა, აკადემიურმა დოქტორმა ანატოლი გიორგაძემ და სსმმ აკადემიის სატყეო მიმართულების ეროვნულმა კოორდინატორმა, ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა გიორგი გაგოშიძემ.

მხარეები შეთანხმდნენ, რომ სხვა საინტერესო საკითხებთან ერთად მომზადდება ქ. პოზნანის (პოლონეთი) საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა უნივერსიტეტს და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიას შორის თანამშრომლობის მემორანდუმი, რომელზედაც ხელის მოწერა განხორციელდება ორ უწყებას შორის დელეგაციების გაცვლის დროს 2014 წლის დასაწყისში.

პოლონეთის დელეგაციის შეხვედრა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში. მარჯვნიდან: პროფ. გ. გაგოშიძე, აკად. გ. ალექსიძე, აკად. გ. ჯაფარიძე, პროფ. გუგოშ რონჩკა, პროფ. დამიან სუგეირო, მაგისტრი ლ. ჩოფლიანი.

პოლნეთის დელეგაცია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში.
მარჯვნიდან: პროფ. გ. გაგოშიძე, აკად. გ. ჯაფარიძე, აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე,
აკად.გ.ალექსიძე, პროფ. გუგუშვილი რონჩკა, პროფ. დამიან სუგიერო, მაგისტრი ვ.
ღულუნიშვილი, მაგისტრი ლ. ჩოფლიანი.

4.1.7. სემინარი „მეზოსტნეობის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები“

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში 2013 წლის 17 აპრილს ჩატარდა სემინარი “მეზოსტნეობის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები“. სემინარის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს: საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტმა, აკადემიკოსმა გურამ ალექსიძემ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანმა, აკადემიკოსმა გოგოლა მარგველაშვილმა, აკადემიკოსებმა რევაზ ჩაგელიშვილმა და რევაზ მახარობლიძემ, აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსმა, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტმა ელგუჯა შაფაქიძემ, აკადემიური დეპარტამენტის აკადემიურმა დოქტორებმა კოორდინატორმა ქეთევან მჭედლიშვილმა და მთავარმა სპეციალისტმა გივი მოსაშვილმა, აკადემიურმა დოქტორმა ნატო კაკაბაძემ, გორის სუხიშვილის ინსტიტუტის რექტორმა, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორმა ვალერი სუხიშვილმა, აკადემიურმა დოქტორებმა გოდერძი გოდერძიშვილმა და ზურაბ საპატოვმა, აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების სწავლულმა მდივანმა აკადემიურმა დოქტორმა ანატოლი გიორგაძემ.

საქართველოში მეზოსტნეობის არსებულ მდგომარეობაზე და პრობლემების გადაჭრის გზებზე მოხსენება გააკეთა აკადემიურმა დოქტორმა ნატო კაკაბაძემ. მან თავისი მოხსენების შემაჯამებელ ნაწილში აღნიშნა, რომ მეზოსტნეობის განვითარებისათვის აუცილებელია დარგის ინტენსიფიკაცია, წარმოების კონცენტრაცია, სპეციალიზაცია, ბოსტნეულის სელექცია-მეთესლეობის სისტემის აღდგენა თავისი რგოლებით, ჯიშთა დაცვის და გამოცდის სამსახურის განახლება, მჭიდრო კავშირის დამყარება მეზოსტნეობის მსოფლიო ცენტრთან, სელექციური მუშაობის განახლება საცდელ სადგურებში, ადგილობრივი და საზღვარგარეთის ქვეყნების მეცნიერებისა და პრაქტიკის მიღწევებისა და

გამოცდილების საფუძველზე დამუშავებული სამრეწველო ტექნოლოგიების დანერგვა. ბოსტნეული კულტურების: პამიდორი, კიტრი, ხახვი, კომბოსტო, წიწაკა, ბადრიჯანი, ნიორი, პრასი, ნესვი, გოგრა, საზამთრო რეკომენდირებული ჯიშების პირველადი მეთესლეობის დაწყება. აგრეთვე ზოგიერთი ნაკლებად გავრცელებული კულტურებისთვის: ბროკოლი, სატაცური, ფიზალისი, სალათები, რომლებზეც უდიდესი მოთხოვნაა, მეთესლე-ფერმერთა კავშირების და ასოციაციების შერჩევა საქართველოს მებოსტნეობის ზონებში (სუბტროპიკული, ზომიერად თბილი, მაღალმთიანი), რომლებიც დაიწყებენ მეცნიერების მიერ საცდელ სადგურებში წარმოებული ბოსტნეულის მეორად მეთესლეობას და სათანადო სერთიფიცირების შემდეგ რეპროდუქციულ თესლებს გაიტანენ შიდა და საერთაშორისო ბაზარზე.

4.1.8. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მექანიზატორთა მრგვალი მაგიდა

2013 წლის 23 აპრილს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სააქტო დარბაზში ჩატარდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიისა და საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მეცნიერების და “საქართველოს მიწათმფლობელთა და მექანიზატორთა საზოგადოების” გამგეობის წევრების მრგვალი მაგიდა.

შეხვედრას ესწრებოდნენ აკადემიკოსები რ. მახარობლიძე და ჯ. კაციტაძე, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტები ე. შაფაქიძე, ო. ბედია, ო. ლიპარტელიანი, სსმმა მთავარი სპეციალისტი გ. მოსაშვილი, “საქართველოს მიწათმფლობელთა და მექანიზატორთა საზოგადოების” გამგეობის წევრები – დამსახურებული მექანიზატორები: გ. ქურდიანი, ი. დვალი, რ. ფირაშვილი, შ. კიკალიშვილი, საუ-ს ასოც. პროფესორი, ტ.მ.დ. დ. ნატროშვილი, შპს “აგროქართუს” დირექტორი, პროფესორი ზ. შხვაცაბაია, შპს “მექანიზატორის” წარმომადგენელი ე. სარიშვილი, ჟურნალ “აგრარული საქართველოს” რედაქტორი შ. მაჭარაშვილი. შეხვედრაზე განიხილეს ქვეყნისათვის ისეთი აქტუალური საკითხები, როგორცაა: მექანიზატორთა კადრების მომზადების მდგომარეობა, ქვეყანაში შემოსატანი ს.ს. ტექნიკის შერჩევაში აგროსაინჟინრო მიმართულების მეცნიერების აქტუალური ჩართვა, აგროსაინჟინრო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების სამომავლო პერსპექტივები და ა. შ.

შეხვედრაზე აღინიშნა, რომ:

1. აუცილებელია საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან კვლავ აღსდგეს სამეცნიერო-ტექნიკური საბჭო, სადაც საქართველოს სოფლის მეურნეობის მექანიზაციასთან დაკავშირებული საკითხების ფართო განხილვა უნდა ხდებოდეს.

2. მსგავსი შეხვედრები აუცილებლად უნდა გაშუქდეს პრესით და ტელევიზიით, რაც გასათვალისწინებელია ამ ტიპის მრგვალი მაგიდის შემდგომ შეხვედრებში.

**4.1.9. მრგვალი მაგიდა
“მეხილეობის დარგის განვითარების პრობლემები საქართველოში”.**

მეხილეობა საქართველოში ოდითგანვე გამორჩეული დარგი იყო, რაზედაც მიუთითებს ის საერთაშორისო ჯილდოები, რომელიც ქართულ ხილსა და მის პროდუქტს აქვს მიღებული. სწორედ ქართული ხილის აღორძინების საკითხებს მიეძღვნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში გამართული მრგვალი მაგიდა, რომელიც ჩატარდა აკადემიის სამეცნიერო საბჭოსა და საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების ეგიდით. მის მუშაობაში მეცნიერებთან ერთად მონაწილეობა მიიღეს ცნობილმა მეხილე-პრაქტიკოსებმა, ფერმერ-ბიზნესმენებმა, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლებმა, დარგში მომუშავე მეცნიერებმა.

2013 წლის 24 აპრილს მრგვალი მაგიდის მონაწილეებს მიესალმა აკადემიის პრეზიდენტი გურამ ალექსიძე. მოხსენებებით გამოვიდნენ, აკადემიის მეხილეობის დარგის ეროვნული კოორდინატორი აკადემიკოსი იუზა ვასაძე, აკადემიის წევრები ვაჟა კვალიაშვილი და გივი ბადრიშვილი.

საინტერესო გამოსვლები ჰქონდათ პრაქტიკოს მეხილეებს გივი აბლაკს, ნუგზარ შენგელიას, თამაზ ნიპარიშვილს, პროფესორებს კოტე სარაჯიშვილს, ვალერი სუხიშვილს და სხვებს. მიღებული იქნა, დარგის განვითარებისათვის საჭირო რეკომენდაციები, რომლებიც გადაეგზავნება სამინისტროს.

მრგვალი მაგიდის მუშაობა შეაჯამა აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარემ აკადემიკოსმა ნაპოლეონ ქარქაშაძემ.

**4.1.10. მრგვალი მაგიდა
“ქართული ფუტკარი - მომშენებლობა-სელექცია, დაავადებები,
საკვები ბაზა”**

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სხდომათა დარბაზში 2013 წლის 16 მაისს გაიმართა მრგვალი მაგიდა: „ქართული ფუტკარი – მომშენებლობა-სელექცია, დაავადებები, საკვები ბაზა.“ მის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს მეცნიერებმა, პრაქტიკოსმა ფერმერებმა. საქართველოს მეფუტკრეობის დარგის მნიშვნელობაზე და მიღწევებზე ისაუბრა აკადემიის პრეზიდენტმა, აკადემიკოსმა გურამ ალექსიძემ. მრგვალი მაგიდის მუშაობა მიჰყავდა აკადემიის მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი განყოფილების აკადემიკოს მდივანს ზურაბ ცქიტიშვილს.

დისკუსიაში მონაწილეობა მიიღეს მეცნიერებმა: ბორის წითლიძემ, გიორგი მაძღარაშვილმა, მათა ფეიქრიშვილმა, მარინა ბარვენაშვილმა, ლიზა ბალიაშვილმა, ნანა მაისურაძემ, ვენერა სტეფანიშვილმა, თამაზ ტივიშვილმა, ალექსანდრე კორძახიამ, აკადემიის სწავლულმა მდივანმა ანატოლი გიორგაძემ, პროფესორულ მეფუტკრეთა ასოციაციის წარმომადგენელმა თემურ დოღობერიძემ, კომპანია „ბრეტის“ დირექტორმა გიორგი კვაპაშვილმა. მრგვალი მაგიდის ფორმატში განხილული იქნა დარგის განვითარებისათვის აუცილებელი ღონისძიებები. გადაწყდა გარკვეული საკითხების გადასაჭრელად სოფლის მეურნეობის სამინისტროსადმი მიმართვის ტექსტის მომზადება, რომელიც სსმმ აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე განხილვის შემდეგ გაეგზავნება სამინისტროს. მიზანშე-

წონილად ჩაითვალა აკადემიის ინიციატივით მსგავსი შეხვედრის ორგანიზება მეცნიერთა და პრაქტიკოს-ფერმერთა უფრო ფართო წარმომადგენლობით.

4.1.11. სემინარი “საქართველოს მეაბრეშუმეობის განვითარების პრობლემები”

2013 წლის 17 მაისს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში ჩატარდა სემინარი თემაზე: “საქართველოს მეაბრეშუმეობის განვითარების პრობლემები”.

სემინარის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა, აკადემიკოსმა გ. ჯაფარიძემ, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტებმა გ. ნიკოლეიშვილმა და ე. შაფაქიძემ, აკადემიის მთავარმა სპეციალისტმა გ. მოსაშვილმა, კოორდინატორმა ქ. მჭედლიშვილმა, საუ-ის მეაბრეშუმეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომლებმა ნ. ბარამიძემ, ი. გუჯაბიძემ, ე. წოწკოლაურმა, აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებების სწავლულმა მდივანმა ა. გიორგაძემ.

სემინარზე მოსმენილი იქნა ნ. ბარამიძის ინფორმაცია იტალიის ქ. პადუაში 2013 წლის 7-12 აპრილს ჩატარებული **BACSA**-ს საერთაშორისო კონფერენციის შესახებ, სადაც სხვა საკითხებთან ერთად განხილული იყო საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში დამუშავებული “საქართველოში მეაბრეშუმეობის განვითარების კონცეფცია 2012-2025 წლებში” და რომელმაც აღნიშნულ კონფერენციაზე დიდი მოწონება დაიმსახურა.

სემინარმა მიზანშეწონილად ჩაითვა, რომ აკადემიასთან შეიქმნას ჯგუფი, რომელიც დაამუშავებს “საქართველოს მეაბრეშუმეობის აღდგენისა და განვითარების პროგრამას”; კონცეფციის შესახებ ინფორმაცია გაშუქდეს მასმედიის საშუალებებში; საჭიროა მეაბრეშუმეობის საკითხებზე და დარგის აღდგენა-განვითარებაზე აკადემიის ინიციატივით მოწვეული იქნეს მრგვალი მაგიდა, რომელსაც დარგის თვალსაჩინო მეცნიერებისა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლებთან ერთად დაესწრებიან რაიონების ხელმძღვანელები, ფერმერული მეურნეობების წარმომადგენლები, მეაბრეშუმეობით დაინტერესებული პირები, პრესა და ტელევიზია.

4.1.12. ღია კარის დღე “ლომთაგორა 2013 LOMTAGORA”

2013 წლის 15 ივნისს “ფირმა ლომთაგორას” (მარნეულის რაიონი) სასელექციო-სადემონსტრაციო ნაკვეთებზე ჩატარდა ღია კარის დღე, რომლის მიზანი იყო ხორბლის ახალი ჯიშების, სიმინდის ჰიბრიდების, გაუმჯობესებული აგროტექნოლოგიების და მარცვლის შენახვა-გადამუშავების დანადგარების დემონსტრირება. აღნიშნულ ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიამ, სელექციონერმა მეცნიერებმა, სპეციალისტებმა და ფერმერებმა.

ღია კარის დღის პრეზენტაცია გააკეთა “ფირმა ლომთაგორას” დამფუძნებელმა, აკად. დოქტორმა კახა ლაშხმა. აღნიშნული ფირმა ერთდერთი პროფესიული კერძო მეურნეობაა, სადაც ხორბლისა და სიმინდის ახალი ჯიშები გამოჰყავთ, საუკეთესოებს არჩევენ და სუპერ ელიტურ, ელიტურ და I-II თაობის სათესლე მასალას აწარმოებენ.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიიდან ღია კარის დღის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს აკადემიის პრეზიდენტმა აკადემიკოსმა გურამ ალექსიძემ, აკადემიკოსმა პეტრე ნასყიდაშვილმა და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტმა ელგუჯა შაფაქიძემ.

აკად. გ. ალექსიძე და აკად. პ. ნასყიდაშვილი ღია კარის დღის მონაწილეებთან.

აკად. გ. ალექსიძე და აკად. პ. ნასყიდაშვილი ხორბლის საცდელ ნაკვეთში

აკად. გ. ალექსიძე, აკად. პ. ნასყიდაშვილი და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრი შ. ფიფია ხორბლის საცდელ ნაკვეთში

აკად. პ. ნასყიდაშვილი და აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე ხორბლის საცდელ ნაკვეთში

4.1.13. მრგვალი მაგიდა „საქართველოს მთიანი ტყეების თანამედროვე მდგომარეობა და მისი გაუმჯობესების გზები“

2013 წლის 19 ივნისს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სხდომათა დარბაზში გაიმართა მრგვალი მაგიდა: „საქართველოს მთიანი ტყეების თანამედროვე მდგომარეობა და მისი გაუმჯობესების გზები“.

აღნიშნულ თემაზე ვრცელი მოხსენება გააკეთა აკადემიის ეროვნულმა კოორდინატორმა აკადემიკოსმა რევაზ ჩაგელიშილიმა. გაიმართა დისკუსია, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს აკადემიკოსებმა: გივი ჯაფარიძემ, ნაპოლეონ ქარქაშიძემ, გოგოლა მარგველაშილიმა, დამოუკიდებელმა ექსპერტმა, მეცნიერებათა დოქტორმა ლაშა დოლიძემ, აკადემიურმა დოქტორმა მერაბ მაჭავარიანმა, ნონა ლაბაძემ, მცენარეთა დამცველმა, აკადემიურმა დოქტორმა მანანა ჭყვიციანი. სატყეო განათლების შესახებ ისაუბრა სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფ. გია გაგოშიძემ.

მრგვალი მაგიდის მუშაობა შეაჯამა აკადემიის ეროვნულმა კოორდინატორმა, აკადემიკოსმა რევაზ ჩაგელიშილიმა. მან გამოთქვა მოსაზრება, რომ შემუშავდეს წინადადებები რეკომენდაციების სახით და მიეწოდოს საქართველოს მთავრობას.

4.1.14. პარლამენტარების სტუმრობა საქართველო სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში

2013 წლის 02 ივლისს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიას სამუშაო ვიზიტით სტუმრობდნენ ბატონი ზურაბ ტყემალაძე-საქართველოს პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე და ბატონი გიგლა აგულაშილი - საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე. სტუმრები დაინტერესდნენ აკადემიის აკადემიური საბჭოს საქმიანობით, აკადემიის სამუშაო გეგმებით, ჩატარებული ღონისძიებებით და აკადემიის სხვა საქმიანობით, რომელიც სოფლის მეურნეობის შემდგომ განვითარებას შეეხებოდა. სსმმ აკადემიის პრეზიდენტმა აკად. გ. ალექსიძემ და აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა აკად. გ. ჯაფარიძემ სტუმრებს გააცნეს აკადემიაში მომზადებული სოფლის მეურნეობის დარგების განვითარების კონცეფციები, ყველა ის საკითხი და ღონისძიებები, რასაც აკადემია ყოველდღიურად ატარებს სოფლის მეურნეობის მიმართულებით, განსაკუთრებით ფერემერების დახმარების კუთხით. სტუმრებმა გამოთქვეს სურვილი, რომ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორცაა სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია ან სოფლის მეურნეობის ცალკეული დარგების განვითარების კონცეფციები მოსმენილი იყოს დარგობრივი ეკონომიკის და ეკონომიკური პოლიტიკის და აგრარული კომიტეტების სხდომებზე, რათა ერთობლივად იქნეს მიღებული შესაბამისი გადაწყვეტილებები.

შენფედრის მონაწილეები: ზურაბ ტყემალაძე - საქართველოს პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე, გიგლა აგულაშვილი - საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარე, აკად. გურამ ალექსიძე - სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი, აკად. გივი ჯაფარიძე - სსმმ აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოს-მდივანი.

4.1.15. მრგვალი მაგიდა მცენარეთა დაცვის საკითხებზე

მიმდინარე წლის 19 ივლისს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში გაიმართა მრგვალი მაგიდა „მცენარეთა დაცვის საკითხებზე“. მასში მონაწილეობა მიიღეს მეცნიერებმა, შესაბამისი სამთავრობო სტრუქტურების წარმომადგენლებმა, მცენარეთა დაცვის საშუალებების მწარმოებელი ფირმების წარმომადგენლებმა, პრაქტიკოსმა ფერმერებმა. მრგვალი მაგიდის მუშაობას ხელმძღვანელობდა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე. დარგში არსებულ სიტუაციაზე, ჩატარებულ სამეცნიერო კვლევებზე და სამომავლო პერსპექტივებზე მოხსენება გააკეთა აკადემიურმა დოქტორმა შაქრო ყანჩაველმა. მცენარეთა დაცვის პრევენციულ და სხვა მნიშვნელოვან ღონისძიებებზე ისაუბრა სურსათის ეროვნული სააგენტოს ფიტოსანიტარიის დეპარტამენტის უფროსმა ზურაბ ლიპარტიამ, სურსათის ეროვნული სააგენტოს მცენარეთა კარანტინის სამმართველოს უფროსმა ოთარ სხვიტარიძემ. გაიმართა დისკუსია, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს: არჩილ სუპატაშვილმა - სატყეო ინსტიტუტი; ზურაბ ლოლაძემ - კომპანია „SYNGENTA“-ს წარმომადგენელი სამხრეთ კავკასიაში; დავით კაკაშვილმა - სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გორის საინფორმაციო-საკონსულტაციო ცენტრი; კარლო კიკორიამ - კომპანია „ბიოაგრო“; ავთანდილ მურვანიძემ - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; ლუიზა მიქაძემ - საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის რადიოლოგიისა და ეკოლოგიის ინსტიტუტი; ლალი წივილაშვილმა - საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტი; ესმა

ორჯონიკიძემ - საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტი; მზალო ლობჯანიძემ - საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი; თინათინ გოგიშვილმა - საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი; ნინო დათუიშვილმა - საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი; ნოდარ მინდაშვილმა - აგრო განვითარების ჯგუფი; ღია რეხვიაშვილმა - ბიოლოგიური დაცვის ცენტრის ლაბორატორიის გამგე; გიორგი ბარისაშვილმა - ბიოლოგიურ მეურნეობათა ასოციაცია „ელკანა“.

ასეთი შეხვედრების მნიშვნელობაზე და აუცილებლობაზე ყურადღება გაამახვილა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა აკადემიკოს-მდივანმა, აკადემიკოსმა გივი ჯაფარიძემ. მრგვალი მაგიდის მუშაობა შეაჯამა აკადემიის პრეზიდენტმა, აკადემიკოსმა გურამ ალექსიძემ. მან მიმართა მრგვალი მაგიდის მონაწილეებს წარმოადგინონ თავიანთი ხედვები მცენარეთა დაცვის დარგში განსახორციელებელი სამომავლო ღონისძიებების შესახებ, რომელთა საფუძველზეც შემუშავებული იქნება შესაბამისი რეკომენდაციები.

მრგვალი მაგიდა მცენარეთა დაცვის საკითხებზე; მრგვალი მაგიდის ხელმძღვანელი აკად. გურამ ალექსიძე.

4.1.16. მრგვალი მაგიდა

თემაზე: „სუბტროპიკული კულტურების განვითარების პრობლემები საქართველოში“

2013 წლის 26 ივლისს, საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის, სუბტროპიკული კულტურების და ჩაის მრეწველობის ს/კ ინსტიტუტში (ოზურგეთის რ-ნი, დაბა ანასეული) საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ინიციატივით გაიმართა მრგვალი მაგიდა, რომელიც მიექდგნა სუბტროპიკული კულტურების განვითარების პრობლემებს საქართველოში.

სიტყვით გამოვიდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ჩაისა და ციტრუსების მიმართულების ეროვნული კოორდინატორი აკადემიკოსი ვ. ცანავა, რომელმაც მოკლედ მიმოიხილა მეციტრუსეობის მდგომარეობა და პერსპექტივები, მეცნიერების როლი ამ მიმართულებით; ისაუბრა ფერმერებთან მჭიდრო ურთიერთობის აუცილებლობაზე და დააყენა საკითხი, რომ მეციტრუსეობაში განსაკუთრებული

ყურადღება უნდა მიექცეს ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოებას, რომელიც უნდა შეესაბამებოდეს ევროსტანდარტებს.

დისკუსიაში მონაწილეობა მიიღეს მეცნიერ-თანამშრომელებმა: ა. ნიკოლაიშვილმა, ვ. გოლიაძემ, ი. მამულაშვილმა, ც. ქაშაკაშვილმა, ფერმერებმა: ა. ბოლქვაძემ, ო. ბარამიძემ, ბიზნესმენმა დ. სიხარულიძემ, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო-საკონსულტაციო სამსახურის უფროსის მოადგილემ გ. იობიშვილმა და სხვა დაინტერესებულმა პირებმა.

მრგვალი მაგიდის მონაწილეებმა ისაუბრეს ყველა იმ პრობლემურ საკითხებზე, რომელიც ხელს უშლის ფერმერებს ციტრუსების მოვლა-მოყვანა-გასაღებაში; გამოითქვა სურვილი, რომ საჭიროა მეცნიერების დიდი ძალისხმევა ამ კრიტიკული მდგომარეობიდან გამოსვლისათვის, უნდა გაიზარდოს მათი როლი ახალი ჯიშების გამოყვანის საქმეში და ა.შ. უფრო უნდა გააქტიურდეს მუნიციპალიტეტის დახმარების ღონისძიებებიც, განსაკუთრებით საბანკო საქმეში.

შეხვედრის მონაწილეების ერთსულოვანი აზრია მსგავსი შეხვედრების მოწყობა და კონკრეტულ საკითხებზე შედეგების დემონსტრირება.

მრგვალი მაგიდა ანასეულში. მას ხელმძღვანელობს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ჩაისა და ციტრუსების მიმართულების ეროვნული კოორდინატორი აკადემიკოსი ვ. ცანავა.

4.1.17. სემინარი

“საქართველოს მეცხოველეობის სექტორის განვითარების შესახებ”

2013 წლის 15 აგვისტოს სასტუმრო **Betsy's** -ში (თბილისი, მაყაშვილის ქ. 23) საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიისა და CARE საქრთაშორისო კავკასიაში ორგანიზებით გაიმართა სემინარი, რომლის მუშაობაშიც მონაწილეობდნენ საქართველოს პარლამენტის აგრარული კომიტეტის წევრები, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიისა და CARE

საერთაშორისო კავკასიაში წარმომადგენლები, აგრარული უნივერსიტეტის პროფესორები, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.

სემინარი შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარემ გიგლა აგულაშვილმა. სემინარის მონაწილეებს მისასალმებელი სიტყვით მიმართა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტმა, აკადემიკოსმა გურამ ალექსიძემ.

მოსმენილი იქნა შემდეგი მოხსენებები:

1. საქართველოს მეცხოველეობის (მრკ) განვითარების სტრატეგია. მომხს. პროფ. ლევან თორთლაძე;
2. თბილისის რძით მომარაგების გეგმა. მომხს. აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი;
3. მეცხოველეობის სექტორში საკრედიტო პოლიტიკის შესახებ. მომხს. აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი;
4. სამომშენებლო საქმე. მომხს. პროფ. როლანდ მიტინაშვილი;
5. ხელოვნური განაყოფიერება. მომხს. აკად. დოქტ. გიორგი ხატიაშვილი;
6. საკვებწარმოება. მომხს. აკადემიკოსი გოგოთურ აგლაძე.

აღნიშნულ საკითხებზე გაიმართა დისკუსია. მასში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარემ გიგლა აგულაშვილმა, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა, აკადემიკოსმა გივი ჯაფარიძემ, საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის აპარატის უფროსმა ივერი ახალბედაშვილმა, აკადემიკოსმა ზურაბ ცქიტიშვილმა, აკადემიკოსმა ჯემალ გუგუშვილმა, აკადემიკოსმა გოგოთურ აგლაძემ, პროფ. გივი ბასილაძემ, აკად. დოქტ. ელიოზ ხაჭაპურიძემ, ნოდარ ხოხაშვილმა და შოთა გონგლაძემ (სოფლის მეურნეობის სამინისტრო), აკად. დოქტ. დავით ცომაიამ, ბუბა ჯაფარლიმ და გიორგი ღლონტმა (CARE საერთაშორისო კავკასიაში).

სემინარის მუშაობა შეაჯამა საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარემ გიგლა აგულაშვილმა.

4.1.18. მრგვალი მაგიდა

„ საქართველოს მეცხოველეობის განვითარების სტრატეგია“

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება - აკადემიკოს მდივანი ზურაბ ცქიტიშვილი, სწავლული მდივანი აკად. დოქტორი ანატოლი გიორგაძე.

აღინიშნა, რომ სტრატეგიაზე მუშაობა დიდი ხანია მიმდინარეობს და შესაბამისი განხილვების შემდეგ მან მიიღო საბოლოო სახე. სტრატეგიის მნიშვნელობაზე ისაუბრა აკადემიკოსმა ზურაბ ცქიტიშვილმა. მისი შექმნის აუცილებლობაზე ყურადღება გაამახვილა აკადემიკოსმა ნოდარ ჭითანავამ. ამის შემდეგ სტრატეგიის შექმნაში მონაწილე მეცნიერებს საშუალება მიეცათ თითოეულს წარმოედგინა თავისი დარგი.

შესავალი-მეცხოველეობის სექტორის მნიშვნელობა - აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი;

მეძროხეობა - პროფ. ლევან თორთლაძე;

სანაშენე საქმე - პროფ. როლანდ მიტინაშვილი;

ხელოვნური განაყოფიერება - აკად.დოქტორი გიორგი ხატიამილი;
 მეცხვარეობა - აკად. დოქტორი გივი ბედელური;
 მელორეობა - მეცნ. დოქტორი გიორგი ბოჭორიშვილი;
 მეფრინველეობა - აკად. დოქტორი თენგიზ ფირცხალაიშვილი; აკად. დოქტორი ანატოლი გიორგაძე;
 მებოცვრეობა - აკადემიკოსი ჯემალ გუგუშვილი;
 მეცხენეობა - მეცნ. დოქტორი ანზორ ჩუბინიძე;
 მეფუტკრეობა - მეცნ. დოქტორი გიორგი მაძღარაშვილი;
 ვეტერინარია - აკადემიკოსი თენგიზ ყურაშვილი;
 საკვებწარმოება - აკადემიკოსი გოგოთურ აგლაძე; პროფ. სოსო სარჯველაძე;
 ხორცის გადამამუშავებელი საწარმოები - პროფ. გიული გოგოლი;
 რძის გადამამუშავება - აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი;
 სასოფლო-სამეურნეო განათლება - მეცნ. დოქტორი გივი ბასილაძე;
 შეხვედრა შეაჯამა აკადემიკოსმა ზურაბ ცქიტიშვილმა და აკადემიკოსმა ნოდარ ჭითანავამ. გამოითქვა მოსაზრება სტრატეგიის ფართო განხილვისა აკადემიის წევრების, მთავრობისა და საზოგადოების წარმომადგენლების მონაწილეობით.

4.2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის თანამშრომლობის მემორანდუმები

4.2.1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატისა და საქართველოს პროფესიული განათლების ფონდის თანამშრომლობის მემორანდუმი

სოფლის მეურნეობის დარგებში პროფესიული განათლების გაუმჯობესებისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის ღონისძიებათა თაობაზე

მემორანდუმის მხარეები - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია (შემდგომში აკადემია), საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა (შემდგომში პალატა) და საქართველოს პროფესიული განათლების ფონდი (შემდგომში ფონდი) აღიარებენ რა პროფესიული მომზადება-გადამზადების სისტემის მოდერნიზაციისა და პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის აუცილებლობას, როგორც აგრარული დარგის ინტენსიური განვითარებისა და მოსახლეობის დასაქმების პირობას, ამ საკითხებში თანამშრომლობის მიზნით თანხმდებიან შემდეგზე:

I. მიზნები

- 1.1. აკადემიის, პალატისა და ფონდის ძალისხმევითა გაერთიანება სოფლის მეურნეობისათვის კვალიფიციური კადრების პროფესიული მომზადება-გადამზადების ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად და ოპტიმალურად დაბალანსებული პრაქტიკული რეკომენდაციების შემუშავება.
- 1.2. მრავალსახოვანი პროფესიული მომზადება-გადამზადების მობილური სისტემის ფორმირების ხელშეწყობა, მოდულის ტიპის ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბება მინი სასწავლო წარმოებითა და საკონსულტაციო პუნქტებით. შრომის ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად ცხოვრების განმავლობაში სწავლის () პრაქტიკის გამოყენება, მეთოდური უზრუნველყოფა და მონიტორინგი.

- 1.3. ერთობლივი პროექტების შემუშავება და მათ სარეალიზაციოდ დონორი და პარტნიორი ორგანიზაციების კოორდინირებულად მოძიება და მათთან საქმიანი კონტაქტების დამყარება.
- 1.4. ინოვაციური, მ.შ. განახლებადი ენერგეტიკული ტექნოლოგიების გავრცელების ხელშეწყობა სოფლის მეურნეობაში, ამისათვის საჭირო სპეციალისტების მიზნობრივად მომზადების ორგანიზება.
- 1.5. წარმოების თანამედროვე ტექნოლოგიების და შრომის ბაზრის მოთხოვნათა გათვალისწინებით აგრარულ დარგში პროფესიული განათლების სახელმწიფო სტანდარტების დამუშავებასა და მათ სრულყოფაში მონაწილეობა.

II. თანამშრომლობის სფეროები და ფორმები

- 2.1. პროფესიული ცოდნისა და უნარების შექმნის თანამედროვე მეთოდების გავრცელება, საზღვარგარეთ არსებული გამოცდილების გაზიარებით ხელმისაწვდომი, მობილური და შრომის ბაზარზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო სივრცის ფორმირების ხელშეწყობა.
- 2.2. სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის პირველადი წარმოების და გადამუშავების საწარმოების პერსონალისა და ფერმერთა ადგილზე მომზადებაში დახმარების აღმოჩენის მიზნით ტრენინგებისა და კონსულტაციების ჩატარება, სწავლების პროგრამული და მეთოდური უზრუნველყოფა, თემატური დისკუსიების ორგანიზება.
- 2.3. სოფლის მეურნეობის ახალი ტექნოლოგიების განვითარების მიზნით სტაჟირებისა და გადამზადების საერთაშორისო გაცვლით პროგრამებში ჩართვა, კონფერენციების და სასწავლო-საწარმოო ვიზიტების პრაქტიკის გამოყენება.
- 2.4. არაფორმალური პროფესიული განათლების სრულყოფა, საგანმანათლებლო და საკონსულტაციო კერების მოქმედ საწარმოებთან და ფერმერულ მეურნეობებთან ინტეგრაცია.
- 2.5. მაღალმთიანი რეგიონებისათვის მოძრავი სასწავლო-საკონსულტაციო პუნქტების ორგანიზება, აღნიშნული პრაქტიკის მეთოდური და პროგრამული უზრუნველყოფა.
- 2.6. ახალგაზრდობის, უფროსკლასელთა და სკოლადამთავრებულთა პროფორიენტაციის ამოცანიდან გამომდინარე, რეგიონებში მათთვის მასტერ-კლასების ჩატარება, წარმატებულ ფერმერებთან და ბიზნესმენებთან შეხვედრების ორგანიზება, მიზნობრივი კონკურსებისა და შოუ-სადამოების მოწყობა, უფასო სწავლებისა და სხვა მომსახურების მოპოვების გათამაშება და ა. შ.
- 2.7. დასახული პროგრამების რეალიზაციისათვის ექსპერტთა და სპეციალისტთა თემატური ჯგუფების შექმნა, სხვადასხვა მიმართულებით მიზნობრივი პროექტების, ბიზნეს გეგმების შემუშავება, საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციებისთვის და საქართველოში მოქმედი სოფლის მეურნეობის განვითარების ფონდისთვის შეთავაზება, განხორციელების ერთობლივი ანალიზი და შეფასება.
- 2.8. სოფლის მეურნეობისათვის კვალიფიციური კადრების მომზადების საკითხებთან დაკავშირებით ღონისძიებათა გეგმის შემუშავება და სხვა დაწესებულებებთან საქმიანი კონტაქტების დამყარება.
- 2.9. პროფესიული სწავლების მასწავლებელთათვის წარმოების ახალი ტექნოლოგიების თაობაზე ინფორმაციის მიწოდება, მათი გადამზადებისათვის სათანადო პირობების უზრუნველყოფა.

III. დასკვნითი დებულებები

- 3.1. მხარეებს უფლება აქვთ გამოვიდნენ მემორანდუმიდან ერთობლივი პროექტის დასრულების შემდეგ, რისთვისაც აუცილებელია სათანადო წერილობითი შეტყობინება.

3.2. მხარეთა შეთანხმებით შესაძლებელია მემორანდუმში ცვლილებების შეტანა, რაც ფორმდება ოქმით, რომელიც წარმოადგენს მემორანდუმის ნაწილს.

3.3. მემორანდუმი ძალაში შედის ხელმოწერის თარიღიდან. მემორანდუმი შედგენილია 2013 წლის ივლისში, სამ (3) ეგზემპლარად და გადაეცა მხარეებს.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი**

გურამ ალექსიძე

**საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო
პალატის პრეზიდენტი**

კახა ბაინდურაშვილი

**საქართველოს პროფესიული განათლების
ფონდის გამგეობის თავმჯდომარე**

ალექსანდრე ეჯიბაძე

4.2.2. მემორანდუმი თანამშრომლობის შესახებ

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა
და სამეცნიერო-საინფორმაციო ჟურნალს “ახალი აგრარული საქართველო” შორის**

აგრარული მეცნიერების, ინოვაციების და მოწინავე ტექნოლოგიების სფეროში თანამშრომლობის შემდგომი გააქტიურების და პროპაგანდის მიზნით საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია (შემდგომში „აკადემია“) და სამეცნიერო-საინფორმაციო ჟურნალის „ახალი აგრარული საქართველო“ რედაქცია შეთანხმდნენ შემდგომ:

მუხლი 1.

აკადემიასა და ჟურნალს “ახალი აგრარულ საქართველო“-ს შორის თანამშრომლობა დაეფუძნება მეცნიერების, განათლების და ჟურნალისტიკის სისტემაზე ურთიერთ საინტერესო სფეროებს. აღნიშნული თანამშრომლობა განხორციელდება საერთო ინტერესებისა და თანაბარი ურთიერთობის საფუძველზე.

მუხლი 2.

- 1. ხელი შეუწყონ ინფორმაციის შემდგომ პოპულარიზაციას და გაზიარებას აგრარულ სფეროში;
- 2. ერთობლივად ჩაატარონ შეხვედრები, სემინარები, მრგვალი მაგიდა და კონფერენციები აგრარული მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების საკითხებზე;

3. გაატარონ ღონისძიებები შესაბამის საერთაშორისო სტრუქტურებსა და ორგანიზაციებში თანამშრომლობის და კომპეტენტური მასალების მოპოვების საქმეში;
4. გაატარონ ღონისძიებები შესაბამის საერთაშორისო სტრუქტურებსა და ორგანიზაციებში თანამშრომლობის და კომპეტენტური მასალების მოპოვების საქმეში;
5. შეიმუშაონ ერთობლივი ღონისძიებები ახალგაზრდა ფერმერებთან და მენეჯერთა მომზადებისათვის;
6. შეიმუშაონ ღონისძიებები ურთიერთსაინტერესო პროექტების და პროგრამების მომზადებისათვის და მიიღონ ერთობლივი მონაწილეობა მათ შესრულებაში;
7. ხელი შეუწყონ აგრარულ სფეროში პროექტებისა და პროგრამების რეკლამირებას და შემდგომში მათი დანერგვის საკითხების მიმდინარეობას.

მუხლი 3.

აკადემიამ და ჟურნალის რედაქციამ შეთანხმების საფუძველზე ხელი უნდა შეუწყონ აგრარული სფეროს პრობლემებზე ინფორმაციის შეგროვებას და შეთანხმების შემთხვევაში მათ გამოქვეყნებას.

მუხლი 4.

მხარეებს უფლება აქვთ მემორანდუმის ტექსტში შეიტანონ ცვლილებები და დამატებები. ცვლილებები და დამატებები ძალაში შევა შესაბამისი ოქმის ხელმოწერის შემდეგ.

მუხლი 5.

ხელშეკრულება ძალაშია, აკადემიკოსი ხელის მოწერიდან 5 (ხუთი) წლის განმავლობაში. თუ ხელშეკრულების ვადის გასვლამდე 3 (სამი) თვით ადრე ერთ-ერთი მხარე არ შეატყობინებს მეორე მხარეს ხელშეკრულების მოქმედების შეწყვეტის შესახებ, ხელშეკრულება ითვლება გაგრძელებულად.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემიის სახელით პრეზიდენტი, აკადემიკოსი**

გურამ ალექსიძე

**ჟურნალის “ახალი აგრარული საქართველო”
სახელით მთავარი რედაქტორი**

შოთა მაჭარაშვილი

ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმს ხელს აწერენ სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გურამ ალექსიძე და ჟურნალის “ახალი აგრარული საქართველო” მთავარი რედაქტორი შოთა მაჭარაშვილი.

4.2.3. მემორანდუმი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი

თბილისი

25 ოქტომბერი 2013 წელი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია (შემდგომში “აკადემია”) წარმოდგენილი პრეზიდენტის გურამ ალექსიძის მიერ და ა(ა)იპ საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი (შემდგომში “უნივერსიტეტი”) წარმოდგენილი რექტორის ლაშა გოცირიძის მიერ, მეცნიერებასა და განათლების სფეროში საერთო ინტერესების გათვალისწინებით და ურთიერთკავშირების განვითარების მიზნით თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1. მემორანდუმის საგანი

1. აკადემიას და უნივერსიტეტს შორის თანამშრომლობა მეცნიერებისა და განათლების სფეროებში.
2. აღნიშნული თანამშრომლობა განხორციელდება საერთო ინტერესებისა და თანაბარი ურთიერთობათა საფუძველზე.

მუხლი 2. მხარეთა უფლებები და ვალდებულებები

1. მეცნიერებისა და პროფესორ-მასწავლებელთა ურთიერთდახმარება აგრარული სფეროს აქტუალური პრობლემების გადაწყვეტაში, სპეციალისტთა კვალიფიკაციის ამაღლებაში და სხვა.
2. ტრენინგებისა და სემინარების ჩატარება ახალგაზრდა მეცნიერების, მაგისტრანტებისა და დოქტორანტებისათვის.
3. გამოცდილების გაზიარება თანამედროვე მეთოდების, სამეცნიერო მიღწევებისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების სფეროში.
4. ერთობლივი სამეცნიერო სიმპოზიუმის, კონფერენციებისა და სემინარების ორგანიზება.
5. მხარეების ერთობლივი მონაწილეობა პროექტებსა და პროგრამებში.
6. პროფესორ-მასწავლებელთა და ახალგაზრდა მეცნიერთა საზღვარგარეთის მოწინავე სამეცნიერო და სასწავლო დაწესებულებებში მივლინების ხელშეწყობა.
7. დამუშავებული პროექტებისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების რეკლამირება მასობრივი საინფორმაციო საშუალებების გამოყენებით.
8. აგრარულ სფეროში აქტუალური პრობლემების გადაწყვეტისათვის ერთობლივი შემოქმედებითი ჯგუფების ჩამოყალიბება და მათი მუშაობის ორგანიზება.

მუხლი 3. ზოგადი დებულებანი

მემორანდუმში ცვლილებები და დამატებები შეიძლება შეტანილ იქნეს ორივე მხარის წერილობითი თანხმობის საფუძველზე.

მუხლი 4. ფორს-მაჟორი

1. მემორანდუმის პირობების ან რომელიმე მათგანის მოქმედების შეჩერება ფორს-მაჟორული გარემოებების დადგომის გამო არ იქნება განხილული როგორც ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობა ან დარღვევა.
2. ამ მუხლის მიზნებისათვის “ფორს-მაჟორი” ნიშნავს მხარეებისათვის გადაულახავ და მათი კონტროლისაგან დამოუკიდებელ გარემოებებს, რომლებიც არ არის დაკავშირებული მემორანდუმის მხარეთა შეცდომებსა და დაუდევრობასთან, რომლებსაც გააჩნია წინასწარ გაუთვალისწინებელი ხასიათი. ასეთი გარემოება შეიძლება გამოწვეული იქნას ომით ან სტიქიური მოვლენებით, ეპიდემიით, კარანტინით და ემბარგოს დაწესებით, საბიუჯეტო ასიგნების მკვეთრი შემცირებით და სხვ.
3. ფორს-მაჟორული გარემოებების დადგომის შემთხვევაში მემორანდუმის დამდებმა მხარემ, რომლისთვისაც შეუძლებელი ხდება ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება, დაუყონებლივ უნდა გაუგზავნოს მეორე მხარეს წერილობითი შეტყობინება ასეთი გარემოებების და მათი გამომწვევი მიზეზების შესახებ. თუ შეტყობინების გამგზავნი მხარე არ მიიღებს მეორე მხარისაგან წერილობით პასუხს, იგი თავისი შეხედულებისამებრ, მიზანშეწონილობისა და შესაძლებლობის მიხედვით

აგრძელებს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას და ცდილობს გამონახოს ვალდებულებების შესრულების ისეთი ალტერნატიული ხერხები, რომლებიც დამოკიდებული იქნება ფორს-მაჟორული გარემოებების ზეგავლენისაგან.

მუხლი 5. დავის გადაწყვეტის წესი

1. მხარეთა შორის წარმოჭრილი ნებისმიერი დავა წყდება ურთიერთშეთანხმებით. შეთანხმების მიუღწევლობის შემთხვევაში დავა გადაწყდება საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით.
2. წინამდებარე მემორანდუმი შედგენილია ქართულ ენაზე თანაბარი იურიდიული ძალის ორ ეგზემპლარად და ინახება მხარეებთან.
- 3.

მუხლი 6. მემორანდუმის მოქმედების ვადა

წინამდებარე მემორანდუმი ძალაშია ხელმოწერის დღიდან და მოქმედებს 5 წლის ვადით. ვადის გასვლამდე რომელიმე მხარის მიერ ამ მემორანდუმის შეწყვეტის შესახებ წერილობითი მოთხოვნის არარსებობის შემთხვევაში, მემორანდუმი ავტომატურად გრძელდება ერთი წლის ვადით.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის
პრეზიდენტი
აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე

ა(ა)იპ საქართველოს აგრარული
უნივერსიტეტის რექტორი
ლაშა გოცირიძე

4.2.4. მემორანდუმი

თანამშრომლობის შესახებ

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შორის

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია (შემდგომში “აკადემია”) წარმოდგენილი პრეზიდენტის გურამ ალექსიძის მიერ და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (შემდგომში “სამინისტრო”) წარმოდგენილი მინისტრის ზაურ ფუტყარაძის მიერ, აგრარულ მეცნიერებასა და განათლების სფეროში საერთო ინტერესების გათვალისწინებით და ურთიერთკავშირების განვითარების მიზნით, თანხმდებიან შემდეგ ზე:

მუხლი 1. მემორანდუმის საგანი

1. მემორანდუმის საგანია აკადემიასა და სამინისტროს შორის თანამშრომლობა მეცნიერებისა და განათლების სფეროში;

2. აღნიშნული თანამშრომლობა განხორციელდება საერთო ინტერესების და თანაბარი ურთიერთობების საფუძველზე.

მუხლი 2. მხარეთა უფლებები და ვალდებულებები

აკადემიამ და სამინისტრომ მეცნიერებასა და პრაქტიკულ ღონისძიებებში ურთიერთ თანამშრომლობის საფუძველზე გაატაროს ღონისძიებები შემდეგი მიმართულებით:

1. სასოფლო-სამეურნეო გაერთიანებების (კოოპერატივების) ჩამოყალიბებისა და შემდგომი ფუნქციონირების ხელშემწყობი ღონისძიებების შემუშავება.
2. აჭარაში სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დარგობრივი სტრუქტურების ოპტიმიზაცია, ბუნებრივ-კლიმატური, რელიეფური, ზონალური და გეოგრაფიული გარემოებების გათვალისწინებით. ცალკეული დარგების გაადგილების სარეკომენდაციო სქემების შემუშავება.
3. მეციტრუსეობის დარგში თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით მოსავლიანობისა და ხარისხის ამაღლების პრობლემების გადაჭრის რეკომენდაციების დამუშავება.
4. მეციტრუსეობის დარგში ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლების, აგრეთვე დაავადება-მაწვებლებთან ბრძოლის თანამედროვე მეთოდების ეფექტური აგრო-ტექნოლოგიების დანერგვის პრიორიტეტების ჩამოყალიბება.
5. მეჩაიეობის დარგში რეაბილიტაცია-განვითარების კონცეპტუალური განვითარების სრულყოფა არსებული რეალობების გათვალისწინებით. მეჩაიეობის პროდუქციის წარმოების ტექნოლოგიური უზრუნველყოფის, ასორტიმენტისა და ნომენკლატურის გაფართოების პროგრამული მიდგომების ჩამოყალიბება.
6. აჭარაში საღვინე და სუფრის ყურძნის ჯიშების გავრცელების, ღვინისა და უალკოჰოლო სასმელების წარმოების პერსპექტივების განსაზღვრა, ოპტიმალური საწარმოო მაჩვენებლების დადგენა.
7. მეცხოველეობის და მიწათმოქმედების დარგების განვითარებისათვის ალპური ზონის ეფექტური გამოყენების რეკომენდაციების შემუშავება.
8. აჭარის წყლის რესურსების რაციონალური ათვისების, სატბორე მეურნეობის ქსელის შექმნისა და თევზის წარმოება-გადამუშავებისათვის პროგრამული მიდგომების ჩამოყალიბება.
9. სასოფლო-სამეურნეო დარგების განვითარებისა და გარემოს დაცვითი პროგრამების შემუშავებასა და განხორციელებაში მონიტორინგული კვლევების ჩატარება.

10. სოფლის მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაჭრაში აგრობიზნესის როლის ამაღლების პრიორიტეტული მიმართულებების ჩამოყალიბება, პროგნოზული შეფასებების მომზადება;
11. აჭარის რეგიონში აგრობიზნესის დარგობრივი მრავალფეროვნების განვითარების მდგომარეობის რეალური პოტენციალის გათვალისწინებით მეცნიერული კვლევების გაფართოების, საჭირო კადრების მომზადების პროგრამების შემუშავება.
12. სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგებში მაღალ მეცნიერულ დონეზე დასაბუთებული პროგრამებისა და პროექტების შემუშავება ქვეყნის ბიუჯეტის, შიგა და გარე ინვესტიციების, სხვადასხვა წყაროების რესურსების ფართოდ მოზიდვისათვის.
13. აჭარის რეგიონში აგრობიზნესის განვითარების რესურსების შეფასება და რეკლამირება მათი გამოყენების გაფართოებისათვის სხვადასხვა გეოგრაფიულ სივრცეში.
14. აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ განხორციელებული პროექტებისა და პროგრამების შესახებ და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიას შორის ინფორმაციული მასალების გაცვლა შემდგომში გადაწყვეტილებათა მიღების მომზადებისათვის.

მუხლი 3. ზოგადი დებულებანი

მემორანდუმში ცვლილებები და დამატებები შეტანილი იქნეს ორივე მხარის წერილობითი თანხმობის საფუძველზე.

მუხლი 4. მემორანდუმის მოქმედების ვადა.

წინამდებარე მემორანდუმი ძალაშია ხელმოწერის დღიდან და მოქმედებს 5 წლის ვადით. ვადის გასვლამდე რომელიმე მხარის მიერ ამ მემორანდუმის შეწყვეტის შესახებ წერილობითი მოთხოვნის არ არსებობის შემთხვევაში, მემორანდუმი ავტომატურად გრძელდება ერთი წლის ვადით.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი**

აკად. გურამ ალექსიძე

**აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის
სოფლის მეურნეობის მინისტრი**

ზაურ ფუტყარაძე

**4.2.5. მემორანდუმი თანამშრომლობის შესახებ
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მცენიერებათა აკადემია
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი**

თბილისი-ქუთაისი

28 ნოემბერი 2013 წელი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მცენიერებათა აკადემია (შემდგომში “აკადემია”) წარმოდგენილი პრეზიდენტის გურამ ალექსიძის მიერ და აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (შემდგომში “უნივერსიტეტი”) წარმოდგენილი რექტორის გიორგი ღავთაძის მიერ, მცენიერებასა და განათლების სფეროში საერთო ინტერესების გათვალისწინებით და ურთიერთკავშირების განვითარების მიზნით თანხმდებიან შემდეგ ზე:

მუხლი 1. მემორანდუმის საგანი

1. აკადემიას და უნივერსიტეტს შორის თანამშრომლობა მცენიერებისა და განათლების სფეროებში.
2. აღნიშნული თანამშრომლობა განხორციელდება საერთო ინტერესებისა და თანაბარი ურთიერთობათა საფუძველზე.

მუხლი 2. მხარეთა უფლებები და ვალდებულებები

1. მცენიერებისა და პროფესორ-მასწავლებელთა ურთიერთდახმარება აგრარული სფეროს აქტუალური პრობლემების გადაწყვეტაში, სპეციალისტთა კვალიფიკაციის ამაღლებაში და სხვა.
2. ტრენინგებისა და სემინარების ჩატარება ახალგაზრდა მცენიერების, მაგისტრანტებისა და დოქტორანტებისათვის.
3. გამოცდილების გაზიარება აგრარული მიმართულებების თანამედროვე მეთოდების, სამეცნიერო მიღწევებისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების სფეროში.
4. ერთობლივი სამეცნიერო სიმპოზიუმის, კონფერენციებისა და სემინარების ორგანიზება.
5. მხარეების ერთობლივი მონაწილეობა აგრარული მიმართულების პროექტებსა და პროგრამებში.
6. პროფესორ-მასწავლებელთა და ახალგაზრდა მცენიერთა საზღვარგარეთის მოწინავე სამეცნიერო და სასწავლო დაწესებულებებში მივლინების ხელშეწყობა.
7. დამუშავებული პროექტებისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების რეკლამირება მასობრივი საინფორმაციო საშუალებების გამოყენებით.
8. აგრარულ სფეროში აქტუალური პრობლემების გადაწყვეტისათვის ერთობლივი შემოქმედებითი ჯგუფების ჩამოყალიბება და მათი მუშაობის ორგანიზება.

მუხლი 3. ზოგადი დებულებანი

მემორანდუმში ცვლილებები და დამატებები შეიძლება შეტანილ იქნეს ორივე მხარის წერილობითი თანხმობის საფუძველზე.

მუხლი 4. ფორს-მაჟორი

1. მემორანდუმის პირობების ან რომელიმე მათგანის მოქმედების შეჩერება ფორს-მაჟორული გარემოებების დადგომის გამო არ იქნება განხილული როგორც ხელშეკრულების პირობების შეუსრულებლობა ან დარღვევა.
2. ამ მუხლის მიზნებისათვის “ფორს-მაჟორი” ნიშნავს მხარეებისათვის გადაუღალაზრებელ და მათი კონტროლისაგან დამოუკიდებელ გარემოებებს, რომლებიც არ არის დაკავშირებული მემორანდუმის მხარეთა შეცდომებთან და დაუდევრობასთან, რომლებსაც გააჩნია წინასწარ გაუთვალისწინებელი ხასიათი. ასეთი გარემოება შეიძლება გამოწვეული იქნას ომით ან სტიქიური მოვლენებით, ეპიდემიით, კარანტინით და ემბარგოს დაწესებით, საბიუჯეტო ასიგნების მკვეთრი შემცირებით და სხვ.
3. ფორს-მაჟორული გარემოებების დადგომის შემთხვევაში მემორანდუმის დამდებმა მხარემ, რომლისთვისაც შეუძლებელი ხდება ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება, დაუყონებლივ უნდა გაუგზავნოს მეორე მხარეს წერილობითი შეტყობინება ასეთი გარემოებების და მათი გამომწვევი მიზეზების შესახებ. თუ შეტყობინების გამგზავნი მხარე არ მიიღებს მეორე მხარისაგან წერილობით პასუხს, იგი თავისი შეხედულებისამებრ, მიზანშეწონილობისა და შესაძლებლობის მიხედვით აგრძელებს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას და ცდილობს გამონახოს ვალდებულებების შესრულების ისეთი ალტერნატიული ხერხები, რომლებიც დამოკიდებული იქნება ფორს-მაჟორული გარემოებების ზეგავლენისაგან.

მუხლი 5. დავის გადაწყვეტის წესი

1. მხარეთა შორის წარმოჭრილი ნებისმიერი დავა წყდება ურთიერთშეთანხმებით. შეთანხმების მიუღწევლობის შემთხვევაში დავა გადაწყდება საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით.
2. წინამდებარე მემორანდუმი შედგენილია ქართულ ენაზე თანაბარი იურიდიული ძალის ორ ეგზემპლარად და ინახება მხარეებთან.

მუხლი 6. მემორანდუმის მოქმედების ვადა

წინამდებარე მემორანდუმი ძალაშია ხელმოწერის დღიდან და მოქმედებს 5 (ხუთი) წლის ვადით. ვადის გასვლამდე რომელიმე მხარის მიერ ამ მემორანდუმის შეწყვეტის შესახებ წერილობითი მოთხოვნის არარსებობის შემთხვევაში, მემორანდუმი ავტომატურად გრძელდება ერთი წლის ვადით.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის
პრეზიდენტი

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის რექტორი

აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე

სრული პროფ. გიორგი ღავთაძე

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტს შორის თანამშრომლობის მემორანდუმს ხელს აწერენ სსმმ აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გურამ ალექსიძე და აწსუ-ს რექტორი, სრ. პროფესორი გიორგი ღაფთაძე.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტს შორის თანამშრომლობის მემორანდუმის ხელის მოწერის პროცედურა.

ДОГОВОР о творческом сотрудничестве

«03» октября 2013 г.

г. Винница, г. Тбилиси

Винницкий национальный аграрный университет в лице президента, профессора Калетника Григория Николаевича с одной стороны и Академия сельскохозяйственных наук Грузии в лице Президента Алексидзе Гурама Николаевича, с другой стороны, именуемые в дальнейшем «Стороны», заключили настоящий договор взаимного сотрудничества о нижеследующем:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРА.

1.1. Предметом настоящего договора является организация и проведение совместной научно-исследовательской, научно-методической, научно-педагогической деятельности по проблемам, представляющим взаимный интерес сторон:

- организация сотрудничества в подготовке научно-педагогических кадров и специалистов высшего профессионального образования;
- использование кадрового потенциала договаривающихся сторон в организации и проведении совместной научно-исследовательской деятельности;
- научно-методическое и научно-практическое сотрудничество;
- участие в проведении совместных научно-технических мероприятий различного уровня (симпозиумах, форумах, конференциях, чтениях, семинарах и пр.);
- проведение совместной опытно-экспериментальной, деятельности.

1.2. Академия сельскохозяйственных наук Грузии обязуется:

- предоставлять базу для проведения совместных научных исследований, лекций, семинаров, конференций;
- выполнять необходимые опытно-конструкторские, поисковые и экспериментальные работы;
- предоставлять право сотрудникам партнера публиковать результаты исследований в своих плановых изданиях совместных публикациях;
- принимать участие в изучении влияния разработанных кормовых добавок на продуктивность, качество и безопасность продукции сельскохозяйственных животных.

Для оперативного решения вопросов относительно реализации данного договора назначить ответственных лиц:

ВНАУ:

- Скоромная Оксана Ивановна, кандидат сельскохозяйственных наук, доцент, декан факультета Технологии производства переработки продукции животноводства;

- Кучерявый Виталий Петрович, профессор кафедры разведения сельскохозяйственных животных, доктор сельскохозяйственных наук, профессор. Мобильный телефон: +38 098 240-89-65, +38 097 610-37-50, домашний телефон: 0432 57-43-78
- Трачук Евгений Григорьевич, ассистент кафедры разведения сельскохозяйственных животных. Мобильный телефон: +38 093 887-70-89, домашний телефон: (0432) 26-33-58

1.3. Винницкий национальный аграрный университет (ВНАУ) обязуется:

- предоставлять базу для проведения лекций и семинаров руководящими работниками и специалистами АПК;
- оказывать взаимную помощь в планировании и проведении научных исследований и научно-методической работы в соответствии с согласованной тематикой;
- привлекать ученых Академии сельскохозяйственных наук Грузии к выполнению совместных НИР, подготовке коллективных научно-методических трудов;
- принимать участие в научном редактировании изданий, а также в рецензировании работ сотрудников партнера;
- информировать ученых Академии сельскохозяйственных наук Грузии о проводимых региональных, всеукраинских и международных конференциях, предоставляя право участия в них сотрудникам партнера;

Для оперативного решения вопросов относительно реализации данного договора назначить ответственных лиц:

- Шапакидзе Елгуджа, начальник Академического департамента Академии, член-кор Академии;
- Георгадзе Анатолия Анзоровича, доктор, ученый секретарь Академии наук, (+99532) 2941321, (+99593) 314143.

2. ПРАВА И ОБЯЗАТЕЛЬСТВА СТОРОН

- 2.1. Стороны имеют право взаимного участия профессорско-преподавательского состава в образовательном и научном процессе.
- 2.2. Стороны имеют право пользоваться информационно-библиотечными ресурсами.
- 2.3. Предоставлять учебно-производственную и приборно-лабораторную базу и оборудование.

3. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ СТОРОН.

- 3.1. Стороны ответственны за разрешение всех разногласий, которые могут возникнуть в процессе исполнения договорных обязательств.

4. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

- 4.1. Настоящий договор составлен в двух экземплярах. По одному экземпляру для каждой стороны. Оба экземпляра имеют одинаковую юридическую силу.
- 4.2. Договор считается пролонгированным на каждый последующий год, если ни одна из сторон не заявила о его расторжении.
- 4.3. Срок действия договора 5 лет (бессрочный). Договор прекращается при взаимном согласии сторон, нарушения одной из сторон условий настоящего договора или действующего законодательства.
- 4.4. Изменение и расторжение договора может иметь место по взаимному согласию сторон.
- 4.5. Договор вступает в силу с момента его подписания обеими сторонами.

5. ПРОЧИЕ УСЛОВИЯ

- 5.1. По другим вопросам, не предусмотренным настоящим договором о совместной деятельности, стороны руководствуются действующим законодательством.
- 5.2. Дополнения и изменения в настоящий договор вносятся по обоюдному согласию сторон по мере необходимости на взаимовыгодных условиях.

6. ЮРИДИЧЕСКИЕ РЕКВИЗИТЫ СТОРОН

Академия сельскохозяйственных
наук Грузии.
Адрес: 0102 Грузия
г. Тбилиси, ул. И.Джавахишвили 51,
тел. (+995 32) 2960300, 2910390

Винницкий национальный аграрный
университет.
Адрес: 21108 Украина
г. Винница, ул. Солнечная 3,
тел. +38(0432)357084, 574387

Президент Академии
сельскохозяйственных наук Грузии,
академик
Г.Н. Алексидзе

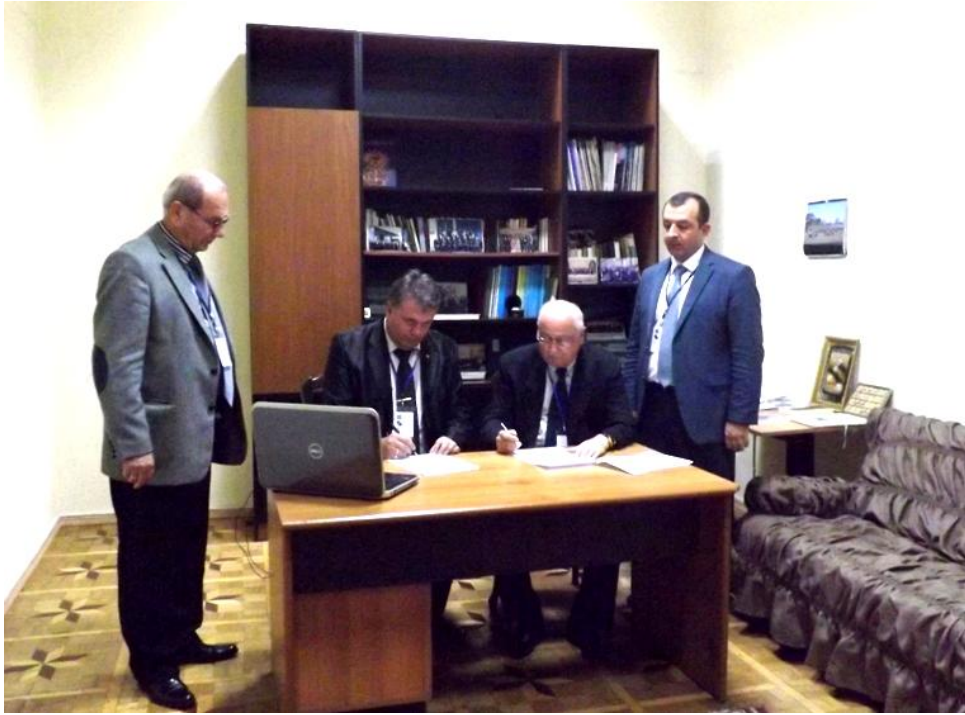
03 октября 2013 г.

Президент Винницкого
национального
аграрного университета, академик
Г.Н. Калетник

03 октября 2013 г.

ურთიერთ თანამშრომლობის მემორანდუმის ხელმოწერა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და უკრაინის ვინიციის ეროვნულ აგრარულ უნივერსიტეტს შორის.

მარცხნიდან: აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე, პროფ. ვ. კუჩერიავი, აკად. გ. ალექსიძე, აკად. დოქტ. ა. ვიორგაძე

4.2.7. СОГЛАШЕНИЕ

о творческом сотрудничестве

г. Тбилиси

16 декабря 2013 г.

Настоящее Соглашение заключено между Академией сельскохозяйственных наук Грузии (АСХНГ) и Казахским НИИ механизации и электрификации сельского хозяйства (КазНИИМЭСХ) с целью установления и развития творческого сотрудничества в области разработки сельскохозяйственной техники и мероприятий по инженерно-техническому обеспечению механизированных сельскохозяйственных работ.

Настоящее Соглашение заключено на основе следующих условий:

1. Для решения вопросов, связанных с проведением совместных исследований, конференций и совещаний, а также подготовки совместных публикаций и заявок на патенты и изобретения стороны будут принимать следующие меры:

- организовать двусторонние встречи представителей сторон;
- осуществлять взаимный безвалютный обмен научно-технической литературы;
- вступать по мере надобности во взаимные контакты и вести между собой постоянную переписку;

2. Объемы и содержание работ определяются рабочим планом, разрабатываемым ежегодно в дополнение к настоящему соглашению и являющимся его неотъемлемой частью.

3. Все расходы по выполнению предусматриваемых рабочими планами работ договаривающиеся стороны производят за счет своих средств без взаимных расчетов.

4. Годовые результаты работ и предложения рассматриваются и обсуждаются с участием обеих сторон на заседании рабочей группы.

5. При составлении заявок на предполагаемые изобретения в число соавторов должны включаться представители договаривающихся сторон при условии их творческого участия. Публикации по совместно выполняемой тематике могут производиться в объеме работ, проведенных каждой из договаривающихся сторон, со ссылкой на совместную работу и по согласованию сторон, при этом публикации не должны преждевременно раскрывать суть предполагаемого изобретения.

6. Конечные результаты работ считать совместными, а доля участия каждой стороны определяется после завершения по согласованию сторон и оформлением протокола.

7. Спорные вопросы по выполнению настоящего соглашения разрешаются руководителями договаривающихся сторон.

8. Соглашение может быть расторгнуто любой из сторон при подаче стороной письменного заявления остальным участникам за месяц до расторжения.

9. Договоры (контракты), а также программы и календарные планы выполнения работ по каждой теме совместных разработок и испытаний будут согласовываться и утверждаться сторонами отдельно в рабочем порядке.

10. Настоящее Соглашение вступает в силу с момента его подписания и действует в течение пяти лет. Если ни одна из сторон за 6 месяцев до окончания действия Соглашения не заявит своего желания его расторгнуть, то Соглашение автоматически продлевается на следующие пять лет.

11. Настоящее Соглашение подписано в 2-х экземплярах на русском языке, по одному экземпляру для каждой стороны.

12. Юридические адреса сторон:

АСХН Грузии

ул.Джавахишвили №51,
Тбилиси, 0102, Грузия.
Академия сельскохозяйственных
наук Грузии,
Тел/факс: (+995 32) 294 02 14
Эл.почта: gaas.georgia@gmail.com
Вебстраница: www.academy-as-georgia.dsl.ge

КазНИИМЭСХ

050005, г. Алматы,
пр. Райымбека, 312
РНН 600700595725
БИН 071140007530
ИИК KZ096010131000120013
БИК HSBNKZKX
Св-во о пост на учет по НДС
Серия 60001 № 0070299 от 27.09.2012г.
АОФ АО «Народный банк Казахстана» в
г. Алматы, ул. Розыбакиева, 101

**Президент АСХН Грузии,
Академик АСХН Грузии**

_____ **Г. Алексидзе**

**Генеральный директор,
Академик АСХН РК**

_____ **С. Кешуов**

**თავი. 5. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში
ჩატარებული საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია**

2013 წლის 3-4 ოქტომბერს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში ჩატარდა საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე: **“ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”**. კონფერენცია ჩატარდა შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით.

კონფერენციის მოსამზადებელ პერიოდში ჩამოყალიბდა საორგანიზაციო კომიტეტი და სარედაქციო კოლეგია. დაიგზავნა მოსაწვევე ბარათები და კონფერენციის ჩატარების პირობები საზღვარგარეთის და საქართველოს სამეცნიერო ცენტრებში.

5.1. კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტი:

აკად. ალექსიძე გურამ	საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარე, სსმმა, აკადემიის პრეზიდენტი, საქართველო;
აკად. ჯაფარიძე გივი	საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე, სსმმა, ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიის აკადემიკოს-მდივანი, საქართველო;
აკად. ქარქაშაძე ნაპოლეონ	საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე, სსმმა, აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე, საქართველო;
აკად. წ/კ შაფაქიძე ელგუჯა	საორგანიზაციო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე, სსმმა, აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი, საქართველო;
აკად. დოქტ. გიორგაძე ანატოლი	საორგანიზაციო კომიტეტის პასუხისმგებელი მდივანი, სსმმა, სწავლული მდივანი, საქართველო.

საორგანიზაციო კომიტეტის წევრები:

აკად. წ/კ ბედია ომარ	სსმმა, პრეზიდენტის მოადგილე, საქართველო;
აკად. დოქტ. მოსაშვილი გივი	სსმმა, საქართველო;
დოქტ. ტუროკი ჯოზეფ	„იკარდის“ (მშრალი რეგიონების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი) რეგიონალური წარმომადგენლობის ხელმძღვანელი. დოქტორი;
პროფ. პოვოზნიკოვი ნიკოლოზ	უკრაინის პოდოლსკის აგრარულ – ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიოტექნოლოგიური ფაკულტეტის დეკანი, ს.მ.მ. დოქტორი, პროფესორი, აკადემიკოსი;
დოქტ. ალექსანიანი სერგეი	რუსეთის მეცნიერების კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე, დოქტორი,
აკად. მარგველაშვილი გოგოლა	სსმმა, განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, საქართველო;
აკად. ცქიტიშვილი ზურაბ	სსმმა, განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, საქართველო;
აკად. მახარობლიძე რევაზ	სსმმა, განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, საქართველო;

აკად. ქეშელაშვილი ომარ სსმმა, განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი,
 დოქტორანტი ეპიტაშვილი სსმმა, საქართველო;
 თინათინ სსმმა, საქართველო;

5.2. სარედაქციო კოლეგია

აკად. ალექსიძე გურამი მთავარი რედაქტორი, სსმმა, საქართველო;
 აკად. ჯაფარიძე გივი მთავარი რედაქტორის მოადგილე, სსმმა,
 საქართველო;
 აკად. ქარქაშაძე მთავარი რედაქტორის მოადგილე, სსმმა,
 ნაპოლეონი საქართველო;
 აკად. წ/კ შაფაქიძე მთავარი რედაქტორის მოადგილე, სსმმა,
 ელგუჯა საქართველო;
 აკად. დოქტ. გიორგაძე პასუხისმგებელი მდივანი, სსმმა, საქართველო.
 ანატოლი

სარედაქციო კოლეგიის წევრები

პროფ. აკპაროვი ზეინალ გენეტიკური რესურსების სამეცნიერო-კვლევითი
 ინსტიტუტი, აზერბაიჯანი;
 პროფ. ალექსანიანი მემცენარეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი,
 სერგეი რუსეთი;
 დოქტ. ალიმგაზინოვა სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, ყაზახეთი;
 ბაიანი
 ეპიტაშვილი თინათინი სსმმა, საქართველო;
 აკად. კუნჭულია თამაზი სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, საქართველო;
 პროფ. კუჩერიავი ვიტალი ვინიცის ეროვნული აგრარული უნივერსიტეტი,
 უკრაინა;
 პროფ. ლებედკო ეგორი ბრიანსკის სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო
 აკადემია, რუსეთი;
 აკად. დოქტ. მოსაშვილი სსმმა, საქართველო;
 გივი
 აკად.დოქტ. მჭედლიშვილი სსმმა, საქართველო;
 ქეთევანი
 პროფ. პოვოზნიკოვი პოდოლსკის აგრარულ-ტექნიკური უნივერსიტეტი,
 ნიკოლოზი უკრაინა;
 პროფ. ტუროკი ჯოზეფ ICARDA (მშრალი რეგიონების საერთაშორისო
 კვლევითი ცენტრი);

5.3. კონფერენციის შინაარსი

კონფერენციის პლენარულ სხდომაზე მისასაღმებელი სიტყვით გამოვიდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი აკად. გურამ ალექსიძე; კონფერენციის მონაწილეებს მიესალმნენ და კონფერენციის მნიშვნელობაზე ილაპარაკეს საქართველოს პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარემ ზურაბ

ტყემალაძემ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველმა მოადგილემ დავით შერვაშიძემ, საქართველოს მეცნიერების ეროვნული აკადემიის სოფლის მეურნეობის განყოფილების აკადემიკოს-მდივანმა აკად. ოთარ ნათიშვილმა, აგრარული უნივერსიტეტის რექტორმა ლაშა გოცირიძემ, შ. რუსთაველის სახ. საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის დეპარტამენტის უფროსის მოადგილემ აკად. რევაზ ასათიანმა, პოდოლსკის აგრარულ-ტექნიკური უნივერსიტეტის (უკრაინა) ბიოტექნოლოგიური ფაკულტეტის დეკანმა პროფ. ნიკოლოზ პოვოზნიკოვმა, რუსეთის ვავილოვის სახ. მემცენარეობის კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილემ პროფ. სერგეი ალექსანიაჩიანმა, ყაზახეთის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სს “ყაზახაგროინოვაციის” გენერალურმა დირექტორმა პროფ. ბაიან ალიმგაზინოვამ, ვინიცის ეროვნული აგრარული უნივერსიტეტის (უკრაინა) პროფ. ვიტალი კუნერიავიმ, აზერბაიჯანის ზოოლოგიის ინსტიტუტის პროფ. ზაქარია მამედოვმა.

ონფერენციაზე მუშაობდა ოთხი სექცია შემდეგი თემატიკის მიხედვით:

- აგრონომია (სექციის თავმჯდომარე აკად. გ. მარგველაშვილი);
- მეცხოველეობა, ვეტერინარია, საკვებწარმოება და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავება (სექციის თავმჯდომარე აკად. ზ. ცქიტიშვილი);
- აგროსაინჟინრო (სექციის თავმჯდომარე აკად. რ. მახარობლიძე);
- ეკონომიკა (სექციის თავმჯდომარე აკად. ო. ქეშელაშვილი);

საორგანიზაციო კომიტეტში სულ შემოსული იყო 162 მოსხენება: აგრონომიაში – 88, მეცხოველეობა, ვეტერინარია, საკვებწარმოება და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებაში – 36, აგროსაინჟინროში – 27, ეკონომიკაში – 11.

კონფერენციის მონაწილეებისათვის მომზადებული იქნა და გამომცემლობა “პოლიგრაფმა” დაბეჭდა 462 გვერდის მოცულობის კონფერენციის შრომათა კრებული, დამზადდა სამ ენოვანი კონფერენციის პროგრამები და სერტიფიკატები, მოსაწვევები და ბეიჯები კონფერენციის მონაწილეებისათვის. კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღო 110 სტუმარმა საზღვარგარეთიდან და საქართველოს საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ორგანიზაციებიდან, მათ შორის მეცნიერებმა აზერბაიჯანიდან, უკრაინიდან, რუსეთიდან, ყაზახეთიდან, უზბეკეთიდან, საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის კვლევითი ინსტიტუტებიდან, ქუთაისის ა. წერეთლის უნივერსიტეტიდან, ბათუმის შ. რუსთაველის უნივერსიტეტიდან, ცალკეულმა აგარარიკოსმა მეცნიერებმა და ფერმერებმა.

5.4. კონფერენციის პროგრამა

პროგრამა ПРОГРАММА PROGRAM

საერთაშორისო სამეცნიერო - პრაქტიკული კონფერენცია

Международная научно – практическая конференция

International Scientific – Practical Conference

„ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“

**«Иновационные технологии для устойчивого и безопасного
развития аграрного сектора»**
**“Innovative technologies for secure and Sustainable development of
the Agrarian sector”**

3-4 ოქტომბერი, 2013 წელი, თბილისი, საქართველო

3 - 4 октября 2013 года, Тбилиси, Грузия

October 3 – 4, 2013, Tbilisi, Georgia

- I. აუდიტორია - სააქტო დარბაზი. დარგობრივი სექცია – აგრონომიული;**
Аудитория - Актный зал. Отраслевая секция – Агрономия;
Audience- Assembly Hall. Industry Section – Agronomy
- თავმჯდომარე – აკად. გ. მარგველაშვილი**
მდივანი – დოქტორანტი თ. ეპიტაშვილი
- Председатель – акад. Г. Маргвелашвили**
Секретарь – докторант Т. Эпиташвили
- Chairman – Acad. G. Margvelashvili**
Secretary - Ph.D. student T. Epitashvili
- 1.1. *Ф. АБДУЛЛАЕВ, Ю. КАРПЕНКО***
ДОКУМЕНТИРОВАНИЕ ГЕНЕТИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ РАСТЕНИЙ - ТЕОРИТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕТОДОЛОГИЯ;
F. ABDULAEV, U.KARPENKO
PLANT GENETIC RESOURCES DOCUMENTATION: THEORETIC BASIS AND METHODOLOGY;
- 1.2. *С. АБДУЛБАГИЕВА***
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗАСУХОУСТОЙЧИВОСТИ СОРТОВ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ ЭКСПРЕСС МЕТОДОМ;
Научно-исследовательский институт земледелия, Азербайджан, Баку.
S.ABDULBAQIYEVA
DETERMINATION OF DROUGHT TOLERANCE OF WINTER WHEAT VARIETIES BY RAPID METHOD;
Azerbaijan Research Institute of Crop Husbandry, Baku.
- 1.3. *А. АБУГАЛИЕВА***
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МОЛЕКУЛЯРНЫХ МАРКЕРОВ В СОРТОИСПЫТАНИИ И СЕМЕНОВОДСТВ
ЗЕРНОВЫХ В КАЗАХСТАНЕ: ИДЕНТИФИКАЦИЯ, РЕГИСТРАЦИЯ И ПАСПОРТИЗАЦИЯ;
Казахский научно-исследовательский институт земледелия и растениеводства.
A. ABUGALIEVA
USE OF MOLECULAR MARKERS IN VARIETY TESTING AND SEED GRAIN IN KAZAKHSTAN: TH
IDENTIFICATION, REGISTRATION AND CERTIFICATION;
Kazakh Research Institute of Agriculture and Plant Science.
- 1.4. *Н. АЗИЗОВА Г.***
ВРЕДНОСНОСТЬ ВРЕДНОЙ ЧЕРЕПАШКИ В УСЛОВИЯХ АЗЕРБАЙДЖАНА;
Азербайджанский НИИ земледелия.
AZIZOVA N.H.,
HARMFULNESS OF CORN BUG (EURYGASTERINTEGRICEPS PUT.) IN CONDITION OF
AZERBAIJAN;
Azerbaijan Research Institute of Crop Husbandry.

- 1.5.** *К. АЙТЫМБЕТОВА, М. ЕСИМБЕКОВА, К. БАЙМАГАМБЕТОВА, Р. ТОГИСОВА*
ИЗУЧЕНИЕ КОЛЛЕКЦИОННОГО МАТЕРИАЛА ДЛЯ СЕЛЕКЦИИ ПШЕНИЦЫ В УСЛОВИЯХ ЖЕСТКОЙ БОГАРЫ ЮГА КАЗАХСТАНА;
 Юго-западный НИИ животноводства и растениеводства, Казахский НИИ земледелия и растениеводства.
K. AITIMBEKOVA, M. ESIMBEKOVA, K. BAIMAGAMBETOVA, R. TOGISOVA
STUDY OF COLLECTION MATERIAL FOR WHEAT BREEDING IN TOUGH CONDITIONS OF RAINFED THE SOUTH OF KAZAKHSTAN;
 Southwest Research Institute of stockbreeding and plant growing;
 Kazakh Scientific Research Institute of agriculture and plant growing.
- 1.6.** *З. АКПАРОВ, С. МАМЕДОВА, А. МАМЕДОВ*
СОХРАНЕНИЕ СЕМЕННОГО ФОНДА РАСТЕНИЙ В НАЦИОНАЛЬНОМ ГЕНБАНКЕ АЗЕРБАЙДЖАНА;
 Институт генетических ресурсов НАН Азербайджана.
Z. AKPAROV, S. MAMEDOVA, A. MAMEDOV
PRESERVATION FOUNDATION SEED PLANTS IN AZERBAIJAN NATIONAL GENE BANKS;
 Institute of Plant Genetic Resources of Azerbaijan.
- 1.7.** *С. АЛЕКСАНИАН*
НАЦИОНАЛЬНЫЕ КОЛЛЕКЦИИ ГЕНЕТИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ РАСТЕНИЙ В РЕШЕНИИ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ МИРОВОГО СООБЩЕСТВА;
 ГНУ ВИР Россельхозакадемии, Россия.
S. ALEXANIAN
NATIONAL PGR COLLECTIONS IN SOLVING GLOBAL PROBLEMS OF THE WORLD COMMUNITY;
 Vavilov Institute of Plant Industry (VIR), Russia.
- 1.8.** *Б. АЛИМГАЗИНОВА*
ИННОВАЦИИ – ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РАСТЕНИЕВОДСТВА КАЗАХСТАНА;
 АО «КазАгроИнновация» Министерства сельского хозяйства Республики Казахстан.
B. ALIMGAZINOVA
INNOVATION – THE BAZE CROP COMPETITIVENESS OF KAZAKHSTAN;
 JSC “KazAgroInnovation” Ministry of the republic of Kazakhstan.
- 1.9.** *ბ. ბადალაშვილი, თ. აბრამიშვილი*
ხახვისა და ნივრის ნარჩენების გამოყენება, ორანჟერიას ბუბრის Myzodes persicae წინააღმდეგ დასურული ბრუნტის პიტრებში;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
N. BADALASHVILI, T. ABRAMISHVILI
ONION AND GARLIC WASTE UTILIZATION, AGAINST APHIDS MYZODES PERSICAE IN GREENHOUSES CONDITIONS;
 Agricultural University of Georgia.
- 1.10.** *А. БАБКЕНОВ*
СЕЛЕКЦИЯ ЯРОВОЙ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ НА РАЗЛИЧНЫХ АГРОФОНАХ В УСЛОВИЯХ СЕВЕРНОГО КАЗАХСТАНА;
 ТОО «НПЦ ЗХ им. А.И. Бараева», Казахстан.
A. BAVKENOV
BREEDING OF SPRING BREAD WHEAT ON DIFFERENT BACKGROUNDS IN NORTHERN KAZAKHSTAN;
 ТОО “НПЦ ЗХ А.И. Baraeva”, Kazakhstan.
- 1.11.** *¹კახა ბიჭკინაშვილი, ²ინგა გაბრიადზე, ^{1,2}ნელი დათუკიშვილი*
ხორბლის დნმ-ის თერმული დეგრადაციის შესწავლა პოლიმერაზულ ჯაჭვურ რეაქციაზე დაფუძნებული ტექნოლოგიით;
¹ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი;
²ივანე ბერიტაშვილის ექსპერიმენტული ბიომედიცინის ცენტრი, თბილისი.
¹KH. BITSKINASHVILI, ²I. GABRIADZE, ^{1,2}N. DATUKISHVILI
WHEAT DNA - POLYMERASE CHAIN REACTION-BASED TECHNOLOGY TO STUDY THE THERMAL DEGRADATION;
¹Ilia State University, Tbilisi,
²Ivan Beritashvili Experimental Biomedicine Center, Tbilisi.

- 1.12.** *З. БУКИЯ*
ОБНОВЛЕНИЕ СОРТОВ ЦИТРУСОВЫХ – ЗАЛОГ ВЫСОКОГО И СТАБИЛЬНОГО УРОЖАЯ;
 Институт медицинской биотехнологии, Грузия.
Z. BUKIA
RENEWAL OF THE SORTS OF CITRUS PLEDGE HIGH AND STABLE HARVEST;
 The Institute of medical biotechnology, Georgia.
- 1.13.** *К. БУЛАТОВА, К. БАЙМАГАМБЕТОВА, И. НУРПЕЙСОВ, А. РАИМБЕКОВА*
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СПЕКТРА ЗАПАСНЫХ БЕЛКОВ В СЕЛЕКЦИОННОМ И СЕМЕНОВОДЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ ЯРОВОЙ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ НА ЮГО-ВОСТОКЕ КАЗАХСТАНА;
 ТОО «Казахский НИИ земледелия и растениеводства», АО «КазАгроИнновация» МСХ РК, Казахстан.
K. BULATOVA, K. BAIMAGAMBETOVA, I. NURPEISOV, A. RAIMBEKOVA
USE OF SPECTRUM STORAGE PROTEINS IN PLANT BREEDING AND SEED-GROWING PROCESS OF SPRING WHEAT IN THE SOUTH-EAST OF KAZAKHSTAN;
 "Kazakh Research Institute of Agriculture and Plant" JSC "KazAgroInnovation" Ministry of Agriculture, Kazakhstan.
- 1.14.** *С. ГАДЖИЕВА*
РОЛЬ ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ СОРТООБРАЗЦОВ В СЕЛЕКЦИИ ПШЕНИЦЫ;
 Научно-исследовательский институт земледелия, Азербайджан, Баку;
S. HAJIYEVA
IMPORTANCE OF INTRODUCED VARIETYSAMPLES IN WHEAT BREEDING;
 Azerbaijan Research Institute of Crop Husbandry.
- 1.15.** *Г. ГЕЦАДЗЕ, Ш. КАПАНАДЗЕ*
РЕЗУЛЬТАТЫ СЕЛЕКЦИИ ЛАВРА БЛАГОРОДНОГО НА ВЫСОКОМАСЛИЧНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ НОВОГО ВЫСОКОПРОДУКТИВНОГО СОРТА В НЕКОТОРЫХ РЕГИОНАХ;
 Государственный Университет Акакиа Церетели.
G. GETSADZE, SH. KAPANADZE
THE RESULTS OF SELECTION OF NOBLE LAUREL ACCORDING TO OIL CONTENT AND THE PROSPECTS OF INTRODUCTION OF THESE NEW HIGHLY PRODUCTIVE FORMS IN SOME REGIONS;
 Akaki Tsereteli State University.
- 1.16.** *М. ГОГЕБАШВИЛИ, Н. ИВАНИШВИЛИ*
РАДИОБИОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАДЕЖНОСТИ АГРАРНОГО СЕКТОРА ПРИ ТЕХНОГЕННЫХ АВАРИЯХ;
 Институт радиологии и экологии Грузинского аграрного университета.
M. GOGEBASHVILI, N. IVANISHVILI
RADIOBIOLOGICAL ASPECTS OF RELIABILITY AGRARIAN SECTOR AT TECHNOGENIC ACCIDENT;
 Institute of Radiology and Ecology of Georgian Agrarian University.
- 1.17.** *А. ГУЛЯМОВ*
ВЛИЯНИЕ НАГРУЗОК КУСТОВ ПОБЕГАМИ И ДОЗ АЗОТНО-ФОСФОРНЫХ УДОБРЕНИЙ НА РОСТ И УРОЖАЙНОСТЬ ПОЗДНИХ СОРТОВ ВИНОГРАДА В УСЛОВИЯХ ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ;
 Узбекский научно-исследовательский институт садоводства, виноградарства и виноделия им. Р. Р. Шредера, г.Ташкент, Республика Узбекистан.
A. GULIAMOV
INFLUENCE OF THE BUSHES AND SHOOTS LOADS OF DOSES OF NITROGEN-PHOSPHORUS FERTILIZERS ON GROWTH AND YIELD OF LATE VARIETIES OF GRAPES IN THE TASHKENT REGION;
 Uzbek Research Institute horticulture, viticulture and wine-making to them. R. R. Schroeder, Tashkent, The Republic of Uzbekistan.
- 1.18.** *Б. ГУЛЯМОВ, И. НАМАЗОВ*
ИЗМЕНЕНИЕ ИНТЕНСИВНОСТИ ТРАНСПИРАЦИИ ЛИСТЬЕВ ЯБЛОНИ НА СРЕДНЕРОСЛОМ ПОДВОЕ В РАЗНЫЕ ЧАСЫ СУТОК В ПЕРИОД ВЕГЕТАЦИИ В УСЛОВИЯХ ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ;
 Ташкентский государственный аграрный университет, г. Ташкент, Узбекистан.
B. GULYAMS, I. NAMAZOV
CHANGE ON INTENSITY IN APPLE LEAF TRANSPIRATION SREDNEROSLOE ROOTSTOCK AT DIFFERENT TIMES DURING THE GROWING SEASON DAY IN THE TASHKENT REGION;

- 1.19. ^{1,2}ნ. დატუკიშვილი, ¹თ. ქუთათელაძე, ¹ი. გაბრიაძე, ¹ბ. ვიშნეპოლსკი, ¹მ. ძარსელაძე, ²რ. სოლომონია
მულტიპლექსური ნანოტექნოლოგიის შემუშავება გენეტიკურად მოდიფიცირებული ორბანიომების კონტროლისათვის;
¹ივანე ბერიტაშვილის ექსპერიმენტული ბიომედიცინის ცენტრი, თბილისი;
²ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი.
^{1,2} N. DATUKISHVILI, ¹T. QUTATELADZI, ¹I. GABRIADZE I, ¹B. VISHNEPOLSKI, ¹M. KARSELADZE, ²R. SOLOMONIA
NANOTECHNOLOGY FOR MULTIPLEX GENETICALLY MODIFIED ORGANISMS CONTROL;
¹Ivan Beritashvili Experimental Biomedicine Center, Tbilisi;
²Iliia State University, Tbilisi.
- 1.20. *თ. დარსაველიძე*
საზოგადოებრივი მრეწველობის აბრტექნოლოგია;
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.
T. DARSAVELIDZE
AGROTECHNOLOGY OF CANOLA GROWING;
Georgian Technical University.
- 1.21. *С. ДИДОРЕНКО, Т. ЛИ*
ЗАСУХОУСТОЙЧИВОСТЬ КАК ЛИМИТИРУЮЩИЙ ФАКТОР ПРОДВИЖЕНИЯ СОИ НА СЕВЕР КАЗАХСТАНА;
РГП «Институт биологии и биотехнологии растений», Алматы, Казахстан.
S. DIDORENKO, T. LI
DROUGHT TOLERANCE IS A LIMITING FACTOR IN ADVANCING SOYBEAN IN NORTHERN KAZAKHSTAN;
Republican State Enterprise "Institute of Plant Biology and Biotechnology", Almaty, Kazakhstan.
- 1.22. *A. ELMURADOV, J. ABDUZUKHUROV*
GROWING HIGH QUALITY SEED TUBERS OF JERUSALEM ARTICHOKE AND ITS STORAGE;
Samarkand Agricultural Institute.
- 1.23. *თ. თურმანიძე*
აბრტექნოლოგიის მიზნით წყლის ციკლის ემპირიულ-სტატისტიკური მოდელი;
აგრარული რადიოლოგიისა და ეკოლოგიის ინსტიტუტი
საქართველოს აგროეკოლოგიური საზოგადოება.
T. TURMANIDZE
EMPIRICAL-STATISTICAL MODEL OF WATER CYCLE IN AGRO ECOSYSTEM;
Institute of Radiology and Ecology, Agricultural University of Georgia.
- 1.24. *М. ЯКУБОВ*
ТЕХНОЛОГИИ БЕЗРАССАДНОЙ КУЛЬТУРЫ БАКЛАЖАНА НА ПОЧВАХ СЕРОЗЕМАХ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА;
Ташкентский государственный аграрный университет, Узбекистан.
M. YAKUBOV
TECHNOLOGY SEDLINGLESS CUTLTURE OF EGGPLANT ON GREY SOILS IN THE CONDITIONS OF UZBEKISTAN;
Tashkent State Agrarian University, Uzbekistan.
- 1.25. *1. ივანიშვილი, 2. გ. ჩხუტიაშვილი, 2. დ. ბედოშვილი, 1. მ. გოგებაშვილი*
სორბლის ქართული ჯიშების გვალვაგამძლეობის ტესტირება რადიობიოლოგიური ხერხის გამოყენებით;
¹საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის რადიოლოგიისა და ეკოლოგიის ინსტიტუტი,
²საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ი.ლომუურის მიწათმოქმედების ინსტიტუტი.
¹N. IVANISHVILI, ²G. CKHUTIASHVILI, ²D. BEDOSHVILI, ¹M. GOGEBASHVILI
USE OF RADIOBIOLOGICAL METHOD FOR TESTING OF DROUGHTRESISTANCE GEORGIAN BREED

WHEAT;

¹Institute of Radiology and Ecology, Agricultural University of Georgia,

²Institute of Farming, Agricultural University of Georgia.

- 1.26.** *В. ИСАЕВА*
СЕЛЕКЦИОННАЯ ЦЕННОСТЬ ИСХОДНОГО МАТЕРИАЛА ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ В УСЛОВИЯХ ЧУЙСКОЙ ДОЛИНЫ КЫРГЫЗСТАНА;
Кыргызский научно-исследовательский институт земледелия, Кыргызская Республика.
V. ISAEVA
SELECTION VALUE OF THE RAW MATERIAL OF WINTER WHEAT IN THE CHUISKOY VALLEY OF KYRGYZSTAN;
Kyrgyz Research Institute of Agriculture, Kyrgyz Republic.
- 1.27.** *М. ЮСИФОВ*
АГРОТЕХНИКА ВЫРАЩИВАНИЯ ОВОЩНЫХ КУЛЬТУР И КАРТОФЕЛЯ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ;
Азербайджанский научно-исследовательский институт овощеводства, Баку.
M. YUSIFOV
AGROTECHNICS OF VEGETABLES AND POTATOES CULTIVATION IN AZERBAIJAN;
Azerbaijan Research Institute of vegetable growing, Baku.
- 1.28.** *ნ. კაკაბაძე*
მინერალური სასუქების გამოყენების ზოგიერთი საკითხი სარისხიანო პროდუქციის მისაღებად;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
N. KAKABADZE
SOME ASPECTS OF QUALITY PRODUCTS FOR THE USE OF MINERAL FERTILIZERS;
Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 1.29.** *Н. КАМОЛОВ, Т. АХМЕДОВ, Х. САФАРАЛИЕВ*
САДЫ НА ИНТЕРКАЛЯРНОЙ ВСТАВКЕ - ПЕРСПЕКТИВА БОГАРНОГО САДОВОДСТВА ТАДЖИКИСТАНА;
Институт садоводства и овощеводства Таджикской академии сельскохозяйственных наук.
N. KAMOLOV, T. AKHMEDOV, KH. SAFARALIEV
GARDENS ON INTERSTEM INSERTION PROSPECT MOUNTAIN HORTICULTURE TAJIKISTAN;
Institute horticultural and vegetables of Tajik Academy Agricultural Science.
- 1.30.** *თ. კახარავა, ნ. წიკლაური, ლ. კოიავა*
სასარგებლო მცენარეთა გენეტიკური რესურსის რაციონალური გამოყენების ასპექტები;
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიოტექნოლოგიის ცენტრი.
T. KACHARAVA, N. TSIKLARI, L. KOIAVA
ASPECTS OF THE RATIONAL USE OF GENETIC RESOURCES OF USEFUL PLANTS;
Biotechnology Center of Georgian Technical University, Tbilisi;
- 1.31.** *ნ. კელენჯერიძე*
ორგანულ - მინერალური სასუქების გავლენა ნიადაგში კალიუმის ფორმების შემცვლელაზე და გაცვლითი კალიუმის სეზონურ დინამიკაზე;
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
N. KELENJERIDZE
INFLUENCE OF ORGANIC-MINERAL FERTILIZERS ON SUBSTITUTION OF POTASSIUM FORMS IN THE SOIL AND SEASONAL DYNAMICS OF POTASSIUM EXCHANGE;
Akaki Tsereteli State University.
- 1.32.** *В. КИМ*
ОВОЩНАЯ СОЯ СОРТА УНИВЕРСАЛ - НОВАЯ ПЕРСПЕКТИВНАЯ КУЛЬТУРА В УЗБЕКИСТАНЕ;
Узбекский научно – исследовательский институт овоще-бахчевых культур и картофеля, Узбекистан.
V. KIM
VEGETABLE SOYBEAN VARIETY UNIVERSAL CULTURE NEW PERSPECTIVE IN UZBEKISTAN;
Scientific - Research Institute of vegetables and melons and potatoes of Uzbekistan.
- 1.33.** *В. КИМ*
ПРИЕМЫ ВОЗДЕЛЫВАНИЯ ОВОЩНОЙ СОИ В УЗБЕКИСТАНЕ;

Узбекский научно – исследовательский институт овоще-бахчевых культур и картофеля. Узбекистан.

V. KIM

METHODS OF CULTIVATION OF VEGETABLE SOYBEAN IN UZBEKISTAN;

Scientific - Research Institute of vegetables and melons and potatoes of Uzbekistan.

- 1.34.** *A. КЛЫШБЕКОВА*
УРОЖАЙНОСТЬ ОБРАЗЦОВ ЯРОВОЙ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ СТЕПНОГО ЭКОТИПА В УСЛОВИЯХ СЕВЕРНОГО КАЗАХСТАНА НА ЭТАПЕ КОНКУРСНОГО СОРТОИСПЫТАНИЯ;
ТОО «НПЦ ЗХ им. А.И. Бараева» Казахстан. Акмолинская область.
A. KLISHBEKOVA
PRODUCTIVITY SAMPLES OF SPRING WHEAT IN STEPPE ECOTYPE NORTHERN KAZAKHSTAN ON STAGE COMPETITIVE STRAIN TESTING;
ТОО "A. I. Baraeva" Kazakhstan. Akmola.
- 1.35.** *ლ. კობალიანი, შ. კაპანაძე*
კეთილშობილი დაზვის მცენარის რბვის სიხშირის გავლენა მის ზრდა-განვითარებაზე; აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
L. KOPALIANI, SH. KAPANADZE
THE EFFECT OF INTENSIVE PLANTING OF THE NOBLE BAY ON THE GROWTH RATE AND DEVELOPMENT OF THE PLANT;
Akaki Tsereteli State University.
- 1.36.** *რ. კობალიანი, ვ. უგულავა, მ. თაბაგარი*
მენაიერობა და მეციტრუსეობა – სუბტროპიკული სოფლის მეურნეობის წამყვანი დარგი; აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
R. KOPALIANI, V. UGULAVA, M. TABAGARI
TEA AND CITRUS FARMING, A LEADING FIELD OF SUBTROPICAL AGRICULTURE;
Akaki Tsereteli State University.
- 1.37.** *E. КУЛКЕЕВ*
ВЛИЯНИЕ ОСНОВНОЙ И ПРЕПОСЕВНОЙ ОБРАБОТКИ ПОЧВЫ НА РОСТ И РАЗВИТИЕ САХАРНОЙ СВЕКЛЫ;
Жамбылский филиал Казахского НИИ земледелия и растениеводства. Республика Казахстан, Жамбылская обл..
E. KULKEEV
THE IMPACT OF MAJOR AND PRE-TILLAGE ON GROWTH AND DEVELOPMENT OF SUGAR BEET;
Zhambilskiy branch of the Kazakh Research Institute of Agriculture and crop production. The Republic of Kazakhstan, Jambul, Taraz.
- 1.38.** *Н. АЛДЕКОВ, Е. КУЛКЕЕВ*
СОВМЕСТНОЕ ВЛИЯНИЕ РАЗНОГЛУБИННОЙ ВСПАШКИ И РАННЕВЕСЕННЕЙ ПОДГОТОВКИ ПОЧВЫ НА ПРОДУКТИВНОСТЬ САХАРНОЙ СВЕКЛЫ;
Казахский НИИ земледелия и растениеводства, г.Алматы, Казахстан.
N. ALDEKOV, E. KULKEEV
COMBINED EFFECT OF PELAGIC EARLY SPRING PLOWING AND SOIL PREPARATION ON THE PRODUCTIVITY OF SUGAR BEET;
Research Institute of Agriculture and Plant Science of Kazakhstan; Republic of Kazakhstan, Almaty region.
- 1.39.** *მ. კურდღელია, მ. თაბაგარი*
სუბტროპიკული ეთერზეთოვანი კულტურების თანამედროვე მდგომარეობა და პერსპექტივები საქართველოში; აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
M. KURDGHELIA, M. TABAGARI
MODERN STATE AND PERSPECTIVES OF SUBTROPICAL ETHERBEARING PLANTS IN GEORGIA;
Akaki Tsereteli State University.
- 1.40.** *რ. ლორთქიფანიძე, ნ. ავალიშვილი*
მინერალოგიური შედგენილობა და თვისებები ეწერ-ლეიანი ნიადაგის აბრთველოგიურ ბარემში;

- აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
R. LORTKIPHANIDZE, N. AVALISHVILI
MINERALOGICAL COMPOSITION AND PROPERTIES OF PODZOLIC SOIL IN AGRO-ECOLOGICAL ENVIRONMENT;
 Akaki Tsereteli State University.
- 1.41. P. ЛОРДКИПАНИДЗЕ, Н. АВАЛИШВИЛИ**
ВОДНО-ФИЗИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА АЛЛЮВИАЛЬНЫХ ПОЧВ МЕГРЕЛИИ ДЛЯ МНОГОЛЕТНИХ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР;
 Государственный университет им. А. Церетели.
R. LORTKIPANIDZE, N. AVALISHVILI
WATERY AND PHYSICAL PROPERTIES OF SAMEGRELO ALLUVIAL SOILS FOR PERENNIAL AGRICULTURAL PLANTS;
 Akaki Tsereteli State University.
- 1.42. E. ЛЯН**
ТЕПЛИЧНЫЕ СОРТА И ГИБРИДЫ ТОМАТА УЗБЕКИСТАНА;
 Узбекский научно – исследовательский институт овоще- бахчевых культур и картофеля, г. Ташкент. Узбекистан.
E. LIAN
GREENHOUSE TOMATO VARIETIES AND HYBRIDS OF UZBEKISTAN;
 Scientific - Research Institute of vegetable melons and potatoes of Uzbekistan.
- 1.43. ო. ლიპარტელიანი**
ქართული სახითაშორისი ჰიბრიდული სიმინდი მაღალი მოსავლის საფუძველია;
 საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
O. LIPARTELIANI
GEORGIAN INTERLINER HYBRIDAL MAYZ IS BASIS OF HIGH-YIELDING;
 Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 1.44. მ. ლობჯანიძე, მ. ბერუაშვილი**
თხილის ანაღბაზრდა ნარბავების ფიტოსანიტარული მონიტორინგის შედეგები ზუბდიდში;
 saqarTvelos agraruli universiteti.
M. LOBZHANIDZE, M. BERUASHVILI
PHYTOSANITARY MONITORING YOUNG HAZELNUT TREES RESULTS IN ZUGDIDI;
 Agricultural University of Georgia.
- 1.45. С. МАМЕДОВА**
УВЕЛИЧЕНИЕ УРОЖАЙНОСТИ СОРТОВ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ С ПРИМЕНЕНИЕМ ОЗООНОВОЗДУШНОЙ СМЕСИ;
 Институт генетических ресурсов НАНА, Баку.
S. M. MAMMADOVA
OZONE-AIR MIXTURE IMPACT IN BREAD WHEAT VARIETIES PRODUCTIVITY INCREASE;
 ANAS, Genetic Resources Institute, Baku.
- 1.46. ¹Р. МАВЛЯНОВА, ²М. АДИЛОВ, ²О. МАЖЛИМОВ**
ИЗУЧЕНИЕ ВАЖНЕЙШИХ ПРИЗНАКОВ СЕЯНЦЕВ ДЛЯ ОПТИМИЗАЦИИ ПРИВИВКИ ТОМАТА;
¹Региональный офис Всемирного Центра овощеводства, Ташкент
²Ташкентский государственный аграрный университет.
¹**R. MAVLYANOVA, ²M. ADILOV, ²O. MAZHLMOV.**
STUDY OF MAJOR SIGNS OF SEEDLINGS VACCINATIONS FOR OPTIMIZATION OF TOMATO;
¹Regionalny office of the World Vegetable Center, Tashkent
²Tashkentsky State Agrarian University.
- 1.47. Z. МАМЕДОВ**
СПОСОБ ВНУТРИАРЕАЛЬНОГО ПЕРЕСЕЛЕНИЯ АГЕНИАСПИСА (AGENIASPIS FUSCICOLLIS DALM.) И ХИЩНОЙ ГУСЕНИЦЫ ЛОЖНОЙ ПЕСТРЯНКИ (SYNTOMIS PHEGEA L.) В БОРЬБЕ С ЯБЛОНЕВОЙ МОЛЬЮ И НЕПАРНОГО ШЕЛКОПРЯДА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ;
 Институт зоологии НАН Азербайджана, Баку.
Z. MAMMADOV
METHOD INTRAAREA MIGRATION RESETTLEMENT AGENIASPIS FUSCICOLLIS DALM. AND PREDATORY CATERPILLAR FALSE SYNTOMIS PHEGEA L. IN COMBATING CODLING MOTH AND GYPSY MOTH AZERBAIJAN;

Institute of Zoology of Azerbaijan.

- 1.48.** *3. МАМЕДОВ*
ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНЫХ ПАРАЗИТОВ ДЛЯ БИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДАВЛЕНИЯ ВРЕДНЫХ ЧЕШУЕКРЫЛЫХ В ПЛОДОВЫХ САДАХ АЗЕРБАЙДЖАНА;
Институт зоологии НАН Азербайджана, Баку.
Z. MAMMADOV
EFFECTIVE USE OF EXPERIENCE FOR PARASITES HARMFUL BIOLOGICAL CONTROL OF LEPIDOPTERA ORCHARDS AZERBAIJAN;
Institute of Zoology ANAS of Azerbaijan.
- 1.49.** *ბ. მარგველაშვილი*
საკვები ელემენტების ბალანსი საქართველოს მიწათმოქმედებაში და მისი რეგულირების რეკომენდაციები;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
G. MARGVELASHVILI
THE BALANCE OF NUTRIENTS IN AGRICULTURE OF GEORGIA AND ITS REGULATION;
Academy of Agricultural Science of Georgia.
- 1.50.** *Г. МАХСОТОВ*
УРОЖАЙНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ БЕЛКА ЛИНИИ ЯРОВОЙ МЯГКОЙ ПШЕНИЦЫ ПИТОМНИКА ПРЕДВАРИТЕЛЬНОГО СОРТОИСПЫТАНИЯ;
ТОО «НПЦ ЗХ им А.И. Бараева» Казахстан, Акмолинская область.
G. MAKHSOTOV
YIELD AND PROTEIN CONTENT OF THE LINE OF SPRING WHEAT KENNEL PRELIMINARY VARIETY TRIALS;
LLP "A.I. Baraeva "Kazakhstan, Akmola, Shortandy.
- 1.51.** *ნ. მერაბიშვილი, მ. მერაბიშვილი*
კოლხური ასლის ხორბალ დიკასთან შეჯვარებით მიღებული F₁-F₂ თაობის ჰიბრიდებში მთავარ თავთავზე განვითარებული თავთუხების რაოდენობის მემკვიდრეობა;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
N. MERABISHVILI, M. MERABISHVILI
INHERITANCE OF QUALITY OF CONES DEVELOPED IN A MAIN EAR IN HYBRIDS F₁-F₂ GENERATIONS AT CROSSING OF WHEAT KOLKHURI ASLI WITH WHEAT DIKA;
Agricultural University Of Georgia.
- 1.52.** *ნ. მერაბიშვილი, მ. მერაბიშვილი*
ხორბალ გეორგიკუმის ხორბალ დიკასთან შეჯვარებით მიღებული F₁ – F₂ თაობის ჰიბრიდებში მთავარი თავთავის სიგრძის მემკვიდრეობა;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
N. MERABISHVILI, M. MERABISHVILI
INHERITANCE OF LENGTH OF THE MAIN EAR IN HYBRIDS OF F₁ AND F₂ GENERATIONS AT CROSSING OF WHEAT GEORGICUM WITH DIKA WHEAT;
Agricultural University of Georgia.
- 1.53.** *МЕЙРМАН, С. ЕРЖАНОВА*
ПОВЫШЕНИЕ БЕЛКОВОСТИ КОРМОВ ПРИ СМЕШАННОМ ПОСЕВЕ;
ТОО «Казахский научно – исследовательский институт земледелия и растениеводства» , «КазАгроИнновация» МСХ РК п. Алмалыбак, Республика Казахстан.
G. MEIRMAN, S. ERZHANOVA
INCREASE IN PROTEIN FEED MIXED CROPS;
Kazakh Scientific - Research Institute of Agriculture and Plant Science. Republic of Kazakhstan.
- 1.54.** *Н. МИРЗОЕВА, З. ИСМАИЛОВА*
ФАКТОРЫ, РЕГУЛИРУЮЩИЕ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ЧИСЛЕННОСТЬ ЖУКОВ-ЛИСТОЕДОВ В ЛЕНКОРАНСКОЙ ПРИРОДНОЙ ОБЛАСТИ АЗЕРБАЙДЖАНА;
Институт зоологии НАН Азербайджана.
N. MIRZOEVA, Z. ISMAILOVA
FACTORS MANAGING THE VITAL ACTIVITY AND NUMBER OF LEAF BEETLES IN LANKARAN NATURAL REGION OF

AZERBAIJAN;
Institute of Zoology ANAS , Azerbaijan.

- 1.55.** *МУМИНОВ Х.А., ЭРНАЗАРОВА З.А., РИЗАЕВА С.М., АБДУЛЛАЕВ Ф.Х.*
МОРФОБИОЛОГИЧЕСКИЕ И ХОЗЯЙСТВЕННО-ЦЕННЫЕ ПРИЗНАКИ ВНУТРИВИДОВОГО РАЗНООБРАЗИЯ ВИДА *G.HERBACEUM* L. И ИХ ГИБРИДНЫХ ПОТОМСТВ F₁;
Институт генетики и экспериментальной биологии, Узбекистан.
KH. MUMINOV, Z. ERNAZAROVA, S. RIZAEVA, F. ABDULAEV
MORPHOLOGICAL, BIOLOGICAL AND ECONOMIC VALUE TRAITS OF INTRASPECIES DIVERSITY OF THE SPECIES *G.HERBACEUM* L. AND THEIR HYBRID POSTERITY F₁;
Institute of Genetics and Plant Experimental Biology, Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan.
- 1.56.** **С. Мурадова, Л. Гафурова, Г. Набиева, Д. Махкамова, О. Эргашева**
АГРОЭКОБИОТЕХНОЛОГИИ В ПОВЫШЕНИИ ПЛОДородия ПОЧВ;
Национальный университет Узбекистана имени Мирзо Улугбека.
S. Muradova, L. Gafurova, G. Nabieva, D. Makhkamova, O. Ergasheva
AGROECOBIOTECHNOLOGY IMPROVING OF SOIL FERTILITY;
Ulugbek National University of Uzbekistan.
- 1.57.** *ძ. მჭედლიშვილი, ვ. ჯედგინიძე, ტ. ლოლაძე, გ. ხუციშვილი*
ხორბლის მონაცემების მიხედვით მცენარის ვეგეტაციური ორგანოების როლი;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი.
Q. MCHEDLISHVILI, V. ZEDGINIDZE, T. LOLADZE, G. KHUTSISHVILI
THE ROLE OF THE PLANT VEGETARIAN ORGAN IN THE WHEAT PRODUCTIVITY;
Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 1.58.** *ნ. ნაკაშიძე*
ეკოლოგიური ფაქტორების გავლენა სუბტროპიკული ხურმის “ჰაჩიას”
ნაყოფების ქიმიურ შემადგენლობაზე;
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
N. NAKASHIDZE
THE INFLUENCE OF ECOLOGICAL FACTORS ON THE CHEMICAL COMPOSITION SUBTROPICAL
PERSIMMON “HACHIA”;
Batumi Shota Rustaveli State University.
- 1.59.** *1კ. ნასკიდაშვილი, 2გ. სამადაშვილი, 1ი. ნასკიდაშვილი, 1ნ. გახარია*
ქართლურ ხორბალ დიკას (*T. carthlicum* Nevski) როლი ბზარ Triticum - ის
ევოლუციაში და მსოფლიო სელექციაში;
¹საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,
¹საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
P. NASKIDASHVILI, TS. SAMADASHVILI, I. NASKIDASHVILI, N. GAKHARIA
KARTLI WHEAT DIKA'S (*T. CARTHLICUM NEVSKI*) ROLE IN THE SORT OF TRITICUM EVOLUTION AND WORLD
SELECTION;
¹Academy of Agricultural Sciences of Georgia,
²Agricultural University of Georgia.
- 1.60.** *მ. ნასკიდაშვილი, ი. მაისაია, ი. ნასკიდაშვილი, გ. ხუციშვილი*
ქართლური ხორბალ დიკას – *T. carthlicum*-ის საშუალოში მიღებულ სახეობათშორის
ჰიბრიდებში დათიშვის შესწავლის შედეგები;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
M. NASKIDASHVILI, I. MAISAIAI, I. NASKIDASHVILI, G. KHUTSISHVILI
KARTLI WHEAT DIKA – *T. CARTHLICUM* BASE CREATED IN AMONG SORT HYBRIDS SAPARATE LEARNING RESULTS;
Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 1.61.** *1კ. ნასკიდაშვილი, 2გ. ჩხუტიაშვილი, 1ბ. ხუციშვილი, 1ნ. გახარია*
ქართლური ხორბლის დიკას (*T. carthlicum* Nevski) შეფარებალობისა და
პირველი თარვის ჰიბრიდების შესწავლის შედეგები;

- ¹საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,
²საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
¹P. NASKIDASHVILI, ²G. CHKHUTIASHVILI, ¹G. KHUTSISHVILI, ¹N. GAKHARIA
THE RESULTS OF STUDING THE FIRST GENERATION AND CROSSING HYBRIDS OF KARTLI WHEAT DIKA – (T. CARTHLICUM NEVSKI);
¹Academy of Agricultural Sciences of Georgia,
²Agricultural University of Georgia.
- 1.62.** *1კ. ნასყიდაშვილი, 2დ. ბედოშვილი, 2გ. ჩხუტიაშვილი, 1მ. ნასყიდაშვილი*
ქართული ხორბალ ღიბას – T. carthlicum-ის საშუაშედეგში მიღებულ სახეობათშორის
მეორე თაობის ჰიბრიდებში ფორმათაწარმოქმნის პროცესის შესწავლის შედეგები;
¹საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,
²საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
¹P. NASKIDASHVILI, ²D. BEDOSHVILI, ²G. CHKHUTIASHVILI, ¹M. NASKIDASHVILI
THE RESULTS OF LEARNING THE PROSESS OF KARTLI WHEAT DIKA – T. CARTHLICUM BASE CREATED THE INTERSORT
IN THE SECOND GENERATION HYBRID FORMCREATION;
¹Academy of Agricultural Sciences of Georgia,
²Agricultural University of Georgia.
- 1.63.** *К. ОСМОАЛИЕВА*
НОВЫЕ СОРТООБРАЗЦЫ ТОМАТА ВСЕМИРНОГО ЦЕНТРА ОВОЩЕВОДСТВА, ОТВЕЧАЮЩИЕ СОВРЕМЕННЫМ
ТРЕБОВАНИЯМ ПРОИЗВОДСТВА И ПРОМЫШЛЕННОЙ ПЕРЕРАБОТКИ В УСЛОВИЯХ КЫРГЫЗСТАНА;
 Кыргызский национальный аграрный университет им. К.И. Скрябина.
К. OSMANALIEVA
NEW TOMATO ACCESSIONS OF THE WORLD VEGETABLE CENTER, THAT MEET THE MODERN
REQUIREMENTS OF PRODUCTION AND INDUSTRIAL PROCESSING IN KYRGYZSTAN;
 Skriabin National Agrarian University of Kyrgyzstan.
- 1.64.** *მ. ჯენტი, თ. თურმანიძე, გ. მიქაძე*
მარწყვის პერსპექტიული ჯიშების ხარისხის შეფასება და შენახვის ტექნოლოგია;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
M. ZHENTI, T. TURMANIDZE, G. MIKADZE
QUALITY ASSESSMENT AND STORAGE TECHNOLOGY OF PROMISING STRAWBE RRY VARIETIES;
 Agricultural University of Georgia.
- 1.65.** *Ш. РСАЛИЕВ, А. РСАЛИЕВ, А. АГАБАЕВА*
ХАРАКТЕРИСТИКА СОВРЕМЕННЫХ СОРТОВ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ ПО УСТОЙЧИВОСТИ К
ЖЕЛТОЙ РЖАВЧИНЕ;
 Научно-исследовательский институт проблем биологической безопасности, Казахстан.
SH. RSALIEV, A. RSALIEV, A. AGABAEVA
CHARACTERISTICS OF MODERN VARIETIES OF WINTER WHEAT FOR RESISTANCE TO YELLOW
RUST;
 Research Institute for Biological Safety Problems, Kazakhstan.
- 1.66.** *ც. სამადაშვილი*
ქერის კულტურა საქართველოში და მისი ბამოყენების პერსპექტივები;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
TS. SAMADASHVILI
CULTURE OF BARLEY IN GEORGIA AND PROSPECTS OF ITS USE;
 Agricultural University of Georgia.
- 1.67.** *1ც. სამადაშვილი, 2ა. მჭედლიშვილი, 2თ. ეპიტაშვილი, 1ტ. ლოლაძე*
ტრიტიკალე – დიდი შესაძლებლობის სასოფლო-სამეურნეო კულტურა;
¹საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი,
²საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
¹TS. SAMADASHVILI, ²ა. MCHEDLISHVILI, ²თ. EPITASHVILI, ¹ტ. LOLADZE
TRITICALE - GREAT OPPORTUNITY AGRICULTURAL CROP;
¹Agricultural University of Georgia,
²Academy of Agricultural Sciences of Georgia.

- 1.68. **Г. САНТРОСЯН**
ВОЗМОЖНОСТЬ РЕМОНТА И ЗАКЛАДКИ ПЕРВОГО ПОЛЯ ПИТОМНИКА АБРИКОСА РАССАДОЙ;
Государственный аграрный университет Армении.
G. SANTROSYAN
THE POSSIBILITY OF MAINTENANCE AND LAYING THE FIRST FIELD NURSERY SEEDLINGS OF APRICOT;
Armenian State Agrarian University.
- 1.69. **1ზ. სიხარულიძე, 1რ. ღუმბაძე, 1ძ. ნაცარიშვილი, 1ლ. მგელაძე, 2ბ. ჩხუტიაშვილი**
სოკოვანი ღეროს შანბასადმი გამძლე ბენოტიპების გამოვლენა;
1ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფიტოპათოლოგიის და ბიომრავალფეროვნების ინსტიტუტი,
2აგრარულ უნივერსიტეტი, ლომოურის მიწათმოქმედების ინსტიტუტი.
1 Z. SIKHARULIDZE, 1 R. DUMBADZE, 1 Q. NATSARISHVILI, 1 L. MGELADZE, 2 G. CHKHUTIASHVILI
STEM RUST RESISTANT GENOTYPES OF WHEAT;
1 Batumi Shota Rustaveli State University, Institute of Phytopathology and Biodiversity,
2 Agricultural University of Georgia, Institute of Agriculture Lomouri.
- 1.70. **რ. სხირტლაძე, ი. რიშამაძე, მ. ჩუბინიშვილი**
სათუხრის ფრთათეთრა, *Trialeurodes vaporariorum* და პარაზიტოიდი ენკარსია, *Encarsia formosa* საქართველოში;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, ყანჩაველის მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტი, თბილისი;
R. SKHIRTLADZE, I. RIZHAMADZE, M. CHUBINISHVILI
GREENHOUSE WHITEFLY, *TRIALEURODES VAPORARIORUM* AND PARASITOIDE, *ENCARSIA FORMOSA* IN GEORGIA;
Agricultural University of Georgia, Kanchaveli Institute of Plant protection, Tbilisi.
- 1.71. **ДЖ. ТОЛИХОВ**
ДЫНИ ТАДЖИКИСТАНА И ПРОБЛЕМЫ ИХ ВЫРАЩИВАНИЯ;
Институт садоводства и овощеводства Таджикской академии сельскохозяйственных наук.
J. TOLIHOV
MELONS TADZHIKISTANA AND PROBLEMS THEIR GROWING;
Institute horticultural and vegetables of Tajik Academy Agricultural Science.
- 1.72. **ვ. კობალია**
უჯრედული სელექცია – სასოფლო-სამეურნეო კულტურების გაუმჯობესების ეფექტური ხერხი;
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
V. KOBALIA
CELLULAR SELECTION- THE EFFICIENT WAY FOR IMPROVEMENT OF AGRICULTURAL CROPS;
Akaki Tsereteli State University.
- 1.73. **1დ. დაღანიძე, 1თ. საღუნაშვილი, 1ნ. ამაშუკელი, 1მ. გამყრელიძე, 1ნ. სტურუა, 2ნ. გიორგობიანი.**
შავი ბაქტერიული სილაქავის გამომწვევი ბაქტერიების დეტექცია პოლიმერაზულ ჯაჭვური რეაქციით საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში გატყურობით დაავადებულ პომიდვრების ნიმუშებში;
1საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სერგი ღურმიშიძის ბიოქიმიისა და ბიოტექნოლოგიის ინსტიტუტი,
2საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ს. ყანჩაველის მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტი.
1D. GAGANIDZE, IT. SADUNISHVILI, 1N. AMASHUKELI, 1M. GAMKRELIDZE, 1N. STURUA, 2N. GIORGOBIANI;
DETECTION OF BACTERIA PATHOGEN CAUSING TOMATO BACTERIAL SPOT IN BACTERIOSES AFFECTED TOMATO SAMPLES IN GEORGIA BY POLYMERASE CHAIN REACTION;
1Durmishidze Institute of Biochemistry and Biotechnology, Agricultural University of Georgia,
2Khanchaveli Institute of Plant Protection, Agricultural University of Georgia.
- 1.74. **1ო. ღორჯოშვილი, 2ბ. გობინაშვილი, 3ნ. ბერიძე**
შიდათიანი აჭარის რელიეფი და სამიწათმოქმედო პრობლემები;
1საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,
2გარემოს ეროვნული სააგენტო,

- ³საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის, სუბტროპიკული კულტურებისა და ჩაის მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი.
¹O. GORDJOMELADZE, ²G. GOGICHAISHVILI, ³N. BERIDZE
RELIEF INNERMOUNTAIN ADJARA AND THE PROBLEMS OF AGRICULTURE;
¹Academy of Agricultural Sciences of Georgia,
²National Agency of Environment,
³Scientific-research institute of tea, subtropical cultures and tea production, Agricultural University of Georgia.
- 1.75. ¹ო. გორჯომელაძე, ²ბ. გობიჩაიშვილი
 ნიადაგის (მიწის) ეროზიისაგან დაცვა და მაღალეფექტურად გამოყენება დროის მოთხოვნას;
¹საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,
²გარემოს ეროვნული სააგენტო, საქართველო.
¹O. GORDJOMELADZE, ²G. GOGICHAISHVILI
PROTECTION OF SOIL FROM EROSION AND ITS HIGHLY EFFICIENT USE IN AGRICULTURE;
¹Academy of Agricultural Sciences of Georgia,
²National Agency of Environment, Georgia.
- 1.76. ნ. ყიფიანი
 ციტრუსოვანთა შორეული ჰიბრიდიზაციის ხაზით ჩატარებული ჰიბრიდოლოგიური მუშაობის შედეგები;
 აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
 N. KIPIANI
THE RESULTS OF HIBRIDOLOGICAL WORKS THROUGH CITRUS FURTHER HYBRIDIZATION;
 Akaki Tsereteli State University. Agrarian Faculty.
- 1.77. ¹ზ. ჩანქსელიანი, ²მ. ხეტურიანი
 რადიონუკლიდების შემცველობა ქუთაისის ზონის ნიადაგებში;
¹საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი,
²აკაკი წერეთლის ქუთაისის უნივერსიტეტი.
¹Z. CHANKSELIANI, ²M. KHETSURIANI
THE CONTENT OF RADIONUCLATS IN THE SOILS KUTAISI AREA;
¹Agricultural University of Georgia,
²Akaki Tsereteli State University.
- 1.78. მ. ჩუბინიშვილი, ტ. ჩხუბიანიშვილი, მ. კახაძე, ი. მალანია, ი. რიშამაძე
 მანვე მწებებისაგან მცენარეთა ბიოლოგიური დაცვისთვის ენტომოპარაზიტული ნემატოდების კიბის ინოვაციური ტექნოლოგია;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ყანჩაველის მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტი.
 M. CHUBINISHVILI, TS. CHKHUBIANISHVILI, M. KAKHADZE, I. MALANIA, I. RIZHAMADZE
BIOLOGICAL PROTECTION OF PLANTS FROM HARMFUL INSECTS AND NEMATODES ENTOMOPARAZITICAL INNOVATIVE SEARCH TECHNOLOGY;
 Agricultural University of Georgia, Institute of Plant Protection Kanchaveli.
- 1.79. ვ. ტანავა
 სუბტროპიკული კულტურების ბანოყიერების აქტუალური საკითხები;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის, სუბტროპიკული კულტურებისა და ჩაის მრეწველობის ინსტიტუტი.
 V. TSANAVA
CURRENT ISSUES OF SUBTROPICAL CROPS FERTILIZATION;
 Institute of tea, subtropical and tea production, Agricultural University of Georgia.
- 1.80. ¹ნ. ჩხარტიშვილი, ¹ვ. კვალიაშვილი, ²დ. მაღრაძე, ³ლ. უჯმაჯურიძე
 ძარბოვანი სელექციური საღვინე ვაზის ახალი ჯიშები;
¹საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,
²საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი,
³ნერგის წარმოების ეროვნული ცენტრი.
¹N. CHKHARTISHVILI, ¹V. KVALIASHVILI, ²D. MAGHRADZE, ³L. UJMAJURIDZE

NEW GRAPEVINE VARIETIES OF GEORGIAN BREEDING FOR WINE MAKING;

¹Academy of Agricultural Sciences of Georgia,

²Agricultural University of Georgia,

³National Center for seedling.

1.81. მ. ცმერცვაძე

დასავლეთ საქართველოს სუბტროპიკული ზონაში ციტრუსოვანთა და სხვა ინტროდუცირებულ სახეობათა დაცვის აბრეკოლოგიური კრიტერიუმები და რეკომენდაციები;

საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის სუბტროპიკული კულტურებისა და ჩაის მრეწველობის ინსტიტუტი.

V.TSERTSVADZE

AGRO ECOLOGICAL CRITERIA AND RECOMMENDATIONS ABOUT PROTECTION OF CITRUS FRUIT AND OTHER INTRODUCTION CROPS IN A SUBTROPICAL ZONE OF THE WESTERN GEORGIA;

Institute of tea, subtropical and tea industry, Agricultural University of Georgia.

1.82. ნ. ჭანკვეთაძე

ორბანული და მიწნაღური სასუქების ნორმების და ფორმების გავლენა ტოპინფლორის მონიტორინგის მონაცემების საფუძველზე მარცხენა და მარჯვენა მხარეებზე;

საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.

N. CHANKVETADZE

INFLUENCE OF NORMS AND FORMS OF ORGANIC AND MINERAL FERTILIZERS ON QUALITY INDICATORS OF TOPINSUNFLOWER;

Agricultural University of Georgia.

1.83. ¹ლ. ჭანუყვაძე, ²ბ. ჯაბნიძე

ციტრუსოვანთა ნარბაობის გაუმჯობესებული ჯიშების დანერგვის პერსპექტივაები;

¹ საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის, სუბტროპიკული კულტურებისა და ჩაის მრეწველობის ინსტიტუტი,

²ბათუმის აგრარული და მემბრანული ტექნოლოგიების ინსტიტუტი, საქართველო;

¹L. CHANUKVADZE, ²G. JABNIDZE

THE POSSIBILITIES AND PERSPECTIVES TO IMPLANT THE NEW KINDS OF CITRUSES AND IMPROVED SPECIES;

¹Institute of tea, subtropical and tea industry, Agricultural University of Georgia.

²Batumi Institute of Agrarian and Membrane Technologies, Georgia.

1.84. ნ. ხარხელაური

წვეთოვანი სარწყავი სისტემისა და პოლიეთილენის მუჭის გამოყენება კიტრის

ჯიშ-პოპულაცია "მუხრანული"-ის მოყვანისას ღია ბრუნტში;

სათესლე და სარგავი მასალის სამეცნიერო-საწარმო ცენტრი "აგრო ქართუ", საქართველო;

N. KHARKHELARI

DRIP IRRIGATION SYSTEM AND POLYETHYLENE FILM FOR PRODUCTION OF CUCUMBER SPECIES-POPULATION "MUKHRANULI" IN OPEN FIELD ABSTRACT;

Scientific-industrial center of Seed and planting materials "Agro Kartu", Georgia.

1.85. ნ. ჯაბნიძე

სტევიას (*Stevia Rebaudiana* Bepton) სხვადასხვა მეთოდებით გამრავლების შესწავლა აჭარის პირობებში;

ფიტოპათოლოგიისა და ბიომრავალფეროვნების ინსტიტუტი.

N. JABNIDZE

PROPAGATION OF STEVIA ADJARIAN AUTONOMY REPUBLIC;

Institute of phytopathology and biodiversity.

1.86. რ. ჯაბნიძე

აჭარის ავტონომიური რეპუბლიკის მდგრადი მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივაები;

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

R. JABNIDZE

SOME ISSUES OF GOVERNANCE IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SUBTROPICAL AGRICULTURE;

- 1.87 ბ. ჯაფარიძე**
ბუნების დაცვითი კანონმდებლობის ცალკეული ასპექტები;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
G. JAPARIDZE
SOME ASPECTS OF NATURE PROTECTION LAWS;
Academy of agricultural sciences of Georgia.

II. აუდიტორია №210. დარგობრივი სექცია – მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების
Аудитория №210. Отраслевая секция-ЖИВОТНОВОДСТВО, ВЕТЕРИНАРИЯ, КОРМОПРОИЗВОДСТВО, ПЕРЕРАБОТКА ПРОДУКТОВ ЖИВОТНОВОДСТВА
Audience № 210. Industry section- ANIMAL HUSBANDRY, VETERINARY MEDICINE, FORAGE PRODUCTION, PROCESSING OF ANIMAL HUSBANDRY PRODUCTS
თავმჯდომარე – აკად. ზ. ცქიტიშვილი;
მდივანი – აკად. დოქტ. ა. გიორგაძე
Председатель – акад. З. Цкитишвили
Секретарь – акад. докт. А. Гиоргадзе
Chairman - Acad. Z. Tskitishvili
Secretary – Acad. Doct. A. Giorgadze

- 2.1 ბ. აბლაძე, ი. სარჯველაძე;**
საძარბაზოს საკვებწარმოების მდგრადი და უსაფრთხო განვითარების ძირითადი მიმართულებები და ახალი ტექნოლოგიები;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
G. AGLADZE, I. SARJVELADZE
THE BASIC TENDENCIES AND NEW TECHNOLOGIES OF SUSTAINABLE AND SAFE DEVELOPMENT OF FORAGE PRODUCTION IN GEORGIA;
Academy of Agricultural Science of Georgia.

- 2.2 А. АХТЫРСКИЙ, С. ШАПОВАЛОВ, М. ДОЛГАЯ**
КРИТЕРИИ И МЕТОДЫ ОЦЕНКИ ЗАМЕНИТЕЛЕЙ ЦЕЛЬНОГО МОЛОКА ДЛЯ ТЕЛЯТ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ;
A. AKHTYRSKY, SHAPOVALOV, M. LONG
CRITERIA AND METHODS FOR ASSESSMENT OF WHOLE MILK REPLACERS FOR CALVES;
Institute of animal husbandry NAAN, Kharkov, Ukraine.

- 2.3 В. БОЙЧУК**
ВЛИЯНИЕ ПРОБИОТИКА НА ОТКОРМОЧНЫЕ КАЧЕСТВА СВИНЕЙ;
V. BOYCHUK
EFFECT OF PROBIOTIC ON FATTENING INDICES OF PIGS;
National Agricultural University of Vinnitsa, Vinnitsa, Ukraine.

- 2.4** *ნ. ბარამიძე, ზ. წყარუაშვილი, მ. ხუციშვილი, ი. გუჯაბიძე*
 თუთის აბრეშუმხვევის ინტროდუცირებული ჯიშების გამოყენება სასელექციო მუშაობაში;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მეაბრეშუმეობის ინსტიტუტი.
N.BARAMIDZE, Z.TSKARUASHVILI, M.KHUTSISHVILI, I.GUJABIDZE
APPLICATION OF INTRODUCED MULBERRY SILKWORM BREEDS IN SELECTION WORK;
 Agricultural University of Georgia, Institute of Sericulture.
- 2.5** *1მ. ბარვენაშვილი, 1მ. შეიქრიშვილი, 2ა. გიორგაძე, 1ლ. ჯიქია.*
 კანარის ჩიტის – „პატარა მკურნალის“ მოყვანების საპიოხისათვის;
 1საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი;
 2საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
¹M.BARVENASHVILI, ¹M. PEIKRISHVILI, ²A. GIORGADZE, ¹L.JIKIA.
ON THE ISSUE OF BREEDING THE CANARY BIRD-„A SMALL HEALER”
¹Agricultural University of Georgia;
²Academy of Agricultural Science of Georgia.
- 2.6** *გ. ბასილაძე, ე. კალანდია, ნ. იმნაძე*
 „იოდკაზეინით“ გამდიდრებული ფუნქციური დანიშნულების რემეშავა პროდუქტის „მაწონის“ ბიოტექნოლოგიის დამუშავება;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
G. BASILADZE, E. KALANDIA, N. IMNADZE
DEVELOPMENT OF BIOTECHNOLOGY OF A FUNCTIONAL PURPOSE OF THE LACTIC ACID PRODUCT "MATSONI" ENRICHED BY "IODINE CASEIN";
 Agricultural University of Georgia.
- 2.7** *Г.В. БАСИЛАДЗЕ, Е.Г. КАЛАНДИЯ*
 ВЛИЯНИЕ ЗАГРЯЗНЕННОЙ ТЯЖЕЛЫМИ МЕТАЛЛАМИ МОЛОКА НА КАЧЕСТВО МАЦОНИ И СЫРА;
 Грузинский аграрный университет.
G.V. BASILADZE, E.G. KALANDIA
THE INFLUENCE OF THE MILK POLLUTED WITH THE HEAVY METALS ON THE QUALITY OF MATSONI AND CHEESE;
 Agricultural University of Georgian.
- 2.8** *1გ. ბეღელური, 1ჩაგელიშვილი, 2მ. გოგალაძე.*
 ხელათების ბავლენა ბროილერის მიერ საზრდო ნივთიერებების მონელებაზე და ბროილერის სისხლის მორფოლოგიურ მაჩვენებლებზე;
 1საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი;
 2პ. მელიქიშვილის სახელობის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტი, საქართველო.
1G.BEGHELURI, 1A.CHAGELISVILI, 2M.GOGALADZE
USE OF THE KHELATI IN BROILERS FEEDING INFLUENCE OF THE KHELATI ON THE FOOD SUBSTANCES DIGESTION BY BROILERS AND ON THE MORPHOLOGICAL INDICES OF BROILERS BLOOD;
¹ Agricultural University of Georgia;
² Petre Melikishvili Institute of Physical and Organisc Chemistry, Georgia.
- 2.9** *დ. ბოსტაშვილი, მ. ნიკოლაიშვილი, ზ. ზურაბიშვილი, მ. ჭიკაიძე, მ. გედევანიშვილი, ე.ჯაქელი.*
 პრეპარატების უნიფასის და ფასის ბიო ეფექტურობა მეფრინველეობაში;
 შპს „კორონი“, საქართველო.
D. BOSTASHVILI; M. NIKOLAISHVILI; Z. ZURABISHVILI; M. CHIKAIKIDZE; M. GEDEVANISHVILI; E. JAKELI
BIO-EFFECTIVENESS OF UNIDAS AND DASI IN POULTRY-BREEDING;

Coroni LTD, Georgia.

- 2.10** *დ. ბოსტაშვილი, მ. გედევანიშვილი, ე. ჯაყელი, მ. ჭიკაიძე.*
ოლიგოფოსის გავლენა გოჭების ცოცხალი მასის დინამიკაზე.
შპს "კორონი", საქართველო;
D. BOSTASHVILI, M. GEDEVANISHVILI, E. JAKELI, M. CHIKAI DZE
INFLUENCE OF OLIGOFOS OF LIVE-WEIGHT DYNAMICS OF PIGLETS
Coroni LTD, Georgia.
- 2.11** *ბ. გოგოლი*
კავკასიური წაბლა ჯიშისა და ქართული კამეჩის მოზარდის ჩონჩხის ასაკობრივი
ზრდა განვითარების შესწავლის შედეგები;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
G. GOGOLI
RESULTS OF THE STUDY OF GROWTH AND DEVELOPMENT SKELETAL OF YOUNG CATTLE CAUCASIAN BROWN BREED
AND GEORGIAN BUFFALOS;
Agricultural University of Georgia.
- 2.12** *В.ВЕРЖАК, В.КАЛАШНИКОВ, С.ШАПОВАЛОВ, М. ДОЛГАЯ, Е.РУДЕНКО*
ВЛИЯНИЕ ПРИРОДНЫХ ДЕТЕРГЕНТОВ СОРБЦИОННОГО ДЕЙСТВИЯ НА НЕКОТОРЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ
ИММУННОГО И АНТИОКСИДАНТНОГО СТАТУСА СВИНЕЙ ПРИ ИНТЕНСИВНОМ КОРМЛЕНИИ ПРИ МОРФО -
ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ НАРУШЕНИЯХ ПИЩЕВАРИТЕЛЬНОГО ТРАКТА;
Институт животноводства, г. Харьков, Украина.
V. VERJAK, V. KALASHNIKOV, SHAPOVALOV, M. LONG, E. RUDENKO
INFLUENCE OF NATURAL DETERGENTS SORPTION EFFECT ON SOME IMMUNE AND ANTIOXIDANT STATUS OF PIGS
IN INTENSIVE FEEDING IN THE MORPHOLOGICAL FUNCTIONAL DISORDERS OF THE DIGESTIVE TRACT;
Animal husbandry Institute, Kharkov, Ukraine.
- 2.13** *А. ИЩЕНКО, В. КУЧЕРЯВЫЙ*
СКАРМЛИВАНИЕ СУБАЛИНА РАННЕОТНЯТОМУ МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ;
Винницкий национальный аграрный университет, г. Винница, Украина.
A. ISHCENKO, V. KUCHERYVY
FEEDING OF SUBALIN TO EARLY WEANED YOUNG PIGS;
National Agricultural University of Vinnitsa, Vinnitsa, Ukraine.
- 2.14** *В. КУЧЕРЯВЫЙ, О. СКОРОМНАЯ, М. КУЧЕРЯВА*
ВЛИЯНИЕ СКАРМЛИВАНИЯ ПРОБИОТИЧЕСКИХ ПРЕПАРАТОВ НА ОРГАНИЗМ МОЛОДНЯКА СВИНЕЙ;
Винницкий национальный аграрный университет, г. Винница, Украина.
V. KUCHERYVY, O. SKOROMNA, M. KUCHERYAVA
EFFECT OF FEEDING PROBIOTIC PREPARATIONS ON THE BODY OF YOUNG PIGS;
National Agricultural University of Vinnitsa, Vinnitsa, Ukraine.
- 2.15** *Е. ЛЕБЕДЬКО*
ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К РАЗРАБОТКЕ РОСТОВЫХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ МАТЕМАТИЧЕСКОГО ОПИСАНИЯ
ВЗАИМОСВЯЗИ «ВОЗРАСТ-РАЗМЕРЫ ТЕЛА» У МОДЕЛЬНЫХ ТЕЛОК И КОРОВ ИДЕАЛЬНОГО ТИПА;
ФГБОУ ВПО «Брянская ГСХА», Россия.
E. LEBEDKO
INNOVATIVE APPROACHES TO DEVELOPING GROWTH MODELS FOR MATHEMATICAL
DESCRIPTION OF THE RELATIONSHIP OF "AGE-BODY MEASUREMENTS" FOR MODEL
HEIFERS AND COWS IDEAL TYPE;
State Academy of Agricultural of Briansk, Russia.

- 2.16** *ს. ლომიძე, ს. ბიორგაძე.*
მცენარეული საკვები დანამატის გამოყენება ეიმერიოზის სამკურნალოდ
გოცგრეზში;
S. LOMIDZE S. GIORGADZE
USE OF VEGETABLE FEED ADDITIVE AGAINST EIMERIOSIS IN RABBITS.
- 2.17** *ნ. მამუკელაშვილი*
ბაღის ძაბრული აბორიგენული ჯიშები;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
N. MAMUKELASHVILI
GEORGIAN ABORIGINAL BREEDS OF DOGS;
Agricultural University of Georgia.
- 2.18** *ბ. მაღლაკელიძე*
რძის გადაამუშავებულ საწარმოებში ნეფლეზის შეფასება ბრუცელეოზზე;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
G. MAGHLAKELIDZE
SCORE SERIES ON BRUCELLOSIS IN DAIRY PROCESSING INDUSTRY;
Agricultural University of Georgia.
- 2.19** *ბ. მაძგარაშვილი.*
ხსნარებისა და თხევადი მემანიკური ნარევის შესქელების ახალი
ტექნოლოგიები;
G. MADZGARASHVILI
NEW TECHNOLOGY OF THICKENING OF SOLUTIONS AND LIQUID
MECHANICAL MIXTURES;
- 2.20** *ნ. მინდიაშვილი, მ. ჭიჭაკუა, ნ. ზაზაშვილი.*
საკვები დანამატი რუმიფოსის გავლენა მღვრების სუქებაზე;
შპს "კორონი", საქართველო;
N. MINDIASHVILI, M. CHICHAKUA, N. ZAZASHVILI
INFLUENCE OF FOOD-ADDITIVE RUMIFOS ON FATTENING OF BULL-CALVES;
Coroni LTD, Georgia.
- 2.21** *ნ. მინდიაშვილი, მ. ჭიჭაკუა, ნ. ზაზაშვილი.*
საკვები დანამატი "რუმიფოსის" გავლენა ვუძრის სარძეო პროდუქტიულობაზე;
შპს "კორონი", საქართველო;
N. MINDIASHVILI, N. ZAZASHVILI, M. CHICHAKUA
IMPACT OF FOOD-ADDITIVE RUMIFOS ON DAIRY PRODUCTIVITY OF COWS;
Coroni LTD, Georgia.
- 2.22** *რ. მიტიჩაშვილი, ტ. კილიტარი.*
ბიოტექნოლოგიის და გენური ინჟინერიის ინოვაციური ტექნოლოგიების
გამოყენება მეცხოველეობაში;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი
R. MITICHASHVILI, TS. KILIPTARI.
USE OF INNOVATION TECHNOLOGIES OF BIOTECHNOLOGY AND GENE ENGINEERING IN ANIMAL HUSBANDRY;
Agricultural University of Georgia.
- 2.23** *1ბ. ნიკოლეიშვილი, 2ა. ჩაბელიშვილი, 2თ. დალაიშვილი.*
ცხოველთა საკვებად თუთის ფოთლის გამოყენების მიხანვეწონილობა
და ეკონომიკური ეფექტიანობა;
1საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია;

²საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი;

1G.NIKOLEISHVILI, 2A.CHAGELISHVILI, 2T.DALALISHVILI

FEASIBILITY OF APPLICATION OF MULBERRY LEAF AS FODDER FOR ANIMALS AND ITS ECONOMIC EFFICACY;

¹Academy of agricultural sciences of Georgia;

²Agricultural University of Georgia.

- 2.24** **Н. ПОВОЗНИКОВ, А. ЦВИГУН, С. БЛЮСЮК, В. ХАРКАВЛЮК, И. БИДЯК**
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЭНЕРГИИ КОРМОВ КРУПНЫМ РОГАТЫМ СКОТОМ;
Подольский государственный аграрно-технический университет, г. Каменец-Подольский, Украина.
N. POVOZNIKOV, A. CVIGUN, S. BLIUSIUK, V. HARKAVLIUK, AND. BIDIAK
MODERN APPROACHES TO THE STUDY OF ENERGY FEED CATTLE;
Podilsky State Agrarian - Technical University, Kamyanets-Podilsky, Ukraine.
- 2.25** **Н. ПОВОЗНИКОВ, В. ХАРКАВЛЮК, С. БЛЮСЮК.**
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭНЕРГИИ ПИТАТЕЛЬНЫХ ВЕЩЕСТВ В ОРГАНИЗМЕ МОЛОДНЯКА СВИНЕЙ ПРИ
СКАРМЛИВАНИИ КОНЦЕНТРИРОВАННЫХ КОРМОВ;
Подольский государственный аграрно-технический университет, г. Каменец-Подольский, Украина.
N. POVOZNIKOV, V. HARKAVLÛK, S. BLÛSÛK
ENERGY USE OF NUTRIENTS IN THE BODY OF YOUNG PIGS FED WITH CONCENTRATED FODDER;
Podilsky State Agrarian - Technical University, Kamyanets-Podilsky, Ukraine.
- 2.26** **Т.ПОЛИЩУК**
ВОСПРОИЗВОДИТЕЛЬНЫЕ СПОСОБНОСТИ КОРОВ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СИСТЕМЫ
СОДЕРЖАНИЯ;
Винницкий национальный аграрный университет, г. Винница, Украина.
T. POLISHCHUK
BREEDING ABILITY OF COWS DEPENDING ON THE SYSTEM OF;
National Agricultural University of Vinnitsa, Vinnitsa, Ukraine.
- 2.27** **Н. РУСЬКО, С. ШАПОВАЛОВ**
ИЗГОТОВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО СТАНДАРТНОГО ОБРАЗЦА МОЛОКА;
Институт животноводства НААН г. Харьков, Украина;
N. RUS'KO, S. SHAPOVALOV
MANUFACTURE OF STANDARD SAMPLE OF MILK;
Institute of animal husbandry NAAS, Kharkov, Ukraine.
- 2.28** **Л. ТОРТЛАДЗЕ**
СОЗДАНИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ ГРУЗИИ ПО КОНСЕРВАЦИИ И
ИСПОЛЬЗОВАНИИ ГЕНЕТИЧЕСКИХ РЕСУРСОВ ЖИВОТНЫХ;
Грузинский аграрный университет.
L.TORTLADZE
GENETIC RESOURCES OF CATTLE BREEDS IN GEORGIA AND PROSPECTS OF THEIR USE;
Agricultural University of Georgia
- 2.29** **Е. ТРАЧУК, В. КУЧЕРЯВЫЙ**
ПРОДУКТИВНОСТЬ, КАЧЕСТВО ПРОДУКЦИИ И ОРГАНОЛЕПТИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ МЯСА СВИНЕЙ ПРИ
СКАРМЛИВАНИИ ЭНТЕРО-АКТИВА;
Винницкий национальный аграрный университет, г. Винница, Украина.
E.TRACHUK, V.KUCHERYVY
PRODUCTIVITY, PRODUCT QUALITY AND ORGANOLEPTIC PROPERTIES OF PIG MEAT WHEN
FEEDING ENTERO- ACTIVE;

- 2.30** *მ. შვიძერიშვილი, მ. ბარვენაშვილი,*
ქართული ფუტკრის მებრუნო პოპულაციის ჯიშობის განმსაზღვრელი
პირითადი მსხვირებელი მაჩვენებლების ანალიზი;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
M. PEIKRISHVILI, M. BARVENASHVILI.
ANALYSIS OF MAJOR EXTERNAL BREED INDEXES OF MEGRELIAN POPULATION OF THE GEORGIAN HONEYBEE;
Agricultural University of Georgia.
- 2.31** *თ. ყურაშვილი, მ. სოხაძე;*
ღორის კლასიკური ჭირის პრობლემები საქართველოში;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
T. KURASHVILI, M. SOKHADZE
PROBLEMS OF CLASSICAL SWINE FEVER IN GEORGIA;
Agricultural University of Georgia.
- 2.32** *1ა. ჩაგელიშვილი, 1ბ. ბეღელური, 2ი. ბეშკენაძე*
ხელატიების გამოყენება ბროილერის კვებაში;
1საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი;
2პ. მელიქიშვილის სახელობის ფიზიკური და ორგანული ქიმიის
ინსტიტუტი;
1A. CHAGELISHVILI, 1G. BEGHELURI, 2I. BESHKENADZE
USE OF KHELATI IN BROILERS FEEDING;
¹ Agricultural University of Georgia;
² Petre melikishvili Institute of Physical and Organisc Chemistry.
- 2.33** *ი. ჩარგეიშვილი, ნ. ჩხაიძე, ტ. გაბისონია, ლ. ბეჯაშვილი*
ფაგოთერაპია – თუთის აბრეშუმსვევის (*Bombyx mori* L.) ბაქტერიოზების
წინააღმდეგ ბრძოლის ინოვაციური ტექნოლოგია;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
I. CHARGEISHVILI, N. CHKHAIDZE, T. GABISONIA, L. BEJASHVILI
PHAGOTHERAPY – INNOVATIVE TECHNOLOGY AGAINST BACTERIAL DISEASE OF SILKWORM (BOMBYXMORY L.);
Agricultural University of Georgia.
- 2.34** *ზ. ჩეკურიშვილი; ლ. მაკარაძე;*
ავადმყოფი და მკვდარი ცხოველებიდან გამოყოფილი საღმონელების
რეზისტენტობა, ანტიბიოტიკომბრძობელობის დადგენა და მაღალეფექტური
პრეპარატების შერჩევა;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
Z. CHEKURISHVILI, L. MAKARADZE
SALMONELLAS' RESISTANCE EDUCED FROM SICK AND DEAD ANIMALS, ESTABLISHMENT OF THE ANTIBIOTIC-
SENSITIVITY AND THE SELECTION OF THE HIGHLY EFFECTIVE DRUGS;
Agricultural University of Georgian
- 2.35** *ზ. ტკიტიშვილი*
ვაკუუმირების გამოყენება რძის მრეწველობაში;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია;
Z. TSKITISHVILI
APPLY OF VACUUMING IN DAIRY INDUSTRY;
Academy of Agricultural Science of Georgia.
- 2.36** *მ. ხუციშვილი*
მეფრინველობის მდგომარეობა საქართველოში და მისი პროდუქტიულობის

ბაზრდის ბზეზი;

საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი,

M.KHUTSISHVILI

POULTRY INDUSTRY IN GEORGIA AND THE APPROACHES TO INCREASE ITS PRODUCTIVITY;

Agricultural University of Georgi.

III. აუდიტორია №211. ღარბობრივი სექცია – აბრიინჟინერია.

Аудитория №211. Отраслевая секция – Агроинженерия.

Audience № 211. Industry section – Agroengineering.

თავმჯდომარე – აკად. რ. მახარობლიძე;

მდივანი – აკად. წ/კ თ. ბედია;

Председатель – акад. Р. Махароблидзе

Секретарь – ч.кор. акад. О. Бедия;

Chairman - Acad. R. Macharoblidze

Secretary – Acad. O. Bedia.

3.1 А. АБДИКАИРОВ, Н. СЛАБИНСКИЙ, В. ХОХЛОВ.

РЕЗУЛЬТАТЫ СТЕНДОВЫХ ИСПЫТАНИЙ ВЕТРОГЕНЕРАТОРА ВГ-5 «ВИНДЭК»;

ТОО «Казахский научно-исследовательский институт механизации и электрификации сельского хозяйства.

A. ABDIKAIROV, N. SLABINSKY, V. KHOKHLOV.

WIND TURBINE TEST BENCH RESULTS VG-5 «VINDÈK»;

The Kazakh Scientific Research Institute of mechanization and electrification of agriculture.

3.2 ნ. ალხანაშვილი

სოფლის მეურნეობის პროდუქტების დროის აქტუალური პრობლემები საქართველოში;

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი.

N. ALCHANASHVILI

ACTUAL PROBLEMS OF DRYING OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN GEORGIA;

Georgian Technical University, Research Institute for food industry.

3.3 А. АЛТЫБАЕВ

К ВОПРОСУ МАШИНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ АГРОБИЗНЕСА;

Казахский НИИ механизации и электрификации сельского хозяйства, г. Алматы.

A. ALTIBAEV

TO THE QUESTION OF MACHINERY-TECHNOLOGICAL MAINTENANCE OF AGRIBUSINESS;

Kazakh Scientific Research Institute of mechanization and electrification of agriculture, Almaty.

3.4 ზ. ანდგულაძე, გ. მუხაშავრია, ბ. დოლიძე, ნ. ვადაჩკორია.

სუბტროპიკული ხაისის მშრალი ფორმირებული პროდუქტების სამანქანო ტექნოლოგიის დამუშავება;

საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაისის სუბტროპიკული კულტურების და ჩაისის მრეწველობის ინსტიტუტი.

Z. ANDGULADZE, G. MUKHASHAVRIA, B. DOLIDZE, N. VADACHKORIA.

FORMED FROM THE DRY SUBTROPICAL PERSIMMON PRODUCTION;

Agricultural University of Georgia, Institute of Tea, Subtropical Crops and Tea Industry.

- 3.5 **Н. БАГАТУРИЯ**
МАТЕМАТИЧЕСКОЕ ОПИСАНИЕ ПРОЦЕССА ПОЛУЧЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИ ЧИСТЫХ ЭФИРНЫХ МАСЕЛ;
 Институт пищевой промышленности Грузинского технического университета.
N. BAGATURIA
MATHEMATICAL PROCESS TO OBTAIN ECOLOGICALLY PURE ESSENTIAL OILS;
 Georgian Technical University, Research Institute for food industry.
- 3.6 **Н. БАГАТУРИЯ, Б. БАГАТУРИЯ.**
ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ ФАЛЬСИФИКАЦИИ КОНЬЯКОВ;
 Институт пищевой промышленности Грузинского технического университета.
N. BAGATURIA, B. BAGATURIA
PHYSICO-CHEMICAL CHARACTERISTICS OF FALSIFICATION OF COGNACS;
 Georgian Technical University, Research Institute for food industry.
- 3.7 **Н. БЕГИАШВИЛИ, Б. БАГАТУРИЯ.**
К ВОПРОСУ О ПОКАЗАТЕЛЯХ НАТУРАЛЬНОСТИ ГРУЗИНСКИХ ВИНОГРАДНЫХ ВИН;
 Институт пищевой промышленности Грузинского технического университета.
N. BEGIASHVILI, B. BAGATURIA
THE NATURALNESS OF THE GEORGIAN VOPPOSU GRAPE WINE;
 Georgian Technical University, Research Institute for food industry.
- 3.8 **Н. БЕГИАШВИЛИ, Л. КАДЖАЯ.**
ХИМИЧЕСКИЕ МЕТОДЫ ПОЛУЧЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИ ЧИСТЫХ ЭФИРНЫХ МАСЕЛ;
 Институт пищевой промышленности Грузинского технического университета.
N. BEGIASHVILI, L. KADJAIA
CHEMICAL METHODS FOR OBTAINING ECOLOGICALLY PURE ESSENTIAL OILS;
 Georgian Technical University, Research Institute for food industry.
- 3.9 **ო. ბედია**
მცდელო - საძოვრების ზედაპირული გაუმჯობესების მანქანა და მისი კინემატიკური რეჟიმის შერჩევის პრინციპი;
 საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
O. BEDIA
MACHINE FOR SURFACE IMPROVEMENT OF HAYFIELDS AND PASTURES AND THE PRINCIPLE OF CHOOSING ITS KINEMATIC REGIME;
 Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 3.10 **შ. გობიაშვილი, გ. ლეკვეიშვილი**
ლოგისტიკური პროცესების სრულყოფა აგროსამრეწველო კომპლექსის ტექნიკით უზრუნველყოფის დროს;
 აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
P. GOGIASHVILI, G. LEKVEISHVILI
LOGISTICAL PROCESSES TO IMPROVE AGRICULTURAL COMPLEX EQUIPMENT MAINTENANCE PROCESS;
 Akaki Tsereteli State University.
- 3.11 **А. ДИДЕБУЛИДЗЕ**
ПРИВОД ЭЛЕКТРИФИЦИРОВАННОГО МОСТОВОГО АГРЕГАТА ДЛЯ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ;
 грузинский аграрный университет, Тбилиси;
A. DIDEBULIDZE

DRIVE OF THE ELECTRIFIED BRIDGE UNIT FOR FARMS;
Agricultural University of Georgia.

- 3.12 **A. DIDEBULIDZE**
OPERATING REGIMES OF THE ELECTROMAGNETIC OSCILLATION MOTOR;
Agricultural University of Georgia.
- 3.13 **И. ДЖУМШУДОВ**
РЕСУРСОСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ ВОЗДЕЛЫВАНИИ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ
В АЗЕРБАЙДЖАНЕ;
НИИ земледелия, Баку, Азербайджан.
I. DJUMSHUDOV
RESOURCE-SAVING TECHNOLOGIES FOR THE CULTIVATION OF WINTER WHEAT IN AZERBAIJAN;
Agriculture Research Institute, Baku, Azerbaijan.
- 3.14 **ნ. ვადაჩკორია, ზ. ანდგულაძე, გ. მუხაშავრია, ბ. დოლიძე**
ელექტროკონტაქტური მეთოდის გამოყენებით წნეხილი მწვანე ჩაის მიღება;
საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ჩაის სუბტროპიკული
კულტურებისა და ჩაის მრეწველობის ინსტიტუტი.
N. VADACHKORIA, Z. ANDGULADZE, G. MUKHASHAVRIA, B. DOLIDZE
RECEIVING THE PRESSED GREEN TEA BY AN ELECTRO CONTACT METHOD;
Agricultural University of Georgia, Institute of Tea, Subtropical Crops and Tea Industry.
- 3.15 **დ. კაციტაძე**
ТЕОРЕТИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДЛЯ РАСЧЕТА И ПОВЫШЕНИЯ НАДЕЖНОСТИ
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ТЕХНИКИ;
Грузинский аграрный университет.
DJ. KACITADZE
THEORETICAL - TECHNOLOGICAL BASIS FOR THE CALCULATION AND IMPROVE THE RELIABILITY MACHINERY OF
AGRICULTURAL;
Agricultural University of Georgia.
- 3.16 **დ. კბილაშვილი, ს. თავბერიძე**
საველე პირობებში თვლიანი მობილური მანქანის გამავლობის
შეფასება;
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
D. KBILASHVILI, S. TAVBERIDZE
THE WHEELED VEHICLE PASSABILITY EVALUATION IN THE FIELD CONDITIONS;
Akaki Tsereteli State University.
- 3.17 **Е. КУРБАНБАЕВ, С. КУРБАНБАЕВ**
ИЗМЕНЕНИЕ ВОДНО-ФИЗИЧЕСКИХ И ФИЛЬТРАЦИОННЫХ СВОЙСТВ ПОЧВОГРУНТОВ НИЗОВЬЯ РЕКИ
АМУДАРЬИ ПРИ ПРИМЕНЕНИИ «НУЛЕВОЙ ОБРАБОТКИ» ПОЧВ;
Каракалпакский филиал научно-исследовательского института ирригации и
водных проблем при Ташкентском институте ирригации и мелиорации.
E. KURBANBAEV, S. KURBANBAEV
CHANGE OF WATER-PHYSICAL AND FILTRATION PROPERTIES OF SOILS IN THE LOWER REACHES OF THE AMU
DARYA RIVER WHEN APPLYING THE "ZERO TILLAGE" SOILS;
Karakalpak branch of the Research Institute of irrigation and water problems at the Tashkent
Institute of irrigation and melioration.
- 3.18 **Е. КУРБАНБАЕВ, С. КУРБАНБАЕВ**
ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ СИСТЕМЫ КАПЕЛЬНОГО ОРОШЕНИЯ В УСЛОВИЯХ РЕСПУБЛИКИ
КАРАКАЛПАКСТАН (УЗБЕКИСТАН) С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПОДЗЕМНЫХ ВОД;

Каракалпакский филиал научно-исследовательского института ирригации и водных проблем при Ташкентском институте ирригации и мелиорации
E. KURBANBAEV, S. KURBANBAEV
EXPERIENCE OF APPLICATION OF DRIP IRRIGATION SYSTEM IN CONDITIONS OF REPUBLIC OF KARAKALPAKSTAN (UZBEKISTAN), USING UNDERGROUND WATER;
 Karakalpak branch of the Research Institute of irrigation and water problems at the Tashkent Institute of irrigation and melioration;

3.19 მ. მამულაძე
 ფერდობზე ერთწლიანი სასოფლო სამეურნეო კულტურების
 კულტივაცია მცირე მექანიზაციის გამოყენებით;
 ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
M. MAMULADZE
THE SLOPE OF AGRICULTURAL CROPS CULTIVATION, USING SMALL MECHANIZATION;
 Batumi Shota Rustaveli Shtate University.

3.20 რ. მარგალიტაძე
 ზოგიერთი საკითხები სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა
 ენერგეტიკული შეფასებისთვის;
 ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
R. MARGALITADZE
SOME ISSUES FOR THE ENERGY ESTIMATION OF AGRICULTURAL CROPS ;
 Batumi Shota Rustaveli State University.

3.21 1ე. მელიქია, 2მ. გარუჩავა
 საქართველოში კარტოფილის შენახვის თანამედროვე ტექნოლოგიური
 ტენდენციები;
 1შპს „ქართული ხილი და ბოსტნეული“,
 2საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი;
¹E. MELIKIA, ²M. GARUCHAVA
POTATO STORAGE OF NEW TECHNOLOGICAL TRENDS IN GEIRGIA;
¹LTD “Georgian fruits and vegetables”, ²Agricultural University of Georgia.

3.22 დ. ნატროშვილი, მ. ბენაშვილი
 ახალი თაობის საწვიმარი მანქანები;
 საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.
D. NATROSHVILI, M. BENASHVILI
SPRINKLING MACHINES OF NEW GENERATION;
 Agricultural University of Georgia.

3.23 ე. შაშაძიძე
 ახალი ტექნოლოგიები მებარეუბნეობაში;
 საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
E. SHAPAKIDZE
NEW TECHNOLOGIES IN SERICULTURE;
 Academy of Agricultural Sciences of Georgia.

3.24 1ე. შაშაძიძე, 2მ. ქვარცხავა
 ნიადაგის დამუშავების აერსამპტიული მიმართულება – თანამედროვე
 კონსერვანტუნარიანი ტექნოლოგიები;
 1საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია;

²საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

¹E. SHAPAKIDZE, ²M. KVARTSKHAVA

PERSPECTIVE DIRECTIONS OF TILLAGE-MODERN COMPETITIVE TECHNOLOGY;

¹Academy of agricultural sciences of Georgia;

² Georgia Department of agriculture.

3.25 *1ზ. შხვაჩაბაია, 2გ. მოსაშვილი*

ინოვაციური ტექნოლოგიები საქართველოს სოფლის მეურნეობაში;

¹შპს "აგროქართუ"-ს დირექტორი, საქართველოს საინჟინრო აკადემიის აკადემიკოსი;

²საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.

¹Z. SHXVACABAIA, ²G. MOSASHVILI

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN AN AGRICULTURE OF GEORGIA;

¹Director of LTD Company " Agrokartu ", The Academician of Engineering academy of Georgia

² Academy of agricultural sciences of Georgia.

3.26 *შ. ჭალაგანიძე, გ. მოსაშვილი*

საინოვაციო

საქმიანობის

საინფორმაციო

უზრუნველყოფა

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში;

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.

SH. CHALAGANIDZE, G. MOSASHVILI.

SUPPLY WITH INFORMATION OF INNOVATIVE ACTIVITY IN AN AGRICULTURE OF GEORGIA;

Academy of Agricultural Sciences of Georgia,

3.27 *შ. ჭალაგანიძე, თ. ეპიტაშვილი*

საინოვაციო

საქმიანობის

ბანკოთმკობის

პრობლემები

საქართველოს

სოფლის მეურნეობაში;

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.

SH. CHALAGANIDZE, T. EPITASHVILI

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATION ACTIVITIES IN AGRICULTURE;

Academy of Agricultural Sciences of Georgia.

IV. აუდიტორია №213. დარგობრივი სექცია – ეკონომიკა

Аудитория №213. Отраслевая секция - Экономика

Audience № 213. Industry section – Economy

თავმჯდომარე – აკად. თ. ქეშელაშვილი

მდივანი – აკად. დოქტ. ანატოლი გიორგაძე

Председатель – акад. О. Кешелашвили

Секретарь – акад. докт. А. Гиоргадзе

Chairman - Acad. O. Keshelashvili

Secretary – Acad. Doct. A. Giorgadze

4.1 *1ა. გიორგაძე, 2ნ. დამენია*

ინოვაციების

ბავრცელების

პრობლემები

აბრარულ

სექტორში;

¹საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია,

²საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი.

¹A. GIORGADZE, ²N. DAMENIA

INNOVATIONS PROBLEMS OF DISTRIBUTION IN AGRARIAN SECTOR;

¹Academy of Agricultural Science of Georgia1,

- 4.2** *ნ. დამენია, მ. ჩხარტიშვილი*
რისკის შეფასების მეთოდები სოფლის მეურნეობაში;
საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის
სახელობის ქართული უნივერსიტეტი.
N. DAMENIA, M. CHKHARTISHVILI
METHODS OF A RISK EVALUATION IN AGRICULTURE;
St. Andrew the First Called Georgian University of Patriarchate of Georgia
- 4.3** *პ. კოღუაშვილი*
ბიბლიის შემონება და ქართული რეალობა მიწის საკუთრებასთან
დაკავშირებით;
საქართველოს სოფლის-მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
P. KOGUASHVILI
BIBLE SUGGESTIONS AND GEORGIAN REALITY TO THE LAND OWNERSHIP;
Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 4.4** *თ. კუნჭულია, შ. კიკალიშვილი*
მეჩაიეობის რეაბილიტაციის პრობლემები საქართველოში;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
T. KUNCHULIA, SH. KIKALISHVILI
PROBLEMS OF TEA INDUSTRY REHABILITATION IN GEORGIA;
Academy of Agricultural Sciences of Georgia.
- 4.5** *С. МАСЛОВСКАЯ.*
РОЛЬ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ В
РАСПРОСТРАНЕНИИ НАУЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОМ
ХОЗЯЙСТВЕ ЗАПАДНОЙ УКРАИНЫ;
Консультант Черновицкой областной дорадческой (совещательной)
службы, газета «Голос краю».
C. MASLOVSKAYA
THE ROLE OF THE MEDIA IN THE DISSEMINATION OF SCIENTIFIC
TECHNOLOGIES IN AGRICULTURE OF WESTERN UKRAINE;
Chernivtsi Regional Consultant Advisory service, Magazine "Voice of the Edge».
- 4.6** *Н. МАХВИЛАДЗЕ, Л. ЧОБАНЯН, О. ШАТБЕРАШВИЛИ*
СОЗДАНИЕ В ГРУЗИИ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ И УПРАВЛЕНИЕ
ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ОБЛАСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА;
ТЕХИНФОРМИ, Грузинская федерация по информации и документации.
M. MAKHVILADZE, L. CHOBANYAN, O. SHATBERASHVILI
CREATION OF INFORMATION RESOURCES AND ICT MANAGEMENT
IN THE FIELD OF AGRICULTURE IN GEORGIA;
TECHINFORMI, The Georgian Federation for information and documentation.
- 4.7** *A. TASHMATOV, B. DOSOV*
STRENGTHENING AGRICULTURAL INNOVATION SYSTEMS IN CENTRAL ASIA AND THE
CAUCASUS;
Central Asia and the Caucasus Association of Agricultural Research Institutions (CACAARI).
- 4.8** *ნ. კარკაშაძე*
სოფლის მეურნეობა და ბიზნესგარემო;
საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.
N. KARKASHADZE
AGRICULTURE AND BUSINESS ENVIRONMENT;

Georgian Academy of Agricultural Sciences.

4.9 ო. ქეშელაშვილი

სოფლის მეურნეობის აღმავლობისა და მდგრადი ბანკითარების სტრატეგიულ-პროგრამული მიმართულებები და რეკომენდაციები, ინოვაციური ტექნოლოგიების ბათვალისწინებით (ხედავ და წინადადებები);

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.

O. KESHELASHVILI

RURAL DEVELOPMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGIES - PRIORITIES AND RECOMMENDATIONS FOR INNOVATIVE TECHNOLOGIES, TAKING INTO ACCOUNT (THE VISION AND PROPOSALS);

Georgian Academy of Agricultural Sciences.

4.10 ნ. ჭითანავა

საქართველოს აბრარულ სექტორში ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვის თავისებურებები და პერსპექტივა;

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია.

N. CHITANAVA

THE FEATURES AND PERSPECTIVES OF IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN GEORGIA'S RURAL SECTOR;

Georgian Academy of Agricultural Sciences.

4.11 ნ. წიკლაშვილი, ნ. ჯაბნიძე

აბრარული ტურიზმის როლი სოფლის მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების გადაწყვეტაში;

შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

N. CIKLASHVILI, N. JABNIDE

PLSNING OF AGRO TOURISM IN GEORGIA AND ITS SUSTAINABLE DEVELOPMENT;

Sota Rustaveli Shtate University.

კონერენციის დარგობრივი სექციების სხდომებზე აღინიშნა, რომ ინოვაცია – ახალი, ან სრულყოფილი პროდუქტის (მომსახურების) მიღების, მათი წარმოების წესის, და შემდგომში შიდა და საგარეო ბაზრებზე რეალიზაციის პროცესის შედეგია. იგი არის შემოქმედებითი პროცესის დამასრულებელი ეტაპი მისი პრაქტიკაში განხორციელების თვალსაზრისით და აღიქმება, როგორც სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის გარდასახვა რეალურში, ახალი პროდუქტებისა და ტექნოლოგიების სახით. თუ შემოქმედება გულისხმობს სიახლის შექმნას, ინოვაციის შინაარსში იგულისხმება შექმნილი სიახლის პრაქტიკაში გამოყენება. ამდენად, როგორც სამეცნიერო-საწარმოო ციკლის საბოლოო შედეგი, იგი

განიხილება საინოვაციო პროცესებიდან მოუწყვეტლივ.

საინოვაციო საქმიანობის ინფრასტრუქტურა, ინოვაციური პროცესის ყოველი შემადგენელი ნაწილი დიდი მოცულობით მოიცავს საინფორმაციო საქმიანობას. ამასთან, გარდა წმინდა საინფორმაციო და საკომუნიკაციო სამსახურებისა, ასევე მოიცავს ისეთ ინსტიტუტებსა და ორგანიზაციულ სტრუქტურებს, როგორცაა ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის უწყებები, პატენტრწმუნებულთა ინსტიტუტი, სტანდარტებისა და მეტროლოგიის სამსახურები, საკონსულტაციო ფირმები, საწარმოო ინკუბატორები, ტექნოპარკები და სხვა. საინოვაციო საქმიანობაში დიდია აგრეთვე ვირტუალური ბიზნეს-კლუბებისა და ვირტუალური სასწავლო-საკონსულტაციო ცენტრების როლი.

დღეს, არსებული ტენდენციით, საერთაშორისო ორგანიზაციათა მიერ ხდება მსოფლიოს აგრარული სამეცნიერო საზოგადოებების მობილიზაცია სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარებისათვის, ერთობლივი სასოფლო-სამეურნეო კვლევების ჩასატარებლად, რომელიც საფუძვლად ედება სასოფლო-სამეურნეო კვლევების განვითარების მსოფლიო საინფორმაციო სისტემის ჩამოყალიბებას. ამ სისტემაში პირველ დონეზე განლაგებულია ცალკეული ქვეყნების ნაციონალური სასოფლო-სამეურნეო ინფორმაციული სისტემები, მეორე დონეზე განლაგებულია რეგიონალური ინფორმაციული სისტემები, ხოლო მესამე დონეზეა მსოფლიოს საინფორმაციო რესურსები და საშუალებები.

სასოფლო-სამეურნეო ინფორმაციების ეროვნული წყაროების ჩამოყალიბებაში, სასოფლო-სამეურნეო კვლევებისა და საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარებაში საზღვარგარეთის ქვეყნებს და მათ შორის საქართველოს ეხმარება ისეთი საერთაშორისო ორგანიზაციები, როგორცაა: მსოფლიო სასურსათო ორგანიზაცია (FAO), აგრარული კვლევების საერთაშორისო კვლევითი ცენტრი (ICARDA), სასოფლო-სამეურნეო კვლევების გლობალური ფორუმი (GFAR), მსოფლიო ბანკი და სხვ.

სამწუხაროდ, კონფერენციაში მონაწილე ქვეყნებში და მათ შორის საქართველოშიც ეკონომიკური, პოლიტიკური, საკანონმდებლო და ზოგიერთი სხვა ობიექტური და სუბიექტური პირობების გამო, აგრარულ სექტორში შეფერხებულია ინოვაციური საქმიანობა და ამასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბების პროცესი. ეს შეეხება საინფორმაციო ინფრასტრუქტურასაც. კონფერენციის ჩატარების მიზანიც სწორედ ამ ხარვეზების გამოსწორებისათვის გზების გამონახვის მცდელობები წარმოადგენდა.

კონფერენციის სტუმრებმა და მომსახურებლებმა ერთხმად აღნიშნეს, რომ ამ ტიპის და თემატიკის სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის ჩატარება აუცილებელია ყოველწლიურად და მადლობა გადაუხადეს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიას ამ მნიშვნელოვანი წამოწყებისათვის.

კონფერენციის მუშაობის პერიოდში გაფორმდა ორმხრივი ხელშეკრულებები ურთიერთ თანამშრომლობის შესახებ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და უკრაინის ვინიცის ეროვნულ აგრარულ უნივერსიტეტს, აგრეთვე უკრაინის პოდოლსკის აგრარულ-ტექნიკურ უნივერსიტეტებს შორის, რაც მეტად სასარგებლო იქნება ამ ორგანიზაციების სამეცნიერო და საკვლევო მიმართულებების ოპტიმიზაციის მიმართულებით.

კონფერენციის პრეზიდენტი

კონფერენციის პრეზიდენტი

კონფერენციის სხდომათა დარბაზში

კონფერენციის სხდომათა დარბაზში

კონფერენციას მიესალმება საქართველოს პარლამენტის დარგობრივი ეკონომიკისა და ეკონომიკური პოლიტიკის კომიტეტის თავმჯდომარე ზურაბ ტყეშელაშვილი

კონფერენციას მიესალმება საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სოფლის მეურნეობის განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი აკად. ოთარ ნათიშვილი

კონფერენციას მიესალმება საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე დავით შერვაშიძე

კონფერენციას მიესალმება საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის რექტორი ლაშა გოცირიძე

სსმმ აკადემიის პრეზიდენტს აკად. გ. ალექსიძეს საპატიო დიპლომს გადაცემს პროფ. ნ. პოგოზნიკოვი (უკრაინა)

სსმმ აკადემიის პრეზიდენტს აკად. გ. ალექსიძეს საპატიო დიპლომს გადაცემს პროფ. ბ. ალიმგაზინოვა (ყაზახეთი)

კონფერენციას მიესალმება პროფ. ზაქარია მამულაძე (აზერბაიჯანი)

სსმმ აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე აკად. ნ. ქარქაშაძე

კონფერენციის მონაწილეთა ერთი ჯგუფი

კონფერენციის მონაწილეთა ერთი ჯგუფი

კონფერენციის მონაწილეები “აგრო-ქართუ“-ს საცდელ ნაკვეთში

კონფერენციის მონაწილეები “აგრო-ქართუ“-ს საცდელ ნაკვეთში

5.5.შუალედური (პერიოდული) ანგარიში

5.5.1.ზოგადი ინფორმაცია

საგრანტო ხელშეკრულება №25/18

საანგარიშო პერიოდი 3-4/10/2013 წ.

საგრანტო პროექტის სახელწოდება	„ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“
საგრანტო პროექტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი	პროფ. ელგუჯა შაფაქიძე
საგრანტო პროექტის მენეჯერი საკონტაქტო ინფორმაცია	
ბუღალტერი საკონტაქტო ინფორმაცია	ნინო სოზიაშვილი 599 440 771
გრანტის მიმღები წამყვანი ორგანიზაცია	საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია
თანამონაწილე ორგანიზაცია	
საანგარიშო პერიოდის ვადები	3-4 ოქტომბერი, 2013 წ.
საანგარიშო პერიოდში მიღებული ტრანშის ოდენობა	28 633,33
გრანტის მთლიანი ოდენობა	29 600
საგრანტო პროექტის ხანგრძლივობა	ორი დღე

5.5.2.პროგრამული ანგარიში

№	დასახული ამოცანები	განხორციელებული ამოცანების მოკლე აღწერა	ანგარიშზე თანდართული მასალები	ფაქტობრივად შესრულებული ამოცანების შესაბამისობა გეგმიურ ამოცანებთან. ამოცანების ნაწილობრივ შესრულების ან არშესრულების შემთხვევაში - მიზეზების განმარტება
1	კონფერენციის უცხოელ მონაწილეთა დახვედრა და სასტუმროში დაბინავება	კონფერენციის საორგანიზაციო ჯგუფის წევრები უცხოელ მოწვეულ სტუმრებს დახვდნენ თბილისის საერთაშორისო აეროპორტში; სტუმრები დაბინავებულ იქნენ წინასწარ შერჩეულ და დაჯავშნულ სასტუმროებში: „პრესტიჟი“ და „ქართული სახლი“		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
2	მონაწილეთა რეგისტრაცია	რეგისტრაციის მიმდინარეობა 09:00-10:00. რეგისტრაცია გაიარეს საზღვარგარეთიდან მოწვეულმა სტუმრებმა,		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში

		მთავრობის, განათლებისა და მეცნიერების და სოფლის მეურნეობის სამინისტროების, სხვადასხვა უმაღლესი სასწავლებლების, არასამთავრობო ორგანიზაციების, წარმომადგენლებმა, ფერმერებმა და სტუდენტებმა.		დაგეგმილ ამოცანებს.
3	კონფერენციის გახსნა, მისასალმებელი სიტყვა	კონფერენცია გაიხსნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის აკად. გურამ ალექსიძის მისასალმებელი სიტყვით, ასევე სიტყვით გამოვიდნენ მოწვეული სტუმრები.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
4	პლენარული სხდომა	პლენარულ სხდომაზე სიტყვით გამოვიდნენ: რუსეთის, უკრაინის, ყაზახეთის, აზერბაიჯანის, ასევე საქართველოს მხრიდან		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები - გაკეთებული მოხსენებები და პრეზენტაციები მთლიანად

		მონაწილენი.		შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
5	სექციების მუშაობა	სექციური მუშაობა მიმდინარეობდა: აგრონომიული, მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების, აგროინჟინერიის და აგროეკონომიკის მიმართულებებით.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები - გაკეთებული მოხსენებები და პრეზენტაციები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
6	სექციების მუშაობა	სექციური მუშაობა მიმდინარეობდა: აგრონომიული, მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების, აგროინჟინერიის და აგროეკონომიკის მიმართულებებით.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები - გაკეთებული მოხსენებები და პრეზენტაციები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
7	შემაჯამებელი დისკუსია	ცალკეული სექციების მუშაობის დასრულების შემდეგ გაიმართა შემაჯამებელი დისკურია.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ

				ამოცანებს.
8	სექციების მუშაობა	სექციური მუშაობა მიმდინარეობდა: აგრონომიული, მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების, აგროინჟინერიის და აგროეკონომიკის მიმართულებებით.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები - გაკეთებული მოხსენებები და პრეზენტაციები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
9	პოსტერები	კონფერენციაზე მოხსენებები პრეზენტაციებთან ერთად წარმოდგენილი იყო პოსტერის სახითაც.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
10	შემაჯამებელი დისკუსია, რეკომენდაციების მიღება და კონფერენციის დახურვა	კონფერენციის დასასრულს, თითოეული სექციის მუშაობის შესახებ გაკეთდება შემაჯამებელი მოხსენება, აღინიშნა ყველა მოსმენილი მოხსენების მნიშვნელობა და აქტუალობა, მიღებული იქნა შესაბამისი		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.

		რეკომენდაციები; დასასრულს კონფერენცია საზეიმოდ დაიხურა.		
11	თემატური ექსკურსია „აგროქართუს“ საგურამოს (ჯილაურა) სანერგე მეურნეობაში	კონფერენციის დასასრულს მოეწყო თემატური ექსკურსია „აგროქართუს“ მცხეთა – საგურამოს სანერგე მეურნეობაში, სადაც კონფერენციის მონაწილეებმა დაათვალიერეს ვაზის და ხეხილის უნიკალური ჯიშების კოლექცია.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ლონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
12	კონფერენციის უცხოელ მონაწილეთა გამგზავრება	კონფერენციის დასრულების შემდეგ საორგანიზაციო ჯგუფის წევრებმა მოწვეული სტუმრები გააცილეს ზემოთ აღნიშნული სასტუმროებიდან თბილისის საერთაშორისო აეროპორტიდან.		პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ლონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.
13	კონფერენციაში მონაწილეობა უნდა მიიღოს საქართველოს და საზღვარგარეთის	კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღეს აგრარული მიმართულების მეცნიერებმა	1. კონფერენციის პროგრამა 18 გვ; 2. კონფერენციის მასალები	პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ლონისძიებები

	<p>იმ მეცნიერებმა, რომელთა სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობა ახალი, თანამედროვე ტექნოლოგიების განხორციელებას ეხება;</p>	<p>უკრაინიდან, რუსეთიდან, აზერბაიჯანიდან, სომხეთიდან, ყაზახეთიდან, უზბეკეთიდან, ყირგიზეთიდან, ტაჯიკეთიდან, აგრეთვე საქართველოდან: საქართველოს და აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროები, ბათუმის შ. რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისის აკაკი წერეთლის უნივერსიტეტი, საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, აგარარული მიმართულების კერძო კომპანიები, საქართველოს ფერმერები.</p>	<p>შრომათა კრებულის სახით 462 გვ.</p> <p>3. ფოტო მასალები-633 ცალი სლაიდი;</p> <p>4. მასალა გამოქვეყნებული საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვებ-გვერდზე: www.academy-as-georgia.dsl.ge.</p>	<p>მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.</p>
14	<p>კონფერენციაში მონაწილეობა უნდა მიიღოს აგრარული მიმართულების უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების სამივე საფეხურის სტუდენტებმა და პრაქტიკოსმა</p>	<p>კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის, ილიას სახელმწიფო</p>	<p>1. კონფერენციის პროგრამა 18 გვ;</p> <p>2. კონფერენციის მასალები შრომათა კრებულის სახით 462 გვ.</p> <p>3. ფოტო მასალები-633 ცალი სლაიდი;</p>	<p>პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ</p>

	ფერმერებმა	უნივერსიტეტის, ბათუმის შ. რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ქუთაისის აკაკი წერეთლის უნივერსიტეტის, საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებული ს სახ. ქართული უნივერსიტეტის, მელიქიშვილის სახ. ფიზიკური და ორგანული ქიმიის ინსტიტუტის მაგისტრებმა და დოქტორანტებმა, აგრეთვე შპს „ლომთაგორას“, ნერგის წარმოების ეროვნული ცენტრის „აგრო-ქართუს“, შპს „კორონის“ ფერმერებმა და პრაქტიკოსმა სპეციალისტებმა.	4. მასალა გამოქვეყნებული საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვებ-გვერდზე: www.academy-as-georgia.dsl.ge .	ამოცანებს.
15	კონფერენციაზე წარმოდგენილი მოხსენებები და პრეზენტაციები უნდა ასახავდეს აგრარული დარგის სხვადასხვა მიმართულების თანამედროვე ტექნოლოგიებს,	კონფერენციაზე წარმოდგენილი მოხსენებები და პრეზენტაციები შეეხებოდა აგრარული მიმართულების ისეთ დარგებს და თანამედროვე ტექნოლოგიებს,	1. კონფერენციის პროგრამა 18 გვ; 2. კონფერენციის მასალები შრომათა კრებულის სახით 462 გვ. 3. ფოტო მასალები-633 ცალი სლაიდი;	პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები - გაკეთებული მოხსენებები და პრეზენტაციები მთლიანად შეესაბამება

	<p>რომელთა განხორციელება მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოების პერსპექტივებს, საფუძველს ჩაუყრის აგრარის მეცნიერების მჭიდრო თანამშრომლობას აგრარული მიმართულების მსოფლიო გლობალური პრობლემების გადაჭრის საქმეში.</p>	<p>როგორცაა: ნიადაგმცოდნეობა, ერთწლიანი და მრავალწლიანი კულტურები, მევენახეობა და მეღვინეობა, ჩაი და სუბტროპიკული კულტურები, აგროქიმია, მეტყევეობა, მეაბრეშუმეობა, მეცხოველეობა, საკვებწარმოება, ვეტერინარია, სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შენახვა და გადამუშავება, სოფლის მეურნეობის მექანიზაცია და ელექტრიფიკაცია, ჰიდრომელიორაცია, აგროეკონომიკა. აღნიშნული დარგების თანამედროვე ტექნოლოგიების განხორციელების შესახებ მოხსენებები, პრეზენტაციები და სტენდური მოხსენებები გააკეთეს კონფერენციის მუშაობაში მონაწილე საზღვარგარეთის</p>	<p>4. მასალა გამოქვეყნებული საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვებ-გვერდზე: www.academy-as-georgia.dsl.ge.</p> <p>5. სერთიფიკატები;</p> <p>6. ბეიჯები.</p>	<p>პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.</p>
--	--	--	---	-------------------------------------

		და საქართველოს მეცნიერებმა.		
16	<p>კონფერენციის ჩატარების შედეგად გაღრმავდება კავშირები ქართველ და უცხოელ აგრარიკოს მეცნიერთა შორის, რის საფუძველზეც მოხდება აგრარიკოს მეცნიერების და სტუდენტების გაცვლითი სამუშაო მივლინებების პრაქტიკის ჩამოყალიბება; შესაძლებელი იქმნება საზღვარგარეთის მეცნიერების პრაქტიკული წინადადებების რეალიზება რეგიონალური დონის ფერმერულ მეურნეობებში, მოხდება ინოვაციური ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების აგიტაცია საქართველოს მასშტაბით;</p>	<p>კონფერენციის ფარგლებში გაფორმდა ურთიერთ თანამშრომლობის მემორანდუმები:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და უკრაინის ვინიციის ეროვნულ აგრარულ უნივერსიტეტს შორის; 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და ჟურნალ „ახალი აგრარული საქართველო“-ს შორის. 	<p>ურთიერთ თანამშრომლობის მემორანდუმები;</p>	<p>პროექტის ფარგლებში ფაქტობრივად განხორციელებული ღონისძიებები მთლიანად შეესაბამება პროექტში დაგეგმილ ამოცანებს.</p>

17	<p>კონფერენციის მასალების საფუძველზე გამოშვებული იქნება სამეცნიერო შრომათა კრებული და რეკომენდაციები, რომელიც გავრცელებული იქნება როგორც აგრარული სფეროს სასწავლო და კვლევით დაწესებულებებში, ასევე ფერმერებს და პრაქტიკოს მეწარმეებს შორის.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. გამომცემლობა „პოლიგრაფის“ მიერ დაბეჭდილი იქნა საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომათა კრებული; კრებულში განთავსებულია 162 სამეცნიერო სტატია, მათ შორის აგრონომიაში- 88, მეცხოველეობაში-36, აგროინჟინერი- აში- 27, ეკონომიკაში-11; კრებულის მოცულობაა 462 გვერდი, ტირაჟი 110 ცალი. 2. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომათა კრებულის ელექტრონული ვერსია - 100 ცალი დისკი; ნაბეჭდი შრომათა კრებული და კრებულის ელექტრონული ვერსია დაურიგდათ სასწავლო და კვლევითი დაწესებულებების 	<ol style="list-style-type: none"> 1. კონფერენციის პროგრამა 18გვ; 2. კონფერენციის მასალები შრომათა კრებულის სახით 462 გვ. 3. კონფერენციის შრომათა კრებულის ელექტრონული ვერსია ჩაწერილი დისკზე. 	
----	--	--	---	--

		წარმომადგენლებს, აგრეთვე ფერმერებს და პრაქტიკოს მეწარმეებს.		
18	საერთაშორისო სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენციის მაღალორგანიზებულ ლად ჩატარების ღონისძიებები	8. კონფერენციის ჩატარების საორგანიზაციო კომიტეტის შემადგენლობა; 9. კონფერენციის პროგრამის და შრომათა კრებულის სარედაქციო კოლეგიის ჩამოყალიბება; 10. კონფერენციის მონაწილეთა მოწვევა; 11. კონფერენციაში მონაწილე თითოეული წევრისათვის სერტიფიკატის გაცემა; 12. კონფერენციის ჩასატარებლად საჭირო აპარატურის შეძენა; 13. კონფერენციის მონაწილეთა მომსახურება; 14. კონფერენციის მონაწილეებისა თვის თემატური ექსკურსიის ორგანიზება.	1. კონფერენციის პროგრამა 18გვ; 2. კონფერენციის მოსაწვევი ქართულ, ინგლისურ და რუსულ ენებზე; 3. ბანერების დამზადების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია და ბანერების ფოტოები; 3. კონფერენციის მონაწილეთა სერტიფიკატის ნიმუში; 4. კონფერენციის ჩასატარებლად საჭირო აპარატურის შეძენის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია; 5. თემატური ექსკურსიის ფოტო მასალა; 6. კონფერენციის მონაწილეთა მომსახურების დამადასტურებელი დოკუმენტების ასლები.	

თავი 6. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეროვნული კოორდინატორები

6.1. სსმმ აკადემიის ეროვნული კოორდინატორების დებულება

1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ეროვნული კოორდინატორი (შემდგომში “ეროვნული კოორდინატორი”) წარმოადგენს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასთან ჩამოყალიბებული სპეციალური დარგობრივი ჯგუფის ხელმძღვანელს.
2. ეროვნული კოორდინატორის საქმიანობას ხელმძღვანელობს და კოორდინაციას უწევს შესაბამისი საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, განყოფილების მიერ დამტკიცებული ეროვნულ კოორდინატორთა სამუშაო გეგმის შესაბამისად.
3. ეროვნულ კოორდინატორად შეიძლება არჩეული იქნან აგრარული მიმართულების მეცნიერების თვალსაჩინო წარმომადგენლები, რომელთა შრომებს აქვთ მაღალი თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა, აქტიურ მონაწილეობას ღებულობენ გამოყენებით და ფუნდამენტურ მეცნიერულ პრობლემათა დამუშავებაში, რომლებიც დაკავშირებულია ქვეყნის აგრარული სექტორის მეცნიერულ უზრუნველყოფასთან, იღვწიან მაღალკვალიფიციური სამეცნიერო კადრების მომზადებისათვის.
4. ეროვნულ კოორდინატორს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის - აკადემიური საბჭოს თავმჯდომარის წარდგინებით ამტკიცებს აკადემიის აკადემიური საბჭო ღია კენჭისყრით.
5. თავის საქმიანობაში ეროვნული კოორდინატორი ხელმძღვანელობს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წესდებით და აღნიშნული დებულებით. საქართველოს კანონის “საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის შესახებ კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის თაობაზე” მუხლი 16¹ –ის პუნქტი 2 საფუძველზე ეროვნულ კოორდინატორებს უფლება აქვთ სახელმწიფო ორგანიზაციებიდან, აგრარული პროფილის სამეცნიერო-კვლევით და უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებიდან (მათი სამართლებრივი ფორმის მიუხედავად) გამოითხოვონ მათთვის საჭირო ინფორმაცია.

6. ეროვნული კოორდინატორის ძირითადი მიზნები და ამოცანები:

- ხელი შეუწყოს საქართველოში აგრარული მეცნიერების განვითარებას;
- პროგნოზირება გაუკეთოს ქვეყანაში აგრარული მეცნიერების განვითარების გზებს და მიმართულებებს;
- ჩამოაყალიბოს სპეციალური დარგობრივი ჯგუფი, რომელთა შემადგენლობას დარგის ეროვნული კოორდინატორის წარდგინებით ამტკიცებს აკადემიის აკადემიური საბჭო;
- სპეციალურ დარგობრივ ჯგუფთან ერთად მოიძიოს, მიიღოს ინფორმაცია დარგში არსებული მდგომარეობის შესახებ, განსაზღვროს პრიორიტეტები, მიმართულებები და დასახოს კონკრეტული ღონისძიებები დარგის შემდგომი განვითარებისათვის;
- ეროვნული კოორდინატორი კოორდინაციას უწევს სპეციალური დარგობრივი ჯგუფის მუშაობას დარგის აღორძინებისა და განვითარების სტრატეგიის, კონცეფციის და პროგრამების შემუშავებასა და მომზადებაში.

7. ძირითადი ამოცანების შესასრულებლად ეროვნული კოორდინატორი სპეციალურ დარგობრივ ჯგუფთან ერთად აწეობს სემინარებს (გასვლით სემინარებს ადგილებზე), თათბირებს, “მრგვალ მაგიდას”, ამზადებს პრაქტიკულ წინადადებებს აკადემიური საბჭოს სხდომაზე განსახილველად.

8. ეროვნული კოორდინატორის და სპეციალური დარგობრივი ჯგუფის მიერ მომზადებული დარგის აღორძინებისა და განვითარების სტრატეგია, კონცეფცია და პროგრამების პაკეტი დასამტკიცებლად გადაეცემა აკადემიურ საბჭოს, რომელიც განხილვის შემდეგ მათ რეაგირებისათვის ეგზავნება განათლებისა და მეცნიერების და სოფლის მეურნეობის სამინისტროებს ან სხვა ზემდგომ ორგანიზაციებს.

9. სპეციალური დარგობრივი ჯგუფის წევრებად შესაძლებელია არჩეულნი იქნენ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის შესაბამისი დარგის აკადემიკოსები და წევრ-კორესპონდენტები, აგრეთვე მოწვეული ცნობილი სპეციალისტები სამინისტროებიდან და სხვა სამთავრობო ორგანიზაციებიდან, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებიდან, არასამთავრობო ორგანიზაციებიდან და ფერმერები, რომლებიც საქმიანობენ აღნიშნული დარგის მიმართულებით.

10. ეროვნული კოორდინატორის და სპეციალური დარგობრივი ჯგუფის წევრების შემადგენლობის განახლება ხდება აკადემიის აკადემიური საბჭოს გადაწყვეტილებით.

6.2. სსმმ აკადემიის ეროვნული კოორდინატორები და მუშა ჯგუფები

6.2.1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მიწათმოქმედების ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. ცაგურიშვილი გივი - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა – ის აკადემიკოსი;
ჯგუფის წევრები:
2. ქეხიშვილი ვლადიმერი - სსმმა – ის აკადემიკოსი;
3. ზედგენიძე ივანე - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
4. ბოლღაშვილი ბონდო - სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი, სიღნაღის მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო ცენტრის უფროსი;
5. კიკნაველიძე ნიკოლოზი - სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, მცხეთის მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო ცენტრის უფროსი;
7. ჯულუხიძე ზაური - სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, მიწათმოქმედების ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი.

6.2.2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული აგროქიმიკ-ნიადაგმცოდნეობის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. მარგველაშვილი გოგოლა - ეროვნული კოორდინატორი, აკადემიკოსი აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი;

ჯგუფის წევრები:

- 2. ონიანი ჯუმბერ - სსმმა-ის აკადემიკოსი;
- 3. ღორჯომელაძე ოთარი - სსმმა-ის წევრ-კორესპონდენტი;

6.2.3. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მცენარეთა დაცვის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

- 1. ალექსიძე გურამი - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა – ის აკადემიკოსი, აკადემიის პრეზიდენტი;

ჯგუფის წევრები:

- 2. ყანჩაველი შაქრო - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის დირექტორი;
- 3. ორჯონიკიძე ესმა - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
- 4. მათიაშვილი მათე - ბიოლოგიის აკადემიური დოქტორი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 5. კეშელავა რუსუდანი - ს. მ. მეცნიერებათა დოქტორი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 6. ლომიძე ნინო - ს.მ. აკადემიური დოქტორი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 7. კიკორია კარლო - ს.მ. მაგისტრი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 8. დათუკიშვილი ნინო - ს.მ. აკადემიური დოქტორი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 9. გოგიშვილი თინათინი - ს.მ. აკადემიური დოქტორი, მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი.

6.2.4. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მინდვრისა და ბოსტნეული კულტურების ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

მინდვრის კულტურები

- 1. ნასყიდაშვილი პეტრე - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა – ის აკადემიკოსი, აკადემიის სამეცნიერო საქმიანობის მთავარი ექსპერტი;

ჯგუფის წევრები:

- 2. ლიპერტელიანი ოთარი - სმმა-ის წევრ-კორესპონდენტი;
- 3. ზედგენიძე ივანე - ს. მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
- 4. სამადაშვილი ცოტნე - ს. მ. მეცნიერებათა დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;
- 5. ლაშხი კახა - ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, ლომთაგორა-ფერმერი;
- 6. ოქრუაშვილი იოსები - მაგისტრი, სართიჭალა-ფერმერ;
- 7. ჩხუტიაშვილი ნანა - ს.მ. აკადემიური დოქტორი მიწათმოქმედების ინსტიტუტის, მთავარი მეცნიერ-მუშაკი;

- 8. მჭედლიშვილი ქეთევანი - აგრ.მეც. აკადემიური დოქტორი, აკადემიის კოორდინატორი;
- 9. ნასყიდაშვილი ია - ბიოლოგიის აკადემიური დოქტორი;
- 10. ეპიტაშვილი თინათინი - აგრარული უნივერსიტეტის დოქტორანტი, აკადემიის კოორდინატორი;

ბოსტნეული კულტურები

- 11. კაკაბაძე ნატო - ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
- 12. სუხიშვილი ვალერი - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი, სუხიშვილის უნივერსიტეტის რექტორი;
- 13. ჯაფარიძე ვაჟა - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
- 14. სარალიძე ალექსანდრე - ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
- 15. ნოზაძე ლერი - ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
- 16. საპატოვი ზურაბი - ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
- 17. ყულიაშვილი თენგიზი - ფერმერი;
- 18. მოვსესიანი მუკუჩი - ფერმერი.

6.2.5. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მეხილეობის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

- 1. ვასაძე იუზა - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა – ის აკადემიკოსი;

ჯგუფის წევრები:

- 2. ბადრიშვილი გივი - სსმმა – ის აკადემიკოსი;
- 3. კვალიაშვილი ვაჟა - სსმმა – ის აკადემიკოსი;

4.	კაჭარავა არჩილი	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
5.	მიროტაძე ნანა	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
6.	ბარბაქაძე გოგი	-	ს.მ. აკადემიური დოქტორი
7.	მიქაძე ნატო	-	ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
8.	შენგელია ნუგზარი	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
9.	ბობოქაშვილი ზვიადი	-	ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
10.	ვარძელაშვილი მიხეილი	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
11.	ბასილია სოსო	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი
12.	ჭელიძე მზია	-	ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
13.	გეგენავა ლეილა	-	ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტი;
14.	ხისაძე ცისმარი	-	ს.მ. აკადემიური დოქტორი;
15.	ქლენტი მერაბი		ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი.

6.2.6. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ჩაისა და ციტრუსების ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1.	ცანავა ვალერიანი	-	ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის აკადემიკოსი, აგროქიმიკა-ნიადამცოდნეობა, მიკრობიოლოგიის ლაბორატორიის გამგე;
ჯგუფის წევრები:			
2.	გოლიაძე ვახტანგი	-	ს.მ. აკადემიური დოქტორი, ჩაის ინსტიტუტის სელექციის, ფიზიოლოგიის, ბიოქიმიის ლაბორატორიის გამგე;
3.	დოლიძე ბახვა	-	ტექნიკურ მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი;
4.	თოდუა გენო	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი, ზუგდიდის საცდელ-საკონსულტაციო ცენტრის ხელმძღვანელი;
5.	ჯაყელი იესე	-	ს.მ. მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი, ჩაის ინსტიტუტის ეკონომიკის, მარკეტინგისა და ინფორმაციის ლაბორატორიის გამგე;
6.	გაბრიჩიძე ზაური	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი, ჩაის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი;
7.	ლომინაძე შოთა	-	ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი, შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.

6.2.7. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების შენახვა გადამუშავების ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. ბალათურია ნუგზარი - ეროვნული კოორდინატორი სსმმა-ის აკადემიკოსი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის დირექტორი;

- ჯგუფის წევრები:**
2. ნანიტაშვილი ნუგზარი - სსმმა-ის აკადემიკოსი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის განყოფილების გამგე;
3. ბეგიაშვილი ნანა - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე;
4. მუჯირი ლევანი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის განყოფილების გამგე;

5. გრიგორაშვილი გიორგი - ბიოლოგიური მეცნიერებათა დოქტორი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
6. მეგრელიძე თამაზი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, სტუ-ს კვების მრეწველობის ინდუსტრიის დეპარტამენტის თავმჯდომარე;
7. გოლეტიანი გივი - ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი სტუ-ს კვების მრეწველობის ინდუსტრიის დეპარტამენტის უფროსი მენეჯერი;
8. ჯაფარიძე ზურაბი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, სტუ-ს კვების მრეწველობის ინდუსტრიის დეპარტამენტი;
9. პაპუნძე გურამი - სსმმა-ის აკადემიკოსი, ბათუმის სახ. უნივერსიტეტის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი;
10. აბზიანიძე დავითი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, სააქციო საზოგადოება “სარაჯიშვილი“-ის ხარისხის მენეჯერი;
11. ხოსიტაშვილი მარინა - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი;
12. ქურიძე მურმანი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი;
13. შილაკაძე ცისანა - ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი;
14. კოტორაშვილი ლია - ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი;
15. ორმოცაძე მედეა - ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი;
16. ორმოცაძე მედეა - ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების

- 17. ქაჯაია ლუიზა - მრეწველობის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი; ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 18. სპანდერაშვილი ნელი - კვების მრეწველობის ინსტიტუტის ექსპერიმენტული ქარხნის დირექტორი, ინჟინერ ტექნოლოგი;
- 19. მახარობლიძე მაკა - ს.მ. მექანიზაციისა და ელექტრიფიკაციის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 20. კალატოზიშვილი ელენე - ქიმიის მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის მეცნიერ თანამშრომელი;
- 21. ელიბერიძე ეთერი - ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი;
- 22. დემენიუკი მაია - ბიოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, კვების მრეწველობის მეცნიერ თანამშრომელი;
- 23. კობახიძე მარინა - ბათუმის ი. ჭავჭავაძის სახ. უნივერსიტეტის მეცნიერ თანამშრომელი.

6.2.8. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

- 1. მახარობლიძე რევაზი - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა – ის აკადემიკოსი; **ჯგუფის წევრები:** აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;
- 2. კაციტაძე ჯემალი - სსმმა – ის აკადემიკოსი, აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;
- 3. შაფაქიძე ელგუჯა - სსმმა – ის წევრ-კორესპონდენტი, აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი;
- 4. ბელია ომარი - სსმმა – ის წევრ-კორესპონდენტი, აკადემიის ადმინისტრაციული დეპარტამენტის უფროსი;
- 5. ქარჩავა ოთარი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;
- 6. თედორაძე ომარი - ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დეპარტამენტის უფროსი.

6.2.9. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული სოფლის მეურნეობის ელექტრიფიკაციის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

- 1. ვაშაკიძე არჩილი - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის აკადემიკოსი, სრული პროფესორი; **ჯგუფის წევრები:**
- 2. სირაძე ჯიმშერი - პროფესორი;
- 3. დიდებულიძე ალექსანდრე - სსმმა-ის აკადემიკოსი, სრული პროფესორი;
- 4. ორმოცაძე დარვინი - პროფესორი;
- 5. ჭუნაშვილი ბაადური - სრული პროფესორი;

6. ნიკოლიშვილი ხათუნა - მასწავლებელი.

6.2.10. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული სასოფლო-სამეურნეო მელიორაციის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. ყრუაშვილი ირაკლი - ეროვნული კოორდინატორი, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

ჯგუფის წევრები:

2. კუხალაშვილი ედუარდი - ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტის ჰიდრომელიორაციის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი;
3. მჭედლიძე ვალერიანი - სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მელიორაციის პოლიტიკის დეპარტამენტის უფროსი;
4. კირტავა ვაჟა - მელიორაციის დეპარტამენტის უფროსი;
5. მინაშვილი ირმა - ტექნიკის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი;
6. ტულუში პაატა - ტექნიკის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი, სააქციო საზოგადოება “საქწყალპროექტი” მთ. სპეციალისტი;
7. ბზიავა კონსტანტინე - ტექნიკის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტის პროფესორი;
8. ლიპარტელიან დავითი - ფერმერი (ახმეტა).

6.2.11. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მეცხოველეობის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. გუგუშვილი ელგუჯა - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის აკადემიკოსი;

ჯგუფის წევრები:

2. თორთლაძე ლევანი - (მეძროხეობა) ს.მ.მ. დოქტორი, სრული პროფესორი აგრარული უნივერსიტეტის ზოოტექნიკური დეპარტამენტი;
3. ბედელური გივი - (მეცხვარეობა) ს.მ.მ. დოქტორი, ასისტენტი პროფესორი;
4. ბოკუჩავა როინი - (მეთევზეობა) ს.მ.მ. დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი;
5. ებანოიძე დალი - (მებოცვრეობა) ს.მ.მ. დოქტორი;
6. ჩუბინიძე ანზორი - (მეცხენეობა) ს.მ.მ. დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი;
7. ბოჭორიშვილი გია - (მეღორეობა) ს.მ.მ. დოქტორი, ასისტენტი პროფესორი;

- 9 სუციშვილი მაია - (მეფრინველეობა) ს.მ.მ. დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი;
- 10. მამუკელაშვილი ნაირა - (კინელოგია) ს.მ.მ. დოქტორი, ასისტენტი პროფესორი;
- 11. ჭკუასელი ამბროსი - (ს.ს.სამ.ცხოველთა კვება) ს.მ.მ. დოქტორი, სრული პროფესორი, აგრარული უნივერსიტეტის ზოოტექნიკური დეპარტამენტის უფროსი;
- 12. მიტინაშვილი როლანდი - (ს.ს.სამ/ცხოველთა გენეტიკა, მომშენებლობა) ს.მ.მ. დოქტორი, სრული პროფესორი, აგრარული უნივერსიტეტის ზოოტექნიკური დეპარტამენტი.

6.2.12. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ვეტერინარიის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

- 1. ყურაშვილი თენგიზი - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის აკადემიკოსი, აგრარული უნივერსიტეტის სრული პროფესორი;

ჯგუფის წევრები:

- 2. მაკარაძე ლევანი - ვეტერინარიულ მეცნიერებათა დოქტორი, სავეტერინარო მედიცინის ფაკულტეტის დეკანი, მორფოლოგიისა და ფიზიოლოგიის დეპარტამენტის სრული პროფესორი;
- 3. ჭანტურიძე რამაზი - ვეტერინარიულ მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი;
- 4. კერესელიძე მაია - ვეტერინარიულ მეცნიერებათა დოქტორი, აგრარული უნივერსიტეტი;
- 5. ნაჭყეპია ჯემალი - ვეტერინარიულ მეცნიერებათა დოქტორი;
- 6. ჭიჭაყუა მიხეილი - ბიოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი;
- 7. ნასიძე მერაბი - ვეტერინარიულ მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი;
- 8. კოჩალაძე ამირანი - აკადემიური დოქტორი.

6.2.13. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული საკვებწარმოების ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი

ჯგუფი

- 1. აგლაძე გოგოთური - ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის აკადემიკოსი;

ჯგუფის წევრები:

- 2. სარჯველაძე იოსები - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი;
- 3. ჯინჭარაძე ჯემალი - ს.მ. მეცნიერებათა დოქტორი.

6.2.14. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მეტყვეობის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. ჩაგელიშვილი რევაზი	- ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის აკადემიკოსი;
2. ჯაფარიძე გივი	- ეროვნული კოორდინატორი სსმმა-ის აკადემიკოსი, აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი - აკადემიკოს - მდივანი;
ჯგუფის წევრები:	
3. კანდელაკი თეიმურაზი	- მეცნიერებათა დოქტორი, არასამთავრობო მეტყვევთა ასოციაციის პრეზიდენტი, სრული პროფესორი;
4. დვალი მერაბი	არასამთავრობო მეტყვევთა ასოციაციის ვიცე-პრეზიდენტი;
5. დოლიძე ლაშა	- მეცნიერებათა დოქტორი არასამთავრობო ასოციაციის წევრი;
6. მაჭავარიანი მერაბი	- გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს სატყეო დეპარტამენტის უფროსი;
7. ფანხულიძე აკაკი	- ტექნიკურ მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი, ანტიკრიზისულ საქმეთა ექსპერტები მდგრადი განვითარებისათვის ცენტრის თავმჯდომარე;
8. სუპატაშვილი არჩილი	- ს.მ.მ. აკადემიური დოქტორი, გულისაშვილის სატყეო ინსტიტუტის განყოფილების გამგე;
9. ლაბაძე ნანა	- არასამთავრობო მეტყვევთა ასოციაციის მეცნიერ მუშაკი.

6.2.15. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მეაბრეშუმეობის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. ნიკოლეიშვილი გიორგი	- ეროვნული კოორდინატორი, სსმმა-ის წევრ-კორესპონდენტი;
2. კუნჭულია თამაზი	ეროვნული კოორდინატორი სსმმა-ის აკადემიკოსი,
3. შაფაქიძე ელგუჯა	- სოფლის მეურნეობის მინისტრის მრჩეველი;
- ეროვნული კოორდინატორი სსმმა-ის წევრ-კორესპონდენტი, აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი;

ჯგუფის წევრები:

4. ბარამიძე ნარგიზა	- ს.მ.მ. აკადემიური დოქტორი;

5. დალალიშვილი თინათინი - ს.მ.მ. აკადემიური დოქტორი;
6. ჭოლაძე ემზარი - ს.მ.მ. აკადემიური დოქტორი;
7. წყარუაშვილი ზოია - ს.მ.მ. აკადემიური დოქტორი, უფროსი მეცნიერ-მუშაკი.

6.2.16. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული მეფუტკრეობის ეროვნული კოორდინატორის დარგობრივი ჯგუფი

1. წითლიძე ბორისი - ეროვნული კოორდინატორი, ბიოლოგიის აკადემიური დოქტორი;

ჯგუფის წევრები:

2. მაძღარაშვილი გიორგი - ს.მ.მ. დოქტორი, პროფესორი;
3. სტეფანიშვილი ვენერა - ბიოლოგიის აკადემიური დოქტორი, შპს “აპი-ფიტო და ტრადიციული ნატურალური პროდუქტები”;
4. ბალიაშვილი ლიზა - საკვები ბაზის სპეციალისტი;
5. კორძახია ალექსანდრე - სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი;
6. ტივიშვილი თამაზი - ვეტერინარიის აკადემიური დოქტორი;
7. თავართქილაძე რამაზი - მეფუტკრეთა კავშირის თავმჯდომარე;
8. სარაჯიშვილი კონსტანტინე - ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს მეფუტკრეთა ფედერაციის პრეზიდენტი.

6.3. ფერმერთა საყურადღებოდ!

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია იწვევს უფასო კონსულტაციებს ფერმერებისათვის

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში ჩამოყალიბებულია სპეციალური დარგობრივი ჯგუფები, რომლებსაც ხელმძღვანელობენ ეროვნული კოორდინატორები.

საქართველოს ფერმერებმა, სოფლის მეურნეობის ნებისმიერ დარგში მათთვის საინტერესო თეორიულ თუ პრაქტიკულ საკითხებზე კონსულტაციებისთვის შეუძლიათ მიმართონ ტელეფონით, წერილობით ან ელექტრონული ფოსტის საშუალებით აკადემიის ეროვნულ კოორდინატორებს.

ფერმერების მოთხოვნებისა და წერილობითი განცხადებების მიხედვით შესაძლებელია აგრეთვე ფერმერთა ეროვნულ კოორდინატორებთან შეხვედრა აკადემიაში, სადაც ისინი მიიღებენ შესაბამის კონსულტაციებს სოფლის მეურნეობის ამა თუ იმ საკითხზე. შეხვედრის დრო და თარიღი მათ დამატებით ეცნობებათ.

იმ შემთხვევაში, თუ საკითხების რაოდენობა და ფერმერთა დაინტერესება რომელიმე რეგიონში დიდია, შესაძლებელია ეროვნული კოორდინატორების შესვედრა ფერმერებთან ჩატარდეს ადგილებზე.

აკადემიის ეროვნულ კოორდინატორებთან კონტაქტები შესაძლებელია განხორციელდეს შემდეგ მისამართზე:

0102, თბილისი, ივანე ჯავახიშვილის ქუჩა №51;

ელ.ფოსტა E-mail: gaas.georgia@gmail.com; fermer-academy@mail.ru;

ვებ-გვერდი: www.academy-as-georgia.dsl.ge.

ტელეფონები: 294 13 21 (591 32 34 63); 294 13 20 (593 314 143).

აკადემიის ეროვნული კოორდინატორები მიმართულებების მიხედვით:

1. **მევენახეობა** – აკადემიკოსი ნოდარ ჩხარტიშვილი – ბინ.2 36 00 16; მობ. 599 51 88 58;
2. **მელვინეობა** – აკადემიკოსი გურამ პაპუნძე – ბინ.2 7 50 21; მობ.599 50 61 25;
3. **მეხილეობა** – აკადემიკოსი იუზა ვასაძე – ბინა 2 23 21 51; მობ. 577 40 76 31;
4. **ჩაი და ციტრუსები** – აკადემიკოსი ვალერიან ცანავა – ბინა 6 45 38 (ოზურგეთი-ანასეული); მობ. 599 53 22 25;
5. **მინდვრისა და ბოსტნეული კულტურები** – აკადემიკოსი პეტრე ნასყიდაშვილი – ბინა 2 30 26 28; მობ. 595 08 77 60;
6. **მცენარეთა დაცვა** – აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე – ბინ. 2 36 00 16; მობ. 593 20 07 93;
7. **მიწათმოქმედება** – აკადემიკოსი გივი ცაგურიშვილი – ბინ.2 53 39 61; მობ.599 63 12 34;
8. **სასოფლო-სამეურნეო ეკოლოგია** – აკადემიის წ/კ თამაზ თურმანიძე – ბინ. 2 38 61 32; მობ. 591 17 04 96;
9. **აგროქიმიკა-ნიადაგმცოდნეობა** – აკად. გოგოლა მარგველაშვილი – ბინ. 2 38 61 34; მობ.599 63 14 61;
10. **მეცხოველეობა** – აკადემიკოსი ჯემალ გუგუშვილი – ბინ. 2 69 40 24; მობ. 577 41 29 23;
11. **საკვებწარმოება** – აკადემიკოსი გოგოთურ აგლაძე – ბინ.2 95 36 58; მობ. 577 46 11 44
12. **ვეტერინარია** – აკადემიკოსი თენგიზ ყურაშვილი – ბინ. 2 31 48 18; მობ. 599 58 55 16;
13. **მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავება** – აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი – ბინ.2 37 18 52; მობ.577 57 77 71;
14. **მეაბრეშუმეობა** – აკადემიის წ/კ გიორგი ნიკოლეიშვილი – მობ. 597 31 33 11; აკადემიკოსი თამაზ კუნჭულია – ბინ. 2 38 29 28; მობ.599 50 38 16; აკად. წ/კ ელგუჯა შაფაქიძე – ბინა 223 23 02 93; მობ. 577 711 775.
15. **სოფლის მეურნეობის მექანიზაცია** – აკადემიკოსი რევაზ მახარობლიძე – ბინ. 2 61 00 26; მობ. 599 53 52 82;
16. **სოფლის მეურნეობის ელექტრიფიკაცია და ავტომატიზაცია** – აკადემიკოსი არჩილ ვაშაკიძე – ბინა 222 53 53; 577 79 91 91;
17. **სასოფლო-სამეურნეო ჰიდრომელიორაცია** – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ირაკლი ყრუაშვილი – ბინა 2 22 22 42; მობ. 555 23 23 73.
18. **სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების შენახვა და გადამამუშავება** – აკადემიკოსი ნუგზარ ბაღათურიანი – ბინ. 2 22 66 46; მობ. 599 43 15 14. აკადემიკოსი თენგიზ ნანიტაშვილი – ბინ. 2 33 27 37; მობ.599 71 55 33

19. მეტყვეობა – აკადემიკოსი რევაზ ჩაგელიშვილი – ბინ.2 23 28 74; მობ. 599 93 96 00;
20. მეფუტკრეობა – ბიოლოგიის აკადემიური დოქტორი ბორის წითლიძე – ბინ.2 60 70 16; მობ.593 65 69 92.

6.4. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ფერმერებთან კავშირისა და საქმიანობის კოორდინატორის ანგარიში.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ფერმერებთან კავშირისა და საქმიანობის კოორდინატორის აკადემიური დოქტორის ქეთევან მჭედლიშვილის 2013 წლის მოკლე ანგარიში შემდეგია:

სოფლის მეურნეობის განვითარება საქართველოს ეკონომიკის მუდმივი ტკივილია. სამწუხაროა, რომ დარგს, რომელშიც საქართველოს მოსახლეობის 50 პროცენტზე მეტია დასაქმებული, მთლიანად ქვეყნის შიდა პროდუქტში მხოლოდ 8-9% უკავია, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელ საწარმოთა წილი 4 პროცენტს შეადგენს.

აგრარულ სექტორში დასაქმებულთათვის საკონსულტაციო მომსახურების მიზნით საქართველოში 12 საკონსულტაციო (ექსტენციის) ცენტრი გაიხსნა გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, ქარელის, კასპის, მარნეულის, ბოლნისის, ახალციხის, ზესტაფონის, სამტრედიის, აბაშის, ოზურგეთის და ამბროლაურის რაიონებში. ყველა ცენტრი თანამედროვე სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკით არის აღჭურვილი. ცენტრების მიზანია თანამედროვე ტექნოლოგიების მოსახლეობისათვის გაცნობა და დანერგვა, მიზნობრივ ჯგუფს სტუდენტები, სოფლის მეურნეობის სფეროში დასაქმებული ადამიანები წარმოადგენენ.

მთელი საქართველოს მასშტაბით ფერმერებს დაურიგდათ ნომინალური და კომბინირებული სასოფლო-სამეურნეო ბარათები, რომელიც საქართველოს მთავრობის 2013 წლის საგაზაფხულო პროგრამით “მცირემიწიან ფერმერთა საგაზაფხულო სამუშაოების ხელშეწყობის პროექტით” იყო განსაზღვრული. ბენეფიციარებს შეეძლოთ, მიმდინარე წლის 1 აგვისტომდე შეეძინათ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების საქონელი და ინვენტარი, მოეხნათ 0,25 ჰა-დან 1,2 ჰა-მდე მიწა. დახმარება მთლიანობაში 710 000-მდე მიწის მესაკუთრემ მიიღო. საქართველოს მასშტაბით 200 ათას ჰექტრამდე ფართობი დამუშავდა (მათ შორის 110 ათასი ჰექტარი - მოიხნა). აგრეთვე ფერმერებს უსასყიდლოთ გადაეცათ სხვადასხვა საქონელი და ინვენტარი.

შეღავათიანი აგროკრედიტის პროექტის ფარგლებში შემდეგი კომპონენტი განისაზღვრა: **პირველი კომპონენტი** (განვადების) გაცემას, რომლის ზედა ზღვარიც 5 000 ლარი იყო, ხოლო საპროცენტო განაკვეთი ფერმერებისათვის – 0. მცირე ფერმერებზე გაიცემოდა 6 თვიანი ვადით. **მეორე კომპონენტი** – ეს არის საშუალო და მსხვილი ფერმერებისათვის – 2 წლამდე 8 პროცენტიანი კრედიტის გაცემას ითვალისწინებდა. **მესამე კომპონენტი** – გულისხმობს სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებისათვის 7 წლამდე ვადით შეღავათიანი აგროკრედიტის გაცემას, რომლის ზედა ზღვარიც 1 მილიონი ლარი იქნება (ან ეკვივალენტი აშშ დოლარში) და საპროცენტო განაკვეთი მსესხებლისათვის შეადგენს 3 პროცენტს. **მეოთხე კომპონენტი** – გულისხმობს მეწარმისათვის სხვადასხვა დანადგარ-მოწყობილობების ლიზინგის თანადაფინანსებას. **მეხუთე კომპონენტით** – მხოლოდ ღვინის მწარმოებელი კომპანიების დაფინანსებას ითვალისწინებდა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოების საინფორმაციო-საკონსულტაციო სამსახურების რეგისტრირებულ ფერმერთა და საწამოთა რაოდენობა შეადგენდა:

გურჯაანი – 226 ფერმერი; **საგარეჯო** – 83 ფერმერი, 19 საწარმო; **სიღნაღი** – 311 ფერმერი, 61 საწარმო; **დედოფლისწყარო** – 44 ფერმერი; **ლაგოდეხი** – 205 ფერმერი; **ყვარელი** – 325 ფერმერი, 24 საწარმო; **თელავი** – 171 ფერმერი; **ახმეტა** – 245 ფერმერი; **მარნეული** – 344 ფერმერი; **გარდაბანი** – 338 ფერმერი; **დმანისი** – 53 ფერმერი; **თეთრიწყარო** – 169 ფერმერი, 21 საწარმო; **წალკა** – 39 ფერმერი, 8 საწარმო; **კასპი** – 302 ფერმერი; **ქარელი** – 31 ფერმერი; **გორი** – 94 ფერმერი; **ხაშური** – 94 ფერმერი; **ახალციხე** – 156 ფერმერი; **ასპინძა** – 94 ფერმერი; **ადიგენი** – 341 ფერმერი; **ბორჯომი** – 10 ფერმერი, 81 საწარმო; **ახალქალაქი** – 503 ფერმერი; **ნინოწმინდა** – 16 ფერმერი, 8 საწარმო; **მცხეთა** – 29 ფერმერი, 8 საწარმო; **ღუშეთი** – 41 ფერმერი; **თიანეთი** – 151 ფერმერი, 50 საწარმო; **ყაზბეგი** – 26 ფერმერი; **საჩხერე** – 29 ფერმერი; **ჭიათურა** – 2 ფერმერი; **ხარაგაული** – 10 ფერმერი; **ზესტაფონი** – 40 ფერმერი; **ვანი** – 84 ფერმერი, 5 საწარმო; **ბაღდათი** – 22 ფერმერი; **ხონი** – 189 ფერმერი, 8 საწარმო; **წყალტუბო** – 301 ფერმერი; **თერჯოლა** – 50 ფერმერი; **ტყიბული** – 106 ფერმერი, 3 საწარმო; **აბაშა** – 17 ფერმერი; **სენაკი** – 6 ფერმერი, 11 საწარმო; **ხობი** – 215 ფერმერი; **ზუგდიდი** – 44 ფერმერი; **წალენჯიხა** – 63 ფერმერი, 11 საწარმო; **მარტვილი** – 481 ფერმერი; **ჩხოროწყუ** – 55 ფერმერი; **მესტია** – 104 ფერმერი; **ამბროლაური** – 20 ფერმერი; **ონი** – 36 ფერმერი; **ლენტეხი** – 1 ფერმერი; **ოზურგეთი** – 29 ფერმერი; 36 საწარმო; **ჩოხატაური** – 14 ფერმერი, 8 საწარმო; **ლანჩხუთი** – 13 ფერმერი;

საანგარიშო 2013 წელს სსმმ აკადემიას და პირადად კოორდინატორს კავშირი ჰქონდათ ხუთ არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, როგორცაა: 1. ბიოლოგიური ფერმერული მეურნეობის ასოციაცია “ელკანა”; 2. მცენარეთა დაცვის ფონდი “ცისკარი-

99". 3. აგრომრავალფეროვნების დაცვის საზოგადოება "დიკა"; 4. საქართველოს ფერმერთა ასოციაცია; 5. მემამულათა კავშირი.

აღნიშნულ ორგანიზაციებს აქვთ იმ ფერმერთა სია, რომლებთანაც წლის მანძილზე მუშაობდნენ. აღნიშნული სიები ცნობილია სსმმ აკადემიისთვისაც, რომელიც მათთან კავშირებს ამყარებს აკადემიის ფერმერთან კავშირისა და საქმიანობის კოორდინატორის და აკადემიის ეროვნული კოორდინატორების და მათი ჯგუფების საშუალებით.

თავი 7. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებები

7.1. აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება

აკადემიკოს მდივანი - აკადემიკოსი გოგოლა მარგველაშვილი
სწავლული მდივანი - აკადემიური დოქტორი ანატოლი გიორგაძე

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აგრონომიულ საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებაში გაერთიანებულია აკადემიის 20 წევრი, მათ შორის აკადემიის ნამდვილი წევრი 14 და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 6.

აკადემიკოსები: ალექსიძე გურამი, ვასაძე იუზა, ზარდალიშვილი ოთარი, მარგველაშვილი გოგოლა, ნასყიდაშვილი პეტრე, ქევხიშვილი ვლადიმერი, ჩაგელიშვილი რევაზი, ჩანქსელიანი ზაური, ჩხარტიშვილი ნოდარი, ცანავა ვალერიანი, ბადრიშვილი გივი, კვალიაშვილი ვაჟა, ონიანი ჯუმბერი, ცაგურიშვილი გივი.

წევრ-კორესპონდენტები: თურმანიძე თამაზი, კილასონია გურამი, ლიპარტელიანი ოთარი, ურუშაძე თენგიზი, ღორჯომელაძე ოთარი, ჯაბნიძე რევაზი განყოფილებაში 2013 წელს ჩატარდა 11 სხდომა.

პირველი სხდომა ჩატარდა 11 იანვარს და განხილული იქნა საკითხები: 1. აკადემიკოს პეტრე ნასყიდაშვილის 2012 წლის სამეცნიერო საქმიანობის ანგარიშის შესახებ. **მომხსენებელი: აკადემიკოსი პეტრე ნასყიდაშვილი.** 2. აგრონომიული სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილებიდან საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის ვაკანტური ადგილის დასაკავებლად აკადემიკოს გურამ ალექსიძის წარდგინების შესახებ. **მომხსენებელი: აკადემიკოს-მდივანი გოგოლა მარგველაშვილი**

მეორე სხდომა ჩატარდა 8 თებერვალს და განხილული იქნა საკითხები: . 1. აგრონომიული განყოფილების ანგარიში 2012 წელს გაწეული მუშაობის შესახებ; **მომხსენებლები: აკადემიკოს-მდივანი გოგოლა მარგველაშვილი; სწავლული მდივანი ანატოლი გიორგაძე** 2. აგრონომიული განყოფილების აკადემიკოსებისა და წ/კორესპონდენტების მიერ 2012 წელს ჩატარებული პედაგოგიური და

სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგების შესახებ; **მომხსენებლები: აკადემიკოს-მდივანი გოგოლა მარგველაშვილი; სწავლული მდივანი ანატოლი გიორგაძე**

მესამე სხდომა ჩატარდა 25 მარტს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. ჰიბრიდული სიმინდი - მაღალი მოსავლიანობისა და ხარისხის საწინდარი; **მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ოთარ ლიპარტელიანი; 2. მეხილეობის დარგში არსებული მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში; მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გივი ბადრიშვილი;**

მეოთხე სხდომა ჩატარდა 4 აპრილს და განხილული იქნა საკითხი: შუალედური კულტურები და მათი როლი სახნავი მიწის ინტენსიურად გამოყენების საქმეში; **მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გივი ცაგურიშვილი.**

მეხუთე სხდომა ჩატარდა 15 აპრილს და განხილული იქნა საკითხები: აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებიდან საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ კონკურსში დაშვებული კანდიდატების წინასაარჩევნო მოსხენებები. **მომხსენებლები: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გივი ბადრიშვილი; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თამაზ თურმანიძე; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ვაჟა კვალიაშვილი; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ოთარ ლიპარტელიანი; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ჯუმბერ ონიანი; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გივი ცაგურიშვილი. 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად არჩევასთან დაკავშირებით საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ დაშვებული კანდიდატებისათვის რეკომენდაციის მიცემის შესახებ (ფარული კენჭისყრა).**

მექექსე სხდომა ჩატარდა 14 მაისს და განხილული იქნა საკითხი: ნავენახარი და ნაბაღარი ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენის ღონისძიებების შესახებ; **მომხსენებელი: აკადემიკოსი ჯუმბერ ონიანი.**

მეშვიდე სხდომა ჩატარდა 7 ივნისს და განხილული იქნა საკითხი: პროგრამა “მარცვლის” შესახებ; **მომხსენებელი: აკადემიკოსი პეტრე ნასყიდაშვილი**

მერვე სხდომა ჩატარდა 4 ივლისს და მოსმენილი იქნა საკითხი: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკაში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები; **მომხსენებელი: აკად. წ/კ რეზო ჯაბნიძე.**

მეცხრე სხდომა ჩატარდა 5 აგვისტოს და განხილული იქნა საკითხი: საქართველოში ინტროდუცირებული ხეხილის ახალი ჯიშები და მათი გავრცელების მდგომარეობის შესახებ; **მომხსენებელი: აკადემიკოსი ვაჟა კვალიაშვილი; აკად. დოქტორი ზვიად ბობოქაშვილი;**

მეათე სხდომა ჩატარდა 23 ოქტომბერს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. აგროფიზიკური კვლევები და მისი განვითარების სამომავლო პერსპექტივები; **მომხსენებელი: აკად. წ/კ თამაზ თურმანიძე. 2. ახალი კულტურა "ამარანტას" მოშენების პერსპექტივები საქართველოში. მომხსენებლები: აკადემიკოსი ზაურ ჩანქსელიანი, აკად. დოქტ. იური რამაზაშვილი.**

მეთერთმეტე სხდომა ჩატარდა 13 ნოემბერს და განხილული იქნა საკითხი: აკადემიაში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შენახვისა და გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აღდგენის შესახებ; **მომხსენებელი: აკადემიკოსი გოგოლა მარგველაშვილი.**

აღსანიშნავია, რომ განყოფილების ორგანიზებით ჩატარდა სხვა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები: სემინარი – მებოსტნეობის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები; მრგვალი მაგიდა მეხილეობის პრობლემებზე საქართველოში; მრგვალი მაგიდა საქართველოს მეტყვეობის პრობლემებზე; მრგვალი მაგიდა მცენარეთა დაცვის საკითხებზე; მრგვალი მაგიდა სუბტროპიკული კულტურების დარგის განვითარების პრობლემებზე საქართველოში;

7.1.1. აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე

საანგარიშო პერიოდში, მომზადებული იქნა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის აგრონომიული ფაკულტეტისათვის მცენარეთა დაცვის განხრით ხუთი საგნის სილაბუსი, რომელიც მოწონებული იქნა და რომლებიც განხორციელდება მომდევნო წლებში. ამავე დროს აკად. გ. ალექსიძე არის ამ უნივერსიტეტის სრული პროფესორი.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბეში, №32 2013წელს გამოქვეყნებული აქვს შემდეგი სამეცნიერო შრომები: 1. „აჭარის მეციტრუსეობის რეგიონში გავრცელებული ფარიანები, ცრუფარიანები და მათი ბუნებრივი მტრები“ (თანაავტორობით);

2. „ანალიტიკური მოსწორების მეთოდის გამოყენება „მტაცებელ – მსხვერპლის“ სისტემის მათემატიკურ მოდელირებაში (თანაავტორობით);

3. „ანალიტიკური მოსწორების მეთოდის პრაქტიკული რეალიზაცია „მტაცებელ-მსხვერპლის“ სისტემის მათემატიკური მოდელირებისათვის“ (თანაავტორობით);

4. „სასოფლო-სამეურნეო კვლევისა და ინოვაციური სისტემის გარდაქმნის სტრატეგია“;

5. „აგრარული მეცნიერების განვითარების ცალკეული პრობლემები და მათი დაძლევის წინადადებების შესახებ“ (თანაავტორობით);

6. „მოსაზრებები უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების რეფორმის გასატარებლად“. (თანაავტორობით).

7. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“ მასალებში ერთი სტატია „საქართველოს აგრარული მეცნიერება-აწმყო და მომავალი“.

ამავე დროს, აკად. გ. ალექსიძის მიერ გამოცემული იქნა სტამბური წესით წიგნი „ადამიანი და მწერები“ (150 გვ), გამომცემლობა „ივერიონი“. ამასთან ერთად მომზადდა სახელმძღვანელო უმაღლესი სასწავლებლისათვის „მცენარეთა დაცვა“ (400 გვ), რომლის გამოქვეყნებაც გათვალისწინებულია მომავალ წელს.

მონაწილეობა აქვს მიღებული ორ საერთაშორისო და ერთ რესპუბლიკურ კონფერენციაში. აქედან ერთი ჩატარდა ქ. თბილისში - „ინოვაციური

ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”, მეორე ქ. ბაქოში (აზერბაიჯანი) „შუა აზიისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების მე-16 საკოორდინაციო თათბირი”, სადაც აკად. გ. ალექსიძე გამოვიდა მოხსენებით თემაზე - „სიჯიარის” სისტემის საერთაშორისო კვლევითი ცენტრების და საქართველოს აგრარული დარგის კვლევითი ორგანიზაციების ურთიერთობის შესახებ”.

მონაწილეობას ღებულობდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ დაფინანსებული პროექტის – “ბიოსისტემების მათემატიკური მოდელირება და მისი გამოყენება ციტრუსების ინტეგრირებულ დაცვაში” (თემის შემსრულებელი).

ამავე დროს, მონაწილეობა აქვს მიღებული პროექტის: “კლიმატის ცვლილებების გავლენა ვაზის განვითარებასა და მოსავალზე საქართველოში (კახეთი)”, მომზადებაში, რომელიც გადაცემულია ფონდში დასაფინანსებლად. აქტიურ მონაწილეობას იღებდა სსმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობაში, როგორც თავმჯდომარე.

არის არასამთავრობო ორგანიზაცია “ეკოსანდოს” თავმჯდომარე, საქართველოს ენციკლოპედიის სოფლის მეურნეობის დარგის ხელმძღვანელი, აკადემიის სამეცნიერო ჟურნალის “მოამბის” მთავარი რედაქტორი, შუა აზიისა და სამხრეთ კავკასიის სოფლის მეურნეობის კვლევების სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი; ევროპის მცენარეთა გენეტიკური რესურსების “ბეტა” ჯგუფის თავმჯდომარის მოადგილე, შუა აზიისა და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნების კვლევითი ორგანიზაციების ასოციაციის საბჭოს წევრი. საქართველოს პარლამენტის აგრარული კომიტეტის მეცნიერებისა და კონსულტირების საბჭოს წევრი და სხვა.

რაც შეეხება დარგის განვითარების კონცეფციას, მხედველობაში გვაქვს მცენარეთა დაცვა, ის მოცემულია მცენარეთა დაცვის სტრატეგიაში, რომელიც შედგენილია აკად. გ. ალექსიძის ხელმძღვანელობით.

7.12. აკადემიკოსი გივი ბადრიშვილი

2013 წელს სამეცნიერო – კვლევითი სამუშაო შესრულდა სოფ. ქვიშხეთში ქლიავის ახალი ჯიშების შესასწავლად. თემის ხელმძღვანელი აკად. გ. ბადრიშვილი.

სტამბური წესით დაიბეჭდა წიგნი “ჯონჯოლი”; ავტორები, აკადემიკოსები გ. ბადრიშვილი და ჯ.კერესელიძე. 2013

წიგნში განხილულია ჯონჯოლის კულტურის მნიშვნელობა და ისტორია ამ კულტურის ლიტერატურის მწირი მასალის გამო ავტორებმა ამოცანად დაისახეს საფუძვლიანად შეესწავლათ ჯონჯოლის ბიოლოგიური, ბიოქიმიური, აგროეკოლოგიური ფაქტორების გავლენა მცენარის სასიცოცხლო პროცესებზე, მის ხანგრძლივობაზე ექსპლოატაციის პერიოდზე, სახალხო მეურნეობაში და მედიცინაში მის გამოყენებაზე.

ჯონჯოლის ნერვის წარმოებისათვის

სამეცნიერო შრომა ეხება ჯონჯოლის თესლით გამრავლების აქტუალობას, ბიოლოგიურ თვისებებს, გარემო ფაქტორებს, ფიზიოლოგიურ პროცესებს, სანერგეში თესვის, ნათესარების აღმოცენებისა და ზრდა-განვითარების საკითხებს.

წიგნი წარმოდგენილია აგრეთვე შემოკლებით რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

მონაწილეობდა საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. ქ.თბილისი 3-4 ოქტომბერი GF/56/10-100/13

7.1.3. აკადემიკოსი იუზა ვასაძე

1. დასაქმების ადგილი – საქართველოს „მეღვინეთა, მევენახეთა და მებაღეთა სამეცნიერო-კვლევითი-საწარმოო კავშირის“ პრეზიდენტი. (არასამთავრობო ორგანიზაცია, საიდენტიფიკაციო კოდი: 404918292)

2. გამოქვეყნებული შრომების რაოდენობა – 142, მ/შ მიმდინარე წელს 6:

2.1. თხილის ახალი პერსპექტიული ჯიშები

ნაშრომში განხილულია თხილის იმ პერსპექტიული სამრეწველო ჯიშების სამეურნეო-ტექნოლოგიური დახასიათება, რომლებიც მრავალწლიანი კვლევის შედეგად გამოვლენილია იმერეთისა და კახეთის რეგიონის ენდემური გენოფონდიდან.

სსმმ აკადემიის “მოამბე”, №32, თბილისი 2013წ.

2.2. თხილის კულტურის თანამედროვე მდგომარეობა საქართველოში

შრომაში განხილულია თხილის კულტურის თანამედროვე მდგომარეობა, მოცემულია მისი ზოგიერთი ძირითადი ბიოლოგიური თავისებურებანი და გაანალიზებულია ფართობებთან, საწარმოებთან და პერსპექტივებთან დაკავშირებული საკითხები.

საქართველოს მ.მ.მ. ს.კ.ს. კავშირის შრომათა კრებული №1. თბილისი 2013წ.

2.3. თხილის ბადის პროდუქტიულობის ამაღლება

ნაშრომში განხილულია თხილის სრულმსხმოიარე ბაღში პროდუქტიულობის გახანგრძლივებისათვის ჩატარებული ძირითადი ღონისძიებები.

საქართველოს მ.მ.მ. ს.კ.ს. კავშირის შრომათა კრებული №1. თბილისი 2013წ.

2.4. ჯონჯოლის ნერგის წარმოებისათვის

სამეცნიერო შრომა ეხება ჯონჯოლის თესლით გამრავლების აქტუალობას, ბიოლოგიურ თვისებებს, გარემო ფაქტორებს, ფიზიოლოგიურ პროცესებს, სანერგეში თესვის, ნათესარების აღმოცენებისა და ზრდა-განვითარების საკითხებს.

საქართველოს მ.მ.მ. სამ.-კვ. – საწ. კავშირის შრომათა კრებული №1. თბილისი 2013წ.

2.5. ადგილობრივი თხილის ჯიშების ხარისხობრივი მაჩვენებლები

სტატიაში შეფასებულია თხილის ქართული ჯიშები, საერთაშორისო სტანდარტის (OOH DDP-03) მოთხოვნების ძირითადი პარამეტრების მიხედვით.

საქართველოს მ.მ.მ. ს.კ.ს. კავშირის შრომათა კრებული №1. თბილისი 2013წ.

2.6. ხილ-ბოსტნეულის გადამუშავება და სამაცივრო მეურნეობის განვითარება შიდა ქართლში, გორის რაიონის დიცის საკრებულოს სოფელ ქორდში

ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში სოფლის მეურნეობას განსაკუთრებული როლი აკისრია. იგი ერთ-ერთი აქტიური სფეროა და ვალდებულია უზრუნველყოს სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის დიდი ნაწილი დასაქმებით, ამავე დროს წარმოადგენს სასურსათო პროდუქციის ძირითად მწარმოებელს.

საქართველოს მ.მ.მ. ს.კ.ს. კავშირის შრომათა კრებული №1. თბილისი 2013წ.

3. კადრებთან მუშაობა – მეხილეობის ხაზით დაცულია სამი საკანდიდატო და ცხრა სადოქტორო დისერტაციები (საქ. მ.მ.მ. ს.კ. ინსტიტუტის და საქართველოს სუბტროპიკულ მეურნეობათა ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭო). დასაცავად გადაცემულია ორი სადოქტორო და ერთი საკანდიდატო დისერტაცია. საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში დაცულია ხუთი დიპლომი.

4. კონფერენციები – 19;

სიმპოზიუმი – 2;

სესია – 12;

მსოფლიო კონგრესი – 3;

5. საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ეროვნული ფონდი, გრანტი № GNSF/ST07/8-276;

6. საქართველოს „მეღვინეთა, მევენახეთა და მებაღეთა სამეცნიერო-კვლევითი-საწარმოო კავშირის“ ყოველწლიური შრომათა კრებულის მთავარი რედაქტორი.

გამომცემლობა: ი/მ პაატა ახრახაძე, ს/კ 54001006160;

7. გამოგონება – 7; პატენტი – 5;

8. ჯილდოებ საპატიო ნიშნის ორდენი;

ი: საპატიო ნიშნის მედალი.

9. **სხვა მნიშვნელოვანი სამუშაოები** – 2013 წლის 1 მარტს მეხილეობის დარგის აღორძინების საკითხების განხილვას მიეძღვნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო საბჭოსა და სოფლის მეურნეობის ახლად შექმნილი მეხილეობის დარგობრივ საკოორდინაციო კომისიის მიერ გამართული მრგვალი მაგიდა, მის მუშაობაში მეცნიერებთან ერთად მონაწილეობა მიიღეს, ცნობილმა მეხილე პრაქტიკოსებმა, ფერმერ-ბიზნესმენებმა, დარგში მომუშავე მეცნიერებმა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს წარმომადგენლებმა (92 მონაწილე).

მრგვალი მაგიდის მონაწილეებს მიესალმა აკადემიის პრეზიდენტი გურამ ალექსიძე. აკადემიკოსები: ი. ვასაძე, გ. ბადრიშვილი და გ. კვალიაშვილი.

საინტერესო გამოსვლები ჰქონდათ პრაქტიკოს მეხილეებს: გ. აბალაკს, თ.ნიპარიაშვილს, პროფესორებს: კ. სარაჯიშვილს და გ. სუხიშვილს; მეცნიერებათა დოქტორებს: ნ. შენგელიას, ნ. მიროტაძეს, გ. ბარბაქაძეს და სხვებს.

მიღებულ იქნა დარგის განვითარებისათვის საჭირო ღონისძიებები, რომელიც შემდგომში დაიხვეწა და ჩამოყალიბდა, როგორც დარგის განვითარების ძირითადი გეგმა, რომელიც გადაეგზავნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განსახილველად.

მიმდინარე წელს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საკოორდინაციო კომისიის მიერ დამუშავებულ იქნა სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა „მეხილეობის განვითარების ხელშეწყობა“. მასში განხილულია: პროგრამის წინადადებების ძირითადი არსი; მიზნები და ამოცანები; პროგრამის რეალიზაციის დასაბუთება; შესრულების ვადები; ობიექტი და მისი მდგომარეობა; მოსალოდნელი სოციალურ-ეკონომიკური და ფინანსური ეფექტი; საერთო ღირებულება და საჭირო ინვესტიციები წლების მიხედვით; პირველი და სრული შედეგების მიღების ვადები;

რეალიზაციის, მარკეტინგული სტრატეგიისა და რისკის შეფასება; სავარაუდო უარყოფითი რისკების შემცველობა და სხვა;

აღნიშნული მიზნობრივი პროგრამა გადაეცა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის დავალებით, საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს სამეცნიერო ცენტრში მეხილეობის დეპარტამენტის გახსნასთან დაკავშირებით წარდგენილი იქნა საკოორდინაციო საბჭოს მოსაზრებები.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის დავალებით მიმდინარე წლის სექტემბერ-ოქტომბერში დაზუსტებული და წარმოდგენილი იქნა საქართველოში გავრცელებული აბორიგენული და ინტროდიცირებული ხეხილოვან კულტურათა დაზუსტებული ჩამონათვალი, შემდგომში მისი დაბეჭდვის მიზნით. ჯგუფის შემადგენლობაში შედიოდნენ: ი. ვასაძე – ხელმძღვანელი, წევრები: გ.ბადრიშვილი, ვ. კვალიაშვილი, ნ. მიროტაძე, ზ. ბობოქაშვილი, ნ. შენგელია, ნ.იქაძე, ლ. გოგინავა.

საკოორდინაციო კომისიამ (ი. ვასაძე, ლ. ჯალაბაძე) შეისწავლა სამაჩაბლოს რეგიონში საზღვრისპირა სოფლებში მცხოვრები მოსახლეობის დასაქმებისა და მოსავლის ჩაბარება-რეალიზაციის მდგომარეობა;

კომისიის დასკვნის საფუძველზე მიზანშეწონილად ჩაითვალა ხილ-ბოსტნეულის გადამამუშავებელი და სამაცივრო მეურნეობის საწარმოს გახსნა შიდა ქართლის გორის რაიონის დიცის საკრებულოს სოფელ ქორთში (400000 ევროს საპროექტო ღირებულებით). აღნიშნული წარმოების გახსნის შემთხვევაში შესაძლებელი იქნება მოსახლეობის სამუშაოზე დასაქმებასთან ერთად მრავალი სოციალური პრობლემის გადაწყვეტა.

საქართველოს მ.მ.მ. ს.კ. წ/კავშირის მიმართულებით მიმდინარე წელს, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა და გურიის რეგიონში ჩატარდა კავშირის ზონალური დამფუძნებელი კრებები და ამ რაიონების გამოკვლევა მეხილეობის დარგის მხრივ.

10. წინადადებები: 10.1. 2014 წელს აკადემიურ საბჭოზე მესამე-მეოთხე კვარტალში განსახილველად შემოტანილი იქნება საკითხი – “ხილ-ბოსტნეულის გადამამუშავებელი და სამაცივრო საწარმოთა თანამედროვე მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში”.

10.2. აკადემიის პერსპექტივებიდან გამომდინარე მიზანშეწონილია დასახელდეს თაობის მეხილეობის დარგის ის მეცნიერები, რომელთა აკადემიაში შერჩევის

(კონკურსის) გზით მოსვლა ხელს შეუწყობს დარგის განვითარებას. ასეთები არიან:

მეხილეობაში: სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორები: ნუგზარ შენგელია, ნადეჟდა მიროტაძე, ლალი გოგინავა;

შენახვა-გადამუშავებაში: სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორები: ზაირა შაფათავა, იოსებ ბასილია, მერაბ ჟღენტი.

7.14. აკადემიკოსი ოთარ ზარდალიშვილი

საანგარიშო პერიოდში აკად. ო. ზარდალიშვილი იმ კონსულტაციების გარდა რასაც უწევდა საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის პედაგოგებს და სტუდენტებს, დიდ დროს უთმობდა ნიადაგის ნაყოფიერების დაცვის კოდექსის შექმნას.

ცნობილია, რომ კერძო საკუთრებაში არსებული მიწის ფართობის გარდა, საკმაოდ დიდი ნაწილი სახელმწიფო საკუთრებაა და იჯარით გაიცემა გარკვეული ვადით. სწორედ ამ ნიადაგების ნაყოფიერება არის საფრთხეში, რადგან ბუნებრივია, რომ მოიჯარე ცდილობს ნაკლები დანახარჯით დიდი ეფექტის მიღებას.

ეს სამუშაო ძალიან რთულია და საჭიროებს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცნიერების ჩართვას. მოვიყვანოთ ორიოდე მაგალითი: 1% ჰუმუსის შემცირება ძალიან უარყოფითი მოვლენაა, მაგრამ იგი კატასტროფა არ არის შავმიწა ნიადაგისათვის, მაშინ როცა ეწერი ზონის ნიადაგებისათვის ის ნამდვილი კატასტროფაა. ამიტომ ერთნაირი სანქციების დაწესება ამ ორ ზონაზე არ შეიძლება.

მეორე მაგალითი: შესათვისებელი კალიუმის შეცირება 10 მგ/კგ დამლაშებულ ნიადაგებში არ მოქმედებს მცენარეზე, მაშინ როდესაც ალუვიურ ნიადაგებში მცენარის ხარისხობრივ გაუარესებას გამოიწვევს. ასეთი მაგალითები შეიძლება მოვიყვანოთ უამრავი.

ამჟამად აკად. ო. ზარდალიშვილი ამუშავებს ყველა იმ მასალას, რომელიც მოპოვებულია მის მიერ და ეხება ჰუმუსის და ნიადაგის საერთო ფორმებს.

7.1.5. აკადემიკოსი ვაჟა კვალიაშვილი

გრძელდებოდა მუშაობა ვაზის და ხეხილის (ვაშლი, ქლიავი, ატამი, კაკალი) სელექციაში ს.წედისის (გორი) საცდელ ბაღში, სადაც თავმოყრილია სელექციონერ ვ.ბესტავაშვილის და საკუთარი ჰიბრიდული ჯიშების და ფორმების დიდი ნაწილი, ახალი თესლნერგები (ფოტოსურათები თან ერთვის).

ვ.ბესტავაშვილის და მისი სელექციის ვაზის 17 ჯიში გაშენებულია ჯიდაურას ეროვნულ საწარმოში, დაცულია, მოვლილია და წარმოებს დაკვირვება-შესწავლა. საანგარიშო წელს სასუფრე

„ბესტავაშვილის თეთრამ“ საერთაშორისო კონფერენციის მონაწილეთაგან მოწონება დაიმსახურა.

ვაზის სელექცია. საანგარიშო 2013 წელს პერსპექტიული ჰიბრიდული ფორმებიდან გამოირჩა წითელყურძნიანი საღვინე ყურძნის ფორმა „გორის წითელი“ (თავკვერი X ჯიშების ნარევი მტვერი); მიღებულია 2003 წელს ს.წედისში.

საღვინე ყურძნის ფორმა „გორის წითელი“

გორში ხეივანად ფორმირებული ოთხწლიანი ვაზი საკმაოდ ღონიერი ზრდისაა; ხეივანზე პირველად იმსხმოიარა. ყვავილი ორსქესიანია. ფოთოლი საშუალოზე დიდია, სამ-ხუთნაკვთიანი, ოვალური და საშუალოდ დანაკვთული. ზედა ამონაკვეთები ხშირად დახურული და მცირე ნასვრეტისებრია, ნაკვთები ერთმანეთზეა გადადებული, ამონაკვეთის ფუძე წამახვილებულია. ქვედა ამონაკვეთები მცირე შეჭრილ კუთხეს ქმნიან, მცირედ ან საშუალოდ არის ჩაჭრილი, საშუალო სიგანის ჩანგისებრია, ფუძეწამახვილებული; ქვედა მხრიდან თითქმის შიშველია, ძარღვებზე უმნიშვნელო ბუსუსით. ყუნწის ამონაკვეთი უმეტესად ღიაა და ჩანგისებრია, ზოგჯერ თაღისებრია და ფუძეწამახვილებული. ღია მწვანეა, სიმწიფეში მოყვითალოა და ფირფიტაზე ჩნდება ღია წითელი ლაქები. მტევანი საშუალო ან საშუალოზე დიდია, ზოგჯერ დიდი, კონუსურია, ხშირად უფორმო, განტოტვილი და მხრიანი; საშუალოდ კუმსი ან კუმსისა; გვხვდება თხელ მტევნებიც. კლერტი საკმაოდ ჩანს. მარცვალი საშუალო ზომისაა, მრგვალი, უხვად

დაფარული ცვილით. სრულ სიმწიფეში მუქი ლურჯი-იისფერია, გარდამავალი შავ ფერში. მტკიცეაა ყუნწზე მიმაგრებული. მარცვლის კანი თხელია; რბილობი საკმაოდ ხორციანი და უფრო მეტად წვნიანია, სასიამოვნო, ტკბილი, მცირე მომჟავო გემოთი. რბილობი ღია მწვანეა; კანი შეიცავს წითელ ანტოციანებს და წვენი ღიაწითელი-ლალისფერია.

ბიოლოგიური და სამეურნეო-ტექნოლოგიური თვისებების შესწავლის მიზნით მოსავალი აღებული იქნა 1 ნოემბერს. გაკეთდა მტევნის მექანიკური შედგენილობის ანალიზი; განისაზღვრა ყურძნის წვენის შაქრიანობა და ტიტრული მჟავიანობა. პატარა მტევნის საშ. წონამ შეადგინა 87,5გ, საშუალო მტევნისამ – 243 გ, დიდი მტევნის საშუალო წონა იყო 675 გ.

დიდი მტევნის სიგრძე 31-33 სმ, სიგანე 19-22 სმ.; საშუალო მტევნის სიგრძე 16-19 სმ, სიგანე 11-13 სმ-ია. მარცვალი მრგვალია (სიმაღლე-16,55 მმ, სიგანე-15,95 მმ).

100 მარცვლი იწონის 217გ. 100 მარცვლის კანი – 42 გ(19,4%); 100 მარცვალში 190წიპწაა და 9,0გ(4,1%) იწონის. 100 მარცვლის წვენის გამოსავალი აღემატება 76%-ს. ყურძნის წვენის შაქრიანობა 26%-ია, მჟავიანობა 6,5 გ/დმ³. დამზადდა საცდელი ღვინო; ჩატარდება მისი ქიმიური ანალიზი და ორგანოლექტიკური შეფასება. დაკვირვების შედეგების მიხედვით **გორის წითელი** საყურადღებო საღვინე ყურძნის ფორმაა. შესწავლა გრძელდება.

ხეხილის სელექცია. 1. კაკალი

კაკალი მსოფლიო ბაზარზე მუდმივად დეფიციტურია. ადგილობრივი ბაზარი მინიმალურადაც ვერ კმაყოფილდება. დეფიციტის შეესება მეზობელი ქვეყნებიდან ხდება და ამიტომ ბაზრის ფასები მაღალია.

პრობლემის დაძლევა შესაძლებელია ბაღების გაშენებით უხვმოსავლიანი და ნაყოფების მაღალი სასაქონლო თვისებების მქონე კაკლის როგორც ადგილობრივი, ისე უცხოური ჯიშების ნამყენი ნერგით.

ქართული კაკლის ფორმებით დაინტერესება 1990-იანი წლებიდან დაიწყო და გააქტიურა 2004 წელს კაკლის V საერთაშორისო სიმპოზიუმში (იტალია) მმმი-ს თანამშრომლების (ვ.კვალიაშვილი, ნ.შენგელია) მონაწილეობამ.

ს.წედისში და მის შემოგარენში (ატენის ხეობა) ისწავლება ადგილობრივი და სხვა წარმომავლობის უხვმოსავლიანი კაკლები. ქვემოთ მოტანილია ორი ახალი ფორმის: **ბესტავაშვილის ლონდონურის** და **წედისურას** დახასიათება.

ბესტავაშვილის ლონდონურა

შერჩეულია თავისუფალი დამტკერვის შედეგად მიღებული ნათესარებიდან.

ლონდონში მცხოვრებმა ალექსანდრე ბესტავაშვილმა თავისი სახლის ბაღში 1991 წელს დათესა შერჩეული კაკლის თესლი. ერთწლიანი თესლნერგი იმავე წლის დეკემბერში აკად. ვ.კვალიაშვილმა ჩამოიტანა საქართველოში და დარგო ს.წედისში. ხე სუსტი ზრდით და კომპაქტური ვარჯით გამოირჩევა. მსხმოიარობს ძირითადად კენწრულ და გვერდით სანაყოფე ტოტებზე. ყვავილობის პერიოდი

საშუალოა, ყვავილობს აპრილის ბოლოდან. **ყვავილობის ტიპი** პროტერანდრიულია. მსხმოიარობაში თესლნერგი შევიდა დარგვიდან მეხუთე წელს. 22 წლის ხის სიმაღლე 3,5-4 მეტრია, ვარჯის დიამეტრი 3 მეტრი. სიმწიფის პერიოდი საშუალოა მწიფდება სექტემბრის ბოლოდან. დაავადებებისადმი საშუალოდ მგრძობიარეა.

ნაყოფები საშუალო ზომისაა (34x32x31მმ), მასა 10,5 გრ, მომრგვალო, პატარა წვერით. ნაჭუჭი ჩალისფერია, საშუალო სისქის-1,3 მმ, მტვრევადი, სუსტად დანაოჭებული. ლებნები თეთრია, მთლიანად ავსებს ნაჭუჭის ღრუს, გამოდის მთლიანად ან ნახევრებად; გემრიელია, გულის გამოსავლიანობა 45-48%-ია, ცხიმოვანობა 66,9%.

წედისურა

ადგილობრივი ფორმაა, შერჩეულია თავისუფალი დამტვერვის შედეგად მიღებული ნათესარებიდან. დარგულია წედისის საცდელ ნაკვეთში.

ხე საშუალო ზრდით და კომპაქტური ვარჯით ხასიათდება. მსხმოიარობს ძირითადად კენწრულ და გვერდით სანაყოფე ტოტებზე. ყვავილობის პერიოდი საშუალოა, ყვავილობს აპრილის ბოლოდან. **ყვავილობის ტიპი** პროტერანდრიულია. სიმწიფის პერიოდი საშუალოა. მწიფდება სექტემბრის ბოლოდან. დაავადებებისადმი საშუალოდ მგრძობიარეა.

ნაყოფები საშ. ზომისაა (33x30x31მმ), მასა 9,7გ, მომრგვალო, ოდნავ შესამჩნევი პატარა წვერით. სიმრგვალის მაჩვენებელი 0,92-ია. ნაჭუჭი მოყავისფროა, საშუალო სისქის -1,2 მმ, მტვრევადი, სუსტად დანაოჭებული. ლებნები მოყავისფრო, მთლიანად ავსებს ნაჭუჭის ღრუს, გამოდის მთლიანად ან ნახევრებად, გემრიელია; გულის გამოსავლიანობა 47-50%-ია, ცხიმოვანობა - 64,9%.

კაკლის სხვადასხვა ფორმების ნიშან-თვისებების შეჯერება-შედარების შემდეგ, გამორჩეული პერსპექტიული ფორმები დაიმყნობა და გაშენდება კაკლის ბაღი.

2. ვაშლი

ქართული ჰიბრიდული ვაშლის ჯიშის „ივერია“-ს თვისებების გასაუმჯობესებლად, მისი მონაწილეობით ჯიშთაშორის შეჯვარებებში მიღებულ თესლნერგებს, წედისის საცდელ ნაკვეთზე უტარდებათ მოვლითი ღონისძიებები. მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. მსხმოიარობის დასაჩქარებლად, საჭიროებისდა მიხედვით, მოხდეს მათი დაიმყნობა მსხმოიარე ვაშლის ხეებზე.

პერსპექტივაში, გათვალისწინებულია „ივერია“-ს ვეგეტატიურ და გენერატიულ ორგანოებზე მუტაგენების ზემოქმედება.

3. მუტანტური ქლიავი

2012 წ. ჭანჭურის ხეზე აღმოჩენილი ბუნებრივი კვირტული მუტანტი „ქლიავის“ სტრატეგიცირებული თესლი 2013 წელს დაითესა და მიღებულია თესლნერგები. ჭანჭურის დედა მცენარემ მიმდინარე წელს არ იმსხმოიარა. დაკვირვება გრძელდება.

4. ატამი

გრძელდება დაკვირვება მსხმოიარე ჰიბრიდულ ფორმებზე, მიმდინარეობს ახლის გამოვლინება-შერჩევა.

ჰიბრიდული ფონდიდან მსხმოიარობითა და მაღალხარისხოვანი ნაყოფებით ყურადღება მიიქცია რამდენიმე ფორმამ, რომელთაგანაც გამოირჩა **ბერიკა, გორის ყვითელი, ვახტანგური, ალექსანდრეს იუბილე, ყვითელი №10, ლალება** და სხვ.

ქვემოთ მოტანილია პირველი 3 ფორმის მოკლე დახასიათება:

ბ ე რ ი კ ა

მიღებულია 2005 წელს **წედისური თეთრის** და **ბერების ატმის** შეჯვარებით. **ხე** საშუალო სიდიდისაა, ოვალური შენების ვარჯით, საკმაო სიხშირის შეფოთვლით. **ფოთოლი** ღია მწვანეა, შემოდგომაზე მოყავისფრო ლაქებით. ყუნწზე 2 ჯირკვალით. **ყვავილი** ვარდისებრი ტიპისაა. **ნაყოფი** მსხვილია (77,0 x 75,1 x 74,0მმ), მომრგვალო-ოვალური, ასიმეტრიულად განვითარებული გვერდებით და ბოლოზე ნისკარტით. აქვს დიდი ნაყოფების განვითარების უნარი, რაც გამოსაყენებელია შეჯვარებაში. მასა საშუალოდ 180-200 გ აღემატება, ხშირია 250-320გ. კანი დაფარულია მოკლე ხავერდისებრი ბუსუსით; ძირითადი ფერი ღია მწვანე-მოყვითალოა, მზის მხარეზე ვარდისფერი შეფერვითა და მუქი წითელი ლაქებითაა დაფარული. ლამაზი და მიმზიდველია. იკრიფება სექტემბრის შუა დეკადაში. **რბილობი** ღია მწვანე - თეთრი - მოყვითალოა, საკმაოდ წვნიანი, რბილი ხრტილიანი, ნაკლებად მჟავე, ტკბილი და სასიამოვნო გემოსი; კურკასთან შეუფერავი; სახრავია; სიმწიფეში კანი არ ეცლება.

კურკის მასა 5%-ია. მშრ.ნივთიერება-13,6%, შაქარი-11,5%, ტიტრ/მჟავიანობა-0,54გ/დმ³. ატმის ჯიშების ნარევი მტვრით 3/ჯიშის **ხიდისთავის საკონსერვოს** ხელოვნური განაყოფიერებითაა მიღებული 2005 წელს. თესლნერგებიდან უხვი მსხმოიარობით გამოირჩა. **ხე** საშუალო სიდიდისაა, მომრგვალო შენების ვარჯით, საშუალოდ შეფოთვლილი. **ფოთოლი** ღია მწვანე-მოყვითალოა, იშვიათად ღია ყვითელი-მოყავისფრო ლაქებით. ყუნწზე 2 თირკმლისებრი ჯირკვალი ზის. **ყვავილი** ზარისებრია.

გორის ყვითელი

ნაყოფი მცირედ მობრტყო-მრგვალია (68 x 75 x 75მმ), საკმაოდ მსხვილი და მკვრივი, მასა საშუალოდ 150-180გ აღემატება, გვხვდება უფრო დიდი (230-250გ) ნაყოფებიც. კანი ყვითელი-ოქროსფერია, დაფარულია მუქი წითელი-ბორდოსფერი მთლიანი ლაქებითა და ზოლებით და ზამშისებრი მოკლე ბუსუსით; ლამაზი და მიმზიდველია. **რბილობი** ყვითელია, კურკასთან მცირე პიგმენტაციით, მკვრივია, ხრტილიანი, ნაკლებად წვნიანი, გემრიელია. შაქრები-10,8%, მჟავიანობა - 0,61 გ/დმ³. მწიფდება სექტემბრის მეორე დეკადის ბოლოს; სიმწიფეში კანი არ ეცლება. კურკა ნაყოფის 5,6-6,0%-ია. სახრაგია. მაღალხარისხოვან საკონსერვო-სამურაბე ჯიშებს განეკუთვნება. წედისში, ვახტანგ ხუბულურის ბაღშია აღმოჩენილი 2007 წ; კურკის თესვით გამრავლებული ფორმაა. **ხე** საკმაოდ ძლიერი ზრდისაა, მომრგვალო-გადაშლილი ვარჯით, უხვი შეფოთვლით. **ფოთოლი** მწვანეა, საშ. დანაოჭებული გვერდებით.ყუნწზე 2 თირკმლისებრი ჯირკვალი ზის. **ყვავილი** ზარისებრი ტიპისაა.

ვახტანგური

ნაყოფი ოვალური-კვერცხისებრია, საკმაოდ მსხვილი (73 x 66 x 65მმ), მცირედ ასი-მეტრიული გვერდებით, ბოლოზე პატარა ნისკარტით; საშ. მასა 150გ, გვხვდება 180გ მეტი მასის. კანი თხელი ქეჩისებრადია შებუსული. ღია ყვითელია, მთელი ზედაპირი ღია ვარდისფერი ზოლებით და წერტილებით, მზის მხარეზე კი წითელი ლაქებითაა დაფარული. ლამაზია.

რბილობი თეთრი-ღია ყვითელია, მკვრივი, რეზინისებრი კონსისტენციის, ადვილად არ იკბინება, კურკის ბუდე ვარდისფერია; სახრავია, ნაკლებად წვნიანი. მწიფდება ოქტომბრის მეორე ნახევარში, ხიდისთავის ყვითელ საგვიანოზე გვიან. გემრიელია, შაქრიანობა 9,5%, მჟავიანობა 0.63გ/დმ³. კურკა ნაყოფის 5%-ია. ბაზარზე კონკურენტუნარიანია. ჩართულია ჰიბრიდიზაციაში.

6. 6.1. 2013 წლის ივნისში, **იტალიაში** (ქ. მატერა), ჩატარდა მეზღვეთა საერთაშორისო საზოგადოების VIII სიმპოზიუმი ატმის კულტურაზე. ქართველ მეხილე-მეცნიერთა ჯგუფმა წარადგინა მოხსენება: **„ატმის კულტურა საქართველოში, არსებული მდგომარეობა და სამომავლო პერსპექტივები“**. - Z. Bobokashvili, D. Maghradze, V. Kvaliashvili, I. Mdinardze, E. Abashidze, 2013. **Peach Industry in Georgia – Present Situation, Challenges, Prospective and Research Approaches.** ISHS Acta Horticulturae. - (მოხსენებაში განხილულია დარგის ისტორია, ნარგაობით დაკავებული ფართობები, მოსავლიანობა, მდგომარეობა კვლევის მხრივ).

6.2. 2013 წლის ნოემბერში **სომხეთში** (ქ. ერევანი) და **საქართველოში** (ქ. თბილისი) მოეწყო მეზღვეთა საერთაშორისო საზოგადოების სიმპოზიუმი თემაზე: **მეხილეობა აბრეშუმის გზის ქვეყნებში**. სხვა საკითხებთან ერთად, მოხსენილი იქნა ქართველ მეცნიერთა მოხსენება: **„ვაშლის სელექცია საქართველოში: წარსული, აწმყო და სამომავლო პერსპექტივები“**. - Z. Bobokashvili, D. Maghradze, V. Kvaliashvili, 2013. **The apple breeding of Georgia: Past, present and perspectives.** ISHS Acta Horticulturae. (საკითხი ეხება ადგილობრივი ჯიშების შეგროვება-კოლექციების მოწყობას, შესწავლას, ახალი ჯიშების გამოყვანას, ინტროდუქციას, გამოცდა-გამრავლება-დანერგვას და სამომავლო ამოცანებს). სიმპოზიუმების მასალები დაიბეჭდება.

6.3. 2013 წლის 3-4 ოქტომბერს, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში გამართულ **საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე** - **„ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“** მოხსენიეს **ნ.ჩხარტიშვილის, ვ.კვალიაშვილის, დ.მაღრაძის და ლ.უჯმაჯურიძის** მოხსენება: **„ქართული სელექციური საღვინე ვაშლის ახალი ჯიშები“**. სტატიაში მოტანილია ვ.ბესტავაშვილის სელექციის საღვინე ჯიშების მმმი-ში შესწავლის შედეგები; პერსპექტიული ჯიშები იცდება ჯიდაურას ეროვნული სანერგის კოლექციაში. რეკომენდაცია ეძლევა 6 ჯიშის დანერგვას წარმოებაში.

8. აკად. ვ. კვალიაშვილის მონაწილეობა სსმმ აკადემიის ღონისძიებებში:

8.1. აკადემიის აკადემიური საბჭოს მიერ მოწყობილ **მრგვალი მაგიდის** მუშაობაში (2013 წ. ივნისი), სადაც განიხილეს **მდგომარეობა მეხილეობაში**.

აკად. ვ. კვალიაშვილის მოხსენებაში ხაზი გაესვა ჩვენივე უნიათობით მივიწყებული და დაკარგვის პირას მისული იშვიათი აბორიგენული ჯიშების მოძიების პროცესის დაჩქარება-გაძლიერების და ზონალური კოლექციების მოწყობის აუცილებლობას, მათი ნიშან-თვისებების შესწავლას და მიზნობრივად გამოყენებას; ჯიშთა გამოცდის აღდგენას და დარგის დაცვას სტიქიურად

შემოტანილი ჯიშებისაგან; კონტროლის დაწესებას სანერგეებზე და ჯიშების ინტროდუქციაზე.

8.2. აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომაზე 2013 წლის 30 აგვისტოს მოსმენილი იქნა აკად. ვკვალაიაშვილის და აკად. დოქტორის ზ. ბობოქაშვილის მოხსენება:

„ხეხილის ინტროდუქცია საქართველოში – ისტორია, არსებული მდგომარეობა და პრობლემების გადაწყვეტის მიმართულებები.“

აღინიშნა, რომ არსებული მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად მნიშვნელოვანია დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოში ჯიშთა გამოსაცდელი რეგიონალური კვლევითი ცენტრების შექმნა და წარმოების რეგიონების მიხედვით ხილის ჯიშების სიის დაზუსტება - შედგენა. მოტანილი მასალები ჯილაურას ეროვნულ სანერგეში გაშენებულ ინტროდუცირებულ ჯიშებზე დაკვირვების შედეგადაა მიღებული.

11. 2013 წ. 26 აპრილს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საერთო კრებამ **ვაჟა კვალაიაშვილი** აირჩია **სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად (აკადემიკოსად)** – სელექცია-მეთესლეობის განხრით.

13. აკად. ვკვალაიაშვილის წინადადებები სოფლის მდგომარეობისა და ქართული მცენარეული ჯიშების დაცვა - გაუმჯობესების შესახებ.

13.1. სოფელს გულშემატკივარი ჰყავს, პატრონი - ჯერ არა. ბევრია დაუმუშავებელი, უსარგებლოდ დაგდებული მიწა, განსაკუთრებით, ყოფილი სახნავი ფერდობები, რომლებიც გაჯაგებულია და საძოვრებადაც არ იყენებენ. მელიორაციის სისტემის მოშლა-გაძარცვის გამო ყოფილი სარწყავი მიწები ურწყავი და დაბალმოსავლიანი გახდა. დაუსაქმებელი ახალგაზრდობა გასულია გარე სამუშაოზე; შინ დარჩენილი მოხუცები ვერ ასდიან ბაღ-ვენახებში და მინდვრად მუშაობას, პირუტყვის მოვლა-მწყემსვას და იძულებული არიან დაკმაყოფილდნენ მოწეული მცირე მოსავლით; ჭარბის ბაზარზე წაღება და რეალიზება ხომ დროს დაკარგვა და ზედმეტი ხარჯია.

-საჭიროა ადგილებზე პროდუქტების დამზადების და სოფლის ორგანიზაციული მოწყობის – კოოპერაციის დაჩქარება.

13.2. ქართული ხილი ყოველთვის გამოირჩეოდა საუკეთესო გემო-სურნელებით და ამ მხრივ ბევრად აღემატებოდა უცხოურ ჯიშებს. დღეს ინტროდუქციით გატაცებამ ჩვენებურის ეს დიდი ღირსება არ უნდა შელახოს და არც უნდა დაგვავიწყოს.

იგივე ითქმის პურეული, ბოსტნეული, ბაღჩეული და სხვა კულტურების ჯიშების მიმართ. მათი მეთესლეობა მოისპო, აღარ ვაწარმოებთ და გარედან მდარე ხარისხის უცხო ჯიშების თესლი და ნაყოფი შემოგვაქვს, რაც დანაშაულია.

- ინტროდუქცია სელექციის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილია და აუცილებელია მის პარალელურად ჩატარდეს მუშაობა ჯიშთაშორის ჰიბრიდიზაციაში ქართული და უცხოური მადალხარისხოვანი ჯიშების მონაწილეობით, რაც სასურველ ნაყოფს მოგვცემს; დღეს ეს ფაქტობრივად კი გაძნელებდა კვლევითი ბაზის განადგურებისა და სათანადო კადრების ნაკლებობის გამო, მაგრამ ხვალ მეტად საჭირო გახდება.

ამიტომ, აუცილებელია:

საქართველოს ს/მ სამინისტრომ და ს/მ მეცნიერებათა აკადემიამ ერთად შეიმუშაონ და აკადემიის სისტემაში ადადგინონ სათანადო კადრით, ფინანსებით და ტექნიკით უზრუნველყოფილი კვლევითი ცენტრები, მოქმედების ეროვნული პროგრამით - ქართული მცენარეული ჯიშების დაცვის და სელექციურად გაუმჯობესების მიზნით. სხვაგვარად წარმოუდგენელია ცოცხალი ეროვნული განძის სვალინდელი დღე. საქართველოს I პრეზიდენტის ზ.გამსახურდიას ერთ-ერთი პირველი ბრძანება ეხება ქართული მცენარეული ჯიშების დაღუპვისგან გადარჩენა-დაცვას. იგი ნაწილობრივ შესრულდა მხოლოდ; მას შემდეგ კი არათუ ჯიშები, სოფელი განადგურდა.

დღეს სოფლის მეურნეობა პრიორიტეტულ დარგადაა გამოცხადებული, ამიტომ დროის მოთხოვნას ქვეყნის ეროვნული ხელმძღვანელობა უთუოდ მხარს დაუჭერს. 13.3. აკადემიური საბჭოს და დარგობრივი განყოფილებების ერთობლივმა სხდომამ (მრგვალი მაგიდა) განიხილოს საკითხი: **სასოფლო-სამეურნეო მცენარეთა კულტურების და ცხოველთა ქართული ჯიშების მდგომარეობა: დაცვა, წარმოება, გამრავლება-სელექცია.**

7.1.6. აკადემიკოსი გოგოლა მარგველაშვილი

2013 წელს ჩატარებულია სამეცნიერო-კვლევითი და საზოგადოებრივი საქმიანობა:

1. გამოქვეყნებულია სამეცნიერო შრომა:

„საკვები ელემენტების ბალანსი საქართველოს მიწათმოქმედებაში და მისი რეგულირების რეკომენდაციები“; საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის – „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსფრთხო განვითარებისათვის“ – მასალები; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა

აკადემია, 2013 წ; გვ.155-157;

შრომაში აღნიშნულია, რომ მცენარისათვის აუცილებელი სამივე ძირითადი საკვები ელემენტის – აზოტის, ფოსფორის და კალიუმის საერთო ბალანსი საქართველოს მიწათმოქმედებაში ბოლო 20 წლის განმავლობაში უარყოფითია. მოსავლით გამოტანილი საკვები ნივთიერებების 64% გამოიყენება ნიადაგის მარაგების ხარჯზე, რაც ნიადაგის გადარიბებას და გამოფიტვას იწვევს. მითითებულია, რომ საკვები ელემენტების ბალანსის გასაუმჯობესებლად აუცილებელია ბალანსური გაანგარიშებების საფუძველზე გადიდდეს სოფლის მეურნეობისადმი მინერალური და ორგანული სასუქების ყოველწლიური მიწოდება.

2. მონაწილეობა მიიღო საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის – „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსფრთხო განვითარებისათვის“ მუშაობაში, 3-4 ოქტომბერი,

2013 წ. თბილისი. იყო დარგობრივი აგრონომიული სექციის თავმჯდომარე. მოხსენების თემა: „ საკვები ელემენტების ბალანსი საქართველოს მიწათმოქმედებაში და მისი რეგულირების რეკომენდაციები”.

3. არის სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი.

– ჩატარებულია განყოფილების 9 სხდომა.

– განყოფილების სხდომებზე სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა აქტუალურ საკითხებზე მოსმენილი იყო განყოფილების აკადემიკოსების და წევრ-კორესპონდენტების 16 მოხსენება. განხილული და დამტკიცებული იქნა ასევე აკადემიური საბჭოს სხდომაზე გასატანი საკითხები და „მრგვალი მაგიდის” და სემინარების ჩატარების თემატიკა და კალენდარული გეგმა.

4. არის აკადემიური საბჭოს წევრი და მონაწილეობს მის საქმიანობაში. საბჭოს სხდომაზე გაკეთებულია ორი მოხსენება: 4.1. „საქართველოს ნიადაგების არსებული მდგომარეობა და მისი ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების ღონისძიებები”, რომელიც გამოქვეყნდა „აკადემიის მაცნე“- ში, № 1, 2013 წ. მოხსენებაში საუბარია ჩვენს ქვეყანაში დაბალნაყოფიერი ნიადაგების ფართოდ გავრცელების შესახებ, რომელთა გაკეთილშობილება სპეციფიკური არაორდინალური ღონისძიებების გატარებას საჭიროებს.

4.2. მოხსენება აგრონომიული საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების მიერ 2012 წელს ჩატარებული მუშაობის შესახებ.

5. არის სსმმ მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალ „მოამბე“-ს რედაქციის წევრი და აქტიურად მონაწილეობს მის მუშაობაში.

6. არის სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ეროვნული კოორდინატორი აგროქიმიკა-ნიადაგმცოდნეობის დარგში.

ჩამოყალიბებული სტრატეგია საქართველოს მიწის ფონდის – როგორც ქვეყნის სასურსათო უშიშროების უზრუნველყოფის საფუძვლის – შენარჩუნების შესახებ. სტრატეგიაში განხილულია ქვეყნის ნიადაგური საფარის ნაყოფიერების შენარჩუნება-გაუმჯობესებასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემები და მოცემულია რეკომენდაციები არსებული პრობლემების გადასაჭრელად.

აღნიშნული სტრატეგია – საქართველოს მიწის ფონდის შენარჩუნების შესახებ – გადაეცა აკადემიკოს ნოდარ ჭითანავას, რომელიც ამუშავებს საქართველოს აგრარული მეურნეობის განვითარების ახალ სტრატეგიას.

7. არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში არსებული ნიადაგის დაცვის კომისიის წევრი. მონაწილეობს სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამის – „საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ნიადაგური საფარის ინვენტარიზაცია და არსებული მონაცემების განზოგადება/სისტემატიზაცია/შეესება სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში მათი რაციონალურად გამოყენების და ეფექტურად დაცვის მიზნით” – პროექტის შედგენაში.

8. ეროვნული კოორდინატორის ერთ – ერთ უპირველეს მოვალეობად მიაჩნია იღვაწოს საქართველოში აგრარული მეცნიერების შემდგომი განვითარებისათვის.

როგორც ცნობილია საქართველოში 1946 წლიდან ფუნქციონირებდა მ.საბაშვილის სახელობის ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიის და მელიორაციის სამეცნიერო - კვლევითი ინსტიტუტი, რომელიც ყოველთვის იდგა სოფლის მეურნეობის სამსახურში. მის მიერ შემუშავებული რეკომენდაციები დანერგილი იყო სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში ასი ათასობით ჰექტარ ფართობზე და მან მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა გასული საუკუნის 50-80-იან წლებში საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარებაში. 2011 წელს აგრარულ უნივერსიტეტთან შეერთებით ფაქტიურად გააუქმეს აღნიშნული სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. აგრარული უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობამ გაანთავისუფლა ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელთა მთელი კონტიგენტი.

ამასთან დაკავშირებით, ინსტიტუტის ყოფილ თანამშრომლებთან ერთად 2013 წლის 3 იანვარს წერილით მივმართეთ საქართველოს პარლამენტის განათლების, მეცნიერების და კულტურის კომიტეტის თავმჯდომარეს - აკადემიკოს ი. კიდურაძეს. წერილში დასაბუთებული იყო ის ფაქტი, რომ ნიადაგის ნაყოფიერების შენარჩუნება - ამაღლებასთან დაკავშირებულმა პრობლემებმა კრიტიკულ დონეს მიაღწია, რაც საფრთხეს უქმნის საქართველოში სოფლის მეურნეობის შემდგომ განვითარებას. სწორედ ახლა, როცა ასეთი უმძიმესი მდგომარეობაა ამ სფეროში, ვთხოვდით კომიტეტის თავმჯდომარეს დაეყენებინა მ. საბაშვილის სახ. ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიის და მელიორაციის ს/კ ინსტიტუტის ა.ი.პ. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტიდან გამოყოფის და საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსით ან აგრარული სამეცნიერო ცენტრის ორგანიზების შემთხვევაში მის შემადგენლობაში დეპარტამენტის სახით აღდგენის შესახებ (წერილს ხელს აწერს ინსტიტუტის 25 თანამშრომელი). ანალოგიური წერილი გაიგზავნა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის სახელზეც. ახალი ხელისუფლების მიერ გაცხადებული პოლიტიკური ნება - სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების აღდგენის შესახებ ქართულ სამეცნიერო საზოგადოებას დიდ იმედს აძლევს - აღდგეს სამართლიანობა, ხოლო, მეცნიერებამ თავისი ღირსეული ადგილი დაიმკვიდროს ჩვენი საზოგადოების განვითარებაში.

9. მონაწილეობა მიიღო მეცნიერთა საინიციატივო ჯგუფის - გია დვალის, ვბერეჟიანის, ზ.კოკაიას და დ.ლორთქიფანიძის მიერ შემუშავებული „უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების რეფორმის კონცეფცია“-სთან დაკავშირებით მოსაზრებებისა და წინადადებების შემუშავებელი კომისიის მუშაობაში.

ძირითადად მხარდაჭერა გამოითქვა აღნიშნული კონცეფციის იმ ნაწილს, რომლის მიზანია მეცნიერული კვლევის ახლებური მოწყობა და მისი ახალ სისტემაზე გადასვლის პრინციპების შემუშავება. ამასთან ერთად, აღნიშნული დოკუმენტის ზოგიერთ კონცეპტუალურ დებულებასთან დაკავშირებით წარდგენილია წინადადებები, რომლებმაც ასახვა ჰპოვა აღნიშნულ კონცეფციასთან დაკავშირებით კომისიის წევრების მოსაზრებებისა და წინადადებების გათვალისწინებით აკადემიის საბოლოო ვარიანტის შემუშავებაში.

მოსაზრებები ქვეყნის სოფლის მეურნეობის განვითარებისა და აღმავლობის მიმართულებით.

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების განვითარება უპირველესად ნიადაგზე და მის ნაყოფიერებაზეა დამოკიდებული.

ქვეყნის მთელი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულის 80%-ზე მეტი ღარიბია საკვები ელემენტებით, რაც სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა დაბალ და უხარისხო მოსავლიანობას განაპირობებს. განსაკუთრებით დამაფიქრებელია ის ფაქტი, რომ ქვეყნის ყველა რეგიონში შეინიშნება ნიადაგის ნაყოფიერების უმთავრესი მაჩვენებლის- **ჰუმუსის მწვავე დეფიციტი** და მისი ბალანსი უარყოფითია. ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების შენარჩუნება ამდღეობასთან დაკავშირებულმა პრობლემებმა უკვე კრიტიკულ დონეს მიაღწია, რაც საფრთხეს უქმნის საქართველოში სოფლის მეურნეობის შემდგომ განვითარებას.

რა უნდა გაკეთდეს ?

საქართველოში, სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვაში ახალი მიწების ჩართვის შესაძლებლობა საკმაოდ შეზღუდულია; ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გაზრდის ერთადერთ გზად არსებული სავარგულების ნაყოფიერების ამაღლება და რაციონალური გამოყენება ითვლება. ამიტომ, მიწაზე საკუთრების ფორმის მიუხედავად სახელმწიფომ, პირველ რიგში, არსებული მიწის ფონდის შენარჩუნებაზე უნდა იზრუნოს. უფრო მეტიც, ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების პროგრამის განხორციელება მთავრობის მიერ უნდა განიხილებოდეს არა მარტო როგორც მიწის ფონდის შენარჩუნების კამპანია, არამედ, როგორც ქვეყნის სასურსათო უშიშროების უზრუნველყოფა და იგი ქვეყნის უპირველესი სტრატეგიული მიზანი უნდა იყოს.

პირველ რიგში აუცილებელია შემუშავებულ იქნეს:

საქართველოს მიწის ფონდის შენარჩუნების გრძელვადიანი სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა.

იგი თავის მხრივ მოიცავს 5 ძირითად მიმართულებას:

1. ნიადაგების ეროზიისაგან დაცვას;
2. დამლაშებული ნიადაგების მელიორაციას და მათი ნაყოფიერების ამაღლებას.
3. კოლხეთის ჭარბტენიანი მელიორირებული ნიადაგების გაკულტურებას და სასოფლო-სამეურნეო ათვისებას.
4. გაუდაბნობასთან ბრძოლას.
5. წიაღისეულის ღია წესით მოპოვების შედეგად წყობიდან გამოსული მიწების რეკულტივაციას და სხვა;

ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების ღონისძიებების გატარება ეფექტური იქნება მსხვილ სპეციალიზებულ მეურნეობებში (იქნება ეს „ფერმერთა ჯგუფები თუ გაერთიანებები“, „სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივები და გაერთიანებები“ თუ სხვა) მიწის რესურსების კონსოლიდირების პირობებში.

-- აღნიშნული სახელმწიფო პროგრამის მომზადებისა და შემდეგ მისი პრაქტიკული განხორციელებისათვის პირველ რიგში აუცილებელია ნიადაგების პასპორტიზაციის (ინვენტარიზაციის) ჩატარება;

- აუცილებელია აღდგენილ იქნეს ადრე არსებული „აგროქიმიური და ნიადაგის ნაყოფიერების სამსახური“ თავისი ლაბორატორიული ქსელით; თანამედროვე აპარატურა-მოწყობილობით აღჭურვილი ორი ცენტრალური სამეცნიერო-საწარმოო ლაბორატორია: ერთი – თბილისში, რომელიც მოემსახურება აღმოსავლეთ საქართველოს და მეორე – ოზურგეთში (ანასეულში), რომელიც მოემსახურება დასავლეთ საქართველოს (დღემდე შენარჩუნებულია ორივე ლაბორატორია მწირი, მოძველებული მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით, მაღალკვალიფიციური კადრებით, მაგრამ, უსახსრობის გამო პრაქტიკულად ვერ საქმიანობენ).

(აღნიშნული ლაბორატორიები ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე პერიოდულად ჩაატარებენ ნიადაგის ნაყოფიერების მონიტორინგს და ყოველი კონკრეტული სავარგულისთვის შეადგენენ რეკომენდაციებს მისი ნაყოფიერების შენარჩუნება-ამაღლებისთვის. ნიადაგისა და მცენარის ანალიზის საფუძველზე მოხდება შესატანი სასუქების ოპტიმალური დოზების განსაზღვრა. დადგინდება სასუქების საჭირო ფორმები და რაოდენობა, მოხდება ქვეყანაში მათი შემოტანის და გამოყენების ორგანიზება.)

– ერთ-ერთი პრიორიტეტული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს ნიადაგის აგროეკოლოგიურ მონიტორინგს და ბიოლოგიური მიწათმოქმედების განხორციელებას საქართველოში, რომელიც უზრუნველყოფს ეკოლოგიურად საიმედო პროდუქციის წარმოებას და გარემოს დაცვას. სათანადო აგროწესების დაცვის პირობებში ჩვენში მოყვანილი პროდუქციის ხარისხი და გემური თვისებები კონკურენციას გაუწევს მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანას.

– დაბალნაყოფიერი ნიადაგების გაკეთილშობილება და სწორი გამოყენება საქართველოს სოფლის მეურნეობის და საერთოდ ეკონომიკის დინამიკური განვითარების მთავარი რეზერვია. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, ამ ეტაპზე, ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების ამაღლებასთან დაკავშირებული ფინანსური ხარჯები სახელმწიფომ თავის თავზე აიღოს (სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამების ფარგლებში). დარწმუნებული ვართ, თითოეული დახარჯული ლარი უმოკლეს დროში მოგებით დაუბრუნდება ქვეყნის ბიუჯეტს.

- ნიადაგის დაცვისა და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების პრობლემის გადაწყვეტა მისი მეცნიერული უზრუნველყოფის გარეშე შეუძლებელია. აქვე გვინდა მოვიშველიო ინგლისის სოფლის მეურნეობის კვლევის საბჭოს ყოფილი მდივნის უილიამ სლეიტერის გამონათქვამი: „სოფლის მეურნეობა მეცნიერებაზე დამყარებული ინდუსტრიაა“. მეცნიერულ უზრუნველყოფას და ზედამხედველობას განახორციელებს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია და აგრარული პროფილის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები.

– ნიადაგის დაცვა და მისი ნაყოფიერების ამაღლება არ არის მარტივი საქმე. იგი მაღალკვალიფიციურ აგროპერსონალს საჭიროებს. აუცილებელია ქვეყანას ყავდეს ნიადაგმცოდნეები და აგროქიმიკოსები, რომლებიც ამ საშვილიშვილო საქმეს

მოემსახურებიან. აუცილებლად მიგვაჩნია აგრარულ უნივერსიტეტში აწ გაუქმებული ნიადაგმცოდნეობისა და აგროქიმიის სპეციალობის აღდგენა.

– საქართველოში ყველა რაიონს უნდა ჰყავდეს 2-3 აგროქიმიკოსი მაინც, რომლებიც უხელმძღვანელებენ ცენტრალური სამეცნიერო-საწარმოო ლაბორატორიების მიერ გადაცემული რეკომენდაციების პრაქტიკულ განხორციელებას ყოველ კონკრეტულ ნაკვეთზე.

– საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიამ სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმებით, შესაბამის ინსტიტუტებთან და ორგანიზაციებთან ერთად საჭიროა შეიმუშაოს „ადგილობრივი აგრომადნების და ორგანული სასუქების ადგილობრივი რესურსების მოპოვების, გადამუშავების და სოფლის მეურნეობაში გამოყენების“ პროგრამა.

– ორგანული სასუქების წარმოებისათვის ერთ-ერთი დიდი რესურსი საქართველოში გავრცელებული ტორფებია. აუცილებელია ტორფის ზოგიერთ საბადოზე წარმოების რეაბილიტაცია. უნდა განისაზღვროს შავი ზღვის აუზში ტორფის ის საბადოები, საიდანაც შეიძლება ტორფის ამოღება ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნების და სხვა აუცილებელ მოთხოვნათა გათვალისწინებით. ტორფის გარკვეულ უბნებზე ტორფის ამოღების დაშვება სოფლის მეურნეობაში მინერალური სასუქების გამოყენების შემცირების და ბიოლოგიური მიწათმოქმედების განვითარების დიდი გარანტია იქნება.

– მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მიღებულ იქნეს კანონი – „საქართველოს მიწის ფონდის შენარჩუნების შესახებ“.

7.1.7. აკადემიკოსი პეტრე ნასყიდაშვილი

გამოქვეყნებული თეზისები და სტატიები:

1. “საქართველოს ხორბლის ენდემური სახეობების და რბილი ხორბლის ჯიშების შეჯვარებით მიღებული მეორე თაობის ჰიბრიდებში ნიშან-თვისებათა მემკვიდრეობა”; (თანაავტორობით, ინგლისურ ენაზე). საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის მოამბე, ტ. 7, №1, თბილისი, გვ.93-99.

ნახვენებია, ხორბლის ქართული ენდემური სახეობების და ჯიშების რეციპროკული შეჯვარებით მიღებულ სახეობათა შორის ჰიბრიდების მეორე თაობაში ადგილი აქვს ფართე ფორმათა წარმოქმნის პროცესს.

გამოთიშულ ფორმებშია: საწყისი მშობლიური ფორმების ტიპის მცენარეები, შუალედური ფორმები, სტერილური მცენარეები და ისეთი ტიპის მცენარეები, რომელთა სახეობრივი კუთვნილების დადგენა შეუძლებელია.

2. “ქართლურ ხორბალ დიკას (T. carthlicum Nevski) როლი Triticum-ის ევოლუციაში და მსოფლიო სელექციაში”, (თანაავტორობით). საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის მასალები, 3-4 ოქტომბერი, თბილისი, გვ.177-178.

ნაჩვენებია, რომ საქართველოს ხორბლის ენდემურმა სახეობა დიკამ (T. carthlicum) დიდი როლი შეასრულა ხორბლის გვარის ევოლუციაში და მსოფლიო სელექციაში. გაირკვა, რომ საქართველოს ხორბლის ენდემურ სახეობებთან შედარებით, ხორბალი დიკა კოსმოპოლიტური სახეობაა და შეიჭრა სხვა ქვეყნებშიც.

3. “ქართლურ ხორბალ დიკას (T. carthlicum Nevski) შეჯვარებადობისა და პირველი თაობის ჰიბრიდების შესწავლის შედეგები”, (თანაავტორობით). საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის მასალები, 3-4 ოქტომბერი, თბილისი, გვ. 180-182.

დადგენილი იქნა, რომ ქართლური ხორბალი დიკა, ხორბლის გვარის სხვა სახეობებთან შეჯვარება არ საჭიროებს სხვა დამატებითი ღონისძიებების ჩატარებას.

4. “ქართლურ ხორბალ დიკას (T. carthlicum) საფუძველზე მიღებულ სახეობათაშორის ჰიბრიდებში დათიშვის შესწავლის შედეგები”, (თანაავტორობით). სსმმ აკადემიის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები, 3-4 ოქტომბერი, თბილისი, გვ. 182-183.

ნაჩვენებია იქნა, რომ ქართლურ ხორბალ დიკას, ხორბლის სხვა სახეობებთან შეჯვარებით მიღებული ჰიბრიდების დათიშვა წარიმართება ისეთივე კანონზომიერებებით, რასაც ადგილი აქვს სხვა სახეობების შეჯვარებისას.

5. პროგრამა “მარცვალი” (თანაავტორობით). საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე, სარეკლამო-საინფორმაციო ბიულეტენი, №2 (49), ივნისი, 2013, გვ.11-12.

ნაჩვენებია, საქართველოში მარცვლეული კულტურების წარმოების გადიდების აუცილებლობა და დასახულია ამ პრობლემის გადაწყვეტის გზები.

6. “მეტი ყურადღება საქართველოს ხორბლის ენდემური სახეობების და აბორიგენული ჯიშების შენარჩუნებას”, (თანაავტორობით). საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №32, თბილისი, 2013, გვ. 145-148.

ნაჩვენებია, საქართველოს ხორბლის ენდემური სახეობების და აბორიგენული ჯიშების მეცნიერული და პრაქტიკული ღირსება და ამავე დროს გამოთქმულია სინანული იმის თაობაზე, რომ ქართული ხორბლის ამ ძვირფას გენეტიკურ ფონდს გადაშენების საშიშროება ელის.

7. “საქართველოს რბილი ხორბლის აბორიგენული და სელექციური ჯიშების მაგარ ხორბალთან შეჯვარებით მიღებულ მეორე და შემდგომ თაობებში ფორმათა წარმოქმნის პროცესი და საინტერესო მცენარეთა გამორჩევა”, (თანაავტორობით). საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №32, თბილისი, 2013, გვ. 174-181.

დადგენილი იქნა, რომ რბილი ხორბლის და მაგარი ხორბლის შეჯვარებით მიღებულ მეორე და მესამე თაობაში მიმდინარეობს ახალ ფორმათა წარმოქმნის ფართე პროცესი, ხოლო მეოთხე და შემდგომ თაობებში ახალ ფორმათა წარმოქმნა წყდება.

8. “ძირითადი მარცვლეული პარკოსანი კულტურები”, (თანაავტორობით). წიგნში – საქართველოს მართლმადიდებლური სამოციქულო ეკლესიის საპატრიარქოს

სოფლის მეურნეობის ცენტრი. საქართველო ჩვენი ფასეულობები, სოფლის მეურნეობა, გამომცემლობა “ივერიონი”, გვ.123-137.

ნახევნებია, საქართველოს ხორბლის და სიმინდის სახეობრივი, სახესხვაობრივი და ჯიშობრივი შედგენილობა, შესაბამისი ფოტოსურათების ჩვენებით.

9. “ბოსტნეულ-ბაღჩეული კულტურები და მეკარტოფილეობა”, (თანაავტორობით). წიგნში საქართველოს მართლმადიდებლური სამოციქულო ეკლესიის საპატრიარქოს სოფლის მეურნეობის ცენტრი. საქართველო ჩვენი ფასეულობები, სოფლის მეურნეობა, გამომცემლობა “ივერიონი”, გვ.138-146.

ნახევნებია საქართველოს ბოსტნეულ-ბაღჩეული კულტურები და მეკარტოფილეობა, შესაბამისი ფოტოსურათების ჩვენებით.

10. “საქართველოს ხორბალი”. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სამეცნიერო-პოპულარული ჟურნალი “მეცნიერება და კულტურა”, №2, გვ.110-135.

ნახევნებია, ქართული ხორბლის სახეობრივი, სახესხვაობრივი და ჯიშური შედგენილობა, მათი მეცნიერული და პრაქტიკული ღირებულება. თითოეული სახეობა და ამ სახეობაში შემავალი ჯიშები წარმოდგენილია ფერადი ფოტოსურათებით.

გამოქვეყნებული მონოგრაფიები.

11. “საქართველოს ხორბალი და სელექციური მუშაობა მასზე”, (თანაავტორობით). საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის კულტურულ-საგანმანათლებლო კავშირი “საზოგადოება ცოდნა”, თბილისი, 750 გვ.

ნახევნებია, რომ საქართველო მსოფლიოს სხვა ქვეყნებს შორის გამოირჩევა ხორბლის ენდემიზმის მაღალი დონით, ამავე დროს დასაბუთებულია, რომ საქართველო წარმოადგენს იმუნური და მაღალხარისხოვან ხორბლის სამშობლოს, მნიშვნელოვანი წვლილი აქვს შეტანილი ხორბლის გვარის ევოლუციაში და ხორბლის მსოფლიო სელექციაში. მონოგრაფიაში სრულად არის წარმოდგენილი კვლევის შედეგების ფერადი ფოტო მასალა, რომლებიც პირველად ქვეყნდება.

სიმპოზიუმებში და კონფერენციებში მონაწილეობა.

2013 წელს მონაწილეობა მიიღო საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ და აგრეთვე ქ. გორში ჩატარებულ საერთაშორისო კონფერენციებში.

სხვა მნიშვნელოვანი სახის სამუშაოები:

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დავალებით მთელი წლის მანძილზე აკად. პ. ნასყიდაშვილი მონაწილეობდა ხორბლის ნათესების მონიტორინგში.

სიღნაღის რაიონში, მისი ინიციატივით და უშუალო მონაწილეობის შედეგად, მოეწყო ხორბლის 12 ჯიშის საკონკურსო ჯიშთაგამოცდა, რაც საფუძვლად დაედო, შესაბამისი პროექტის წარდგენით ხორბლის საკონკურსო სახელმწიფო ჯიშთაგამოცდის სამსახურის აღდგენას და ხორბლის მომყვან 6 რაიონში ხორბლის და ჯიშთაგამოცდის სამსახურის აღდგენას.

7.1.8. აკადემიკოსი ჯუმბერ ონიანი

1. 2013 წელს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბის” 32 ნომერში გამოქვეყნდა ოთხი შრომა:

1.1. ნაშრომში “ალაზნის ველის ძლიერ დამლაშებული ნიადაგების ათვისების გავლენა: მექანიკურ, მიკროაგრეგატულ, სტრუქტურულ და მაკროაგრეგატების შედგენილობაზე”, მოცემულია:

1.1.1. 1200-1500 მ³ ალაზნის წყლით 4-ჯერ ჩარეცხვის შედეგად Na-ის ადგილს კალციუმი იკავებს, ე.ი. ბიცობიანების გასანეიტრალებლად საუკეთესო

ღონისძიებაა;

1.1.2. ძლიერ დამლაშებული ნიადაგების ვენახებისათვის ათვისების შედეგად მიკრო აგრეგატების წყალგამძლეობა 0-60 სმ ფენაში 12,8%-ით იზრდება, რაც კა-ზე 997 ტონას შეადგენს;

1.1.3. ვენახის ნიადაგის 0-60 სმ ფენაში დისპერსიულობის კოეფიციენტი 28,6%-ით მცირდება, ყამირი ნიადაგის იმავე ფენასთან შედარებით, ე.ი. ვენახის ნიადაგი 2216 ტ/ჰა აგრონომიულად სრულფასოვანი სტრუქტურის წარმოქმნის საშუალებას იძლევა;

1.1.4. ვენახის ნიადაგის წყალგამძლე მიკროაგრეგატების შემცველობა 0-60 სმ ფენაში 44%, ე.ი. 3410 ტ/ჰა იზრდება, ყამირი ნიადაგის იმავე ფენასთან შედარებით;

1.1.5. ძლიერ დამლაშებული ნიადაგების 12000-15000 მ³ ალაზნის წყლით, ღრმა პორიზონტალური დრენაჟით გამორეცხვას და მაკროაგრეგატების სიმტკიცის ზრდა, ქმნის ისეთ პირობებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ სასოფლო-სამეურნეო კულტურებიდან მაღალი და მყარი მოსავლის მიღებას.

12. “ანთროპოგენური ფაქტორების გავლენა ძლიერ დამლაშებული ნიადაგებიდან მარილების გამორეცხვაზე”, შრომაში მოცემულია: ალაზნის ველის ძლიერ დამლაშებული ნიადაგების 1200-1500 მ³ ალაზნის წყლით ოთხჯერ გამორეცხვა, ტარდება ღრმა პორიზონტალური დრენაჟის მეშვეობით, მაშინ, როდესაც მათი დანაპრალება მაქსიმუმს აღწევს. აღნიშნული ღონისძიებების განხორციელების შედეგად ვენახის ნიადაგის 0-60 ფენიდან გამორეცხილი მარილების შემცველობა 3,325-დან 0,265%-მდე მცირდება, რაც სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა წარმოებას პერსპექტიულს ხდის. აღნიშნული მელიორაციული ღონისძიებათა განხორციელების შედეგად სახნავ-სათეს ფართობებს ათეულობით ათას ჰექტარს შევმატებთ, რაც ესოდენ საჭიროა ჩვენი ქვეყნის სასურსათო პროგრამის განხორციელებისათვის.

13. “ყავისფერი კარბონატული ყამირი ნიადაგების პირველადი დამუშავების სიღრმისა და ვენახებისათვის გამოყენების გავლენა წყლიერ თვისებებზე”, შრომაში მოცემულია:

1.3.1. ყავისფერი კარბონატული ყამირი ნიადაგის პირველადი დამუშავების შესაბამისად მცირდება ნიადაგის 60 სმ ფენის მოცულობითი წონები, რომლებიც რიგში მცენარეთაშორისებში ყოველთვის ოპტიმალურ 1,0-1,15 ფარგლებშია;

1.3.2. მოცულობითი წონების შესაბამისად, ვარიანტების მიხედვით იცვლება აბსოლუტურად მშრალი ნიადაგის წონები, სავსე ზღვრული ტენტევალობა, პროდუქტიული და აქტიური ტენის შემცველობები;

1.3.3. ლაბორატორიულ პირობებში ჭკნობის ტენის საშუალო შემცველობა 18, ხოლო ნიადაგის კაპილარებში წყლის კავშირის წყვეტის ტენი, კი 24% შეადგენს, მინიატურებში, ლიზომეტრებში და ვენახების ნიადაგებში წყლის შემცველობა ჭკნობის ტენამდე ვერ მცირდება;

1.3.4. ნავენახარი და ყამირი ნიადაგების მოცულობითი წონების ზრდასთან ერთად იცვლება ვაზის ნამყენი ნერვის ზრდის სიძლიერე, იგი მაქსიმუმს აღწევს 1,0-1,15 გ/სმ³ პირობებში, ხოლო მისი 1,5 გ/სმ³ გაზრდა აჩერებს ნამყენი ნერვის ზრდას და მინიმუმამდე ამცირებს ჰაერით დაკავებული ფორების მოცულობას, მაქსიმალურად ზრდის კაპილარულ ტენტევალობას და მცენარეთა ჭკნობის ტენის შემცველობას;

1.3.5. ყველა ჩამოთვლილი თვისებათა მიხედვით უპირატესობა ეძლევა 60 სმ სიღრმეზე დამუშავებულ ვარიანტს.

1.4. “ანთროპოგენური ფაქტორების გავლენა ყავისფერი კარბონატული ნიადაგის მექანიკურ და მიკროაგრეგატულ, სტრუქტურულ და მაკროაგრეგატულ შედგენილობაზე”. შრომაში მოცემულია:

1.4.1. ყავისფერი კარბონატული ნიადაგი ძირითადად შეიცავს მეორე ჯგუფის მექანიკურ ელემენტებს, რაც ნიადაგის ქიმიური და ფიზიკო-ქიმიური მონაცემებით დასტურდება;

1.4.2. ნიადაგის ნიმუშების 0,05 ნორმალობის მარილმუავას ხსნარით ჩარეცხვის შედეგად დანაკარგი იზრდება შთანთქმული კალციუმის ზრდასთან ერთად;

1.4.3. ყავისფერ კარბონატულ ნიადაგებში სილის შემცველობა ძალზე მცირეა, რაც ამ ნიადაგებში ძნელად ხსნადი მარილების – კვარციტების, მინდვრის შპატების, ქარსებისა და სხვათა მცირე შემცველობაზე მიგვითითებს;

1.4.4. მექანიკური ელემენტების ფრაქციათა დიამეტრების შემცირების მიხედვით ჯერადობით იზრდება მათში ჰუმუსისა და საკვები ელემენტების შემცველობა;

1.4.5. ლუქის ფრაქციის შემცველობა ვენახის ნიადაგში 3-5% აღემატება, შესაძარებელ ყამირ ნიადაგს;

1.4.6. მექანიკური, მიკროაგრეგატული და მაკროაგრეგატული ფრაქციათა შეთანაწყოება უკეთესია რიგებში მცენარეთა შორისებში, რიგთაშორისებთან შედარებით;

1.4.7. ყავისფერი კარბონატული ნიადაგების პირველადი დამუშავების სიღრმისა და ვენახებისათვის 46 წლის გამოყენების შედეგად შეიმჩნევა მიკროაგრეგატების სიმტკიცის შემცირება და დისპერსიულობის კოეფიციენტის ზრდა;

14.8. ყავისფერი კარბონატული ნიადაგის 0-75 სმ ფენაში მიკროაგრეგატების სიმტკიცე 85,6, ხოლო ვენახის ვარიანტების იმავე ფენებში შესაბამისად 74,9; 79,3 და 78,5% შეადგენს, ე.ი. ვენახის ვარიანტებში სტრუქტურის სიმტკიცე 10,7; 0,3 და 7,1% მცირდება, რაც დეგრადირების მაჩვენებელია.

1.5. “ნაბადარი და ნავენახარი ნიადაგების ნაყოფიერების ღონისძიებების შესახებ”. დაბეჭდილია აკადემიის მაცნეში 2013 წ. №2. შრომაში მოცემულია: ნაბადარი და ნავენახარი ნიადაგების ნაყოფიერების შესადარებელი ყამირი ნიადაგის ღონემდე აღდგენისათვის საჭიროა: ნაბადარი და ნავენახარი ნიადაგების გაწმენდა, ნიადაგის ზედაპირის მოსწორება, ოპტიმალურ სიღრმეზე დაპლანტაჟირება, დაპლანტაჟებამდე PK – 10-12 წილის დოზის ერთჯერადად, ხოლო N-ის პლანტაჟის დაჯდომის შემდეგ ერთი წლის დოზის შეტანა, ლურჯი იონჯისა და მრავალი სათიბი კონდარის ერთობლივი თესვა, ოთხი წლის განმავლობაში დაკორდება, თიბვა და ნათიბის მსხვილფეხა რქოსანი საქონლის საკვებად გამოყენება და მისგან მიღებული ნაკელის მეოთხე წლის შემოდგომაზე კორდის დაპლანტაჟების წინ მთელ ფართობზე შეტანა, რაც ნაბადარი და ნავენახარი ნიადაგების ნაყოფიერებას აღადგენს, საწყისი ნიადაგის ღონემდე ნაყოფიერება აღდგენილ ნიადაგებზე გაშენებული ვენახების მოსავლიანობა 20, ხოლო ხეხილოვანი კულტურებისა კი – 150 ტ/ჰა-ზე იზრდება, ბუნებრივად დაკორდებულ სისტემასთან შედარებით.

2. აკად. ჯ. ონიანის რეკომენდაციები აგრონიადაგთმცოდნეობის რეაბილიტაციისა და განვითარების შესახებ:

2.1. საქართველოს ნიადაგური თავისებურებებიდან გამომდინარე, მათი პირველადი დამუშავების (პლანტაჟის) ოპტიმალური სიღრმე ისაზღვრება ნიადაგების თვისებებისა და მათზე მოხარდი სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისა და ჯიშების ფესვთა სისტემა განლაგების ხასიათით და არა გეოგრაფიული მდებარეობით, კლიმატური პირობებითა და ფერდობთა დახრილობის მიხედვით, როგორც დღემდე არსებულ ლიტერატურულ წყაროებშია მოცემული;

2.2. ნეშომპალა-სულფატური ნიადაგების პლანტაჟი ისე უნდა ჩატარდეს, რომ დამუშავებულ ფენაში გაჯის შემცველობა 15% არ აღემატებოდეს;

2.3. ყავისფერი ძლიერ კარბონატული ნიადაგების პლანტაჟი ისე ტარდება, რომ დამუშავებულ ფენაში ტკილისებური მასა 8% არ აღემატებოდეს;

2.4. ქვიანი ნიადაგების პლანტაჟი ისე უნდა ჩატარდეს, რომ 5 სმ დიამეტრის მქონე ქვების გამოტანის შემდეგ დამუშავებული ფენის სისქე 50 სმ ნაკლები არ იყოს;

2.5. ძლიერ დამლაშებული გრუნტის წყლების პირობებში პლანტაჟი, ისე უნდა ტარდებოდეს, რომ გრუნტის წყლების კაპილარული არშია დამუშავებულ ფენამდე ვერ აღწევდეს;

2.6. სიღრმით დამლაშებული ნიადაგების პლანტაჟი ისე უნდა ტარდებოდეს, რომ დამუშავებულ ფენაში NaCO_3 , NaHCO_3 , NaCl , Na_2SO_4 , CaCl , ჯამური შემცველობა 0,2 გრამს არ უნდა აღემატებოდეს 100 გრ ნიადაგში;

2.7. ბიცობიან ნიადაგებში ნატრიუმის გაუვნებელყოფა ტარდება კალციუმთან ქვედა ფენების ზევით ამოტანით;

2.8. მრავალწლოვანი კულტურები უხვ და ხარისხიან მოსავალს მხოლოდ ოპტიმალურ სიღრმეზე დაპლანტაჟების პირობებში იძლევიან, რასაც მათ ამორტიზაციამდე ინარჩუნებენ;

2.9. ნამარხი ნიადაგების დაპლანტაჟება უნდა ტარდებოდეს ისე, რომ ნამარხი ფენები შექლებისდაგვარად ერეოდეს დამუშავებულ ფენებში, თუ ეს შეუძლებელია, მაშინ უნდა ხდებოდეს მათი გაფხვიერება, ნამარხი ფენების სიმკვრივეები კრიტიკულ ზღვარს ხშირად აღემატება, რის გამოც მათი ბუნებრივი ნაყოფიერება გამოუყენებელი ხდება, ფორების ზომის შემცირების გამო;

2.10. ნიადაგების კრიტიკული სიმკვრივეები, რომლებშიც ბუსუსა ფესვებიც ვერ ვითარდებიან მძიმე თიხა ნიადაგებისათვის 1,35; საშუალო თიხა ნიადაგებისათვის 1,40; მსუბუქი თიხა ნიადაგებისათვის 1,45; მძიმე, საშუალო და მსუბუქი ნიადაგებისათვის შესაბამისად 1,50; 1,60 და 1,70 მ/სმ³ შეადგენს;

2.11. მოცულობითი წონების ოპტიმუმები მძიმე საშუალო და მსუბუქი თიხა ნიადაგებისათვის შესაბამისად 0,80-1,05; 1,0-1,15 და 1,10-1,25, ხოლო მძიმე, საშუალო და მსუბუქი თიხნარი ნიადაგებისათვის შესაბამისად 1,10-1,25; 1,25-1,40 და 1,35-1,50, სიღრმეებისათვის კი 1,60-1,70 გ/სმ³ შეადგენს;

2.12. ნეშომპალა-კარბონატული (რენძირები) და სუბტროპიკული ეწერი ნიადაგების დაპლანტაჟების ოპტიმალურ სიღრმეს განსაზღვრავს კირიანი და ორშტიინიანი ფენების მდებარეობა. აღნიშნულის საფუძველზე ეს ნიადაგები უნდა დაპლანტაჟდეს 40-50-60-70 სმ სიღრმეზე და შექლებისდაგვარად ტარდება მკვრივი ფენების გაფხვიერება.

2.13. შავმიწა, შავმიწისებრი, მდელოს ყავისფერი და ალუვიური ნიადაგების პლანტაჟი ისე უნდა ჩატარდეს, რომ რაც შეიძლება მეტი პროდუქტიული ტენის დაგროვება ხდებოდეს დამუშავებულ ფენაში, რათა თავიდან იქნას აცილებული მათზე მოზარდი მცენარეთა ზრდა-განვითარების შეზღუდვა ტენის დეფიციტის გამო. აქედან გამომდინარე აღნიშნული ნიადაგები უნდა დაპლანტაჟდეს 70-80-90 და 100 სმ სიღრმეზე;

2.14. ნიადაგებში ჩონჩხის შემცველობის კრიტიკულ ზღვარს მძიმე, საშუალო და მსუბუქი ნიადაგებისათვის შესაბამისად 50; 45 და 40, ხოლო მძიმე, საშუალო და მსუბუქი თიხნარი ნიადაგებისათვის 40; 35 და 25, სიღრმეებისათვის კი პლანტაჟირებული ფენის მთლიანი წონის 10% შეადგენს;

2.15. სუბტროპიკული ზონის წითელმიწა ყომრალი ნეშომპალა-კარბონატულ და ყვითელმიწების პლანტაჟი ისე უნდა ჩატარდეს, რომ ჰუმუსიანი ფენაში ქვედაფენების შერევამ არ შეამციროს წყალგამტარობა, ე.ი. არ გააძლიეროს ეროზიული მოვლენები. ამ ნიადაგების დაპლანტაჟება უნდა ტარდებოდეს 45-60-70 და 80 სმ სიღრმეზე;

2.16. მცირე და საშუალო სისქის ალუვიური, ლამიანი და მდელოს ყავისფერი ნიადაგები უნდა დაპლანტაჟდეს 40-50 და 60 სმ სიღრმეზე;

2.17. ვენახებში ნადარად და ნაზურგად ხვნა უნდა შეიცვალოს ზედაპირული დამუშავებით და ნიადაგის ზედაპირის მოსწორებით, რაც 1,5-ჯერ ამცირებს წყლის ფიზიკურ აორთქლებას;

2.18. არამინერალიზებული გრუნტის წყლების ნიადაგის ზედაპირთან სიახლოვე, თიხა ნიადაგებში 3, თიხნარ ნიადაგებში 2, ხოლო სიღრმე ნიადაგებში

1, ხოლო ძლიერ მინერალიზებული გრუნტის წყლების შემთხვევაში 6, 4 და 2 მეტრს არ უნდა აღემატებოდეს;

2.19. სხვადასხვა ხარისხით დამლაშებული ნიადაგების პლანტაჟირებულ ფენებში, როდესაც მარილების შემცველობა 1-2%, ზონების შესაბამისად უნდა გაშენდეს: ვაზი, უნაბი, ბროწეული, ჭერამი, გარგარი, ნუში, ქლიავი, მსხალი, ვაშლი, თუთა, თუ ერთ პროცენტზე ნაკლებია – ლეღვი, ბალი, ატამი, კაკალი, თხილი და ბოლოს ხურმა;

2.20. ნიადაგების დამუშავება ტარდება ფიზიკური სიმწიფის ფაზაში, ე.ი. საველე ზღვრული ტენცივადობის 60-70 (დასაშვებია 55-75)% პირობებში, რის შედეგადაც მიიღება მაღალხარისხოვანი დამუშავებული ფენები, აგრონომიულად სრულფასოვანი სტრუქტურა არ უარესდება და იზოგება ენერგორესურსები;

2.21. ფიზიკურ სიმწიფის ფაზაში დაპლანტაჟებული ნიადაგების დაჯდომამდე მძიმე, საშუალო და მსუბუქი თიხანიადაგებისათვის საჭიროა 70; 65 და 60, ხოლო მძიმე საშუალო და მსუბუქი მექანიკური შედგენილობის ნიადაგებისათვის 55; 40 და 30, სიღარი ნიადაგებისათვის კი 20 დღე;

2.22. სუბტროპიკული ეწერი ნიადაგების სტრუქტურის გაუმჯობესება წარმატებით ხორციელდება კრილიუმის მჟავის შენაერთების (აკრილატების) გამოყენებით;

2.23. პწკლიანი და მტევნიანი მუხლების გავლენა ყურძნის მოსავლიანობაზე;

2.24. ჩაის პლანტაციების გამაგრებელი მორწყვა (ყოველდღიურად 1-3 საათზე 2-3 მმ) საუკეთესო ღონისძიებაა;

2.25. ვაზის ფესვთა სისტემის შესწავლის ფენობრივი მეთოდი;

2.26. ვაზის ფესვების, შტამბიდან დაშორებისა და დიამეტრების მიხედვით ჩაჭრის გავლენა მათი რეგენერაციის უნარიანობაზე და მცენარეთა ზრდა-განვითარებაზე;

2.27. ვენახის რიგთაშორისების შტამბებიდან თანდათან დაშორების მიხედვით პლანტაჟის სიღრმეზე გაფხვიერების გავლენა მცენარეთა ზრდა-განვითარებაზე;

2.28. ნიადაგების დამუშავებისათვის საჭირო ოპტიმალური და დასაშვები ტენიანობები;

2.29. მცენარეთა ნორმალური ზრდა-განვითარებისათვის საჭირო ნიადაგების ოპტიმალური ტენიანობების პარამეტრები;

2.30. ყავისფერი კარბონატული ნიადაგის პირველადი დამუშავების სიღრმის გავლენა ნიადაგის თვისებებზე და ვაზის ზრდა-განვითარებაზე;

2.31. ვენახებში რიგთაშორისების ნაღარად და ნაზურგად ხვნების მართებულობის შესახებ;

2.32. ყურძნის მაღალი და ხარისხიანი მოსავლის მიღებისათვის;

2.33. ბაღებისა და ვენახებისათვის ნიადაგების სწორად გამოყენების შესახებ;

2.34. ნიადაგების კულტივაციისათვის, ხვნისათვის და დაპლანტაჟებისათვის ოპტიმალური და დასაშვები ტენიანობის პარამეტრები;

2.35. მცენარეთა ნორმალური ზრდა-განვითარებისათვის ოპტიმალური და დასაშვები ნიადაგების ტენიანობების პარამეტრები;

2.36. ვენახის ნიადაგის ნაყოფიერების გაუმჯობესების ხერხები;

- 2.37. სავენახე ნიადაგების შერჩევა და მათი რაციონალურად გამოყენება;
 - 2.38. საბაღე ნიადაგების შერჩევა და მათი რაციონალურად გამოყენება;
 - 2.39. ვენახებში სიდერატების რაციონალურად გამოყენება;
 - 2.40. ხეხილის ბაღების მრავალწლოვანი ბალახებისა და სიდერატების რაციონალურად გამოყენება;
 - 2.41. ბიომასების გამოყენების გავლენა ნამყენი ვაზის ზრდის სიძლიერეზე;
 - 2.42. ბაღებისა და ვენახებისათვის გამოყენებული ნიადაგების, რწყვისათვის საჭირო ქვედა და ზედა ზღვრების დადგენისათვის;
 - 2.43. მცენარეებისათვის წყლის მიწოდების წესებიდან საუკეთესო შედეგებს გამაგრებელი და წვეთოვანი მორწყვა იძლევა;
 - 2.44. ვენახებში სიდერატების გამოყენების გავლენა მიკროორგანიზმების ცხოველყოფილობაზე და ყურძნის მოსავლიანობაზე;
 - 2.45. ვენახებში მოსავლის აღებისთანავე ბარდის სისტემატური თესვა და ყვავილობის პერიოდში ნიადაგში ზედაპირული ჩაკერება წარმატებით ცვლის მინერალური აზოტის გამოყენებას ბიოგენური აზოტით;
 - 2.46. ვენახებისათვის საუკეთესო სასიდერაციო კულტურას ბარდა, ხოლო თესვის ვადებიდან მოსავლის აღებისთანავე თესვა წარმოადგენს;
 - 2.47. წარმოებაში მასობრივად დასანერგი რეკომენდაციების შემოწმება უნდა ხდებოდეს მოსავლიანობით მიღებული პროდუქციის ხარისხობრივი მაჩვენებლებითა და ნიადაგებში მიმდინარე ცვლილებების მიხედვით.
- ორმოცდამეშვიდე რეკომენდაციის მიხედვით შემუშავებული აგროღონისიძიებათა ერთობლიობა იძლევა მეცნიერულად დასაბუთებულ სრულყოფილ სისტემას, რომლის გამოყენების შედეგად ნიადაგების ნაყოფიერება არ მცირდება, არამედ იზრდება კიდევ.
- ჩვენს მიერ წარმოებული კვლევებით დადასტურდა, რომ სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისათვის ნიადაგების გამოყენება, მათ ნაყოფიერებას 20-40% და ზოგჯერ 50%-ით გაუარესების მაუწყებელია.
- ღვთით მომადლებული ბუნებრივი სიმდიდრისადმი (ნიადაგის ნაყოფიერებისადმი) ასეთი მოპყრობა ყოველად დაუშვებელია. აღნიშნულმა გარემოებამ გვაიძულა გვეცადა შეგვემუშავებინა დეგრადირებული ნიადაგების ნაყოფიერების აღმდგენელი და გამაუმჯობესებელი სისტემები.

3. აკად. ჯ. ონიანის მიერ შემუშავებული დეგრადირებული ნიადაგების ნაყოფიერების აღმდგენელი და გამაუმჯობესებელი სისტემები

3.1. ამორტიზირებული 46 წლიანი ვენახი ამოიძირკვება, გამოიტანება მიწისზედა ნაწილები, მოსწორდება ნიადაგის ზედაპირი, დაპლანტაჟდება ოპტიმალურ სიღრმეზე, დაპლანტაჟებამდე შეიტანება PK-ას ოთხი წლის დოზა ერთჯერადად და აზოტის ერთი წლის დოზა, გამოიტანება მსხვილი ფესვები, მოსწორდება ნიადაგის ზედაპირი, პლანტაჟის დაჯდომის შემდეგ ნოემბრის პირველ დეკადაში, ლურჯი იონჯისა და მრავალსათიბი კონინდარის ერთობლივი თესვა, ოთხი წლის განმავლობაში დაკორდება, თიბვა და ნათიბის მსხვილფეხა რქოსანი საქონლის საკვებად გამოყენება და მისგან მიღებული ნაკელის, მეოთხე

წლის ბოლოს კორდის დაპლანტაჟების წინ მთელ ფართობზე შეტანა, მოსწორდება ნიადაგის ზედაპირი და მომდევნო წლის ადრე გაზაფხულზე გაშენდება ვაზის პირველხარისხოვანი ნერგებით.

ამ სისტემის განხორციელების შედეგად ყავისფერი კარბონატული ნავენახარი ნიადაგის ნაყოფიერება აღსდგა შესატყვისი ყამირი ნიადაგის დონემდე.

ნაყოფიერება აღდგენილ ნიადაგზე გაშენებული რქაწითელის – მოქმედი აგროწესების მიხედვით მოვლის შედეგად ათი წლის საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა 87 ცენტნერს შეადგენდა და იგი 19 ცენტნერით აღემატება ბუნებრივად დაკორდებულ სისტემას, ე.ი. იგი ყოველწლიურად იძლევა 710 ლარ წმინდა შემოსავალს, ხოლო თითოეულ დახარჯულ ლარზე 18,5 ლარს – მისი წარმოებაში დანერგვა განაპირობებს ფერმერებისა და ინდემურნეობების ყოველწლიური შემოსავლების მნიშვნელოვან ზრდას, ეკონომიური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

3.2. ნავენახარი დეგრადირებული ნიადაგი, სექტემბრის პირველ დეკადაში გაიწმინდება, მოსწორდება ნიადაგის ზედაპირი, დაპლანტაჟდება ოპტიმალურ სიღრმეზე, დაპლანტაჟებამდე შეიტანება PK-ას 4 წლის დოზა ერთჯერადად, პლანტაჟის დაჯდომის შემდეგ დაიფარცხება და იმავდროულად შეიტანება აზოტიანი სასუქების ერთი წლის დოზა, ლურჯი იონჯისა და მრავალსათიბი კონდრის ერთობლივი თესვა, დაკორდება და თიბვა, ნათიბის მსხვილფეხა რქოსანის საკვებად გამოყენება და მისგან მიღებული ნაკელის კორდის დაპლანტაჟებამდე მთელ ფართობზე შეტანა. მეოთხე წლის დასასრულს კორდი დაპლანტაჟდება ოპტიმალურ სიღრმეზე, დაპლანტაჟებამდე შეიტანება PK-ას 12-14 წლის დოზა ერთჯერადად, მომდევნო წლის გაზაფხულზე გადაიხვნება, გადახვნამდე შეიტანება აზოტიანი სასუქების სრული დოზა და დაირგვება ვაზის პირველხარისხოვანი ნერგებით, სამი წლის განმავლობაში ვენახის ნიადაგში შედის აზოტიანი სასუქები 10-15 სმ სიღრმეზე, სუფთა ანეული, მეოთხე და მომდევნო წლებში, მოსავლის აღებისთანავე ბარდის მთელ ფართობზე სისტემატური თესვა და მასობრივი ყვავილობის პერიოდში ნიადაგში 10 სიღრმეზე ჩაკეთება. ბარდის აღნიშნულების მიხედვით გამოყენება წარმატებით ცვლის მინერალური აზოტის გამოყენებას ბიოგენური აზოტით.

12-14 წლიან ვენახში ტარდება პლანტაჟის სიღრმეზე გაფხვიერება შტამბიდან 15 სმ მოშორებით, მაშინ, როდესაც ფესვების გადაჭრის ადგილას მათი დიამეტრები 15 მმ-ს და მეტს აღწევს. მეორე და მესამე გაფხვიერება ტარდება 10-10 წლის შემდეგ, წინა გაფხვიერების ადგილიდან 15-15 სმ მოშორებით, გაფხვიერებისას PK-ას 10-10 წლის დოზის ერთჯერადად შეტანა და ბარდის სისტემატური თესვა მთელ ფართობზე, მის ნიადაგში ჩაკეთებას უნდა დაემატოს ცის გახსნისა და ანასხლავი მასის დაქუცმაცებული სახით ნიადაგში შეტანა. აღნიშნული სისტემის წარმოებაში მასობრივი დანერგვის შედეგად, არამარტო შენარჩუნებულია აღდგენილი ნიადაგების ნაყოფიერება, არამედ აუმჯობესებს მას და საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობას 20-25% ზრდის.

3.3. სარწყავ ვენახებში ნაყოფიერება აღდგენილი ნიადაგების აგრონომიულად დადებითი თვისებების შენარჩუნებას განაპირობებს, რიგთაშორისებში მრავალწლოვანი ბალახების, რიგებიდან 25 სმ მოშორებით თესვა, 4 წლის

განმავლობაში დაკორდება, თესვამდე PK-ს 4 წლის დოზის ხვნის წინ, ხოლო N-ის ერთი წლის დოზის შეტანა, ხშირი თიბვა და ნათიბის რიგებში მულჩად გამოყენება, ხოლო N-ის მორწყვის წინ წილადობრივი შეტანა, მეოთხე წლის შემოდგომაზე კორდის ჩახვნა, 2 წლით სუფთა ანეული და NPK-ას სრული დოზების გამოყენება, 2 წლით ბარდის მთელ ფართობზე თესვა, თესვამდე PK-ას 2 წლის დოზის შეტანა და მასობრივი ყვავილობის პერიოდში ნიადაგში 10 სმ ჩაკეთება, შემდგომ პერიოდში როტაცია მეორდება. საჭიროების მიხედვით გამოიყენება ჰერბიციდები.

3.4. ამოსაძირკვად გათვალისწინებულ ბაღის ნიადაგი, ამოძირკვამდე 4 წლით ადრე მოიხვნება 25-30 სმ სიღრმეზე, დაიფარცხება, დაითესება ლურჯი იონჯისა და მრავალსათიბი კონდარის ნარევი თესლით, ხვნის წინ შეიტანება PK-ას 4 წლის დოზა ერთჯერადად, ხოლო N-ის სრული დოზა წილადობრივად ყოველი გათიბვის შემდეგ, მოირწყება, ხშირი თიბვა და ნათიბის ადგილზე დატოვება. ხელოვნურად დაკორდებული ბაღი მეოთხე წელს მოსავლის აღებისთანავე ამოძირკვება, ნაკვეთიდან გამოიტანება მიწისზედა ნაწილები და მსხვილი ფესვები, ნიადაგის ზედაპირი მოსწორდება და ოპტიმალურ სიღრმეზე დაპლანტაჟდება, დაპლანტაჟებამდე მთელ ფართობზე შეიტანება PK-ას 10-20 წლის დოზა ერთჯერადად, ხოლო N-ის სრული დოზა ყოველწლიურად. ამ ნიადაგის შეუსვენებლად, ახალი ბაღის გაშენებისა და მცენარეთა ნორმალური ზრდა-განვითარების სრულ გარანტიას იძლევა. სასურველია განსხვავებული ხეხილოვანი კულტურების გაშენება თუ ამის საშუალება არ არის, მაშინ მკვეთრად განსხვავებული საძირების ჯიშების მცნობის შედეგად მიღებული სტანდარტული ნერგებით ბაღის გაშენება.

3.5. ნაბაღარი ნიადაგი მოსწორდება მოიხვნება 25-30 სმ სიღრმეზე დაიფარცხება, დაითესება ლურჯი იონჯისა და მრავალსათიბი კონდარის ნარევი თესლით, თესვისწინა ხვნის დროს შეიტანება PK-ას 4 წლის დოზა. ერთჯერადად, ხოლო N-ის სრული დოზა წილადობრივად ყოველი გათიბვის შემდეგ, მოირწყება, ხშირად ითიბება, პირველ წელს გასათიბი ადგილზე რჩება, ხოლო მე-2-3 და მე-4 წლის განათიბის მსხვილფეხა რქოსანი საქონლის საკვებად გამოყენება, ხოლო მისგან მიღებული ნაკელის კორდის დაპლანტაჟების წინ მთელ ფართობზე შეტანა, მეოთხე წლის შემოდგომაზე დაკორდებული ნიადაგი დაპლანტაჟდება ოპტიმალურ სიღრმეზე, დაპლანტაჟებამდე PK-ას 10-20 წლის დოზის ერთჯერადად შეტანა, მოსწორდება ნიადაგის ზედაპირი და ადრე გაზაფხულზე გაშენდება ბაღი, პირველ, მეორე და მესამე წელს სუფთა ანეული და N-ის სრული დოზის შეტანა, საჭიროების მიხედვით ჰერბიციდების გამოყენება, მეოთხე წლის შემოდგომაზე 2 წლით ბარდის მთელ ფართობზე თესვა და მასობრივი ყვავილობის პერიოდში ნიადაგში 10 სმ ჩაკეთება, რაც სრულყოფილად ცვლის მინერალური აზოტის შეტანის ბიოგენური აზოტით.

მერვე წლის შემოდგომაზე რიგთაშორისები სათითურათი ან საძოვრის კონდარით 4 წლით დაკორდება, დაკორდებამდე N-ის სრული დოზის შეტანა, ხშირი თიბვა და ნათიბის რიგებში მულჩად გამოყენება, მეოთხე წლის შემოდგომაზე კორდის ჩახვნა, სუფთა ანეული, აზოტის შეტანა, მომდევნო 2 წლის

განმავლობაში ბარდის სისტემატური თესვა და მასობრივი ყვავილობის პერიოდში ნიადაგში 10 სმ ჩაკეთება და ა.შ.

3.6. ბაღების ნიადაგებში წყლის შემცველობის საველე ზღვრული ტენტევალობის 80-100%-ის ფარგლებში რეგულირების დროს იქმნება ისეთი პირობები, რომლის მეშვეობითაც ხდება სარეველა ბალახების, ხეხილოვანი კულტურებისათვის სასარგებლო ბალახებით შეცვლა და ნიადაგების ნაყოფიერების ამაღლება, რაც ნათლად ადასტურებს მუდმივი დაკორდების პერსპექტიულობას.

3.7. ახალგაზრდა ხეხილის ბაღის რიგებში 40 ტ/ჰა ნაკელის შეტანა 4 წელიწადში ერთხელ, 4 წლის განმავლობაში სუფთა ანეული, რიგთაშორისებში რიგებიდან 50-75 და 100 სმ მოშორებით მრავალწლოვანი ბალახების ნარეგების თესვა, თესვისწინა ხვნის დროს PK-ას 6 წლის დოზის ერთჯერადად, ხოლო N-ის სრული დოზის ყოველი გათიბვის შემდეგ წილადობრივი შეტანა, ოთხი წლის განმავლობაში დაკორდება, ხშირი თიბვა და ნათიბის ადგილზე დატოვება, მეოთხე წლის ბოლოს კორდის ჩახვნა, ორი წლის განმავლობაში სუფთა ანეულით, მეშვიდე და მერვე წელს შემოდგომაზე ბარდის მთელ ფართობზე თესვა, თესვისწინა ხვნის დროს PK-ას 2 წლის დოზის ერთჯერადად შეტანა და 2 წლის განმავლობაში ბარდის მასობრივი ყვავილობის პერიოდში 10 სმ სიღრმეზე ჩაკეთება.

3.8. ხეხილის სრულმსხმოიარე ბაღში მოსავლის აღებისთანავე ნიადაგი მოიხვნება, დაიფარცხება და დაითესება მრავალწლოვანი ბალახები, ხვნის წინ შეიტანება PK-ას 6 წლის დოზა ერთჯერადად, რიგებში სუფთა ანეული, ხშირი თიბვა და ნათიბის რიგებში მულჩად გამოყენება. მეოთხე წელს შემოდგომაზე კორდის ჩახვნა, სუფთა ანეული და ჰერბიციდების საჭიროების მიხედვით გამოყენება. მეშვიდე-მერვე წელს ბარდის მთელ ფართობებზე თესვა, თესვისწინა ხვნის დროს PK-ას 2 წლის დოზის ერთჯერადად შეტანა, ბარდის მასობრივი ყვავილობის პერიოდში, ნიადაგში 10 სმ ჩაკეთება. შემდგომ პერიოდში როტაცია მეორდება.

3.9. NPK-ას ფონზე რიგთაშორისებისა და დროგამოშვებით მუდმივი დაკორდება – სათითურათი და საძოვრის კონდარით, ხშირი თივითა და ნათიბის რიგებში მულჩად გამოყენებით უმჯობესდება ნიადაგის ნაყოფიერება, იზრდება მოსავლიანობა, მცირდება ენერგორესურსების ხარჯვა, მცირდება ქლოროზოვანი დაავადება, სიღამპლეები და ტარდება ნიადაგის მინიმალური დამუშავება.

3.10. ყავისფერი კარბონატული ნიადაგების მცირე, საშუალო და მაღალი ნაყოფიერების 19 ძირითადი თვისებათა მახასიათებლების მიხედვით მოცემულია 18 ვაზის ჯიშის მოსავლიანობა.

3.11. მდელის ყავისფერი ნიადაგების მცირე, საშუალო და მაღალი ნაყოფიერების 23 თვისებათა მახასიათებლების მიხედვით მოცემულია 18 ვაშლის ჯიშის მოსავლიანობა.

3.12. ალაზნის ველის დამლაშებული ნიადაგების 1200-1500 მ³ მდ. ალაზნის წყლით ოთხჯერ გამორეცხვა, ტარდება ჰორიზონტალური ღრმა დრენაჟის მეშვეობით მაშინ, როდესაც მათი დანაპრალება მაქსიმუმს აღწევს. ამ

აგროღონისძიების განხორციელების შედეგად, მათში წყალხსნადი მარილების შემცველობა იმდენად მცირდება, რომ მათზე სასოფლო-სამეურნეო კულტურების წარმოება პერსპექტიული ხდება. აღნიშნული ღონისძიებების განხორციელებით სახნავ ფართობებს ათეულობით ათას ჰექტარს შევმატებთ, რაც ესოდენ საჭიროა ჩვენი ქვეყნის სასურსათო პროგრამის განხორციელებისათვის.

3.13. თორმეტი ნიადაგური ტიპისა და სავარგულთა მიხედვით, ნიადაგების მექანიკური შედგენილობის, ჰუმუსის შემცველობისა და მოცულობითი წონების შესაბამისად მოცემულია: ნიადაგების დამუშავებისა და მცენარეთა ნორმალური ზრდა-განვითარებისათვის საჭირო წყლიერ თვისებათა რეგულირების სისტემები და მორწყვის ნორმები.

ზემოთ აღნიშნულის მიხედვით შემოწმებული სისტემების ერთობლიობა შეადგენს – სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანისათვის საჭირო მეცნიერულად დასაბუთებულ ტექნოლოგიებს.

მეხილეობაში და მევენახეობაში ნათესბალახიანი სისტემები წარმატებით უნდა იქნას გამოყენებული. რიგთაშორისებში უნდა ითესებოდეს ისეთი ბალახები, რომლებიც კულტურულ მცენარეთა მიერ გამოყოფილ და მათზე უარყოფითად მოქმედ ნივთიერებებს ბალახები შეითვისებენ და გამოიყენებენ თავიანთი ორგანიზმის საშენ მასალად, ხოლო ამ უკანასკნელთა მიერ გამოყოფილი ნივთიერებები უნდა ასტიმულირებდნენ ხეხილოვანი კულტურებისა და ვაზების ზრდა-განვითარებას. ასეთი ბალახების სისტემატური თესვა ბაღებში და ვენახებში თავიდან აგვაცილებს მიწის მოღვას, ე.ი. ეს ღონისძიება სრულყოფილად ასრულებს ნაყოფთცვლის მაგივრობას; ქლოროზოვან დაავადებას; სიღამპლეებს; ეროზიულ მოვლენებს და განაპირობებს ნიადაგების ნაყოფიერების ზრდას. აღნიშნული ღონისძიების განხორციელება ნიადაგების შეუსვენებლად ხეხილოვანი კულტურებისა და ვენახების აღწარმოების სრულ გარანტიასაც იძლევა.

4. აკად. ჯ. ონიანის მიერ შემუშავებული თეორიები

4.1. თანამედროვე ტექნიკისა და ტექნოლოგიების პირობებში სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოვლა-მოყვანის თავისებურებათა შესაბამისად აგროღონისძიებათა კომპლექსის განხორციელება, ანთროპოგენურ ფაქტორს ნიადაგწარმოქმნელ ხუთ ფაქტორთა შორის წამყვან როლს ანიჭებს;

4.2. ნიადაგების ოპტიმალურ სიღრმეზე დაპლანტაჟება ტარდება A და B ჰორიზონტების სისქის, მათი და ნიადაგქვედა ფენების თვისებების, “ჩონჩხის შემცველობის, ნამარხი, კირიანი, გაჯიანი, ორტშტეინიანი ფენების მდებარეობის, გრუნტის წყლების დგომის ღონის, მათი დამლაშების ხარისხისა და მცენარეთა ფესვთა სისტემის განლაგების ხასიათის მიხედვით;

4.3. წარმოებაში მასობრივად დასანერგი რეკომენდაციების (შემოწმება) შეფასება უნდა ხდებოდეს; მოსავლიანობით მიღებული პროდუქციის ხარისხობრივი მაჩვენებლებითა და ნიადაგში მიმდინარე თვისებათა ცვლილებების მიხედვით.

4.4. ესა თუ ის სახეობები და აგროკულტურები ნიადაგებს ამზადებენ არა თავისთვის, არამედ სხვა სახეობებისა და სხვა აგროკულტურებისათვის;

4.5. სოფლის მეურნეობის დარგში მომუშავე მეცნიერთა ვალია, შეიქმნოს ბუნების კანონზომიერებანი, გაითავისონ ისინი და გამოიყენონ სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა აღწარმოებისათვის.

5. აკად. ჯ. ონიანის წინადადებები სოფლის მეურნეობის რეაბილიტაციის შესახებ

5.1. დეგრადირებული ნიადაგების ნაყოფიერების გაზრდა, მრავალწლოვანი ბალახებისა და სასუქების რაციონალური გამოყენებით;

5.2. ნიადაგების დაცვა – ეროზიების, დამლაშების, დაჭაობებისა და მდინარეთა მიერ წალეკვისაგან;

5.3. სარწყავი სისტემების რეაბილიტაცია, წყლის მიწოდების უახლესი ტექნიკური საშუალებათა გამოყენება, დაშრობითი და ქიმიური მელიორაციული ღონისძიებათა ეფექტურად გამოყენება;

5.4. ნიადაგების მსხვილმასშტაბიანი გამოკვლევა. ნარკვევში მოცემული უნდა იყოს ნიადაგების ნაყოფიერების თვისებათა მახასიათებლები, სავარგულთა (სახნავი, სათიბი, საძოვარი) ფართობები, რომელთა ცოდნის გარეშე შეუძლებელია სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის შემუშავება;

5.5. სოფლის მეურნეობის განვითარების ერთადერთ გზად კოოპერირება მიგვაჩნია, თუმცა არსებული მდგომარეობის გამო, მისი განხორციელება შეიძლება შეუძლებელი გახდეს;

5.6. კოოპერირებისათვის აუცილებელი ხდება რაიონებისა და სოფლების მფლობელობაში არსებული მიწების ზღვრების დადგენა. კოოპერატივში ერთიანდება ერთი სოფლის მოსახლეობა. თუ მეზობელ ურთიერთ მოსაზღვრე სოფლების მოსახლეობა მცირეა, მაშინ ისინი უნდა გაერთიანდნენ ერთ კოოპერატივში. კოოპერირების ორგანიზება ბარში და მთაში არაერთგვაროვანი იქმნება;

5.7. კოოპერატივების მფლობელობაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოვლა-მოყვანაში სახელმწიფოს მონაწილეობა აუცილებელი იქნება. სახელმწიფომ მანქანა-იარაღების რაციონალურად გამოყენების მიზნით უნდა შექმნას ცენტრები, რომლებიც მიიღებენ უშუალო მონაწილეობას სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოვლა-მოყვანაში, ხოლო ცენტრებში მომსახურე პირთა შრომის ანაზღაურება უნდა ხდებოდეს მოსავლის აღებისთანავე;

5.8. მიწა შეძლებისდაგვარად თანაბრად უნდა იყოს განაწილებული, სოფლის მკვიდრ მცხოვრებლებზე ნაყოფიერების შესაბამისად;

5.9. მიწის გაყიდვა უცხოელებზე უნდა აიკრძალოს, აგრეთვე უნდა აიკრძალოს გრძელვადიანი იჯარით მიწის გაცემა მაშინ, როცა მათ მიწის არაფერი გაეგებათ;

5.10. მეცნიერების გარეშე წარმოუდგენელია სოფლის მეურნეობის განვითარება. აღნიშნული გვავალებულებს, რომ სათანადოდ დავაფასოთ და ჯეროვნად გავუფრთხილდეთ გამოცდილ მკვლევარებს;

5.11. აუცილებლად მიგვაჩნია ისეთი ინსტიტუტების აღდგენა როგორებიცაა: ნიადაგთმცოდნეობის, აგროქიმიისა და მელიორაციის; მიწათმოწყობის; მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის; ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების; მცენარეთა დაცვის; მიწათმოქმედების; რადიოლოგიისა და აგროეკოლოგიის;

მექანიზაციისა და ელექტრიფიკაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები – შესაბამისი სტრუქტურებით, ლაბორატორიებით და ექსპერიმენტული ბაზებით;

5.12. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში უნდა შეიქმნას სადოქტორო და საკანდიდატო სამეცნიერო ხარისხების დაცვის გაფართოებული სამეცნიერო საბჭო.

7.1.9. აკადემიკოსი ვლადიმერ ქევხიშვილი

2013 წლის განმავლობაში აკად. ვ. ქევხიშვილი მუშაობდა წინა წლებში დაწყებული და ჯერ კიდევ დაუმთავრებელი საკითხების სრულყოფაზე, სტატიებზე, რეკომენდაციებზე და დასკვნების ფორმირებაზე, მათ შორის:

1. საქართველოს რესპუბლიკის პურით უზრუნველყოფის პრობლემისათვის;
 2. პური ქვეყნის ეროვნული ვალუტა;
 3. მიწათმოქმედება-ქვეყნის დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის პირობა;
1. ანეულების შესახებ აღმოსავლეთ საქართველოს მიწათმოქმედებაში;
 2. კულტურათა მოვლა-მოყვანის ინტენსიური ტექნოლოგია-მოსავლის გადიდების სამსახურში;
 3. მარცვლეულის მეურნეობის არსებული მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოს რესპუბლიკის კახეთის რეგიონში. მათზე მუშაობა ჯერ კიდევ გრძელდება.

7.1.10. აკადემიკოსი რევაზ ჩაგელიშვილი

ჩვენს მრავალი წლის მცდელობას შეგვენარჩუნებინა ვასილ გულისაშვილის სატყეო ინსტიტუტი, უპირველესად კადრები, ინფრასტრუქტურა და საკვლევი ბაზები, უშედეგოდ დამთავრდა. ინსტიტუტის ნარჩენები ტრაფარეტული სახელის ქვეშ იძულებით შეერწყა აგრარულ უნივერსიტეტად წოდებულ დაწესებულებას.

2013 წლის დასაწყისიდან შეწყდა წინასწარ შედგენილი და მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომაზე დამტკიცებული მოქმედებათა პროგრამა. უფუნქციოდ და უსახსროდ დარჩენილი მაღალი კვალიფიკაციის სპეციალისტები (მეცდოქტორები, პროფესორები, აკადემიკოსები) მიმოიფანტნენ, შეწყდა მათთან კომუნიკაცია.

საბედნიეროდ დამუშავდა და გაანალიზდა ბოლო 10 წლის მანძილზე დამუშავებული, სტაციონარული და სამარშრუტო კვლევებზე დაფუძნებული პრობლემები, რომლებიც ჩამოყალიბდა შემდეგი სხვადასხვა სახის პროექტების ფორმით:

1. „პროგრესული ტექნოლოგიების შემუშავება დარღვეული ქარსაფარი ზოლების აღსადგენად მათი მრავალფუნქციური პოტენციალის გათვალისწინებით. (კვლევის სიახლე, მიზანი და ამოცანები, პრობლემის აქტუალობა).“
2. „ ბუნებრივი და ხელოვნური ტყის ეკოსისტემების გავლენა ნიადაგის ძირითადი ფიზიკური თვისებების დინამიკაზე და კლიმატის ფორმირებაზე. (მიზანი, აქტუალობა, სრული ინფორმაცია პროექტის შესახებ).“
3. წინასწარი საპროექტო განაცხადი ევრაზიის ფონდს. პროექტის სახელწოდება: „საქართველოს ტყეებში არსებული არამერქნითი რესურსების შეფასება ბიზნესის განვითარებისათვის.“ ბორჯომის ხეობის მაგალითზე, (მიზანი აქტუალობა და ამოცანები).
4. პრობლემა -, მდ. არაგვის აუზის ტყეების დაცვითი ფუნქციების შესწავლა - ეროზიებთან, დვარცოფთან და თოვლის ზვავებთან ბრძოლის ღონისძიებების დამუშავება უინვალის ჰიდროკვანძის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებით“ (მიზნები, ამოცანები, აქტუალობა).“
5. პროექტი: - „საქართველოს სამხედრო გზის მცხეთა-გუდაურის მონაკვეთზე, ზვავსაშიში და დვარცოფსაშიში უბნების გამოვლენა, შესწავლა და აღმკვეთი და შემარბილებელი ღონისძიებების დამუშავება“. (მიზნები, ამოცანები, აქტუალობა).
6. პროექტი: - „აჭარის საკურორტო ზონის პოტენციურად ზვავ და მეწყერსაშიში უბნების პროგნოზირება და ზვავების წინააღმდეგ ბრძოლის ინოვაციური, კომპლექსური ღონისძიებების შემუშავება“ პროექტი დამთავრებული, სრულყოფილი წარედგინება ეროვნული საგრანტო პროექტების დაფინანსების ფონდს.

საანგარიშო პერიოდში აკად. რ. ჩაგელიშვილის მიერ მომზადდა და სსმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომაზე განხილული იქნა მოხსენება - „საქართველოს მთის ტყეების თანამედროვე მდგომარეობა და დაცვითი ფუნქციების შესრულების პროგნოზი.“ შესრულებული იქნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოქმედებათა გეგმით გათვალისწინებული სხვა პროგრამული საკითხები.

საანგარიშო წლის 3 მაისს აკადემიკოსს ვასილ გულისაშვილის დაბადებიდან 110 წლისთავთან დაკავშირებით, მის მშობლიურ რაიონში, საგარეჯოში აკად. რ. ჩაგელიშვილის თაოსნობით ჩატარდა სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია მიძღვნილი აღნიშნული თარიღისადმი. მოხსენებით - ვ. გულისაშვილის ცხოვრება და მოღვაწეობა, გამოვიდა რ. ჩაგელიშვილი. კონფერენციის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღეს ვ. გულისაშვილის აღზრდილებმა

სატყეო ინსტიტუტიდან (რ.ობოლაძე, დ.გიგაური, მ.დვალი) და მშობლიური რაიონიდან (აკად. დოქტორი ა.ჩაფიძე);

კონფერენციამ გამოსმაურება ჰპოვა ადგილობრივ პრესასა და გაზეთების ფურცლებზე (გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ №86 (7213) სათაურით „გარეჯელი მინდის“ ოდაბუდეში). ამავე საკითხებზე 2013 წლის 3 მაისს გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკა“ №83 (7210) დაიბეჭდა რევაზ ჩაგელიშვილის წერილი: „ბუნების დიდი ქომაგი“.

აქტიურად მონაწილეობდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობაში. (გ. დვალის კონცეფციის განხილვა, სატყეო სტრატეგიის შემუშავება და სხვა).

არის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალის „სატყეო მოამბე“ - რედკოლეგიის წევრი, სატყეო დარგის ეგიდით გამოცემული მრავალი პუბლიკაციისა თუ ნაშრომის რედაქტორი და რეცენზენტი.

სსმმ აკადემიის პრეზიდენტის განკარგულებით აკად. რ. ჩაგელიშვილი არის სატყეო სექტორის ეროვნულ კოორდინატორი. ამ მიზნით ჩამოყალიბებულია ეროვნული კოორდინატორის სამუშაო ჯგუფი. პერიოდულად ხდება ჯგუფის შეკრება, სადაც იხილება სატყეო დარგის მიმართულებით არსებული პრობლემატური საკითხები და მათი გადაჭრის სავარაუდო ღონისძიებები. საჭიროების შემთხვევაში ჯგუფი შეიკრიბება ექსტრემალურად შექმნილ სიტუაციებთან დაკავშირებით. (მაგ. გამოჩენილი პიროვნებების საიუბილეო დღეებთან დაკავშირებით ვ. გულისაშვილის, ნ. კეცხოველის, გ. გიგაურის, ს. ქურდიანის და სხვა) მოეწყო შეხვედრები ჟურნალ „სატყეო მოამბის“ სარედაქციო კოლეგიასთან, სატყეო მეურნეობის ყოფილ და ახლანდელ სპეციალისტებთან, შესაძლებელია მოხერხდეს გასვლითი შეხვედრები ტყის დარგის მოქმედ სპეციალისტებთან, მოხდება თანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმება მომიჯნავე დაწესებულებებთან. ჯგუფთან ერთად მომზადდება ცვლილებები სატყეო კანონმდებლობასა და ნორმატიულ აქტებში შესატანად. საბჭოს წევრებს მოეთხოვებათ თანამშრომლობა და აქტიურობა ბეჭდვით მედიასთან. ინფორმაციის სხვა საშუალებებთან და სხვა.

წინადადებები: 1. ტყის მართვის გასაუმჯობესებლად აუცილებელია სატყეო მეურნეობას დაუბრუნდეს სამეურნეო ფუნქცია, მეურნეობის წარმოების ძირითად ფუნქციად უნდა იქცეს მეურნეობის გაძღოლის უწყვეტობის პრინციპი.
2. ჭრის სისტემად უნდა განისაზღვროს ნებით-ამორჩევითი ჭრა. საანგარიშო ტყეკაფი უნდა განისაზღვროს წლიური შემატების ფარგლებში ტყის მთლიანი ფართობიდან და არა მხოლოდ საექსპლოატაციო ტყეებიდან.
3. მთის ტყეებში მთავარი ყურადღება უნდა დაეთმოს ეკოლოგიური (დაცვითი ფუნქციების) შესრულებას - ეკონომიკური სარგებლიანობა მასზეა დაქვემდებარებული.

7.1.11. აკადემიკოსი ზაურ ჩანქსელიანი

- 1.სამეცნიერო თემები:** 1.1. “ქუთაისის მიმდებარე ბიოლანდშაფტების რადიოეკოლოგიური შესწავლა”. (სადოქტორო დისერტაცია, ხელმძღვანელი);
1.2. “პესტიციდების სარეგისტრაციო საექსპერტო სამუშაოები” (ექსპერტი გარემოს დაცვით საკითხებში).
2.საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში ხელმძღვანელობს დისციპლინას “ მცენარეთა ეკოლოგია“.

3. გამოქვეყნებული სტატია – “რადიონუკლიდების შემცველობა ქუთაისის ზონის ნიადაგებში”. სსმმა საერთაშორისო-სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013 წელი, გვ. 216-218;

სტატიაში ძირითადად მოცემულია ,რომ ნიადაგი არის ბუნებრივი გარემოს რადიაციული ფონის წყარო,ეკოლოგიური ჯაჭვის უმთავრესი და უპირველესი რგოლი,ამავე დროს რადიონუკლიდების მიგრაციის ბიოლოგიური და გეოლოგიური წრებრუნვის ძირითადი შემადგენელი ნაწილი ბიოსფეროს გარსში. ნიადაგი არის ერთ-ერთი ძირითადი კომპონენტი ,რომელშიც ხდება ხელოვნური ბუნებრივი რადიონუკლიდების ლოკალიზაცია.

4. სადოქტორო დისერტაციის ხელმძღვანელობა. დოქტორანტი მაკა ხეცურიანმა, სადისერტაციო თემა: “ქალაქ ქუთაისისა და მისი მიმდებარე ლანდშაფტების რადიოეკოლოგიური კვლევა”. დისერტაცია დაცული იქნა აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე, ქ. ქუთაისი.

5. მონაწილეობა სსმმ აკადემიის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 3-4 ოქტომბერი, 2013 წელი.

6. მოხსენება საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე, 2013 წლის 27 ნოემბერი; თემა „ამარანტის“ კულტურის ზეთის მიღება რადიაციულ-იმპულსური მეთოდით და „ამარანტის“

კულტურის პერსპექტივები საქართველოში”. თანამომხსენებელი ი. რამაზაშვილი.

7. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო ჟურნალი „მოამბე“-ს სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

8. „ქართული ოცნების“ მცხეთის სათათბირო-საკონსულტაციო საბჭოს წევრი აგრარულ საკითხებში.

9. წინადადებები: აგრარული და გადამამუშავებელი წარმოების განვითარება დამოკიდებულია მის მდგრადობაზე, ანუ წარმოება თუ დაეფუძნება

ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის მიღების ტექნოლოგიასა და მიღებული პროდუქციის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტების დაცვას.

ეს ყოველივე გულისხმობს ნიადაგის აგროქიმიური მაჩვენებლების გათვალისწინებით მცენარის ზრდა-განვითარებისათვის საჭირო ნივთიერებების ტექნოლოგიური მოთხოვნები (ორგანული,ორგანულ-მინერალური ან სხვა) შესაბამისად გამოყენებას;სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაავადებებისა და მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის (ბიოლოგიური, ინტეგრალური ან სხვა)მეთოდების გონივრულ გამოყენებას.

ამ საკითხებთან დაკავშირებით აუცილებელია აკადემიაში შეიქმნას ქვეყნის მუნიციპალიტეტებთან შექმნილი სოფლის მეურნეობის საკონსულტაციო სამსახურებში დასაქმებული სპეციალისტების კვალიფიკაციის ასამაღლებელი კურსები და ჩვენთან უნდა შეიქმნას სახელმძღვანელოები არა ბეჭდური სახით, არამედ ელექტრონული ვერსიები, რადგანაც ეს სახელმძღვანელოები უნდა იყოს ყოველთვის განახლებადი,ახალი ნოვაციების გათვალისწინებისათვის მოსახერხებელი და არა დოგმატური,

10. ზემოთ აღნიშნულის შესაბამისად მიზანშეწონილად მიგვაჩნია წინადადება განხილული იქნას სსმმ აკადემიის აგრონომიულ სამეცნიერო განყოფილების სხდომაზე და შემდეგ დასამტკიცებლად განხილული იქნას სსმმ აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე.

7.1.12. აკადემიკოსი ნოდარ ჩხარტიშვილი

1. საანგარიშო წელს სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის სფეროში აკად. ნ. ჩხარტიშვილის მუშაობა განისაზღვრა საერთაშორისო პროექტით ვაზის საკოლექციო ნარგავობაში (სოფ. ჯილაურა, მცხეთის რ-ნი) ქართული აბორიგენული ვაზის ერთი ჯგუფის (32 ჯიში) კომპლექსური შესწავლის პროცესში მონაწილეობით და კონსულტაციებით. სამუშაო სრულდება საერთაშორისო დესკრიპტორული მეთოდით. პროექტის მიზანია ქართული ვაზის ჯიშების შერჩევა და მონაწილეობა საერთაშორისო სელექციურ პროგრამებში. მუშაობა გრძელდება.

2. პედაგოგიური მუშაობა: თელავის იაკობ გოგებაშვილის სახელობის საჯარო უნივერსიტეტში აგრძელებდა მუშაობას პროფესორის თანამდებობაზე აგრონომიული და სასურსათო ტექნოლოგიის მიმართულებებზე. ხელმძღვანელობდა და კითხულობდა სალექციო კურსს საგნებში: “შესავალი კურსი – აგრონომიაში”, “მევენახეობის აგროტექნოლოგიაში”, “ამპელოგრაფიაში”, “ვაზის ეკოლოგიაში”; ხელმძღვანელობს სამაგისტრო თემებს;

მიმდინარე წლის პირველ ნახევარში აგრეთვე აგრძელებდა მუშაობას თბილისის მევენახეობა-მეღვინეობის, ხილ-ბოსტნეულის წარმოებისა და

სპეციალისტთა გადამზადების სასწავლო ინსტიტუტში რექტორის თანამდებობაზე; ამავე ინსტიტუტში წაიკითხა ლექციები საგნებში: “მევენახეობა”, “ამპელოგრაფია–სელექციის საფუძვლებით”. 2013 წლის მეორე ნახევრიდან აღნიშნულმა ინსტიტუტმა შეწყვიტა ფუნქციონირება.

3. გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომები (სტატიები, თეზისები):

საანგარიშო წელს გამოქვეყნდა შემდეგი სამეცნიერო სტატიები, შრომები:

3.1. „ქართული სელექციური ვაზის ახალი ჯიშები“, ნ. ჩხარტიშვილი, ვ. კვალიაშვილი, ლ. უჯმაჯურიძე; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32, ოქტომბერი, 2013წ.

სტატიაში აღწერილი და დახასიათებულია გასული საუკუნის მეორე ნახევარში საქართველოში გამოყვანილი საღვინე მიმართლების ჯიშები, რომლებიც ძირითადად რეკომენდებულია ქართლის ზონაში დასანერგად.

3.2. “საქართველოში მევენახეობა–მელვინეობის დარგში არსებული მდგომარეობა და პრიორიტეტული მიმართულებების შესახებ”; ნ. ჩხარტიშვილი, ვ. ჯაფარიძე, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”. №32, ოქტომბერი, 2013წ.

სტატიაში გაშუქებულია დარგში არსებული მდგომარეობა, პრობლემები; განსაზღვრულია პრიორიტეტული მიმართულებები და ეკონომიკური პოტენციალი.

3.3. “სეტყვა, მასთან ბრძოლის არსებული მდგომარეობა და პერსპექტივები”; შ. ჭალაგანიძე, ნ. ჩხარტიშვილი, თ. თურმანიძე; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”. №32, ოქტომბერი, 2013წ.

სტატიაში გაანალიზებულია გასული საუკუნის 80–იან წლებში საქართველოში ვენახების სეტყვისაგან დაცვის (აქტიური–რაკეტული სისტემა, პასიური-ვენახების გადახურვა სეტყვადამცავი ბადეებით) ღონისძიებების, საშუალებების გამოყენების შედეგები. რეკომენდებულია მათი აღდგენის პერსპექტივები.

3.4. “მევენახეობის არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები საქართველოში” (თეზისები); ნ. ჩხარტიშვილი, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მაცნე”, 2013 წ. მოხსენება მოსმენილი იქნა სსმმ აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე.

რეკომენდებული დარგის დაჩქარებული რეაბილიტაციის გზები; პრიორიტეტული მიმართულებები, პარამეტრები და სახელმწიფო ღონისძიებები.

4. საქართველოს საპატრიარქოს ინიციატივითა და ფინანსური მხარდაჭერით გამოიცა მრავალტომიანი კაპიტალური წიგი – მონოგრაფია – „საქართველო ჩვენი ფასეულობანი“; ერთი ტომი მიეძღვნა სოფლის მეურნეობას, რომელშიც დაიბეჭდა აკად. ნ. ჩხარტიშვილის (თანაავტორებთან) მონოგრაფიული ხასიათის სტატიები, კერძოდ:

4.1. ნოდარ ჩხარტიშვილი, ნინო ჩხარტიშვილი – “მევენახეობა” (გვ. 62-71);

შრომაში ისტორიულ–არქეოლოგიურ წყაროებზე დაყრდნობით გაშუქებულია დარგის ჩასახვა–განვითარების ისტორიული ეტაპები, არსებული მდგომარეობა და დასახულია მისი განვითარების მეცნიერულ–ორგანიზაციული ღონისძიებები. განსაზღვრულია დარგის ეკონომიკური პოტენციალი; დასახულია მისი აღორძინების ღონისძიებები.

4.2. ნ. ჩხარტიშვილი, ბ. კალანდაძე, მ. ხოსიტაშვილი, ნინო ჩხარტიშვილი – “საქართველო – ღვინის აკვანი” (გვ. 72-99). სტატიაში გამახვილებულია ყურადღება პროდუქტების ქართულ წარმომავლობაზე; მის თავისებურებებზე, ტრადიციებსა და პერსპექტივებზე.

4.3. ნ. ჩხარტიშვილი, დავით აბზიანიძე – “ქართული კონიაკები” (გვ. 100-106). სტატიაში საუბარია საქართველოში „კონიაკის“ გავრცელების ისტორიაზე; ქართველ მოღვაწეთა, მამულიშვილთა დიდ ღვაწლზე; დარგში მოპოვებულ წარმატებებზე და განვითარების პოტენციალზე. სულ საანგარიშო პერიოდში გამოქვეყნებულია 7 (შვიდი) შრომა.

5. კონსულტაციებისა და დანერგვის სფეროში გაწეული მუშაობიდან ეფექტური იყო სოფ. ვაჩნაძიანის (გურჯაანის რაიონი) წინა წელს სექციისაგან ძლიერ დაზიანებულ ვენახებში აკად. ნ. ჩხარტიშვილის რეკომენდაციით გასხლული ვენახებიდან ჰა-ზე მიღებული იქნა 4-5 ტონა ყურძენი; სრულყოფილად იქნა აღდგენილი ვაზის ფორმა და მოსავლიანობა.

6. საპატრიარქოს რადიოთი ორჯერ გადაცა აკად. ნ. ჩხარტიშვილის საუბარი მევენახეობა-მეღვინეობაში არსებულ აქტუალურ პრობლემებზე; სპეციალური რადიოსაუბარი მიექდუნა ქვეყანაში ჯანსაღი ვაზის წარმოების პრობლემებს. საუბარი სოფ. ჯილაურის საბაზისო სანერგის მუშაობის მიზნებსა და ამოცანებზე. მისი მუშაობის პრინციპებზე, ქსელის გაფართოებისა და სრულყოფის აუცილებლობაზე.

7. სიმპოზიუმებში და სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციებში მონაწილეობა.

მონაწილეობა მიიღო ქ. თბილისში, საქართველოს განათლების სამინისტროს, შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდისა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ერთობლივი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მუშაობაში, რომელიც მიექდუნა „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“ პრობლემებს.

მოსხენება – „ქართული ვაზის სელექციური საღვინე ვაზის ჯიშები“ – დაიბეჭდა კონფერენციის შრომათა კრებულში.

8. მონაწილეობა მიიღო ქ. ბათუმში გამართულ „ოჯახური ღვინის“ ტრადიციული ფესტივალის და კონფერენციის მუშაობაში მოსხენებით – „აჭარის მევენახეობის ზონები, მიკროზონები და აგროტექნოლოგიის თავისებურებანი“, აჭარელ მევენახეებს დასახმარებლად გადაეცათ – „რეკომენდაციები“.

9. სმმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოში მუშაობა: 9.1. მიმდინარე წლის დასაწყისში არჩეულია აკადემიური საბჭოს წევრად. მოამზადა და საბჭოზე წარადგინა მოსხენება თემაზე – „საქართველოში მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარების შესაფასებლად პრიორიტეტების განსაზღვრის კონცეფტუალური ასპექტები“. იგი თანაავტორებთან ერთად დაიბეჭდა აკადემიის მოამბეში.

9.2. თანამომხსენებლის სტატუსით მონაწილეობა მიიღო მეტად აქტუალური პრობლემის „სექცვა და მასთან ბრძოლის არსებული მდგომარეობა და პერსპექტივები“.

9.3. მომზადდა და აკადემიურ საბჭოს გადაეცა – „საქართველოს მევენახეობა–მეღვინეობის არსებული მდგომარეობა, კონცეფტუალური პრიორიტეტული მიმართულებები და პერსპექტივები“.

9.4. აკადემიურ საბჭოს გადაეცა აგრეთვე წარმოებაში დასანერგი რეკომენდაციები ტექნოლოგიები და ტექნიკური საშუალებები.

10. საზოგადოებრივი საქმიანობა: იაკობ გოგებაშვილის სახელობის საჯარო უნივერსიტეტში 2008 წლიდან არის აგრონომიული და სასურსათო ტექნოლოგიის სამეცნიერო ხარისხის მიმნიჭებელი–საკვალიფიკაციო საბჭოს წევრი.

არის “ქართული ენციკლოპედიის” სოფლის მეურნეობის სარედაქციო კომისიის წევრი. რედაქტირება გაუკეთდა რამოდენიმე სტატიას „ვაზის ჯიშის“, „მევენახეობისა“ და სხვა სტატიებს.

აკად. ნ. ჩხარტიშვილი არის:

- სსიპ შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის სამეცნიერო საბჭოს წევრი (ნოემბერი, 2013წ.);
- საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის სამეცნიერო–საკონსულტაციო საბჭოს წევრი (ოქტომბერი, 2013წ.);
- არჩეულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეროვნულ კოორდინატორად მევენახეობა–მეღვინეობაში;
- თანამშრომლობს საქართველოს მეღვინეობის სააგენტოსთან საზოგადოებრივი ექსპერტის სტატუსით.

11. მიმდინარე წლის რთველთან დაკავშირებით რადიოთი გადაიცა აკად. ნ. ჩხარტიშვილის რამოდენიმე შეფასებები რთველის მიმდინარეობასთან დაკავშირებით. გაზეთ „რეზონანსში“ გამოქვეყნდა საუბრის ჩანაწერი რთველთან დაკავშირებული სამთავრო ღონისძიებების ეფექტიანობის თაობაზე.

12. არის სამეცნიერო პოპულარული ჟურნალის „აგრობიზნესის“ სამეცნიერო საბჭოს წევრი.

13. **წინადადებები სოფლის მეურნეობაში გასათვალისწინებელი ღონისძიებების შესახებ:** – აუცილებელია, რომ სოფლის მეურნეობაში განვითარდეს კოოპერირება დაჩქარებული გზით. გათვალისწინებული უნდა იქნას დარგობრივი თავისებურებები; მაგალითად: წვრილი გლეხური, ფერმერული, ოჯახური მეურნეობები კოოპერაციაში გაერთიანდნენ საშუალო და მსხვილ კომპანიებთან ტერიტორიულ ფარგლებში – მეპაიებად.

– ხელი უნდა შეეწყოს მაღალი კატეგორიის, ჯანსაღი უვირუსო ნერგის წარმოების გაფართოვებას.

აკადემიის სისტემაში განსახორციელებელი ღონისძიებები:

- დარგობრივ (მევენახეობა–მეღვინეობის) საკოორდინაციო ჯგუფში, საქართველოს მეღვინეობის სააგენტოსთან ერთად მოსმენილი და განხილული იქნას ვაზისა და ღვინის შესახებ კანონში ცვლილებების პროექტი. ეს საკითხი შესაძლოა მოსმენილი იქნას აკადემიურ საბჭოს სხდომაზეც;
- ასევე ერთობლივად მომზადდეს და მოსმენილ იქნას საკოორდინაციო ჯგუფში ქართული ვაზისა და ხილის ქართული გენოფონდის კვლევის, კონსერვაციის და დაცვის პრობლემა. შესაძლებელია საერთოდ სასოფლო–

სამეურნეო კულტურების ქართული გენოფონდის კონსერვაცია-დაცვის პრობლემა იქნას მოსმენილი.

- გადაუდებელი ამოცანაა სასოფლო სამეურნეო სავარგულების მიწის ფონდის დაზუსტება;
- გადაუდებელი ამოცანაა მრავალწლიანი კულტურების აღწერა-პასპორტიზაცია;
- აკადემიურ საბჭოზე მოსმენილი უნდა იქნას აგრარული მეცნიერების გადარჩენისა და მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადების პრობლემები.

7.1.13. აკადემიკოსი გივი ცაგურიშვილი

ჩვენი ქვეყნის შესანიშნავი გარემო-კლიმატური პირობების მიუხედავად, რომელიც სოფლის მეურნეობის დარგის აღმავლობისა და განვითარების საიმედო საფუძველს იძლევა, დღემდე ვერ მოხერხდა მოსახლეობის საკუთარი წარმოების საკვებით უზრუნველყოფა. ამ უარყოფით მაჩვენებელს მრავალი ფაქტორი განაპირობებს, რომელთა შორის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზია მეცნიერებასა და წარმოების მუშაკებს შორის საქმიანი კავშირის არარსებობა. ყოველგვარი ეჭვის გარეშე შეიძლება ითქვას, რომ ამ ორ დანაყოფს შორის სანამ არ მოხდება დაახლოება და ურთიერთკავშირი, მანამდე დარგის აღმავლობა თითქმის შეუძლებელი იქნება. გამომდინარე აქედან, სახელმწიფომ მეცნიერებთან კავშირში ყველაფერი უნდა გააკეთოს იმისთვის, რომ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში დაგროვილი უამრავი სასარგებლო მასალა გამოიყენოს წარმოებაში გასატანად და დასანერგად, პრაქტიკული რეალიზაციისათვის.

აგრარული დარგის მეცნიერების უპირველესი დავალებაა ფერმერები და წარმოების მუშაკები მოამარაგონ დარგობრივი აგროწესებით, რეკომენდაციებით, ბუკლეტებით და სხვა სახის მითითებებით, რომელიც მათ დაეხმარება ყოველდღიურ საქმიანობაში. ჩამოთვლილი პუბლიკაციებიდან განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს აგროწესებს, სადაც დეტალურად გათვლილია ცალკეულ კულტურებზე ჩასატარებელი ღონისძიებანი დათესვიდან მოსავლის აღების ჩათვლით.

აღსანიშნავია, რომ დარგობრივი აგროწესები მზადდებოდა და სიახლის გათვალისწინებით იბეჭდებოდა 5-6 წელიწადში ერთჯერ და ეგზავნებოდა ცალკეული რაიონების მიხედვით წარმოების მუშაკებს სახელმძღვანელოდ. ამ საქმეს ხელმძღვანელობდა სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ მებოსტნეობაში აგროწესები ბოლოს გამოიცა 1965 წელს,

მარცვლელ კულტურებში 1981 წელს, ხოლო საკვებ კულტურებში 1986 წელს. ე.ი. შესაბამისად 43-32-27 წლის წინათ. უნდა ითქვას, რომ ათეული წლების წინ გამოცემული აგროწესები პრაქტიკულად აღარ არსებობს და იბადება კითხვა, რით სარგებლობენ და ხელმძღვანელობენ ფერმერები და აგრარულ დარგში დასაქმებული პიროვნებები. ცალკეულ კულტურათა მოსაყვანად? რომელთაც საამისო მასალა არ გააჩნიათ (შედეგი სახეზე გვაქვს: შეუწყნარებლად მცირე საშუალო საჰექტარო მოსავლიანობა).

გამომდინარე აქედან აკად. გ. ცაგურიშვილის მიერ მომზადებულია სიახლეების გათვალისწინებით შევსებული და შესწორებული “საკვები კულტურების აგროწესები” (60 გვ), რომელსაც თან ახლავს შესაბამისი დარგის სპეციალისტების მიერ დაწერილი საკვებ კულტურებზე გავრცელებული მავნებლები, დაავადებანი და მათ წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებანი (10 გვ).

საანგარიშო წელს აღნიშნული აგროწესები, აგრეთვე რეკომენდაციები „შუალედური კულტურები და მათი როლი წლის განმავლობაში ორი და მეტი მოსავლის მისაღებად“ და „აგრარულ დარგში მინდვრის კულტურებზე ჩასატარებელი ღონისძიებების პუნქტობრივი ჩამონათვალი“, გადაეცა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დასაბეჭდად.

სსმმ აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე გაკეთდა მოხსენება თემაზე: „შუალედური კულტურების როლი სახნავი მიწის ინტენსიურად გამოყენების საქმეში“. ასეთივე მოხსენება მოსმენილი იქნა სსმმ აკადემიის აგრონომიული სამეცნიერო განყოფილების სხდომაზეც.

სსმმ აკადემიის პრეზიდენტის დავალებით შესრულდა სამუშაო, რომელიც ითვალისწინებდა მოსაზრების ჩამოყალიბებას საქართველოს მიწათმოქმედების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ადღგენისა და ფუნქციონირების აუცილებლობის მნიშვნელობაზე.

საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის დისერტაციების დაცვის საბჭოს მიერ დანიშნული იყო რეცენზენტად აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილ შრომაზე, რომლის დაცვა მოხდა მიმდინარე წლის 25 სექტემბერს.

ეროვნული კორდინატორის მოვალეობის შესაბამისად (მიწათმოქმედების მიმართულება), შედგენილია მაღალკვალიფიციური სპეციალისტებით დაკომპლექტებული შვიდკაციანი ჯგუფი რეგიონების გათვალისწინებით, გაკეთებულია არსებული ჯგუფისათვის სასწავლო-საკონსულტაციო გეგმა პრაქტიკოსებისათვის კვალიფიკაციის ამაღლების თვალსაზრისით წარმოებაში გამოსაყენებლად.

მონაწილეობას ღებულობს “საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების კონცეფციის” მომზადებაში (ხელმძღვანელი აკად. ნ. ჭითანავა).

7.1.14. აკადემიკოსი ვალერიან ცანავა

1. 2013 წელს გრძელდებოდა მუშაობა სამეცნიერო-კვლევით თემაზე: “ნიადაგის ნაყოფიერების დონის შესწავლა, დიფერენცირებული განოციერების სისტემის შემუშავება – დანერგვა” (თემის ხელმძღვანელი).

2. საანგარიშო წელს გამოქვეყნებული შრომები:

2.1. “ძირითადი სუბტროპიკული კულტურები”. წიგნი “საქართველო-ჩვენი ფასეულობები”, თბილისი, 2013, გვ. 112-122;

2.2. “სუბტროპიკული კულტურების განოციერების აქტუალური საკითხები”. სსმმ აკადემიის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და

უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 3-4 ოქტომბერი, 2013 წელი. გვ.221-222;

3.2. გამოსაცემად მომზადდა სახელმძღვანელო “აგროქიმია” (თანაავტორები ა. ბაჯელიძე, შ. ლომინაძე); ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა;

3.3. “სასუქების გავლენა სუბტროპიკული კულტურების პროდუქტიულობისა და ნიადაგების ქიმიურ შემადგენლობასა და ნაყოფიერებაზე (გეოგრაფიული ქსელის მრავალწლიანი ცდების მონაცემები)”-(რუსულ ენაზე); რუსეთის აგროქიმიისა და აგრონიადაგმცოდნეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის შრომები; სტატია მომზადდა გამოსაქვეყნებლად.

4. მონაწილეობა მიიღო კონფერენციებში:

4.1. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 3-4 ოქტომბერი, 2013 წელი;

4.2. სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “აგრორიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია”, ქუთაისი, 28,29,30 ნოემბერი, 2013 წელი. მოხსენება: “სტევია-ეკოლოგიურად სუფთა კულტურა”.

7.1.15. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თამაზ თურმანიძე

2013 წელს თ. თურმანიძის სამეცნიერო-კვლევითი და პრაქტიკული საქმიანობა მიმართული იყო კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული სტიქიური მოვლენებისადმი აგროსაწარმოო სექტორის ადაპტაციისა და დარგისათვის საშიში ბუნებრივი მოვლენების შერბილების დონისძიებების მეცნიერული საფუძვლების დამუშავებისაკენ.

აღნიშნული მიმართულებით საანგარიშო წელს განხორციელებულია შემდეგი კვლევითი და ოპერატიული სამუშაოები:

1. სავეგეტაციო პერიოდის სითბოთი უზრუნველყო-

ფისა და ტენიანობის პირობების გრძელვადიანი პროგნოზის შედგენა.

მეთოდს საფუძვლად უდევს აკად. თ. დავითიას მიერ აღმოჩენილი კორელაციური კავშირი გაზაფხულზე ჰაერის დღეღამური საშუალო ტემპერატურის 10^0 –ზე ზევით გადასვლის თარიღსა და სავეგეტაციო პერიოდში დაგროვილ აქტიურ ტემპერატურათა ჯამებს შორის. მეთოდი ემყარება შემდეგ კანონზომიერებას: გაზაფხულზე რაც უფრო ადრე გადადის ჰაერის დღე-ღამური საშუალო ტემპერატურა 10^0 –ზე ზევით, მით უფრო გვიან დგება ტემპერატურის 10^0 –ზე ქვევით გადასვლა შემოდგომით, შესაბამისად მეტია სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა სითბოთი უზრუნველყოფის ალბათობა, უკეთესია სითბოს მოყვარულ მცენარეთა ნაყოფის მომწიფების ხარისხი და გადაზამთრებისათვის მცენარეთა მომზადება.

აღნიშნული მეთოდით გათვლილი იქნა სავეგეტაციო პერიოდის მოსალოდნელი ხანგრძლივობა, ტემპერატურათა ჯამები და ატმოსფერული ნალექების სააღბათო რაოდენობა (80%-იანი უზრუნველყოფით).

იმის გამო, რომ 10^0 –ზე გადასვლა 2013 გვიან მოხდა, გაკეთდა დასკვნა, რომ მოსალოდნელი იყო შედარებით გრილი და უხვნალექიანი წელი, რაც დადასტურდა ფაქტიური მონაცემებით.

2. ზაფხულის სეზონის გვაღვიანობის პროგნოზირება.

ზაფხულის გვაღვის სეზონური პროგნოზირების მეთოდი შემუშავებულია აკად. წ/კ თ. თურმანიძის მიერ (იხ. მონოგრაფია – „კლიმატი, სტიქია და სასურსათო უშიშროება“, 2010 წ.). მეთოდი საშუალებას იძლევა გაზაფხულზე, მაისის თვეში შევადგინოთ გვაღვის ალბათობა და განვსაზღვროთ მისი ძირითადი შემადგენელი პარამეტრები – წყალმოთხოვნილება (EO), წყალმოხმარება (ევაპოტრანსპირაცია E mm), წყალმოხმარების დეფიციტი და სარწყავი ნორმები (EO-E) რაიონების მიხედვით.

პროგნოზის თანახმად, მიმდინარე წლის ზაფხული არ იყო გვაღვიანი, პირიქით, გამოირჩეოდა უხვი ნალექებითა და წყალმოვარდნებით.

3. ზამთრის ყინვების გრძელვადიანი (სეზონური) პროგნოზირება – მეთოდი დამუშავებულია თ. თურმანიძის მიერ გასული საუკუნის 70-იან წლებში. იგი ემყარება ასინქრონულ კორელაციურ კავშირს შემოდგომის ამინდის ზოგიერთ მაჩვენებლებსა და ზამთრის ყინვების სიმკაცრეს შორის. მეთოდის თანახმად, რაც უფრო დაბალია ოქტომბრის თვის მინიმალური ტემპერატურა და რაც უფრო ადრე გადავა ჰაერის დღე-ღამური ტემპერატურა 5^0 –ზე დაბლა, მით უფრო მკაცრი იქნება მოსალოდნელი ზამთარი. უახლოეს წარსულში ასეთი პროგნოზი შედგენილ იქნა 2011–2012 წლების ზამთრისთვის და იგი კარგად გამართლდა.

მიმდინარე წლის შემოდგომა გამოირჩეოდა ცივი და არამდგრადი ამინდით. ოქტომბრის მინიმალური ტემპერატურა დაეცა შიდა ქართლში 0^0 –მდე, თიანეთში -2^0 –მდე, ახალციხეში შეადგინა -4^0 , წალკაში -6^0 , ხოლო ახალქალაქში -10^0 . თ. თურმანიძის მიერ დამუშავებული ზამთრის ყინვების სეზონური პროგნოზის მეთოდით გათვლილი იყო 2013–2014 წლების ზამთრის მოსალოდნელი ყინვები საქართველოს ძირითადი რეგიონების მიხედვით, რამაც შემდეგი სურათი მოგვცა:

საპროგნოზი გათვლები 2013–2014 წლების ზამთრისთვის:

1. შიდა ქართლი

$$\mu = -0.38 + 0.26 * 26 - 22.5 = -0.38 + 6.76 - 22.5 = -19.5^0$$

2. ჯავახეთის პლატო

$$\mu = -0.04 * -10 + 0.2 * 5 - 28 = -0.7 + 1 + 28 = -28^0$$

3. ახალციხე

$$\mu = -0.25 * -4 + 0.33 * 8 - 24.1 = -1 + 2.6 - 24.1 = -25^0$$

4. ქვემო ქართლი

$$\mu = -0.5 * 50 + 0.25 * 30 - 20.6 = -2.5 + 7.5 - 20.6 = -16^0$$

5. კახეთი

$$\mu = -0.5 * 3 + 0.25 * 30 - 20.6 = -1.5 + 7.5 - 20.6 = -15^0$$

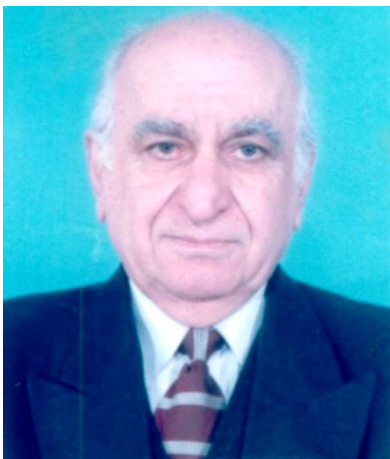
6. იმერეთი და რაჭა ლეჩხუმი

$$\mu = -0.38 * 5 + 0.26 * 90 - 20.6 = -1.75 + 7.5 - 20.6 = -15^0$$

საანგარიშო წელს დამუშავდა საქართველოს აგრარულ მეცნიერებაში ახალი მიმართულების – აგროფიზიკის განვითარების საკითხი, რომელიც მოსმენილ იქნა აკადემიის აკადემიურ საბჭოს სხდომაზე.

აკად. წ/კ თ. თურმანიძემ მონაწილეობა მიიღო ორ საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაში თბილისში.

7.1.16. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გურამ კილასონია

აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორის, პროფ. გურამ კილასონიას მეცნიერულ საქმიანობაში ძირითადი აქცენტი გაკეთებულია სუბტროპიკულ კულტურებზე, კერძოდ დამუშავებულია და დაინერგა წარმოებაში ისეთი აქტუალური საკითხები, როგორცაა კეთილშობილი დაფნის პლანტაციის გაშენების აგროტექნოლოგია; ასევე წლების განმავლობაში მრავალი ექსპერიმენტის ჩატარებით შესწავლილი აქვს გერანის, ვეტენოლის, კამელიას, ლუფის მოვლა-მოყვანის ტექნოლოგიის საკითხები, ციტრუსოვანი ჰიბრიდებიდან ეთეროვანი ზეთის გამოსავლიანობის გადიდების გზები და სხვა.

განსაკუთრებით დიდია მისი ღვაწლი ბამბუკის მოვლა-მოყვანის ინტენსიური ტექნოლოგიის დამუშავების საქმეში დასავლეთ საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში. პროფ. გ. კილასონია მიუთითებს თავის შრომებში, რომ ბამბუკი ძვირფასი და იაფფასიანი მერქნის მომცემი მცენარეა და ამიტომ უახლოეს პერსპექტივაში ბამბუკის ნარგავებმა უნდა დაიკაონ ხეები, მდარე ღირსების ტყე-ბუჩქნარების და სხვა კულტურებისათვის ნაკლებად გამოსაყენებელი ადგილები.

7.1.17. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ოთარ ლიპარტელიანი.

1. საანგარიშო წელს ო. ლიპარტელიანის უშუალო მონაწილეობითა და ხელმძღვანელობით მუშავდებოდა თემა 1-03-04 “სიმინდის სელექცია და პირველადი მეთესლეობა საქართველოში”. დაწყება 1986 წელი, დამთავრება 2013 წელი (გარდამავალი).

თემა მუშავდება ორ პროექტში: 1.1. პროექტი №6 „საქართველოს ურწყავი შემადღებული და მთის ზონისათვის სიმინდის საადრეო და საშუალო საადრეო, სავეგეტაციო პერიოდი 90-105 დღე ჰიბრიდებისა და ჯიშების გამოყვანა და დანერგვა, რომელთა მარცვლის პოტენციალური მოსავალი იქნება 6-7 ტონა ჰექტარზე“.

1.2. პროექტი №7 „საქართველო სარწყავი და ტენით უზრუნველყოფილი ზონებისათვის სიმინდის საგვიანო და საშუალო საგვიანო ფორმების, სავეგეტაციო პერიოდი 120-130 დღე, ჰიბრიდებისა და ჯიშების გამოყვანა, რომელთა მარცვლის პოტენციალური მოსავალი იქნება 9-12 ტონა ჰექტარზე“.

თემა თავისი პროექტებით საქართველოს მიწათმოქმედების ინსტიტუტის მცხეთის სასელექციო სადგურის გაუქმებიდან 2006 წლის გაზაფხულიდან მუშავდებოდა 2012 წლამდე ინსტიტუტის ურწყავ ფართობზე და კერძო ნაკვეთზე მცხეთის რაიონის სოფელ სელექციაში.

2012 წლამდე თემის დამუშავებას ო. ლიპარტელიანთან ერთად ემსახურებოდა სამი უფროსი მეცნიერ-თანამშრომელი (სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორები) და ერთი ლაბორანტი. საანგარიშო წელს თემის მიხედვით კვლევა მიმდინარეობდა მხოლოდ კერძო სამ ნაკვეთზე. ყველა აგროტექნოლოგიური ღონისძიებები – ნიადაგის დამუშავებიდან მოსავლის აღება-დაბინავებამდე და ის მეცნიერული პროცესები, რაც საჭიროა მცენარეთა აღმოცენებიდან – ბოტანიკური, ბიოლოგიური, ფიზიოლოგიური და სამეურნეო ნიშან-თვისების აღრიცხვა ტარდება კერძო ხარჯებით.

თემის მიზანია გამოყვანილი იქნეს და დაინერგოს წარმოებაში სიმინდის უხვმოსავლიანი საადრეო და საშუალო საადრეო, საშუალო საგვიანო და საგვიანო სამარცვლე სასურსათო და საკვები მიმართულების, ხარისხიანი პროდუქციის მომცემი, ჩაწოლისა და დაავადება-მავნებლების მიმართ გამძლე ინტენსიური ტექნოლოგიით მოყვანისადმი ხელსაყრელი ჰიბრიდები და ჯიშები.

თემის მიზანია აგრეთვე გამოყვანილი, დანერგილი და პერსპექტიული ჰიბრიდებისა და ჯიშების პირველადი მეთესლეობა.

თემის მიხედვით წლების განმავლობაში ჩატარებული კვლევითი მუშაობის შედეგად გამოყვანილი და დანერგილია წარმოებაში სიმინდის 9 ჰიბრიდი და 1 ჯიში, რომლებიც სტანდარტთან შედარებით 0,7-1,2 ტონით მეტ მოსავალს იძლევიან საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. აქედან 3 ჰიბრიდი და 1 ჯიში დანერგილია უცხოეთშიც. ჰიბრიდმა “ენგურმა” უზბეკეთში 24 ტონა მოსავალი უჩვენა საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. გარდა ამისა, 2012 წელს საქპატენტს

გადაეცა 2 მარტივი ხაზთაშორისი ჰიბრიდი – “წილკანი-1”, “წილკანი-2” და 1 სინთეტიკური ჰიბრიდი “ბექა”, რომლებიც სტანდარტულ ჰიბრიდებს 1-1,8 ტონით აღემატებიან საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. მიმდინარე საანგარიშო წელს საქპატენტს გადაეცა კიდევ 2 მარტივი ხაზთაშორისი ჰიბრიდი “კახურა” და “საბა”. ეს ორი ჰიბრიდი და გასულ წელს დაპატენტებული “წილკანი-1” არის უნივერსალური მიმართულების, როგორც სამარცვლე, ასევე სასურსათო და ისინი რეკომენდებულია როგორც სარწყავი, ასევე დასავლეთ საქართველოს დაბლობი რაიონებისათვის.

კვლევის აგროტექნიკა. ცდები განლაგებული იყო ნასიმინდარზე, ნიადაგის მზრალად მოხვნა ჩატარდა 2012 წლის ნოემბერში. 2013 წლის 7 აპრილს მოეწყო თესვისწინა კულტივაცია დაფარცხვით. სელექციური ცდები დაითესა 24 აპრილს. საკონკურსო, წინასწარი და საკონტროლო გამოცდები დაითესა სიხშირით: საგვიანო და საშუალო საგვიანო ფორმები 52 ათასი მცენარე ჰექტარზე, ხოლო საადრეო და საშუალო საადრეო ფორმები 62 ათასი მცენარე ჰექტარზე. თესვა ჩატარდა პუნქტირებული წესით – ხელით. ბუდნაში ჩაითესა 2 მარცვლი და აღმოცენების შემდეგ დატოვებული იქნა თითო მცენარე. ნათესების პირველი თოხნა ჩატარდა 20 მაისს, ხოლო მეორე თოხნა 9 ივნისს. მორწყვა მოეწყო სამჯერ” 1. ყვავილობის დაწყებამდე, 2. ყვავილობის დამთავრების შემდეგ და 3. რძისებრ სიმწიფის პერიოდში.

ცდის ტექნიკა და მეთოდიკა. საკონკურსო გამოცდა მოეწყო 10 კვ.მ. დანაყოფზე, სამ განმეორებაში. წინასწარი ჯიშთა გამოცდები დაითესა 10 კვ.მ. დანაყოფზე, ორ განმეორებაში. საკონტროლო ჯიშთა გამოცდა დაითესა 5 კვ.მ. დანაყოფზე, ორ განმეორებაში. დანარჩენი სანერგეები ხაზების და საკოლექციო დაითესა სამ კვ.მ. დანაყოფზე, განმეორების გარეშე. თესვა ჩატარდა საგვიანოების და საშუალო საგვიანოების 70X30სმ, ხოლო საადრეოების და საშუალო საადრეოების 70X27 სმ.

კვლევით მუშაობაში გამოყენებული იყო სელექციის ძირითადი მეთოდები: გამორჩევა, ჰიბრიდიზაცია, ინცუხტი და სიბსური სელექცია. ჰიბრიდების მისაღებად წყვილთა შერჩევა და ინცუხტი მიმდინარეობდა ფიზიოლოგიური და ანალიზური მეთოდით, ხოლო ჰიბრიდების მიღება – მარტივი ხაზთაშორისი, ჯიშხაზური და სამხაზოვანი დაწყვილებით. მშობლიური ფორმების გამორჩევას ვაწარმოებდით სასურველი ხარისხობრივი და რიცხობრივი ნიშან-თვისებების მცენარეთა თვითდამტვერით და სიბსური გამრავლებით. სელექციის საწყის მასალად გამოყენებულია სიმინდის ადგილობრივი ჯიშები, მათგან მიღებული ხაზები და უცხოური ფორმები მსოფლიო კოლექციიდან. გამოცდის შედეგები შეფასებულია ტარო-მარცვლის ბოტანიკური მაჩვენებლების, ხოლო სამეურნეო მონაცემები ხმელი მარცვლის წონით დანაყოფზე. მოსავლის აღება – აღრიცხვა და დამუშავება მიმდინარეობდა ჯიშთა გამოცდის მეთოდიკის მიხედვით.

კლიმატური პირობები. აპრილის პირველი ნახევარი და მაისის მეორე ნახევარი ხასიათდებოდა უხვი ნალექებით. ასევე ნალექიანი იყო ივნისის და ივლისის პირველი ნახევარი. ივლისის მეორე ნახევარი და აგვისტო მთლიანად იყო გვაღვიანი. სელექციური ცდების ნათესების დროული მორწყვით შენარჩუნებული იქნა მცენარეთა ნორმალური ზრდა-განვითარება.

პირველი პროექტის მიხედვით ჩატარებული ცდები 2013 წელს.

ცხრილი 1

№	ცდის დასახელება	ნომრების რიცხვი	ცდის ფართობი, კვ.მ.
1	საკოლექციო სანერგე	30	90
2	პერსპექტიული ხაზების სანერგე	202	606
3	საკონტროლო ჯიშთა გამოცდა	6	60
4	წინასწარი ჯიშთა გამოცდა	6	120
5	საკონკურსო ჯიშთა გამოცდა	11	330
6	ჰიბრიდული სანერგე	2	6000
	ჯამი	257	12206

პროექტის მიხედვით კვლევა ჩატარდა ექვს ცდაში, სადაც ისწავლებოდა 257 ნომერი 12206 კვ.მ. ფართობზე. სელექციურ ცდებში მცენარეთა განვითარება ნორმალური იყო. ცხრილ 2-ში მოტანილია პირველი პროექტის მიხედვით საკონკურსო გამოცდის შედეგები.

ცხრილი 2

№	გამოცდილი ნომრების დასახელება	ხმელი მარცვლის მოსავალი ტ/ჰა	გადახრა სტანდარტიდან		სავეგეტაციო დღეთა რიცხვი
			ტ/ჰა	%-ში	
1	(ქ.კრ.44Xმო.17)	5,9	+0,4	107	121
2	(ქ.კრ.44Xვირ.44)	7,3	+1,8	132	118
3	(ქ.კრ.44Xბი.37)	6,7	+1,2	122	117
4	(ვირ.44Xლაფსკ.9)	4,9	-0,6	90	115
5	(მო.17Xვირ.44)	6,6	+1,1	120	115
6	(ლაფსკ.9Xმო.-17)	6,9	+1,4	126	115
7	ქართ. 9. სტ.	5,5	±0,0	100	110
8	კაუ. თეთრი	4,8	-0,7	81	107
9	კაუ. ყვითელი	4,0	-1,5	73	110
10	ბექა	7,2	+1,7	131	114

იცდებოდა 10 ნომერი, მათ შორის 7 მარტივი ხაზთაშორისი ჰიბრიდი, 1 სინთეტიკური და 2 ჯიში. სტანდარტად აღებული იყო «ქართული 9», რომელსაც ჩამორჩა 1 მარტივი ხაზთაშორისი ჰიბრიდი და 2 ჯიში. მათ შორის ყველაზე მაღალი მოსავალი უჩვენა მარტივმა ხაზთაშორისმა ჰიბრიდმა (ქართ.კრ.Xვირ.44), რომელმაც აჯობა სტანდარტას 1,8 ტონით საშუალოდ ჰექტარზე. მეორე ადგილზე გამოვიდა სინთეტიკი «ბექა», აჯობა სტანდარტს 1,7 ტონით საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. უკეთესი ჰიბრიდების შესწავლა გაგრძელდება მომავალ წელს.

პირველი პროექტის მიხედვით წინასწარ ჯიშთა გამოცდაში ისწავლებოდა 6 ნომერი. სტანდარტად აქაც აღებული იყო «ქართული-9». როგორც მოსავლიანობით, ასევე სხვა დადებითი თვისებებით გამოირჩა 2 ნომერი, რომლებიც მომავალ წელს გამოიცდებიან საკონკურსო ჯიშთა გამოცდაში. საკონტროლოში იცდებოდა 11 ნომერი, სტანდარტთან შედარებით მაღალი შეფასება დაიმსახურა 5 ნომერმა, ეს უკეთესი ნომრები გამოიცდება მომავალ წელს წინასწარ ჯიშთა გამოცდაში. საკოლექციო და სელექციურ სანერგეში ისწავლებოდა 232 ნომერი, სადაც უკეთეს მცენარეებზე ჩატარდა თვითდამტკვერვა და სიბსური გამრავლება, სულ მიღებული იქნა ხელოვნურად 245 ტარო, რომლებიც მომავალ წლებში გამოყენებული იქნება შესაბამის ცდებში და სანერგეებში.

პროექტზე პირველადი მეთესლეობის მიზნით მოეწყო ორი საიზოლაციო ნაკვეთი, სადაც მიღებული იქნა მარტივი ხაზთაშორისი ჰიბრიდის წილკანი-2 და სინთეტიკი ბექას პირველი თაობის თესლი 1,5 ტონა.

პროექტი 2-ის მიხედვით მოწყობილი ცდები 2013 წელს

ცხრილი 3

№	ცდის დასახელება	ნომრების რიცხვი	ცდის ფართობი, კვ.მ.
1	საკოლექციო სანერგე	61	383
2	პერსპექტიული ხაზების სანერგე	222	666
3	საკონტროლო ჯიშთა გამოცდა	6	60
4	წინასწარი ჯიშთა გამოცდა	7	140
5	საკონკურსო ჯიშთა გამოცდა	21	630
6	ჰიბრიდული სანერგე	3	10000
	ჯამი	320	12019

შესაბამისად პროექტისა, კვლევა ჩატარდა 6 ცდაში, სადაც ისწავლებოდა 320 ნომერი 12019 კვ.მ. ფართობზე.

მეორე პროექტის მიხედვით საკონკურსო გამოცდის შედეგები მოტანილია ცხრილში 4.

ცხრილი 4

№	გამოცდილი ნომრების დასახელება	სმელი მარცვლის მოსავალი ტ/ჰა	გადახრა სტანდარტიდან		სავეგეტაციო დღეთა რიცხვი
			ტ/ჰა	%-ში	
1	(ქ.კრ.44Xმო.17)	9,7	-0,3	97	121
2	(აჯ. თეთრXშალ)	9,1	-0,9	91	134
3	(პ.31N№27Xაჯ. თეთრ)	9,6	-0,4	96	134
4	(ქ. კრ.44Xბი-73)	12,7	+2,7	127	126
5	(ბი-73Xვირ.44)	14,2	+4,2	142	122
6	(ქ.კრ-44Xიმ-47)	12,2	+2,2	122	127
7	(ქ.კრ-44Xიმ-18)	9,7	-0,3	97	128
8	(ბი-73Xქ.კრ.44)	9,8	-0,2	98	126
9	(პ-31 №27Xქ.კრ.44)	11,2	+1,2	112	126
10	ენგური სტანდარტი	10,0	±0,0	100	124
11	(აბ.ყვ.30Xმო-17)	13,4	+3,4	134	124
12	(ბი-73Xიმ-18) საბა	14,2	+4,2	142	127
13	პაპალაშვილი 3	8,1	-0,9	81	136
14	იმერული ჰიბრიდი	7,8	-2,2	78	136
15	აბაშური ყვითელი	7,1	-2,9	71	126
16	ქართული კრუგი	8,1	-1,9	81	129
17	აჯამეთის თეთრი	7,9	-2,1	79	132
18	წილკანი-1	13,3	+3,3	133	126
19	წილკანი-2	12,4	+2,4	124	122
20	(პიონ.-20Xაჯ.თეთ.-2) კახურა	12,9	+2,9	129	128
21	ქართული კრუგი მლ.	9,4	-0,5	94	126

როგორც ცხრილიდან ჩანს, გამოცდილი ნომრებიდან სტანდარტ « ენგურთან » შედარებით პირველ ადგილზე გამოვიდა მარტივი ხაზთაშორისი

ჰიბრიდი « საბა » (ბი-73Xიმ-18), რომელმაც სტანდარტს აჯობა 4,2 ტონით საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. იმავე მონაცემებით აჯობა სტანდარტს მარტივმა ხაზთაშორისმა ჰიბრიდმა (ბი-73Xვირ-44). მეორე ადგილზე გამოვიდა « წილკანი-1 », აჯობა სტანდარტს 3,4 ტონით საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. მესამე ადგილზეა ახალი ჰიბრიდი « კახურა » თეთრმარცვლიანი, აჯობა სტანდარტს 2,9 ტონით საშუალოდ ჰექტარზე მარცვალში. საკონკურსო გამოცდაში სტანდარტს ჩამორჩა მოსავლიანობით 11 ნომერი, 10 ნომერი კი უკეთესი აღმოჩნდა სტანდარტთან შედარებით. უკეთესი ფორმები ხელმეორედ გამოიცდებიან მომავალ წელს საკონკურსოში. პროექტის მიხედვით წინასწარ ჯიშთა გამოცდაში ისწავლებოდა 13 ნომერი. აქაც სტანდარტი იყო « ენგური ». სტანდარტთან შედარებით უკეთესი აღმოჩნდა 5 ნომერი, რომლებმაც სტანდარტს აჯობა 1,4 ტონით ჰექტარზე მარცვალში. ეს უკეთესი ჰიბრიდები მომავალ წელს გამოიცდება საკონკურსო ჯიშთა გამოცდაში. საკონტროლოში ისწავლებოდა 6 ნომერი. აქ უკეთესია 2 ნომერი, რომლებიც მომავალ წელს გამოიცდებიან წინასწარ ჯიშთა გამოცდაში. პერსპექტიული ხაზებისა და საკოლექციო სანერგეში ისწავლებოდა 435 ნომერი, სადაც ყვავილობის დაწყებამდე ჩატარდა უკეთესი მცენარეების გამორჩევა და მათზე მოეწყო თვითდამტვერვა და სიბსური გამრავლება. მიღებულია ხელოვნურად 280 ტარო. ამ მასალის გამოყენება ჩატარდება მომავალ წლებში შესაბამის ცდებში.

სულ თემის მიხედვით მოწყობილი იყო 12 გამოცდა, სადაც ისწავლებოდა 577 ნომერი 24225 კვ.მ. ფართობზე. პერსპექტიული ჰიბრიდების მეთესლეობის მიზნით მიღებულია 4 ჰიბრიდის პირველი თაობის და სინთეტიკური ჰიბრიდის 4,2 ტონა თესლი.

2. საანგარიშო პერიოდში გამოქვეყნებულია შემდეგი შრომა:

2.1. „ძირითადი მარცვლეული და მარცვალ პარკოსანი კულტურები“ – საქართველო ჩვენი ფასეულობები – სოფლის მეურნეობა, თბილისი, 2013 წელი; სტატიაში მოცემულია საქართველოში დარაიონებული ძირითადი მარცვლეული და პარკოსანი კულტურების ჯიშების დახასიათება და მათი მოვლა-მოყვანის მეცნიერული ტექნოლოგიები.

2.2. „საქართველოს და მის უძველეს კუთხეს – სვანეთს უმრავლეს მსგავსი მეცნიერები“. ხსოვნა უკვდავებაა თავად, თბილისი, 2013წ.

„მარცვლეული კულტურების სელექციის, მეთესლეობის, მოვლა-მოყვანის დღევანდელი მდგომარეობა საქართველოში და მისი გაუმჯობესების გზები“ – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32, 2013წ.

შრომაში მოტანილია საინტერესო მასალები მარცვლეული კულტურების სელექციის მეთესლეობის, მოვლა-მოყვანის დღევანდელ მდგომარეობაზე და მისი გაუმჯობესების ღონისძიებები. ქართული ხაზთაშორისი ჰიბრიდული სიმინდი მაღალი მოსავლის საფუძველია; – „საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალები – ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013წ.

ო. ლიპარტიანი ხელმძღვანელობით მომზადებული და გადაცემული იქნა საგრანტო პროექტი ქერის კულტურაზე, სადაც მოტანილია მასალები სალუდე და სასურსათო ქერის ახალი ჯიშების წარმოებაში დანერგვაზე.

წინადადებები: სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ ჩვენს ქვეყანაში მოიშალა სასოფლო-სამეურნეო მცენარეთა გენეტიკა, სელექცია, მეთესლეობისა და ნერვის წარმოების სისტემა. კატასტროფის წინაშეა საქართველოს ბუნებისა და მეცნიერების მიერ დიდი შრომით გამოყვანილი კულტურულ მცენარეთა ჯიშები და ჰიბრიდები, გაქრობის საფრთხეშია კულტურულ მცენარეთა და ცხოველთა უნიკალური ენდემური ფორმები. იმისათვის, რომ გადავარჩინოთ, შევინახოთ და მათ საფუძველზე გამოვიყვანოთ ახალი მაღალპროდუქტიული ჯიშები და ჰიბრიდები, აუცილებელია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასთან შეიქმნას სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა და ცხოველთა დაცვისა და გამოყენების საკოორდინაციო ცენტრი, რომელიც უზრუნველყოფს აგრეთვე ახლის მოძიებას, გამრავლებას, შენახვას და წარმატებით გამოყენებას.

7.1.18. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თენგიზ ურუშაძე

1. სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობას. თემა: “საქართველოს ნიადაგების მონაცემთა ბანკის შექმნა” - საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის გრანტი;
2. სასწავლო პროცესი: დისციპლინა „ნიადაგ-მცოდნეობა“, საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში;
3. 2013 წლის სტატიები და კონფერენციები
 - 3.1. თ. ურუშაძე, თ. ქერივიშვილი, ე. სანაძე – “დასავლეთ საქართველოს ნიადაგები და ახალი საერთაშორისო კლასიფიკაცია” - ი. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი -II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია. „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“, შრომათა კრებული, თბილისი, 2013, გვ. 457-460.
 - 3.2. თ. ურუშაძე, თ. ურუშაძე, დ. ხომასურიძე – “საქართველოს ძირითადი ნიადაგები და ნიადაგური საფარი” - ა.წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 80 წლის იუბილესადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-კონფერენცია. „ინოვაციური ტექნოლოგიები და თანამედროვე მასალები“, შრომათა კრებული, ქუთაისი, 2013 (ინგლისურად), გვ. 225-227.
 - 3.3. თ.ურუშაძე, თ.ურუშაძე, თ. ქერივიშვილი, რ.კახაძე – “ყოფრადი ნიადაგების ზოგიერთი მაჩვენებლის ცვლა მთავარი სარგებლობის ჭრის გავლენით აჭარის წიფლნარებში” - საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენცია. მიძღვნილი ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის დაარსების 60 წლისთავისადმი და მისი პირველი დირექტორის, მეცნიერების გამოჩენილი ორგანიზატორის ვასილ ლომინაძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი, „ჰიდრომეტეოროლოგიისა და ეკოლოგიის აქტუალური პრობლემები“, შრომათა კრებული, თბილისი, 2013 წელი, გვ. 278-281.
 - 3.4. თ.ურუშაძე, თ.ურუშაძე, დ.ხომასურიძე, ნ.ნიკოლეიშვილი - “საქართველოს ნიადაგები მათი დაცვის პრობლემები” - ბათუმის ბოტანიკური ბაღის დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, ”ფლორისა და მცენარეულობის მრავალფეროვნება, მცენარეთა სელექცია და მცენარეთა დაცვა“, შრომათა კრებული, ქ. ბათუმი საქართველო, 2013, გვ. 312-314.

3.5. თ.ურუშაძე, თ ქვრივიშვილი – “ყვითელმიწა ეწერი ნიადაგების კორელაცია ნიადაგის რესურსების მსოფლიო მონაცემთა ბაზის საფუძველზე” - საერთაშორისო კონფერენცია „კოლხეთის დაბლობის წყლის ეკოსისტემები-დაცვა და რაციონალური გამოყენება“ შრომათა კრებული, თბილისი, 2013, გვ. 63-65.

3.6. თენგიზ ურუშაძე, თეო ურუშაძე, დ. ხომასურიძე, ნ. ნიკოლეიშვილი - “საქართველოს ნიადაგები როგორც ბიომრავალფეროვნების საფუძველი” - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ტყეების მდგრადი მართვის თანამედროვე გამოწვევები კავკასიაში“, საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, თეზისების კრებული, 2013, გვ. 61-63.

3.7. Урушадзе Т.Ф., Урушадзе Т.Т., Хомасуридзе Д.Р. - ПОЧВЫ ГРУЗИИ: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია: „მოლდოვას - შავმიწები - განვითარება, დაცვა და ნაყოფიერების აღდგენა“ მიძღვნილი ინსტიტუტის დაარსების 60 წლისთავთან დაკავშირებით, შრომათა კრებული, მოლდოვა, ჩისინაუ, 2013, გვ. 351-353.

3.8. Т.Ф. Урушадзе, Т.О. Квривишвили - О КОРРЕЛЯЦИИ ГОРНО-ЛУГОВЫХ ЧЕРНОЗЕМОВИДНЫХ ПОЧВ ИФАЙОЗЕМОВ В ГРУЗИИ, Национальный аграрный университет Армении, “международная научная конференция, проблемы продовольственной обеспеченности и биоразнообразия”, Международный научный журнал „Известия“, Армении, 2013, ст.21-23.

3.9. თენგიზ ურუშაძე, თ ქვრივიშვილი – “საქართველოს ანდოსოლების ზოგადი დახასიათება”,- აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი - სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“, შრომათა კრებული, ქუთაისი, 2013, გვ. 23-31.

3.10. თენგიზ ურუშაძე, თ. ქვრივიშვილი – “აღმოსავლეთ საქართველოს ნიადაგები და მათი გეოეკოლოგიური თავისებურებანი”, ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიხეილ ნოდის გეოფიზიკის ინსტიტუტი, საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენცია, მიძღვნილი გეოფიზიკის ინსტიტუტის დაარსების 80 წლისთავისადმი “გეოფიზიკის აქტუალური პრობლემები”, თბილისი, 2013, გვ.

3.11. თენგიზ ურუშაძე, თამარ ქვრივიშვილი, ეკა სანაძე - საქართველოს ნიადაგური რესურსების მსოფლიო მონაცემთა ბაზის გამოყენების გამოცდილება. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, მიხეილ საბაშვილის ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიის და მელიორაციის ინსტიტუტი - სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია ნიადაგმცოდნეობაში, თბილისი, 2013.

3.12. საერთაშორისო კონფერენცია კიევში - OPEN-AIR MUSEUM OF SOILS”

3.13. თეიმურაზ ანდრონიკაშვილი, თენგიზ ურუშაძე - ბუნებრივი ცეოლიტები-ჯადოსნური ქვები. მეცნიერება და კულტურა, 1, 2013, 31-43.

3.14. ემილ წერეთელი, თენგიზ ურუშაძე, ომარ ქუცნაშვილი, გიორგი გაფრინდაშვილი - საქართველოში ბუნებრივი სტიქიური კატასტროფებისა და გეოლოგიური გარემოს ანთროპოგენური ტრანსფორმაციის მასშტაბები და საშიშროების რისკი XXI საუკუნეში, მეცნიერება და კულტურა, 11, 2013, 40-58.

4. სახელმძღვანელოები

4.1. „ნიადაგების კლასიფიკაცია“, თსუ, 2013. განხილულია ნიადაგების კლასიფიკაციის საკითხები; მათ შორის ზოგადი ცნება, კლასიფიკაციის განვითარების პერიოდები, კლასიფიკაციის თანამედროვე სისტემები, მსოფლიოს ნიადაგური ბაზა - გასაღები, ობიექტები, დიაგნოსტიკური ჰორიზონტები, ნიშნები და სუსტრატები, მსოფლიოს ნიადაგური ჯგუფების დახასიათება, თანამედროვე ანალიზების მოკლე მიმოხილვა, ტერმინთა ლექსიკონი.

4.2. „გამოყენებითი ეკოლოგიის საფუძვლები“ (ლ. მაჭავარიანთან ერთად), თსუ, 2013. განხილულია გარემოს დაცვის, ბუნების დაცვის და ბუნებათსარგებლობის ცნებების ურთიერთკავშირი; პირველი ნაწილი ეხება ეკოლოგიის საფუძვლებს, მეორე ნაწილი - გარემოს კომპონენტებს, ხოლო მესამე ნაწილი - გარემოს დაცვის მექანიზმებს.

5. აკადემიის წ/კ თ. ურუშაძე არის საქართველოს ნიადაგთცოდნეთა სახოგადოების პრეზიდენტი; იუნესკოს პროგრამის „ადამიანი და ბიოსფერო“ საქართველოს ნაციონალური კომიტეტის პრეზიდენტი; ასოციაცია „ქელქვას“ პრეზიდენტი; საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ეკოლოგიური უსაფრთხოების კომისიის თავმჯდომარე.

6. აკადემიის წ/კ თ. ურუშაძე არის საერთაშორისო ჟურნალ „Annals of Agrarian Science“ მთავარი რედაქტორი;

ჟურნალი “Chemical & Environment research” (ინდოეთი) - რედკოლეგიის წევრი 2005 წლიდან;

ჟურნალი “Archives of Agronomy and Soil Science” (გერმანია) - რედკოლეგიის წევრი 2010 წლიდან

ჟურნალი “Mitteilungen der Deutschen Dendrologischen Gesellschaft” (გერმანია) - რედკოლეგიის წევრი 2008 წლიდან.

ჟურნალი “Mediterranean Soils Ecosystems” (თურქეთი) – რედკოლეგიის წევრი 2001 წლიდან;

ჟურნალი „Chilean Journal of Agricultural & Animal Science” (ჩილე) - რედკოლეგიის წევრი 2011 წლიდან;

ჟურნალი “Annals of the State Agrarian University of Armenia” (სომხეთი) - რედკოლეგიის წევრი 2003 წლიდან;

ჟურნალი „კავკასიის გეოგრაფიული ჟურნალი“ - რედკოლეგიის წევრი 2002 წლიდან;

ჟურნალი „მეცნიერება და კულტურა“ – თანარედაქტორი;

7.1.19. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ოთარ ღორჯოშვილი

I. აგრძელებს მუშაობას პრობლემაზე: “ეროზიული პროცესების შესწავლა სხვადასხვა სავარგულების ქვეშ და ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების ღონისძიებანი, 631,459 (ნიადაგის ეროზია) და 631,45 (ნიადაგის ნაყოფიერება). ცნობილია, რომ შიდამთიანი აჭარა ხასიათდება მთა-გორიანი, გორაკ-ბორცვიანი რელიეფით, ციცაბო ფერდობებითა და უხვნალექიანობით, დომინირებს წვრილ ნაკვეთიანობა. სწორედ მცირე მიწიანობის გამო მოსახლეობა იძულებულია ერთწლოვანი სათოხნი კულტურების (სიმინდი, კარტოფილი, თამბაქო, და სხვ.) ქვეშაც კი გამოიყენოს 30-35 გრადუსით და უფრო მეტად დახრილი ფერდობები. სწორედ ამ და სხვა მიზეზთა გამო გააქტიურებულია ეროზიული პროცესები, წლითი-წლობით მატულობს სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვიდან (სარგებლობიდან) გამოსული და “მიგდებულ-მიტოვებული” ფართობების რაოდენობა. აღნიშნულიდან გამომდინარე მოსახლეობისა და

რეგიონების ინტერესების გათვალისწინებით, კვლევის ამოცანას შეადგენს შემდეგი (სათანადო) საკითხების შესწავლა: ა) ეროზიული პროცესების შედეგად ხმარებიდან გამოსული მიწების გამოვლენა-აღრიცხვის, მათი დაკარგული ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესებისა და სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვაში კვლავ ჩართვის ღონისძიებების შემუშავება; ბ) სიდერაცია, მულჩირება და ნიადაგის ნაყოფიერებასთან დაკავშირებული სხვა მეთოდების შესწავლა-დანერგვა, ნაყოფის მომცემი ხე და ბუჩქოვანი მცენარეების რიგთაშორისებში; გ) კულტურული თხილის ბიო-ეკოლოგია, გავრცელება და მოვლა-მოყვანის პირობებზე დაკვირვება-შესწავლა შიდათიან აჭარაში (ხულოს რაიონი, სოფ. ღურტა).

აღნიშნულ პრობლემაზე მუშაობა მიმდინარეობს 1978 წლიდან – მოსკოვის მ.გ. ლომონოსოვის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორის მ.ნ. ზასლავსკისა და დოცენტ შ. გვაზავას ხელმძღვანელობით, ხოლო 1989 წლიდან სამუშაოს ასრულებს ო. ღორჯომელაძე, დამოუკიდებლად.

II. დისციპლინებში: “მსოფლიო ნიადაგების საფარის სტრუქტურა”, “ნიადაგის ეროზია და დაცვა”, “ეროზიათმცოდნეობა”, “მიწათმოქმედების საფუძვლები” – 2002 წლიდან 2011 წლამდე ლექციები იკითხებოდა ო. ღორჯომელაძის მიერ ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გეოგრაფიის დეპარტამენტში, ხოლო ამჟამად - აჭარის კოოპერაციულ ინსტიტუტში.

III. 2013 წელს გამოქვეყნებულია და გამოსაცემად გადაეცა შემდეგი სტატიები:

3.1. “ეროზიული პროცესების გამოვლინებისა და ნიადაგწარმოქმნასთან დაკავშირებული ზოგიერთი საკითხების შესწავლის შესახებ”; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32.

ნაშრომში განხილულია ეროზიული პროცესების გამოვლინების, ეროზიის შედეგად ნიადაგის დანაკარგების აღრიცხვისა და მისი ნაყოფიერების შემცირების გზების შესახებ.

3.2. “ეროზიული პროცესების გამოვლინება ზემო იმერეთის მდინარეთა აუზებში”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32.

მთა-გორიანი, გორაკ-ბორცვიანი და უხვნალექიანი რეგიონის პირობებში გაანალიზებულია ნიადაგის დანაკარგების მექანიზმი, მისი აღრიცხვის შედეგები და სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა გავლენა ნიადაგის ჩამორეცხვაზე - ზემო იმერეთის მდინარეთა აუზებში.

3.3. “სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ქვეშ არსებული მიწების ეროზიული საშიშროების შეფასება და ნიადაგდამცავი ღონისძიებები”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32;

ნაშრომში ასახულია მასალები მიწების ეროზიული საშიშროების შეფასებასთან და ნიადაგდამცავ (ეროზიასაწინააღმდეგო) ღონისძიებებთან დაკავშირებით.

3.4. “საქართველოს მელიორაციული ფონდის მიწების ეროზიული საშიშროების შეფასება ნიადაგდამცავ ღონისძიებებთან დაკავშირებით”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32;

ნაშრომში განხილულია ქვეყნის მელიორაციული ფონდის ტერიტორიების (მიწების, ფართობების) შესახებ მასალები ეროზიული საშიშროების

პროგნოზირებასთან და ნიადაგის ეროზიისაგან დამცავ საშუალებებთან დაკავშირებით.

3.5. “მცენარეული საფარის როლი ეროზიის აღკვეთისა და ნიადაგდაცვის საქმეში”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32;

სტატიაში ასახულია მცენარეული საფარის იმ უდიდესი და ფასდაუდებელი წვლილის თაობაზე, რასაც ისინი ასრულებენ და შეუძლიათ შეასრულონ ფერდობების ჩამორეცხვისაგან დასაცავად.

3.6. “მიწების ეროზიული საშიშროების მცენარეული საფარის შეფასების მეთოდიკა”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32;

ნაშრომში გადმოცემული და აღწერილია მიწების ეროზიული საშიშროების მოსალოდნელი პროგნოზირებისა და ეროზიის თავიდან აცილების შეფასების მეთოდიკასთან დაკავშირებული ასპექტები.

3.7. “შიდამთიანი აჭარის რელიეფი და სამიწათმოქმედო პრობლემები”. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი, 2013.

ნაშრომში ასახულია შიდამთიანი აჭარის (ქედის, შუახევის, ხულოს) რელიეფური, ოროგრაფიული, ჰიფსომეტრიული, ნიადაგობრივი, კლიმატური პარამეტრები და ფერდობ მიწათმოქმედებასთან დაკავშირებული სხვადასხვა პრობლემები.

3.8. “ნიადაგის (მიწის) ეროზიისაგან დაცვა და მაღალეფექტურად გამოყენება დროის მოთხოვნა”. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი, 2013;

კონფერენციაზე წარდგენილ მოცემულ მასალაში სამთო (ფერდობი) მიწათმოქმედებასთან დაკავშირებული სიძნელეები, ეროზიისაგან ნიადაგებისა და ნათეს-ნარგაობების დაცვის აქტუალური საკითხები.

3.9. Земельный фонд Аджарии: Экологическое состояние и защита почв Аджарии. Электронный научно – производственный журнал «Агро эко инфо», М. №1

სტატიაში განხილულია მასალები აჭარის მიწის ფონდის, ეკოლოგიური მდგომარეობისა და ნიადაგის დაცვასთან დაკავშირებით.

3.10. О борьбе с эрозионными процессами на террасированных склонах Аджарии.

Электронный научно – производственный журнал «Агро эко инфо», М. №1

ნაშრომში ასახულია აჭარის ტერასირებულ ფერდობებზე განვითარებულ ეროზიულ პროცესებთან ბრძოლის გარკვეული კონკრეტული მასალები. პრაქტიკული ღონისძიებები.

3.11. Горни, морской, экологические и другие виды туризма перспективные направление развития экономики Аджарии. Электронный научно – производственный журнал «Агро эко инфо», М. №1

ნაშრომში მოცემულია აჭარის მოსახლეობის ეკონომიკურ დაწინაურებასთან დაკავშირებული ხედვები და ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების პერსპექტივები.

გარდა ამისა, ჟურნალ “კვალში”, და ჟურნალ “Агроэкоимфо”-ში (ქ. მოსკოვი) გამოსაცემად გადაცემულია 5 სტატია:

1. აჭარის ეროზირებული ტერიტორიების აღდგენა-გაუმჯობესება და სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვაში კვლავ ჩართვის აუცილებლობა;

2. საქართველოს ნიადაგების და ნიადაგური საფარის თანამედროვე მდგომარეობა;

3. Оприменении универсального уравнения потери почв от эрозии в Аджарии.

4. Восстановление плодородия смытых разной степени почв внутригорной Аджарии.

5. Защита почв от эрозии – основа экологической безопасности для Аджарии.

IV. ნიადაგის ეროზიასთან ბრძოლის ღონისძიებების მეცნიერული საფუძვლები (მონოგრაფია), ბათუმი, 1997 წ. აჭარის კოოპერაციული ინსტიტუტის გამომცემლობა “მეცნიერება”.

500 გვერდიან ნაშრომში განხილულია ნიადაგის ეროზიის გამომწვევ პირობებთან, საწინააღმდეგო ღონისძიებებთან და ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესებასთან დაკავშირებული პრობლემატური საკითხები.

V. ო. ღორჯომელაძის ხელმძღვანელობით ბათუმის რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გეოგრაფიის დეპარტამენტის 4 სტუდენტმა დაიცვა სადიპლომო ნაშრომი: 1. კაკლოვანი კულტურების (კაკალი, თხილი) გავრცელება შიდათიან აჭარაში და ნიადაგის ეროზია; 2. ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურებისათვის ახალი ფართობების ათვისება შიდათიან აჭარაში; 3. ხურმის გავრცელება შიდათიან აჭარაში და ნიადაგის ეროზია; 4. მდინარე აჭარის წყლისზემო წელის აუზის ნიადაგები და მათი დაცვა ეროზიისაგან.

VI. ა) “შიდათიანი აჭარის რელიეფი და სამიწათმოქმედო პრობლემები”. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია- “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი, 2013 წ.

ნაშრომში ასახულია შიდათიანი აჭარის (ქედის, შუახევის, ხულოს) რელიეფური, ოროგრაფიული, ჰიფსომეტრიული, ნიადაგობრივი, კლიმატური პარამეტრები და ფერდობ მიწათმოქმედებასთან დაკავშირებული სხვადასხვა პრობლემები.

ბ) “ნიადაგის (მიწის) ეროზიისაგან დაცვა და მაღალეფექტურად გამოყენება დროის მოთხოვნა”. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია- “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია, თბილისი, 2013 წ.

კონფერენციაზე წარდგენილ მოცემულ მასალაში ასახულია სამთო (ფერდობი) მიწათმოქმედებასთან დაკავშირებული სიძნელეები, ეროზიისაგან ნიადაგებისა და ნათეს-ნარგაობების დაცვის აქტუალური საკითხები.

VIII. სსმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს 2013 წლის 17 სექტემბრის სხდომაზე წარდგენილია მოხსენება თემაზე: “ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვა და ეროზირებული ნიადაგების ამადლების ღონისძიებები შიდა მთიან აჭარაში”.

IX. აჭარის კოოპერაციული ინსტიტუტის გამომცემლობა “მეცნიერება“-ს მთავარი რედაქტორის მოადგილე; საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი “კვალი“-ს სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

XII. ხანგრძლივი (1978 წლიდან) სამეცნიერო-კვლევითი, საწარმოო, ლაბორატორიული და ლიზიმეტრული კვლევების (საქმიანობის საფუძველზე) შემუშავებულია და წარმოებას გადაეცა 4 რეკომენდაცია: 1. ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვა და ეროზირებული ნიადაგების ნაყოფიერების ამადლების ღონისძიებები შიდა მთიან აჭარაში; 2. სათიბ-საძოვრების ნაყოფიერების გაუმჯობესება, როგორც ნიადაგის ეროზიის წინააღმდეგ ბრძოლის საშუალება ზემო აჭარაში; 3. ეროზირებული მიწების ნაყოფიერების ამადლება და მათი ათვისების შესაძლებლობა ჩაის კულტურის ქვეშ; 4. გადარეცხილი მიწების ნაყოფიერების ამადლების ღონისძიებები თამბაქოს კულტურის ქვეშ.

XIII. სტიქიური ბუნებრივი პროცესების საშიშროების შემცირების, გეოეკოლოგიური წონასწორობის აღდგენის მიზნით საჭიროა გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები:

1. დამუშავდეს მთის რაიონების ტერიტორიებისათვის ბუნებრივი რესურსების დატვირთვის ნორმატიული კრიტერიუმები და საჭიროების შემთხვევაში განხორციელდეს თანდათანობითი ხელოვნური განტვირთვა ჭარბი მოსახლეობისაგან. ამის საჭიროებას ითხოვს არა მარტო ის ტერიტორიები, რომლებიც ამჟამად იმყოფებიან სტიქიური პროცესების აქტიური ზემოქმედების სფეროში, არამედ პოტენციურად საშიში ფართობები და აგრეთვე მიწის ის სავარგულები, რომელთა ნიადაგური საფარი მთლიანად ეროზირებულია;

2. დღემდე ეროზიის, მეწყერების, ღვარცოფების და თოვლზვავების საწინააღმდეგო მიმართულებით მცირე მოცულობის ლოკალურმა ღონისძიებებმა სასურველი შედეგი ვერ გამოიღო. საჭიროა დაიწყოს ტერიტორიის გაჯანსაღების გადაუდებელი პროფილაქტიკური ღონისძიებები, რათა მიწის დამანგრეველ პროცესებს არ მიეცეთ გააქტიურების საშუალება;

3. დამუშავდეს რაიონული და შიდა სამეურნეო მიწათმოწყობის პროექტები;

4. გაძლიერდეს ბუნების სტიქიური მოვლენების ტენდენციებსა და ადამიანის საქმიანობის გარემოში წარმოქმნილ ცვლილებებზე გეომონიტორინგული დაკვირვებები;

5. დამუშავდეს ბუნების სტიქიური პროცესებისაგან ტერიტორიის საინჟინრო დაცვის და ბუნებათსარგებლობის კომპლექსური რეგიონული სქემა, რაც საშუალებას იძლევა მიზნობრივად წარიმართოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მოკლე და გრძელვადიანი პროგრამების რეალიზაცია.

მრავალი წლის მანძილზე წარმოებული კვლევა-ძიების საფუძველზე შედგენილია და აკადემიის აკადემიურ საბჭოში წარდგენილია რეკომენდაციები;

საჭიროა ამ მოთხოვნათა გათვალისწინება და ამის შესაბამისად ნიადაგდამცავი სამთო მიწათმოქმედების სისტემების დანერგვა. ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა-ამაღლება, მისი მოვლა-პატრონობის გაუმჯობესება, დაცვა ეროზიული, მეწყერული და სხვა უარყოფითი მოვლენებისაგან, დარღვეული ფართობების რეკულტივაცია, მიწების მელიორაცია, ქიმიზაცია, კომპლექსური სამთო მექანიზაცია, ნიადაგის განოციერებისა და კულტურათა მოვლა-მოყვანის აგროწესებით გათვალისწინებული მოთხოვნების უცილობელი დაცვა და ა.შ. რაც მოგვცემს საშუალებას იმისას, რომ ე.წ. მიტოვებული და ეროზირებული მიწები კვლავ ჩავრთოთ სასოფლო-სამეურნეო (აღამიანთა სასარგებლო) ბრუნვაში, ამით კი სოფელს დაეუბრუნებთ იმ ტრადიციულ და ისტორიულ მისიას, როდესაც სოფელი მის მიერ წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებით და სურსათით იკმაყოფილებდა საკუთარ თავსაც და ნამეტი (ჭარბი) პროდუქცია გასაყიდად თუ ბარტერზე გასაცვლელად გაჰქონდა სამრეწველო ცენტრებსა და ქალაქებში.

XIV ა) ეთერზეთოვანი ვარდი, შიდამთიანი აჭარის გადარეცხილ ფერდობებზე, ეკონომიკური სარგებლიანობა და ნიადაგის დაცვა ეროზიისაგან;

ბ) შიდამთიანი აჭარის ფერდობებზე, ჩაისა და სხვა სუბტროპიკული კულტურების წარმოება და ნიადაგის ეროზიისაგან დაცვა.

7.1.20. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი რეზო ჯაბნიძე

1. სამეცნიერო თემატური გეგმით გათვალისწინებული კვლევები:

1.1. სამეცნიერო თემატური გეგმიდან გამომდინარე აკადემიის წ/კ რ. ჯაბნიძე მუშაობდა შემდეგ საკითხებზე: „ლიმონის გამორჩეული ფორმების შესწავლა აჭარის პირობებში“.

ანოტაცია: ლიმონის პერსპექტიული ფორმების შესწავლა-გამოვლენის და მათი ბიომეტრიული მაჩვენებლის დამუშავების მიზნით, დაკვირვებები ტარდებოდა 2012-2013 წლებში ქობულეთისა და ხელვაჩაურის ფერმერულ და

საკარმიდამო ნაკვეთებში. შესწავლილია დამულჩვის გავლენა ლიმონ „მეიერის“ ახალი ფორმების მოსავლიანობაზე, მათი პროდუქტიულობისა და რეგენერაციული უნარის ამაღლების მიზნით. სიახლეა ისიც, რომ ინტენსიური ტექნოლოგიის კომპლექსში ჩართულია საორგანიზაციო-სამეურნეო ღონისძიებები და ეკონომიკური საკითხები, რომელიც მიმართულია დარგის ორგანიზაციისა და მართვის ძირეული გაუმჯობესებისათვის.

12. „კაკლის კულტურის ზრდა-განვითარების თავისებურებანი აჭარაში“.

ანოტაცია: ნაშრომის მეცნიერული სიახლე იმაში მდგომარეობს, რომ ისწავლებოდა ინტროდუცირებული კაკლის სხვადასხვა ჯიშების ზრდა-

განვითარებისა და მოსავლიანობის საკითხები აჭარის პირობებში. ცდები ტარდებოდა 2012-2013 წლებში მცენარის მსხმოიარობაზე, ვეგეტაციური და გენერაციული ორგანოების ზრდის დინამიკაზე და ნაყოფების ტექნიკურ მახასიათებლებზე. დაკვირვებები გაგრძელდება 2014 წელს.

2. სახელმძღვანელო ან სხვა სასწავლო-მეთოდური ლიტერატურა.

ა) 2013 წელს მომზადებულია და გამოცემულია სახელმძღვანელო: "სუბტროპიკული ტექნიკური კულტურები", რომელიც განკუთვნილია აგრარული დარგის სამივე საფეხურის (ბაკალავრიატი, მაგისტრატურა, დოქტორანტურა) სტუდენტების, სოფლის მეურნეობაში მომუშავე მეცნიერების, სპეციალისტებისა და ამ დარგით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის. ISBN 978-9941-429-50-7;

ნაშრომი ნაბეჭდი სახით წარმოდგენილია 405 გვერდზე და აერთიანებს 42 სახელწოდების კულტურას. სუბტროპიკული ტექნიკური კულტურების შესწავლის ობიექტია საქართველოში გავრცელებული სუბტროპიკული და ტროპიკული წარმოშობის ისეთი ტექნიკური მცენარეები, რომელთა ცალკეული ორგანოები, ან მათგან მიღებული პროდუქცია, გამოიყენება სახალხო მეურნეობის ამა თუ იმ დარგში. ნაშრომში გაერთიანებული სუბტროპიკული ტექნიკური კულტურები მათი შესწავლის გაადვილების მიხედვით განხილულია შემდეგი თანმიმდევრობით:

1. **ეთერზეთოვანები** – რომელთა ამა თუ იმ ნაწილის გადამუშავების შემდეგ მიღებული ეთერზეთები გამოიყენება პარფიუმერია კოსმეტიკაში, ფარმაკოლოგიაში, კვების მრეწველობაში და სხვა, რომელთაც მიეკუთვნება: კეთილშობილი დაფნა, ვარდისებრი გერანი, ევენოლის რეჰანი, ეთერზეთოვანი ვარდი, მსხვილყვავილა უასმინი, როზმარინი, უნაბი, ლავანდი, ქაფურის ხე, პაჩული, აკაცია, ხარისვარდა, კვლიავი, სურნელოვანი ია და სხვა;

2. **ცხიმზეთოვანები** – რომელთა ცხიმზეთები გამოიყენება ლაქ-საღებავების მრეწველობაში. მათ მიეკუთვნება: ტუნგის ხე, ლაქის ხე, მელია, ქაფურის ხე, საპნის ხე და სხვა.

3. **სართავები ანუ ბოჭკოვანები** – რომლებიც იძლევიან საფეიქრო მრეწველობისათვის ვარგის ბოჭკოს. ასეთებია: ახალზელანდიური სელი, დრაცენა, თეთრი რამი, აგავა, იუკა, კენაფი, რამი, კანაფი, ჯუთი და სხვა.

4. **მერქნოვანი ტექნიკური მცენარეები** – ბამბუკი, ეკალიპტი, კაუჩუკის ხე, კორპის მუხა, გუდაპერჩის ხე და სხვა.

5. **სამკურნალწამლო მცენარეები** – ხისებრი ალოე, თირკმლის ჩაი, კალენდულა, კატაბალახა, ცხრატყავა, სვია, პასიფლორა, კალანხოა, სტევია, კატაბალახა, ოლეანდრა, მიწავაშლა, მსხვილყვავილა მაგნოლია და სხვა.

3. **საზღვარგარეთ და საქართველოს რეცენზირებად საერთაშორისო და ადგილობრივი მნიშვნელობის მქონე ჟურნალებში გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნაშრომების სია:**

1. მეჩაიეობის სექტორში არსებული სირთულეები და მათი გადაჭრის გზები - საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია მიძღვნილი, ბათუმის ბოტანიკური ბაღის დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი. ქ. ბათუმი, 8-10 მაისი, 2013;

2. აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“ 3(50). თბილისი, 2013 წ.

3. ჩინური აქტინიდიის ზრდა-განვითარებისა და მოსავლიანობის თავისებურებანი აჭარის სუბტროპიკულ ზონაში - რესპუბლიკური სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია. ქუთაისი. 28-29 მაისი, 2013 წ.

4. *Стевия перспективная культура для Грузии - Международная Конференция, Г. Ганджа (Азербайджан) 2013 г.*

5. ციტრუსოვანთა ნარგაობის აღდგენა-განახლების აქტუალური საკითხები აღრემწიფადი და უხვმოსავლიანი ჯიშების გაშენებით - მეოთხე საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია. გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. გორი 15-16 ნოემბერი, 2013 წ.

6. კლიმატის გლობალური ცვლილებების გავლენა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების გაგრძელების არეალზე აჭარაში - სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია - „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“. 3-4 ოქტომბერი, 2013 წ. ქ. თბილისი.

7. აჭარის სოფლის მეურნეობაში არსებული დონის ანალიზი და პრიორიტეტული მიმართულებები - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“ შრომათა კრებული. 28-30 ნოემბერი, 2013 წ. ქ. ქუთაისი.

8. აჭარის რეგიონში გაგრძელებული უმთავრესი სამკურნალო მცენარეები და მათი მნიშვნელობა სახალხო მეურნეობაში - თურქეთის რესპუბლიკა, ქ. ართვინი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „international cavcasian forestry symposium“. 24-26 ოქტომბერი, 2013 წ. Artvin, Turkey.

9. აჭარის ისტორიაში პირველად რვა ქალბატონს- აგრარულ მეცნიერებაში მიენიჭა აკადემიური დოქტორის ხარისხი - სამეცნიერო საინფორმაციო ჟურნალი „აგრარული საქართველო“ 11. 2013 წ.

4. საერთაშორისო და ადგილობრივი სამეცნიერო კონფერენციები

1. თურქეთის რესპუბლიკა. ქ. სტამბული, „თუი აფის“ კონგრეს ცენტრი, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. 4-7 აპრილი. 2013 წ.

2. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია მიძღვნილი ბათუმის ბოტანიკური ბაღის დაარსებიდან 100 წლისთავისადმი. ქ. ბათუმი, 8-10 მაისი, 2013;

3. რესპუბლიკური სამეცნიერო- პრაქტიკული კონფერენცია. ქუთაისი. 28-29 მაისი, 2013 წ.;

4. *Стевия перспективная культура для Грузии - Международная Конференция, Г. Ганджа (Азербайджан) 2013 г.*

5. მეოთხე საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია. გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. გორი 15-16 ნოემბერი, 2013 წ.

6. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“. 3-4 ოქტომბერი, 2013 წ. ქ. თბილისი.

7. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“ შრომათა კრებული. 28-30 ნოემბერი, 2013 წ. ქ. ქუთაისი.

8. თურქეთის რესპუბლიკა, ქ. ართვინი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „International cavcasian forestry symposium~. 24-26 oqtomberi, 2013 w. Artvin, Turkey.

5. სადოქტორო ნაშრომების ხელმძღვანელობა, სახელმძღვანელოებისა და მონოგრაფიების რედაქტორობა და რეცენზირება

- 2013 წლიდან აკადემიის წ/კ რ. ჯაბნიძე არის გულადი თხილაიშვილის სადოქტორო ნაშრომის: „აჭარის აგრარული პროდუქციის საგარეო ბაზარზე გასვლისა და დამკვიდრების პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე“ -მეცნიერ ხელმძღვანელი;

- პროფესორ შოთა ლამპარაძისა და ბონდო თუთბერიძის მონოგრაფიის: „ციტრუსოვანთა საძირების სელექცია“ რედაქტორი, ასევე რეცენზენტი პროფესორ რომან მარგალიტაძის დამხმარე სახელმძღვანელოს - „ჩაის მოვლა-მოყვანისა და სარეაბილიტაციო მანქანათა სისტემა“. ა. გორელის სახელმძღვანელოს (თარგმანი ქართულ ენაზე) „ეკოლოგია“ - რეცენზენტი;

- არჩეული იყო საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის საორგანიზაციო კომისიის წევრად, რომელიც ჩატარდა ქ. ქუთაისში 2013 წლის 30-31 მაისს, აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში;

- ბათუმის ბოტანიკური ბაღის დაარსების 100 წლის იუბილესთან დაკავშირებით იყო საერთაშორისო-სამეცნიერო კონფერენციის, სელექცია-მემცენარეობის სექციის თავმჯდომარე და სარედაქციო კომისიის წევრი.

6. გრანტები და მიზნობრივ პროგრამებში მონაწილეობა.

ა) მონაწილეობა აქვს მიღებული აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის სამინისტროს 2013 წლის მიზნობრივი პროგრამის №02-20/213 პროექტში, სადაც პროფესორ შოთა ლამპარაძესთან ერთად წარდგენილია პროექტი: ”აჭარის სუბტროპიკული ზონაში არსებულ ციტრუსოვანთა პლანტაციებში ბიოლოგიურად მობერებული მცენარეების აღწერის და მათი განახლების ღონისძიებები”, რომელიც მიეკუთვნება თანამედროვე ტექნოლოგიების დემონსტრირების კატეგორიას;

პრობლემის აქტუალურობა: დღეისათვის აჭარაში მწვავედ დგას მეციტრუსეობის საკითხი, რის გამოც პირველ რიგში უნდა ჩატარდეს ბიოლოგიურად მობერებული მცენარეების მონიტორინგი, რადგანაც საწარმოო ბაღების დიდი ნაწილი 80 წელზე მეტი ხნისაა, ხოლო მაშინ როცა მცენარე სრულმოსავლიანობას 50 წლამდე ინარჩუნებს, შემდეგ მსხმოიარობა და ნაყოფის ხარისხი თანდათან უარესდება. ამას მცენარის ბიოლოგიური, ჯიშური თვისებები, აგროტექნიკის დონე და გარემოს არახელსაყრელი ფაქტორები განაპირობებს;

კვლევის მიზანი: ამ პრობლემის გადასაჭრელად მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, საწარმოო პლანტაციებში ციტრუსოვანთა კულტურების ამორტიზირებულ მცენარეთა აღრიცხვა და რეკომენდაციების მიწოდება ჯიშთგანახლებასთან დაკავშირებით;

კვლევის მოსალოდნელი შედეგები და დასკვნები: ეკონომიკური თვალსაზრისით პროექტი მომგებიანია, რასაც გაანგარიშებაც ადასტურებს. ამორტიზირებული მცენარეები ჰექტარზე საშუალოდ იძლევა 6-7 ტონა ნაყოფს, ახალგაზრდა (25 წლის) კი 30 ტონას, რაც ყოველწლიურად ფერმერებისა და კერძო მესაკუთრეებისათვის მნიშვნელოვანი დამატებითი მოგების მოცემა შეუძლია.

7. საგანმანათლებლო პროგრამები და სასწავლო სილაბუსები

ა) არის ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ტექნოლოგიური ფაკულტეტის, აკადემიური უმაღლესი განათლების პირველი საფეხურის (საბაკალავრო) საგანმანათლებლო ხუთწლიანი პროგრამის "აგრონომია", ხელმძღვანელი. (აკადემიური საბჭოს დადგენილება №75.1306.11);

ბ) არის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ტექნოლოგიური ფაკულტეტის, აკადემიური უმაღლესი განათლების მესამე საფეხურის (დოქტორანტურა) საგანმანათლებლო ხუთწლიანი პროგრამის „აგროტექნოლოგია“ ხელმძღვანელი. (აკადემიური საბჭოს დადგენილება №86.15.06.2013.);

გ) აღნიშნული პროგრამების ფარგლებში მომზადებულია ექვს საგანაში სილაბუსები: „სუბტროპიკული კულტურები“, „სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოვლა-მოყვანის ინტენსიური ტექნოლოგია“, „სუბტროპიკული ტექნიკური კულტურები“, „კონტინენტალური მეხილეობა“, „მეჩაიეობა“, „სასოფლო სამეურნეო კულტურების აგროტექნოლოგია“.

8. აკადემიის წ/კ რ. ჯაბნიძე არჩეულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ტექნოლოგიური ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს თავმჯდომარედ. საბჭოს მიზანმიმართული მუშაობით 2013 წელს სადოქტორო დისერტაციები დაიცვა 13-მა დოქტორანტმა, სადაც სპეციალიზებული სხდომის თავმჯდომარეობად, საბჭოს გადაწყვეტილებითა და რექტორის ბრძანებით ინიშნებოდნენ და სხდომებს უძღვებოდნენ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი გურამ ალექსიძე, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი აკადემიკოსი ელგუჯა შაფაქიძე, საქართველოს ეროვნული აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი, სრული პროფესორი ვანო პაპუნძე, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი ჯემალ კაციტაძე, აფხაზეთის ეროვნული აკადემიის პრეზიდენტი, ბიოლოგ. მეცნ. დოქტორი პროფ. ზაურ ლომთათიძე, აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის სოფლის მეურნეობის მინისტრი, ტექნიკის აკადემიური დოქტორი ზაურ ფუტყარაძე, საქართველოს ეკოლოგიის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, სრული პროფესორი ოთარ შაინიძე და სადისერტაციო საბჭოს თავმჯდომარე სრული პროფესორი რეზო ჯაბნიძე.

სადისერტაციო ნაშრომების მეცნიერული სიახლისა და საზოგადოების დიდი დაინტერესების გამო მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ჩამოვთვალოთ თითოეული ცალ-ცალკე.

გიული ბერიძე. თემა: „აჭარისა და ართვინის ვილაიეთის სუბტროპიკული ზონის აგროცენოზთა ალგოფლორის სისტემატიკა და ეკოლოგიური ასპექტი“;

მირანდა წეროძე. თემა: “ფიტოფაგი მწერების ეკოლოგიური თავისებურებანი და მათი პათოგენი სოკოები აჭარის სუბტროპიკულ ზონაში”;

მზიური გაბაიძე. თემა: „ხორბლის ნაცრის გამომწვევი პათოგენის ვირულენტური სტრუქტურა საქართველოში“;

მირანდა გორგილაძე. თემა: „ფორთოხლის წვენის ნატურალობის მახასიათებელი პარამეტრების დადგენა და მათი განსაზღვრის მეთოდების შემუშავება“;

ნათელა დუმბაძე. თემა: „ჩაის პლანტაციების მძიმედ გასხვლის სამანქანო ტექნოლოგიისა და ტექნიკური საშუალებების დამუშავება მცირე ენერგეტიკის ბაზაზე“;

ლამზირი გორგილაძე. თემა: „ხორბლის სილაქავეების გამომწვევთა პოპულაციების სახეობრივი და შიდასახეობრივი სტრუქტურა საქართველოში და სელექციისათვის საწყისი მასალის შერჩევა“;

ფირუზა ვარშანიძე. თემა: „ფერდობებზე თხილის მოსავლის კრეფა მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით“;

ცისანა ცეცხლაძე. თემა: “ქერის ნაცრის გამომწვევის ლუმერია *graminis* DS. f.sp.*Hordei* Marchal შიდასახეობრივი დიფერენციაცია საქართველოში”;

აროშიძე ნანი. თემა: „ტოპინამბურის (მიწავაშლას - *Helianthus tuberosus* L.) საქართველოში ინტროდუცირებული ჯიშის შესწავლა და ფრუქტოზად გადამუშავების ტექნოლოგია“;

რუსლან დავითაძე. თემა: „აჭარის დაცული ტერიტორიების ტყის მცენარეულობა (მრავალფეროვნება, ტიპოლოგია, ეკოლოგია)“;

ფადიკო აბუსელიძე. თემა: „მცირე სიმძლავრიანი სათიბელების მოდერნიზაცია ახალი ტიპის მჭრელი აპარატის გამოყენებით“;

არჩილ ძირკვაძე. თემა: „აჭარისა და ართვინის ვილაიეთის ტყის შემქმნელი ძირითად ფორმაციებში ბუნებრივი განახლებისა და აღმონაცენ მოზარდის ფორმირების თავისებურებანი“;

სოსო მეფარიშვილი. თემა: „ხორბლის სეპტორიოზის განვითარების ხერხები საქართველოს პირობებში“.

9. მონაწილეობდა სხვადასხვა კომისიების, საბჭოებისა და საზოგადოებრივ საქმიანობაში

- არჩეულია: ყოველთვიური საერთაშორისო რეცენზირებადი და რეფერირებადი სამეცნიერო ჟურნალის ”ეკონომიკა”, სარედაქციო კოლეგიის წევრად. ქ. თბილისი;

- პერიოდულ საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალ ”ხანძთა“-ს რედკოლეგიის წევრად;

- სომხეთის აგრარული უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორად;

- აზერბაიჯანის აგრარული უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორად;

- საქართველოს დაცული ტერიტორიების, მტირალას ეროვნული პარკის სამეცნიერო-საკონსულტაციო საბჭოს წევრად;
- ენციკლოპედია ”აჭარა”, სარედაქციო კოლეგიის წევრად;
- ჟურნალ „აგრარული საქართველოს“ რედაქციის წევრად;
- საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის, აჭარის რეგიონალური ორგანიზაციის აგრარულ საკითხთა კომისიის წევრად;
- ტექნოლოგიურ ფაკულტეტზე, აგრონომიის პროგრამული მიმართულების ხელმძღვანელად;

- დამტკიცებულია სასოფლო-სამეურნეო ფაკულტეტზე სუბტროპიკული კულტურების მიმართულებით ორი სადოქტორო პროგრამების ხელმძღვანელად:

1. „ჩაის ახალი სელექციური ფორმების (59, 62, 102) შესწავლა, სამეურნეო და აგრობიოლოგიური ნიშან-თვისებების შეფასება“, მისანიჭებელი აკადემიური ხარისხი-სოფლის მეურნეობის დოქტორი.

2. „აქტინიდიის (კივი) მცენარის ზრდა განვითარების, პროდუქტიულობისა და გამრავლების საკითხები“. მისანიჭებელი აკადემიური ხარისხი-სოფლის მეურნეობის დოქტორი;

2013 წლის 26 ივლისს - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში, აკადემიის საბჭოს სხდომაზე წარდგენილია მოხსენება: „აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების არსებული მდგომარეობა და განვითარების პერსპექტივები“ ;

2013 წელს არჩეულია აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს აგრარულ და თვითმმართველობის საკითხთა კომისიასთან არსებული სამეცნიერო საკონსულტაციო საბჭოს წევრად და ფერმერული მეურნეობის განვითარების, ფერმერთა სწავლება კონსულტირების საკითხებზე მომუშავე ჯგუფის ხელმძღვანელად;

2011-2013 წწ რ. ჯაბნიძის მიერ გაკეთებულია გამოსმაურებები დოქტორანტების მამუკა გოგელიას, მირანდა წეროდის, ნათელა დუმბაძის, მიქაელ სანტროსიანის (ერევანი), ვლადიმის გუკალოვის (მოსკოვი) და ალი აკბარ ლალინიას (ბაქო) სადოქტორო დისერტაციებზე;

აკადემიკოს მამია გოგოლიშვილის დაბადებიდან 100 წლისთავის (16. 09. 1914) საიუბილეო ღონისძიების და კონფერენციის ჩატარებისათვის შემუშავებულია გეგმა-პროგრამა, რომლის განხილვა მოხდება უნივერსიტეტის აკადემიური საბჭოს სხდომაზე. აღნიშნულთან დაკავშირებით საჭიროა წინადადებით შესვლა აჭარის მთავრობაში და ქობულეთის რაიონის საკრებულოში.

აქტიურად თანამშრომლობს პრესასთან, სხვადასხვა გაზეთებში და ჟურნალებში ვაქვეყნებ სტატიებს და ინტერვიუებს

დამსახურება და ჯილდოები:

- დაჯილდოებულია: ღირსების ორდენით;
- იაკობ გოგებაშვილის სახელობის მედლით და საპატიო სიგელით;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს საპატიო სიგელით;
- ხელვაჩაურის რაიონის საკრებულოს გადაწყვეტილებით რ. ჯაბნიძეს მიენიჭა ხელვაჩაურის რაიონის საპატიო მოქალაქის წოდება;

-ტექნოლოგიური ფაკულტეტის აგრარული და საინჟინრო დეპარტამენტის სხდომის გადაწყვეტილებით წარდგენილია უნივერსიტეტის საუკეთესო პროფესორის წოდებაზე.

**აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის რეზოლუციის რეკომენდაციები
„აჭარის სოფლის მეურნეობის შემდგომი განვითარების თაობაზე“.**

მრავალწლიანი პრაქტიკული მუშაობისა და ჩატარებული სამეცნიერო გამოკვლევების საფუძველზე შეიძლება გაკეთდეს ძირითადი დასკვნები გამომდინარე აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში საკითხის აქტუალურობიდან:

1. აჭარის, როგორც ტურისტული რეგიონისათვის და ბუფერული ზონისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სურსათის უვნებობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის მიზნით სახელმწიფო კონტროლის გაძლიერებას, რომელიც წარმოადგენს ადამიანის სიცოცხლის, ჯანმრთელობისა და ეკონომიკური ინტერესების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გარანტს. შესაბამისად მიზანშეწონილია აჭარაში შეიქმნას რესპუბლიკის სურსათის სააგენტო, რომლის უფლებამოსილებებში არ შევა სურსათის უვნებობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსით განსაზღვრული ისეთი უფლება-მოსილებები, რომელსაც ერთიან ეროვნულ რეჟიმში ახორციელებს ეროვნული სააგენტო;

2. დღეისათვის ჩაის კულტურის ქვეშ აჭარაში ირიცხება 3500 ჰექტრამდე ჩაის პლანტაცია, საიდანაც საქართველოს ეკონომიკის სამინისტროს საკუთრებაშია 2050 ჰექტარი, აჭარის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროს საკუთრებაში კი 1450 ჰექტარი. მეჩაიეობის დარგის აღორძინებისათვის და აღნიშნული მიმართულებით საინვესტიციო პროექტების განვითარებისათვის მიზანშეწონილია სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთების გადმოცემა აჭარის ა/რ საკუთრებაში;

3. ხორციელდება რეგიონში არსებული ჩაის ნარგაობების პასპორტიზაციის ჩატარება ჯიშური შემადგენლობის, ასაკობრივი მდგომარეობის და საკუთრების ფორმის გათვალისწინებით. კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოების მიზნით ჩაის წარმოებისა და გადამუშავების ერთი მესაკუთრის ხელში მოქცევა. სამუშაოთა წარმოების პირველ ეტაპზე მეჩაიეობის რეაბილიტაციაში მონაწილე ორგანიზაციების განთავისუფლება გადასახადებისაგან და შემოსული თანხების მოხმარების დარგის კვლავწარმოებისათვის;

4. 2011 წელს აჭარაში ამოქმედდა პირველი უახლესი ტექნოლოგიებით გაშენებული ციტრუსის სადემონსტრაციო ნაკვეთი, რომელიც მოიცავს ციტრუსის ათამდე პერსპექტიულ ჯიშებს. ვინაიდან აღნიშნული სანერგე მეურნეობა გათვლილია ძირითადად სუბტროპიკულ ზონაში არსებული ამორტიზებული ბაღების განახლებაზე და მოსახლეობაში არსებული ციტრუსის ჯიშების ადრემწიფადი და უხემოსავლიანი ჯიშებით ჩანაცვლებაზე, მიზანშეწონილია სანერგე მეურნეობა მიუერთდეს სამინისტროს აგროსერვისცენტრს, რომლის საქმიანობის ერთ-ერთ ძირითად სფეროს წარმოადგენს აღნიშნული მიმართულება. მეციტრუსეობის შემდგომი აღორძინება-განვითარება, კულტურათა მეცნიერული საფუძვლების ახლებურ დამუშავებას მოითხოვს. პროგრამა მეციტრუსეობის

დარგის კრიზისიდან გამოყვანის ერთ-ერთ გადამწყვეტ გზად კოოპერაციული მეურნეობების შექმნა გვესახება;

5. აჭარის ა/რ-ში ყოველწლიურად საშუალოდ 10000 ტონამდე ბოსტნეული, 13000 ტონა ხილი (თესლოვანი, კურკოვანი) და 60000 ტონამდე ციტრუსი იწარმოება. აჭარის მოსახლეობისა და ტურისტების წლიური მოთხოვნილება ბოსტნეულზე 70000 ტონამდე, ხოლო ხილზე 50000 ტონამდე შეადგენს. შესაბამისად მოსახლეობის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება არასამრეწველო პერიოდში იმპორტირებული პროდუქციით ხდება. რეგიონში პროდუქციის შემნახველი სამაცივრე მეურნეობის არარსებობის გამო ფერმერები იძულებულნი არიან პროდუქციის რეალიზაცია ერთდროულად, მოკლე პერიოდში მოახდინონ, რის გამოც სამომხმარებლო ბაზარს ჭარბი პროდუქცია მიეწოდება, რაც თავისთავად სარეალიზაციო ფასების შემცირებასა და პროდუქციის მნიშვნელოვანი ნაწილის გაფუჭებას იწვევს. ამასთან, არასამრეწველო პერიოდში მომხმარებელთა დაკმაყოფილება იმპორტული პროდუქციის ხარჯზე ხდება, რაც თავისთავად ხელს უწყობს ქვეყნის უარყოფით სავაჭრო ბალანსს და პროდუქციაზე ფასების ზრდას. აქედან გამომდინარე, საკმარისად აქტუალურია რეგიონში შეიქმნას უახლესი ტექნოლოგიებით აღჭურვილი კომპლექსური სამაცივრე მეურნეობა;

6. 2011 წელს აჭარაში ამოქმედდა პირველი უახლესი ტექნოლოგიებით აღჭურვილი ბოსტნეულისა და დეკორატიული კულტურების შპს „საქართველოს სათბურების კომპანიის“ ახალსოფლის საჩითილე სასათბურე მეურნეობა (100%-იანი სახელმწიფო წილით). კომპანიის საქმიანობის ძირითად სფეროს წარმოადგენს უვირუსო, მაღალხარისხიანი, დახურულ ფესვთა სისტემით გამოყვანილი ჩითილების წარმოება. აღნიშნული სათბური ძირითადად ორიენტირებულია რეგიონის ადგილობრივ ფერმერულ მეურნეობებსა და სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის ელიტური, უვირუსო საჩითილე მასალებით უზრუნველყოფაზე. ამიტომ, მიზანშეწონილია აღნიშნული სასათბურე მეურნეობა ირიცხებოდეს სამინისტროს დაქვემდებარებაში;

7. რეგიონისათვის დამახასიათებელი მწირი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები არ იძლევა საშუალებას ფართო მასშტაბებზე განვითარდეს აგრარული დარგის სხვადასხვა მიმართულებები (მებოსტნეობა, მემარცვლელობა, მეცხოველეობა). სწორედ ამიტომ, აჭარის ტერიტორიაზე სამელიორაციო სისტემის სრულად აღდგენა-რეაბილიტაციას (რიგი ახალი არხების გაყვანას, ჰიდროტექნიკური და ჰიდრომელიორაციული ნაგებობების, ცალკეულ მაგისტრალურ არხებზე ავარიული წყალსაგდებების, წყლის ჩამკეტი მარეგულირებელი ფარების, ურდულების, მდინარეებისა და არხების ნაპირსამაგრი კედლების, ჯებირების მშენებლობას და სხვა) მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს რეგიონის აგრარული დარგის განვითარების საქმეში. დღეისათვის ქობულეთის მუნიციპალიტეტის მასიურ სახნავ-სათეს სავარგულებში სამელიორაციო სისტემები ძირითადად განთავსებულია 3350 ჰექტარ ფართობზე, რომლებიც ორ ათეულ წელზე მეტია საერთოდ არ გაწმენდილა და ჰრაქტიკულად გაუქმებულია, ამოვსებულია მიწით, დაფარულია ჭილოფის, ისლის და ჭაობის სხვა მცენარეებით, რომელთა გავრცელების არეალი არხის სიგანეზე ზოგან 4 მ-მდე აღწევს, რაც

საგრძობლად ამცირებს სახნავ-სათესი სავარგულების ფართობებს. სწორედ ამიტომ მიზანშეწონილია აღნიშნული ფართობებზე ჩატარდეს სამედიკალინური სამუშაოები.

8. დღეისათვის, რეგიონის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სამექანიზაციო საშუალებების ამხანაგობები, რომლებიც შედგაითიან ფასებში უწევენ მომსახურებას რეგიონის ფერმერებს. მცირე და დიდი სამექანიზაციო საშუალებების ტექნიკური გამართვისა და სარემონტო სამუშაოების სერვისისათვის, აუცილებელ პირობას წარმოადგენს რეგიონში ფუნქციონირებდეს სამექანიზაციო სერვის ცენტრი, რომელიც აჭურვილი იქნება უახლესი სამექანიზაციო ტექნიკით, სათადრიგო ნაწილებითა და დაკომპლექტებული იქნება კვალიფიციური სპეციალისტებით. აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილია უახლეს პერიოდში ამოქმედდეს მექანიზაციის სერვის ცენტრი;

9. აჭარის სოფლის მეურნეობის სამინისტროში და რაიონის შესაბამის სამსახურებში უნდა დაასაქმონ გამოცდილი და მაღალკვალიფიციური აგროსპეციალისტები, ვინაიდან მარტო 2013 წელს აჭარის აგრარულ სექტორს შეემატა ცამეტი სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, რომელთა შორის თერთმეტი ქალია. ადგილობრივმა ხელისუფლებამ ყველა ღონე უნდა იხმარონ ქართული სოფლის, ტრადიციული დარგებისა და აჭარაში არსებული სამეცნიერო-კვლევითი, ბათუმის სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის აღსადგენად, რომელსაც 2014 წელს დაარსებიდან 90 წელი უსრულდება და დღემდე შენარჩუნებული აქვს 25 პექტარი ჩაის, ციტრუსებისა და სხვა სუბტროპიკული კულტურებით გაშენებული პლანტაციები.

7.2. მეცხოველეობის, ვეტერინარიის და საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება

აკადემიკოს მდივანი - ზურაბ ცქიტიშვილი

სწავლული მდივანი - აკადემიური დოქტორი ანატოლი გიორგაძე

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცხოველეობის, ვეტერინარიის და საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებაში გაერთიანებულია 4 წევრი, 4 აკადემიკოსი.

აკადემიკოსები - აგლაძე გოგოთური (გარდაიცვალა 2013 წლის 31 დეკემბერს), გუგუშვილი ჯემალი, ყურაშვილი თენგიზი, ცქიტიშვილი ზურაბი.

განყოფილებაში 2013 წელს ჩატარდა 6 სხდომა.

პირველი სხდომა ჩატარდა 1 თებერვალს და განხილული იქნა საკითხი: 2012 წლის 12 დეკემბერს მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების სამეცნიერო დარგობრივი

განყოფილების ორგანიზებით მეცხოველეობის პრობლემატურ საკითხებზე გამართული მრგვალი მაგიდის შედეგები და პერსპექტივები, მომხსენებელი: აკადემიკოს მდივანი ზურაბ ცქიტიშვილი.

მეორე სხდომა ჩატარდა 11 თებერვალს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების ანგარიში 2012 წელს გაწეული მუშაობის შესახებ; მომხსენებლები - აკადემიკოს-მდივანი ზურაბ ცქიტიშვილი; სწავლული მდივანი ანატოლი გიორგაძე; 2. მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების 2013 წლის აკადემიკოსებისა და წ/კორესპონდენტების მიერ 2012 წელს ჩატარებული პედაგოგიური და სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგების შესახებ; მომხსენებლები - აკადემიკოს-მდივანი ზურაბ ცქიტიშვილი; სწავლული მდივანი ანატოლი გიორგაძე;

მესამე სხდომა ჩატარდა 2 აპრილს და განხილული იქნა საკითხი: მეზოცვრეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში, მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა გუგუშვილი.

მეოთხე სხდომა ჩატარდა 16 აპრილს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები:

1. მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებიდან საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ კონკურსში დაშვებული კანდიდატების წინასაარჩევნო მოხსენებები, მომხსენებლები: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ჯემალ გუგუშვილი; აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თენგიზ ყურაშვილი;

2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად არჩევასთან დაკავშირებით საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ დაშვებული კანდიდატებისათვის რეკომენდაციის მიცემის შესახებ (ფარული კენჭისყრა).

მეხუთე სხდომა ჩატარდა 21 ოქტომბერს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებელ საწარმოებში რისკის შეფასების, შიდა კონტროლის (HACCP), პრევენციული სისტემებისა და მიკვლევადობის გამოყენების პრობლემები; მომხსენებელი: აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი;

2. ინფექციური დაავადებების გავრცელების მდგომარეობა საქართველოში, გასატარებელი ღონისძიებები, მოსალოდნელი საფრთხეების ანალიზი; მომხსენებელი: აკადემიკოსი თენგიზ ყურაშვილი

მექვსე სხდომა ჩატარდა 13 ნოემბერს და განხილული იქნა საკითხი: აკადემიაში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შენახვისა და გადამამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აღდგენის შესახებ; მომხსენებელი: აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი;

აღსანიშნავია, რომ განყოფილების ორგანიზებით ჩატარდა სხვა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები: პრეზენტაცია - საქართველოს მეცხოველეობის სექტორის განვითარების მეცნიერული და პრაქტიკული ხედვა; მრგვალი მაგიდა მეფუტკრეობის პრობლემატურ საკითხებზე; დამუშავდა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში, ხოლო შემდეგ ფართო საზოგადოებისათვის მოხდა თბილისის რძით მომარაგების გეგმის პრეზენტაცია; საქართველოს მეცხოველეობის განვითარების სტრატეგიის პრეზენტაცია; საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტთან ერთად ორგანიზება გაეწია სემინარს საქართველოში მეცხოველეობის სექტორის განვითარების შესახებ.

განყოფილების მიერ მიმდინარე წელს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში გაგზავნილი იქნა ორი წერილი: თბილისის რძით მომარაგების შესახებ და მეფუტკრეობაში სელექციის შესახებ.

7.2.1. აკადემიკოსი გოგოთურ აგლაძე (გარდაიცვალა 2013 წლის 31 დეკემბერს)

2013 წელს აკად. გოგოთურ აგლაძეს მიენიჭა აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდება მონოგრაფიისათვის „საკვებწარმოება (საკვების წარმოების ტექნოლოგია და საძოვრული მეურნეობა)“, თბილისი, 2010, გვ. 565. იგი დაჯილდოებულია ლაურეატის საპატიო დიპლომით და ფულადი პრემიით.

აკად. გ. აგლაძის წინადადებები „საქართველოს სოფლის მეურნეობის რამდენიმე ძირითადი დარგის განვითარების შესახებ“

ერთ-ერთ, უაღრესად საჭირო აუცილებლობას წარმოადგენს ის, რომ უახლოეს წლებში შესაძლებელი გახდეს დაიწყოს და მზარდი მასშტაბებით წარიმართოს ბუნებრივი საკვები სავარგულების გაუმჯობესებისა და მოსავლიანობის ამაღლების ღონისძიებები. ამ სავარგულების დიდი პოტენციური შესაძლებლობების ათვისება მეცხოველეობის აღორძინებისა და განვითარების უპირველესი წინაპირობაა. საკვების დეფიციტი, მისი დაბალი ხარისხი, მაღალი თვითღირებულება მნიშვნელოვნად ზღუდავს რძის, ხორცის და მოსახლეობისათვის პირველი მოთხოვნილების მქონე მეცხოველეობის სხვა პროდუქტების წარმოებას, ხელს უწყობს ამ პროდუქტების დიდი რაოდენობით იმპორტს, ამასთან, როგორც წესი, ხშირ შემთხვევაში იგი უხარისხოა და ზოგჯერ საფრთხის მომტანსაც კი წარმოადგენს.

საქართველოს ტერიტორია თითქმის 70 ათას კვადრატულ კილომეტრს, ანუ დაახლოებით 7,0 მლნ. ჰექტრს შეადგენს. აქედან სახნავ მიწებს 750 ათასი ჰექტარზე ნაკლები უკავია, მაშინ როდესაც ბუნებრივი სათიბებისა და საძოვრების ფართობი 2 მლნ ჰექტარს აღწევს. 2011 წელს სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესი ფართობი 310 ათას ჰექტარს, ე.ი. ბუნებრივ საკვებ სავარგულებზე 6,3-ჯერ ნაკლებს შეადგენს.

ბუნებრივი სათიბ-საძოვრების როლისა და მნიშვნელობის გადიდება და მათი ხვედრითი წილის გაზრდა მეცხოველეობისათვის საჭირო საკვებთა ბალანსში განაპირობა, უპირველეს ყოვლისა, ნათესი ფართობების მკვეთრმა (710 ათასი-დან 310 ათას ჰექტარამდე ბოლო 20 წლის მანძილზე) და განსაკუთრებით კი საკვები კულტურების ქვეშ ნათესი ფართობის კატასტროფულმა კლებამ - 329 ათასიდან 17 ათას ჰექტარამდე. ყოველივე ამან განსაზღვრა ბუნებრივი საკვები

სავარგულებიდან მიღებულ საკვების პროცენტი მოხმარებული ყველა სახის საკვებში 48-50%-დან (1990 წელი) 80-85%-მდე (2011 წელი).

მეტად მნიშვნელოვანია ბუნებრივი სათიბების ფართობის შეძლებისდაგვარად მაქსიმალური გადიდება და მათი მოსავლიანობის ამაღლება. დღეისათვის ბუნებრივი სათიბების ფართობი 193 ათას ჰექტარს შეადგენს რაც ბუნებრივი საკვები სავარგულების მთელი ფართობის მხოლოდ 7,18%-ია. მათი საშუალო მოსავლიანობა 1,2-1,4 ტ/ჰა შორის მერყეობს. ამოცანა მდგომარეობს სათიბების გადიდებაში სულ ცოტა 20%-ით, ე.ი. 380-390 ათას ჰექტარამდე, ხოლო მოსავლიანობის საშუალო მაჩვენებლების მომატება 2,4-2,8 ტ/ჰა-მდე.

ბუნებრივი სათიბ-საძოვრების მოსავლიანობის გადიდების მიზნით ადრე წარმოებული გამოკვლევებით დასტურდება, რომ ამ სავარგულების ძირეული და ზედაპირული გაუმჯობესების სისტემების სწორად შერჩეული და ხარისხიანად განხორციელებული ღონისძიებების და ხერხების რეალიზაცია საშუალებას იძლევა 2-2,5-ჯერ და მეტად გავაძლიროთ მათი მოსავლიანობა. ბუნებრივი სათიბების ფართობის გადიდება სავსებით რეალურია, მითუმეტეს, რომ ჩრდილოეთ კავკასიაში ე.წ. ყიზლარის ზამთრის საძოვრებით სარგებლობის შეწყვეტის და ცხერის სულადობის მნიშვნელოვანი შემცირების შემდეგ თითქმის გამოუყენებელი დარჩა ზაფხულის საძოვრების ბევრი მასივი. ცხადია, ეს აადვილებს ამ საძოვრების უკეთესი ნაკვეთების სათიბებში გადაყვანას და თივის დამზადების მნიშვნელოვნად გადიდებას.

ბუნებრივ საძოვრებსა და სათიბებზე ყველა სახის საკვების წარმოების გადიდება (საძოვრული, მწვანე, წვნიანი, უხეში), მათი ხარისხის ამაღლება და თვითღირებულების შემცირება მეცხოველეობის განვითარების საფუძველთა საფუძველია. ხაზგასასმელია, რომ მეცხოველეობის პროდუქტების თვითღირებულებაში 65-75%-ს სწორედ დახარჯული საკვების ღირებულებაზე მოდის. ამიტომ ნათელია, რომ წარმოებული საკვების რაოდენობის გადიდება, მისი ხარისხის გაუმჯობესება მეცხოველეობის პროდუქტებზე (რძე, ხორცი, კვერცხი, მატყლი, ტყავი და სხვა) მოსახლეობის მზარდი მოთხოვნების მაქსიმალურად შესაძლებელი დაკმაყოფილების წინა პირობაა.

ბუნებრივი საკვები სავარგულების მდიდარი პოტენციური შესაძლებლობის ათვისება მთელი რიგი ორგანიზაციულ-სამეურნეო ხასიათის საკითხების მოგვარებას მოითხოვს. მათ მიეკუთვნება სოფლის მეურნეობის სამინისტროში სათანადო დეპარტამენტის (საკვებწარმოების) ჩამოყალიბება, რომლის ამოცანა უნდა გახდეს პრობლემასთან დაკავშირებული ყველა საკითხის გადაწყვეტისთვის საჭირო ღონისძიებების ორგანიზაცია და წარმართვა, ცხადია ფერმერთა შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოყენებით. მათ მიეკუთვნება სააქციო საწყისებზე სათანადო სამანქანო-სატრაქტორო მდელო-საძოვრული ბრიგადების შექმნა, ამ ბრიგადებისთვის სამუშაო ფრონტის მოგვარება, კონტროლი სამუშაოთა ხარისხზე და სხვა.

მეცხოველეობის პროდუქტიულობის გადიდების მეორე მთავარი წინაპირობაა (ფარის, ჯოგის, კოლტის, რემას, გუნდის) ჯიშობრივი შემადგენლობის გაუმჯობესება, სწორი მიმართულებით გაძღოლა რეგიონების მიხედვით გონივრულად შედგენილი გეგმის შემუშავებით და ჯიშსაშენების აღდგენა,

აგრეთვე კერძო ფერმერული სანაშენო მეურნეობების, ჩამოყალიბება, სადაც შესაძლებელი იქნება ჯიშისანი მოზარდის მიღება და გამოზრდა. სოფლის მეურნეობის სამინისტროში უნდა აღდგეს სანაშენო დეპარტამენტი (სამართველოები). ამ ორგანიზაციებმა უნდა წარმართონ ქვეყანაში სანაშენო საქმე, ხელოვნური დათესლვა და სელექციური მუშაობა მეცხოველეობაში, როგორც სახელმწიფო, ასევე ფერმერულ მეურნეობაში, აგრეთვე სასოფლო – სამეურნეო კულტურების მეთესლეობა-სელექცია, ჯიშთა გამოცდა, შეიმუშაონ ყველა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების და ცხოველთა ჯიშების დარაიონების რეკომენდაციები, ერთხელ და სამუდამოდ დაამყარონ წესრიგი დღეს სრულიად მოუგვარებელ საკითხებში.

7.2. აკადემიკოსი ჯემალ გუგუშვილი

საანგარიშო წელს დასრულდა სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობა თემაზე „ქართული ჯიშური ჯგუფის ბოცვრების პროდუქტიულობის შესწავლა და სრულყოფა“. ხელმძღვანელი ჯ. გუგუშვილი. აღსანიშნავია, რომ ზოოტექნიკურ მეცნიერებაში პირველად იქნა საქართველოში გავრცელებული ბოცვრის ჯიშები (საბჭოური შინშილა, რუხი გოლიათი, ახალხელანდიური თეთრი), როგორც ხალასჯიშისანი მოშენებით, აგრეთვე ჯიშთაშორისი, მარტივი, რთული, შთანთქმითი და საახალჯიშო შეჯვარებით.

მიმდინარე წელს გამოქვეყნებულია სამეცნიერო ნაშრომი, „ხალასჯიშისანი და ნაჯვარ ბოცვრებში დედლების განაყოფიერებისა და ნაყოფიერების უნარის შენარჩუნება“. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე №32 2013 წ. ჩვენს ქვეყანაში პირველად ჩატარდა გამოკვლევები ხალასჯიშისანი, ორი და სამჯიშისანი ნაჯვარი ბოცვრების აღწარმოებითი უნარის, განაყოფიერების, მოზარდის შენარჩუნების, სახორცე და ტყავბეწვეული პროდუქტიულობის გაზრდის და ხარისხის გაზრდის მიზნით. სახორცე და ტყავ-ბეწვეული ჯიშების გამოყენებით.

ჩაბარებულია დასაბეჭდად სამეცნიერო ნაშრომი თემაზე „მეზოცვრეობა გლეხურ მეურნეობაში“, რომელიც დაიბეჭდება საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში, მიმართულებით – ორგანული სოფლის მეურნეობა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომაზე 2013 წლის 25 აპრილს გაკეთებული იქნა მოხსენება თემაზე: „მეზოცვრეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში“.

მიმდინარე წლის აპრილის თვეში საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურმა საბჭომ აირჩია აკადემიის ნამდვილ წევრად – აკადემიკოსად. არის სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეროვნული

კოორდინატორი. აკადემიური საბჭოს მიერ დამტკიცებულია აკად. ჯ. გუგუშვილის მიერ წარმოდგენილი აკადემიურ საბჭოსთან არსებული დარგობრივი (მეცხოველეობის) ჯგუფის წევრები.

მეცხოველეობის პრობლემურ საკითხებთან დაკავშირებით, ფერმერებს მათთვის საინტერესო საკითხებთან დაკავშირებით უწევს უფასო კონსულტაციებს. მიმდინარე წლის აპრილის, მაისის, ივნისის თვეში სსმმ აკადემიაში ჩატარდა შეხვედრები ფერმერებთან, სადაც ჩატარდა კონსულტაციები მათთვის საინტერესო თეორიულ და პრაქტიკულ საკითხებზე. არის არასამთავრობო ორგანიზაციის „განათლების სისტემის წარმომადგენელთა ასოციაციის“ პრეზიდენტი.

მეზოცვრეობა მეცხოველეობის ერთ-ერთი ახალგაზრდა დარგია. ამჟამად ბოცვრის გავრცელების ძირითადი არეალი პირად საკარმიდამო, გლეხურ მეურნეობაშია განთავსებული; მიზანშეწონილია განისაზღვროს დარგის სისტემური ანალიზი, რისთვისაც საჭიროა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები:

1. ცხოველის ბიოლოგიური თავისებურებებიდან გამომდინარე მეზოცვრეობა უნდა განვითარდეს გლეხურ და ფერმერულ მეურნეობებში;

2. მიზანშეწონილია ბოცვრები მოშენდეს საქართველოს ბუნებრივ-კლიმატურ პირობებთან შეგუებული და აპრობირებული ცხოველები, კერძოდ, დასავლეთ საქართველოში თეთრი გოლიათი. აღმოსავლეთ საქართველოში – რუხი გოლიათი, საბჭოური შინშილა, ვერცხლისებრი, სამხრეთ საქართველოში – ახალზელანდიური თეთრი, კალიფორნიული.

3. მოქმედებაში უნდა შევიდეს კანონი „სანაშენო საქმის შესახებ“.

4. ბოცვერი ბალახის მჭამელი ცხოველია, მისი გენეტიკური პოტენციალის სრული რეალიზაციისათვის საჭიროა მარცვლეულის, ბოსტნეულის და ბაღჩეული საკვების წარმოების გაზრდა.

5. დარგის არსებული მდგომარეობის განვითარებისათვის ფართო გზა უნდა დაეთმოს კოოპერირებას.

6. ფერმერთა დაფინანსებისათვის გამოყენებული იქნეს დაფინანსების გრძელვადიანი დაკრედიტების ფორმა ლიზინგი.

7. სრულად იქნას გამოყენებული აგრარულ სექტორში მომუშავე მეცნიერთა პოტენციალი.

დარგობრივ განყოფილებებში სასურველია განხილული იქნეს მეცხოველეობის შემდეგი საკითხები: 1. სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა კვება. 2. მეძროხეობის, მეცხვარეობის, მეთევზეობის, მეზოცვრეობის, მეცხენეობის, მეღორეობის, მეფრინველეობის, კინელოგიის, მეფუტკრეობის, გენეტიკური დათესვლის, გენეტიკა-მომშენებლობის, თანამედროვე მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები.

აღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით მიზანშეწონილია ჩატარდეს სემინარები, მრგვალი მაგიდა და კონფერენციები.

7.2.3. აკადემიკოსის ზურაბ ცქიტიშვილი

აკადემიკოსი ზურაბ ცქიტიშვილი 2013 წელს თავის საქმიანობას აგრძელებდა, როგორც საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავების საკოორდინაციო-სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი. ამასთან ერთად იგი კითხულობდა ლექციებს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტის სტუდენტებთან “რძის და რძის პროდუქტების ტექნოლოგიაში”. მისი ხელმძღვანელობით მიმდინარე წელს სამეცნიერო განყოფილებაში ჩატარდა 6 სხდომა. აღნიშნულ სხდომებზე უშუალოდ მის მიერ განხილული იქნა 4 საკითხი, აქედან ერთი "მეცხოველეობის პროდუქტების გადამამუშავებელ საწარმოებში რისკის შეფასების, შიდა კონტროლის (HACCP), პრევენციული სისტემებისა და მიკვლევადობის გამოყენების პრობლემები;" მოხსენდა აკადემიის აკადემიურ საბჭოს. მისი ხელმძღვანელობით სსმმ აკადემიაში ჩატარდა მრგვალი მაგიდა, სემინარი და მნიშვნელოვანი პრეზენტაციები მეცხოველეობის პრობლემატურ საკითხებზე. კერძოდ: პრეზენტაცია – “საქართველოს მეცხოველეობის სექტორის განვითარების მეცნიერული და პრაქტიკული ხედვა”; მრგვალი მაგიდა მეფუტკრეობის პრობლემატურ საკითხებზე; დამუშავდა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და ფართო საზოგადოებისათვის მოხდა თბილისის რძით მომარაგების გეგმის პრეზენტაცია; საქართველოს მეცხოველეობის განვითარების სტრატეგიის პრეზენტაცია; საქართველოს პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტთან ერთად ორგანიზება გაეწია სემინარს საქართველოში მეცხოველეობის სექტორის განვითარების შესახებ.

აღსანიშნავია, რომ სოფლის მეურნეობის სამინისტროში გაგზავნილი იქნა ორი წერილი: “თბილისის რძით მომარაგების უზრუნველყოფის პროგრამის შესახებ” და “მეფუტკრეობაში სელექციის მეცნიერულად წარმართვის პრობლემები”ს შესახებ.

მიმდინარე 2013 წელს აკადემიკოსი ზ. ცქიტიშვილი მონაწილეობდა გაეროს განვითარების პროგრამის პროექტში "პროფესიული განათლება და გადამზადების და ექსტენციის სისტემის მოდერნიზაცია, სოფლის მეურნეობის სფეროში პროფესიული სტანდარტების და მოდელური საგანმანათლებლო სისტემის შემუშავება", როგორც საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წარმომადგენელი. იგი ასევე არის განათლების სამინისტროს ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრის დარგობრივი საბჭოს წევრი. გარდა ამისა იგი მონაწილეობას იღებდა კანონშემოქმედებით საქმიანობაში. კერძოდ, სურსათის/ცხოველის საკვების უვნებლობის, ვეტერინარიისა და მცენარეთა დაცვის კოდექსის დახვეწაში. მონაწილეობდა სსმმ აკადემიის საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში "ინოვაციური

ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის". ხელმძღვანელობდა მეცხოველეობის, ვეტერინარიის, საკვებწარმოებისა და მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავების სექციის მუშაობას. მის მიერ გაკეთებული იქნა მოხსენება " ვაკუუმირების გამოყენება რძის მრეწველობაში", რომელიც გამოქვეყნდა კონფერენციის შრომათა კრებულში.

7.2.4. აკადემიკოსი თენგიზ ყურაშვილი

1. 2013 წელს დასრულდა გარდამავალი თემა: „რძის გადამამუშავებელ საწარმოებში ნედლეულის კეთილსაიმედოობის შემოწმება ბრუცელოზზე“.
2. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სავეტერინარო მედიცინის ფაკულტეტის მე-5 კურსზე (3 ჯგუფი) იკითხებოდა საგანი „ზოონოზები“ (ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული, დატვირთვა 8 საათი კვირაში).
3. გამოქვეყნებული სტატიები:
 - 3.1. “ღორის კლასიკური ჭირის პრობლემები საქართველოში”. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. თბილისი 2013, გვ. 311-334.

3.2. Prevalence of brucellosis in Georgia in the past XX century. *sonovactive medicine and biology*. 8-9, 2013, Canada, pg. 54-63.

4. გამოქვეყნებულია - სახელმძღვანელო - „ვეტერინარია“, 658 გვ.

სახელმძღვანელო – “რძისა და ხორცის წარმოების კატალოგი ფერმერთათვის და მეცხოველე სპეციალისტებისათვის”, 70 გვ.

ბროშურა – “ჯილეხის პრევენცია და ბრძოლის ღონისძიებები”, 23 გვ.

5. აკად. თ. ყურაშვილის ხელმძღვანელობით დაცულია სადოქტორო დისერტაციები:

- დავით შალამბერიძე – “ბოლო თაობის ანტიბაქტერიული პრეპარატების შედარებითი ეფექტურობა ღორის და ფრინველის ზოგიერთი ბაქტერიული დაავადებების დროს”. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.

- ლადო ბარათაშვილი – “ენტერობაქტერიების როლი ახალშობილი ხბოების დაავადებაში”. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი.

6. მონაწილეობა საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში: „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“. თბილისი, 2013 წლის 3-4 ოქტომბერი.

მოხსენება: “ღორის კლასიკური ჭირის პრობლემები საქართველოში”.

- მონაწილეობა საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში. უკრაინა, ლვოვი, 2013 წლის 2-4 სექტემბერი

მოხსენება: “საქართველოში წარმოებული ვეტერინარიული პრეპარატები”.

- CARD (სომხეთი), HEIFER (საქართველო) და DA (ავსტრია) ერთობლივი კონფერენცია თემაზე: “მეცხოველეობის მართვა და დაავადებათა პრევენცია”. სომხეთი, ალავერდი, 2013 წლის 25-27 ნოემბერი.

მოსხენება: “სომხეთის მოსაზღვრე რეგიონებში გავრცელებული დაავადებების პრევენცია”.

7. რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში წარდგენილია გრანტის პროექტი თემაზე: “აღწარმოების დაქვეითების (ბერწიანობის და უნაყოფობის) მიზეზების შესწავლა და მისი თავიდან აცილების გზები”.

- პროექტი: “ცხოველთა ჯანმრთელობის მენეჯმენტი საქართველოსა და სომხეთის საზღვრისპირა რეგიონებში”. Heifer internacional Georgia, 2012-2013.

8. სსმმ აკადემიის სამეცნიერო განყოფილებაში 2013 წლის 21 ოქტომბერს გაკეთებულია მოხსენება: “ინფექციური დაავადებების გავრცელების მდგომარეობა საქართველოში, მოსალოდნელი საფრთხეების ანალიზი და გასატარებელი ღონისძიებები”.

9. რედკოლეგიის წევრი:

- სამეცნიერო ჟურნალი „Innovative medicine and biology Canadian”.

- სამეცნიერო ჟურნალი: „Известия аграрной науки”.

- საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალი „მოამბე”.

- მრავალი სახელმძღვანელოს, დამხმარე სახელმძღვანელოს და ბროშურის რედაქტორი და რეცენზენტი.

- საქართველოს მემატიურთა კავშირის თავმჯდომარის მოადგილე.

- საქართველოს პარლამენტის სამეცნიერო საკონსულტაციო საბჭოს წევრი.

10. მიღებულია პატენტი „ღია თევზსაზრდელი ნაგებობების ქვეშ განსათავსებლად“ 1768.

11. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი.

12. სამეცნიერო კონსულტანტი:

- კომპანია „იენეტი“-ს.

- კომპანია „კავკასიის გენეტიკის“.

- სურსათის სააგენტოს ვეტერინარიის დეპარტამენტის.

ატარებდა ტრენინგებს: ვეტერინარ ექიმებთან, ფერმერებთან და მოსახლეობასთან, ნინოწმინდის, დმანისის, ბორჯომის, ახმეტის, ახალციხის რაიონებში.

13. **წინადადებები:** 13.1. ვეტერინარიის განვითარება წარმოუდგენელია კანონის „ვეტერინარიის შესახებ“ მიღების (აღდგენის) გარეშე. ვეტერინარიას უნდა დაუბრუნდეს საზაზღვრო ვეტერინარიული სამსახური. უნდა გაძლიერდეს ვეტერინარიული მომსახურება ადგილებზე სოფლად. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ვეტერინარიულ განათლებას და მეცნიერებას.

13.2. გაუმჯობესდეს ცხოველთა სადგომების ვეტერინარიულ-სანიტარიული პირობები და კვება. განსაკუთრებული ზომების მიღება საძოვრების მოსაწყობად და ცხოველების ხარისხიანი წყლით დაწყურების პირობების შესაქმნელად.

14. სასურველია აკადემიაში ჩატარდეს მრგვალი მაგიდა, კონფერენცია ან სხვა სახის შეკრება მიძღვნილი ვეტერინარიის აქტუალურ საკითხებზე.

7.3. საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება

აკადემიკოს მდივანი - აკადემიკოსი რევაზ მახარობლიძე სწავლული მდივანი - აკადემიური დოქტორი ანატოლი გიორგაძე

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებაში გაერთიანებულია აკადემიის 13 წევრი, მათ შორის აკადემიის ნამდვილი წევრი 8 და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 5.

აკადემიკოსები: ბალათურია ნუგზარი, დიდებულიძე ალექსანდრე, ვაშაკიძე არჩილი, კაციტაძე ჯემალი, მახარობლიძე რევაზი, ნანიტაშვილი თენგიზი, პაპუნძიძე გურამი, ჭალაგანიძე შოთა.

წევრ-კორესპონდენტები: ბედია ომარი, გაბუნია ნოდარი, თევზაძე ვახტანგი (გარდაიცვალა 2013 წლის მაისში), სარიშვილი დავითი, შაფაქიძე ელგუჯა. განყოფილებაში 2013 წელს ჩატარდა 7 სხდომა.

პირველი სხდომა ჩატარდა 18 იანვარს და განხილული იქნა საკითხები: 1. ცვლილებები საქართველოს კანონში ვაზისა და ღვინის შესახებ; მომხსენებელი: აკადემიკოსი ნუგზარ ბალათურია; 2. საინჟინრო სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილებიდან საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის ვაკანტური ადგილის დასაკავებლად აკადემიკოს გურამ ალექსიძის წარდგინების შესახებ; მომხსენებელი: აკადემიკოს-მდივანი რევაზ მახარობლიძე

მეორე სხდომა ჩატარდა 5 მარტს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. ჰიდრომელიორაციის არსებული მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები საქართველოში. მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ვახტანგ თევზაძე 2. საინჟინრო სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილების 2012 წლის ანგარიშის შესახებ. მომხსენებლები: აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე; აკადემიის სწავლული მდივანი აკად. დოქტორი ანატოლი გიორგაძე; 3. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე დამტკიცებული ეროვნული კოორდინატორების შესახებ; მომხსენებელი: აკადემიკოს მდივანი რევაზ მახარობლიძე;

მესამე სხდომა ჩატარდა 3 აპრილს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. მეაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები; მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე; 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების 2013 წლის 18 იანვრის სხდომაზე განხილული საკითხის („ცვლილებები საქართველოს კანონში ვაზისა და ღვინის შესახებ“ - მომხსენებელი აკად. ნ.

ბადათურია) დადგენილების შესახებ. მომხსენებელი: აკადემიკოსი ნუგზარ ბადათურია;

მეოთხე სხდომა ჩატარდა 17 აპრილს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები:

1. საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებიდან საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ კონკურსში დაშვებული კანდიდატის წინასაარჩევნო მოხსენება. მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გურამ პაპუნძე. 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად არჩევასთან დაკავშირებით საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ დაშვებული კანდიდატისათვის რეკომენდაციის მიცემის შესახებ (ფარული კენჭისყრა).

მეხუთე სხდომა ჩატარდა 15 მაისს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო მეღიორაციის მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები. მომხსენებელი: ტ.მ. დოქტორი ირაკლი ყრუაშვილი. 2. აგროსაინჟინრო სფეროს განვითარების სტრატეგიის შესახებ. მომხსენებელი: აკადემიკოსი რევაზ მახარობლიძე

3. მოქალაქე ვლადიმერ მირუაშვილის განცხადების შესახებ. მომხსენებელი: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე

მეექვსე სხდომა ჩატარდა 10 ივლისს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. ბულგარეთის ქ. ვარნაში გამართული საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შესახებ. მომხსენებელი: აკადემიკოსი ჯემალ კაციტაძე 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილის დავით გალეგაშვილის წერილის შესახებ (მოქ. ვასილ ჩხიკვაძის წერილითან დაკავშირებით). მომხსენებელი: აკად. დოქტორი გივი მოსაშვილი.

მეშვიდე სხდომა ჩატარდა 16 ოქტომბერს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. მოქალაქე კუკური ფიფიას წერილის შესახებ მომხსენებელი: აკადემიკოსი რევაზ მახარობლიძე 2. განათლების სამინისტროს 120/6 ბრძანებაში „ეროვნული საკვალიფიკაციო ჩარჩოს შესახებ“ შესწორებებისა და დამატებების შესახებ. მომხსენებელი: აკადემიკოსი ნუგზარ ბადათურია 3. სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შენახვისა და გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აღდგენის შესახებ. მომხსენებელი: აკადემიკოსი ნუგზარ ბადათურია.

აღსანიშნავია, რომ განყოფილების ორგანიზებით ჩატარდა სხვა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები: საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინოვაციური განვითარების კონცეფციის პრეზენტაცია; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მექანიზატორთა მრგვალი მაგიდა; განხილული იქნა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში გაიგზავნა სამი დასკვნა სხვადასხვა გამოგონებებთან დაკავშირებით.

7.3.1. აკადემიკოსი ნუგზარ ბაღათური

1. სამეცნიერო თემის დასახელება (გეგმიური დავალებით) :

1.1. **”ნაკლებად გავრცელებული ყურძნის პერსპექტიული ჯიშების გამოკვლევა ნატურალური საკვები საღებავის მიღების მიზნით”;**

მიმდინარე წელს ჩატარდა კვლევები საქართველოში ამჟამად გავრცელებული ყურძნის წითელი ჯიშებიდან.

კვლევების შედეგად მიღებულ იქნა კონცენტრატები და საღებავი ნივთიერებები, რომელთა ბაზაზეც ლაბორატორიულ პირობებში დამზადებულ იქნა პური და პურპროდუქტები ყურძნის საღებავის

გამოყენებით.

1.2. **”პურის ნატურალური გამაუმჯობესებლის მიღების ტექნოლოგიის გამოკვლევა”.**

პურის ხარისხის გასაუმჯობესებლად შესწავლილ იქნენ პურის ნატურალური გამაუმჯობესებლები, რომლებიც მიღებულ იქნა საქართველოში ველურად მზარდი კულტურებიდან: კუნელი, ასკილი, ქაცვი და უნაბი. შესწავლილ იქნა თითოეული მათგანიდან მიღებული პექტინის ფიზიკურ-ქიმიური მახასიათებლები: თავისუფალი კარბოქსილის ჯგუფი, ეთერიფიცირებული კარბოქსილის ჯგუფი, საერთო კარბოქსილის ჯგუფი, ეთერიფიკაციის ხარისხი, აცეტილის ჯგუფი, მეტოქსილის ჯგუფი. დადგინდა ველურად მზარდი მცენარეების ნაყოფებიდან პექტინოვანი ნივთიერებების ჰიდროლიზის ჩატარების ოპტიმალური პარამეტრები. გამოკვლეული იქნა ჰიდროპექტინის ორგანოლექტიკური და ფიზიკურ-ქიმიური მაჩვენებლები.

1.3. **”ადგილობრივი მცენარეული ნედლეულიდან (მოცვის, მაყვლის, ქაცვის და შინდის) გამოყენებით ანტიოქსიდანტური სასმელების მიღების ტექნოლოგიური გამოკვლევა “**

საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა ტექნოლოგიური გამოკვლევა მაყვლის, ქაცვის, მოცვის და შინდის ნიმუშებზე. ჩატარებული კვლევების შედეგად დადგინდა, რომ ველურად მზარდი ხილ-კენკროვანების: შინდის, მოცვის, მაყვლის და ქაცვის ნაყოფები გამოირჩევიან ანტიოქსიდანტური ნივთიერებების მაღალი შემცველობით. ლაბორატორიულ პირობებში დამუშავდა ანტიოქსიდანტური წვენების მიღების ტექნოლოგია, რომელიც ითვალისწინებს ნაყოფების ინსპექციას, დახარისხებას, რეცხვას, წყლის დამატებას, გაცხელებას 80°C ტემპარატურაზე, გამოწნეხვას, დიფუზიური წვენის მიღებას, კონსერვანტების დამატებას.

მიღებულ წვენებში განსაზღვრული იქნა ძირითადი ფიზიკურ-ქიმიური მაჩვენებლები, რომლებიც განსაზღვრავენ აღნიშნული წვენების ანტიოქსიდანტურ აქტივობას.

14. “საქართველოში გავრცელებული მანდარინის, ფეიხოს და კივის არასტანდარტული ნედლეულიდან პექტინის პასტის მიღების ტექნოლოგიის დამუშავება”;

კვლევის მიზანს წარმოადგენდა მანდარინის, ფეიხოს და კივის არასტანდარტული ნაყოფებიდან მაღალი პექტინოვანი ნივთიერების შემცველობის დადგენა. ამ მიზნით დამუშავდა აღნიშნული ნაყოფებიდან პექტინის პასტის მიღების ტექნოლოგია.

ჩატარებული კვლევებისა და ფიზიკო-ქიმიური მანკვებლების: მშრალი ნივთიერება, შაქრები, სიმჟავე, ვიტამინი C, საერთო პექტინების განსაზღვრის შედეგად დადგენილ იქნა, რომ ახალი სახის პროდუქტები წარმოადგენენ ნახევარფაბრიკატებს პექტინოვანი ნივთიერებებისა და სხვა სასარგებლო ნივთიერებების მაღალი შემცველობით, რის გამოც ისინი გამოიყენებიან საკვებად და სხვადასხვა სახის სამკურნალო-პროფილაქტიკური დანიშნულების პროდუქტების მისაღებად.

15. “ველურად მზარდი ღვინის ნედლეულის ქიმიკო-ტექნოლოგიური გამოკვლევა, ნატურალური საკვები დანამატის დამზადების მიზნით”.

შესწავლილ იქნა ღვინის გირჩა-კენკრებიდან ეთეროვანი ზეთის სრულყოფილ გამოხდაზე მოქმედი ტექნოლოგიური პარამეტრები: გამოხდის სიჩქარე და ხანგრძლივობა. ღვინის გირჩა-კენკრებიდან და მწვანე მასიდან ექსტრაქტული ნივთიერებების სრულყოფილ გამოწველილვაზე მოქმედი ტექნოლოგიური პარამეტრები (ეთილის სპირტის მოცულობითი წილი, ექსტრაქტული ნივთიერების მასური წილი, აქტიური მჟავიანობა) – ექსტრაქციის პროცესის ტემპერატურული რეჟიმი, ხანგრძლივობა და ექსტრაგენტის – სპირტწყალხსნარის კონცენტრაციის გავლენა. მრავალნაყოფიანი ღვინის ნედლეულის გადამუშავების ოპტიმალური ტექნოლოგიური პარამეტრების დადგენის მიზნით ჩატარებული ექსპერიმენტების შედეგების საფუძველზე დადგენილ იქნა, რომ ღვინის კენკრები უნდა გადამუშავდეს დაქუცმაცებულ მდგომარეობაში; დისტილატის სიჩქარე უნდა შეადგენდეს 12-13 სმ³/წთ. ეთეროვანი ზეთის გამოხდის ხანგრძლივობა უნდა შეადგენდეს 1 საათს; ღვინის გირჩა-კენკრებს და მწვანე მასას უნდა ჩაუტარდეს თბური ექსტრაქცია 40°C 4 საათის ხანგრძლივობით 60% სპირტწყალხსნარით. მიღებული ნატურალური საკვები დანამატი გამოიყენება კვების სხვადასხვა პროდუქტების დასამზადებლად.

2. მომზადებულ იქნა კონცეფცია ”საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინოვაციური განვითარების შესახებ. კონცეფცია მოსმენილ იქნა სოფლის მეურნეობის და ეროვნულ აკადემიებში.

3. დამუშავდა საკითხი ”საქართველოს კანონში ”ვაზისა და ღვინის შესახებ” შესწორებებისა და დამატებების შესახებ.”

”შესწორებები” განხილულ იქნა აკადემიისა და პარლამენტის კომიტეტის სხდომებზე.

4. დაისვა საკითხი აკადემიაში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შენახვისა და გადამამუშავების განყოფილების აღდგენის შესახებ.

IV. გამოქვეყნებული შრომები:

1. “შაქრის წარმოების განვითარების ძირითადი მიმართულებები საქართველოში”. საქართველოს მთიანეთი სოციალ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები. თბილისი, 2013 წ.
2. ტექნოპარკი სოფლის მეურნეობის განვითარების ძირითადი გზა. საქართველოს მთიანეთი სოციალ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები. თბილისი, 2013 წ.
3. საქართველოში ველურად მზარდი კულტურების – კუნელის, ასკილის, ქაცვის, უნაბის – ნაყოფების ქიმიური შედგენილობა და გამოყენების პერსპექტივები. შ. აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები. №1, 2013 წ. თბილისი. გვ. 52-56. თანაავტორობით.
4. ნატურალური მცენარეული არომატიზატორები და მათი სამრეწველო გამოყენება. შ. აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები. №1, 2013 წ. თბილისი. გვ. 56-59. თანაავტორობით.
5. საფერავის ჯიშის შურძნისაგან ღვინო-მასალების დამზადების, დამწიფების და დაძველების პროცესების ბიოქიმიური და ტექნოლოგიური გამოკვლევა. შ. აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები. №1, 2013 წ. თბილისი. გვ. 62-73. თანაავტორობით.
6. ვარდისფერი ღვინოების დამზადების პროცესების ბიოქიმიური და ტექნოლოგიური გამოკვლევა. შ. აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები. №2, 2013 წ. თბილისი. გვ. 69-77. თანაავტორობით.
7. მეღვინეობის სფეროში გამოყენებული ტერმინები და განმარტებები. შ. აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები. №4, 2013 წ. თბილისი. გვ. 66-89. თანაავტორობით.
8. Математическое описание процесса получения экологически чистых эфирных масел. Международная научно-практическая конференция. с. 359.
9. Физико-химические показатели фальсификации коньяков. Международная научно-практическая конференция. с.362. Соавт.

V. გამოქვეყნდა მონოგრაფია : ”ღვინის ექსპერტიზა”, ტექნიკური უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 290 გვ.

VI. სამეცნიერო საზოგადოების დასახელება, რომლის მუშაობაში იღებს მონაწილეობას აკად. ნ. ბაღათურია: 1. ”საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიის მთიანეთის პრობლემათა შემსწავლელი კომისია”.

2. ”მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიასთან არსებული ექსპერტთა საბჭო”

VII. გაკეთდა განაცხადი პატენტზე ”ნახევრად ტკბილი ღვინის ”ხვანჭკარას” დამზადების ხერხი”.

7.3.2. აკადემიკოსი ალექსანდრე დიდებულიძე

აკად. ა. დიდებულიძის აკადემიური დატვირთვა საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში 2012/2013 სასწავლო წლის მეორე სემესტრში შეადგენდა კვირაში 5 საათს, 2013/2014 წლის პირველ სემესტრში – 3 საათს. იყო ორი მაგისტრანტის სამეცნიერო ხელმძღვანელი, რომლებმაც წარმატებით დაიცვეს თავისი ნაშრომები.

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მაგისტრატურის სტუდენტებთან აკადემიური დატვირთვა 2012/2013 სასწავლო წლის

მეორე სემესტრში შეადგენდა კვირაში 3 საათს;

- ელექტროამძრავი. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ბაკალავრიატი, მე-IV კურსის მეორე სემესტრი, 3 საათი კვირაში;
- საიმედოობის თეორია. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ბაკალავრიატი, მე-IV კურსის მეორე სემესტრი, 3 საათი კვირაში;
- ელექტრული მიკრომანქანები. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ბაკალავრიატი, IV კურსის პირველი სემესტრი, 3 საათი კვირაში;
- ბიომეცნიერებების საკანონმდებლო, კომერციული და ეთიკური პრინციპები და უფლება ინტელექტუალურ საკუთრებაზე. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მაგისტრატურის I კურსის მეორე სემესტრი, 3 საათი;
- ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები, კანონმდებლობა და კომერციალიზაცია. ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგისტრატურის I კურსის მეორე სემესტრი, 3 საათი.

3. გამოქვეყნებული თეზისები, სტატიები

1. Привод электрифицированного мостового агрегата для фермерских хозяйств. «Инновационные технологии для устойчивого и безопасного развития аграрного сектора», Тбилиси, 2013. - стр. 374-376 (ფერმერული მეურნეობებისათვის განკუთვნილი ელექტრიფიცირებული ხიდური აგრეგატის ამძრავი.საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის: „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013, გვ. 374–376).

2. Agriculture of Georgia: Reforms, Global Impact and Outlook. International Workshop: The Latest Developments in Food Science and Technology in European and South Caucasus Countries. Praga, 2013 (საქართველოს სოფლის მეურნეობა: რეფორმები, გლობალიზაციის ზემოქმედება და პერსპექტივები. ევროკავშირის პროექტის “ბიოპარტნერები“-ს საერთაშორისო სესია: უახლესი დამუშავებები კვების მრეწველობასა და ტექნოლოგიებში ევროპულ და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში, პრაღა, 2013).

3. Operating Regimes of the Electromagnetic Oscillation Motor. Materials of the International Conference "Innovative technologies for sustainable and secure development of the agricultural

sector”, Tbilisi, 2013. - pp. 376-379 (ელექტრომაგნიტური ვიბრაციული ძრავას მუშაობის რეჟიმები. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის: „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013, გვ. 376–379).

4. Effects of Food Quality on Heavy Metals Content in Hair of Residents of Cities in Georgia. Materials of the 6th International Symposium on Recent Advances in Food Analysis, Praga, 2013. p.257 (Co-authors: Chelidze T., Enukidze L., Chankashvili M.) (სურსათის ხარისხის გავლენა საქართველოს ქალაქების მაცხოვრებელთა თმებში მძიმე ლითონების შემცველობაზე. მეექვსე საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები, პრაღა, 2013, გვ.257, თანაავტორები თ.ჭელიძე, ლ.ენუქიძე, მ. ჩანკაშვილი).

5. ელექტრომაგნიტურ ვიბრაციულ ამგზნებში ენერჯის გარდაქმნის პროცესი. კონფერენცია „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“, შრომების კრებული. ქუთაისი, 2013. – გვ. 17-23.

4. გამოქვეყნებული მონოგრაფია, სახელმძღვანელო.

აკად. ა. დიდებულიძეს გამოქვეყნებული აქვს სამი ელექტრონული სახელმძღვანელო:

15. ელექტრული მიკრომანქანები. სალექციო კურსი. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, თბილისი, 2013. – 80 გვ.

ჩამოყალიბებულია ავტო-სატრაქტორო და სასოფლო-სამეურნეო ხელის იარაღების, აგრეთვე ავტომატიკის სისტემების მიკრომანქანების თეორიული სქემები, აღწერილია ამ მიკრომანქანების კონსტრუქციები და გამოყენების მაგალითები.

16. მექატრონიკის კურსი. თავისუფალი უნივერსიტეტი, თბილისი, 2013. – 85 გვ.

მექატრონიკა წარმოადგენს მექანიკური (ელექტროძრავას) და ელექტრონული ბლოკების ერთობლიობას;

17. ელექტრული მიკრომანქანები. პრაქტიკუმი. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი, თბილისი, 2013. – 29 გვ.

წარმოადგენს სასწავლო კურსში ცოდნის გასაღრმავებლად და საკურსო სამუშაოს შესასრულებლად განკუთვნილი 7 მაგალითის ერთობლიობას.

18. დაცული სამაგისტრო ნამუშევრები

1. ყულიაშვილი ზ. ხელის ინსტრუმენტის მუდმივი დენის ძრავას ენერჯის თანაზომადი სიმძლავრის ფოტოელექტრული წყაროთი მუშაობა. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის საინჟინრო-ტექნოლოგიური ფაკულტეტი, დაცვა შედგა 2013 წლის 19 ივლისს.

2. კიზივაძე-თავაძე ნ. ბიოაგროწარმოების საერთაშორისო სტანდარტები, ბიოპროდუქციის წარმოება, ნიშანდებისა და სერთიფიცირების პრობლემები საქართველოში. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის აგროტექნოლოგიური ფაკულტეტი, დაცვა შედგა 2013 წლის 17 ივლისს.

6. საზღვარგარეთ და საქართველოში გამართულ სიმპოზიუმებში, კონფერენციებში მონაწილეობა

1. The 6th International Symposium on Recent Advances in Food Analysis. Prague, 04-08 November (მეექვსე საერთაშორისო სიმპოზიუმი: “ახალი წარმატებები სურსათის ანალიზში”, პრაღა, 04-08 ნოემბერი);

2. International Conference "Innovative technologies for sustainable and secure development of the agricultural sector" (საერთაშორისო კონფერენცია: “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“) თბილისი, ოქტომბერი;

3. საერთაშორისო კონფერენცია: „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“, ქუთაისი, 28-30 ნოემბერი;

4. ევროკავშირის პროექტის “ბიოპარტნერები”-ს სესია: უახლესი დამუშავებები კვების მრეწველობასა და ტექნოლოგიებში ევროპულ და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში, პრაღა, 07 ნოემბერი;

5. Fourth International Forum of UNECE, ESCAP, UNDP: Energy for Sustainable Development, Tbilisi, Georgia (გაეროს მეოთხე საერთაშორისო ფორუმი: ენერჯია მდგრადი განვითარებისათვის), თბილისი, 2013 წლის 17-19 სექტემბერი.

7. საზღვარგარეთის და ადგილობრივ სამეცნიერო გრანტებში მონაწილეობა. მიუთითეთ საგრანტო ფონდი, გრანტის დასახელება.

მონაწილეობდა ევროკავშირის ტემპუსის პროექტში TEMPUS-ES-JPCR-159340 (www.biosciences.org): "სამაგისტრო პროგრამა გამოყენებით ბიომეცნიერებებში" (საქართველი, სომხეთი, ესპანეთი, დიდი ბრიტანეთი, საბერძნეთი, პორტუგალია, 2010 წლის მარტი – 2013 წლის ივნისი).

ევროკავშირის მე-7 ჩარჩო პროგრამის პროექტი “BIOPARTNERS” (ბიოპარტნერები).

8. აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობაში მონაწილეობა

აკადემიური საბჭოს დაავალებით აკად. ა. დიდებუდიძე ხელმძღვანელობდა შემდეგი კომისიების მუშაობას:

1. გია დვალის კონცეფციის ანალიზის და აგრარულ მეცნიერებაში კონცეფციის დებულებების გამოყენების მიზანშეწონილობის განმსაზღვრელი კომისია – 15 მაისი – 16 ივნისი;

2. სსმმ აკადემიას, საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატასა და საქართველოს პროფესიული განათლების ფონდს შორის თანამშრომლობის მემორანდუმის შემდგენი კომისია – 07 ივნისი - 05 ივლისი;

3. სსმმ აკადემიის საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების საექსპერტო-საკონკურსო კომისია „აგრარულ სფეროში საუკეთესო ქართველი მეცნიერის წოდების მინიჭება“, ნოემბერი.

9. სამეცნიერო საზოგადოების, არასამთავრობო ორგანიზაციის, სამეცნიერო საბჭოს, ჟურნალის, კრებულის, გამომცემლობის და ა.შ. საბჭოსა და რედაქციის წევრობა.

არის არასამთავრობო ორგანიზაციის - პოლიტიკური კვლევების ინსტიტუტის სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი.

არის არასამთავრობო ორგანიზაციის – შეფასების ასოციაციის წევრი.

აგრძელებდა მუშაობას ორი სამეცნიერო გამოცემის სარედაქციო კოლეგიაში:

- ჟურნალი: "Проблемы Аграрной Науки", თბილისი;
- ჟურნალი "ინტელექტი", თბილისი.

10. გამოგონება, პატენტი

მიღებული აქვს საქართველოს ერთი პატენტი გამოგონებაზე: კომბინირებული მაგნიტური ძრავა. საქართველოს პატენტი № 5947, "საქპატენტის ოფიციალური ბიულეტენი" № 20(384), 2013, გვ. 15 (თანაავტორები: ა.სანაძე, რ. კურტანიძე, გ. ცერცვაძე, რ. ცერცვაძე, მ. ცერცვაძე).

გამოგონება განეკუთვნება მოწყობილობებს, რომლებიც კომბინირებულად გარდაქმნიან მუდმივი მაგნიტების და ელექტრომაგნიტების ენერგიას ბრუნვითი მოძრაობის მექანიკურ ენერგიაში და შეიძლება იყოს გამოყენებული ეკოლოგიურად სუფთა, კინემატიკურად მარტივი და კარგი წევითი მახასიათებლების მქონე ამძრავის სახით.

12. სხვა მნიშვნელოვანი სახის სამუშაოები.

აკად. ა. დიდებულიძე მონაწილეობდა ენციკლოპედია "საქართველოს" III ტომის მასალებთან დაკავშირებული შენიშვნების მომზადებაში.

7.3.3. აკადემიკოსი არჩილ ვაშაკიძე

1. თემის დასახელება რომლის კვლევებსაც ასრულებს აკად. ა. ვაშაკიძე:

1.1. „ბიოენერგეტიკის (ბიოდიზელი, ბიობენზინი) განვითარება საქართველოში“;

1.2. „საქართველოში ლოკალური განაწილებული სასოფლო-სამეურნეო ქსელების შექმნისათვის მოწყობილობების და პარამეტრების შერჩევის ანგარიში მართვის ალგორითმის არჩევით“;

2. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტში ასწავლის შემდეგ სასწავლო კურსებს:

„აგრარულ წარმოების ელექტრიფიკაცია“;

„ელექტროტექნოლოგიური დანადგარების, კომპლექსების და ელექტრომომარაგების სისტემების მონტაჟი“;

„ავტომატური მართვის საფუძვლები“;

„ექსპერიმენტის დაგეგმვის მეთოდები“

„მემცენარეობის საწარმოთა ელექტრომოწყობილობები“;

ხელმძღვანელობს: ორ – მაგისტრს; სამ – დოქტორანტს.

3. მიმდინარე წელს აკად. ა. ვაშაკიძის ხელმძღვანელობით საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტში დაცულია ორი სამაგისტრო ნაშრომი:

3.1. “110 კვ. ძაბვის საჰაერო ხაზის „ზესტაფონი-ხაშურის“ მაგისტრალის ელექტროენერჯით მომხმარებელთა საიმედოების ანალიზი”;

3.2. „სამცხე-ჯავახეთის“ რეგიონის ელექტროენერჯით მომხმარებელთა საიმედოების ანალიზი”.

4. მონაწილეობდა ბონის უნივერსიტეტის მეცნიერების განვითარების ცენტრის (გერმანია) და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ ორგანიზებულ საერთაშორისო სემინარის მუშაობაში თემაზე „ სასოფლო სამეურნეო განათლების საკითხები აგრარულ სექტორსა და სოფლის განვითარებაში“. წაკითხულია მოხსენება თემაზე „ აგრარული განათლების საკითხები“;

5. სამეცნიერო ჟურნალების რედაქციების წევრი: ჟურნალი „ინტელექტი“, „აგრარულ მეცნიერებათა უწყებანი“, ~Bulletin of Armenian Agricultural Academ”, “აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“; დაჯილდოებულია: „საპატიო ნიშნის ორდენით“, „ღირსების ორდენით“ , მედლებით და სიგელებით.

6. ბიოენერჯეტიკისა და სოფლის მეურნეობის ელექტრიფიკაციის განვითარება

6.1. ბიოენერჯეტიკის განვითარება

ბიოენერჯეტიკის განვითარება წარმოადგენს ერთერთ პრიორიტეტულ მიმართულებას ქვეყნის ენერგოდამოუკიდებლობისა და ენერგოუსაფრთხოებისათვის. საქართველოს პარლამენტში წარმოდგენილი იყო მოხსენება „ბიოსაწვავი“. საქართველოს მთავრობამ (№6211-რს) უკვე მიანიჭა პროდუქციას შესაბამისი სასაქონლო ses esn კოდი 3826 00 000 00; ბიოდიზელისა და ბიობენზინის წარმოება საქართველოში, როგორც ჩატარებულმა კვლევებმა გვიჩვენა რეალიზებადი და აქტუალურია.

6.2. სოფლის მეურნეობის ელექტრიფიკაციის განვითარების პრიორიტეტები

აგრარული პოლიტიკის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას წარმოადგენს აგრარული წარმოების ელექტრიფიკაცია.

აგრარული წარმოების ელექტრიფიკაცია დაკავშირებულია, სოფლის მეურნეობის ენერჯეტიკულ ბალანსთან, ენერჯის მისაღებად ენერჯის ახალი წყაროების ათვისებასთან. ენერგოდამზოგ ტექნოლოგიებთან და ტექნიკასთან, ელექტრო ენერჯით მომარაგების სისტემის რაციონალიზაციასთან.

აგრარული წარმოების ელექტროენერჯით უზრუნველყოფა მოითხოვს, ამ საწარმოებისათვის და საყოფაცხოვრებო მიზნებისათვის, როგორც ავტონომიური, ასევე ცენტრალიზებულ ელექტრომომარაგებას რაციონალური სქემების განვითარებასა და რეკონსტრუქციას, მათ ოპტიმიზაციასა და მართვის ავტომატიზაციას. 100/35/0,4 კვ. ძაბვის სისტემის სატრანსფორმატორო ქვესადგურების, მაგისტრულ ხაზებში ერთი ამადლებული კვეთის გამოყენებას. საჭირო ხდება ფერმერულ მეურნეობასთან ახლოს აშენებული 10/0,4 კვ. ქვესადგურსა ან 10კვ. საჰაერო ხაზზე (შეკრული სამფაზა-ერთფაზა ენერჯის გამანაწილებელი შერეული სისტემით), მოქმედ საჰაერო ხაზთან მიერთება.

ეს იდეა განხორციელებადია რადგან, ელექტროენერჯის მყიდველს უფლება აქვს, ელექტროენერჯია შეისყიდოს ნებისმიერი გამყიდველისაგან, თუ მისი წლიური მოხმარება შეადგენს:

- ა) 2013-2015 წლ არანაკლებ 3 მლნ. კვტ. სთ;
- ბ) 2016-2017 წლ არანაკლებ 1 მლნ. კვ. სთ.;
- გ) 2017წ-1 მილიონ კვტ. სთ;

ელექტროენერჯის მოხმარება, წარმოება. კვტ.სთ		
წელი	მოხმარება	წარმოება
2013	11,517	14,991
2014	12,06	15,710
2015	12,61	16,209

ეს პირობები საშუალებას იძლევა გაიზარდოს აგრარულ წარმოებაში ელექტროენერჯის გამოყენებაში პერსპექტივები, რომლის ძირითადი კონცეპტუალური მოთხოვნებიცაა:

6.2-I. ელექტროენერჯის ეფექტურად გამოყენება

- 1. ენერგოეფექტურობის ამაღლება;
- 2. განახლებადი ენერჯის წყაროების ფართოდ გამოყენება;

6.2-II ელექტროენერჯის განაწილებისა და მოხმარების უსაფრთხოება

- 1. ქსელების, ქვესადგურებისა და ელექტროდანადგარების რეაბილიტაცია, მოდერნიზაცია;
- 2. ახალი ქსელებისა და ელექტროფიცირებული ობიექტების მშენებლობა;
- 3. ელექტროენერჯის მისაღებად ალტერნატიული ენერჯის წყაროების გამოყენება.

6.2-III ახალი ელექტრული სიმძლავრეების შექმნა.

2015 წლისათვის საქართველოში ელექტროენერჯის წარმოება 16,219 კვტ. სთ-ს მიაღწევს, რაც პროპორციულად გადანაწილდება აგრარულ წარმოებასა და საყოფაცხოვრებო კომუნალურ მომხმარებელზე. საქართველოს აგრარული სექტორის ელექტრიფიკაცია დამოკიდებულია აგრარულ წარმოებაზე, ხოლო ეს დამოკიდებულია ქვეყნის კლიმატურ, ნიადაგობრივ და საწარმოო ობიექტების ბიოლოგიურ პირობებზე.

თითქმის ყოველწლიური სტიქიური მოვლენები (სეტყვა, ძლიერი ქარი, გვალვა და სხვა) და მცენარეთა განსაკუთრებული მგრძობიარობა მათ მიმართ აუცილებელს ხდის შესაბამისი ღონისძიებების გატარებას განსაკუთრებით გვალვების მიმართ, რომლის მატერიალური ზარალი 2000 წ. 450,0 მლნ ლარს შეადგენდა. სამელიორაციო სამუშაოები, სატუმბო სადგურები და მისი ავტომატური მართვა ერთ-ერთი საშუალება ამ მოვლენებით ზარალის შესამცირებლად, რისთვისაც აუცილებელია სამელიორაციო დანადგარების ელექტროენერჯით უზრუნველყოფა.

მემცენარეობაში მცენარეთა თესლის წარმოება მოითხოვს გამწმენდ და დამხარისხებელ ელექტრიფიცირებულ მოწყობილობებს, რომლებიც მოითხოვენ მანქანათა ბრუნვის სისხირის რეგულირებას.

მეცხოველეობა რაც მეტად განვითარდება, მით მეტი ეფექტი გააჩნია ელექტროენერჯის გამოყენებას ამ დარგში, რადგან სწორი, ჰიგიენური, საკმაო წყალმომარაგება, საკვების მომზადების რეგულირება (ძირხვენებისა და თივის დამქუცმაცებლის, ნაკელგამტანის სანიტარული დამუშავების და სხვა) მოიცავს უწყვეტ ელექტრომომარაგებას ისევე როგორც რძის წარმოების მანქანების (სეპარატორების, კარაქი-სელევატორების, ჩამოსასხმელი და სხვა) რომლებიც ინტენსიური სოფლის მეურნეობის განუყოფელი ნაწილია.

6.3 აგრარული წარმოების ელექტრიფიკაციის განვითარებისათვის საჭიროა

6.3.1 სასოფლო სამეურნეო რაიონებში განხორციელდეს ორგანიზაციული ღონისძიებები:

ენერჯის ალტერნატიური წყაროების გამოყენებასთან ერთად, 0,4/10კვ. ელექტრული ქსელების ტექნიკური გადაიარაღების რეკონსტრუქციის რეკომენდაციების დამუშავება. 0,38კვ. 6-10კვ. საჰაერო ხაზებისა და 6-10/04კვ. სატრანსფორმატორო ქვესადგურების მშენებლობა, რეკონსტრუქცია და ტექნიკური გადაიარაღება. მთიან რეგიონში სასოფლო-სამეურნეო ელ. გადამცემა ხაზების გაყინვის შემცირების ღონისძიებები. ზოგიერთ რაიონებში ელექტრომომარაგებისა და განაწილების ლოკალური სისტემის შექმნა და მათი მიერთება ენერჯოსისტემასთან. საიმედობის ამალღების მიზნით დენის სწრაფმოქმედი (არაუმეტეს 2...3 მკვმ.) შემზღუდველების გამოყენება, რადგან ელექტრული დატვირთვებისა და ელექტროგენერაციის სიმძლავრეების გაზრდას მიყვევართ ელმომარაგების სისტემის საიმედობის შემცირებისაკენ, რაც იწვევს მის სტატიკურ და დინამიურ მდგრადობის გაუარესებას. ელმომარაგების სისტემის განვითარება განაპირობებს მოკლეჩართვის დენების ზრდას, ეს კი ზოგჯერ ელმოწყობილობების მწყობრიდან გამოსვლისა და ხანძრის გაჩენის მიზეზიც შეიძლება გახდეს. დენის სწრაფმოქმედი შემზღუდველების გამოყენება საშუალებას იძლევა შევზღუდოთ დარტყმისა და დამყარებული დენების მნიშვნელობები, რომ არ მოხდეს გავლენა ქსელის ელემენტებზე, ხოლო მოკლეჩართვის აღმოფხვრისას ავტომატური ამუშავება და აღდგენა. 2030 წლისათვის ელ. ენერჯის საერთო მოთხოვნაში (პროგნოზირებულია გაიზარდოს 1,5 ჯერ) აგრარული წარმოების ელექტროფიკაციის წილის გაზრდა. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მზის ავტონომიური ინვენტორების, ქარისა და მიკროჰესების გამოყენებით. ენერჯოდამზოგი ლუმინესცენტური და შუქდიოდური ნათურების გამოყენება. 10კვ. სასოფლო დანიშნულების ხაზების მუშაობის უნარიანობის გაზრდა დიაგნოსტიკური მეთოდების გამოყენებით. სარწყავ სისტემების სატუმბო სადგურების პოლუსგადამრთველი ხეიბიანი ელ.ამძრავების გამოყენება. სარწყავი მიწათმოქმედების ტექნოლოგიების ელ.მოწყობილობების ფუნქციების ეფექტურობის ამალღება. სასოფლო სამეურნეო ტენოლოგიების ელექტრო-ფიზიკური მეთოდებით კონტროლი და მართვა. თესლის გაწმენდის,

შრობის პროცესის ელექტროაქტივირება; ხორბლის თესლის ოზონისებრი ჰაერით დამუშავება ელექტროფიციცირებული შემბოლავი მოწყობილობის დამუშავება .ფრინველის გალიაში შენახვის აერონიზაციის ეფექტურობის ამაღლება. მეფრინველეობის ნაკადური საწარმოო ხაზების ელექტრომოწყობილობების სისტემების შექმნა.სახბორეებში ელექტრო გამახურებელი თბოაკუმულირებული სისტემების შექმნა და სხვა.

6.3.2 დასახული მიზნების რეალიზაციის მექანიზმები:

აგრარულ წარმოებაში ელექტროფიკაციის ინოვაციურ მოთხოვნების ანალიზი. ელექტროენერჯის ინოვაციური საქმიანობისათვის მისი წარმოების ყოველ სტადიაზე(ტექნოპარკები,ბიზნესინკუბატორები)ინფრასტრუქტურის ელემენტების შექმნა. ელექტროფიკაციის პროექტების, მაღალტექნოლოგიური და მეცნიერტევადი პროდუქციისა და პოტენციურ ინვესტორთა საერთო მონაცემთა ბანკის შექმნა. საინფორმაციო-საკონსულტაციო მხარდაჭერა მედიის გამოყენებით. საკანონმდებლო, ნორმატიული და მეთოდური უზრუნველყოფის დოკუმენტების შექმნა.

სოფლის მეურნეობაში ელექტროენერჯის მოხმარების მაღალი პერსპექტივებით გამოირჩევა სხვადასხვა დარგები, მათ შორის : მეცხოველეობა, სერვისული და სარემონტო მომსახურება, სასათბურე და პროდუქტთა გადამამუშავებელი საწარმოები.

6.3.3. მოსალოდნელი შედეგები:

- აგრარული წარმოების ელექტროფიკაციაში სხვადასხვა წყაროებიდან საინვესტიციო მიმზიდველობის გაზრდა;
- სოფლის მეურნეობის შიდა პროექტში ელექტროფიკაციის მაღალი ტექნოლოგიური წილის გაზრდა;
- აგრარული წარმოების ელექტროფიკაციაში დასაქმებულთა რაოდენობის გაზრდა;
- აგრარული წარმოების მცირე და საშუალო ინოვაციური საწარმოების გაზრდა განვითარება;
- აგრარული წარმოების ელექტრული მეურნეობის დაბალი და მაღალი ძაბვის ელექტრომოწყობილობების, ელექტროტექნიკური დანადგარებისა და ქსელების გაფართოება;
- ელექტროტექნოლოგიური, ელექტროფიზიკური დანადგარებისა და პროცესებში საკაბელო და საჰაერო ელექტროგადამცემი საშუალებების და ელექტრული კონდენსატორების, ელექტრული და ელექტრონული აპარატების, ელექტროტექნიკური საშუალებების გამოცდისა და კონტროლის მეთოდებისა და საშუალებების ელექტრომომარაგებისა და აგრარული წარმოების პროცესების ავტომტიზაციის სისტემების ფართოდ გამოყენება;
- ელექტროსამონტაჟო, საექსპლუატაციო და სარემონტო სამუშაოებში ელექტრომომარაგების სისტემის რეჟიმების პარამეტრების ოპტიმიზაცია, ენერგოდამზოგი ღონისძიებების რეკომენდაციები და გამოყენება;
- სასოფლო-სამეურნეო ელექტრული ქსელების განვითარება;

- აგრარული წარმოების საიმედო, უსაფრთხო ელექტრომომარაგების უზრუნველყოფა, პროდუქციის ელექტროტევადობის შემცირებისა და საყოფაცხოვრებო პირობებისათვის კომფორტული ცხოვრების უზრუნველყოფა;
- სასოფლო-სამეურნეო ელექტრული ქსელების განვითარების საჭიროებისათვის განხორციელება :

- ფერმერული მეურნეობის, წარმოებისა და საყოფაცხოვრებო მომსახურებისათვის უწყვეტი ელექტრომომარაგების უზრუნველყოფა;
- აგრარულ დარგში მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარისხის გაზრდა;
- ელექტროენერჯის მომხმარებლების მიერთება ელექტრული ენერჯის წყაროებთან;

სოფლის მეურნეობაში, ენერჯის განაწილების უბრალო და ეკონომიური მეთოდების გამოყენება, როგორცაა ტრანზიტული სქემა. აგრეთვე(0,38კვ. ძაბვით შესრულებული სქემა) შეიძლება განხორციელდეს 10კვ. საჰაერო ხაზის ბოლოს დაყენებული ერთი გამთიშველით სამფაზა-ერთფაზა სისტემების გამოყენება სოფლად.

გარე ელექტრომომარაგების ოპტიმიზაციისათვის, აგრარული წარმოების ელექტრული დატვირთვისა და კვების ობიექტიდან მისი დამოკიდებულების ფაქტორების გათვალისწინება.

- მოქმედი 0,38კვ. საჰაერო ხაზის ბოლოში ან მაგისტრალთან მიერთება.
- ცალკე აშენებულ 0,38კვ. საჰაერო ხაზით მიერთება მოქმედ ქვესადგურთან 10/0,4კვ. ტრანსფორმატორის შეუცვლელად ან მაღალი სიმძლავრის ტრანსფორმატორის დაყენება.
- მარცვლის თესვისწინა დამუშავების ელექტროტექნოლოგიის ელექტროდამზოვი ტექნოლოგიები.
- სასოფლო სამეურნეო ასინქრონული ძრავის იზოლაციის კონტროლი სისშირული გენერატორის საფუძველზე კონტროლი სისშირული განმუხტვის საფუძველზე.
- სასოფლო სამეურნეო ასინქრონული ძრავის იზოლაციის დიაგნოსტიკა მისი ტევადური წინაღობის კონტროლით.
- ოპტიკური გამოსხივების გამოყენება სოფლის მეურნეობაში.
- ასინქრონული ძრავის დიაგნოსტიკური მეთოდი მასზე მაგნიტური ველის პარამეტრების ანალიზის საფუძველზე.
- 10კვ. რკინა-ბეტონის ანძის საექსპლუატაციო თვისებების გაუმჯობესება ელექტროტექნიკური ღონისძიებებით.
- თესლის დიელექტრული სეპარაცია.
- სარეველებისაგან ელექტროიმპულსური გაწმენდა.
- სასოფლო ელდანადგარების მუშაობის ეფექტურობის გაუმჯობესება.
- ასინქრონული ძრავის დაცვის ეფექტების ამაღლება ელექტროდანადგარების არანორმალურ და ავარიულ რეჟიმში მუშაობის დროს.
- ჩაის ელექტროფიცირებული ხელის იარაღების შექმნა.
- ჩაის მომხალავე ელექტროფიცირებული აგრეგატების დამუშავება.
- საკვები ბალახის ფქვილის დამამზადებელი დანადგარის შექმნა .

- მცირე მეცხოველობის ფერმების (20 სული) საწველი და რძის პირველადი გადამამუშავებელი ელექტრიფიცირებული აგრეგატის შექმნა .
- ელექტრიფიცირებული მიწის სტრატეგიკატორის შექმნა.
- სათბურებში წყლის ელმაგნიტური სარწყავი და აკუსტიკური ზემოქმედების გამოყენება.
- მეფრინველობაში სინათლის წყვეტილი რეჟიმის გამოყენება.
- მსუბუქი ტიპის საფრინველების ელექტრიფიკაცია.

ჩატარებული კვლევების შედეგად:

სოფლის მეურნეობის ელექტრიფიკაციის განვითარების პრიორიტეტების (6.2) საფუძველზე, ძირითადი კონცეპტუალური მოთხოვნები: ელექტროენერჯის ეფექტურად გამოყენებისა (6.2-I) და ელექტროენერჯის განაწილებისა და მოხმარების უსაფრთხოების (6.2-II) გათვალისწინებით, ახალი ელექტრული სიმძლავრეების შექმნის (6.2-III) მხედველობაში მიღებით,

საჭიროა: აგრარული წარმოების ელექტრიფიკაციის განვითარებისათვის (6.3): სასოფლო სამეურნეო რაიონებში განხორციელდეს ორგანიზაციული ღონისძიებები (6.3.1); დამუშავდეს დასახული მიზნების რეალიზაციის მექანიზმები (6.3.2); მოსალოდნელი შედეგების (6.3.3) პროგნოზირება.

7.3.4. აკადემიკოსი ჯემალ კაციტაძე

1. **სამეცნიერო-კვლევითი თემა:**“ახალი მასალებისა და ტექნოლოგიების დამუშავება მანქანების საიმედოობის გაზრდისათვის”; სამეცნიერო ხელმძღვანელი.

2.საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტი-საგნები: “მანქანების საიმედოობა და რემონტი”, “მასალათმცოდნეობა” .აღნიშნულ საგნებში კითხულობს ლექციებს და ხელმძღვანელობს მაგისტრანტებსა და დოქტორანტებს.

3. გამოქვეყნებული სტატიები:

3.1. Research and Development of resource-saving Technologies for the Recovery of Worn-out Parts of agricultural Machinery with the Aim of increasing their Reliability. ,საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენციის შრომათა კრებული „მანქანები სოფლის მეურნეობაში“, ვარნა (ბულგარეთი), 2013,გვ.67...70;

სტატიაში განხილულია სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის გაცვეთილი დეტალების აღდგენის არსებული ხერხების ანალიზი,ჩატარებულია თეორიული და ექსპერიმენტული კვლევები მრავალ ფაქტორიანი ექსპერიმენტების დაგეგმვის თეორიის გამოყენებით და დამუშავებულია რესურსდამზოგი ტექნოლოგიები მათი საიმედოობის გაზრდისათვის, რომლებიც საშუალებას იძლევიან გაიზარდოს დეტალის რესურსი 2,5-3 ჯერ.

3.2. Повышение надежности сельско-хозяйственной техники,საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „Механизация на земледелието“ № 5, სოფია, 2013, გვ.17..20.

სტატიაში მეცნიერებისა და ტექნიკის თანამედროვე მათემატიკური მეთოდების გამოყენებით დამუშავებულია მეთოდთა სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის საიმედოობაზე გაანგარიშებისათვის და მათი დეტალების აღდგენითი პროცესების ოპტიმიზაციისათვის, რომელიც რეალიზებულია კონკრეტულ მანქანებზე.

3.3. Теоретико-технологические основы для расчета и повышения надежности сельскохозяйственной техники.საერთაშორისო სამეცნიერო -პრაქტიკული კონფერენციის შრომათა კრებული „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013.

სტატიაში მოცემულია თეორიული და ტექნოლოგიური საფუძვლები მანქანების საიმედოობაზე გაანგარიშებისათვის, რომლებიც ითვალისწინებენ მათ უცვარ და თანდათანობით მტყუნებებს .მიღებულია შესაბამისი კოლმოგოროვის დიფერენციალური განტოლებანი, რომელთა ამოხსნის შედეგად შესაძლებელია მანქანის ტექნიკური მდგომარეობის პარამეტრების დადგენა.

3.4. “ახალი მასალები და ინოვაციური ტექნოლოგიები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის საიმედოობის გაზრდისათვის“,სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის შრომათა კრებული „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“,ქუთაისი, 2013, გვ.10...16

გამოკვლეულია საზღვარგარეთული სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის საიმედოობის მაჩვენებლები საქართველოს თავისებურ ნიადაგობრივ-კლიმატურ პირობებში მუშაობის გათვალისწინებით და დამუშავებულია პრაქტიკული რეკომენდაციები მათი გაზრდისათვის.

3.5. „გუთნების სახნისების ცვეთის ალბათურ-სტატისტიკური მოდელირება“, ინტერენტ-კონფერენციის შრომათა კრებული, ქუთაისი, 2013, გვ.98...101.

სტატიაში მოცემულია რაჭა-ლეჩხუმის მთიან პირობებში მომუშავე გუთნების სახნისების ცვეთის ადექვატური ალბათურ-სტატისტიკური მოდელები და განსაზღვრულია მათი მოდალური ცვეთის მნიშვნელობანი აღდგენის რაციონალური ხერხის შერჩევისათვის.

6.მონაწილეობა მიიღო საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე, რომელიც ჩატარდა ქ. ვარნაში (ბულგარეთი) 2013 წლის 20...22 ივნისს.

აკად. ჯ. კაციტაძე გამოვიდა მოხსენებით: - Research and Development of resource-saving Technologies for the Recovery of Worn-out Parts of agricultural Machinery with the Aim of increasing their Reliability. სამეცნიერო კონფერენციაში მონაწილეობდა ევროკავშირისა და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების 120-ზე მეტი მეცნიერი. მოხსენება საუკეთესოდ იქნა შეფასებული და მოსმენილი იქნა პლენარულ

სხდომაზე. კონფერენციის ხარჯები დაფინანსებული იქნა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ;

იყო აღნიშნული კონფერენციის საერთაშორისო საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი და ასევე პირადად ხელმძღვანელობდა მანქანების სერვისის სექციას.

მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ ორგანიზებულ საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაზე „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013. მოხსენების თემა: „Теоретико-технологические основы для расчета и повышения надежности сельскохозяйственной техники“.

ასევე მონაწილეობა მიიღო ქალაქ ქუთაისში 2013 წლის 28...30 ნოემბერს ჩატარებულ სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მუშაობაში, რომელიც ეძღვნებოდა საგრანტო პროექტებში მიღებული მეცნიერული შედეგების კომერციალიზაციას. გამოვიდა მოხსენებით -“ახალი მასალები და ინოვაციური ტექნოლოგიები სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის საიმედოობის გაზრდისათვის“.

ასევე წარადგინა მოხსენება, რომელიც დაიბეჭდა ქუთაისში ჩატარებულ საერთაშორისო ინტერნეტ-კონფერენციის შრომათა კრებულში 2013 წლის 10...15 დეკემბერს. მოხსენების თემა - „გუთნების სახნისების ცვეთის ალბათურ-სტატისტიკური მოდელირება“.

7. ხელმძღვანელობს საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მიერ დაფინანსებულ შიდა საგრანტო პროექტს: “ახალი მასალებისა და ტექნოლოგიების დამუშავება მანქანების საიმედოობის გაზრდისათვის“. ასევე ახალი საგრანტო პროექტი წარედგინა შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში.

8. მოხსენება გააკეთდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აგროსაინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების სხდომაზე თემაზე: „ქ. ვარნაში (ბულგარეთი) 2013 წლის 20...22 ივნისს ჩატარებულ საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნიკური კონფერენციის შესახებ“. წარდგენილია ასევე რეკომენდაციები საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის სერვისის რაციონალური ორგანიზაციის შესახებ.

9. არის საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალის „Механизация на земледелието“ (ბულგარეთი) რედკოლეგიის წევრი, რომელიც გამოიცემა ევრო კავშირის ეგიდით ქალაქ სოფიაში. ასევე არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალ „მოამბის“, ჟურნალ „სოფლის მეურნეობის ეკონომიკის“ და ჟურნალ „Вопросы металловедения“ რედკოლეგიების წევრი.

10. წარდგენილია პატენტზე ერთი წინადადება „გუთანი ცვალებადი მოდების განით“, რომელიც ამჟამად არის რეცენზირების პროცესში.

11. არის “ღირსების ორდენის” კავალერი.

12 ქალაქ ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე იყო ორი სადოქტორო დისერტაციის შემფასებელი:

–ვარშანიძე ფირუზა „ფერდობზე თხილის მოსავლის კრეფა მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით“ (დაცვის თარიღი 2013 წლის 15 ივლისი).

- ფადიკო აბუსელიძე „მცირე სიმძლავრიანი სათიბელების მოდერნიზაცია ახალი ტიპის მჭრელი აპარატის გამოყენებით“, (2013 წლის 06 დეკემბერი);

გარდა ამისა, 2013 წლის 14 ივლისს იყო ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთჯერადი სადისერტაციო საბჭოს წევრი ნათელა დუმბაძის სადოქტორო დისერტაციის დაცვაზე თემაზე „ჩაის პლანტაციების მძიმედ გასხვლის სამანქანო ტექნოლოგიისა და ტექნიკური საშუალებების დამუშავება მცირე ენერგეტიკის ბაზაზე“.

12. არის საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის საინჟინრო - ტექნოლოგიური ფაკულტეტის სრული პროფესორი და აგროსაინჟინრო სპეციალობის სადისერტაციო საბჭოს წევრი.

13. საქართველოს სოფლის მეურნეობის შემდგომი წინსვლისათვის საჭიროა გატარდეს შემდგომი ღონისძიებანი:

– მოხდეს შპს “მექანიზატორის“ განსახელმწიფოებრიობა;

- აიკრძალოს უცხო ქვეყნების მოქალაქეებზე ქართული მიწის გაყიდვა;

- შეიქმნას მანქანების საგამოცდო საწარმო;

- მიღებული იქნას კანონი, რომელიც დააწესებს კატეგორიულ ჯარიმებს იმ პირების მიმართ, რომლებსაც დაუმუშავებელი აქვთ სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები;

- საქართველოს პარლამენტმა მიიღოს კანონები „ სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის სერვისის შესახებ“, “საქართველოს სოფლის მეურნეობის ტექნიკური უზრუნველყოფის შესახებ“ და სხვა საკონმდებლო დოკუმენტები, რომლებიც უზრუნველყოფენ სოფლის მეურნეობაში შრომატევადი სასოფლო-სამეურნეო ოპერაციების მექანიზაციას.

14. დარგობრივ განყოფილებაზე 2014 წლის ივნისში იგეგმება მოხსენებით გამოსვლა საერთაშორისო კონფერენციის შესახებ, რომელიც ჩატარდება 2014 წლის 20...21 ივნისს ბულგარეთის ქალაქ ვარნში და რომლის საორგანიზაციო კომიტეტის წევრიც არის აკად. ჯ. კაციტაძე.

7.3.5. აკადემიკოსი რევაზ მახარობლიძე

1. აკად. რ. მახარობლიძე ხელმძღვანელობდა და მონაწილეობდა შემდეგი პრობლემის შესრულებაში: „საქართველოს სოფლის მეურნეობის ენერგოდამზოვი სამანქანო ტექნოლოგიის, მანქანათა სისტემის და მათი ეფექტური გამოყენების მეცნიერული საფუძვლების დამუშავება“.

2. აგრარული უნივერსიტეტის აგროსაინჟინრო ფაკულტეტზე კითხულობდა ლექციების კურსს ბაკალავრებთან და მაგისტრანტებთან შემდეგ დისციპლინებში :

ა. „ტრაქტორების და ავტომობილების თეორია“;

ბ. „სოფლის მეურნეობის წარმოების ავტომატიზაცია“ ;

გ. „სამთო მექანიზაცია სოფლის მეურნეობაში“ ;

დ. „მცირე მექანიზაცია სოფლის მეურნეობაში“ ;

3. გამოქვეყნებული სტატიები :

3.1. „საქართველოში აგროსაინჟინრო კვლევების პრიორიტეტები“. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №30, 2012 წ.

გაანალიზებულია საქართველოში აგროსაინჟინრო კვლევების ძირითადი შედეგები და ქვეყნის სოფლის მეურნეობის თავისებურებებიდან გამომდინარე, გამოყოფილია უახლეს წლებში მექანიზაციის დარგში ფუნდამენტური და კომპლექსური გამოყენებითი კვლევების ძირითადი მიმართულებანი. ყურადღება გამახვილებულია მექანიკა-მათემატიკური მეცნიერების იმ დარგებზე, რომელთა გამოყენება მნიშვნელოვნად აამაღლებს კვლევების მეცნიერულ დონეს. დასახულია დონისძიებანი აგროსამრეწველო სექტორის საინჟინრო სფეროს სტაბილიზაციისა და სოფლის მეურნეობის ტექნოლოგიური და ტექნიკური ინოვაციის გზით განვითარებისათვის.

3.2. „ცვალებადი მასის კარტოფილის სარგავი მანქანა-ტრაქტორთა აგრეგატის დინამიკა“. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №30, 2012 წ. (რუსულ ენაზე).

სარგავი მანქანა-ტრაქტორთა აგრეგატის მაგალითზე გამოკვლეულია გარდამავალი პროცესების დინამიკა ექსპერიმენტული კარტოფილის სარგავი მანქანის ბუნკერში კარტოფილის მასის თანდათანობითი შემცირების გათვალისწინებით. საანგარიშო ფორმულის სახით დამყარებულია ფუნქციონალური კავშირი აგრეგატის სიჩქარისა ძრავას, ტრაქტორისა და ტექნოლოგიური მანქანის მახასიათებლებთან, ბუნკერში სასოფლო-სამეურნეო მასალის მასის (მოცულობის) თანდათანობითი შემცირების გათვალისწინებით.

3.3 „ცვალებადი მასის ჩაის სასხლავ-სარეაბილიტაციო აგრეგატის დინამიკა“. ჟ. „მექანიკის პრობლემები“, № 4, 2013 წ. (ინგლისურ ენაზე).

ექსპერიმენტული ჩაის სასხლავ-სარეაბილიტაციო აგრეგატის მაგალითზე გამოკვლეულია გარდამავალი პროცესების დინამიკა მანქანის გადაადგილების ფუნქციაში მასის მიერთების გათვალისწინებით. საანგარიშო ფორმულის სახით

დამყარებულია ფუნქციონალური კავშირი აგრეგატის სიჩქარის ძრავას, ტრაქტორის და ტექნოლოგიური მანქანის მახასიათებლებთან, ბუნკერში სასოფლო-სამეურნეო მასალის (ჩაის დაჭუცმაცვებული მასის) თანდათანობითი გადიდების გათვალისწინებით.

3.4. „გადაზრდილი და დეგრადირებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის ან ამოძირკვის სამანქანო ტექნოლოგია და ტექნიკური საშუალებანი“. შრომათა კრებული „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“, ქ. ქუთაისი, 2013 წ.

მოცემულია საგრანტო პროექტით დამუშავებული, გადაზრდილი და დეგრადირებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის ან ამოძირკვის სამანქანო ტექნოლოგია და ტექნიკური საშუალებების კონსტრუქციული თავისებურებანი, რომლებიც გამოცდილი და აპრობირებულია საწარმოო პირობებში.

4. მომზადებულია ელექტრონული ვერსია სახელმძღვანელოებისა: „მცირე მექანიზაცია სოფლის მეურნეობაში“ და „სამთო მიწათმოქმედების მექანიზაცია“.

5. მონაწილეობდა ქ. ქუთაისში გამართულ სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში „აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია“, რომელზედაც გამოვიდა მოხსენებით „გადაზრდილი და დეგრადირებული ჩაის პლანტაციების რეაბილიტაციის ან ამოძირკვის სამანქანო ტექნოლოგია და ტექნიკური საშუალებანი“.

6. ხელმძღვანელობს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფუნდამენტური კვლევებისათვის სახელმწიფო სამეცნიერო გრანტის 2012 წლის კონკურსის გამარჯვებულ პროექტს „დარტემის თეორიისა და რეოლოგიის გამოყენება სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიური პროცესების, მანქანების და იარაღების დამუშავებაში“.

7. არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს წევრი და საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, ასევე ეროვნული კოორდინატორი სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის საკითხებში.

8. არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის „მოამბის“ რედაქციის წევრი და სამეცნიერო-საინფორმაციო ჟურნალის „აგრარული საქართველოს“ სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე.

9. მიღებული აქვს პატენტი P.5852 - „უნივერსალური ხელის ჩაის სასხლავ-საკრეფი, გაზონის სასხლავი და ბალახის ამღები მანქანა“.

აკად. რ. მახარობლიძის წინადადებები სოფლის მეურნეობის მექანიზაციის განვითარების შესახებ.

1. სოფლის მეურნეობის ხელახალი ტექნიკური გადაიარაღება უნდა მოხდეს მაღალი ტექნოლოგიის შემსრულებელი მანქანებით.

2. საზღვარგარეთიდან სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის შექენამდე საჭიროა მათი ნიმუშების წინასწარი გამოცდა ქვეყნის რეგიონების მიხედვით.

3. ქვეყანაში არსებულ და მშენებარე სერვის ცენტრებს უნდა დაეკისროს დამატებითი ფუნქცია. კერძოდ, ისინი უნდა გახდნენ რეგიონებში მაღალი ტექნოლოგიების დემონსტრირების ორგანიზაციები. ამისათვის მათ უნდა ჰქონდეთ საკუთარი მიწის ნაკვეთები, სადაც მოახდენენ სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოვლა-მოყვანას მაღალი ტექნოლოგიებით და ამ ტექნოლოგიების დემონსტრირებას ფერმერული მეურნეობებისათვის.

4. სამეცნიერო-კვლევითმა ორგანიზაციებმა უნდა დაამუშაონ რეკომენდაციები, თუ რომელი ტიპის მაღალი ტექნოლოგია გამოდგება კულტურების მოვლა-მოყვანისათვის ქვეყნის რეგიონების ბუნებრივ-კლიმატური პირობების გათვალისწინებით.

5. ქვეყანაში უნდა აღდგეს სასოფლო-სამეურნეო მანქანათმშენებელი ქარხანა სპეციფიკური კულტურების (ჩაი, სუბტროპიკები, სამთო მიწათმოქმედება და ა.შ.) მოვლა-მოყვანის კომპლექსური მექანიზაციისათვის.

6. მექანიზაციისა და ელექტრიფიკაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ბაზაზე უნდა შეიქმნას სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრი, რომლის ფუნქცია იქნება:

ა) ქვეყნის სოფლის მეურნეობის მექანიზაციისათვის სამანქანო ტექნოლოგიების და მანქანათა სისტემის დამუშავება;

ბ) სპეციფიკური კულტურების მოვლა-მოყვანისათვის ახალი თაობის მანქანათა კომპლექსების დაპროექტება, დამზადება და წარმოება;

გ) საზღვარგარეთიდან შემოსატანი ტექნიკის ნიმუშების გამოცდა;

დ) ტექნოლოგიური პროცესების შესრულების ოპერაციების მიხედვით სამუშაოების ნორმირება;

7. სოფლის მეურნეობის წარმოების მექანიზაციის განვითარების სახელმწიფო რეგულირებისათვის მისაღებია მთელი რიგი საკანონმდებლო აქტები:

7.1. კანონი აგროსამრეწველო კომპლექსის მანქანათმშენებლობის შესახებ;

7.2. კანონი საქართველოს აგროსამრეწველო წარმოების ტექნოლოგიური პოლიტიკის შესახებ;

7.3. კანონი ტრაქტორების, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის, მოწყობილობებისა და ხელსაწყოების სერტიფიკაციის ნორმატიული აქტების შესახებ;

7.4. კანონი სასოფლო-სამეურნეო ტექნოლოგიების სერტიფიკაციის ნორმატიული აქტების შესახებ; აგროსამრეწველო კომპლექსში საწარმოო-ტექნოლოგიური და აგროსაინჟინრო სერვისის შესახებ;

7.5. კანონი საამორტიზაციო ანარიცხებისა და აგროსამრეწველო კომპლექსის სისტემაში ტექნიკური განახლების მიზნობრივი ფონდების ფორმირების შესახებ; კანონი სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში დილერების შესახებ;

8. დამუშავდეს მომხმარებელთა კრედიტირების მექანიზმი ტექნიკის შესყიდვის დაფინანსებისათვის, მათ შორის ლიზინგის საფუძველზე.

7.3.6. აკადემიკოსი თენგიზ ნანიტაშვილი

დასაქმებულია საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების მრეწველობის სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტში მთავარ მეცნიერ თანამშრომლად. მონაწილეობს, როგორც უშუალო შემსრულებელი, ინსტიტუტის სამეცნიერო კვლევითი თემატიკური გეგმით გათვალისწინებული შემდეგი პრობლემების დამუშავებაში: პრობლემა 4.1. – „**დამუშავდეს წითელი ნატურალური საღებავების მიღების ტექნოლოგია ადგილობრივი წითელი ჯიშის ყურძნისაგან**“.

გამოქვეყნებულია სამი სამეცნიერო ნაშრომი:

1. „საფერავის ყურძნის ჯიშისაგან ღვინო-მასალების დამზადების, დამწიფებისა და დაძველების პროცესების ბიოქიმიური და ტექნოლოგიური გამოკვლევა“, ავტორები: ნ. ბაღათურია, თ. ნანიტაშვილი, ნ. ბეგიაშვილი, ც. შილაკაძე, ბ. ბაღათურია. ჟურნალი „აგრარურ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“. 2013 წ. №1, გვ. №61.

ჩატარებული თეორიული და ექსპერიმენტული კვლევების შედეგად დადგენილია საფერავის ჯიშის ყურძნიდან მიღებული ღვინომასალების შენახვის, დამწიფებისა და დაძველების პროცესში საღებავ ნივთიერებათა და სხვა ძირითადი შემადგენელი ნაერთების ცვლილებებისა და გარდაქმნების დინამიკა. მიღებულ მონაცემებს დიდი მნიშვნელობა აქვს წითელი ღვინოების ნატურალურობის მაჩვენებელი ძირითადი კრიტერიუმების დასადგენად. აგრეთვე ამ ღვინოების ტექნოლოგიური დამუშავების სტაბილიზაციის ოპტიმალური რეჟიმების დასადგენად.

საფერავის ჯიშის ყურძნისაგან დამზადებულ ნატურალურ წითელ ორდინალურ სუფრის მშრალ ღვინოებში საღებავი ნივთიერებების საერთო შემცველობა არ უნდა იყოს 380-400 მგ/დმ³-ზე ნაკლები, ხოლო ნატურალურ წითელ სამარკო სუფრის ღვინოებში, რომლებმაც გაიარეს სამწლიანი დაძველების პროცესი, როგორც ეს მათი დამზადების ტექნოლოგიითაა გათვალისწინებული, საღებავ ნივთიერებათა საერთო შემცველობა არ უნდა იყოს 253-162 მგ/დმ³-ზე ნაკლები, რაც ამ ღვინოების ნატურალურობის ერთ-ერთ ძირითად კრიტერიუმად უნდა მივიჩნიოთ.

2. „ვარდისფერი ღვინოების დამზადების პროცესების ბიოქიმიური და ტექნოლოგიური გამოკვლევა“. ავტორები: ნ. ბაღათურია, თ. ნანიტაშვილი, ნ. ბეგიაშვილი, ც. შილაკაძე, ბ. ბაღათურია. ჟურნალი - „აგრარურ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“. 2013 წ. №2, გვ. №68.

ავტორების მიერ პირველად დადგინდა სხვადასხვა ყურძნის ჯიშიდან სხვადასხვა ტექნოლოგიური რეჟიმებით მიღებულ მაღალხარისხოვან მშრალ ვარდისფერ ღვინოებში ფენოლური ნაერთების შემცველობის ოპტიმალური

ზღვრები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ამ ღვინოებისათვის დამახასიათებელ შეფერილობას და ხარისხობრივ მაჩვენებლებს. ამასთანავე ვარდისფერი ღვინოების შეფერილობის სტანდარტულ მაჩვენებლად, ავტორების მიერ რეკომენდებული იქნა 6 მოლეკულა, წყალთან დაკრისტალებული ორქლორიანი კობალტის – $\text{CoC12} - 6 \text{H2O} - 7-8 \%$ წყალხსნარის შეფერილობა, რომელიც არ იცვლება ღვინის pH-ის ცვალებადობის მიხედვით, რაც შეიძლება გამოწვეული იყოს მასში ტიტრული მჟავიანობის სხვადასხვა შემცველობისას.

ექსპერიმენტულად დადგენილ იქნა, რომ ვარდისფერი ღვინოების სტაბილიზაციის მიზნით უკეთეს შედეგს იძლევა, ორგანული გამწვავი ნივთიერებების (ჟელატინი, თევზის წებო) გამოყენება, ვიდრე არაორგანული ნივთიერებებისა, როგორცაა ბენტონიტი, დიატომიტი, ცეოლიტი და სხვა, რომლებიც ინტენსიურად ამცირებენ ღვინოში მონომერული ანტოციანების შემცველობას, რის შედეგად მკვეთრად მცირდება ვარდისფერი ღვინოებისათვის დამახასიათებელი შეფერილობა და ტიპიურობა. პოლიმერული გამწვავი ნივთიერებებიდან, უკეთეს შედეგს იძლევა პოლივინილპიროლიდონის დაბალი დოზების გამოყენება. პასტერიზაციის გამოყენებისას, ვარდისფერი ღვინოები წინასწარ უნდა დამუშავდნენ გოგირდოვანი ანჰიდრიდის ოპტიმალური დოზებით, რათა არ მოხდეს ანტოციანებისა და სხვა ფენოლური ნაერთების ინტენსიური დაუანგვითი გარდაქმნები და ფერის ინტენსივობის საგრძნობი შემცირება. ვარდისფერი ღვინოების სიცივით დამუშავების დროს, ფერის ინტენსივობის მნიშვნელოვან ცვლილებებს არა აქვს ადგილი.

3. შესწორებები საქართველოს კანონში „ვაზისა და ღვინის შესახებ“.

ავტორები: ნ. ბაღათური, თ. ნანიტაშვილი, ნ. ბეგიაშვილი, ლ. მუჯირი, ც. შილაკაძე. ჟურნალი - „აგრარურ-ეკონომიური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“. 2013 წ. №3, გვ. №64.

ნაშრომში წარმოდგენილია ავტორების მიერ გაკეთებული შესწორებები „ვაზისა და ღვინოს შესახებ“ საქართველოს კანონში შესატანად.

არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეროვნული კოორდინატორი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების შენახვისა და გადამუშავების დარგში. აქტიურად მონაწილეობს ამ დარგის ჯგუფის სამუშაო გეგმით გათვალისწინებული აქტუალური საკითხების მომზადებასა და განხილვაში. სულ განხილულ იქნა სამი საკითხი, რომელთა ჩამონათვალი მოცემულია ამ ჯგუფის სამუშაო გეგმით, სამუშაო გეგმა და ჯგუფის შემადგენლობა, რომელიც დაკომპლექტებულია მაღალკვალიფიცირებული სპეციალისტებით წარდგენილია სსმმ აკადემიაში.

არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილების წევრი, კვების მრეწველობის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე, საერთაშორისო ინფაქტ-ფაქტორის მქონე ჟურნალ „აგრარულ-ეკონომიური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“-ს სარედაქციო სამეცნიერო საბჭოს წევრი.

7.3.7. აკადემიკოსი გურამ პაპუნძე

2013 წელს მონაწილეობდა აჭარის ა/რ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ განხორციელებული მიზნობრივი პროგრამის “სასოფლო-სამეურნეო გაერთიანებების (კოოპერატივების) სარეკლამო მოდელების ჩამოყალიბება და შემდგომი დანერგვის ორგანიზაცია” შესრულებაში; ერთ-ერთი ძირითადი შემსრულებელი.

აღნიშნული პროექტის ფარგლებში ხელმძღვანელობდა სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის გადამამუშავების ტექნოლოგიური

უზრუნველყოფის პროექტებისა და რეკომენდაციების შემუშავებას. ასევე მონაწილეობდა ჩამოყალიბებული სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებში სწავლება-კონსულტირებისა და ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური სამოქმედო პროგრამების შემუშავებას.

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების გამგეობებს მიეწოდათ წინადადებები გადამამუშავებული საწარმოო ობიექტების ჩამოყალიბების, მათი პროფილის და საწარმოო სიმძლავრის ამსახველი ტექნიკურ-ეკონომიკური მაჩვენებლების, წარმოებული პროდუქციის ასორტიმენტისა და ნომენკლატურის, მარკეტინგული საქმიანობის ორგანიზაციის შესახებ.

პროგრამის შესრულების მიმდინარეობის დროს წარმოშობილი პრობლემების გადაჭრის საკითხები განიხილებოდა საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აჭარის რეგიონალური სამეცნიერო ცენტრის აგრარული კომისიის სხდომებზე, რომელსაც ხელმძღვანელობს აკად. გ. პაპუნძე.

ასრულებდა სამუშაოებს ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აგრარული და მემბრანული ტექნოლოგიების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის თემატიკის ფარგლებში, როგორც ამ ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ-თანამშრომელი. ხელმძღვანელობს სამეცნიერო თემას “აჭარაში მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებები”. სამეცნიერო კვლევების მიზანია აჭარის სხვადასხვა მუნიციპალიტეტებში საღვინე და სასუფრე ყურძნის ჯიშების დარაიონების ოპტიმალური სქემების შემუშავება და კონკურენტუნარიანი ცქრიალა, ბუნებრივად ნახევრად ტკბილი და სუფრის ღვინოების წარმოების პოტენციალის განსაზღვრა.

შუახვევის რაიონის ტბელ აბუსერიძის სახელობის ხიჭაურის უნივერსიტეტში აკად. გ. პაპუნძის უშუალო მონაწილეობით აგრარული ფაკულტეტებისათვის შემუშავდა სასწავლო პროგრამები მევენახეობა-მეღვინეობისა და კვების პროდუქტების ტექნოლოგიაში, რომელიც გაისხნა მიმდინარე სასწავლო წლიდან.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში გ. პაპუნძის, როგორც აკადემიური საბჭოს წევრის საქმიანობა აისახა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიასა და აჭარის ა/რ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის პროექტის

მომზადებაში, აქტიურ მონაწილეობას ღებულობდა საქართველოს კანონის “ვაზისა და ღვინის შესახებ” ცვლილებასა და დამატებების შეტანასთან დაკავშირებით წინადადებებისა და რეკომენდაციების განხილვაში.

არის ბათუმი ლაზეთის ჩრდილოეთ ამერიკისა და კანადის მიტროპოლიტის მეუფე დიმიტრის ინიციატივით მოწყობილი ყოველწლიური ტრადიციული ფესტივალის ერთ-ერთი ორგანიზატორი და აქტიური მონაწილე, რომელიც ეძღვნება საქართველოში ოჯახში დამზადებული ღვინოებისა და მაგარი ალკოჰოლური სასმელების დათვალიერება-დეგუსტაციას. ერთდროულად არის ღვინოების სადეგუსტაციო კომისიის თავმჯდომარე, ასევე ამ ეგიდით გამოშვებული ბროშურის ერთ-ერთი თანაავტორი.

აკად. გ. პაპუნძის ხელმძღვანელობით მიმდინარე წელს ტექნიკის აკადემიური დოქტორის ხარისხის მოსაპოვებლად დაიცვა დისერტაცია დოქტორანტმა გ. გორგილაძემ – თემაზე “ციტრუსოვანთა წვენების ფალსიფიკაციის პრობლემები და მისი გამომჟღავნების მეთოდები”.

არის სამეცნიერო ჟურნალის “ხანძთა” სარედაქციო კომისიის წევრი.

აკად. გ. პაპუნძე არის ი. გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ტექნოლოგიური ფაკულტეტის სადოქტორო დისერტაციების დაცვის სპეციალიზებული საბჭოს წევრი.

იყო ტექნიკის აკადემიური დოქტორის რაულ გოცირიძის წიგნის “ადამიანის ყოფიერება და წყალი“-ს რეცენზენტი.

მონაწილეობდა არასამთავრობო ორგანიზაციის მეცნიერთა კავშირის “ინტელექტის” მიერ აჭარის მუნიციპალიტეტების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გეგმების შემუშავებაში 2013-2022 წლებში. მომზადებული იქნა რეკომენდაციები, შენიშვნები და წინადადებები აგრარული სფეროს განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებების მიზნებისა და ამოცანების საკითხებზე.

აკად. გ. პაპუნძის, როგორც აგრარული სფეროს პრობლემებზე მომუშავე მეცნიერის ხედვა მომავალი წლების განმავლობაში მოიცავს სხვადასხვა ასპექტებს, რომელიც ასე შეიძლება იქნას განხილული:

1. ქვეყანაში აგრარული სფეროს განვითარების მიმართულებით ხელისუფლების მიერ განხორციელებული პოლიტიკის პოზიტიური შედეგების მიუხედავად სახელწიფოს მხარდამჭერი პოლიტიკა ჯერ-ჯერობით არასაკმარისი და არაქმედითუნარიანია. პირველ რიგში ეს აისახება სახელწიფოს მხრიდან აგრობიზნესის სუბიექტების მიერ დეკლარირებული ფინანსური და მატერიალური რესურსებისადმი შეღავათიანი პირობებით მისაწვდომობის მიუღწევლობაში. სერიოზული პრობლემები დგას სოფლის რესურსების სახელმწიფოს მფლობელობაში გადაცემით გამოწვეული შეზღუდულობის საკითხი სასოფლო-სამეურნეო რესურსების გამოყენებისა და საწარმოო ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბებაში. არ არის ჩამოყალიბებული სასოფლო-სამეურნეო სფეროში აგრო და გადამუშავების ტექნოლოგიების დაბაღანსებული განვითარების პროგრამული მიდგომები. სუსტია ან არ არსებობს პროგნოზული შეფასებები ცალკეული დარგების განვითარების პროპორციულობის, ურთიერთშეთანაწყოების თაობაზე.

აქედან გამომდინარე მეცნიერული კვლევები და პრაქტიკული სამოქმედო პროგრამა ამ მიმართულებით იქნება განსაზღვრული.

2. სერიოზული ნაბიჯები უნდა გადაიდგას სახელმწიფოს მხრიდან განათლების, მეცნიერებისა და ბიზნესის ინტეგრაციის მსოფლიო გამოცდილების დანერგვის მიმართულებით. უნდა დაჩქარდეს აკადემიის სისტემაში სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების ფუნქციონირების აღდგენა. სახელმწიფომ უნდა შეძლოს მატერიალური და ფინანსური რესურსების მობილიზაცია ამ მიმართულებით. აკად. გ. პაპუნძე იზრუნებს აჭარაში რეგიონალური ეკონომიკის სპეციფიკის ადეკვატური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების ჩამოყალიბების პრობლემათა გადაჭრაზე.

3. სახელმწიფოს მიერ განსაზღვრული კურსი სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ჩამოყალიბების მიმართულებით ვერ მოიტანს სასურველ პოზიტიურ შედეგებს თუ არ მოხდება ახლად შექმნილი კოოპერატივების სასტარტო პერიოდში მატერიალური და ფინანსური დახმარებების გაწევა. საქართველოს კანონი “კოოპერატივების შესახებ” დახვეწას მოითხოვს. თუნდაც იმ თვალსაზრისით, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სააგენტო თავისი დებულების შესაბამისი ფუნქციებით ვერ პასუხობს ამ დარგში არსებულ გამოწვევებს.

4. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის დარგობრივი განყოფილებებისა და აკადემიური საბჭოს სხდომებზე უნდა იხილებოდეს საკითხები, რომლებიც ეხება მეცნიერული კვლევების გაფართოებას, პრაქტიკული ღონისძიებების გატარებას სახელმწიფოს მხრიდან შემდეგი მიმართულებებით:

4.1. მეციტრუსეობის დარგის რეაბილიტაცია-განვითარება

4.2. მეჩაიეობის დარგის რეაბილიტაცია-განვითარება

4.3. მეთამბაქეობის დარგის რეაბილიტაცია

4.4. მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარება აჭარაში

4.5. მავნებლებთან და დაავადებებთან ბრძოლის გაფართოება

4.6. სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის ნედლეულის წარმოების, გადამუშავებისა და შენახვის ტექნოლოგიების სრულყოფა.

5. აგრობიზნესის განვითარების პრობლემებზე სამეცნიერო-კვლევითი თემატიკის შერჩევის, შესრულების და დანერგვის ორგანიზაცია და ა.შ.

ზემოთაღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით რეგიონებში სისტემურ ხასიათს უნდა ატარებდეს სახალხო განხილვების მოწყობა სხვადასხვა ფორმებით.

2013 წელს გამოქვეყნებულია შემდეგი სტატიები:

19. გ. პაპუნძე, ა. დევაძე – სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების ჩამოყალიბება და განვითარება აქტიური სახელმწიფო მხარდაჭერის გარეშე შეუძლებელია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №32, 2013 წლის სექტემბერი.

20. გ. პაპუნძე, მ. კობახიძე, ა. დევაძე – სასოფლო სამეურნეო კოოპერატივების განვითარება სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის გადამუშავების

ტექნოლოგიების დანერგვით უნდა დავიწყოთ. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე №32, 2013 წლის სექტემბერი.

21. გ. პაპუნძე, მ. კობახიძე, ა. დევაძე – საგრანტო პროექტის “ზეთისხილის ყინვაგამძლე ჯიშების შემოტანა და გავრცელება აჭარაში”. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის – სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია “აგრარიკოს მეცნიერებათა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია.” შრომების კრებული, ქ. ქუთაისი 2013 წლის ნოემბერი;
22. გ.პაპუნძე, ი. ჩხარტიშვილი, მ. კობახიძე, ნ. სედიშვილი - “მწვანე ჩაის ენერგოდამზოგავი კომპლექსური ტექნოლოგიის ასპექტები”. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია “აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია”, შრომების კრებული, ქ. ქუთაისი 2013 წლის ნოემბერი.

7.3.8. აკადემიკოსი შოთა ჭალაგანიძე

1. 2013 წელს მონაწილეობა მიიღო რამდენიმე კონფერენციისა და მრგვალი მაგიდის მუშაობაში, მათ შორის:

- კონფერენციის მუშაობაში, რომელიც მიეძღვნა საკითხს “საქართველო დემოგრაფიული კატასტროფის წინაშე” – 11 თებერვალი, 2013 წ., თბილისი;
 - ღია კარის დღის მუშაობაში, რომელიც მიეძღვნა ხორბლის ახალი ჯიშების, სიმინდის ჰიბრიდების, გაუმჯობესებული აგრო – ტექნოლოგიების და მარცვლის გადამუშავების საკითხებს – 15 ივნისი, 2013 წ., ლომთაგორა, მარნეული.
- საერთაშორისო სამეცნიერო – პრაქტიკული კონფერენცია “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”, 3-4 ოქტომბერი, 2013 წ., თბილისი.

2. აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობაში მონაწილეობა და განხილული საკითხები

- სეტყვა, მასთან ბრძოლის არსებული მდგომარეობა და პერსპექტივები, აგვისტო, 2013 წელი.

3. 2013 წელს აკად. შ. ჭალაგანიძის მიერ შემუშავებული და შედგენილი იქნა:

- “სამთო სოფლის მეურნეობის მექანიზაციისათვის საქართველოში დამუშავებული ტექნიკური საშუალებები” (კრებული).
- სამთო სოფლის მეურნეობის აქტუალური პრობლემებისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის პროგრამა და რეკომენდაციები.

4. 2013 წელს აკად. შ. ჭალაგანიძის მიერ გამოქვეყნებული შრომები:

- სოფელს გამართული აგროსაინჟინრო სამსახური სჭირდება – ჟურნალი “აგრარული საქართველო”, №3, 2013, თბილისი;

- მეაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები – საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №32, 2013, თბილისი;
 - სეტყვა, მასთან ბრძოლის არსებული მდგომარეობა და პერსპექტივები - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე, №32, 2013, თბილისი;
 - საინოვაციო საქმიანობის საინფორმაციო უზრუნველყოფა საქართველოს სოფლის მეურნეობაში – საერთაშორისო სამეცნიერო – პრაქტიკული კონფერენციის კრებული, 3-4 ოქტომბერი, 2013, თბილისი;
 - საინოვაციო საქმიანობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოს სოფლის მეურნეობაში – საერთაშორისო სამეცნიერო – პრაქტიკული კონფერენციის კრებული, 3-4 ოქტომბერი, 2013, თბილისი.
23. არის საქართველოს საინჟინრო აკადემიისა და საქართველოს სამეცნიერო – საინჟინრო საზოგადოებათა კავშირის პრეზიდიუმების წევრი, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბის”, ჟურნალების “საქართველოს საინჟინრო სიახლეები”, “კვალი” და “სატყეო მოამბე”-ს რედკოლეგიის წევრი, შუა აზიისა და სამხრეთ კავკასიის კვლევითი ორგანიზაციების ასოციაციის სამეთვალყურეო საბჭოს წევრი.

24. სახელმწიფო ჯილდოები, დამსახურების წოდებები:

დაჯილდოებულია 4 ორდენით, მ.შ. “მეგობრობის” და “ღირსების” ორდენებით, 2 მედლით და 2 საპატიო ნიშნით. არის საქართველოს დამსახურებული ინჟინერი და სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში, მინიჭებული აქვს “წლის ინჟინერის” საპატიო წოდება.

7.3.9. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ომარ ბედია

2013 წელს გამოქვეყნებულია 3 სამეცნიერო ნაშრომი:

- 25. “სოფელს გამართული აგროსაინჟინრო სამსახური სჭირდება”. ჟ. “აგრარული საქართველო” №3, 2013 წ. სადაც მოცემულია აგროსაინჟინრო სამსახურის მდგომარეობა და პერსპექტივაში მისი განვითარების საკითხები.
- 26. “ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენების ზოგიერთი ასპექტი თანამედროვე სოფლის მეურნეობაში”. სმმ აკადემიის “მოამბე” №32 2013 წ.

თბილისი. მოცემულია ნიადაგის მომზადების მინიმალური, აგრეთვე ნულოვანი ტექნოლოგია.

- 27. “მდელო-საძოვრების ზედაპირული გაუმჯობესების მანქანა და მისი კინემატიკური რეჟიმის შერჩევის პრინციპი”. ნაშრომში მოცემულია მანქანის

კონსტრუქცია, მუშაობის პრინციპი და სინქარითი, ანუ კინემატიკური რეჟიმი და მისი შერჩევისათვის აუცილებელი პირობები.

მომზადებულია გამოსაცემათ მოცულობითი მონოგრაფია მევენახეობის ტექნოლოგიაზე და შესაბამის მანქანათა კომპლექსზე.

მონაწილეობდა საქართველოში, თბილისში გამართულ საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის უსაფრთხო განვითარებისათვის”, 3-4 ოქტომბერი 2013, თბილისი, ვიყავი კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი. გამოვიდა მოხსენებით “მდელო-საძოვრების ზედაპირული გაუმჯობესების მანქანა და მისი კინემატიკური რეჟიმის შერჩევის პრინციპი”, რომელიც გამოქვეყნდა კონფერენციის კრებულში.

მუდმივად მონაწილეობდა სსმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობაში, როგორც მისი წევრი.

წარდგენილია განსახილველად ერთი საგრანტო პროექტი.

არის სამი ჟურნალის რედაქციის წევრი: “მოამბე”, “კვალი”, “აგრარული საქართველო”.

სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის საჭიროა:

1. ჩამოყალიბდეს სოფლად კოოპერატივები.
2. გაძლიერდეს მომსახურების სფერო (მექანიზაცია, ქიმიზაცია, მცირე საწარმოების მშენებლობა).
3. მოსაგვარებელია დაზღვევისა და დაკრედიტების საკითხი.
4. ჩამოყალიბდეს სოფლად სამეცნიერო მომსახურების ქმედითი სისტემა.

გადასაწყვეტია კადრების, აგრეთვე ფერმერთა მომზადების საკითხები.

7.4.10. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ნოდარ გაბუნია

აკადემიის წ/კორესპონდენტის ნოდარ გაბუნიას სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობა ძირითადად მიმართული იყო ჩაის მოვლა-მოყვანის კომპლექსური მექანიზაციის ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების სრულყოფისკენ, მანქანების და კონსტრუქციების ძირითადი პარამეტრების თეორიული გაანგარიშების საფუძვლების დამუშავებისაკენ, ამავე დროს მუშაობას აგრძელებდა სამთო მიწათმოქმედების ისეთი კულტურების მექანიზაციის საკითხებზე, როგორცაა ვაზი, ციტრუსები, ხეხილი, ერთწლიანი კულტურები და სხვა. დამუშავებული აქვს სამთო მიწათმოქმედების მობილური ენერგეტიკული საშუალებები თეორიული

საფუძვლები; მუშაობას აგრძელებდა მანქანების და მოწყობილობების სრულყოფის საკითხებზე, როგორცაა: ჩაის მოვლა-მოყვანის, ფოთლის კრეფისა და აღების მანქანები; სუბტროპიკული კულტურების მოვლა-მოყვანის, მოსავლის

აღებისა და პირველადი გადამუშავების მანქანები; მანქანა-იარაღები ფერდობების დასამუშავებლად, ვაზის გასაშენებლად და სხვა ოპერაციებისათვის; თამბაქოსა და წიკოს მოვლა-მოყვანის, მოსავლის აღებისა და პირველადი გადამუშავების მანქანები; საკარმიდამო, გლეხურ, სასკოლო და სხვა მცირეკონტურიან ნაკვეთებში სამუშაო მცირე გაბარიტიანი მანქანა-იარაღები და სხვა.

7.3.11. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი დავით სარიშვილი

აკადემიის წ/კ დ. სარიშვილის სამეცნიერო კვლევის ძირითადი მიმართულებაა საქართველოს აგროსაინჟინრო სფეროს გაუმჯობესებისა და სტაბილიზაციის ღონისძიებების დამუშავება და მათი ფერმერულ მეურნეობებში დანერგვის საკითხების თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები. მათ შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სათიბ-საძოვრების ძირეული და ზედაპირული გაუმჯობესების საკითხებზე კვლევების ჩატარება სათანადო მანქანა-იარაღების შექმნით. აგრეთვე აღსანიშნავია მის მიერ დანერგილი საქართველოში თავთავიანი კულტურების მოსავლის აღება ქვეყნის

ვერტიკალური ზონალობის გათვალისწინებით და შექმნილია მოსავლის აღების ოპტიმალური მათემატიკური მოდელი. მის კვლევებს შორის მრავალი შრომა ეძღვნება სოფლად საინჟინრო სამსახურის მრავალწახნაგოვან საინჟინრო მომსახურებას და ა.შ.

7.1.12. სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე

1.სამეცნიერო თემა: “მეაბრეშუმეობის შრომატევადი ტექნოლოგიური პროცესების ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დამუშავება” (შესრულების ვადა 01.01.2005-01.01.2014). **თემის ხელმძღვანელი – ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ე. შაფაქიძე;**

2. მონაწილეობდა საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის საინჟინრო-ტექნოლოგიური (ყოფილი აგროსაინჟინრო) ფაკულტეტის ს.მ. მექანიზაციის სპეციალობის სასწავლო პროცესში; II კურსის მაგისტრანტ ნ. ნათენაძის სამაგისტრო ნაშრომის ხელმძღვანელი; სამაგისტრო ნაშრომის თემა:

“გარდაბნის რაიონში მარცვლოვანი კულტურების მოვლა-მოყვანის რესურსდამზოგი სამანქანო ტექნოლოგიის დამუშავება ნიადაგდამამუშავებელი კომბინირებული მანქანის კონსტრუქციული პარამეტრების გაუმჯობესებით”.

3. გამოქვეყნებული თეზისები და სტატიები.

- 3.1. ნიადაგის მინიმალური დამუშავება-ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია. ჟურნალი “აგრარული საქართველო”, №5(25), მაისი, 2013, თბილისი, გვ. 13-14;
- 3.2. ახალი ტექნოლოგიები მეაბრეშუმეობაში; საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. ქ. თბილისი, სსმმა, 3-4 ოქტომბერი, 2013; გვ. 412-415.
- 3.3. ნიადაგის დამუშავების პერსპექტიული მიმართულება-თანამედროვე კონკურენტუნარიანი ტექნოლოგიები. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენციის მასალები. ქ. თბილისი, სსმმა, 3-4 ოქტომბერი, 2013; გვ. 416-419 (თანაავტორი მ. ქვარცხავა);
- 3.4. საქართველოს მეაბრეშუმეობას ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის გარეშე მომავალი არა აქვს. ჟურნალი ”აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები”. თბილისი, №4, 2013; გვ. 42-56 (თანაავტორი გ. ნიკოლეიშვილი);
- 3.5. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია და საქ. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია. ჟურნალი “აგრარული საქართველო”; №10(30), ოქტომბერი, 2013, თბილისი; გვ. 22-23;
- 3.6. მეაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები; საქ. ს.მ. მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32 თბილისი, სექტემბერი, 2013 წ. გვ. 305-316 (თანაავტორი შ. ჭალაგანიძე);
- 3.7. მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებები მეაბრეშუმეობაში; საქ. ს.მ. მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32, თბილისი, სექტემბერი, 2013 წ. გვ. 335-339 (თანაავტორი ვ. მირუაშვილი);
- 3.8. თუთის აბრეშუმხვევიას პროდუქტიულობის ამაღლებისათვის კომპლექსური ღონისძიებების შემუშავება, ცენტრალიზებული გამოკვებისათვის მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების შექმნა და ფერმერულ მეურნეობებში დანერგვა. სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის შედეგების კომერციალიზაცია”. შრომების კრებული. ქ. ქუთაისი, 28,29,30 ნოემბერი, 2013 წ. გვ. 42-48 (თანაავტორები ნ. ბარამიძე, ე. წოწკოლაური).¹

6. საზღვარგარეთ და საქართველოში გამართულ სიმპოზიუმებში, სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციებში, სემინარებსა და ტრენინგებში მონაწილეობა.

- 6.1. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია: „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“ ქ. თბილისი, სსმმა, 3-4 ოქტომბერი, 2013; მოხსენების თემა: “ახალი ტექნოლოგიები მეაბრეშუმეობაში;
- 6.2. საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია: „ინოვაციური

ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“
ქ. თბილისი, სსმმა, 3-4 ოქტომბერი, 2013; მოხსენების თემა: ” ნიადაგის
დამუშავების პერსპექტიული მიმართულება-თანამედროვე კონკურენტუნარიანი
ტექნოლოგიები”.

6.3. სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “აგრარიკოს მეცნიერთა კვლევის
შედეგების კომერციალიზაცია”. ქ. ქუთაისი, 28,29,30 ნოემბერი, 2013 წ. მოხსენების
თემა: “თუთის აბრეშუმხვევიას პროდუქტიულობის ამაღლებისათვის კომპლექსური
ღონისძიებების შემუშავება, ცენტრალიზებული გამოკვებისათვის მცირე
მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების შექმნა და ფერმერულ მეურნეობებში
დანერგვა”.

7. სამეცნიერო გრანტის დასახელება: 1. შ. რუსთაველის სამეცნიერო ფონდის
საგრანტო პროექტი CF/56/10-100/13 ”ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული
სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის” (საერთაშორისო
სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის საგრანტო პროექტი). პროექტის
ხელმძღვანელი სსმმ აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე.

2. წარდგენილია განსახილველად რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში
ერთი საგრანტო პროექტი.

8. სსმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომების მუშაობაში მონაწილეობა.

სსმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომებზე გატანილია საკითხები:

8.1. მოხსენება: აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის დებულებების
დამტკიცების შესახებ;

მომხსენებელი: აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე (ოქმი №3. 07 მარტი, 2013 წელი);

8.2. მოხსენება: საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიურ საბჭოსთან არსებული ეროვნული
კოორდინატორის დებულების დამტკიცების შესახებ.

მომხსენებელი აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი აკად. წ/კ
ე. შაფაქიძე (ოქმი №3. 07 მარტი, 2013 წელი);

8.3. მოხსენება: საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომის მომზადების რეგლამენტის
შესახებ.

მომხსენებელი: აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი აკად. წ/კ ე.
შაფაქიძე (ოქმი №4, 28 მარტი, 2013 წელი).

8.4. მოხსენება: მეაბრეშუმეობაში სამანქანო ტექნოლოგიების და
ტექნიკური საშუალებების დანერგვის პერსპექტივები საქართველოში.

მომხსენებელი: აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე (ოქმი №6, 25 აპრილი, 2013
წელი);

8.5. მოხსენება: აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო ქართველი
მეცნიერის წოდების მინიჭების დებულების დამტკიცების შესახებ.

მომხსენებელი: აკადემიის წ/კ ე. შაფაქიძე (ოქმი №7, 31 მაისი, 2013
წელი);

8.6. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიას,
საქართველოს სავაჭრო პალატასა და პროფესიული განვითარების
ფონდს შორის მემორანდუმის შემუშავებელი კომისიის შესახებ.

- მომსხენებელი: აკადემიის წ/კ ე.შაფაქიძე (ოქმი №9, 26 ივლისი, 2013 წელი);
- 8.7. ინფორმაცია საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის” მზადებასთან დაკავშირებით. მომხს. აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე (ოქმი №10, 30 აგვისტო, 2013 წელი);
- 8.8. სსმმ აკადემიას და სახელმწიფო, სამეცნიერო და საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის ურთიერთ თანამშრომლობის მემორანდუმების მომზადების მიმდინარეობის შესახებ. მომხს. აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე (ოქმი №10, 30 აგვისტო, 2013 წელი);
- 8.9. “აგრარულ სფეროში წლის საუკეთესო მეცნიერის წოდების” კონკურსის მიმდინარეობის შესახებ. მომხს. აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე (ოქმი №10, 30 აგვისტო, 2013 წელი);
- 8.10. ინფორმაცია საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის “ინოვაციები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის” საორგანიზაციო ღონისძიებების დასრულებასთან დაკავშირებით; მომსხენებელი: აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ე.შაფაქიძე (ოქმი №11, 27 სექტემბერი, 2013 წელი);
- 8.11. ინფორმაცია აგრარულ სფეროში 2013 წლის საუკეთესო ქართველი მეცნიერის წოდების მინიჭების შესახებ. მომსხენებელი: სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე (ოქმი №13, 27 ნოემბერი, 2013 წელი);
- 8.12. მოსხენება: აგრარულ სფეროში 2013 წლის საუკეთესო ქართველი მეცნიერის გამოსავლენად ჩატარებული კონკურსის შედეგების შესახებ”. მომსხენებელი: სსმმ აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი ელგუჯა შაფაქიძე (ოქმი №14, 20 დეკემბერი, 2013 წელი);

9. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური დეპარტამენტის უფროსი; სსმმ აკადემიის აკადემიური საბჭოს წევრი; სსმმ აკადემიის საინჟინრო საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების წევრი; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბის” რედაქციის წევრი; ჟურნალის “Annals of Agrarian Science”-ის რედაქციის წევრი. ჟურნალ “აგრარული საქართველო”-ს რედაქციის წევრი; საქართველოს ენციკლოპედიის სოფლის მეურნეობის განყოფილების წევრი. საქართველოს საინჟინრო აკადემიის ნამდვილი წევრი (აკადემიკოსი);

12. შოთა რუსთაველის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს მუშაობაში მონაწილეობა.

12.1. სადისერტაციო ნაშრომის პირველი შემფასებელი. ბათუმი, 2013 წლის 13 ივლისი;

დისერტანტი ნათელა დუმბაძე, სადისერტაციო თემა: “ჩაის პლანტაციების მძიმედ გასხვლის სამანქანო ტექნოლოგიისა და ტექნიკური საშუალებების დამუშავება მცირე ენერგეტიკის ბაზაზე”.

12.2. შოთა რუსთაველის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს თავმჯდომარე; ბათუმი, 2013 წლის 15 ივლისი.

დისერტანტი ფირუზა ვარშანიძე, სადისერტაციო თემა: “ფერდობებზე თხილის მოსავლის კრეფა მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით”.

12.3. შოთა რუსთაველის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს თავმჯდომარე; ბათუმი, 2013 წლის 5 დეკემბერი.

დისერტანტი ფადიკო აბუსელიძე, სადისერტაციო თემა: “მცირე სიმძლავრის სათიბელების მოდერნიზაცია ახალი ტიპის მჭრელი აპარატის გამოყენებით”.

13. წინადადებები საქართველოში მეაბრეშუმეობის, როგორც დარგის, აღდგენისა და განვითარების ღონისძიებების შესახებ (დანახული ინჟინერ-მექანიკოსის თვალთ)

ვინაიდან ჩვენი სამეცნიერო-კვლევის მიმართულება არის მეაბრეშუმეობის შრომატევადი ტექნოლოგიური ოპერაციების მექანიზაციის და ავტომატიზაციის საკითხები, ამდენად გაგვაჩნია გარკვეული წინადადებები საქართველოში მეაბრეშუმეობის, როგორც დარგის, აღდგენისა და განვითარების ღონისძიებების შესახებ.

მეაბრეშუმეობა, რომელსაც საქართველოში 15 საუკუნოვანი ისტორია აქვს, ყოველთვის განიხილებოდა როგორც შრომითი რესურსების რაციონალური გამოყენების, ოჯახების ფულადი შემოსავლების ზრდისა და ქვეყნის ეკონომიკის განმტკიცების წყარო. მაღალხარისხოვანი ქართული აბრეშუმი დიდი მოწონებით სარგებლობდა მსოფლიო ბაზარზე. აბრეშუმის დიდი გზა საქართველოზე გადიოდა. “საქართველოს მმართველნი უცხოელ დამპყრობლებს აბრეშუმით უხდიდნენ ხარკს”, ხოლო ისინი, ქვეყნის ეკონომიკის დაცემისა და ხალხის დამორჩილების მიზნით, ვაზთან ერთად თუთასაც ჩეხდნენ”.

დღეისათვის მეაბრეშუმეობის დარგი განადგურებულია. მასზე ზრუნვა ცალკეული ენთუზიასტი პრაქტიკოსისა და მეცნიერის იმედადაა მიტოვებული. მიუხედავად ამისა მეაბრეშუმეობა ისეა ფესვგადგმული ქართველი კაცის ყოფაში, რომ სახელმწიფოს მხრიდან მცირედი ხელშემწყობი პირობების შექმნის შემთხვევაში იგი ღირსეულ ადგილს დაიკავებს დამოუკიდებელი საქართველოს ეკონომიკაში. როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, ამ მიზნით შესამუშავებელია ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის შესატყვისი მეაბრეშუმეობის საინვესტიციო პროგრამა, რომელიც დივერსიფიცირებული იქნება რეგიონებისა და ადმინისტრაციული რაიონების მიხედვით, რაც გააადვილებს აბრეშუმის ბიზნესით დაინტერესებული ინვესტორების მოზიდვას.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს 2011 წლის 20 ივნისის №04 ბრძანებით შეიქმნა კომისია (აკად. წ/კ გ. ნიკოლეიშვილი-კომისიის თავმჯდომარე, აკად. გ. ჯაფარიძე, აკად. თამაზ კუნჭულია, აკად. წ/კ ე. შაფაქიძე, ს.მ. მეცნ. კანდიდატი ნ. ბარამიძე, ს.მ. მეცნ.

კანდიდატი ე. ჭოლაძე, იურისტი მ. ბაგრატიონი), რომელმაც დაამუშავა “საქართველოში მებაბრეშუმეობის განვითარების კონცეფცია 2012-2025 წლებში”; იგი გასაცნობად და რეაგირებისათვის დაგზავნილი იქნა საქართველოს აგრარული მიმართულების სამთავრობო და კვლევით ორგანიზაციებში, აგრეთვე საერთაშორისო ორგანიზაციებში.

აღნიშნულმა კონცეფციამ დიდი მოწონება და გამოხმაურება ჰპოვა FAO-სა და ევროკავშირის ქვეყნებში. შავი, კასპიის ზღვის აუზისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების მებაბრეშუმეობის საერთაშორისო ორგანიზაცია BACSA სერიოზულად დაინტერესდა საქართველოს სოფლის მეურნეობის აკადემიის ეგიდით დამუშავებული “საქართველოში მებაბრეშუმეობის განვითარების კონცეფციით” და მის შესახებ იმსჯელა 2013 წლის 7-12 აპრილს იტალიის ქალაქ პადუაში გამართულ BACSA –ს მე-6 კონფერენციაზე, სადაც დაიგეგმა შავი, კასპიის ზღვის აუზისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების მებაბრეშუმეობის აღდგენის პროგრამის დამუშავება ევროსაბჭოში წარსადგენად, რომელშიც ძირითადად გათვალისწინებული იქნება ქართველი მეცნიერების მიერ დამუშავებულ კონცეფციაში მოცემული ძირითადი დებულებები.

კონცეფციაში აღნიშნულია, რომ “მებაბრეშუმეობა, როგორც ეროვნული მეურნეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგი, თავიდანაა ჩამოსაყალიბებელი, რისთვისაც საჭიროა: საკვები ბაზის აღდგენა და ყოველმხრივი განმტკიცება; ფერმერებისათვის მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების-თუთის ექსპლუატაციის და საკვების მოსამზადებელი მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებები, მარტივი კონსტრუქციის საჭიე შენობები და მათში განლაგებული გამოსაკვები მოდერნიზებული თაროები ან მექანიზებული გამოსაკვები დანადგარები, პარკის ნაპერტყულისაგან გამწმენდი მოწყობილობები, ნელლი პარკიდან ძაფის ინდივიდუალურად ამოსახვევი მექანიკური დაზგები და ა.შ., შექმნა და მიწოდება ბაზრის მოთხოვნების გათვალისწინებით; წარმოებული აბრეშუმის პარკის პირველადი გადამუშავებისა და ხამი ძაფის წარმოებისათვის საჭირო დაზგა-დანადგარების შექმნა, ძაფის რეგიონული ამოხვევის უზრუნველყოფა; კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოება”.

საქართველოში მებაბრეშუმეობის განვითარებას ხელს უწყობდა როგორც ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა და კარგი ბუნებრივი პირობები, ისე მცირემიწიანობის გამო სოფლად დაუსაქმებელი მუშახელის სიტარბე. ეს პრობლემა დღევანდელ სოფელში უფრო მწვავედ დგას ვიდრე წარსულში, რაც მებაბრეშუმეობის აღორძინების პარალელურად შემცირდება.

ჩვენი გაანგარიშებით უახლოეს ორ-სამ წელიწადში შეიძლება ვაწარმოთ 280-300 ტონა ცოცხალი პარკი და შევქმნათ 2,5-3,0 ათასი ახალი სამუშაო ადგილი, ხოლო არცთუ შორეულ პერსპექტივაში 2,5-3,0 ათასი ტონა პარკის წარმოება და 11-12 ათასი კაცის დასაქმება რეალურად მიგვაჩნია. სამომავლოდ კი 4,0-4,5 ათასი ტონა (1964 წლის დონე) პარკი უნდა ვაწარმოთ.

მებაბრეშუმეობის განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებად უნდა მივიჩნიოთ შრომითი რესურსების და სავარგულების რაციონალური გამოყენება,

სოფლის მოსახლეობის ოჯახობრივი დასაქმება და სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება.

მოსახლეობაში შემორჩენილია დარგისადმი დიდი სიყვარული, საკვები ბაზა, მეცნიერული პოტენციალი, სპეციალისტები, მეაბრეშუმეობის აღდგენით დაინტერესებული ენთუზიასტები.

- მეაბრეშუმეობა, როგორც ეროვნული მეურნეობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგი, თითქმის თავიდანაა ჩამოსაყალიბებული, ამისთვის საჭიროა: საკვები ბაზის აღდგენა და ყოველმხრივი განმტკიცება; მეთუთეობის შრომატევადი ტექნოლოგიური პროცესების მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების და წარმოებული აბრეშუმის პარკის პირველადი გადამუშავებისა და ხამი ძაფის წარმოებისათვის საჭირო დაზგა-დანადგარების დამუშავება, ძაფის რეგიონული ამოხვევის უზრუნველყოფა, ფერმერების მცირე მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებებით უზრუნველყოფა.
- საგრენაუო ქარხნებისა და სასელექციო სადგურების რეაბილიტაცია და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით უზრუნველყოფა, მათ ბაზაზე თუთის აბრეშუმხვევიას ადგილობრივი ჯიშების ჰიბრიდული გრენის წარმოება, მათ შორის საექსპორტოდ.
- კუსტარული მეწარმეობის მივიწყებული ტრადიციების აღდგენა და ადგილობრივ ნაწარმზე ტურისტთა მზარდი მოთხოვნის დაკმაყოფილება.
- თუთის მცენარის მრავალმიზნობრივი გამოყენება, ინტეგრაციის გაღრმავება, მმართველობის სისტემის სრულყოფა და სხვა საჭირო ღონისძიებების განხორციელება.

დარგის აღორძინების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პირობაა შრომატევადი ტექნოლოგიური პროცესების მექანიზაციის და ავტომატიზაციის საკითხების გადაწყვეტა.

მეაბრეშუმეობის მექანიზაციის საკითხებზე მუშაობისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს მეაბრეშუმეობის საკვები ბაზის და ნედლი აბრეშუმის პარკის მისაღებად თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვების ტექნოლოგიური პროცესების მექანიზაციის და ავტომატიზაციის საკითხებზე. გარკვეული ყურადღება ამ მიმართულებით უნდა გამახვილდეს საკვებწარმოების და პარკის წარმოების ისეთ მიმართულებებზე, როგორცაა მეთუთეობა, საკვების დამზადება, მისი ტრანსპორტირება, საკვების მომზადება, მისი შენახვა და თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვება.

იმ სიძნელების გამომწვევი ერთ-ერთი მიზეზი, სხვა მიზეზებთან ერთად, რასაც განიცდის დღევანდელი მეაბრეშუმეობის აღდგენა-განვითარება, არის ამ დარგში მექანიზაციის ჩამორჩენა, რაც ძირითადად აიხსნება ადამიანების შემცველი იმ მანქანების და მექანიზმების შექმნის სირთულით და საკითხების გადაწყვეტის შრომატევადობით, რომელიც საჭიროა თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვებისათვის.

მექანიზაციის ტექნიკური საშუალებების სიმცირის გამო, აბრეშუმის პარკის წარმოება მეტად შრომატევადი პროცესია. საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მეაბრეშუმეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მონაცემების

მიხედვით, 100 კილოგრამი (1,0 ც) აბრეშუმის პარკის მისაღებად საჭიროა 600 – 700 კაც.საათი. ამ დანახარჯებიდან 15% მოდის საკვების დამზადებაზე და ტრანსპორტირებაზე, 15-20% – საკვების მომზადებაზე, 55-60% – თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვებასა და 10% – პარკის ჩამოკრეფაზე, დახარისხებასა და გაწმენდაზე. როგორც სტატისტიკური მონაცემებიდან ჩანს, საკვების დამზადებასა და მომზადებაზე საკმარისად დიდი დანახარჯებია და ამდენად ამ ტექნოლოგიური პროცესის მექანიზაციის საკითხები მეტად აქტუალურია.

თუთის აბრეშუმხვევიას გამოკვებისა და ნედლი აბრეშუმის პარკის მიღების მანქანური ტექნოლოგიები ითვალისწინებს ფერმერული მეურნეობებისათვის პარკის სახვეწი (საწმენდი) მარტივი ტიპის მოწყობილობას, რომლის კონსტრუქციის დამუშავება სადღეისო ამოცანა უნდა გახდეს.

არსებული ტექნოლოგიით თუთის აბრეშუმხვევიას ცენტრალიზებული გამოკვების შედეგად ცოცხალი პარკის პირველადი დამუშავების (ე.ი.გამოხმობის) შედეგად ძაფის ბუნებრივი თვისებები უარესდება და გამოსავალიც მცირდება, ამიტომ სასურველია ძაფი ამოხვეული იქნას ცოცხალი პარკიდან. ამ მიზნის განსახორციელებლად უნდა დამუშავდეს აგრეთვე მარტივი ტიპის ძაფის ამოსახვევი დანადგარი, რათა ფერმერს თვითონ შეეძლოს თავისი დამზადებული პარკის ამოხვევა და მიეცეს ძაფის რეალიზაციის ან სხვადასხვა ნაწარმის დამზადების საშუალება (ძაფის ინდივიდუალური ამოხვევა).

ამრიგად მცირე (ინდივიდუალურ) ფერმერულ მეურნეობებში თუთის აბრეშუმხვევიას ახალი ტექნოლოგიით გამოკვების პროცესი უნდა გულისხმობდეს ზღვარის მოშლას სოფლის მეურნეობასა და მსუბუქ მრეწველობას შორის; ეს ნიშნავს, რომ მეაბრეშუმე ფერმერის შრომის საბოლოო პროდუქტი არის აბრეშუმის ძაფი, რაც მეტად ეფექტური ეკონომიკური ღონისძიება იქნება. ამის გათვალისწინებით კორექტივები უნდა შევიდეს თუთის აბრეშუმხვევიას წარმოების ტექნოლოგიურ სქემებშიც.

დასკვნა. 1. ქართული მეაბრეშუმეობის ეტაპობრივი აღდგენისათვის მიზანშეწონილია სხვა მნიშვნელოვან აგროტექნიკურ, ბიოლოგიურ და ბიოტექნოლოგიურ ღონისძიებებთან ერთად პირველ ეტაპზე მეაბრეშუმეობის შრომატევადი პროცესების მცირე მექანიზაციის ტექნოლოგიების დამუშავება და ტექნიკური საშუალებების კონსტრუქციების დამზადება, როგორცაა თუთის ექსპლუატაციის მანქანები და მოწყობილობები, თუთის ტოტებიდან ფოთლების გამცლელი და ფოთოლსაჭრელი მოწყობილობები, მარტივი ტიპის თუთის აბრეშუმხვევიას გამოსაკვები დანადგარები ნაძირის საჭიე შენობის ფარგლებს გარეთ გატანით, აბრეშუმის პარკის ნაპერტყულისაგან საწმენდი მარტივი ტიპის მოწყობილობები, ნედლი აბრეშუმის პარკის ამოსახვევი მარტივი ტიპის დანადგარები და სხვა;

2. უმნიშვნელოვანეს ღონისძიებად მიჩნეული უნდა იქნეს მეაბრეშუმეობის ამხანაგობების, კოოპერატივების, მეურნეობრიობის სხვა ორგანიზაციული ფორმების ჩამოყალიბება, ინტეგრაციის გადრმავევა და მასთან დაკავშირებული პრობლემების გადაწყვეტა, რაშიც საქართველოს სოფლის მეურნეობის

სამინისტროსთან ერთად ჩაბმული უნდა იყოს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაც.

7.4. ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილება

აკადემიკოს მდივანი - აკადემიკოსი ომარ ქეშელაშვილი სწავლული მდივანი - აკადემიური დოქტორი ანატოლი გიორგაძე

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებაში გაერთიანებულია აკადემიის 8 წევრი, მათ შორის აკადემიის ნამდვილი წევრი 6 და აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი 2.

აკადემიკოსები: ასათიანი რევაზი, კუნჭულია თამაზი, ქარქაშაძე ნაპოლეონი, ქეშელაშვილი ომარი, ჭითანავა ნოდარი, ჯაფარიძე გივი.

წევრ-კორესპონდენტები: კოლუაშვილი პაატა, ნიკოლეიშვილი გიორგი.

განყოფილებაში 2013 წელს ჩატარდა 6 სხდომა.

პირველი სხდომა ჩატარდა 13 მარტს და განხილული იქნა საკითხები: 1. ეკონომიკის სამეცნიერო დარგობრივი განყოფილების 2012 წლის მუშაობის ანგარიში. მომხსენებლები: განყოფილების აკადემიკოს მდივანი, აკადემიკოსი ნაპოლეონ ქარქაშაძე, აკადემიის სწავლული მდივანი, აკად. დოქტორი ანატოლი გიორგაძე 2. ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს მდივნის არჩევნები.

მეორე სხდომა ჩატარდა 15 აპრილს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. ეკონომიკის საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილებიდან საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ კონკურსში დაშვებული კანდიდატის წინასაარჩევნო მოხსენება. მომხსენებლები: აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი თამაზ კუნჭულია. 2. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად არჩევასთან დაკავშირებით საარჩევნო-საექსპერტო კომისიის მიერ დაშვებული კანდიდატისათვის რეკომენდაციის მიცემის შესახებ (ფარული კენჭისყრა).

მესამე სხდომა ჩატარდა 11 ივნისი და განხილული იქნა შემდეგი საკითხები: 1. აგრარული სექტორის ტექნოლოგიურ-რესურსული პოტენციალის ზრდის სტრატეგიული სისტემის შესახებ; მომხსენებელი: განყოფილების აკადემიკოს მდივანი, აკადემიკოსი ომარ ქეშელაშვილი. 2. სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივებისა და კორპორაციების ჩამოყალიბებისა და ფუნქციონირების ორგანიზაციულ-ეკონომიკური მექანიზმები. მომხსენებელი: მთავარი სპეციალისტი ბადრი ცერცვაძე, აკად. დოქტორი ასლან დევაძე.

მეოთხე სხდომა ჩატარდა 12 ივლისს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხი: საქართველოში წარმოებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის პრობლემები; მომხსენებელი: აკადემიკოსი თამაზ კუნჭულია

მეხუთე სხდომა ჩატარდა 18 ოქტომბერს და განხილული იქნა შემდეგი საკითხი: შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი - განვლილი გზა და ახალი გამოწვევები; მომხსენებელი: აკადემიკოსი რეზო ასათიანი.

მეექვსე სხდომა ჩატარდა 13 ნოემბერს და განხილული იქნა საკითხი: აკადემიაში სოფლის მეურნეობის პროდუქტების შენახვისა და გადამუშავების საკოორდინაციო-დარგობრივი სამეცნიერო განყოფილების აღდგენის შესახებ; მომხსენებელი: აკადემიკოსი ომარ ქეშელაშვილი;

აღსანიშნავია, რომ განყოფილების ორგანიზებით ჩატარდა აგრეთვე მნიშვნელოვანი ღონისძიებები: სემინარი მეაბრეშუმეობის განვითარების პრობლემები საქართველოში.

7.4.1. აკადემიკოსი რევაზ ასათიანი

1. საანგარიშო პერიოდში აკად. რ. ასათიანის მიერ გაწეული იქნა შემდეგი სახის სამუშაოები:

სისტემატურად იღებდა მონაწილეობას საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის სხდომებში, აგრეთვე აკადემიის მიერ მოწეობილ სემინარებში, სამეცნიერო კონფერენციებში და სხვა სახის შეხვედრებში;

2. აკადემიის განყოფილებისა და პრეზიდიუმის სხდომაზე გაკეთებულია მოხსენება თემაზე: “შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი-განვლილი გზა და ახალი გამოწვევები”;

სსიპ-შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში, როგორც სამეცნიერო პროგრამების დეპარტამენტის უფროსის მოადგილე მონაწილეობდა 10 – მდე ახალი სამეცნიერო პროგრამის სახელმძღვანელო ცნობარის (კონკურსის პროგრამისა და პირობების) მომზადებაში, რომელთა უმრავლესობა გადაეცა საქართველოს მთავრობას განხილვისა და დამტკიცებისათვის;

3. მონაწილეობდა სსიპ-შოთა რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდში ახალგაზრდა მეცნიერთა პრეზიდენტის სახელობის სტიპენდიებზე წარმდგენი, მეცნიერთათვის ინდივიდუალური სამოგზაურო გრანტების, დოქტორანტების, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის, აგრეთვე ლექსიკოგრაფიის სახელმწიფო პროგრამით დასაფინანსებელი პროექტების განმხილველი კომისიების სხდომებში, აგრეთვე სხვადასხვა სახის სამუშაო და სამეცნიერო შეხვედრებსა თუ პრეზენტაციებში;

4. მონაწილეობა მიიღო ქ.თბილისში, ასევე ქუთაისსა და ბათუმში სამეცნიერო ფონდის მიერ ორგანიზებულ რამდენიმე სემინარის მუშაობაში სამეცნიერო საზოგადოების ფართო წრისათვის საკონკურსო პროექტების ხარისხიანად მომზადების და სხვადასხვა სახის შეკითხვებზე პასუხების გაცემისა და კონსულტაციების გაწევის მიზნით;

5. აკად. რ. ასათიანი პირადად აწარმოებდა აგრარული სფეროსა და ეკონომიკაში ფონდში საკონკურსოდ წარმოდგენილი 150-ზე მეტი პროექტისათვის უცხოელი ექსპერტების მოძიების, პროექტებზე მათი განაწილებისა და ექსპერტებთან ყოველდღიური მიმოწერის საქმიანობას, ასევე დეპარტამენტის უფროსთან ერთად კოორდინაციას უწევდა სხვა სამეცნიერო მიმართულებით მოღვაწე კოორდინატორთა ზემოაღნიშნულ საქმიანობას;

6. როგორც კომისიის საბჭოს წევრმა, მონაწილეობა მიიღო “საქპატენტის” მიერ ორგანიზებულ სხვადასხვა სახის კონკურსში დასაფინანსებლად 50-მდე პროექტის შეფასებაში, სამუშაო შეხვედრებსა თუ სემინარებში;

7. მონაწილეობა მიიღო ქ. კიშინიოვში უკრაინის სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრის მიერ ორგანიზებულ დონორი ქვეყნების საბჭოს გამსვლელი სხდომის მუშაობაში, რომელზეც საქართველოდან წარდგენილი 25 პროექტიდან განხილულ იქნა და დასაფინანსებლად შეირჩა 11;

8. დღეისათვის ხელმძღვანელობს 4 დოქტორანტს სოფლის მეურნეობის ეკონომიკის თემატიკის მიმართულებით;

7.4.2. აკადემიკოსი თამაზ კუნჭულია

1. საქართველოში მეჩაიეობის რეაბილიტაციის სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამა. სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დავალებით – პროგრამის ხელმძღვანელი.

2. გამოქვეყნებული თეზისები, სტატიები:

- საქართველოს აგროსასურსათო სექტორი; წიგნი “სოფლის მეურნეობა”, გვ. 27-49, თბილისი, 2013 წ. გამომცემლობა “ივერიონი”.

ნაშრომში განხილულია აგროსასურსათო სექტორში არსებული მდგომარეობა, სოფლის მეურნეობის, გადამამუშავებელი და კვების მრეწველობის განვითარების დინამიკა საბჭოთა და დამოუკიდებლობის წლებში. ახსნილია სექტორის დეგრადაციის მიზეზები, დასახულია პირველ რიგში გასატარებელი ღონისძიებები.

- კლიმატური დახასიათება; წიგნი “სოფლის მეურნეობა”. გვ.50-53. თანაავტორობით, თბილისი, 2013 წელი, გამომცემლობა “ივერიონი”.

დახასიათებულია საქართველოში კლიმატის მრავალფეროვნება და მისი გავლენა სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაზე.

- ნიადაგების აგროსაწარმოო დახასიათება; წიგნი “სოფლის მეურნეობა”. გვ.54-61. თანაავტორობით, თბილისი, 2013 წელი, გამომცემლობა “ივერიონი”.

დახასიათებულია საქართველოს ნიადაგური მრავალფეროვნება, მისი გავლენა სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაზე.

- ძირითადი სუბტროპიკული კულტურები; წიგნი “სოფლის მეურნეობა”. გვ. 112-122. თანაავტორობით, თბილისი, 2013 წელი, გამომცემლობა “ივერიონი”.

განხილულია ჩაის, ციტრუსების და სხვა სუბტროპიკული კულტურების პროდუქციის წარმოებაში განხორციელებული ცვლილებები, დასაბუთებულია ჩაიზე მოთხოვნების ზრდის მიზეზები, უახლეს პერიოდში განსახორციელებელი ღონისძიებები.

- “სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების ჩასატარებლად შესყიდული საწვავის სუბსიდირება”; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32, თბილისი, 2013 წ. გვ. 275-276.

სტატიაში აღწერილია სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოების ჩასატარებლად გლეხების (ფერმერების) მიერ შესყიდული საწვავის სუბსიდირების მექანიზმი, რაც ქართული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას შეუწყობს ხელს.

- “ეკლესია და თანამდეროვე სოფლის მეურნეობა”; საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის “მოამბე”, №32, თბილისი, 2013 წ. გვ. 303-304.

სტატიაში ახლებურადაა დანახული ეკლესიის როლი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გადიდებაში, რაც მოსახლეობაში ღვთისმოსაობის ზრდას ემყარება.

4. “საქართველო ჩვენი ფასეულობები”; სერიის შემადგენელი ტომი “სოფლის მეურნეობა”, თბილისი, 2013, გვ.336. გამომცემლობა “ივერიონი”. თანაავტორი.

წიგნში აღწერილია საქართველოს სოფლის მეურნეობის ნიადაგურ-კლიმატური პირობები, აგროსასურსათო სექტორის განვითარების ტენდენციები, ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების, მეცხოველეობის პროდუქციის წარმოების მაჩვენებლები, მცენარეებისა და ცხოველების აბორიგენული ჯიშები და ენდემური სახეობები, მათი სამეურნეო-საწარმოო და სასელექციო მნიშვნელობა. დასაბუთებულია, რომ სოფლის მეურნეობის მოსახლეობის შემოსავლებისა და დასაქმების საუკეთესო სფეროს წარმოადგენს. გათვალისწინებულია წიგნის ინგლისურ და რუსულ ენებზე თარგმნა.

6. საზღვარგარეთ და საქართველოში გამართულ სიმპოზიუმებში, სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციებში, სემინარებსა და ტრენინგებში მონაწილეობა. თბილისი, სემინარი, ივლისი, “Роль сельского хозяйства в установлении рыночных отношений в Грузии”.

7. საზღვარგარეთ და ადგილობრივ სამეცნიერო გრანტებში მონაწილეობა – საქართველოსა რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი, “მეთუთეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში”.

9. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს წევრი.

ტომის “სოფლის მეურნეობა” ახალი რედაქციის მთავარი რედაქტორი. წიგნი გამოვა 2014 წელს.

13. შესამუშავებელია სოფლის მეურნეობის, გადამამუშავებელი და კვების მრეწველობის განვითარების სტრატეგია რეალური სიტუაციის გათვალისწინებით. ჩვენს მიერ მომზადებულია ახალი სტრატეგია, რომელიც დაიბეჭდება აკადემიის “მოამბეში” სახელწოდებით “საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიის ახალი არჩევანი”. სტატია გამოქვეყნდება 2014 წელს.

7.4.3. აკადემიკოსი ნაპოლეონ ქარქაშაძე

28. გრძელდება მუშაობა “მსოფლიო სოფლის მეურნეობის” მონოგრაფია – სახელმძღვანელოს ახალ ვარიანტზე, დამუშავებულია თეორიული ნაწილი, აგრეთვე მსოფლიო მიწის ფონდები, განსაზღვრულია ძირითადი საკვები პროდუქტების წარმოების მსოფლიოს რეგიონები, ეფექტურ მუშაობას აფერხებს ის, რომ გართულდა საჭირო ციფრობრივი მასალების მოძიება, ასეთი მოცულობის სამუშაოს შესრულება მოითხოვს კვალიფიციურ დამხმარე პერსონალს;

29. უმაღლეს სასწავლებლებთან შეხება აღარ აქვს, ვინაიდან საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო განათლება, ფაქტიურად ლიკვიდირებულია.

30. გამოქვეყნებულია სამეცნიერო სტატიები:

3.1. სსმმ აკადემიის “მოამბეში” (№31, თბილისი, გვ. 278-281)– “ეკოლოგიური საფრთხე”... “(მითი თუ რეალობა” – შრომაში განხილულია ის პროცესები, რომლებიც შეუქცევადად მოჰყვება გლობალურ დათბობას. აღწერილია თუ როგორ შეიძლება განვითარდეს, პროცესები საქართველოში. ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, თუ როგორ დაანგრია სააკაშვილის ხელისუფლებამ აგრო-ბიოლოგიური მიმართულების (და არა მარტო) სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები და სხვა სახის სამეცნიერო ცენტრები, რომლებსაც შეეძლოთ მეცნიერულად დასაბუთებული დასკვნების გაკეთება. სტატიაში განხილულია მსოფლიო მნიშვნელობის გლობალური საკითხებიც.

3.2. მონაწილეობა მიიღო, სსმმ აკადემიაში ჩატარებულ საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაში. მოხსენების თემა იყო “მსოფლიო მეურნეობა და ბიზნესგარემო”. მოხსენება დაიბეჭდა კონფერენციისადმი მიძღვნილ შრომათა კრებულში (თბილისი 2013, გვ.449-451); შრომაში ძირითადად განხილულია ის პრობლემები, რომლებიც შეიქმნა, საბაზრო ეკონომიკის პირობებში საქართველოში, დასახულია ბიზნესგარემოს გაუმჯობესების გზები, საკითხი შესწავლილია საწარმოო ერთეულებისა და გაერთიანებების დონეზე.

3.3. დამთავრებულია შრომა, რომელიც მათემატიკური მეთოდების გამოყენებით, საშუალებას იძლევა, შევადგინოთ კვების პროდუქტების წარმოება-მიწოდების, მათზე მოთხოვნების და მოსახლეობის შესაძლებლობების სქემები. მათ ურთიერთკავშირში, თვალნათლივ ჩანს, ის პრობლემები, რომლებიც შეიძლება წარმოიქმნას, ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებაში.

4. რეცენზირება გაუკეთდა თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან გადმოგზავნილ სადოქტორო შრომას.

5. მოხსენება გაკეთდა საპატრიარქოს მიერ ჩატარებულ საერთაშორისო კონფერენციაზე, რომელიც მიწის რესურსების რაციონალურად გამოყენების

საკითხებს ეხებოდა, გამოვიდა კონფერენციის მონაწილეთა მოხსენებების კრებული. პერიოდულად მონაწილეობს საპატრიარქოს მიერ ჩატარებულ სხვა ღონისძიებებშიც.

6. არის აკადემიური საბჭოს წევრი და სისტემატურად მონაწილეობს მის მუშაობაში. არის სსმმ აკადემიის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე, რომელმაც მ.წ. ივნისში მოისმინა აკად. ი. ვასაძის მოხსენება მეხილეობის განვითარების საკითხებზე, წლის ბოლომდე, სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან ერთად დაგეგმილია სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის ჩატარება, კოოპერაციების საკითხებზე, რომელზეც აკად. ნ. ქარქაშაძის მოხსენება იქნება წარმოდგენილი.

7. არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ჟურნალ "მოამბის" სარედაქციო კოლეგიის წევრი, საქართველოს ენციკლოპედიის სოფლის მეურნეობის სარედაქციო საბჭოს წევრი და სხვა.

8. მიღებული აქვს "საპატიო ნიშნისა" და "ღირსების" ორდენები (პირველი 1955 წელს, მეორე -1995 წელს).

9. აკად. ნ. ქარქაშაძე ავტორია სათაგვადასავლო რომანის "სხივი წყვილადში", რომელიც გამოიცა 2013 წელს. რომანში აღწერილია მისი ცხოვრების საინტერესო ეტაპები. ჟურნალ-გაზეთებში სისტემატურად ბეჭდავს პუბლიცისტურ სტატიებს, ქართული მეცნიერებისა და განათლების, აგრეთვე სოფლის მეურნეობის პრობლემატურ საკითხებზე, არის რამოდენიმე გაზეთის რედაქციებთან არსებული სამეცნიერო ჯგუფის წევრი.

10. სოფლის მეურნეობის პერსპექტიული განვითარების სამი ძირითადი მიმართულებაა:

10.1. მარცვლეულის წარმოება, რომლის რაოდენობაც პერსპექტივაში 800-830 ათას ტონამდე შეიძლება გაიზარდოს;

10.2. საექსპორტო პროდუქციის წარმოება, რომელშიც იგულისხმება: ღვინო და ღვინის პროდუქტების, ჩაის პროდუქციის, ციტრუსების წარმოება. უნდა აღორძინდეს ეთერზეთების წარმოება, ახალი კარტოფილის, ბოსტნეულ-ბაღჩეული და სხვა საექსპორტო პროდუქციის წარმოება. საჭიროა გაიხსნას ნატურალური ხილისა და ციტრუსების წვენების, აგრეთვე ყურძნის წვენის დამამზადებელი, თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი საწარმოები.

10.3. უნდა შეიქმნას საკურორტო-ტურისტული ინდუსტრიისათვის – მალფუჭადი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოება – ახალი ხორცი, რძე, რძის პროდუქტები, ნატურალური ხილი, წვენები და ა.შ.

31. საჭიროა ხელისუფლებამ ჩამოაყალიბოს სოფლის მეურნეობის უახლოესი განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებები, აუცილებელია რეგიონებში შეიქმნას მათთვის დამახასიათებელი კულტურების წარმოების საჩვენებელი ცენტრები, უნდა დაინერგოს უახლესი აგროტექნოლოგიები, შეიქმნას ტექნიკური, სავეტერინარო და სხვა სახის მომსახურების სარაიონთაშორისო ცენტრები. ცენტრალური წესით უნდა მოხდეს ფერმერების საჭირო მასალებით მომარაგება, მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია და ა.შ. უნდა შეიქმნას პირობები, როდესაც ფერმერი – გლეხი დაკავებული იქნება მხოლოდ

ხარისხიანი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებით. საჭიროა შექმნას ფერმერთა და სპეციალისტთა კვალიფიკაციის ამაღლების სასწავლო ცენტრები.

ამასთან ერთად, მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს სოფლის სოციალური და კულტურული პრობლემები, რომელთა გადაწყვეტაში აქტიურად უნდა ჩაებას, შესაბამისი სახელისუფლებო სტრუქტურები.

32. აუცილებელია აღდგეს თანამედროვე ტიპის სასწავლო უნივერსიტეტები (აგრარული, ზოოვეტერინალური და სუბტროპიკული), აგრეთვე კვლევითი ინსტიტუტები. მათ უნდა გამოეყოთ, შესაბამისი ფართობები, აღიჭურვონ თანამედროვე სამეცნიერო ტექნოლოგიებით, უნდა ვიზრუნოთ კვალიფიციური სამეცნიერო კადრების მოზიდვისათვის.

6. მიზანშეწონილია აღდგეს ორ საფეხურიანი ხარისხების მინიჭების წესი (დარგის კანდიდატი-აკადემიური დოქტორის ნაცვლად და დარგის მეცნიერებათა დოქტორი); აღდგეს ასპირანტურა იმ დატვირთვითა და ფუნქციით, რომელიც მას ადრე ქონდა.

7. რაც შეეხება სხდომებზე საკითხების განხილვას, ამ შემთხვევაში კიდევ უფრო უნდა გაიზარდოს სამეცნიერო განყოფილებების როლი. ყოველ აკადემიურ საბჭოზე, საჭიროა ერთი პრობლემის განხილვა მაინც, მიზანშეწონილად მიმაჩნია სამეცნიერო განყოფილების სხდომებზე (ან გაერთიანებულ სხდომებზე) აკადემიის გარეთ დარჩენილი მეცნიერების და პრაქტიკოსი მუშაკების მოსაზრებების მოსმენა.

7.4.4. აკადემიკოსი ომარ ქეშელაშვილი

1. თემის დასახელება:

2013 წელს, სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარვადგინე 3 მიზნობრივი სამეცნიერ-პრაქტიკული ხასიათის პროექტი, რომლებზეც შესაძლოა გამოიყოს დაფინანსება:

1. სოფლის მეურნეობის გაძლიერების სისტემების ენციკლოპედიური ეკონომიკურ ტექნოლოგიური და საცნობარო-ნორმატიული რეკომენდაციები (სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტი);

2. სასურსათო უსაფრთხოების ეროვნული პროგრამა (უზრუნველყოფის პოტენციალი და ეკონომიკური მექანიზმი (სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტი);

3. სამთო სოფლის მეურნეობის განვითარების ეროვნული პროგრამა (ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური რეკომენდაციები და მართვის მექანიზმი (სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტი)

2. გამოქვეყნებული თეზისები, სტატიები:

1. სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული მიმართულებები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013.
2. აგროსამრეწველო ინტეგრაციის მდგრადობის ეკონომიკური მექანიზმი. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013. (თანაავტორობით: ჯ. მახარაძე, თ. მახარაძე);
3. რესურსები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013.
4. საქონელი. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013.
5. შრომა. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013.
6. შემოსავლის წყაროები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013.
7. ეკონომიკური კანონები და კატეგორიები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №1, თბილისი, 2013.
8. ბიზნეს-გეგმის შედგენის თეორიულ-მეთოდოლოგიური პოზიციები და ადმინისტრირება. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №2, თბილისი, 2013. (თანაავტორობით: ა. ჯაფარიძე).
9. მიწათმოქმედების ზონალურ-დიფერენცირებული მაღალი სამანქანო ტექნოლოგიების ეკონომიკური შეფასება ახალი ენერგეტიკული კრიტერიუმების საფუძველზე. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №2, თბილისი, 2013. (თანაავტორობით: რ. მახარობლიძე, ო. ქარჩავა).
10. რა არის და რას შეისწავლის მსოფლიო ეკონომიკა. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №2, თბილისი, 2013.
11. ქვეყნების კლასიფიკაცია. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №2, თბილისი, 2013.
12. მსოფლიო ეკონომიკის ძირითადი ტენდენციები და გლობალური პრობლემები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №2, თბილისი, 2013.
13. თავისუფალი ეკონომიკური ზონები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №2, თბილისი, 2013.
14. ქართული აგრარული მეცნიერების მშვენიერება. კრებული: ხსოვნა უკვდავებაა თავად; თბილისი, 2013.
15. მეჩაიეობისა და ჩაის მრეწველობის ინტეგრირებისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პროგრამა და მისი რეალიზაციის ეკონომიკური მექანიზმი. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3, თბილისი, 2013.
16. გააზრებები და პოზიციები სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის მიზნით. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3, თბილისი, 2013.
17. რეგიონალიზმი და თვითმმართველობა. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3, თბილისი, 2013.

18. სამეურნეო რისკის არსის გაგებისათვის. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3,თბილისი, 2013. (თანაავტორობით: ა. ჯაფარიძე).
19. სახელმწიფოს როლი. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3,თბილისი, 2013.
20. ეკონომიკის განვითარების ეროვნული მოდელები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3,თბილისი, 2013.
21. მსოფლიო მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურა. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №3,თბილისი, 2013.
22. სამთო სოფლის მეურნეობის განვითარების ეროვნული პროგრამა (ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური რეკომენდაციები და მართვის მექანიზმი-სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტი). ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013.
23. სამეურნეო რისკი და მისი მართვა (რისკ-მენეჯმენტი). ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013. (თანაავტორობით: ნ. დამენია).
24. ფინანსური რესურსები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013.
25. საგარეო ვალი. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013.
26. საერთაშორისო ეკონომიკური ორგანიზაციები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013.
27. მსოფლიო ინტეგრირებული გაერთიანებები. ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013.
28. ფერმერული მეურნეობა თუ გლეხური მეურნეობა? (რომელი ტერმინი ვიხმაროთ). ჟურნალი „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“, №4,თბილისი, 2013.
29. ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა სწავლებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ცენტრი (შექმნისა და ფუნქციონირების დასაბუთება და გააზრება). სმმა მოამბე, 2013. (თანაავტორობით: გ. ჯაფარიძე, ა. ჯაფარიძე).
30. მოსახრებები უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების რეფორმის გასატარებლად. სმმა მოამბე, 2013. (თანაავტორობით: გ. ჯაფარიძე, ა. ჯაფარიძე).
31. სოფლის მეურნეობის აღმაშენებლისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები და რეკომენდაციები, ინოვაციური ტექნოლოგიების გათვალისწინებით (ხედვა და წინადადებები). სმმა, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013.

3. გამოქვეყნებული მონოგრაფიები და სახელმძღვანელოები:

გადაეცა გამოსაქვეყნებლად მონოგრაფია: „ინოვაციური სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტები სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარებისათვის“

4. საზღვარგარეთ და საქართველოში გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

მონაწილეობა მივიღე სმმა ში გამართულ საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციაში „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“, თბილისი, 2013. მოხსენების დასახელება: სოფლის მეურნეობის აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები და რეკომენდაციები, ინოვაციური ტექნოლოგიების გათვალისწინებით (ხედვა და წინადადებები)

5. სმმ აკადემიის აკადემირ საბჭოს მუშაობაში მონაწილეობა (საკითხის მომზადება):

აკადემიის აკადემიურ საბჭოზე განხილული იქნა მის მიერ მომზადებული საკითხები: აგრარული სექტორის ტექნოლოგიურ-რესურსული პოტენციალის ზრდის სტრატეგიული სისტემის შესახებ (იენისი); სოფლის მეურნეობის აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები და რეკომენდაციები (დეკემბერი).

6. სამეცნიერო საბჭოებში, კომისიებში, სარედაქციო კოლეგიებში მონაწილეობა. საბჭოს, კომისიის, სარედაქციო კოლეგიის დასახელება. საბჭოს, კომისიის, სარედაქციო კოლეგიის დანიშნულება. როლი საბჭოს, კომისიის, სარედაქციო კოლეგიის საქმიანობაში.

1. საერთაშორისო რეფერირებული ჟურნალის „აგრარულ-ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები“-ის დამფუძნებელ-გამომცემელი, სარედაქციო-სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე და მთავარი რედაქტორი.

2. საერთაშორისო კრებულის „საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე“ სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

7. როგორ წარმოგიდგენიათ სოფლის მეურნეობის განვითარება.

წარმოდგენილია ცალკე დანართების სახით.

სამეცნიერო საზოგადოების, ასოციაციის, სამეცნიერო საბჭოს წევრობა:

არის საქართველოს მეცნიერთა უფლებების დაცვის ასოციაციის პრეზიდენტი.

8. საკითხები, რომელიც უნდა განიხილოს აკადემიურმა საბჭომ:

1. სამთო სოფლის მეურნეობის განვითარების ეროვნული პროგრამა (ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური რეკომენდაციები და მართვის მექანიზმი (სამეცნიერო-გამოყენებითი პროექტი);

2. ვერბალური მართვა;

3. ფერმერთა კავლიფიკაციის ამაღლების ცენტრის შესახებ.

9. სოფლის მეურნეობის აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიულ-პრიორიტეტული მიმართულებები და რეკომენდაციები

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში, სოფლის მეურნეობის გაადვილებისა და სპეციალიზაციის, დარგთა შეთანაწყოებისა და მათი განვითარების რეგიონული ეკონომიკური და ტექნოლოგიური პრობლემების ირგვლივ მრავალი ათეული წლის განმავლობაში დიდი და ნაყოფიერი მეცნიერული და გამოყენებითი ხასიათის სამუშაოები შესრულდა, ამჟამად, ამ საკითხებისადმი მიდგომა ახლებურ ხედვასა და გადაწყვეტას მოითხოვს, რომლის დროსაც გათვალისწინებული უნდა იყოს ორი ძირითადი ამოსავალი კრიტერიუმი, პირველ ყოვლისა ადგილობრივი ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობები და მეორე მხრივ საბაზრო ურთიერთობებისათვის დამახასიათებელი და ეტაპობრივად ცვალებადი, ქვეყნის შიდა და გარე მარკეტინგული მოტივაციები, მოთხოვნები, შეზღუდვები, სტრატეგია.

ამასთან, დროის მოთხოვნა ხდება, რომ აღნიშნული პრობლემების გადაწყვეტა ეყრდნობოდეს ახლებური და პროგრესული მეთოდოლოგიური და ინფორმაციული ტექნოლოგიების მთელ არსენალს, რომელიც მთლიან მოდელურ წრედში უცილობლად უნდა მოიცავდეს რეგიონულ და მიკროეკონომიკურ გადაწყვეტებს. ამან, უტყუარი საყრდენი ბაზა უნდა შექმნას ქვეყნის მასშტაბით სოფლის მეურნეობის სწრაფი და მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პროგრამის დამუშავებისათვის. ეს, დინამიური პროცესი უნდა იყოს.

სოფლის მეურნეობის სწრაფი აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პრიორიტეტები

უკანასკნელ წლებში, ქართველ მეცნიერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა შორის კამათი და აზრთა სხვადასხვაობა იმის შესახებ, თუ რომელი დარგები უნდა გამოიყოს პრიორიტეტულად საქართველოს სოფლის მეურნეობაში.

გადაჭრით უნდა ითქვას, რომ ეს კამათი დადებით შედეგებს მოგვცემს თუ გათვალისწინებული იქნება საქართველოში, სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანის მიკროზონალური ტრადიციები და დაგროვილი გამოცდილება, შრომის დანაწილებაში მათი როლი და მნიშვნელობა, ადგილობრივ ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებთან ადაპტაცია და ამ პირობების მაღალი, ბიოლოგიური და ეკონომიკური უკუგებით გამოყენების უნარი, საბაზრო ეკონომიკისა და არსებული და მომავალში გამოსაყოფი საბაზრო სეგმენტების, ამა თუ იმ პროდუქციით გაჯერების მოთხოვნები, მათი საექსპორტოუნარიანობა, ეკონომიკური ბერკეტებისადმი მორგებულობის, მედეგობისა და ლავირების შესაძლებლობა და სხვა.

გლობალიზაციისა და საბაზრო ეკონომიკის მოთხოვნებისა და პოზიციების, აგრეთვე ადგილობრივი ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობებისა და პოტენციური რესურსული შესაძლებლობების გათვალისწინებით, უკანასკნელ წლებში (2000-იანი წლები), საქართველოში პირველად (ხელმძღვანელი აკად. ოქეშელაშვილი), დამუშავდა სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული მარკეტინგული

მოდელი, რომლის მიხედვითაც საბაზრო მოტივაციების შესაბამისად, განისაზღვრა სოფლის მეურნეობის რეგიონული პრიორიტეტები, დარგობრივ ჭრილში, შეფასდა და დადგინდა ის ოპტიმალური ეკონომიკური პარამეტრები, რაც ეკონომიკური და სასურსათო უსაფრთხოების თვალსაზრისით რეალურად მისაღწევ მიზნებსა და დასაბუთებულ ზღვრებს წარმოადგენს ამა თუ იმ დარგისათვის, როგორც ადგილობრივი საბაზრო სეგმენტების გაჯერების, ისე მყარი საექსპორტო პოზიციების დაკავების მიზნით.

ამის საფუძველზე, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სწრაფი აღმავლობისა და მდგრადი განვითარებისათვის სარეკომენდაციო კვლევის შედეგად მიღებული შემდეგი დასკვნები:

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში ძირითად პრიორიტეტებად გამოიყო დიდი ტრადიციებისა და ფართო პოტენციური (როგორც ბუნებრივი ისე ეკონომიკური) შესაძლებლობების, აგრეთვე დიდი პერსპექტივების მქონე ისეთი სტრატეგიული მნიშვნელობის დარგები, როგორცაა: მევენახეობა და ნიშანდობლივ სამრეწველო მევენახეობა, ასევე სამრეწველო მეხილეობა და სუბტროპიკული მიწათმოქმედების ძირითადი დარგები: მეჩაიეობა და მეციტრუსეობა და მათ ბაზაზე მომუშავე კვების მრეწველობის დარგები.

ამ პრიორიტეტული და სტრატეგიული მნიშვნელობის დარგების განვითარება შესაძლებლობას იძლევა მაქსიმალური ეფექტიანობითა და უკუგებით იქნას გამოყენებული საქართველოს უნიკალური ბიოკლიმატური პოტენციალი, ამასთან მაქსიმალურად იქნას ათვისებული მხოლოდ ის მიკროზონალური სივრცე, სადაც მათთვის ყველაზე ხელსაყრელი ბუნებრივი და ეკონომიკური პირობები არსებობს.

ეს დარგები, რომლებიც საექსპორტო და პოტენციურად კონკურენტუნარიან პროდუქციას აწარმოებენ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის გლობალური სტრატეგიის შესაბამისად მიეკუთვნა ე.წ. “ენერგომომტანი” დარგების ჯგუფს. ამ დარგებს სწორედ იმიტომ ეწოდა “ენერგომომტანი”, რომ მათი განვითარება საშუალებას იძლევა პროდუქციის ექვივალენტური, ბარტერული და სხვა ფორმის გაცვლების საფუძველზე და ამ ინტერესების შესაბამისად, ინტეგრირებულ საწარმოთა მოწყობითა და სხვა პროგრესული ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმების გამოყენებით გარკვეულწილად გადავჭრათ სტრატეგიული ენერგეტიკული რესურსებით (ნავთობპროდუქტები, გაზი, ელექტროენერჯია) აგრეთვე კალორიატევადი სასურსათო პროდუქტებით (მარ-ცვალი, შაქარი, ცხიმი, ზეთი, კარაქი და სხვა) უზრუნველყოფის პრობლემა.

როგორც ჩანს, ეს გლობალიზაციის პროცესში ჩართვისა და ფუნქციონირების სახეებით მისაღები და რეალური ფორმაა, ამავედროულად საქართველოს სოფლის მეურნეობას უნარჩუნებს თავის სპეციალიზაციასა და თვითმყოფადობას.

ამ პრიორიტეტულ დარგებთან, ადგილობრივი პირობების შესაბამისად, თანაბარი უპირატესობის მიცემით, ნიადაგურ-კლიმატური ფაქტორებისა და მიწათმოქმედების გაძღოლის ისტორიული ტრადიციების მხედველობაში მიღებით, შეთანაწყობილი უნდა იყოს ე.წ. “კალორიატევადი” პროდუქციის მომცემი კულტურების მოვლა-მოყვანა, კერძოდ: თავთავიანი პურეულის, სიმინდის,

მარცვლელ-პარკოსნების, ბოსტნეულის, კარტოფილის, აგრეთვე ტექნიკური და საკვები კულტურებისა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების სტრატეგიული პოზიცია გუკარნახობს, რომ წარმოების ინტეგრირების, კოოპერირებისა და შრომის საერთაშორისო დანაწილების, როგორც დღევანდელი, ისე თვალსაწიერი პერსპექტივის ბიზნესური მოთხოვნებიდან გამომდინარე, მისი სპეციალიზაცია, ისტორიულ-ტრადიციული მოდელიდან დიდ და რადიკალურ გადახრას არ ექვემდებარება. ეს იმას ნიშნავს, რომ სავენახე ფართობებს კვლავ ვენახი დაიკავეს, სახორბლეს-ხორბალი, სასიმინდეს-სიმინდი, სუბტროპიკული ზონის სივრცეს-ჩაი, ციტრუსი, სუბტროპიკული ხილი და ა.შ.

აღნიშნული, საერთო, პერსპექტიული პოზიციებიდან გამომდინარე საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების თვალსაზრისით გამოიყოფა შემდეგი ძირითადი მიმართულებები და პოზიციები:

1. გლობალური (საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობების) პოზიცია, რომელიც გულისხმობს სახელმწიფოებრივ (ქვეყნის) დონეს. აქ ძირითადად თავსდება ზემოთ აღნიშნული “ენერგომომტანი” დარგები, რომელმაც უნდა აითვისოს ადგილობრივი, ახლომდებარე და შორეული საბაზრო სეგმენტები;

–ადგილობრივი, ახლომდებარე და შორეული საბაზრო სეგმენტების დასაპრობად და გასაჯერებლად პრიორიტეტი უნდა მიეცეს დიდი ტრადიციების, ქართული იმიჯის შემქმნელ ისეთ დარგს, როგორცაა მევენახეობა და მის ბაზაზე მომუშავე მრავალპროფილიანი მეღვინეობა. ამ დარგებში საკმაოდ კონკურენტუნარიანი პროდუქტები შეიძლება ვაწარმოთ (საჭირო იქნება ტექნოლოგიების სრულყოფა და ტექნოლოგიური გადაიარაღება), რასაც საქართველოს მთელი სამარკეტინგო ამინდის შექმნა შეუძლია.

საზგასასმელია, რომ ეს დარგები ამჟამად ჩიხშია მოქცეული არამასტიმულირებელი და ჯერ კიდევ დასახვეწი ეკონომიკური გარემოს გამო, რაც დაბრკოლებას უქმნის საქართველოს მარკეტინგულ პოლიტიკას და არასწორ ორიენტაციას აძლევს მას. ანალოგიურად ითქმის სხვა დარგებზეც.

–ადგილობრივი და ახლომდებარე საბაზრო სეგმენტების დასაპრობად და გასაჯერებლად, არსებულ ტრადიციებზე დაყრდნობით, კვლავ ფართოდ უნდა განვითარდეს მეხილეობა და მის ბაზაზე მომუშავე საკონსერვო მრეწველობა.

საქართველოს მეხილეობის განვითარების დიდი ტრადიციები ისტორიის კუთვნილებად არ უნდა დარჩეს. საქართველოში ჩატარებული მდიდარი სელექციური მუშაობის შედეგები საშუალებას იძლევა თვისებრივად ახალ დონეზე ავიყვანოთ მეხილეობის დარგი და პროგრესული და ნაკლებნარჩენიანი ტექნოლოგიების გამოყენებით საკმაოდ კონკურენტუნარიანი ხილი და მისი გადამამუშავების პროდუქტები ვაწარმოთ.

–ადგილობრივი და პოსტსაბჭოთა ქვეყნების საბაზრო სეგმენტების გასაჯერებლად უნდა აღორძინდეს და ფართოდ უნდა განვითარდეს მეჩაიეობა და მეციტრუსეობა და მათ ბაზაზე მომუშავე მოდერნიზებული, პრო-გრესულ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ჩაის მრეწველობა და სუბტროპიკული ხილის გადამამუშავებელი მრეწველობა;

ამ დარგების განვითარებისათვის არსებული ძვირფასი და ხელსაყრელი ნიადაგურ-კლიმატური პირობების რაციონალური გამოყენებლობის შემთხვევაში საქართველო დიდ მარკეტინგულ მარცხს წააწყდება, გარდა ამისა, დიდი სიძნელეები შეიქმნება შიდამარკეტინგული პოზიციიდან და რაც დიდად ანგარიშგასაწევია—მიკრორეგიონული სოციალური დაცვის თვალსაზრისით.

თვისებრივად ახალ დონეზე უნდა ავიდეს ადრეული მებოსტნეობა და მეკარტოფილეობა, რაც ამ დარგების განვითარებისათვის არსებული ძვირფასი მიკროკლიმატური პირობების რაციონალურ გამოყენებას მოითხოვს. ამავე ასპექტით, სტრატეგიულ მარკეტინგულ პოზიციას წარმოადგენს სასათბურე მებოსტნეობის აღდგენა და სტაბილური განვითარება.

საგარეო-სავაჭრო ურთიერთობებში განსაკუთრებული როლი შეიძლება შეასრულოს ისეთმა დარგებმა, როგორცაა მეფუტკრეობა და ეთერზეთების წარმოება.

დიდად ანგარიშგასაწევია ის, რომ ფუტკარს, თაფლის მოცემის გარდა, გაცილებით (10-15 ჯერ) მეტი სარგებლობა მოაქვს, როგორც მცენარეთა დამტვერიანების ძლიერ ფაქტორს.

2. ლოკალური, შიდასახელმწიფოებრივი და რეგიონულ-დარგობრივი პოზიციები—აქ თავსდება მეცხოველეობა და “კალორიატევადი” სასოფლო-სამეურნეო კულტურები, კერძოდ: მარცვლეული, საარეო და საგვიანო კარტოფილი, მზესუმზირა, შაქრის ჭარხალი.

მეცხოველეობის დარგებიდან მელორეობა და მეფრინველეობა მეტ-ნაკლებად ყველა რეგიონში, განსკუთრებით საგარეუბნო ზონებში უნდა განვითარდეს; მეცხვარეობა—მთიან რაიონებში; სატბორე მეთევზეობა—შესატყვის ადგილებში; მებოსტნეობა (და სხვა)—ლოკალურ მასშტაბებში.

ქვეყნის ყველა რეგიონის საბაზრო სეგმენტები უნდა გაჯერდეს მსხვილფეხა რქოსანი მესაქონლეობის პრ დუქციით, ამ დარგის მეტნაკლები პროპორციებით ყველა რეგიონში განვითარებითა (ბარისა და სამთო პირობებზე მორგებით) და მის ბაზაზე ხორცისა და რძის მრეწველობის დონის ამაღლებით.

3. სახელმწიფოებრივი პროგრამის პოზიციები—ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მარცვლეული მეურნეობის განვითარებას. მარკეტინგული სტრატეგიის შესაბამისად სასურსათო მარცვლეული კულტურების (ხორბალი, სიმინდი) მოყვანა მეტ-ნაკლები მასშტაბით თითქმის ყველა რეგიონში შეიძლება, თუმცა, მის რეგიონულ რეგულირებას ახდენს ისტორიულად ჩამოყალიბებული ობიექტური ფაქტორი—მოსახლეობის სპეციფიკური მოთხოვნები, რომლის შესაბამისადაც აღმოსავლეთ საქართველოში უპირატესად მოიყვანება და მოიხმარება ხორბლეული, ხოლო დასავლეთში—სიმინდი. ეს გარემოება მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მარკეტინგულ ბაღეზე და საბაზრო უზრუნველყოფაზე.

ამასთან, გასათვალისწინებელია, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის მრავალდარგოვანი სტრუქტურა, რაც ობიექტური ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობების გავლენით არის ჩამოყალიბებული, საშუალებას არ იძლევა ძირითადი სასურსათო პროდუქტები, მათ შორის სასურსათო და საფურაჟე მარცვლეული, გამოკვეთილი მინიშნებით კი ხორბალი, ვაწარმოთ იმ მოცულობით, რომ

მაქსიმალურად დაკმაყოფილდეს, როგორც საქართველოს მოსახლეობის, ისე, მითუმეტეს ტურისტებისა და საკურორტო და სამკურნალო კერებში მყოფ დამსვენებელთა (რომელთა რიცხვი წლითი-წლობით გაიზრდება) მოთხოვნილება.

პერსპექტივაში კი, თუ გავითვალისწინებთ და მხედველობაში მივიღებთ მაღალ და ინტენსიურ ტექნოლოგიებს, სელექციისა და გენეტიკის მიღწევებს, ჰიბრიდიზაციის ძალას და, ამის საფუძველზე პროგრამირებული მოსავლის მიღების პოტენციურ შესაძლებლობებს, ამ შემთხვევაში, საქართველო, საკუთარი წარმოებით შეძლებს დაიკმაყოფილოს მარცვლეულზე სასურსათო მოთხოვნილება, მაგრამ, ეს, ჯერჯერობით თეორიულ და მეცნიერულ ჩარჩოებს არ სცილდება.

ამიტომ, ჩვენ, არ უნდა გამოვედევნოთ და არ უნდა გაგვიტაცოს მარცვლეულით სწაფად თვითდაკმაყოფილების კონცეფციამ და პრაქტიკული თვალსაზრისით აქცენტი უნდა გავაკეთოთ და ორიენტირად უნდა მივიჩნიოთ ის გზა, რომელსაც თვით ბუნება გვთავაზობს და გვკარნახობს, რაც იმას ნიშნავს, რომ პოტენციურად და აგრობიოლოგიურად ვარგისი სავენახე ფართობები უნდა დაიკავოს მხოლოდ ვენახმა; სახეილე ფართობები-ხეხილოვანმა კულტურებმა და ისიც შერჩევითა და გამოზომილად: თესლოვნებმა, კურკოვნებმა, კაკლოვნებმა, კენკროვნებმა; ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურებისათვის ვარგისი ფართობები სწორედ ამ კულტურებმა; საბოსტნე-საბალჩე-ბოსტნეულ-ბალჩეულმა; საკარტოფილე-კარტოფილმა; საბალახე-სათიბ-საძოვრებმა და ა.შ.

სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ასეთი გაადგილება და განაწილება საქართველოს ბუნების დაუწერელი კანონია და თუ ამ წესრიგს დავუჯერებთ და მივყვებით, მას ზედმიწევნით მოერგება და შეეთანაწყობა მთელი ტექნოლოგიური არსენალი და პოტენციალი, შესაბამისად საწარმოო ინფრასტრუქტურა და საბოლოო შედეგად წარმოების მაღალი ეკონომიკური უკუგება.

4. საიმპორტო პოზიციებიდან გამომდინარე საქართველოს საბაზრო სეგმენტები მოსახლეობის მოთხოვნილების შესაბამისად რომ გაჯერდეს აუცილებელი იქნება ისეთი ძირითადი სასურსათო პროდუქტების იმპორტი (ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი ცვალებადი მოცულობებით), როგორცაა: მარცვლეული, ხორცი, რძე, და ხორცისა და რძის პროდუქტები, მეფრინველეობის პროდუქცია, ცხიმეული, აგრეთვე პროდუქციის კონკურენტუნარიანობისა და საბაზრო კონიუნქტურის შესაბამისი სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო და კვების მრეწველობის პროდუქტები, რომელიც ეტაპების მიხედვით ცვალებადი მოცულობითა და პროპორციებით იქნება შემოტანილი.

როგორც წესი, ექსპორტისა და იმპორტის რეგულირება უნდა ხდებოდეს ეკონომიკური ბერკეტების მარჯვე გამოყენებით, სწორი სამარკეტინგო სტრატეგიითა და მოქნილი მენეჯმენტით.

5. სერვისის სფერო და ინფრასტრუქტურა. ამ თვალსაზრისით საჭიროა ხელი შეეწყოს სხვადასხვა, მეწარმეობის კანონის შესაბამისი, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმის სერვისული ტიპის საწარმოების ფუნქციონირებას, რომელიც შებოჭილი არ იქნება მოუქნელი საგადასახადო მექანიზმით და საშუალება ექნება ინდივიდუალურად და დიფერენცირებულად შეუხამოს თავისი საქმიანობა ადგილობრივ მოთხოვნებს და მარკეტინგის პრინციპებს.

მენეჯმენტი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის, მარკეტინგულ სისტემასა და გლობალიზაციის ერთიან პროცესში განვითარება უცილობლად უკავშირდება მენეჯმენტს. გლობალიზაციის პროცესის მაღალი დონე გულისხმობს იმას, რომ თვით სახელმწიფო უნდა გამოდიოდეს მენეჯერის როლში.

ამ თვალსაზრისით, ძირითად და მომქმედ ფაქტორებს წარმოადგენს:

- მორგებული ორგანიზაციულ-სამართლებრივი (მ.შ. კოოპერირებული და ინტეგრირებული) ფორმები;
- ფულად-საკრედიტო და საგადასახადო მექანიზმი;
- ეკონომიკური სტიმულები;
- ინსტიტუციონალური სისტემა;
- საწარმოო და სოციალური ინფრასტრუქტურა;
- გარანტიებშემცველი სამართლებრივი ბაზა.

ამის საფუძველზე, სახელმწიფოს შესაძლებლობა ეძლევა ასტიმულიროს, როგორც ამა თუ იმ ორგანიზაციული ფორმის განვითარება, ისე სახელმწიფო შეკვეთების შესრულება, ექპორტ-იმპორტის პროპორციები, ინტეგრაციული ურთიერთობები, ინფრასტრუქტურის განვითარება, სოციალური პირობები, ეკოლოგიური წონასწორობა, რაც გლობალიზაციის ელემენტებს შეადგენს.

სახელმწიფოს როლის ამადლების მიზნით, მიზანშეწონილია თითოეული რაიონისათვის დგინდებოდეს სახელმწიფოებრივი და სტრატეგიული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების სავალდებულო ზღვრული მოცულობები, რომლებიც მათ, სახელმწიფო შეკვეთის წესით მიეცემათ. ამ პროდუქციის შესასყიდლად წინასწარ იქნება განსაზღვრული შესყიდვის საგარანტიო ფასები, რაც საბაზრო ფასებს 8-10 %-ზე მეტად არ უნდა ჩამორჩებოდეს და პერიოდულად კორექტირდებოდეს.

ამასთან, თითოეული საწარმო უფლებამოსილებას არ კარგავს საგარანტიო ფასით გასაყიდი პროდუქციის გარდა აწარმოოს ნებისმიერი სახისა და რაოდენობის პროდუქცია (რაც კანონით არ იკრძალება) და გაყიდოს თავისუფალ ფასებში, ნებისმიერ ადგილას და პირობებში, როგორც შიდა, ისე საგარეო ბაზარზე. ეს, დიდ სტიმულს მისცემს აგრარულ სექტორში მეწარმეობის განვითარებას.

ცალკე მუშაობა სჭირდება სოფლის მეურნეობის სამინისტროს რეორგანიზაციისა და მისთვის, დარგობრივ-რეგიონულ წარმოსახვაში, სოფლის მეურნეობის აღმავლობის მიზნით რეალური ფუნქციების (განსაკუთრებით წარმოების რეგულირებისა და მართვის თვალსაზრისით) მინიჭების საკითხის დამუშავებას.

სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტული მიმართულებების რეალიზაციის ინტენსიური გზები და მეცნიერული რეკომენდაციები

სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ამადლებისა და მდგრადი განვითარებისათვის პრიორიტეტული მიჯნებისა და მასშტაბების მისაღწევად საჭიროა:

- ხელექციისა და მეთესლეობის გაუმჯობესებისთვის ხელის შეწყობა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა თესვა მაღალმოსავლიანი ჯიშებით;

- სარგავი მასალის წარმოების ტექნიკური ბაზის გადაიარაღება და სრუ-ლყოფა;
- მცენარეთა დაცვის ინტეგრირებული სისტემის ზედმიწევნით მიზნობრივი და სრულყოფილი გატარება;
- არსებული სარწყავი სისტემებისა და მცირე ქსელების სრულ მზადყოფნაში მოყვანა, მათი რეაბილიტაციისა და განახლების საფუძველზე;
- მატერიალურ-ტექნიკური რესურსებით მომარაგებისა და გამოყენების ზონალურ-დიფერენცირებული რეკომენდაციების დამუშავება და დანერგვა;
- პროდუქციის გადამუშავების (მ.შ. ექსპრეს-გადამუშავების), გასაღების, წარმოების საშუალებებით მომარაგებისა და საწარმოო მომსახურების ტიპის დამოუკიდებელი და მინი-ინტეგრირებული საწარმოების (კოოპერატივების და სხვა ფორმის) შექმნა;
- სახელმწიფო დაკვეთებისა და შესყიდვების მექანიზმის შემუშავება და ამოქმედება;
- საბაზრო სეგმენტების სწორად შერჩევა და პროდუქციით გაჯერების სტაბილურობის მიღწევა;
- სამეურნეო რისკის მართვა;
- წარმოების ოპტიმიზაციისა და მდგრადი განვითარების ეკონომიკური მოდელების შექმნა და მისი რეალიზაციის ეკონომიკური მექანიზმის დამუშავება.

ზემოთ აღნიშნული, პროგნოზული მარკეტინგული მოდელით დადგენილი პარამეტრები შეესაბამება იმ პოზიციას, რომ, ჯერ თანდათან უნდა დავძლიოთ წლობით დაგროვილი კრიზისული ვითარება და დონე, არაინტენსიური განვითარების ტემპი და თანდათან გადავიდეთ პროგრესულ ტექნოლოგიებზე.

ასეთი მიდგომითა და სტრატეგიული მომართულებების რეალიზაციით საქართველოს შეუძლია მსოფლიოს ერთ-ერთი მოწინავე ქვეყანა გახდეს.

ეს, რომ რეალობად იქცეს აუცილებელია სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინტენსიური განვითარება.

გასული, მთელი ოცი საუკუნის განმავლობაში სოფლის მეურნეობის ინტენსიური განვითარების საკითხი ისე მწვავედ და აქტუალურად არ დამდგარა, როგორც ახლა, XXI საუკუნის დასაწყისში. ეს გამოწვეულია იმ გარემოებით, რომ ევოლუციური (თანდათანობითი) ცვლილებები უკვე ვეღარ ესატყვისება და ვერ ეთავსება ამჟამინდელ და აქამდე უცხო, ეკონომიკური ზრდის (განვითარების) წარმოდგენლად სწრაფ ტემპებს, ამას გარდა, რესურსული პოტენციალის ათვისებისა და გამოყენების ტერიტორიულ-სივრცობრივმა ფაქტორებმა დაკარგა თავისი ძალა და შესაძლებლობები და გზა დაუთმო რევოლუციურ ანუ ინტენსიურ ფაქტორებს.

ეს იმას ნიშნავს, რომ საჭიროა თითოეული ჰექტარი მიწა და რესურსი რაც შეიძლება მეტად „გამოიწველოს“ და მისგან, რეალურად რაც შეიძლება მეტის გამოტანა მოხერხდეს. ასეთი, საწარმოო რესურსების გამოწველილვითი გამოყენების (მოხმარების) მიმართულება ინტენსიური, უფრო სწორად, ინტენსიფიკაციის ფაქტორებით ზემოქმედებასა და რეგულირებას თხოვლობს. სწორედ აქ იჩენს თავს წარმოების ინტენსიფიკაციის ისეთი მძლავრი, ქმედითი და თანამედროვეობაზე მორგებული ფაქტორები, როგორცაა: მექანიზაცია და ელექტრიფიკაცია, ქიმიზაცია, მცენარეთა და ცხოველთა ინტეგრირებული დაცვა,

მელიორაცია (წყლის ძალის გამოყენება და ზედმეტ (ჭარბ) ტენიან ბრძოლა), მოსავლის პროგრამირება, ხარისხის მართვა, რისკის ფაქტორების გაყვლის შემცირება, მარკეტინგის მართვის ავტომატიზებული სისტემების გამოყენება, მომავლის საწარმოთა მოდელირება და სხვა. ეს ჩამონათვალი თანდათან უფრო გაფართოვდება თუ მხედველობაში მივიღებთ ნანოტექნოლოგიისა და მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის სხვა მიღწევებს.

წარმოების ინტენსიური განვითარების აუცილებლობა გაპირობებულია მსოფლიო გლობალიზაციის შეუქცევადი პროცესით, როდესაც მაქსიმალურად უნდა გამოვლინდეს თითოეული რეგიონის (სახელმწიფოს, მხარის, ზონის და ა.შ.) პოტენციალი, როლი და ადგილი შრომის საერთაშორისო დანაწილებაში, სპეციფიკური გეოპოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური ნიშანთვისებები, მომავლის მოდელი და ქვეყნის წონადი სახე, სრულად იქნას რეალიზებული პრიორიტეტული-სტრატეგიული, მაგისტრალური მიმართულებები.

სოფლის მეურნეობის ინტენსიური განვითარებისათვის აუცილებელია:

- ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური გარემოს სწორი მეცნიერული შესწავლა და შეფასება;
- ნიადაგური და ბიოკლიმატური პოტენციალის მაღალი დატვირთვითა და მაღალი უკუგებით, ზონალურ-დიფერენცირებული სპეციფიკის შესაბამისი გამოყენება;
- ახალი, ინტენსიურ ტექნოლოგიებზე მორგებული ჯიშებისა და ჰიბრიდების გამოყვანა და მათი ინტენსიური და ინდუსტრიული ტექნოლოგიებით მოვლა-მოყვანა;
- წარმოების ტექნოლოგიური კომპლექსის მართვის ავტომატიზებულ, პროგრამირებულ სისტემებზე გადაყვანა;
- მთელი რესურსული პოტენციალის: მიწის, წარმოების ძირითადი საშუალებების, ინტენსიფიკაციის ფაქტორების, შრომითი რესურსების, ახლებური, თანამედროვე, ინტენსიური ტექნოლოგიების შესაბამის ნორმატივებსა და ენერგეტიკულ კრიტერიუმებზე, ამასთან, ეკონომიკურ ზრდაზე ორიენტირებულ მოთხოვნებზე დაყრდნობილი, ზონალურ-დიფერენცირებული და მოდიფიცირებული გამოყენება;
- ინტენსიურ საფუძვლებზე მოწყობილი და მართვის ავტომატიზებულ სისტემურ მოდელებზე დაფუძნებული საწარმოო ინფრასტრუქტურა, რასაც ამჟამად არანაკლები როლი მიეკუთვნება, ვიდრე თვით წარმოების პროცესს.
- წარმოების მართვაში რისკ-მენეჯმენტის ფაქტორის აუცილებელი გათვალისწინება;
- ძლიერი ინვესტიციური გარემოს შექმნა და რეგულირებული გამოყენება;
- ინოვაციური (ცოდნის) ეკონომიკის თანდათანობითი და მიზნობრივი გამოყენება.

სოფლის მეურნეობის ინტენსიური განვითარება უნდა გავიგოთ და განვიხილოთ იმ თანამედროვე ფორმულირების პასუხად, როგორცაა: ახალ დროს ახალი პირობები და ახლებური გადაწყვეტები სჭირდება; ამასთან, საჭიროა იმის გათვალისწინება და გათავისება, რომ ახალ დროს ახალი ადამიანები ქმნიან და წარმოების ახლებურ-ინტენსიურ ტიპს ახალი, ინტენსიურ-ინდუსტრიული ტექნოლოგიები და მართვის ავტომატიზებული, პროგრამირებული სისტემები უზრუნველყოფენ.

აი, ასე სრულად და რთულად დგას ახლა, საქართველოსა და მსოფლიოს ნებისმიერი ქვეყნის წინაშე, წარმოების ინტენსიური განვითარების, გლობალიზაციის გავლენით წამოჭრილი აუცილებლობის პრობლემა.

საკითხი, გლობალურად უკვე ასეა დასმული: მსოფლიო გლობალიზაციის პროცესში გაიმარჯვებს ის ქვეყანა, რომელიც განავითარებს ინოვაციურ ეკონომიკასა და გადაწყვეტს წარმოების, უპირატესად სასოფლო-სამეურნეო წარმოების, ინტენსიურ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული მდგრადი განვითარების საერთო-სახელმწიფოებრივ ამოცანას.

სოფლის მეურნეობის სწრაფი აღმავლობისა და მდგრადი განვითარების ხელშემწყობი ორგანიზაციულ-სტრუქტურული და მმართველობრივი ხასიათის წინადადებები და რეკომენდაციები

- წარმოების ორგანიზაციულ-სტრუქტურული სრულყოფის თვალსაზრისით საჭიროა გადაიდგას ნაბიჯი იმ მიმართულებით, რომ ეტაპობრივად (თუმცა, არახანგრძლივი დროის მანძილზე) ნებაყოფლობით (დარწმუნების მეთოდის გამოყენებით), შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზის მიღების საფუძველზე მოხდეს ფერმერულ მეურნეობათა მნიშვნელოვანი ნაწილის ბაზაზე, საშუალო სიდიდისა და შედარებით მსხვილი კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოების შექმნა. დაჩქარებული ტემპით უნდა დამუშავდეს და დამტკიცდეს კოოპერირებულ და ინტეგრირებულ საწარმოთა სანიმუშო წესდება.

ამ კოოპერატივებსა თუ ინტეგრირებულ ფორმირებებს უნდა გააჩნდეთ თავისი აგროტექსერვისული სამსახურები, სათანადო სასაწყობო მეურნეობები, გადამამუშავებელი (შესაბამისი სიდიდისა და მასშტაბის) საწარმოები, პროდუქციის სარეალიზაციო სამსახურები და სხვა შესაბამისი თანაფორმირებები. დასაშვებია აგრეთვე, ცალკე შეიქმნას კოოპერირებული ტიპის აგროტექსერვისის ფორმირებები.

ასეთი რეორგანიზაცია საშუალებას მოვცემს მაქსიმალური ეფექტურობით გამოვიყენოთ წარმოების ძირითადი საშუალებები (განსაკუთრებით მიწის რესურსები, რომელთა დიდი ნაწილი ამჟამად მიგდებული და გავერანებულ-გატიანებულია), ტექნოლოგიური ხერხები და ღონისძიებები, ინტენსიფიკაციის ფაქტორები, კაპდაბანდებები, მაღალი უკუგებით ავითვისოთ მარკეტინგული სივრცე, განვაითაროთ საგარეო-ეკონომიკური კავშირები, ინცესტიციების მოზიდვის პროცესი და სრულყოთ მენეჯმენტი.

10. გააზრებები და პოზიციები სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების ხელშემწყობის მიზნით

სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტულ დარგად გამოცხადება და ამ მიზნით სოფლის მეურნეობის სამინისტროს როლისა და ფუნქციების ამაღლება და გაძლიერება სავსებით დროული და მართებულია. ამას, თვით სოფლის მეურნეობის სპეციფიკა, მისი პოტენციური შესაძლებლობები და ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების დღევანდელი მდგომარეობაც გვკარნახობს.

ამ, დიდი, სახელმწიფოებრივი ამოცანის გადაწყვეტა უნდა ეყრდნობოდეს მეცნიერულულად დასაბუთებულ რეკომენდაციებს, მრავალფაქტორულ ეკონომიკურ

ანალიზს, სრულყოფილ საკოორდინაციო სისტემას, კვალიფიციურ საკონსულტაციო სამსახურს, ახალგაზრდა კადრების აღზრდასა და მათი კვალიფიკაციის სისტემატიურ ამაღლებას. ეს სფეროები და ბერკეტები, სოფლის მეურნეობის სამინისტროში, უკანასკნელ წლებში, თითქმის აუმოქმედებელი და გამოუყენებელი იყო. ამის გარეშე კი აგრარული სექტორის წინსვლა წარმოუდგენელია. მაგრამ, ახლა, გვესახება, რომ შემობრუნების ეტაპი იწყება.

აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილად და საჭიროდ მიმაჩნია სოფლის მეურნეობის სამინისტროში საგანგებოდ შეიქმნას ერთიანი, **ანალიტიკურ-საკოორდინაციო და საკონსულტაციო-საკვალიფიკაციო ცენტრი**. ამ ცენტრმა საერთო ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია უნდა გაუწიოს ანალოგიურ, ახლებურად გააზრებულ და შესაქმნელ რეგიონულ სტრუქტურებს (ფილიალებს).

ანალიტიკურ-საკოორდინაციო და საკონსულტაციო-საკვალიფიკაციო ცენტრის ფუნქციური დატვირთვა უნდა შეესაბამებოდეს და მოიცავდეს შემდეგი სამუშაოების შესრულებას:

I. ეკონომიკური ანალიზის, მარკეტინგული სტრატეგიის, განვითარების პრიორიტეტებისა და კოორდინაციის მიმართულებით:

- მოამზადოს კომპლექსური, დარგობრივ-რეგიონული ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური ანალიზის, ახლებური მიდგომისა და ხედვის მეთოდური მიმართულებები, ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია გაუწიოს მის რეალიზაციას რაიონულ ფილიალებში და მოამზადოს საერთო, კრებსითი, სარეკომენდაციო და სახელმძღვანელო, ყოველწლიური ანალიტიკური კრებულები (სასურველია გამოიცეს მასობრივი, ლიმიტირებული ტირაჟით);
- კოორდინაცია გაუწიოს სამინისტროს შიდა სტრუქტურების ფუნქციონირებას, კრებსითი მასალების მომზადებისა და მონაცემთა ერთიანი ბანკის შექმნის მიზნით;
- მოამზადოს აგრარული რეფორმის და ამის შესაბამისად სოფლის მეურნეობის განვითარების ახალი, თანამედროვე მოთხოვნებითა და პრიორიტეტული მიდგომებით შეჯერებული კონცეფცია, სტრატეგიული პროგრამა და მისი განხორციელების ეტაპობრივი გზები, პასუხისმგებელი სუბიექტებისა და შესრულების ვადების მითითებით და კოორდინაცია გაუწიოს მის შესრულებას; აღნიშნული პროგრამა უპირატესად უნდა მოიცავდეს ეკონომიკურ-ტექნოლოგიურ პოლიტიკას, პრიორიტეტებს და რეალიზაციის ინსტიტუციონალურ სისტემას; ამ სამუშაოებმა უნდა მოიცვას შესაბამისი საკანონმდებლო პროექტის მომზადებაც;
- უნდა განსაზღვროს (ახლებურად) სოფლის სტატუსი, თვითმმართველობის სისტემისა და სქემის ასახვით და მოამზადოს შესაბამისი საკანონმდებლო პროექტი;
- დაამუშაოს სოფლის მეურნეობის განვითარების ზონალურ-დიფერენცირებული შეფასების მრავალფაქტორული ანალიზი და პერიოდულად განაახლოს იგი;
- დაამუშაოს აგრარული სექტორის ტექნოლოგიურ-რესურსული და ეკონომიკური პოტენციალის შეფასებისა და ზრდის ზონალურ-დიფერენცირებული სტრატეგიული სისტემა და პერიოდულად განაახლოს იგი;
- განსაზღვროს სასურსათო უსაფრთხოების რესურსულ-პროდუქტიული პოტენციალი და დაამუშაოს მისი გამოყენების რეგულირებისა და მართვის მექანიზმი;

- დაამუშაოს სოფლის მეურნეობის განვითარების მარკეტინგული მოდელი, გლობალური და ლოკალური დიფერენციაციითა და პრიორიტეტების გამოყოფით;
- დაამუშაოს სოფლის მეურნეობის განვითარების მრავალვარიანტული (ოპტიმისტური, პესიმისტური და ოპტიმიზირებული) პროგნოზული ტექნიკურ-ეკონომიკური პარამეტრები, თვალსაწიერი და შორეული პერსპექტივისათვის, რომელიც მიხნეული იქნება წინასაპროგრამო მეცნიერულ რეკომენდაციებად;
- დაამუშაოს კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოების (ფორმირებების) შექმნისა და განვითარების ეკონომიკური საფუძველები და რეკომენდაციები, რათა ამ გზით სოფლის მეურნეობა, შეწონასწორებულად, თანდათანობით გადავიდეს კოოპერირებული და ინტეგრირებული განვითარების ფორმებზე (გზაზე). ეს სამუშაოები უნდა მოიცავდეს ამ ფორმირებათა სანიმუშო წესდებებისა და იურიდიული ნორმების (საკანონმდებლო ბაზის) მომზადებასაც;
- ეკონომიკურად შეაფასოს სოფლის მეურნეობის საწარმოო ინფრასტრუქტურის გამოყენება და დაამუშაოს მისი რეგულირებისა და უკუგების ამადლების რეკომენდაციები;
- დაამუშაოს აგრობიზნესის ადმინისტრირების ეკონომიკურ-პროგრამული, ინსტიტუციონალური მოდელები და პრაქტიკული რეკომენდაციები (მოიცავს ფერმერული და სხვა ტიპის სასოფლო-სამეურნეო, კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოების მიერ ეკონომიკური ბერკეტების გამოყენების კრიტერიუმებს, ფორმებს, სარეკომენდაციო პარამეტრულ სიდიდეებს, ფასებისა და ფასწარმოვნის მექანიზმს, მენეჯმენტს და სხვა ინსტიტუციონალურ პოზიციებს);
- დაამუშაოს სამეურნეო რისკის შეფასებისა და მართვის ზონალური რეკომენდაციები;
- დაამუშაოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სისტემის სხვადასხვა დონის მენეჯმენტი და მისი ოპტიმალური მოდელები;
- დაამუშაოს რაიონების მიხედვით სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების გრძელვადიანი პროგრამები (საწარმოთა ჭრილში-ხელშეკრულების საფუძველზე);
- დაამუშაოს ფერმერული და სხვა ტიპის სასოფლო-სამეურნეო, კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოების ბიზნეს-გეგმები (ხელშეკრულების საფუძველზე);
- შეადგინოს სამინისტროს დაქვემდებარებაში შესაქმნელი სანიმუშო საჩვენებელი კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოების წესდება და მენეჯმენტის მოდელი;
- შეადგინოს ინვესტიციების მოზიდვისა და რეგულირებული გამოყენების ეტაპობრივი პროგრამა;
- შეადგინოს ინოვაციებისა და ნოუ-ჰაუს დანერგვის ეტაპობრივი პროგრამა;
- იმუშაოს სოფლის მეურნეობის ეკონომიკურ მექანიზმსა, ინსტიტუციონალურ სისტემასა და მისი რეგულირების რეკომენდაციების მომზადებაზე;
- დაამუშაოს აგრარული და სასურსათო ბაზრის ფორმირებისა და რეგულირებული გამოყენების რეკომენდაციები;
- დაამუშაოს საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა სრულყოფის პროგრამა;
- კოორდინაცია გაუწიოს მიწის კადასტრის, მიწის ეკონომიკური შეფასებისა და მიწის ფასის ზონალურ-დიფერენცირებული სიდიდეების განსაზღვრის სამუშაოებს და მისი საკანონმდებლო პროექტის მომზადებას;

- იმუშაოს აგროტექნიკური და ზოოტექნიკური ღონისძიებების ეკონომიკურ შეფასებაზე (ეფექტიანობის განსაზღვრაზე), ცალკეული დარგის მიხედვით;
- იმუშაოს აგროტურიზმის სისტემური მოდელის შექმნაზე, მისი განვითარების ზონალურ დიფერენციაციასა და მართვის მექანიზმზე;
- დაამუშაოს სამეწარმეო სამართლის, საადგილმამულო ურთიერთობებთან, მიწასთან, უძრავ ქონებასთან და სასურსათო და შრომის ბაზრის რეგულირებასთან დაკავშირებული სამართლებრივი დატვირთვის ნორმების ეკონომიკური დასაბუთებისა და მისი გამოყენების სრულყოფის რეკომენდაციების დამუშავების მეთოდური მიმართულებები და კოორდინაცია და საერთო ხელმძღვანელობა გაუწიოს ამ საქმიანობას (საჭირო იქნება მომზადდეს შესაბამისი საკანონმდებლო პროექტი);
- კოორდინაცია და საერთო ხელმძღვანელობა გაუწიოს სოფლის მეურნეობის სპეციფიკის შესაბამისი საკანონმდებლო პროექტების მომზადებასა და მის პარლამენტში წარდგენას, დასამტკიცებლად (უნდა მომზადდეს კანონპროექტები: სოფლის სტატუსისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ, აგრარული რეფორმის შესახებ, მიწისა და სასოფლო-სამეურნეო უძრავი ქონების პრივატიზაციის შესახებ (ახლებურად), მიწისა და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების შესახებ, მცენარეთა ინტეგრირებული დაცვის შესახებ, რაიონების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების შესახებ, მთიანი რაიონების განვითარების შესახებ, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების კოოპერირებისა და ინტეგრირების შესახებ, სელექციისა და ჯიშთა-გამოცდის შესახებ, ვაზისა და ღვინის შესახებ (განახლებული), ჩაისა და ჩაის მრეწველობის შესახებ, ეკოლოგიურად სუფთა, ბიოპროდუქტების წარმოების შესახებ, საკრედიტო კავშირებისა და საადგილმამულო ბანკის შექმნის შესახებ და სხვა);
- გაშალოს სპეციფიკური სარედაქციო-საგამომცემლო საქმიანობა;
- კოორდინაცია გაუწიოს სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანის ახალი აგროწესების, შესაბამისი რეკომენდაციებისა და მეთოდური მითითებების შედგენასა და გამოცემას და მათ დარიგებას სახელმძღვანელოდ ფერმერული, სხვა ტიპის სასოფლო-სამეურნეო, კოოპერირებული და ინტეგრირებული საწარმოებისათვის;
- ჩამოაყალიბოს სამინისტროს მუშაკათათვის უწყვეტი სწავლების სკოლა (მრავალფეროვანი თემატიკური სასწავლო ციკლით), საერთო ხელმძღვანელობა და კოორდინაცია გაუწიოს მის მუშაობას.

II. საკონსულტაციო სამსახურის ხაზით:

გაუწიოს მაღალკვალიფიციური კონსულტაციები (ცენტრში გაერთიანებულ მოწვეულ მეცნიერთა და სპეციალისტთა მეშვეობით) ფერმერული, სხვა ტიპის სასოფლო-სამეურნეო, კოოპერირებულ თუ ინტეგრირებულ საწარმოთა ხელმძღვანელებს, ბიზნესმენებს, ახალგაზრდა მეცნიერებსა და სპეციალისტებს, სოფლის მეურნეობის ნებისმიერ საკითხზე (ეკონომიკის, მარკეტინგის, მენეჯმენტის, აგროტექნიკის, ზოოტექნიკის, ვეტერინარიის, საწარმოო და სოციალური ინფრასტრუქტურის, გასაღებისა და რეალიზაციის, პროდუქციის გადამუშავების, ინვესტიციების, ინოვაციების, საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა და სხვა სფეროების ხაზით);

III. ახალგაზრდა მეცნიერთა და სპეციალისტთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხაზით (სამინისტროს დაფინანსებით უნდა შეიქმნას სსმმ აკადემიაში):

ცენტრის მიზანი უნდა იყოს:

სოფლის მეურნეობის დარგში მომუშავე და მუშაობის მსურველ ახალგაზრდა მეცნიერთა და სპეციალისტთა (მათ შორის სამინისტროს თანამშრომელთა) მრავლმხრივი მომზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება, რომელიც დაეყრდნობა მომავალზე ორიენტირებულ, უწყვეტი სწავლების პრინციპებზე აგებული და ინფორმაციული ტექნოლოგიებით გაჯერებული სწავლების ფორმებსა და მეთოდებს, დარგობრივ-რეგიონულ მეცნიერულ-ტექნოლოგიურ საფუძვლებს, გრძელვადიან მარკეტინგულ სტრატეგიას.

ცენტრის ამოცანები და ძირითადი შედეგები იქნება:

- სწავლების ახლებური, პროგრესული, ინფორმაციულ ტექნოლოგიებზე დამყარებული ფორმებისა და მეთოდების შემოღება და დანერგვა;
- ახალგაზრდა მეცნიერთა და სპეციალისტთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლებისათვის საჭირო სახელმძღვანელოებისა და ნორმატიულ-საცნობარო კრებულების გამოცემა;
- ახალგაზრდა მეცნიერთა ფართო ფენის მომზადება და კვალიფიკაციის სისტემატიური ამაღლება;
- სოფლად მომუშავე ახალგაზრდა სპეციალისტთა ფართო ფენის მომზადება და კვალიფიკაციის სისტემატიური ამაღლება;
- საქართველოს სოფლის მეურნეობის საწარმოო და ეკონომიკური პოტენციალის რაციონალური გამოყენება, მისი დონისა და ეფექტურობის ამაღლება;
- სოფლის მეურნეობის მტკიცე საწარმოო-ტექნიკური ბაზის შექმნა და მისი რაციონალური გამოყენება;
- თითოეული რეგიონის ბუნებრივ-ეკონომიკური პირობების ურთიერთშეწონასწორებული გამოყენება.

ანალიტიკურ-საკოორდინაციო და საკონსულტაციო-საკვალიფიკაციო ცენტრმა, დარგობრივ მეცნიერებებთან კოორდინაციაში, უნდა იმუშაოს ისეთ საკითხებზეც, რაც ადრე, ნაკლებად, ან არ დამუშავებულა:

- უნდა დაამუშაოს და გამოსცეს კაპიტალური ნაშრომი: „რეკომენდაციები სოფლის მეურნეობის გაძღოლის ზონალური სისტემების შესახებ“ (ასეთი ნაშრომი ოც წელზე მეტია აღარ დამუშავებულა, ამ ხაზით კი დიდი ტრადიციებია დაგროვილი);
- უნდა დაამუშაოს საქართველოს აგრომარკეტინგული ატლასი (საერთოდ არ დამუშავებულა);
- უნდა დაამუშაოს და გამოსცეს კაპიტალური ნაშრომი “სოფლის მეურნეობის ეკონომიკურ-ტექნოლოგიური საცნობარო-ნორმატიული მასალების კრებული“ (ასეთი ნაშრომი აღარ გამოცემულა თითქმის 40 წელია. იგი აუცილებელია თითოეული ფერმერული თუ სხვა ტიპის სასოფლო-სამეურნეო და ინტეგრირებული საწარმოსათვის);

- უნდა შექმნას და გამოსცეს სოფლის მეურნეობის ენციკლოპედიის 5 ტომეული (ადრე საერთოდ არ შექმნილა);
- უნდა გამოსცეს მრავალტომეული: აგრარული და აგრარულ-ეკონომიკური ცოდნის საგანძური-ქრესტომატიული და სარეკომენდაციო ხასიათის ცალ-ცალკე წიგნები თითოეულ სასოფლო-სამეურნეო კულტურაზე, პირუტყვის სახეზე და აგრარულ და აგრარულ-ეკონომიკურ პრობლემებზე (ადრე საერთოდ არ შექმნილა).

7.4.5. აკადემიკოსი ნოდარ ჭითანავა

1. საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტში აკად. ნ. ჭითანავა ასწავლის შემდეგ საგნებს: “ეკონომიკის პრინციპები (ეკონომიკური თეორია)”, “საქართველოს ეკონომიკა”, “სოციალური პოლიტიკა” (ბაკალავრიატი), “ეკონომიკური გლობალიზაცია”, “ეკონომიკური და სოციალური უსაფრთხოება” (მაგისტრატურა), “მსოფლიო ეკონომიკა და ეკონომიკური გლობალიზაცია” (დოქტორანტურა);

2013 წელს გამოქვეყნებული აქვს შემდეგი სამეცნიერო სტატიები:

1. ნ. ჭითანავა - საქართველოს აგრარული მეურნეობის განვითარების ახალი სტრატეგია (ჟურ.“ბიზნესი და კანონმდებლობა“ №1 აპრილი 2013 წ.)

განხილულია აგრარული მეურნეობის განვითარების თანამედროვე მდგომარეობა.გამოვლენილია თავისებურებები და ტენდენციები. აგრარული სექტორის კრიზისის გამომწვევი მიზეზები. შემოთავაზებულია დარგის კომპლექსური განვითარების რეკომენდაციები .

2. ნ. ჭითანავა - საქართველოს ეკონომიკის განვითარების ტენდენციები და პერსპექტივები. (ჟურ. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“ №2 მაისი 2013 წ. №3 ივნისი 2013 წ.)

ვრცლად განხილულია 1990 -2012 წლებში ეროვნული ეკონომიკის განვითარების სოციალურ-ეკონომიკური შედეგები. გაანალიზებულია ტრანსფორმაციული პროცესების კონცეპტუალური და მეთოდოლოგიური ასპექტები. განსაზღვრულია ეროვნული ეკონომიკის განვითარების ძირითადი მიმართულებები.

3. ნ. ჭითანავა, გ.მუსერიძე -მიწის კადასტრის ფორმირების კონცეპტუალური და მეთოდოლოგიური ასპექტები. (ჟურ. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“ №6 ოქტომბერი 2013 წ.)

განხილულია საქართველოში მიწის კადასტრის ფორმირების აუცილებლობა. დასაბუთებულია, რომ მიწის კადასტრის შექმნა-განხორციელება ხელს შეუწყობს მიწის ბაზრის განვითარებას და ეფექტიანობის ამაღლებას. წარმოდგენილია წინადადებები მიწის კადასტრის შექმნის დაჩქარებისათვის.

4. ნ. ჭითანავა გ. მუსერიძე - მიწის რესურსების გამოყენების აქტუალური პრობლემები საქართველოში . (ჟურ. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“ №7, ნოემბერი 2013 წ.)

განხილულია მიწის რესურსების გამოყენების ამჟამინდელი მდგომარეობა. გამოვლენილია მიწის რესურსების აღრიცხვის ორგანიზაციაში დაშვებული შეცდომები. შემოთავაზებულია რეკომენდაციები მიწის რესურსების ერთიანი სახელმწიფო სამსახურის შექმნის შესახებ.

2013 წელს აკად. ნ. ჭითანავას ხელმძღვანელობით საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტში დაცულია :

ორი საბაკალავრო ნაშრომი თემაზე „გეოეკონომიკური ფაქტორის როლი ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაში“ და „ საქართველოში საბაზრო ურთიერთობებზე გარდამავალი პერიოდის თავისებურებები.“

სამაგისტრო ნაშრომი თემაზე „ გლობალიზაცია და საქართველოს ეკონომიკის განვითარების პერსპექტივები.“

2013 წლის 3-4 ოქტომბერს ქალქ თბილისში საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეგიდით გამართულ საერთაშორისო -სამეცნიერო პრაქტიკულ კონფერენციაზე აკად. ნ. ჭითანავა გამოვიდა მოხსენებით თემაზე „საქართველოს აგრარულ სექტორში ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვის თავისებურებები და პერსპექტივა.

არის საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის წევრი, ჟურნალ „ბიზნესი და კანონმდებლობა“- სარედაქციო საბჭოს წევრი.

7.4.6. აკადემიკოსი გივი ჯაფარიძე

1. 2013 წელს და შემდგომშიც აკად. გ. ჯაფარიძის კვლევის ძირითად საგანს წარმოადგენს “სატყეო მეურნეობის წარმართვა მდგრადი განვითარების საფუძველზე”. სატყეო მეურნეობის მდგრადი განვითარების პრინციპებით წარმართვა ნიშნავს ეკოსისტემისათვის უსაფრთხო ტყის რესურსებით სარგებლობას და მართვას, ბიომრავალფეროვნების, პროდუქტიულობის, რეგენერაციის და გამძლეობის უნარის შენარჩუნება-დაცვას, რაც საშუალებას მოგვცემს ხელი შევუწყოთ აწმყოსა და მომავალში ადგილობრივი, ეროვნული და გლობალური მასშტაბებით მნიშვნელოვანი

ეკოლოგიური, ეკონომიკური და სოციალური ფუნქციების შესრულებას. გარდა

ამისა საქართველოში სატყეო მეურნეობის წარმართვა მდგრადი განვითარების პრინციპების მიხედვით მიზნად ისახავს: დაგვიანახოს ის საშიშროება, რომელიც მოსდევს ტყის გადაჭარბებულ სარგებლობას, მიაღწიოს ინფორმაციის ოპტიმალურ გაცვლას, შესაბამის ორგანოებს გააცნოს ტყის დაცვისა და მისი გამოყენების სტრატეგიის შესამუშავებლად ჩამოყალიბებული პრინციპები და თავისი წვლილი შეიტანოს სატყეო პოლიტიკის ფორმირებაში.

2. საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში აკად. გ. ჯაფარიძე მიწვეულია როგორც კონსულტანტი, ამასთანავე პარალელურად საზოგადოებრივ საწყისებზე მუშაობს ლექციების ციკლზე სატყეო ეკონომიკისა და გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის საკითხებთან დაკავშირებით.

3. 2013 წელს გამოქვეყნებულია 5 შრომა, მათ შორის:

3.1. ბუნების დაცვითი კანონმდებლობის ცალკეული ასპექტები - საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის” 3-4 ოქტომბერი, 2013 წელი თბილისი, საქართველო.

3.2. აგრარული მეცნიერების განვითარების ცალკეული პრობლემები და მათი დაძლევის წინადადებების შესახებ. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე №32. 2013 წელი თბილისი.

3.3. მოსაზრებები უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების რეფორმის გასატარებლად. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე №32. 2013 წელი თბილისი.

3.4. წინადადებები ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა სწავლებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ცენტრის შესახებ. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე №32. 2013 წელი თბილისი.

3.5. საქართველოში მევენახეობა-მელვინეობის დარგში არსებული მდგომარეობა და პრიორიტეტული მიმართულებების შესახებ. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მოამბე №32. 2013 წელი თბილისი.

4. 2013 წელს მონაწილეობა მიიღო მრავალ სამეცნიერო პრაქტიკულ კონფერენციაში, სიმპოზიუმებში, სამეცნიერო-პრაქტიკულ კონფერენციებში, მათ შორისაა:

4.1. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია – “ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება”. 2013 წლის 11-12 ოქტომბერი თბილისი, საქართველო. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

4.2. საერთაშორისო “სასოფლო-სამეურნეო განვითარების პრობლემები აგრარულ სექტორსა და სოფლის მეურნეობაში” 2013 წლის 18 აპრილი, თბილისი.

4.3. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია “ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარული სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის”. 2013 წლის 3-4 ოქტომბერი თბილისი, საქართველო.

4.4. “საქართველოს სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის ინოვაციური განვითარების კონცეფციის” განხილვა (პრეზენტაცია);

- 4.5. საქართველოს მეცხოველეობის სექტორის განვითარების გეგმა, ქვეყნის ფარგლებში მიმდინარე და ახალი პროექტები, სამომავლო გეგმები, ახალი შემოთავაზებები (პრეზენტაცია);
- 4.6. მებოსტნეობის პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები (სემინარი);
- 4.7. მეხილეობის განვითარების პრობლემები საქართველოში (მრგვალი მაგიდა);
- 4.8. აგრარული სექტორის თანამედროვე მდგომარეობა და მისი განვითარების პერსპექტივები (სემინარი);
- 4.9. ქართული ფუტკარი – სელექცია, დაავადებები, საკვები ბაზა (მრგვალი მაგიდა);
- 4.10. საქართველოში მეაბრეშუმეობის განვითარების პრობლემები (სემინარი);
- 4.11. საქართველოს მთიანი ტყეების თანამედროვე მდგომარეობა და მისი გაუმჯობესების გზები (მრგვალი მაგიდა);
- 4.12. მცენარეთა დაცვის დარგში არსებული პრობლემები და მათი გადაჭრის გზები საქართველოში (მრგვალი მაგიდა);
- 4.13. სუბტროპიკული კულტურების დარგის განვითარების პრობლემები საქართველოში (სემინარი);
- 4.14. საქართველოს სოფლის მეურნეობის მექანიზატორთა შეკრება (მრგვალი მაგიდა);
- 4.15. საქართველოს სოფლის მეურნეობის აქტუალური პრობლემები.

5. 2013 წლიდან ავტორთა ჯგუფთან ერთად, როგორც თემის სამეცნიერო ხელმძღვანელი აკად. გ. ჯაფარიძე მუშაობს საგრანტო პროექტზე “კლიმატის ცვლილებების გააღწევა ვაზის განვითარებასა და მოსავალზე (კახეთი)” პროექტის კვლევის სიახლეს, მიზანსა და ამოცანებს წარმოადგენს:

საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის ისტორია ათასწლეულებს ითვლის. აქ აღწერილია 500-ზე მეტი ადგილობრივი ჯიში. მევენახეობამ განსაკუთრებულ აღმავლობას მე-20 საუკუნეში მიაღწია, როცა ვენახების ფართობმა 120.000 ჰექტარს გადააჭარბა; აშენდა ღვინის ახალი ქარხნები; შეიქმნა დარგის მართვის მძლავრი სამეცნიერო ცენტრები. შედეგად, ყურძნის წარმოებამ ქვეყანაში გასული საუკუნის 80-იან წლებში 550-560 ათას ტონას მიაღწია.

საქართველოში მევენახეობამ საზოგადოებრივი წარმოების წესის შეცვლის შემდეგ მძიმე რღვევა განიცადა და დღეისათვის არსებული არასრული მონაცემებით ვაზის ნარგაობა 40-60 ათას ჰექტარამდეა შემცირებული, ხოლო ყურძნის წარმოება – 150-220 ათას ტონამდე.

მიუხედავად ასეთი რთული მდგომარეობისა, მევენახეობა-მეღვინეობა კვლავ რჩება საქართველოს აგროსასურსათო სექტორის წამყვან დარგად, განსაკუთრებით კი კახეთში, სადაც ვაზის და ღვინის წარმოებას განსაკუთრებული პრიორიტეტი ენიჭება.

მევენახეობა-მეღვინეობის მრავალფეროვნების მიუხედავად, დღეისათვის სრულყოფილად არ არის შესწავლილი ადგილობრივ (აბორიგენულ) ვაზის ჯიშებზე ცვალებადი აგროკლიმატური ფაქტორების ზეგავლენა ვერტიკალური

ზონალობის მიხედვით, რაც უმნიშვნელოვანესი საკითხია კახეთის გვალვების გამწვავების, წყლის სიმცირის და ნიადაგის დეგრადაციის გამო.

კვლევის მიზანია საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის წამყვან რეგიონში, კერძოდ შიდა კახეთში, სხვადასხვა მიმართულების პროდუქციის საწარმოო ჯიშების ძირითადი აგროკლიმატური მანვენებლებისადმი მოთხოვნილების გათვალისწინებით შესაბამისი სიმაღლითი მიკროზონების გამოვლინება კლიმატის ცვლილებების გათვალისწინებით და მევენახეობა-მეღვინეობის დარგების პოტენციური ადაპტირების შესაძლო გზების დასახვა.

6. როგორც სატყეო დარგის მკვლევარს, აკად. გ. ჯაფარიძეს მიაჩნია ქვეყანაში შეიქმნას ახალი “საქართველოს სატყეო სტრატეგია”, რისი აუცილებლობაც გამოწვეულია შემდეგი გარემოებებით:

დედამიწის ეკოსისტემის რღვევამ ისეთ მასშტაბებს მიაღწია, როგორც არ ჰქონია ადგილი კაცობრიობის ისტორიაში, ეს პრობლემა სულ უფრო და უფრო მეტად უნდა გავისივრებოდეთ, მოვლენის ასეთი საშიში ფორმით განვითარება შეიძლება შეწყდეს მხოლოდ მაშინ, თუ ისე ვიცხოვრებთ, რომ ბუნების მიმართ ჩვენი დამოკიდებულება კარგად გვექნება გათვითცნობიერებული, შევძლებთ ბუნებაში ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შენარჩუნებას და დავიცავთ ტყის რესურსებით უწყვეტი სარგებლობის პრინციპს, ბუნებასთან მხოლოდ კეთილმოსურნე ურთიერთობით.

ჯანმრთელი გარემო სტაბილურობისათვის, მდგრადი ეკონომიკისა და ცხოვრების მაღალი დონისათვის უმნიშვნელოვანეს წინაპირობას წარმოადგენს.

ევროპის ფარგლებში არც ერთ ქვეყანას არ გააჩნია ისეთი მრავალფეროვანი ლანდშაფტური ფორმები, ბუნებრივი სასიცოცხლო სივრცე, ცხოველთა და მცენარეთა სახეობათა ისეთი სიმრავლე, როგორც საქართველოს. ბუნების დიდებული სილამაზის ლანდშაფტებს ჰარმონიულად ენაცვლება ძველი კულტურის ლანდშაფტები. ეს სიმდიდრე და მჭიდრო კავშირი კულტურასა და ბუნებას შორის, ევროპაში ერთ მთლიანობას წარმოადგენს. და მას, როგორც ევროპული მემკვიდრეობის ნაწილს ისე იცავენ. ამიტომ საქართველოშიც სურთ ერთის მხრივ ტყეების და ტყის ტერიტორიების მნიშვნელოვანი ნაწილი ნაკრძალად აქციონ, ხოლო მეორე მხრივ შეიმუშაონ ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ეკოსისტემებისა და ბუნებრივი რესურსებით უწყვეტი სარგებლობის პრინციპს.

საქართველოში სატყეო მეურნეობის მდგრადი განვითარების პრინციპებით წარმართვის შესატყვისი კონცეფციების შექმნის წინაპირობა გულისხმობს მეურნეობის ამგვარი წარმართვის საფუძვლების სწავლებას.

საქართველოში სატყეო მეურნეობის წარმართვა მდგრადი განვითარების პრინციპების მიხედვით მიზნად ისახავს: დაგვანახოს ის საშიშროება, რომელიც მოსდევს ტყით გადაჭარბებულ სარგებლობას, მიაღწიოს ინფორმაციის ოპტიმალურ გაცვლას, შესაბამის ორგანოებს გააცნოს ტყის დაცვისა და მისი გამოყენების სტრატეგიის შესამუშავებლად ჩამოყალიბებული პრინციპები და თავისი წვლილი შეიტანოს სატყეო პოლიტიკის ფორმირებაში.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამოსაყოფია პირველი რიგის ღონისძიებები და კერძოდ:

- საქართველოს ტყის ახალი კანონმდებლობის შექმნა;
- ტყეებთან დაკავშირებული სხვადასხვა საკანონმდებლო აქტების ურთიერთშესაბამისობაში მოყვანა და ჰარმონიზაცია;
- ტყეების სოციალურ-ეკოლოგიური ფუნქციების (ნიადაგდაცვითი, წყალმარეგულირებელი, კლიმატმარეგულირებელი, რეკრეაციული და სხვა) შენარჩუნება-გაძლიერება;
- ტყის კადასტრის დამუშავება;
- ეროვნული სატყეო კონცეფციის (სტრატეგიის) შემუშავება;
- სატყეო მეურნეობის მდგრადი განვითარების პროპაგანდა;
- ეკოლოგიური თვალსაზრისით სრულყოფილ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ტყის ჭრა, მერქნის მიღებასთან ერთად, ტყეების ბუნებრივი განახლების ხელშეწყობის, მათი პროდუქტიულობისა და ხარისხობრივი მაჩვენებლების ამაღლების თანამედროვე სატყეო-სამეურნეო, ეკონომიკური, ტექნიკური და სხვა სახის ღონისძიებების განხორციელება. ტყის რესურსებით (მერქნითი თუ არამერქნითი) უწყვეტი და თანაბარი სარგებლობის პრინციპის დაცვა;
- ტყის რესურსების კვლავწარმოების რაციონალური მეთოდებისა და წესების დამუშავება და მათი დანერგვა;
- ტყის მავნე ორგანიზმების წინააღმდეგ ბრძოლის ინტეგრირებული სისტემების გადამუშავება-გამოყენება; ბიოლოგიური კონტროლის გაძლიერება;
- ტყეების ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის სტრატეგიის შემუშავება და განხორციელება;
- ბუნებრივი წარმოშობის ტყეების ტრანსფორმაციისა და დაკარგვის თავიდან აცილების ეროვნული პროგრამის დამუშავება;
- ტყეებში პირუტყვის ძოვების რეგულირება;
- ტყეებში დაცული ტერიტორიების განლაგების ოპტიმალური სისტემის შექმნა;
- მთის ფერთობების დამაგრება დაცვითი და მრავალმიზნობრივი ტყეების გაშენებით;
- ტყეების ბიოლოგიურ-მეტყევეობითი თავისებურებების შესწავლის საფუძველზე მიზნობრივი სამეურნეო დანიშნულების ტყეების აღზრდა-ფორმირება;
- ტყეების კატეგორიებად დაყოფის თავისობრივად ახალი კრიტერიუმების დამუშავება;
- ტყეების მოვლა-დაცვისა და კვლავწარმოებისათვის სახელმწიფო დაფინანსების ოპტიმალური მექანიზმის განსაზღვრა;
- ტყის ბუნებრივი ლანდშაფტების უნიკალობისა და ტყის ბუნებრივი ეკოსისტემების შენარჩუნება;
- ტყის კანონმდებლობის დარღვევის მიზეზების ანალიზი;

- მაღალი პროდუქტიულობისა და ღირებულების ტყის რესურსების მდგრადი გამოყენება;
- ტყის რესურსების ფულადი შეფასება, მსოფლიო საბაზრო ფასების გათვალისწინებით;
- მაღალი ღირებულების მერქნის პროდუქტების დამუშავების ინდუსტრიის განვითარების ოპტიმალური გზების დამუშავება;
- სწრაფმოზარდი მაღალპროდუქტიული სატყეო პლანტაციების შექმნა;
- სატყეო მარკეტინგის განვითარება;
- ტყესთან და ტყის პროდუქტებთან დაკავშირებული საინფორმაციო სისტემების განვითარება;
- ეკოტურიზმის განვითარება;
- საქართველოს ტერიტორიის ოპტიმალური ტყიანობის ქვედა ზღვრის დადგენა;
- მთის ზედა ზონაში ღვარცოფსაშიში კერების გამოკვლევის რეგიონალური პროგრამების დამუშავება;
- სატყეო გეოინფორმაციული და მონაცემთა ბაზების სისტემების შექმნა;
- რეგიონების მიხედვით მოსახლეობის სათბობით მომარაგების სახელმწიფო პროგრამის დამუშავება.

7. საქართველოს ახალი სატყეო კანონმდებლობის დამუშავება

საქართველოს სატყეო მეურნეობის მართვა და გაძღოლა მოითხოვს თვისობრივად ახალი საკანონმდებლო ბაზის შექმნას, სადაც მაქსიმალურად იქნება გათვალისწინებული ყველა ის ცვლილება, რომელიც დაკავშირებულია მის სუვერენიტეტთან და საბაზრო ეკონომიკური ურთიერთობების დამყარებასთან.

სწრაფმოზარდი, მაღალპროდუქტიული ტყის სახეობების სამრეწველო პლანტაციების შექმნა

საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისათვის უვარგის ფართობებზე, დაახლოებით 20-30 ათას ჰექტარზე შესაძლებელია ტყის სამრეწველო პლანტაციების შექმნა, სწრაფმოზარდი, მაღალპროდუქტიული მერქნიანი სახეობებიდან მიღებული მერქანი გამოყენებული იქნება ცელულოზა-ქაღალდის წარმოებაში, ფარმაცეპულ მრეწველობაში, საბიჯგე და საყრდენი ხე-მასალის დასამზადებლად.

8. ბამბუკის სამრეწველო დანიშნულების პლანტაციების შექმნა

ბამბუკმა, რომელიც საქართველოში შემოტანილ იქნა მე-19 საუკუნის I ნახევარში, აქ მეორე სამშობლო ჰპოვა. კოლხეთის დაბლობის ამოშრობილ ფართობებზე 5,0 ათას ჰექტარზე ბამბუკის პლანტაციის გაშენება უზრუნველყოფს ცელულოზა-ქაღალდის, დეკორატიული ავეჯის წარმოებას და სხვა სამომხმარებლო მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას. ამავე დროს მიიღება ეკონომიკური ეფექტი, რომელიც ფართობის ერთეულზე აღემატება ისეთი ძვირადღირებული კულტურების მაჩვენებლებს, როგორცაა ჩაი და ციტრუსი.

9. საქართველოს ტყის პროდუქტების მარკეტინგული გამოკვლევა სათანადო საინფორმაციო სისტემის შექმნით

საქართველოს სამომხმარებლო სატყეო ბაზარზე შეუძლია წარდგეს ოთხი პროდუქციით: მერქნული, არამერქნული პროდუქციით (სოკო, გარეული ხილ-კენკროვანები, სამკურნალო მცენარეები და ა.შ.) დაცვითი და რეკრეაციული მომსახურებით. აღნიშნულ პროდუქციაზე და მომსახურებაზე მოთხოვნილებისა და მიწოდების შესაძლებლობები როგორც ადგილობრივ ასევე მსოფლიო ბაზარზე სადღეისოდ ცნობილი არ არის. ასევე არ არსებობს სათანადო ინფორმაციული ბანკი, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნებოდა ადგილობრივ და უცხოელ დაინტერესებულ ბიზნესმენტათვის.

10. ტყეში ეკოტურიზმის განვითარების შესაძლებლობები

საქართველო გამოირჩევა თავისი ტყეების ბიომრავალფეროვნებით, რომელიც რიგ შემთხვევაში მოიცავს ბუნებრივი წარმოშობის ხელშეუხებელ ლანდშაფტებსა და ეკოსისტემებს. ასე მაგალითად, 50 ათას ჰექტარზეა გადაჭიმული ბუნებრივი წარმოშობის ხელუხლებელი წიფლნარები, სოჭნარები, ნაძვნარები და ა.შ. რომლებიც საინტერესოა როგორც ფლორის ასევე ფაუნის მრავალფეროვნების თვალსაზრისით. მეტად მიმზიდველია ბუნებრივი ლანდშაფტების ცვალებადობა ვერტიკალური სარტყლიანობის მიხედვით დაწყებული შავი ზღვის სანაპიროდან კავკასიონის მყინვარებით დამთავრებული.

11. საქართველოს მთის პირობებში ტყის რესურსების აღრიცხვისა და კომპლექსური შეფასებების მეთოდებისა და ნორმატივების დადგენა

საბაზრო ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარება მოითხოვს ტყის ყოველგვარი რესურსის აღრიცხვის და შეფასების ისეთი სისტემის შექმნას, რომელიც მაქსიმალურად უზრუნველყოფს ყველა სახის რესურსის ეფექტურ და რაციონალურ გამოყენებას ეკოლოგიურ მოთხოვნილებათა მაქსიმალური გათვალისწინებით. საინფორმაციო-ნორმატიული ბაზა, აუცილებლობის შემთხვევაში, ხელს შეუწყობს სატყეო მიწების ტრანსფორმაციის გონივრულ განხორციელებას.

12. მთის პირობებში ხე-ტყის დამზადების და გამოზიდვის მოწინავე ტექნოლოგიის დამუშავება და განხორციელება

საქართველოში სათანადო გაანგარიშების საფუძველზე ყოველწლიურად შესაძლებელია 1,0 მლნ კუბური მეტრი ხე-ტყის დამზადება, მათ შორის ისეთი ძვირფას მერქნიანი სახეობისა, როგორცაა აღმოსავლეთის წიფელი. მთის პირობებში მერქნის დამზადების პროცესი, უპირველეს ყოვლისა, უნდა განხორციელდეს ეკოლოგიური მოთხოვნების სრული დაცვით, რისთვისაც საჭიროა შესაბამისი ტექნოლოგიური პროცესები, ტექნიკური საშუალებები და მაღალკვალიფიციური კადრები. ამჟამად საქართველოში არ არის სათანადო მატერიალური და ფინანსური პირობები ხე-ტყის დამზადებისათვის.

13. ადგილობრივი მერქნის შემცველი მეორადი ნედლეულის სამრეწველო ათვისება

საქართველოში ყოველწლიურად დიდი მოცულობით შეიძლება მოპოვებული იქნეს ისეთი მეორადი ნედლეული, როგორცაა: მაკულატურა, მრავალწლიანი ნარგავების ანასხლავი (ვაზის, თუთის, ხეხილის და ა.შ.). მათი დამზადებისა და გადამუშავების ორგანიზაცია დაკავშირებულია მაღალი ეკონომიკური და ეკოლოგიური ეფექტის მიღებასთან.

14. სატყეო პროპაგანდის ორგანიზება

სატყეო პროპაგანდის გაუმჯობესებას ადგილობრივი და უცხოელი ცნობილი მეცნიერებისა და სპეციალისტების მონაწილეობით მრავალმხრივი დანიშნულება ექნება. საჭიროა ამ მიზნით ჩამოყალიბდეს მუდმივმოქმედი საზოგადოებრივი კურსები. იგი იქნება სატყეო პროპაგანდისა და მსოფლიო სამეცნიერო-ტექნიკური მიღწევების პროპაგანდის, მოსახლეობის ეკოლოგიური აღზრდის, მეტყევეთა კადრების კვალიფიკაციის ამაღლებისა და ა.შ ფუნქციის მატარებელი. ამავე დროს ასეთი კურსების მოქმედების არეალი შეიძლება განისაზღვროს არა მარტო საქართველოში, არამედ მთელი ამიერკავკასიით.

15. საქართველოს ტერიტორიაზე ტყეების გაადგილების ოპტიმალური სქემის დამუშავება

საქართველოს ტერიტორიაზე ტყეები გაადგილებულია მეტად არათანაბრად, ტყეების გაადგილების ოპტიმალური სქემის შემუშავება უზრუნველყოფს ნიადაგის დაცვას, კლიმატისა და წყლის რეჟიმის რეგულირებას და მერქნის საჭირო რაოდენობით მიღებას.

16. ტყის პროდუქტებისა და მეორადი ნედლეულის გადამუშავების პროფესიული ინდუსტრიის შექმნა

საქართველოს სატყეო ინდუსტრიის შექმნა, უპირველეს ყოვლისა, მიმართული უნდა იყოს ცელულოზა-ქაღალდის, მაღალხარისხოვანი ხე-ტყის ანათალი ფანერის, ავეჯის წარმოების განვითარებისაკენ. ამ მხრივ საქართველოში ამჟამად მოიპოვება სათანადო სიმძლავრეები, რომლებიც მოითხოვენ ამოქმედებასა და ნაწილობრივ მოდერნიზაციას.

17. ტყეების დაცვა მავნებლებისა და დაავადებებისაგან დაცვის სისტემისა და მეთოდების დამუშავება

საქართველოს ტყეებში გავრცელდა სხვადასხვა მავნე ორგანიზმები. საჭიროა მათ წინააღმდეგ ბრძოლა, სასწრაფოდ ინტეგრირებულ ღონისძიებათა სისტემის შექმნა ბიოლოგიური მეთოდების უპირატესი გამოყენებით.

18. სატყეო-სამედიორაციო ნარგავების ეფექტური სისტემის შექმნა

სატყეო-სამედიორაციო ნარგავათა სისტემამ უნდა უზრუნველყოს: საქართველოს მთებში ეროზიული ფართობების, სოფლების და დასახლებული ადგილების დაცვა მავნე სტიქიური მოვლენების (ზვავები, წყალდიდობები და სხვა) გავლენისაგან. აღნიშნულს აქვს დიდი სოციალური და ეკონომიკური ეფექტი და განეკუთვნება გადაუდებელ ღონისძიებათა რიცხვს.

19. ნაკლებგამოკვლეული კურორტებისა და საკურორტო ადგილების შესწავლა

საქართველო მდიდარია სხვადასხვა დანიშნულების კურორტებით, მაგრამ მათი პოტენციალი ჯერ კიდევ არ არის სრულად გამოვლენილი და შესწავლილი. ასეთი შესწავლის საფუძველზე უნდა შედგეს იმ კურორტების (დანიშნულების მიხედვით) ნუსხა, რომლებშიც მიზანშეწონილია სათანადო ინფრასტრუქტურის შექმნა, კაპიტალის მოზიდვა და მთლიანობაში საკურორტო მეურნეობის განვითარება.

20. ტყის ბუნებრივი ეკოსისტემების ფუნქციონალური მდგომარეობის შეფასება (კონკრეტული სატყეო მეურნეობის მაგალითზე)

კონკრეტული სატყეო მეურნეობის მაგალითზე ტყის ეკოსისტემების ფუნქციონალური მდგომარეობის შეფასება (აუდიტი) საშუალებას იძლევა დადგინდეს და შემდგომში, სატყეო მეურნეობის გრძელვადიანი დაგეგმვის პროცესში გათვალისწინებული იქნას სატყეო მეურნეობის მიერ ჩატარებული მთავარი სარგებლობის, მოვლითი და სანიტარული ჭრების, ასევე სატყეო სამეურნეო ღონისძიებების გავლენის ხარისხი ბუნებრივი წარმოშობის ტყის ეკოსისტემებზე.

21. კონფერენციის ან მრგვალი მაგიდის ორგანიზება თემაზე “მდგრადი განვითარების სატყეო პრინციპები”

ინიციატორი: საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია

არასამთავრობო და სამთავრობო სატყეო სექტორის წარმომადგენლებისათვის (35-40 წარმომადგენელი) მდგრადი განვითარების სატყეო პრინციპების შესახებ მოკლევადიანი (ერთი კვირა) სემინარის ორგანიზება. სემინარის თემატურ მასალებში ინტეგრირებული იქნება მდგრადი განვითარების პრობლემებთან დაკავშირებული დოკუმენტები: გაეროს 1992 წლის გარემოს დაცვისა და განვითარების კონფერენციის მასალები, დღის წესრიგი 21-ის ანოტაცია, მდგრადი განვითარების სატყეო პრინციპები და ა.შ.

22. სატყეო მეურნეობის სამენეჯმენტო გეგმის დამუშავება (კონკრეტული სატყეო მეურნეობის მაგალითზე)

კონკრეტული სატყეო მეურნეობის მაგალითზე სამენეჯმენტო გეგმის დამუშავება შესაძლებლობას ქმნის მოხდეს ინტეგრირებული დაგეგმვისა და მართვის მეთოდების უპირატესობათა წარმოჩენა.

23. სახელმწიფო ნაკრძალის სამენეჯმენტო გეგმის დამუშავება (კონკრეტული სახელმწიფო ნაკრძალის მაგალითზე)

კონკრეტული სახელმწიფო ნაკრძალის მაგალითზე სამენეჯმენტო გეგმის დამუშავების აუცილებლობას განაპირობებს მთელი ის ცვლილებები, რომლებსაც ადგილი ჰქონდათ საქართველოს საზოგადოებრივ, სამართლებრივ და პოლიტიკურ სისტემაში უკანასკნელი რამოდენიმე წლის განმავლობაში.

24. სატყეო კანონმდებლობის საკითხებისადმი მიძღვნილი სემინარის ორგანიზება

ინიციატორი: საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემია

არასამთავრობო და სამთავრობო სატყეო სექტორის წარმომადგენლებისათვის (25-30 წარმომადგენელი) სატყეო კანონმდებლობის საკითხებისადმი მიძღვნილი მოკლევადიანი სემინარის ორგანიზება. სემინარის თემატურ მასალებში ინტეგრირებული იქნება ამ სფეროში საქართველოსა და მსოფლიო სატყეო საკანონმდებლო პრაქტიკის თანამედროვე გამოცდილება და ტენდენციები.

25. მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების მიზნით სატყეო პრობლემებისადმი მიძღვნილ საკითხებზე სამეცნიერო და პოპულარული ბროშურების სერიის გამოცემა

მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების მიზნით სატყეო პრობლემებისადმი მიძღვნილ საკითხებზე სამეცნიერო და პოპულარული ბროშურების გამოცემა მეტად აქტუალურია დღევანდელ პირობებში, იმდენად, რამდენადაც საზოგადოება არ არის სათანადოდ ინფორმირებული ტყეების მნიშვნელობისა და მდგომარეობის შესახებ, ასევე იმ საფრთხის შესახებ, რომელიც ემუქრება ადამიანთა ჯანმრთელობასა და ბუნებრივ გარემოს ტყეების დეგრადაციისა და მათი ფუნქციების დაქვეითების შედეგად.

26. საზღვარგარეთის წამყვან სასწავლო და სამეცნიერო ცენტრების მიერ აპრობირებული სპეციალური სასწავლო და საცნობარო ლიტერატურის თარგმნა და გამოცემა ქართულ ენაზე

საზღვარგარეთის წამყვან სასწავლო და სამეცნიერო ცენტრების მიერ აპრობირებული სპეციალური სასწავლო და საცნობარო ლიტერატურის თარგმნა და გამოცემა ქართულ ენაზე (განსაკუთრებით ისეთ დისციპლინებში, როგორებიც არის: სატყეო ეკონომიკა, სატყეო მენეჯმენტი, ტყის პროდუქტების მარკეტინგი, სატყეო კანონმდებლობა, სატყეო სერთიფიკაცია, სატყეო ეკოლოგია, ტყის კონსერვაციის საფუძვლები და ა.შ.) განსაკუთრებით აქტუალურია ქართველი მეტყევე სპეციალისტთა კადრების სრულფასოვანი მომზადების თვალსაზრისით.

27. მიზანშეწონილია აკადემიის ინიციატივით ჩატარდეს საერთაშორისო კონფერენცია ან მრგვალი მაგიდა თემაზე “სატყეო მეურნეობის წარმართვა მდგრადი განვითარების პრინციპების საფუძველზე”.

28. დამატებით აღსანიშნავია, რომ აუცილებელია აკადემიასთან შეიქმნას ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა მომზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მუდმივმომქმედი სკოლა ან კურსები და აგრარული კვლევის ცენტრი.

29. როგორც აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი-აკადემიკოს-მდივანი, აკად. გ. ჯაფარიძე მუდმივად მონაწილეობს აკადემიის აკადემიური საბჭოს მუშაობაში, ყველა

ძირეული საკითხების მომზადებასა და განხილვაში. არის აკადემიის სამეცნიერო ჟურნალ “მოამბის” მთავარი რედაქტორის მოადგილე და აკადემიის სარეკლამო-საინფორმაციო ბიულეტენის “აკადემიის მაცნეს” რედაქტორი.

30. აკად. გ. ჯაფარიძე არჩეულია საქართველოს ბიზნესის მეცნიერებათა აკადემიის, საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემიისა და საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემიების აკადემიკოსად (ნამდვილ წევრად). დაჯილდოვებულია “საპატიო ნიშნისა და ღირსების ორდენით”, სახალხო მეურნეობის მიღწევათა გამოფენის ოქროს და ვერცხლის მედლებით.

7.4.7. აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი პაატა კოლუაშვილი

1. გამოქვეყნებული მონოგრაფიები და სახელმძღვანელოები:
 - ა. „ილია ჭავჭავაძე მეურნის თვალით“, „მერიდიანი“, თბილისი, 2013.
 - ბ. „უძრავი ქონების ეკონომიკა“, „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბილისი. 2013.
2. გამოქვეყნებული სამეცნიერო შრომები:
 - 2.1. „იაფი საწვავი გლეხისთვის“, ჟ. ახალი ეკონომისტი, №1, 2013, გვ. 27-29.
 - 2.2. „ერთი უარყოფილი საკანონმდებლო წინადადების შესახებ“, ჟ. ახალი ეკონომისტი, №2, 2013.
- 2.3. „მიწაზე მორატორიუმის გამოცხადებასთან დაკავშირებით“, ჟ. ახალი ეკონომისტი, №2, 2013.
- 2.4. „საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II მიდგომები სოფლის მეურნეობის აღორძინებისადმი“ ბიზნეს-ინჟინერინგი, №1, 2013. გვ. 33-40.
- 2.5. „საკონსტიტუციო სასამართლოს დანაშაული მიუძღვის“, ბიზნეს-ინჟინერინგი, №3, 2013.
- 2.6. „კოპერაციის პროცესი სახელმწიფომ უნდა წარმართოს“, სოციალური ეკონომიკა- XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები, №2, 2013. გვ. 41-45.
- 2.7. „მიწა სიცოცხლის საფუძველი“, სოციალური ეკონომიკა-XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები, №3, 2013.
- 2.8. „Problems of the Agricultural policy of Georgia“, Annals of Agrarian Science, Vol 11, №1, 2013. გვ. 114-119.
- 2.9. „The Land Necessary Base of Nation’s Existence“, Annals of Agrarian Science, Vol 11, №2, 2013.
- 2.10. “GEORGIA SHOULD ADOPT A NEW LAW ON LAND USE“, "Annals of Agrarian Science" , Vol. 11, # 4, 2013

- 2.11. “რა ემართება და რა ჰმართებს ქართულ სოფელს”. საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის შრომათა კრებული №11, 2013.
- 2.12. “კოოპერაციის პროცესის სტიმულირებისთვის საჭიროა კოოპერატივების შიდა საწარმოო ურთიერთობების რეგულირება”. ჟურნალი „ეკონომიკა“, №9-10 2013.
- 2.13. “სასურსათო უსაფრთხოების დაცვა მთავრობის უპირველესი მოვალეობაა”. სოციალური ეკონომიკა - XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები, №5, 2013.
- 2.14. “სოფლის გადარჩენა კოოპერაციული ტიპის ინტეგრირებული სისტემის შექმნაშია”. სოციალური ეკონომიკა- XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები, №4, 2013.

3. სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა:

- 3.1. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 80 წლისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, 24-25 მაისი ქუთაისი-2013.

მოსხენების თემა: „მიწის კონსოლიდაცია სოფლად ყოფა-ცხოვრებისა და მეურნეობის განვითარების მძლავრი იარაღი“;

- 3.2. ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, IV საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია – ინოვაციები ტურიზმში, ეკონომიკა და ბიზნესი 8-9 ივნისი, ბათუმი - ტრაპიზონი 2013.

მოსხენების თემა: „საქართველოში მეწარმეობის განვითარების ეტაპები ტურიზმის კონტექსტში“;

- 3.3. თსუ, პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი, პროფესორ გიორგი პაპავას დაბადებიდან 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია – პოსტკომუნისტური ქვეყნების ეკონომიკების აქტუალური პრობლემები თანამედროვე ეტაპზე;

მოსხენების თემა: „კოოპერაციისა და ვერტიკალური ინტეგრაციის ეფექტური მექანიზმი“;

- 3.4. საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიასთან არსებული ქრისტიანული კვლევის საერთაშორისო ცენტრი, სამეცნიერო სემინარი: ეკლესია და სოფლის მეურნეობა. 24 ივნისი 2013 წელი

მოსხენების თემა: „ქრისტე ვენახია“

- 3.5. მე-8 საუნივერსიტეტო-შორისო სამეცნიერო კონფერენცია–ქრისტიანობა და ეკონომიკა. გორი. 29 ივლისი, 2013. მოხსენებათა კრებული.

მოსხენების თემა: „აგროპროდუქცია, როგორც ძღვენი, საზრდელი და გადასახადი წმინდა წერილში“;

3.6. სსმმა – საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია – „ინოვაციური ტექნოლოგიები აგრარულ სექტორის მდგრადი და უსაფრთხო განვითარებისათვის“;

მოსხენების თემა: „ბიბლიის შეგონება და ქართული რეალობა მიწის საკუთრებასთან დაკავშირებით“;

3.7. თსუ II საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, „ბიოეკონომიკა და სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარება“ 11-12 ოქტომბერი, თბილისი-2013.

მოსხენების თემა: საქართველოს შეუძლია დაიწყოს ახალი მწვანე “ბიოორგანული რევოლუცია”;

მოსხენების თემა: დავიცვათ ჩვენი საარსებო და თავის სარჩენი ბაზა;

3.8. ქუთაისის აკაკი წერეთლის უნივერსიტეტი; საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, „სოციალ-ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე პრობლემები: ახალი გამოწვევები და პერსპექტივები.“ 26-27 ოქტომბერი, ქუთაისი-2013.

მოსხენების თემა: „ეკოლოგიური ეკონომიკის განვითარების აქტუალური საკითხები საქართველოში“;

3.9. სტუ საინჟინრო-ეკონომიკის დეპარტამენტი, პირველი საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია – „ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები: გუშინ, დღეს, ხვალ“. 17-18 ოქტომბერი 2013 წელი.

3.9.1. მოსხენების თემა: „სასოფლო-სამეურნეო კოპერატივების ტიპური წესდების დაუყოვნებლივ მიღება აუცილებელია“;

3.9.2. მოსხენების თემა: „საქართველოს სიძლიერე მიწასთან მარადიული კავშირის ტრადიციაშია“;

3.9.3. მოსხენების თემა: „ადამიანის სარსებო მინიმუმის ხელშეწყობად შემცირება დაუშვებელია“;

3.9.4. მოსხენების თემა: „დროულად გავიცნობიეროთ მიწის კონსოლიდაციის მნიშვნელობა“;

4. 2013 წელს გამოქვეყნებული შრომები ძირითადად მიეძღვნა მიწისადმი სახელმწიფოს დამოკიდებულების საკითხს, მის მარეგულირებელ კანონმდებლობას, ამ სფეროში საერთაშორისო გამოცდილებას. რამდენიმე

შრომა მიეძღვნა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის მნიშვნელობასა და მისი კანონმდებლობის სრულყოფას. ასევე აგრარული პოლიტიკისა და სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემებს, აგრარული წარმოების სხვა მნიშვნელოვან საკითხებს.

5. სარედაქციო (სამეცნიერო) კოლეგიის (საბჭოს) წევრობა:

- 5.1. „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, სამეცნიერო – ანალიტიკური ჟურნალი.
- 5.2. „ეკონომიკა“, სამეცნიერო ჟურნალი.
- 5.3. „აგრარული მეცნიერება და ეკონომიკა“, სამეცნიერო ჟურნალი.
- 5.4. „ახალი ეკონომისტი“ – სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი.
- 5.5. „სოციალური ეკონომიკა XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“ – სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი სტუ.
- 5.6. „ბიზნეს-ინჟინერინგი“ – სამეცნიერო ჟურნალი.

6. სტუ-ში წაკითხულია სალექციო კურსი – ბაკალავრებთან შემდეგ დისციპლინებში: “უძრავი ქონების ეკონომიკა” და “ტურიზმის ეკონომიკა; ხელმძღვანელობს ოთხ დოქტორანტსა და ერთ მაგისტრანტს

7. არჩეულია ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტად.

7.4.8. აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი გიორგი ნიკოლეიშვილი

1. 1.1. გამოქვეყნებულია სტატია “საქართველოს მეაბრეშუმეობის არსებული მდგომარეობა, პრობლემები და განვითარების სტრატეგია”. თანაავტორობით. BACSA-ს (შავი, კასპის ზღვის აუზისა და ცენტრალური აზიის რეგიონების ქვეყნების ასოციაცია) VI კონფერენციის მასალები. იტალია, ქ. პადუა 7-12 აპრილი 2013 წ. გვ. 18 - 22.

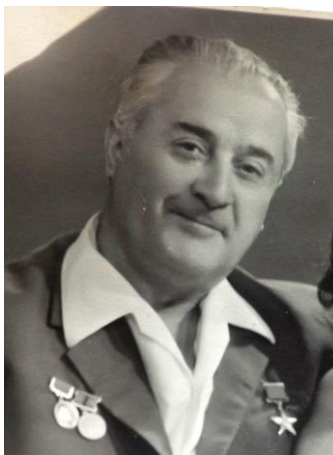
1.2. “საქართველოს მეაბრეშუმეობას ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის გარეშე მომავალი არა აქვს” თანა-ავტორობით (ე. შაფაქიძე). ჟურნალი – აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები №4. თბილისი, 2013წ. გვ.42-55.

- 1.3. “ცხოველთა საკვებად თუთის ფოთლის გამოყენების შესაძლებლობა და ეკონომიკური ეფექტიანობა”. თანაავტორობით. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საერთაშორისო კონფერენციის მასალები. თბილისი 2013 წ.
2. BACSA -ს VI საერთაშორისო კონფერენცია – “მეაბრეშუმეობის ეტაპობრივად განვითარების მნიშვნელობა” იტალია ქ. პადუა 7-12 აპრილი. მოხსენება “საქართველოში მეაბრეშუმეობის არსებული მდგომარეობა, პრობლემები, განვითარების სტრატეგია”. გ. ნიკოლეიშვილი, ნ. ბარამიძე, მ. ბაგრატიონი.
3. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საგრანტო პროექტის – “თუთის მრავალმიზნობრივი გამოყენების მიზანშეწონილობა და ეკონომიკური ეფექტიანობა საქართველოს მთისა და ბარის პირობებში”. (პროექტის ხელმძღვანელი); ვადა: 2013 წლის აპრილი – 2015 წლის 15 აპრილი.
4. სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის კომისიის მიერ დამუშავებული კონცეფცია - “საქართველოში მეაბრეშუმეობის განვითარების კონცეფცია 2012-2025 პერიოდისათვის”, (კომისიის ხელმძღვანელი); რომელიც გაიგზავნა (ინგლისური ვარიანტი) BACSA-ს VI საერთაშორისო კონფერენციაზე, რასაც მაღალი შეფასება მიაქცა.
5. არის რეფერირებული ჟურნალის – “აგრარული ეკონომიკური მეცნიერება და ტექნოლოგიები”-ს სარედაქციო საბჭოს წევრი.
6. 2013 წელს დადასტურდა თუთის დაავადება ფოთლის სიხუჭუჭისადმი მედეგი ჯიშების (ქუთაისური-1 და ქუთაისური-2) თანაავტორობა. საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრი. მცენარეთა და ცხოველთა ახალი ჯიშების დაცვა ოფიციალური ბიულეტენი №4 (12) გვ. 8-12.
7. გამოქვეყნებულია ორი საგაზეთო სტატია და მიმდინარეობს მუშაობა (თანაავტორობით ე. შაფაქიძე) მონოგრაფიაზე “მეაბრეშუმეობა შავი, კასპის ზღვის აუზისა და ცენტრალური აზიის რეგიონების ქვეყნების (BACSA) საერთო საზრუნავია”.
8. საქართველოში განადგურებული მეაბრეშუმეობის რეაბილიტაცია-აღორძინების სისტემა ჩამოაყალიბა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიამ კონცეფციის სახით, რომელიც უნდა წარედგინოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს – განხილვა-დამტკიცებისთვის. ამის შემდეგ გაგრძელდება მუშაობა საინვესტიციო პროგრამის შემუშავებაზე რაიონების (რეგიონების) ჭრილში.

წინადადება:

8. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია (აუცილებელია!) განხილული იქნეს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭოს სხდომაზე ან აკადემიის სამეცნიერო კონფერენციაზე, ან მოეწყოს მრგვალი მაგიდა “საქართველოში მეაბრეშუმეობის განვითარების პოლიტიკის არსებობის ან არარსებობის საჭიროების მიზანშეწონილობის შესახებ.

8.1. გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი და მამულიშვილი

2013 წლის 26 დეკემბერს დაბადებიდან 100 წლისთავი შეუსრულდა სამთო მიწათმოქმედების და სუბტროპიკული კულტურების შრომატევად პროცესთა მექანიზაციისათვის მანქანათა სისტემის ფუძემდებელს, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის გენერალურ კონსტრუქტორს, ლენინური პრემიის ლაურეატს, სოციალისტური შრომის გმირს, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსს, მეცნიერებისა და ტექნიკის დამსახურებულ მოღვაწეს, დამსახურებულ გამომგონებელს, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ შალვა იასონის-ძე კერესელიძეს.

შალვა კერესელიძე დაიბადა 1913 წლის 26 დეკემბერს ონის რაიონის სოფელ უწერაში. იქვე მიიღო საშუალო განათლება, რის შემდეგ სწავლა გააგრძელა თბილისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის მექანიზაციის ფაკულტეტზე, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა 1936 წელს და შემდეგ მთელი თავისი შეგნებული ცხოვრება სოფლის მეურნეობის შრომატევად პროცესთა მექანიზაციის საქმეს მიუძღვნა.

უმაღლესი სასწავლებლის დამთავრებისთანავე იგი ჩაისა და სუბტროპიკული კულტურების მაშინდელი საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ასპირანტი ხდება და სწავლას აგრძელებს ქ. მოსკოვში. მალე ის მეორე მსოფლიო ომში გაიწვიეს. ომიდან დაბრუნების შემდეგ მუშაობას იწყებს საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის ტრაქტორებისა და ავტომობილების კათედრის ასისტენტად. საკანდიდატო დისერტაციის დაცვის შემდეგ შ. კერესელიძე არჩეული იქნა აღნიშნული კათედრის დოცენტად და დაინიშნა მექანიზაციის ფაკულტეტის დეკანის მოადგილედ.

1949 წელს ი. სტალინის განკარგულებით ქ. თბილისში გაიხსნა საკავშირო დაქვემდებარების სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის სახელმწიფო სპეციალური საკონსტრუქტორო ბიურო, რომელსაც სათავეში ჩაუდგა ახალგაზრდა მეცნიერი, დოცენტი შ. კერესელიძე. სწორედ იმ პერიოდში ჩაეყარა საფუძველი ურთულესი აგროტექნიკის მქონე ჩაის, სხვა სუბტროპიკული კულტურებისა და სამთო მიწათმოქმედებისათვის საჭირო მანქანების დამუშავების ძირითად მიმართულებებს, რომელთაც მსოფლიოში ანალოგი არ მოეპოვებოდათ.

1954 წელს ბატონი შალვა კერესელიძე გადადის სამუშაოდ ქუთაისის სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტში, (შემდეგში საქართველოს სუბტროპიკული მეურნეობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) ტრაქტორებისა და ავტომობილების კათედრის გამგედ, ხოლო შემდგომ პრორექტორად სასწავლო და სამეცნიერო მუშაობის დარგში. აქ მან ჩაატარა ურთულესი სამეცნიერო-კვლევითი და საკონსტრუქტორო-ტექნოლოგიური სამუშაოები, რასაც მოჰყვა საქვეყნოდ ცნობილი ჩაის საკრეფი მანქანა “საქართველოს” შექმნა და მისი დანერგვა წარმოებაში.

1961 წელს ბატონი შალვა წარმატებით იცავს სადოქტორო დისერტაციას და მას მალე პროფესორის წოდებაც მიენიჭა. იმავე წელს პროფ. შ. კერესელიძე საქართველოს დამსახურებული გამომგონებელი ხდება. 1962 წლიდან იგი საქართველოს კ.მ. ამირეჯიბის სახელობის სოფლის მეურნეობის მექანიზაციისა და ელექტრიფიკაციის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტთან დაარსებული ჩაის მოვლა-მოყვანისა და ფოთლის კრეფის მანქანათა საპრობლემო სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიის ხელმძღვანელია.

1967 წელს ჩაის საკრეფი მანქანა “საქართველოს” დამუშავებისა და წარმოებაში დანერგვისათვის პროფ. შ. კერესელიძეს და კონსტრუქტორთა ჯგუფს მიენიჭა მაშინ ფრიად პრესტიჟული ლენინური პრემია. იმავე პერიოდში მას ირჩევენ საქართველოს რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

1969 წელს პროფ. შ. კერესელიძეს ენიჭება სოციალისტური შრომის გმირის წოდება.

1971 წელს მისი თაოსნობით ჩამოყალიბდა მსოფლიო პრაქტიკაში პირველი სამთო მიწათმოქმედებისა და სუბტროპიკული კულტურების მანქანათა საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი და საკონსტრუქტორო-ტექნოლოგიური ინსტიტუტი.

1972 წელს პროფ. შალვა კერესელიძე დაინიშნა სამთო მიწათმოქმედებისა და სუბტროპიკულ კულტურათა მანქანების გენერალურ კონსტრუქტორად.

1994 წელს პროფ. შ. კერესელიძე არჩეული იქნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად-აკადემიკოსად.

იგი ავტორია 200-ზე მეტი შრომის, მონოგრაფიისა და სახელმძღვანელოსი. ბატონ შალვას მიღებული ჰქონდა 80-ზე მეტი გამოგონების მოწმობა, ტრაქტორების, სოფლის მეურნეობის მანქანათმშენებლობის, სუბტროპიკული კულტურების აგროტექნიკისა და ტექნოლოგიის დარგში,

აკად. შ. კერესელიძეს თავისი მოღვაწეობის პერიოდში მომზადებული ჰყავს 70-ზე მეტი დოქტორანტი, ასპირანტი და მაძიებელი.

მძიმე სენით დაავადებული ბატონი შალვა გარდაიცვალა 1997 წელს.

გამოჩენილი მეცნიერის, დიდებული მამულიშვილის და მოქალაქის აკადემიკოს შალვა კერესელიძის ნათელი ხსოვნა მუდამ დარჩება მისი მეგობრების, კოლეგების და მოწაფეების გულეში.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიური საბჭო

8.2. აკადემიკოს გოგოთურ აგლაძის გახსენება

მძიმე და ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ 2013 წლის 31 დეკემბერს გარდაიცვალა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი გოგოთურ დავითის-ძე აგლაძე.

აკად. გ. აგლაძე დაიბადა 1930 წლის 15 სექტემბერს ქ. თბილისში. 1953 წელს დაამთავრა საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი; იყო საქართველოს მიწათმოქმედების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის უმცროსი მეცნიერ მუშაკი (1957-1959 წ.წ.), უფროსი მეცნიერ-მუშაკი (1959-1963 წ.წ.), სათიბ-საძოვრების განყოფილების გამგე (1963-1968 წ.წ.), ზოოტექნიკური სექტორის ხელმძღვანელი (1968-1975 წ.წ.), საქართველოს ზოოვეტერინარული სასწავლო-კვლევითი ინსტიტუტის რექტორი (1975-1990 წ.წ.), საკავშირო სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი (1988 წლიდან), საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი (1991-2004 წ.წ.).

აკად. გ. აგლაძე ითვლებოდა საკვებწარმოების, ბუნებრივი სათიბების და საძოვრების გაუმჯობესების და გამოყენების ერთ-ერთ ძლიერ და წამყვან სპეციალისტად, აგრეთვე საქართველოს ბუნებრივი საკვები ფართობების ზედაპირული და ძირეული გაუმჯობესების სისტემის ერთ-ერთ ავტორად და შემსრულებლად, იღებდა აქტიურ მონაწილეობას ექსპერიმენტული ქარხნის ჩამოყალიბების ორგანიზაციაში და საქართველოს ზოოვეტერინარული სასწავლო-კვლევითი ინსტიტუტის მიერ დამუშავებული ქიმიურ-თერაპიული ბიოლოგიური საკვები პრეპარატების სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებში დანერგვის საქმეში.

აკად. გ. აგლაძეს გამოქვეყნებული აქვს 200-ზე მეტი სამეცნიერო შრომა, მათ შორის 20 მონოგრაფია და სახელმძღვანელო. მიღებული აქვს 13 საავტორო

მოწმობა და პატენტი გამოგონებაზე. დაჯილდოებულია შრომის წითელი დროშის, ხალხთა მეგობრობის და ღირსების ორდენებით, მრავალი მედლებით. იყო საქართველოს სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი. 2013 წლის 20 დეკემბერს აკად. გ. აგლაძეს მიენიჭა აგარარულ სფეროში წლის საუკეთესო მეცნიერის საპატიო წოდება.

წავიდა ამ ქვეყნიდან აგრარიკოს მეცნიერთა კიდევ ერთი გამოჩენილი წარმომადგენელი, რომლის ნათელი ხსოვნა მარად დარჩება მისი მოწაფეების, კოლეგების და მეგობრების გულებში.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის
აკადემიური საბჭო**

8.3. აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის ვახტანგ თევზაძის გახსენება

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტს, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ ვახტანგ თევზაძეს 2013 წლის 24 ოქტომბერს 80 წელი შეუსრულდებოდა.

ვახტანგ თევზაძე დაიბადა 1933 წელს ქ. თბილისში. 1952 წელს ოქროს მედლით დაამთავრა ქ. თბილისის მე-7 ვაჟთა საშუალო სკოლა, ხოლო 1957 წელს კი - წარჩინებით საქართველოს სასოფლო სამეურნეო ინსტიტუტი ინჟინერ-ჰიდროტექნიკოსის სპეციალობით. 1960 წელს ჩაირიცხა ამავე ინსტიტუტის ასპირანტურაში; 1966 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია და მას მიანიჭეს ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხი.

1986 წელს ქ. ლენინგრადში სახელმწიფო ჰიდროლოგიურ ინსტიტუტში დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია და მას მიენიჭა ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი. 1993 წლიდან მიღებული ჰქონდა პროფესორის წოდება; 1992 წელს არჩეული იყო საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად, 1995 წელს - საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად, 2001 წელს - ფაზისის აკადემიის ნამდვილ წევრად.

შრომითი მოღვაწეობა ბატონ ვახტანგ თევზაძემ დაიწყო ჯერ კიდევ ინსტიტუტის დამთავრებამდე გეოგრაფიულ-სადაზვერვო ექსპედიციაში ტექნიკოს-კარტოგრაფად. 1957 წლიდან მუშაობდა საქართველოს ჰიდროტექნიკის და მელიორაციის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში ტექნიკოსად, უმცროს მეცნიერ-მუშაკად, უფროს მეცნიერ-მუშაკად, ბუნებრივი კატასტროფული მოვლენების ლაბორატორიის ხელმძღვანელად, ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილედ სამეცნიერო დარგში.

პროფ. ვ.თევზაძის მეცნიერული კვლევის ძირითად მიმართულებას წარმოადგენდა მელიორაციის და ეკოლოგიის პრობლემებთან დაკავშირებული საკითხები, მათ შორის ეროზიულ-დვარცოფული მოვლენების შესწავლა და მათი საწინააღმდეგო ღონისძიებების დასახვა. მის მიერ ჩატარებული სამუშაოები

ხასიათებიან მეცნიერული სიღრმით, პროფესიონალიზმითა, დასმული საკითხების პრაქტიკული გამოყენებით და დანერგვისადმი სრულყოფით.

პროფ. ვ. თევზაძის მიერ ჩატარებული კვლევების შედეგები მოსმენილი და განხილულია როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ფორუმებზე, თათბირებზე, კონფერენციებზე, რომლებიც გამოქვეყნებულია როგორც სამამულო, ასევე საერთაშორისო ავტორიტეტულ გამოცემებში.

მის კალამს ეკუთვნის 172 სამეცნიერო ნაშრომი, 2 მონოგრაფია და ერთი გამოგონება, არის თანაავტორი ჰიდროტექნიკაში გამოყენებული საერთაშორისო ნორმატიული საცნობარო მასალების კრებულის. მის მიერ გამოყენებულმა რეოლოგიური კვლევის მეთოდებმა განსაზღვრა ეროზიულ-დვარცოფული მოვლენების შესწავლის დარგში მეტად ნაყოფიერი და პრაქტიკული მიმართულება, რომელმაც შემდგომში განვითარება ჰპოვა მიმდევართა შორის.

კვლევით სამუშაოებთან ერთად ბატონი ვ. თევზაძე ეწეოდა პედაგოგიურ მოღვაწეობასაც საქართველოს სახელმწიფო ტექნიკურ და საქართველოს სახელმწიფო აგრარულ უნივერსიტეტებში, სადაც კითხულობდა ლექციების კურსს დისციპლინებს “ჰიდროფლიკას” და “საინჟინრო ჰიდროლოგია”. მრავალი წლების განმავლობაში იყო საქართველოს ჰიდროტექნიკის და მელიორაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს წევრი, საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის სადისერტაციო საბჭოს წევრი, კვლევითი ინსტიტუტის შრომების რედაქციის წევრი და მთავარი რედაქტორის მოადგილე. მისი ხელმძღვანელობით დაცულია მრავალი საკანდიდატო და სადოქტორო დისერტაციები. იყო 2 სამთავრობო ჯილდოს მფლობელი.

წავიდა ჩვენგან სახელოვანი მამულიშვილი, დიდი მეცნიერი და ღირსებით აღსავსე პიროვნება.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორ ვახტანგ თევზაძის ნათელი ხსოვნა სამარადჟამოდ იცოცხლებს მისი შთამომავლობის, მრავალრიცხოვან აღზრდილთა, კოლეგებისა და მეგობრების გულებში.

**საქართველოს სოფლის მეურნეობის
მეცნიერებათა აკადემიის
აკადემიური საბჭო**